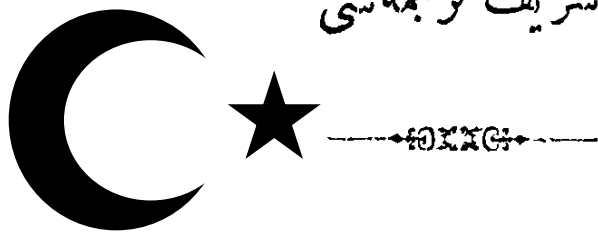

قارص سنجاغی متصرفی سعادتلو امین فهم پاشانک

﴿ عزیزیه ﴾ اسمیله تسمیه ایلدیکی قدوری

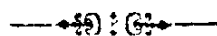
شریف ترجمه سی

اش-بو کتابک ندرتی وآسیای وسطی جانبیارنده قاتی حسابیله
نسخه صحیحه سندن بالتصحیح بشنچی دفعه اوله رق
طبع اولنشد

معارف عمومیه نظارت جلیله سنک (۳۷۹) نومرو ۱۲ ربیع الاول
سنه ۱۳۱۶ و ۱۹ تموز سنه ۱۳۱۴ تاریخلی
رخصتنامه سنی حائزدر

در سعادت

۱۳۱۴

(بسم الله الرحمن الرحيم) وبه نستعين

الحمد لله الذي بتوقيفه تم الاحوال * وبلطفه واحسانه تحسن الافعال والاقوال *
 ونشهد ان لا اله الا الله وحده لا شريك له توحيدا ينجي صاحبه من الاهوال *
 ونشهد ان سيدنا محمدا عبده ورسوله النبي المفضل * صلى الله عليه وعلى آله
 وصحبه خير صعب وآل (وبعد) فيقول الفقير الحقير المعترف بالعجز والتقصير
 السيد (محمد امين فهمي) قائم مقام قارص ابن السيد الحاج عبدالرحمن
 المفتي پاشا بارضروم ابن الشيخ المرحوم السيد الحاج مصطفى المفتي
 في تلك البلدة برتبة قدس شريف شرفها الله تعالى وهو ابن الشيخ المرحوم
 السيد محمد حبيب القاضي في البلدة المزبورة برتبة قدس شريف وهو
 ابن الشيخ المرحوم السيد الحاج محمد المفتي ايضا في البلدة المزبورة وهو والد
 شيخنا ومولانا شيخ الاسلام ومفتي الانام الشهيد فيض الله افندي طاب الله
 ثراه وجعل الجنة مثواه ابن الشيخ المرحوم السيد حبيب محمد ابن الشيخ
 المرحوم السيد پير محمد الشهير بالشيخ الاسود القره باغي الحسنى الحسيني
 ابا واما قدس الله سره العزيز لما قرأت المختصر القدوري للإمام ابي الحسن
 احمد بن محمد بن جعفر الهمداني الفقيه الحنفى الذى انتهت اليه رئاسة الحنفية
 بالعراق وهو من اصحاب الترجيح وكان كتابه من المتون الاربعة المشهورة
 بين العلماء المتبحرين ومتيمنا بين الخواص والعوام على الامام الفاضل
 العامل المحقق الاستاذ الكامل المدقق الفريد في بلده مولانا مقداد فهمي
 الارضرومي المشتهر بجاي افندي زاده عفى عنه العفو العلى ومتع المسلمين
 بطول بقائه اردت ان اترجم عبارة المثنى سبقا بسبق بلسان تركي ليعم
 نفعه جميع المسلمين فلما تيسر لي الاختتام بعون الله الملك العلام في اوان
 اوائل سلطنة سلطان البرين وخاقان البحرين خدام الحرمين الشريفين
 السلطان ابن السلطان السلطان الغازي * عبد الحميد * خان ثاني خلد الله
 خلافته وايد سلطنة ما دامت الملوان بحرمة من بعث الى الانس والجان
 وتيقن لي انه راغب الدين والشريعة الشريفة امتثالا وتمسكا بقوله عليه
 وعلى آله ازكى التحية والتسليمة ﴿ ان هذا الدين بدأ غربيا وسيرجع

غريباً فقلوبى للغرباء الذين اصالحوا ما افسده الناس) وكان صاحب
 هذه النعت الشريفه عزيزاً نادراً فى هذا الزمان سميت هذه الترجمة تفعلاً
 وتبركاً (كتاب العزيزى فى المختصر القدورى) لتكون عزيزة
 ومعتبرة فى ايدى الانام وارجو من الناظر فيها ان يغمض مما فيها
 من سهو وخطأ ويؤوله بتأويل حسن ان امكن ذلك
 والا فيثبت ما هو الاحق والاصوب ويمحو
 ما هو ضده وينسبى بالاناسى ويعفونى
 فان الله تعالى عفو يحب المغفون
 فاعف عنا يا كريم
 بكرمك يا اكرم
 الاكرمين

فهرست ترجمه قدوری

باب صدقة البقر	٤٨	باب التيمم	٠٨
باب صدقة الغنم	٤٩	باب المسح على الخفين	١٠
باب زكاة الخيل	٥٠	باب الحيض	١٢
باب زكاة الفضة	٥١	باب الانحاس	١٥
باب زكاة الذهب	٥٢	كتاب وقت الصلوة	١٦
باب زكاة العروض	٥٢	باب الاذان	١٨
باب زكاة الزروع والثمار	٥٣	باب شروط الصلوة	١٩
باب من يجوز دفع الصدقة اليه ومن لا يجوز	٥٤	باب صفة الصلوة	٢٠
باب صدقة الفطر	٥٧	باب قضاء الفوائت	٢٧
كتاب الصوم	٥٨	باب الاوقات التي يكره فيها الصلوة	٢٧
باب الاعتكاف	٦٣	باب النوافل	٢٨
كتاب الحج	٦٤	باب سجود السهو	٢٩
باب القران	٧١	باب صلوة المريض	٣١
باب التمتع	٧٣	باب سجود التلاوة	٣٢
باب الجنائيات	٧٤	باب صلوة المسافر	٣٣
باب الاحصار	٨٠	باب صلوة الجمعة	٣٥
باب الفوائت	٨١	باب صلوة العيدين	٣٧
باب الهدى	٨٢	باب صلوة الكسوف	٣٩
كتاب البيوع	٨٤	باب صلوة الاستسقاء	٤٠
باب خيار الشرط	٨٧	باب قيام شهر رمضان	٤٠
باب خيار الرؤية	٨٨	باب صلوة الخوف	٤٠
باب خيار العيب	٩٠	باب الجنائز	٤١
باب البيع الفاسد	٩١	باب الشهيد	٤٥
باب الاقالة	٩٤	باب الصلوة في الكعبة	٤٥
باب المراجعة والتولية	٩٤	كتاب الزكاة	٤٦
		باب زكاة الابل	٤٧

صحيفه		صحيفه	
كتاب النكاح	١٧٨	باب الربوا	٩٦
كتاب الرضاع	١٩٠	باب السلم	٩٨
كتاب الطلاق	١٩٣	كتاب الصرف	١٠٠
باب الرجعة	٢٠١	كتاب الرهن	١٠٣
باب الايلاء	٢٠٤	باب الحجر	١٠٨
كتاب الخلع	٢٠٦	كتاب الاقرار	١١٢
كتاب الظهار	٢٠٨	كتاب الاجارة	١١٧
باب اللعان	٢١١	كتاب الشفعة	١٢٦
باب العدة	٢١٣	كتاب الشركة	١٣٣
كتاب النفقة	٢١٨	كتاب المضاربة	١٣٧
كتاب العتاق	٢٢٥	كتاب الوكالة	١٤٠
باب التدبير	٢٢٨	كتاب الكفالة	١٤٦
باب الاستيلاء	٢٢٩	كتاب الحوالة	١٥٠
كتاب المكاتب	٢٣١	كتاب الصالح	١٥١
كتاب الولاء	٢٣٥	كتاب الهبة	١٥٥
كتاب الجنائيات	٢٣٧	كتاب الوقف	١٥٨
كتاب الديات	٢٤١	كتاب الغصب	١٦١
باب القسامة	٢٤٩	كتاب الوديعة	١٦٤
كتاب المعاقلة	٢٥١	كتاب العارية	١٦٦
كتاب الحدود	٢٥٢	كتاب اللقيط	١٦٧
باب حد الشرب	٢٥٦	كتاب اللقطة	١٦٨
باب حد القذف	٢٥٦	كتاب الخنثى	١٧٠
كتاب السرقة	٢٥٨	كتاب المفقود	١٧١
كتاب الاشربة	٢٦٣	كتاب الاباق	١٧٢
كتاب الصيد والذبايح	٢٦٤	كتاب احياء الموات	١٧٢
كتاب الاضحية	٢٦٨	كتاب المأذون	١٧٤
كتاب الايمان	٢٧٠	كتاب المزارعة	١٧٦
كتاب الدعوى	٢٧٨	كتاب المساقاة	١٧٨

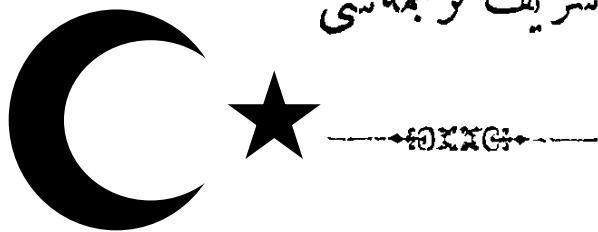
كتاب الوصايا	٣٢٢	كتاب الشهادات	٢٨٧
كتاب الفرائض	٣٢٩	كتاب الرجوع عن الشهادات	٢٩٣
باب العصبات	٣٣١	كتاب اذب القاضي	٢٩٤
باب الحجب	٣٣١	كتاب القسمة	٢٩٩
باب الرد	٣٣٢	كتاب الاكراه	٣٠٣
باب ذوى الارحام	٣٣٤	كتاب السير	٣٠٥
باب حساب الفرائض	٣٣٥	كتاب البغاة	٣١٨
باب المناسخة	٣٣٨	كتاب الحظر والاباحه	٣١٩

قارص سنجاغی متصرفی سعادتلو امین فهم پاشانک

﴿ عزیزیه ﴾ اسمیله تسمیه ایلدیکی قدوری

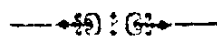
شریف ترجمه سی

اش-بو کتابک ندرتی وآسیای وسطی جانبیارنده قاتی حسابیله
نسخه صحیحه سندن بالتصحیح بشنچی دفعه اوله رق
طبع اولنشد

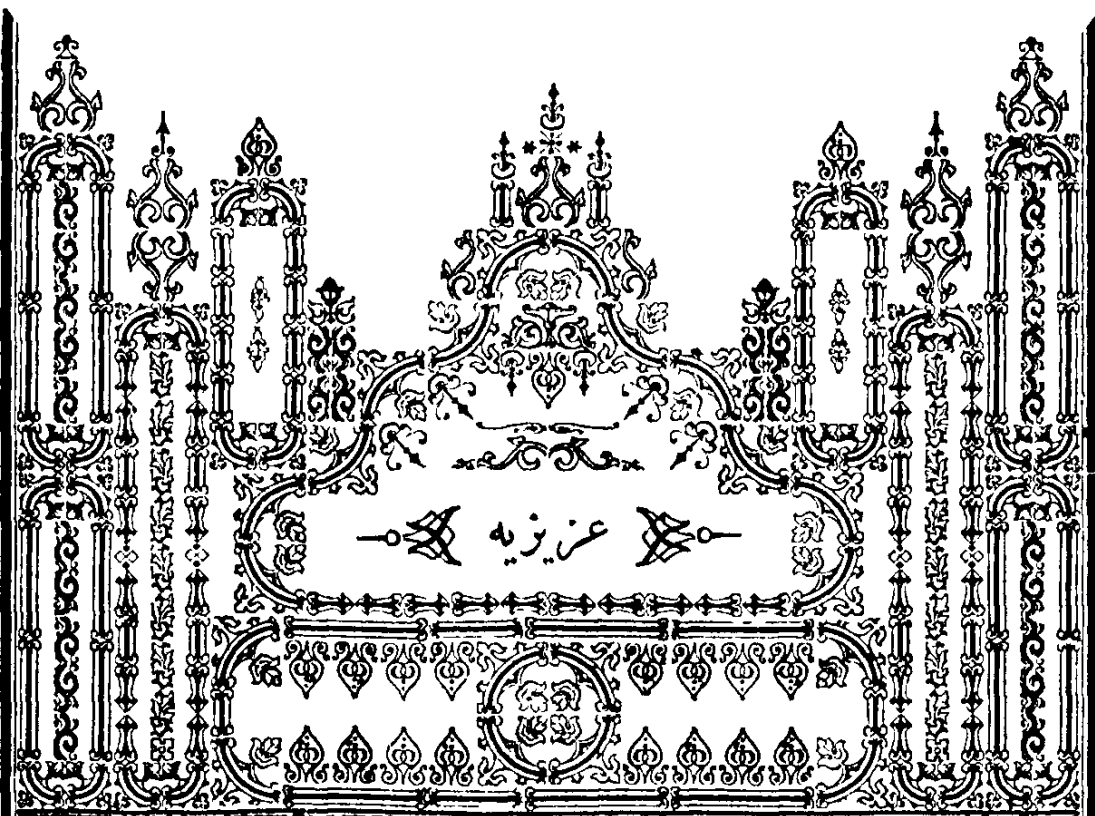
معارف عمومیه نظارت جلیله سنک (۳۷۹) نومرو ۱۲ ربیع الاول
سنه ۱۳۱۶ و ۱۹ تموز سنه ۱۳۱۴ تاریخلی
رخصتنامه سنی حائزدر

در سعادت

۱۳۱۴

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(کتاب الطہارۃ) بوترقیات پاککہ دائر مسائل حقندہ در (قال اللہ تعالیٰ)
شان عالیسی عظیم اولان جناب اللہ عظمتہ قرآن کریمندہ بیوردی
(یا ایہا الذین آمنوا) یا حرف ندا تاکید و تنبیہدر یعنی شرف ایمان ایلہ
مشرف اولان مؤمنلر غفلتدن او یانوب ربکز جناب عظیم الشانک امر
شریفی و فرضی اجرایہ سعی و اہتمام ایدک (اذا قمتم الی الصلوۃ) نمازہ
قیام مراد ایلدیککز وقتدہ (فاعسلوا وجوہکم وایدیکم الی المرافق)
یوزلریکزی والاریکزی مرفقلریکزی ایلہ بیلہ غسل ایدک (وامسحوا
برؤسکم وارجلکم الی الکعبین) دخی باشلریکزه مسح ایدوب و آیاقلریکزی
طبوقلریکزی ایلہ بیلہ غسل ایدک (ففرض الطہارۃ غسل الاعضاء
الثلاثۃ) ابدستک فرضی اوج اعضاسنی غسل ایدوب (ومسح الرأس)
دخی باشنہ مسح ایتمکدر (والمرفقان والکعبان یدخلان فی الغسل)
دخی دیرسکلر وطبوقلر غسلدہ داخل اولورلر (والمفروض فی مسح
الرأس مقدار الناصیۃ) باشنہ مسح ایتمدہ فرض قلنان ناصیہ مقداریدر

یعنی باشک درت بلو کنندن بر بلو کیدر (لما روی المغيرة بن شعبة رضى الله تعالى عنه) اصحاب کباردن ذکر اولسان مغيرة بن شعبه حضر تلری روایت بیوردیلرکه (ان النبي صلى الله تعالى عليه وسلم اتى سباطة قوم) رسول کائنات ومفخر موجودات علیه وعلى آله افضل التحیات واشرف التسلیات افندمن حضر تلری بر قومک خالی محلنه کلوب (فبال) دفع رطوبت بشریه ایلدی (وتوضاً) شرافتله ابدست الدی (ومسح على ناصيته وخفيه) دخی مبارک ناصیه سی وادکاری اوزرینه مسح ایلدی بو حدیث شریف خف وناصیه اوزرینه مسح ایتمکه دلیل اولدی (وسنن الطهارة) ابدستک سنتری (غسل اليدين ثلاثا قبل ادخالهما الا ناء اذا استيقظ المتوضي من نومه) ابدست الیچی کیمسه اویقودن او یاندینی وقتده الارینی چناغه دالدرمزدن اول اوج کره غسل ایلکم (وتسمية الله تعالى في ابتداء الوضوء) دخی ابدستک ابتداسنده بسمله شریف او قومق (والسواك) دخی مسواک استعمال ایلکم (والمضمضة والاستنشاق) دخی اغزینه و بورنه صو ویرمک (ومسح الاذنين) دخی قولاقلرینه مسح ایلکم (وتخليل اللحية والاصابع) دخی لویه سنی و یارمقلرینی خلاللق (وتكرار الغسل الى الثالث) دخی غسلی اوچه دك تکرار ایتمکدر (ويستحب للمتوضي ان ينوي الطهارة) دخی متوضی اولان کیمسه ایچون طهارته نیت ایتمک مستحب اولور (ويستوعب رأسه بالمسح) باشنه قابلیو مسح ایتمک (ويرتب الوضوء) ابدستی ترتیب اوزره الملق (فیتدیء بماء) الله تعالى بذکره) الله تعالى آیت کریمه سنده ذکر یله بدأ ایلدیکی عضودن بدأ ایلکم (وباليامن ومسح الرقبة) دخی صاغ جانب لری ایله بدأ اوبویننه مسح ایتمکدر (والمعاني الناقضة للوضوء) ابدستی بوزان علتلر (کل ما خرج من السبيلين) قبل و دبردن چیقان نسنه نك کلیسی (والدم والقيح والصدید اذا خرج من البدن فتجاوز الى موضع يلحقه حكم التطهير) دخی قان و ایریک و صاری صوبدندن چیقوب حکم تطهیر لاحق اولدینی محله تجاوز ایلکم (والقيء اذا كان ملاً الفم) دخی بوغاز دن عودت ایلین نسنه اغز طولوسی اولدینی وقتسده (والنوم مضطجعا او متكئا او مستنداً الى شيء ازيل عنه لسقط) دخی یان

اوزرينه ياخود بر نسنه يه اتكاء ياخود استناد ايدر اولدينى حالده اويومق كه
اكر اول نسنه زائل اولسه البته ساقط اولور (والغلبة على العقل بالاغماء
والجنون) دخى بايلمق وديوانه اولمق (والقهقهة في كل صلوة ذات ركوع
وسجود) دخى ركوع وسجده صاحبي اولان نماز لرده كندى ياننده واقع
اولان كيمسه ايشيده جك قدر كولمك بوجله ابدستى نقض ايدر (وفرض
الغسل المضمضة والاستنشاق وغسل سائر البدن) غسلك فرضى اغزينه
وبورننه مبالغه ايله صو ويروب وجميع بدنى غسل ايلمكدر (وسنة الغسل
ان يبدأ بالمغتسل فيغسل يديه وفرجه) غسلك سنتى غسل ايديجي كيمسه
الاريني وفرجنى ييقامق ايله بدأ ايتك (ويزيل النجاسة ان كانت على بدنه)
اكر بدنى اوزرنده نجاست اولور ايسه ازاله ايتك (ثم يتوضا وضوءه للصلوة)
نمازه ابدست الدينى كبي ابدست انور (الارجلية) اياقلىرىنى ييقامز (ثم يفيض
الماء على رأسه وعلى سائر بدنه ثلاثا) بعده صوبي باشى وسائر جسدى اوزرينه
اوچر كره دوكر (ثم يتنحى عن ذلك المكان فيغسل رجليه) صكره غسل
ايلديكي مكاندن تجاوز ايدوب اياقلىرىنى ييقار (وليس على المرأة ان تنقض
ضفائرها في الغسل اذا بلغ الماء اصول شعرها) عورت اوزرينه لازم دكلدر
شعرك كوكلرينه صو بالغ اولدينى وقتده اور كولرينى بوزمق (والمعاني الموجبة
للفسار انزال المني على وجه الدفق والشهوة) غسلى موجه اولان علتلر
شهوت ايله اتمق وجه اوزرينه منى نك انزال ايدر (من الرجل والمرأة) اركشى
وعورتدن (والتقاء الختانين من غير انزال المني) دخى انزال اولمقسزين
ختاينيك بربرينه تجاوز ايتمه سيدر (والحيض والنفاس) دخى غسلى
موجه اولان حيض ونفاسدر (وسن رسول الله صلى الله تعالى عليه
وسلم الغسل للجمعة والعيدين والاحرام والوقوف بعرفة) رسول
كائنات عليه افضل التحيات افندمز جمعه وعيدين واحرام وعرفهده
وقفه ايجون غسلى سنت قيلدى (وليس في المذى والودى غسل
وفيهما الوضوء) دخى مذى وودينك ظهورنده غسل لازم اوليوب
انجق بونلرده ابدست المق لازم كلور (والطهارة من الاحداث جائزة

بماء السماء والاودية والعيون والآبار وماء البحار (دخی سماء دخی وادیلر
 وچشمه لر و قیولر و دکز لر صولری ایله حد ثلر دن طهارت جائز در) (ولا تجوز
 الطهارة بما اعتصر من الشجر والثمر) شجر دن و میوه لر دن صیقلان صو
 ایله جائز اولماز (ولا بما غلب علیه غیره فاخرجہ عن طبع الماء کالاشربة والخل
 وماء البقلاء والمرق وماء الورد وماء الزردج) شربت لر و سرکه دخی بقللا و آش
 و عصفر چیچکنک صولری کبی صوا ایله که صو طبعندن چیقوب غیر یسی صو
 اوزرینه غالب اولسه او مثللو صولر ایله ابدست جائز اولماز (ویجوز الطهارة
 بما خالطه شيء طاهر فقیر احد اوصافه) دخی طهارت بر صوا ایله جائز اولور که
 اول صویه بر طاهر نسنه قاریشوب اوصافنک برینی تغیر ایلدی (کماء المد
 والماء الذي يختلط به اشنان والصابون والزعفران) سیل صوی دخی اول صو که
 چوغان دیدکلری اوت ایله مختلط اولور و صابون و زعفران صولری کبی
 (وکل ماء دائم اذا وقعت فيه نجاسة لم یجز الوضوء به قليلا کان او کثیرا)
 هر صو که اکا نجاست واقع اولدی آنکله ابدست المق جائز اولماز اول صو
 حالبو که جریان ایدیجی دکلدر آز اولسون کړک چوق اولسون (لان النبي
 علیه الصلوة والسلام امر بحفظ الماء من النجاسة) زیرا علیه الصلوة والسلام
 افند من نجاستدن صوی حفظ ایتمکه امر بیوروب (فقال لا یبولن احدکم فی الماء
 الدائم ولا یغتسلن فيه من الجنابة) یعنی امت واصحابم سزدن بریکز جریان
 ایتمین صویه بول و آنده جنابتدن غسل ایتسون (فقال علیه الصلوة والسلام اذا
 استيقظ احدکم من منامه فلا یغمس یده فی الاناء حتی یغسلها ثلاثا فانها لا یدری این
 باتت یده) یعنی سزدن بریکز او یقوسندن او یاندینی و قتده اللرینی چناغه
 دالدر مسون اوج کره اللرینی یقایانه دک زیر ایلمز که اللری نه مکانه کیجه لدی
 (واما الماء الجاري اذا وقعت فيه نجاسة) اما جریان ایلین صویه نجاست واقع
 اولدینی و قتده (جاز الوضوء منه اذا لم یزلها اثر) اول صودت ابدست
 المق جائز اولور نجاستنک اثری کورینمدیکی و قتده (لأنها لا تستقر
 مع جریان الماء) زیرا اول نجاست صویک جریانی ایله بیله قرار ایلمز
 (والغدير العظيم الذي لا تحرك احد طرفیه بتحريك الطرف الاخر

اذا وقعت احد جانبيه نجاسة جاز الوضوء من الجانب الآخر لان الظاهر ان النجاسة لاتصل اليه) اول عظيم كول كه ايكي طرفك بري آخر طرفي تحريك. ايله تحرك ايلمز اول ككولك ايكي جانبندن برينه نجاست واقع اولديني وقتده جانب آخردن ابدست المق جائز اولور زيرا ظاهر اولان اول جانبه نجاست واصل اولماز (وموت ماليس له نفس سائلة في الماء لا يفسد الماء كالبق والذباب والزناير والعقارب) سينك و آري وعقر بلر كبي دم سائله سي اولميان حيوانك صوده موتي اول صوبي افساد ايتمز (وموت مايعيش في الماء لا يفسده كالسمك والضفدع والسرطان) دخي بالقي وقور بغه وينكج كبي صوده ديريلك ايلين حيوانك موتي صوبي فساد ويرمز (واما الماء المستعمل فلا يجوز استعماله في طهارة الاحداث) ماء مستعملي حدثلري طهات ايتمه ده استعمال جائز اولماز (والمستعمل كل ماء ازيل به حدث او استعمال في البدن على وجه القرية) ماء مستعمل هر صوكه انكله حدث ازاله اولندي ياخود عبادت وجه اوزرينه بدننده استعمال اولندي (وكل اهاب دبغ فقد طهر و جازت الصلوة فيه والوضوء منه الا جلد الخنزير وال آدمي) آدمي وخنزير جلدلرندن ماعدا هر دريكه دباغت قلندي پاك اولدي آنده نماز واول جلدن مصنوع اولان قربه دن ابدست المق جائز اولور (وشعر الميتة وعظمها وعصبها وقرنها طاهر) مردار اولمش اولان حيوانك صاحبي وكموكي وسيكري وبوينوزي پا كدر (واذا وقعت في البئر نجاسة نزعحت وكان نزع مافيه من الماء طهارة لها) قيويه نجاست واقع اولديني وقتده اول قيونك صوبي چكيلور واول قيوده اولان صودن كليسنف اخراج ايتمك قيويني پاك ايدر (فان ماتت فيها فارة او عصفورة او صعوة او سودانية او سام ابرص نزع منها ما بين عشرين دلوا الى ثلثين يحتسب كبر الدلو وصغرها) اكر قيوده فاره ياخود سرجه ياخود بوند قوشي بر كوچك قوشدر ياخود صغرجق ياخود كار اولسه اول قيودن يكرمي قوغه بينيله اوتوز قوغه يه دك صو اخراج اولنور و قوغه نك بيوكي و كوچوكي حساب اولنور (٢) (وان ماتت فيها حمامة او دجاجة او سنور نزع منها ما بين اربعين

(٢) معلوم اوله كه بومقامده يكرمي قوغه اخراج اولنور وجوبا واون قوغه دخي اخراج اولنور اوتوزه دك استحسانا

دلوا الى ستين) دخی قیوده کو کر جین یاخود طاق یاخود کدی اولسه
 اول قیودن قرق قوغه بینیه الشمس قوغه یه دک صواخراج اولنور
 (وان ماتت فیها کلب اوشاة اودابة او آدمی نرح جمیع مافیها من الماء)
 واکر قیوده کلب یاخود غنم یاخود سائر حیوان یاخود انسان اولسه
 اول قیوده اولان صویک کلیسی اخراج اولنور (وان انتفخ فیها وتفسخ
 نرح جمیع مافیها من الماء صغر الحیوان وکبرها سواء) اکر قیویه واقع اولان
 حیوان شیشسه یاخود داغلسه قیوده اولان صویک کلیسی اخراج
 اولنور بوصورتده حیوانلرک بیوکی وکوچکی برابر در (وعدد الدلاء
 یعتبر بالدلو الوسط المستعمل للآبار فی البلدان) قوغه لک عددی شهر لرده
 قیولر ایچون استعمال اولنان دلو وسط ایله اعتبار اولنور (فان نرح منها
 بدلو عظیم قدر مایسع من الدلو الوسط فاحتسب به جاز) واکر قیودن
 بیوکی قوغه ایله وسط قوغه نك احاطه ایلدیکی مقداری صواخراج اولنوب
 حساب اولنسه جائز اولور (وان كانت البئر معینا لا ینرح وقد جب نرح مافیها
 اخر جوا مقدار ما كان فیها من الماء) اکر قیومعین اولوب نرح ممکن اوله میه جق
 صورتده ایسه حالبوکه اول قیوده اولان صویک کلیسی اخراج ایتک واجب اولسه
 اول قیونك اهاالیسی قیوده واقع اولان صویک تخمیناً مقداری اخراج ایدر لر
 (وقد روی عن محمد بن الحسن رحمه الله تعالی انه قال ینرح منها ما ثادلو الى ثلثائة)
 حسنك اوغلی محمد حضرتلرندن روایت اولنوب بیوردیکه مذکورده
 قیودن ایکوز قوغه نرح اولنور اوچیوز قوغه یه دک ایکوز قوغه سی
 وجوبا ویوز قوغه سی استحساناً (واذا وجد فی البئر فارة او غیرها ولا یدر ون
 متى وقعت ولم ینتفخ ولم یتفسخ اعادوا صلوة يوم وليلة اذا كانوا توضؤا منها
 وغسلوا کل شیء اصابه ماؤها) اکر قیوده فاره یاخود فاره نك غیر یسی بولنوب
 نه زمان واقع اولدینی بیلنمز ایسه دخی واقع اولان نسنه شیشمز وداغلمز
 ایسه بر کون وبر کیجه نك نمازینی اول قیو اهاالیسی اعاده ایدر لر اول قیودن
 ابدست آلور اولدقاری وقتده دخی اول قیونك صوی اصابت ایلدیکی
 نسنه نك کلیسی غسل ایدر لر (وان انتفخت وتفسخت اعادوا صلوة ثلثة ايام
 ولایا لیهافی قول ابی حنیفة رحمه الله تعالی) اکر مذکورده اولان فاره یاخود غیر یسی

شیشسه یاخود داغلسه امام اعظم حضر تلیرنک قول شریفنده اوچ کون
واوچ کیجه نك نمازینی اعاده ایدر لر (وقال ابو یوسف و محمد رحمهما الله تعالی
لیس علیهم اعاده شیء حتی یتحققوا متى وقعت) امام محمد و امام ابی یوسف
حضر تلی بیوردیلر که انلر اوزرینه برشی اعاده لازم دکلر نه زمان
واقع اولدیغنی تحقیق ایده نه دك (وسؤرالادی می و مایوکل لحمه طاهر)
انسانک و لحمی اکل اولنان حیوانک ارتغی پا کدر (وسؤر الکلب و الخنزیر
و سباع البهائم نجس) کاب و خنزیر و سائر یرتجی حیوانک آرتغی نجسدر
(وسؤر الهرة و الدجاجة و الخلات و سباع الطيور و ما یسکن فی البیوت مثل
الحیة و الفسارة مکروه) دخی کدی و باشی بوش اولان تاوغک آرتغی
و یرتجی قوشلرک آرتغی و ییلان و فاره مثللو بیتلرده سا کن اولان حیوانک
سؤری مکر و هدر (وسؤر الحمار و البغل مشکوک فیهما و ان لم یوجد غیرها
توضاً بهما و تیمم) دخی حمار و بغلک آرتقلری مشکوکدر اکر بونلرک
غیری صوبولماز ایسه مشکوک اولان صودن ابدست آلوب و بعده تیمم اولنور

باب التیمم

(ومن لم یجد الماء وهو مسافر او فی خارج المصریننه و بین المصر نحو المیل (۲)
اوا کثر او کان یجد الماء الا انه مریض فیخاف ان استعمال الماء اشتدت مرضه)
بواب تیمم حقنده در بر کیمسه صوبوله میوب حال بوکه اول کیمسه مسافر در
یاخود شهر طشره سنده بوانوب انک بینیله شهرک بینی میل مقداری یاخود
میلدن زیاده اولسه یاخود اول کیمسه صوبی بولسه لکن مریض اولوب اکر
اول صوبی استعمال ایلسه مرضی شدنلو اولور (اوخاف الجنب ان اغتسل
بالماء ان یقتله البرد او یمرضه فانه یتیمم بالصعیذ الطاهر) یاخود جنب خوف
ایلهسه که اکر صوایله غسل ایلهسه صغوق آنی تلف ایلر یاخود انی خسته ایدر
بوصورتلرده یرجنسی اولان طاهر نسنه ایله تیمم ایدر (و التیمم ضربتان
یمسح باحدهما وجهه و بالآخری یدیه الی المرفقین) تیمم ایکی ضربه در
بریله یوزینه و بری ایله الارینه مرفقلریله بیله مسح ایدر (و التیمم
فی الجنابة و الحدث سواء) دخی جنابت ایچون و حدث ایچون تیمم برابر در

(۲) المیل خطوة

۴۰۰۰

(ويجوز التيمم عند ابى حنيفة ومحمد رح بكل ما كان من جنس الارض كالتراب والرمل والحجر والجص والنورة والكحل والزرنيخ) امام اعظم وامام محمد رحمهما الله تعالى عند لرنده ير جسدن طوپراق وقوم وطاش و كرج و آلى وسورمه و زرنى كى نسنه لك كلىسى ايله تيمم جائز اولور (وقال ابو يوسف لا يجوز الا بالتراب والرمل خاصة) امام ابى يوسف حضر تلى عند نده تيمم جائز اولماز الا طوپراق وقوم ايله جائز اولور (والنية فرض فى التيمم ومستحبة فى الوضوء) دخى نيت تيممه فرض وابدستده مستحبه در (وينقض التيمم كل ما ينقض الوضوء) ابدستى بوزان نسنه لك كلىسى تيممى دخى نقض ايدر (وينقضه ايضا رؤية الماء اذا قدر على استعماله) صوبى كورمك دخى استعمالى اوزرينه قادر اولدنى وقتده تيممى نقض ايدر (ولا يجوز التيمم الا بصعيد طاهر) تيمم جائز اولماز الا ير جنسى اولان طاهر نسنه ايله اولور (ويستحب لمن لا يجد الماء فى اول وقت وهو يرجو ان يجده فى آخر الوقت ان يؤخر الصلوة الى آخر الوقت) وقتك اولنده صوبوله ميوب وقتك آخر نده بولمسنى رجايلين كيمسه ايجون وقتك آخرينه ذلك نمازى تاخير ايتك مستحب اولور (فان وجد الماء توضا وصلى) اكر صوبولور سه ابدست آلور (والا يتيمم ويصلى بتيممه ماشاء من الفرائض والنوافل) اكر صوبوله مز ايسه تيمم ايدوب فرضدن ونوافلدن ديله ديكنى قىلار (ويجوز التيمم للصحيح المقيم فى المصر اذا حضرت جنازة والولى غيره ف يخاف ان اشتغل بالطهارة ان تفوته صلوة الجنازة فله ان يتيمم ويصلى) شهر لك ايجنده جنازه حاضر اولدنى وقتده اول جنازه لك ولىسى اولميان كيمسه ايجون صحيح اولسه بيله تيمم جائز اولور اكر ابدست ايله مشغول اولسه جنازه نمازى فوت اولور ديو خوف ايدر ايسه بوضور نده تيمم ايدوب جنازه نمازى قىلار (وكذلك من حضر العيد فخاف ان اشتغل بالطهارة ان تفوته صلوة العيد يتيمم ويصلى) ماسبق منللو بر كيمسه بيرام نمازينه حاضر اولسه اكر طهارت ايله مشغول اولدنى حالده صلوة عيد فوتندن خوف ايلسه اول كيمسه تيمم ايدوب اول نمازى ادا ايدر (وان خاف من شهد الجمعة) اكر جمعه به حاضر اولان كيمسه خوف ايلسه (ان اشتغل بالطهارة) اكر طهارتله مشغول اولسه (ان تفوته صلوة الجمعة) جمعه نمازى نك فوتندن

خوف ایسه (فانه لایتمیم) اول کیمسه تیمم ایلمز (ولکنه يتوضأ لکن) لکن
 ابدست آلور (وان ادرك الجمعة صلاها) اگر جمعه نمازینه اوله شه بیلور
 ایسه قیلار (والاصلي الظهر اربعا) اگر اوله شه مدینی وقتده او یله نمازینی
 درت رکعت قیلار (وكذلك اذا ضاق الوقت فخشى ان توضأ فات الوقت)
 ماسبق متللو وقت طار اولدینی وقتده خوف ایسه اگر ابدست آنسه وقت
 کچر (فانه لایتمیم) اول کیمسه تیمم ایتمز (ولکنه يتوضأ ويصلي فائتة) لکن
 اول کیمسه ابدست آلوب قضا قیلار (والمسافر اذا نسي الماء في رحله فتميم وصلي)
 مسافر اولان کیمسه صوی یوکنده اونو تدینی وقتده تیمم ایدوب نمازینی قیسه
 (ثم ذكر الماء بعد ذلك لم يعد صلوته عند أبي حنيفة ومحمد رحمهما الله تعالى)
 بوند نصکره صو خاطرینه کله امام اعظم و امام محمد حضر تلی عندلر نده نمازی
 اعاده لازم کلز (وقال ابو يوسف يعيد) امام ابو یوسف حضر تلی بیوررکه نمازی
 اعاده ایدر (وليس على المتيمم اذا لم يغلب على ظنه ان يقربه ماء ان يطلب الماء)
 صویک قربی اوزرینه ظنی غالب اولدینی وقتده صوی طلب ایتمک متیمم اوزرینه
 لازم دکدر (فان غلب على ظنه ان هناك ماء لم يحجز له ان يتيمم حتى يطلبه)
 اگر اول مقامده صو بولنسی ظنی اوزرینه غالب اولسه اول کیمسه ایچون
 صوی طلب ایلمدکجه تیمم ایتمک جائز اولماز (وان كان مع رفيقه ماء طلبه
 منه قبل التيمم فان منعه منه تيمم فصلي) اگر رفیقله برابر صو اولسه تیمم
 ایتمزدن اول رفیقندن طلب ایلر اگر ویرمز ایسه تیمم ایلر پس نمازینی قیلار

باب المسح على الخفين

بواب ادک اوزرینه مسح ایلمنک بیاننده در (المسح على الخفين) ادک
 اوزرینه مسح ایامک (جائز بالسنة من كل حدث موجب للوضوء) ابدستی
 موجب اولان حدثک کلیسندن جائز اولور سنت شریف سبیلله (اذا لبس
 الخفين على طهارة كاملة) ادکاری طهارة کامله اوزرینه کیدیکی وقتده
 (ثم احدث فان كان مقبلا مسح يوما وليلة) ابدست بوزدقدن صکره
 اگر مقیم اولورسه برکون وبرکیجه مسح ایدر (وان كان مسافرا
 مسح ثلثة ايام ولياليها) اگر مسافر اولورسه اوچ کون و اوچ کیجه

مسح ایدر (ابتداؤها عقب الحدث) مسحك مدتلك ابتداسی حدثك
 عقیدر (والمسح على الخفين على ظاهرهما خطوطا بالاصابع) ادكر لك ظاهری
 اوزرینه یار مقلربله خطوط اولدینی حالدہ مسح ایلمکدر (یبدا من رؤس
 الاصابع الرجل الى الساق) آباق یار مقلربنك باشلرندن بدأوانور بالدرلرهدك
 (وفرض ذلك مقدار ثلاثة اصابع من اصابع اليد) ومسحك فرضی ال
 یار مقلربندن اوج یار مق مقداریدر (ولایجوز المسح على خف فيه خرق
 کبیر یبین منه مقدار ثلاثة اصابع من اصابع الرجل) آباق یار مقلربندن اوج یار مق
 ظاهر اوله جق مقداری بر خف اوزرنده دلیك اولسه اول خف اوزرینه
 مسح جائز اولماز (وان كان اقل من ذلك جاز) اكر مذکور اولان مقداردن
 آز اولورسه جائز اولور (ولایجوز المسح على الخفين لمن وجب عليه الغسل)
 غسل واجب اولان کیمسه ایچون خفین اوزرینه مسح ایتمك جائز اولماز
 (وينقض المسح ما ينقض الوضوء) آبدستی بوزان نسنه مسحی دخی بوزار
 (وينقضه ايضا نزع الخف ومضى المدة) مدتلك كچمسی وخفك چیقمسی
 دخی مسحی بوزار (فاذا مضى المدة نزع خفيه وغسل رجله وصلى وليس عليه
 اعادة بقية الوضوء) مدت كچدیكى وقتده ادكرینی چیقارر و آیاقلربنی غسل ایدوب
 نمازینی قیلار آبدست اعضالربدن باقی قیلانی اعاده ایتمك آنك اوزرینه لازم دكلدر
 (ومن ابتداء المسح وهو مقيم فسافر قبل تمام يوم وليلة مسح تمام ثلاثة ايام ولياليها)
 بر کیمسه مسح ایتمكه مقيم اولدینی حالدہ ابتدا ایلسه پس بر کون وبر کیجه تمام
 اولمازدن اول مسافرت ایلسه اوج کون واوج کیجه تمام اولندهك مسح ایدر
 (وان ابتداء المسح وهو مسافر ثم اقام فان كان مسح يوما وليلة واكثر لزمه نزع
 خفيه وغسل رجله) اكر مسافر اولدینی حالدہ مسحه ابتدا ایلسه صكره اقامتی
 نیت ایلسه اكر بر کون بر کیجه یاخود زیاده مسح ایلدیسه اول کیمسه ایچون
 ادكرینی چیقاروب و آیاقلربنی غسل ایتمك لازم اولور (وان كان مسح اقل
 من يوم وليلة) اكر بر کون بر کیجه دن نقصان مسح ایدر سه (تم مسح يوم
 وليلة) بر کون بر کیجه مسحی تمام ایدر (ومن لبس الجرموق فوق
 الحف) مست اوزرینه چزمه سنی طهارت کامله ایله کیسه (ومسح عليه

جائز) آنک اوزرینه مسح ایدر سه جائز اولور (ولایحوز المسح علی الجور بین
عند ابی حنیفة رح) امام اعظم حضرتلری عندندہ چورابلری
اوزرینه مسح جائز اولماز (الا ان یكونا مجلدين) آتی و اوستی جلدلی
اولور سه جائز اولور (او منعلین) یا خود منعل اولور لرایسه یعنی آتی
جلد دیکیلی اولور سه (ولایحوز المسح) مسح جائز اولماز (علی العمامة)
صارق اوزرینه (والقلنسوة) باش بور کیسی اوزرینه (والبرقع)
یوز اورتوسی اوزرینه (والقفازین) الدیوان اوزرینه (وقال ابو یوسف
ومحمد رحمهما الله تعالی یحوز المسح علی الجور بین) امام ابی یوسف و امام محمد
رح بیوردیلر که چورابلر اوزرینه مسح جائز اولور (اذا کان ثخنین
لایشفان الماء) صوبی نشف ایتمامک درجه لرندہ صیق اولدقلری و قتده
(ویحوز المسح) دخی مسح جائز اولور (علی الجبائر) یاره یه باغلانان
صارغیلر اوزرینه (وان شدها علی غیر وضوء) هر چند آبدستسز باغلاندی
ایسه ده (وان سقطت عن غیر برء) اگر یاره ایو اولمازدن اول اول باغ
دوشسه (لم یبطل المسح) مسح باطل اولماز (وان سقطت عن برء
بطل) اگر ایو اولدقدن صکره اول صارغی دوشرسه مسح باطل اولور

باب الحيض

بو باب حیضک بیاننده اولیجیدر (اقل الحيض ثلثة ايام ولياليها)
حیضک آز مدتی اوج کون کیجه لر یله بیله در (فما نقص من ذلك فليس
بحيض وانما هو استحاضة) پس ذکر اولنان مدتدن نقصانده ظهور
ایدن قان حیض دکدر انحق دم استحاضه در یعنی علتدندر (واکثر الحيض
عشرة ايام) حیضک مدتک نهایی اون کوند (فما زاد علی ذلك
فهو استحاضة) اون کون اوزرینه زائد اولان استحاضه در (ومأراه
المرأة من الحمرة والصفرة والكدره فی ايام الحيض فهو حیض) بولانقلق
وصار یلق وقرمز یلقدن ايام حیضده عورتک کوردیکی نسنه حیضدر
(حتى ترى البياض خالصا) خالص اولدینی حالده بیاضی کورینه دک
(والحيض یسقط عن الحائض الصلوة و یحرم الصیام) حیض حائض
اولان عورتدن نمازی اسقاط ایدوب و اوروجی حرام قیلار (وتقضى

الصوم ولا تقضى الصلوة) صومی قضا ایدر نمازی قضا یلمز (ولا تدخل المسجد)
جامع شریفه داخله اوله ماز (ولا تطوف البيت الحرام) دخی بیت شریفی طواف
ایده من (ولا یأتیهما زوجها) یعنی حیض حالنده زوجی عورتنه تقرب ایلیه من
(ولا یجوز للحائض وللجنب قراءة القرآن) دخی حائض وجنب ایچون قرآن
کریمی قرائت ایلک جائز اولماز (ولا یجوز للمحدث مس المصحف)
آبدستسز اولان کیمسه ایچون کلام قدیمی اینه آلمق جائز اولماز (الا ان یأخذہ
بغلافه) لکن غلافه اخذ ایدر سه جائز اولور (وان انقطع دم الحائض لاقبل
من عشرة ايام) اگر حائض قانی اون کوندن آزده منقطع اولسه
(لم یجز وطئها حتی یغتسل او یمضی علیها وقت صلوة كاملة) اول عورتی
وطیء ایتک جائز اولماز غسل ایتدکجه یاخود صلات کامله وقتی آنک اوزرینه
یکمدکجه (وان انقطع دمها لعشرة ايام) اگر اول حائض قانی اون کونک
تمامنده قطع اولسه (جاز وطئها قبل الغسل) غسلدن اول اول عورتی
وطیء جائز اولور (والطهر اذا تخلل بین الدمین فی مدة الحيض فهو کالدم
الجاری) مدة حیضده ایکی قان بیننده پاکک تخلل ایلدیکی وقتده اول طهر دم
جاری مثللودر (واقل الطهر خمسة عشر یوما) پاککک اقلی اون بش کوندر
(ولا غایة لا کثره) طهرک اکثریچون نهایت یوقدر (ودم الاستحاضة
هو ما تراہ المرأة اقل من ثلثة ايام) دم استحاضه عورتک اوج کوندن اقلده
کوردیکی قاندر (اوا کثر من عشرة ايام) یاخود اون کوندن زیاده ده
کوردیکی قاندر (فحکمہ حکم الرعاف الدائم) دم استحاضه نک حکمی
دوام اوزره جریان ایدن بورون قانی حکمی مثللودر (لا ینع الصوم
والصلوة ولا الوطیء) اوروجه ونمازه دخی وطیء ایتکجه مانع اولماز
(واذا زاد الدم علی العشرة) اون کون اوزرینه قان زیاده اولدیگی
وقتده (وللمرأة عادة معروفة) حالبوکه عورت ایچون عادت معلومه
واردر (ردت الی ايام عاداتها) عورتک عادت معلومه سی اولان ایامه رد
اولور یعنی عورتک عادة معلومه سی قاج کون ایسه اکا اعتبار اولور
(وما زاد علی ذلک فهو استحاضة) عادت قدیمه سی اوزرینه

زائد اولان استحاضه در (وان ابتدأت مع البلوغ مستحاضة) اگر عورت
 بلوغيله بيله استحاضه يه باشلاسه (فحيضها عشرة ايام من كل شهر) اول
 عورتك حيضى هر آيدن اون كوندرد (والباقى مستحاضة) باقىسى استحاضه در
 انك حكيمى يقينا ذكر او اندى (والمستحاضة ومن به سلس البول والرعاف
 الدائم والجرح الذى لا يرقأ يتوضؤون لكل وقت صلوة) مستحاضه اولان
 عورت دخى سلس البول دخى رعاف دائمه وايو اولميان يارميه مبتلا اولان
 كيمسه لر هر نمازك وقتى ايچون آبدست آلورلر (ويصلون بذلك الوضوء
 فى الوقت ماشاؤا من الفرائض والنوافل) اول آبدست ايله وقتك ايچنده
 فرضدن و نافله نمازدن ديله دكلرني قيلار (فاذا خرج الوقت بطل وضوءهم)
 پس وقت خروج ايلديكى وقتده انلرك آبدستلرى باطل اولور (وكان
 عليهم استيناف الوضوء لصلوة اخرى) دخى انلرك اوزرينه آخر نماز ايچون
 آبدستى دوندرمك لازم اولور (والنفس هو الدم الخارج عقيب الولادة)
 نفاس ديدكلرى ولادتك عقيننده خروج ايلين دمدر (والدم الذى تراه
 الحامل ما تراه المرأة فى حال ولادتها قبل خروج الولد استحاضة) حامل
 اولان عورتك كورديكى دخى ولدك خروجندن اول ولادت حالنده عورتك
 كورديكى قان استحاضه در (واقل النفاس لاحدله) نفاسك اقلنه حديدوقدر
 (واكثره اربعون يوما) نفاسك اكثرى قرق كوندرد (وما زاد على ذلك
 فهو استحاضة) شوقرق كون اوزرينه زيادهسى استحاضه در (واذا تجاوز
 الدم على اربعين يوما) دم قرق كون اوزرينه تجاوزا ايلديكى وقتده (وقد كانت
 هذه المرأة ولدت قبل ذلك) حالبوكه اول عورت بوندن اول بردخى ولد
 طوغورمش ايدى (ولها عادة معروفة فى النفاس) دخى اول عورت ايچون
 نفاسده عادت معروفه واردر (ردت الى ايام عاداتها) عورتك ايام عادتنه
 رداولنور مثلا عادت قديمهسى اوتوز بش كون اولسه بودفعه دمك ظهورى قرق
 بش كونه بالغ اولسه عادت قديمهسى اولان اوتوز بش كون نفاس عداولنوب باقى
 قلان اون كونلك نمازى قضا ايتك عورته لازمدر (وان لم تكن لها عادة فى النفاس
 فابتداء نفاسها اربعون يوما) اگر اول عورتك عادت سابقهسى اولمازسه انك ابتداء

نفاسی قرق کوندر (ومن ولدت ولدين في بطن واحد) برعورت بطن
واحدده ايکي ولد طوغورسه (ففاسها ماخرج من الدم عقيب الولد الاول
عند ابى حنيفة وابى يوسف رحمهما الله تعالى) امام اعظم وامام ابى يوسف
حضر تلری عندنده ذکر اولنان عورتک نفاسی ولد اولک عقيبنده ظهور
ايدن دمک ابتدا سندن اعتبار اولنور (وقال محمد وزفر رح ماخرج من الدم
عقب الولد الثاني) امام محمد وامام زفر رح حضر تلری بيورديلرکه ولد ثانينک
عقيبنده خروج ايدن دمدر (وعدهتها تنقضي من الولد الاخير في قولهم
اجمعا) عورتک عدتی جميع فقها نك قولنده ولد اخيردن منقضيه اولور

باب الانجاس

بو باب نجس لرك بياننده اوليجيدر (تطهير النجاسة واجب من بدن المصلي
وثوبه والمكان الذي يصلي عليه) نماز قيلان كيمسه نك بدنندن وثوبندن
ونماز قلديني مكانندن نجاستی ازاله ايتمی واجبدر (ويجوز تطهير النجاسة
بالماء وبكل مايع طاهر يمكن ازالته به كالخل وماء الورد) دخی نجاستی ازاله
صوايله دخی سرکه وكل صوبي مثلوا ازاله ممكن اولان مايع طاهر نسنه لرك
كليسی ايله جائز اولور (واذا اصاب الخف نجاسة لها جرم فجفت فذلك بالارض
جاز) خفه جرم صاحبي اولان نجاست اصاب ايدوب قوروديني وقتده آنى
ارضه سورسه جائز اولور (والمنى نجس يجب غسل رطبه) دخی منى نجسدر
ياشنى غسل ايتك واجبدر (فاذا جف على الثوب اجزا فيها fark) منى ثوب
اوزرنده قوروديني وقتده اووه له مق كفايت ايدر (النجاسة اذا اصاب
المرأة او السيف اكتفى بمسحها) آيينه يه ياخود قليجه نجاست اصاب
ايلديكي وقتده آنلری مسح ايتك ايله اكتفى اولنور (وان اصاب الارض
نجاسة فجفت بالشمس وذهب اثرها جازت الصلوة على مكانها) اكر
بريره نجاست اصاب ايدوب پس كونس ايله قوريوب اثرى كيتسه
اول مكان اوزرنده نماز جائز اولور (ولايجوز تيمم منها) اول
مكاندن تيمم ايلمك جائز اولماز (ومن اصابه من النجاسة الغليظة كالدم
والغائط والحمر والبول مقدار الدرهم ومادونها جازت الصلوة معه)

بر کیمسه یه قان و غاٹ و شراب و بول کبی نجاست غلیظه اولان نسنه لردن درهم مقداری و درهمدن آزا صابت ایلسه انکله بیله نماز جائز اولور
 (فان زاد لم یجز) اکر درهمدن زائد اولور سه نماز جائز اولماز (وان اصابته نجاسة خفيفة کبول مایؤکل لحمه جازت الصلوة معه) اول کیمسه یه لحمی اکل اولنان حیوانک بولی مثللو نجاست خفیفه اصابت ایلسه انکله بیله نماز جائز اولور (ما لم یبلغ ربع الثوب) مادام بول ربع ثوبه بالغ اولمدی (و تطهیر النجاسة التي یجب غسلها علی وجهین) غسلی واجب اولان نجاستی ازاله ایکی وجه اوزرینه در (فما کان له منها عین مرئية) نجاستدن اول نسنه که ذاتی کورینور (فطهارتها زوال عینها) اول نجاستی طهارت عینی ازاله ایتمکدر (الا ان یبقی من اثرها ما یشق ازالته) ازاله سی مشقتلی اولان اثرندن باقی قلان دکل (و ما لیس له عین مرئية) شول نسنه که انک عینی مرئیة دکدر (فطهارتها ان یغسل حتی یغاب علی ظن الغاسل انه قد طهر) اول مثللو نجاستی طهارت ییقامقدر حتی ییقایان کیمسه نک ظنی اوزرینه پاککنمسی غالب اولندهک (والاستنجاء سنة یجزیء فیہ الحجر و ما قام مقامه) استنجا سنندر حجر و حجر مقامنه قائم اولان آنده کفایت ایدر (یمسحه حتی ینقیه) استنجا موضعی مسح ایدر آریده نه دک (و لیس فیہ عدد مسنون) استنجاده عدد مسنون اولمدی مثلا اوچ یا خود بش یا خود یدی عدد سنت اوله بویله دکدر (و غسله بالماء افضل) صوایله استنجا افضلدر (فان تجاوزت النجاسة مخرجها لم یجز فیہ الا الماء) اکر نجاست مخرجنی تجاوز ایدر سه انده صودن غیر یسی جائز اولماز (ولا یستنجی بعظم ولا بروث ولا بطعام ولا بيمين) دخی کیمیک ایله و یاترک ایله و طعام ایله و صاغ ایلله استنجا اولمز اکر عذرلی اولور سه اول وقتده صاغ ایلله استنجا جائزدر

❦ کتاب وقت الصلوة ❦

بو کتاب نمازک وقتی بیاننده اولیجیدر (اول وقت الفجر) صباح نمازینک اول وقتی (اذا طلع الفجر الثانی) فجر ثانی طلوع ایلدیکی وقتده (وهو البیاض المعترض فی الافق) فجر ثانی کوکک کنسارنده

ظهور ایدن اگلو بیاضدر (وآخر وقتها) صاج نمازینک آخر وقتی
 (مالم تطلع الشمس) مادام کونش طلوع ایتمدی (واول وقت الظهر اذا زالت
 الشمس) اویله نمازینک اول وقتی کونش خط استوا دن زائله اولدینی
 وقتده در (وآخر وقتها عند ابی حنیفة رح اذا صار ظل کل شیء مثلیه سوی
 فی الزوال) امام اعظم حضر تلری عندنده اویله نک آخر وقتی فی زوال دن
 ماعدا هر شیئک کولکسی کندینک ایکی مثلی اولدینی وقتده در (وقال
 ابو یوسف و محمد رحمهما الله اذا صار ظل کل شیء مثله) امام ابی یوسف و امام
 محمد حضر تلری بیورر لرکه هر نسسه نک کولکسی کندی مثلی اولدینی
 وقتده (واول وقت العصر اذا خرج وقت الظهر علی القولین) ایکی
 قول اوزرینه ایکندینک اول وقتی اویله نک وقتی خروج ایلدیکی وقتده در
 (وآخر وقتها مالم تغرب الشمس) عصرک آخر وقتی مادام که کونش غروب
 ایتمدی (واول وقت المغرب اذا غربت الشمس) اخشام نمازینک اول وقتی
 کونش غروب ایلدیکی وقتده در (وآخر وقتها مالم یغیب الشفق وهو
 البیاض الذی فی الافق بعد الحمرة عند ابی حنیفة رح) اخشام نمازینک آخر
 وقتی مادام شفق غائب اولدی اول شفق امام اعظم رحمه الله عندنده
 کوکک کنارنده بعد الحمرة واقع اولان بیاضدر (وقال ابو یوسف و محمد رح
 وهو الحمرة) امام ابی یوسف و امام محمد رحمهما الله بیور دیلرکه اول
 شفق قرمز یلقد در (واول وقت العشاء اذا غاب الشفق) یانسو نمازینک
 اول وقتی شفق غائب اولدینی وقتده در (وآخر وقتها مالم یطلع الفجر)
 و آخر وقتی مادام که فجر طلوع ایتمدی (واول وقت الوتر بعد العشاء)
 و ترک اول وقتی یانسو نماز ندانصرکه در (وآخر وقتها مالم یطلع الفجر
 الثاني) و ترک آخر وقتی مادام که فجر ثانی طلوع ایتمدی (و یتستحب الاسفار
 بالفجر) صباح نمازینی آغرده رق قیلحق مستحب اولور (والابراد
 بالظهر فی الصيف و تقدیمها فی الشتاء) دخی اویله نمازینی ایام صیفده آزجه
 ابراد و ایام شتاده تقدیم ایتمک مستحب اولور (و تأخیر العصر مالم تتغیر
 الشمس و تعجیل المغرب و تأخیر العشاء الی ما قبل ثلث اللیل) و دخی

کونش تغیر ایتد کجه عصری تأخیر و اخشام نمازینی تعجیل ویتسو نمازینی ثلث لیلک ماقبلنه دک تأخیر ایتمک مستحب اولور (و یتستحب الو تر لمن یألف صلاة اللیل ان یؤخر الو تر الی آخر اللیل) کیجه نماز قیلماق ایله الفت ایدن کیمسه ایچون وتری کیجه نک آخرینه دک تأخیر مستحب اولور (وان لم یثق بالانتباه او تر قبل النوم) اکر او یا تمقلغه اعتماد ایلمزسه او یقودن اول وتری ادا ایدر

باب الاذان

بواب اذانک بیاننده اولیجیدر (الاذان سنة مؤكدة للصلوات الخمس والجمعة دون ماسواها) بش وقت نماز دخی جمعه ایچون اذان سنت مؤکده در و بونلرک ماعد اسیچون دکل (وصفة الاذان ان یقول الله اکبر الله اکبر الی آخره) اذانک صفتی ذکر اولنان وجه اوزره قراءت اولنقدر (ولا ترجیع فیہ) اذاندہ ترجیع یوقدر یعنی بعضیسی ایله رفع صوت و بعضیسی ایله خفض صوت یوقدر (ویزید فی اذان الفجر بعد حی علی الفلاح الصلوة خیر من النوم مرتین) صباح نمازینک اذاندہ حی علی الفلاح قولند نصکره ذکر اولنان الصلوة خیر من النوم قولنی ایکی کره زیاده ایدر (والاقامة مثل الاذان الا انه یزید فیها بعد الفلاح قد قامت الصلوة مرتین) اقامت اذان مثل و در لکن اقامتده فلاح د نصکره ذکر اولنان قد قامت الصلوة ایکی کره زیاده ایدر (و یرسل فی الاذان) اذاندہ ترسل ایدر یعنی اره لرینی قطع ایدرک اوقور (و یحدر فی الاقامة) اقامتده تحدر ایدر (و یتقبل بهما القبلة) دخی اذان و اقامت ایله قبله یه استقبل ایدر (فاذا بلغ الی الصلوة والفلاح حول وجهه یمینا و شمالا) حی علی الصلوة قولنه بالغ اولدینی وقتده وجهنی صاغ طرفنه و حی علی الفلاح قولنه بالغ اولدینی وقتده یوزینی صول جانبنه تحویل ایدر (و یؤذن فی الفاتة و یمین ولها) قضا نماز لری ایچون اذان دخی اقامت اولنور (وان فاتته صلوة اذن للاولی و قام) اکر بر قاج کچمش نماز اولسه صلاة اولی ایچون اذان دخی اقامت ایدر (و کان مخیرا فی الباقي ان شاء اذن و اقام و ان شاء اقتصر علی الاقامة) باقی فاتته لرده مخیر اولور دیلرسه اذان و اقامت ایدر و دیلرسه فقط اقامت اوزرینه قصر ایدر (و ینبئ للمؤذن ان یؤذن و یمین علی طهارة) مؤذن

ایچون لایق اولان طهارت اوزرینه اذان واقامت ایتمکدر (فان اذن علی غیر وضوء جاز) اکر ابدستسز اذان اوقوسه جائز اولور (ویکره ان یقیم علی غیر وضوء او یؤذن وهو جنب) ابدستسز اقامت یاخود جنب اولدینی حالده اذان اوقومق مکروهدر (ولا یؤذن للصلوة قبل دخول وقتها) نماز وقتی داخل اولمازدن اول اذان اوقونماز (الا فی الفجر عند ابی یوسف و محمد رحمهما الله) امام ابی یوسف و امام محمد حضر تلمی عندلر نده صباح نماز نده وقتدن اول اذان جائز اولور

❦ باب شروط الصلوة ❦

(التي تتقدمها) بوباب نماز اوزرینه مقدم اولان شرطلرک بیاننده اولیجیدر (یحب علی المصلی ان یقدم الطهارة من الاحداث والنجاس) مصلی اوزرینه حد ثلردن ونجسلردن طهارتی تقدیم ایتمک واجب اولور (علی ما قدمناه) تقدیم ایلدیکمز شیئه بناءً (ویستر عورتیه) دخی عورت یرینی ستر ایتمک (والعورة من الرجل ماتحت السرة الى الركبة والركبة من العورة) لفظ الی مع مناسنه در ماسبقده بیان اولندی یعنی ارکشینک عورت یری کوبک آلتندن دیز آلتنه قدر در دیز دخی عورت ندر (وبدن المرأة الحرة عورة كلها الا وجهها وكفيها وقدميها) حره اولان عورتک بدننک کلیسی عورتدر یوزی و آوجلری و ایاقلری دکل (وما کان عورة من الرجل فهو عورة من الامة) اول محل که ارکشیدن عورت اولدی پس جاریه دن اول محل عورتدر (وبطنها وظهرها عورة) جاریه نک بطنی وظهری دخی عورتدر (وماسوی ذلك من بدنها فلیس بعورة) جاریه نک بدنندن ذکر اولنان محللرندن ماعداسی عورت دکلدر (ومن لم یجد ما یزیل به النجاسة صلی معها) برکیسه آنکله نجاست ازاله اولنور نسنه نی بوله مازسه اول نجاست ایله نماز قیلار (ولم یعد الصلوة) نمازی اعاده ایتمز (ومن لم یجد ثوبا صلی عریانا قاعدا یومی بالرکوع والسجود) برکیسه ثوب بوله میوب قاعد اولدینی حالده رکوعی و سجودی ایما ایله چپلاق اولدینی حالده نماز قیلار (فان صلی قائما اجزأه) پس ایاقده قیلسه اکا کفایت ایدر (والاول افضل) اولکیسی افضلدر (وینوی الصلوة التي یدخل فیها بنية لا یفصل بینها و بین التحریمة بعمل) دخی داخل اولدینی نمازه نیت ایتمک بر نیت ایله که

تحریمه نیتبیلہ نیت بیننی بر عمل ایله فصل ایتیمه (و یستقبل القبلة الا ان يكون خاتفا) دخی قبله به استقبال ایتمک لکن بر نسنه دن خوف ایدیچی اولمادیقی وقتده (فیصلی الی ای جهة قدر علیها) پس قبله به توجهه مانع بولنورسه قننی جهت اوزرینه قادر اولورسه اکیقلار (فان اشتبهت علیه القبلة و ليس بحضرة من یسئله عنها اجتهد و صلی) اگر قبله مصلی اوزرینه مشته اولسه یعنی قبله بی بیلمسه و حضورنده قبله دن سؤال ایتمکه بر کیمسه اولسه کندی رأیله اجتهد ایدوب نمازینی قیلار (فان علم انه اخطأ بعدما صلی فلا إعادة علیه) اگر نمازی قیلد قد نصکره خطا ایلدیکنی بیلمسه اول کیمسه اوزرینه اعاده لازم کلز (وان علم ذلك و هو فی الصلوة استدرا الی القبلة و بنی علیها) اگر خطا ایلدیکنی نمازده اولدینی حالده بیلمسه قبله به دونوب انک اوزرینه بنا ایدر

باب صفة الصلوة

بواب نمازک هیئت بیاننده اولیجیدر (فرائض الصلوة ستة) نمازک فرضلری آتی در (التحریمة والقیام والقراءة والركوع والسجود والقعدة فی آخر الصلوة مقدار الشهد) افتتاح تکبیری قیام و قرائت و رکوع و ایکی سجده و قعدة اخیرده تشهد مقداری اوتور مقدر (فمأذاد علی ذلك فهو سنة) شول نسنه که ذکر اولنان الی فرض اوزرینه هیئت صلاتدن زائد اولدی سنتدر (واذا دخل الرجل فی الصلوة کبر) رجل نمازه داخل اولدینی وقتده تکبیر ایدر (و رفع یدیه مع التکبیر حتی یحاذی بابهامیه شحمتی اذنیه) دخی الارینی تکبیر ایله بیله قالدیرر باش پار مقلری قولاقلرینک یومشاغنه برابر اولنجیه دک (وان قال بدلا من التکبیر الله اجل او اعظم او الرحمن اکبر اجزاء عند ابی حنیفة و محمد رحمهما الله تعالی) اگر تکبیردن بدل مصلی ذکر اولنان اسم شریفلری دیسه امام اعظم و امام محمد رح حضرتلری عندلرنده اکا کفایت ایدر (وقال ابو یوسف لا یجوز الا بلفظ التکبیر) امام ابی یوسف بیوردیکه تکبیر لفظلندن غیر یسیله جائز اولماز (و یعتمد بیده الیمنی علی الیسری و یضعهما تحت سرتیه) صاغ الینی صول الی اوزرینه اعتماد ایدوب کوبکی آلتنه وضع ایدر (ثم یقرأ سبحانک اللهم و بحمدک الی آخره) بوندن صکره آخرینه دک سبحانک او قور (و یستعذ بالله من الشیطان الرجیم) دخی اعوذ او قور (و یقرأ

بسم الله الرحمن الرحيم) دخی بسمه شریفه او قور (و یسر بهما فی نفسه)
 بونلری نفسنده کیزلی او قور (ثم یقرأ فاتحة الكتاب وسورة معها او ثلاث
 آیات قصيرة او آية طويلة من ای سورة شاء) بوند نصکره فاتحه شریفه دخی
 انکله بیله بر سوره یا خود اوچ آیت قصیره یا خود بر آیت طویله قنغی سوره دن
 دیلر ایسه قرائت ایدر (واذا قال الامام ولا الضالین قال امین) امام اولان کیمسه
 ولا الضالین دیدیکی وقتده کندی آمین دیر (۲) (ویقولها المؤمن ويخفونها)
 مقتدیلر دخی آمین دیوب اخفا ایدر لر (ثم یکبر ویر کع و یعتمد بیدیه علی رکبتیه)
 بوند نصکره تکبیر ایدوب رکوعه واریر اللریله دیزلری اوزرینه اعتماد ایدر
 (و یفرج اصابعه و یسططهره) پارمقلرینی آچوب آرقه سنی دوز قیلوب دوشه به
 (ولا یرفع رأسه) باشنی قالدیر میه (ولا ینکسه) دخی باشنی اشاغی اکمز (ویقول
 فی رکوعه سبحان ربی العظیم ثلاثا) رکوعنده اوچکره ذکر اولمان تسبیحی او قور
 (وذلك ادناه) بو اوچ کره تسبیح ادنی مرتبه در اوسط اولان بش اعلاسی یدی در
 (ثم یرفع رأسه من الركوع) بوند نصکره باشنی رکوعدن قالدیرر (ویقول
 سمع الله لمن حمده) بونی او قور (ویقول المؤمن ربناک الحمد) مقتدی اولان ربناک
 الحمد قوانی او قور (فاذا استوی قائما کبر و سجد) پس قائم اوله رق طوغر لدینی
 وقتده تکبیر ایدوب سجده ایدر (واعتمد بیدیه علی الارض) اللریله بر اوزرینه
 اعتماد ایدر (و وضع وجهه بین کفیه) یوزینی اللرینک بیننه وضع ایدر (و سجد
 علی انفه و جبهته) بورنی و آنی اوزرینه سجده ایدر (فان اقتصر علی احدها
 جاز عندابی حنیفه رحمه الله) امام اعظم رحمه الله عندنده ایکسینک بری اوزرینه
 اقتصار ایلسه جائز اولور (وقال ابو یوسف و محمد رحمهما الله تعالی لا یجوز
 الاقتصار علی الاثف الا من عذر) امام ابی یوسف و امام محمد رحمهما الله
 بیوردیلر که اثف اوزرینه عذر سز اقتصار جائز اولماز (وان سجد علی کور عمامته
 او علی فاضل ثوبه جاز) (اگر صاریغینک بو کومی اوزرینه یا خود ثوبینک
 آرتنی اوزرینه سجده ایلسه جائز اولور) (و یدعی ضبعیه) دیر سکلرینی
 اظهار ایدر (و یجافی بطنه عن فحديه) قارتنی بودلرندن آیرر یعنی بعید
 ایدر (و یوجه اصابع رجلیه نحو القبلة) دخی ایاق پارمقلرینی قبله جانبنه

(۲) امام و مقتدیلر
 آمین لفظنی اخفا
 ایدر لر

دوندیرر (و یقول فی سجوده سبحان ربی الاعلی ثلاثاً) دخی سجده سنده اوچکره
 ذکر اولنان قولی او قور (وذلك ادناه) شوذ کر اولنان تسبیحک ادنی مرتبه سیدر
 (ثم یرفع رأسه و یکبر) بوند نصکره باشنی قالدیروب تکبیر ایدر (واذا اطمأن
 جالساً کبر و سجد) اوتور دینی حالده اعضالری آرام ایلدیکی وقتده تکبیر
 ایدوب سجده ایدر (فاذا اطمأن ساجدا و استوی قائماً علی صدور قدمیه) پس
 سجده ایدیجی اولدینی حالده مطمئن اولدینی وقتده طوغریلور ایاقلرینک
 صدری اوزرینه قائم اولدینی حالده (ولا یقعد) اوتورماز (ولا یعتمد بیده
 علی الارض) دخی الاریله بر اوزرینه اعتماد ایلمز (و یفعل فی الركعة الثانية مثل
 ما فعل فی الاولى) رکعت اولی ده ایشلیدیکی نسنه نك مثلنی رکعت ثانیه ده دخی
 ایشلر (الا انه لا یستفتح ولا یتعوذ) لکن رکعت ثانیه ده سبحانک دخی اعوذ
 او قوماز (ولا یرفع یدیه الا فی التکبیرة الاولى) تکبیرة اولی نك ماعداسنده
 الارینی قالدیرماز (فاذا رفع رأسه من السجدة الثانية فی الركعة الثانية) پس
 رکعت ثانیه ده مواقع اولان سجده ثانیه دن باشنی قالدیر دینی وقتده (افترش
 رجله الیسری فجلس علیها) صول ایاغنی دوشه یوب انک اوزرینه اوتورر
 (و نصب الیمنی نصباً و وجهه اصابعه نحو القبلة) دخی صاغ ایاغنی دیکوب یار مقارینی
 قبله جانبنه دوندورر (و وضع یدیه علی فخذیه و بیسط اصابعه و یتشهد) دخی
 الارینی فخذلری اوزرینه قویوب یار مقارینی دوشردخی تشهد ایدر (والتشهد
 ان یقول التحیات لله و الصلوات الی آخره) دخی تشهد التحیات لله و الصلوات
 و الطیبات آخرینه دک او قومقدر (ولا یزید علی هذا فی القعدة الاولى) قعدة اولی ده
 شو تشهد اوزرینه زیاده ایلمز (و یقرأ فی الركعتین الاخریین فاتحة الکتاب
 خاصة) آخرکی رکعتلر ده خاصة فاتحة شریفه یی او قور (فاذا جلس فی آخر الصلوة
 جلس کما جلس فی الاولى) نمازک آخرنده اوتور دینی وقتده قعدة اولی ده
 اوتور دینی کبی اوتورر (و یشتهد و یصلی علی النبی صلی الله تعالی علیه و سلم و دعا بما
 شاء مما یشبه الفاظ القرآن و الادعية الماثورة) نمازک آخرنده تشهد ایدوب حضرت
 پیغمبر اوزرینه صلوة و سلام ایدر یعنی اللهم صل و بارک او قور دخی ادعیه ماثوره
 و الفاظ قرآنه مشابه اولان شیلر دن دیلیدیکی شیئله دعا ایدر (ولا یدعو بما یشبه کلام

(الناس) ناسك كلامه مشابه اولان نسنه ايله دعا ايلمز (ثم يسلم عن يمينه فيقول السلام عليكم ورحمة الله) بوند انصكره صاغ جانبته سلام ويروب مذكور قولى او قور (ويسلم عن يساره مثل ذلك) صول جانبته ذكر اولنان مثللو سلام ويرر (ويجهر بالقرآن في الفجر وفي الركعتين الاوليين من المغرب والعشاء ان كان اماما) اكر امام اولور سه قرآنى صباح نمازنده اخشام وياتسو نماز لريك اولكي ركعتلر نده جهر ايله او قور (ويخفي القراءة فيما بعد الاوليين) دخى ركعت اولى لرك مابعدى اولان صوك ركعتلر ده قرآنى اخفا ايدر (وان كان منفردا فهو مخير ان شاء جهر واسمع نفسه) اكر منفرد اولور سه مخير در ديلر سه جهر ايدوب نفسنه ايشته ديرر (وان شاء خافت) ديلر سه مخفیدن او قور (ويخفي الامام القراءة في الظهر والعصر) امام قرآنى ايله وايكندى نماز لرنده اخفا ايدر (والوتر ثلاث ركعات لا يفصل بينهن بسلام) وتر اوج ركعتدر اول اوج ركعتك بيني سلام ايله فصل اول نماز (ويقت في الثالثة قبل الركوع في جميع السنة) سنتك كايستنده او چنجي ركعتده ركوعدن اول قنوت ايدر (ويقرأ في كل ركعته من الوتر فاتحة الكتاب) وتر دن هر ركعتده فاتحة شريفه يي او قور (وسورة معها) دخى فاتحة شريفه ايله بيله بر سورة او قور (فاذا اراد ان يقت كبر ورفع يديه ثم قنت) پس قنوت ايتك مراد ايلديكي وقتده تكبير ايدوب اللار يخي رفع ايدر صكره قنوت ايدر (ولا يقت في صلوة غيرها) وترك غيرى نمازده قنوت ايلمز (وليس في شيء من الصلوة قراءة سورة يعينها لايحوز غيرها) نمازك برنده عينيله بر سورة قرائت اولنه اول سورة نك غير يسي جائز اوليه بو مثللو اولمدى (ويكره ان يتخذ سورة بعينها في الصلوة ولا يقرأ في غيرها) دخى بر سورة يي عينيله بر نماز ايچون اتخا ايدوب اول سورة نك غير يسي او قوماق مكر وه اولور (وادنى مايحزى من القرآن في الصلوة ما يتناوله اسم القرآن عند أبي حنيفة رح) امام اعظم حضر تلى قننده نمازده قرآن كر يمدن كفايت ايدن نظم شريفك اقل اسم قرآن شامل اولدينى مقدار در (وقال لا يحزى اقل من تلك آيات قصارا وآية طويلة) امامين بيور ديلر كه اوج آيت قصيره دن يا خود بر آيت طويله دن نقصان كفايت ايلمز (ولا يقرأ المؤمن خلف الامام) دخى امامه اويان كييمسه

امامك خلفنده قرائت ايلمز (ومن اراد الدخول في صلوٰة غيره محتاج الى نيتين
نية الصلوٰة ونية المتابعة) امامه اقتدا ايتمكي مراد ايدن كيّمسه ايكي نيته محتاج
اولور يعني نماز نيتنه ومتابعت نيتنه (والجماعة سنة مؤكدة) جماعت سنت مؤكده در
(واولى الناس بالامامة اعلمهم بالسنة) ناسك امامته اولى سى مسائل فقهيه به
زياده عالم اولانيدر (فان تساوا فاقراهم) اكر مسائل صلاتي بيلمده مساوى
اولور سه امامته اولى اولان قرائتي زياده كوزل اولانيدر (فان تساوا فاقورعهم)
پس قرائتده مساوى اولور سه زياده متقى اولانيدر (فان تساوا فاسنهم)
اكر تقواده دخى مساوى اولور سه امامته اولى اولان آنلرك زياده اختياريدر
(ويكره تقديم العبد والاعرابى والفاسيق والاعمى وولد الزنا) دخى كوله ي
وباديه نشين اولان عربارى وفسقى معلى اولانى واعماي وولد زناي امامت
ايچون تقديم مكر وهدر (فان تقدموا جاز) اكر شو ذكر اولن انلر تقدم ايدر لر
ايسه جائز اولور (وينبى للامام ان لا يطول بهم الصلوٰة) امام ايچون لايق
اولان جماعتله نمازى تطويل ايتماكدرد (ويكره للنساء ان يصلين وحدهن
بجماعة) وعور تلر ايچون يالكز اولدقلى حالده كندولردن بريسنى امامته
تقديم ايدوب جماعت اوله رق نماز قيلملرى مكر وهدر (فان فعلن ذلك وقفت
الامام وسطهن) پس شو مثللو ايشلر ايسلر اماملرى انلرك اورتلر نده دورر
(ومن صلى مع واحد اقامه عن يمينه) بر كيّمسه بر آدم ايله بيله قيلسه آنى صاغ
جانبنده اقامه ايدر (وان كان اثنين تقدم عليهما) اكر ايكي آدم ايله بيله قيلار سه
انلرك اوزرينه تقدم ايدر (ولا يجوز للرجال ان يقتدوا بامرأة او صبي) رجللر
ايچون عورته ياخود صبي به اقتدا ايتمك جائز اولماز (ويصف الرجال ثم
الصبيان ثم الخنثى ثم النساء) ابتدا رجللر صكره صبيلر صكره خنثى صكره نسالر
صف اولور لر (فان قامت امرأة الى جنب رجل وها مشتركان في صلوٰة
واحدة فسدت صلوٰته) اكر بر عورت بر رجلك ياننده قائمه اولسه
حالبوكه آنلرده بر نمازده مشترك اولديلر اول رجلك نمازى فاسد اولور
عورتك نمازى فاسد اولماز (ولا يصح للرجال ان يؤم امرأة الابالنية)
دخى رجل ايچون صحيح اولماز عورته امام اولمق لكن نيت ايله صحيح

اولور (ویکره للنساء حضور الجماعة) عورتلرایچون جماعته حاضره اولمق
 مکروهدر (ولا بأس بان تخرج المعجوز فی الفجر والمغرب والعشاء) اختیار
 عورتلرایچون صباح نمازنده و اخشام ویاتسو نمازلرنده جماعته حاضر
 اولمرنده بأس یوقدر لکن لا بأسک ترکی اولادر (ولا یصلی الطاهر خلف
 من به ساس البول) بولی دائماً آقان کیمسه نک خلفنده طاهر اولان کیمسه
 نماز قیلمز (ولا الطاهرات خلف المستحاضة) دخی مستحاضه اولان عورتک
 خلفنده طاهره اولان عورتلر نماز قیله مز (ولا القاریء خلف الامی) دخی
 اوقومق بیلمین کیمسه نک قرائت ایدیجی کیمسه نماز قیلمز (ولا المکتسی خلف
 العریان) دخی چیلاق اولان کیمسه نک خلفنده عریان اولیان کیمسه نماز قیلمز
 (ویجوز ان يؤم المتیمم للمتوضئین) آبدست آلیجی کیمسه لره نیم ایدیجی
 کیمسه نک امامتی جائز اولور (والماسح علی الخفین للغاسلین) خف اوزرینه
 مسح ایدن کیمسه نک غاسل اولان کیمسه لره امامتی جائز اولور (ویصلی القائم
 خلف القاعد) قائم اولان کیمسه قاعدک خلفنده نماز قیلار (ولا یصلی الذی
 یرکع ویسجد خلف المومی) رکوع وسجود ایله نماز قیلان کیمسه ایما ایله قیلانک
 خلفنده نماز قیلماز (ویصلی المفترض خلف المتنفل) فرض قیلان کیمسه
 نافله قیلانک خلفنده نماز قیلماز (ولا من یصلی فرضا خلف من یصلی فرضاً آخر)
 دخی فرض قیلان کیمسه فرض آخر قیلانک خلفنده نماز قیلماز (ویصلی المتنفل
 خلف المفترض) نافله قیلان کیمسه فرض قیلان کیمسه نک خلفنده نماز قیلار
 (ومن اقتدی بامام ثم علم ان الامام علی غیر وضوء اعاد الصلوة) بر کیمسه بر امامه
 اقتدا ایدوب صکره امامک آبدستمز اولدیغنی بیاسه اول کیمسه نمازینی
 چویرر (ویکره للمصلی ان یعبث بشوبه او بجسده) مصلی ایچون اثوابیله یا خود
 جسدیله اوینامق مکروهدر (ولا یقلب الحصى الا ان لا یمکنه السجود)
 دخی مصلی سجده موضعندن اوافق طاش کیدر من لکن سجده ممکن
 اولمازسه اول وقتده کیدر منک ضرری یوقدر (فیسویه مرة واحدة)
 پس سجده ممکن اولدیغنی صورتده بر کره ایله دوزلر (ولا یفرق
 اصابعه) دخی پارمقلرینی اویناقلرندن سسلندیر من (ولا یتخصر) دخی

الريبي بو كورلرينه قويماز (ولا يعقص شعر) دخي شعريني قفا سنده باغلاماز
 (ولا يكف ثوبه) دخي اثوابني اليه قالديرماز (ولا يسدل ثوبه) دخي اثوابني
 اوموزلرينه آلب صالي ويرمز (ولا يلتفت يمينا وشمالا) دخي صاغ وصول
 طرفنه نظر ايتمز (ولا يقف كاقعاء الكلب) دخي كلب اوتوريشي كي اوتورماز
 (ولا يرد السلام بلسانه) لسانيله سلامي رد ايتمز (ولا بيده) دخي اليه رد ايتمز
 (ولا يترجع الا بعذر) وعذر سز بغدادش قوره ماز (ولا يأكل ولا يشرب) دخي
 يمك يميز وصو ايجمز (فان سبقه الحدث انصرف وان كان اماما استخلف
 وتوضأ وبني على صلوته مالم يتكلم) اكر مصلي به حدث سبقت ايلسه دونر
 اكر امام ايلسه يرينه بريني نصب ايدر وابدست آلب نمازي اوزرينه بسا ايدر
 اكر دنيا كلامي سويلمديسه (والاستيناف افضل) نمازي دوندير مك افضلدر
 (فان نام فاحتمل او جن او اعمى عايه او قهقهه استأنف الصلوة والوضوء) اكر
 مصلي اويقويه واروب احتلام اولسه ياخود ديوانه اولسه ياخود بيايلسه ياخود
 نمازده قهقهه ايلسه نمازي دخي آبدستي دوندير (وان تكلم في صلوته عمدا
 او سهوا بطلت صلوته) اكر نمازده قصدا ياخود سهوا كلام سويلسه نمازي باطل
 اولور (وان سبقه الحدث بعد التشهد توضأ وسلم) اكر مصلي بي حدث سبقت
 ايلسه تشهد نصكره آبدست آلب سلام ويرر (وان تعمد الحدث في هذه الحالة
 او تكلم او عمل عملا ينافي الصلوة تمت صلوته) دخي تشهد نصكره قصدا حدث
 ايجاد ايلسه ياخود كلام سويلسه ياخود نمازده منافى اوله رق برعمل ايشلسه نمازي
 تمام اولور (وان رأى المتيمم الماء في صلوته بطلت صلوته) اكر تيمم ايدن كيمسه
 نمازنده صويي كورسه نمازي باطل اولور (وان رآه بعد ما قعد قدر التشهد او كان
 ماسحاً فانقضت مدة مسحته او خلع خفيه بعمل رقيق او كان امياً فتعلم سورة او عريانا
 فوجد ثوبا او مومياً فقد ر على الركوع والسجود او صاحب ترتيب فتذكر ان عليه
 صلوة قبل هذه او احدث الامام القاري فاستخلف امياً او طلعت الشمس في صلوة
 الفجر او دخل وقت العصر في الجمعة او كان ماسحاً على الجيرة فسقط عن برء بطلت
 الصلوة في جميع ذلك في قول أبي حنيفة) اكر متيمم اولان كيمسه تشهد مقداري
 اوتوردن صكره صويي كورسه ياخود مصلي ماسح اولوب مسحك مدتي تمام اولسه

معلوم اوله که صاحب ۲۷ ترتیب اولان کیمسه یه کوره فائته ایله وقتیه بیننده دخی

فوائت بیننده ترتیب
شرطدر اکر فائته
خاطرنده اولدینی
حالده بر فرض قیلسه
قیلدینی فرضک
فرضیتی امام اعظم
عندنده موقوفه
فاسد اولور یعنی
صحتیهده وفسادیهده
حکم اولنماز امامین
قتنده باتا فاسد اولور
یعنی فسادیه حکم
اولور پس اول
فائته بیاتی وقت
نمازدن اول قضا
ایدرسه قیلدینی نمازک
فرضیتی فاسد اولوب
نقله منقلب اولور
واکر اتی وقت
نمازی ادادن صکره
اول فائته بیاتی قضا
ایدرسه قیلدینی
نمازک فرضیتی
امام اعظم رح قنده
صحیح اولور امامین
رح قنده صحیح
اولماز دخی و ترده
عمل جهندن فرض

یاخود براینجه عمل ایله خفلینی چیقارسه یاخود امی اولوب پس تشهد
مقداری اوتوردقد نصکره بر سوره تعلم ایلسه یاخود عریان اولوب اول
حالتده ثوب بولسه یاخود ایما ایدیجی اولوب پس رکوع وسجوده قادر
اولسه یاخود صاحب ترتیب اولوب قیلدینی نمازدن اول کندی اوزرنده
نماز اولدینی تذکر ایلسه یاخود قاری اولان امامه حدث عارض اولوب
برامی کیمسه بی استخلاف ایلسه یاخود صباح نمازنده کونش طلوع ایلسه
یاخود جمعهده ایکندینک وقتی داخل اولسه یاخود یاره باغی اوزرینه مسح
ایدیجی اولوب پس اول یاره ایو اولوب اول جبیره ساقط اولسه امام اعظم
حضر تلمینک قول شریفنده بوصورتلرک جمیعسنده نماز باطل اولور
(وقالات صلوته) امامین رحمهما الله تعالی بیوردیلرکه نمازی تمام اولدی

باب قضاء الفوائت

بواب کچمش نمازلی قضا ایتنک بیاننده اولیجیدر (ومن فاتته صلوۃ قضیها
اذا ذکرها وقدمها علی صلوۃ الوقت الا ان یخاف فوت صلوۃ الوقت فقدم
صلوۃ الوقت الفائتة ثم یقضیها) بر کیمسه نیک بر نمازی فوت اولسه اول نماز
خاطرینه کلدیکی وقتده قضا ایدر دخی اول کچمش نمازی وقت نمازی اوزرینه
تقدیم ایدر لکن وقت نمازینک فوتندن خوف ایلدیکی وقتده پس وقت
نمازینی تقدیم ایدوب صکره فائته بیاتی قضا ایدر (وان فاتته صلوات رتبها فی القضاء
کما وجبت فی الاصل الا ان تزد الفوائت علی ست صلوات فیسقط الترتیب فیها
فی قول ابی حنیفة رح وقالوا اذا زادت الفوائت علی خمس صلوات فیسقط الترتیب
فیها) اکر مصلینک بر قاج وقت نمازی فوت اولسه اول نمازلی ترتیب ایله قضا
ایدر اصلده واجب اولدینی مثللو لکن فوائت اتی وقت نماز اوزرینه زائده
اولدینی وقتده ترتیب ساقط اولور اول صورتده قنغیسنی دیلر سه آتی قضا ایدر

باب اوقات التي یکره فیها الصلوۃ

بو باب نماز کندوسنده مکروه اولان وقتلر بیاننده اولیجیدر (لا تجوز
الصلوۃ عند طلوع الشمس ولا عند غروبها ولا عند قیامها فی الظهيرة)
شمسک طلوعی دخی غروبی وزوالی عندنده نماز قیلمق جائز اولماز
(ولا یصلی علی جنازة ولا یسجد للتلاوة) دخی جنازه اوزرینه نماز

قیلماز دخی سجده تلاوت اول نماز (الاعصر یومه عند غروب الشمس) لکن اول کونک ایکندیسی غروب شمس عندنده جائز اولور (ویکره ان یتنفل بعد صلوۃ الفجر حتی تطلع الشمس) دخی صباح نمازند انصره شمس طلوع ایدنه دک نافله نماز قیلحق مکروه اولور (وبعد صلوۃ العصر حتی تغرب الشمس) دخی ایکندی نمازند انصره شمس غروب ایلیه نه دک نافله قیلحق مکروه اولور (ولا باس بان یصلی فی هذین الوقتین الفوائت ویسجد فی التلاوة ویصلی علی الجناسة) دخی شود کر اولنان ایکی وقتده فوائت وسجده تلاوت وجنازه نمازی قیلحقده بأس یوقدر (ولا یصلی رکعتین الطواف فیهما) لکن ذکر اولنان وقتلرده طواف ایچون ایکی رکعت نماز قیلماز (ویکره ان یتنفل بعد طلوع الفجر با کثر من رکعتی الفجر) دخی فجر طلوع ایلد کد انصره صباح نمازینک ایکی رکعت سننندن زیاده نافله قیلحق مکروه اولور (ولا یتنفل قبل المغرب) دخی افشام نمازندن اول نافله قیلماز

❦ باب النوافل ❦

بواب نافله نماز لری قیلمنک بیاننده اولیجیدر (السنة فی الصلوۃ ان یصلی رکعتین بعد طلوع الفجر واربعاً قبل الظهر ورکعتین بعدها واربعاً قبل العصر ان شاء رکعتین ورکعتین بعد المغرب واربعاً قبل العشاء واربعاً بعدها وان شاء رکعتین) نمازده سنت اولان ایکی رکعت طلوع فجر دنصره ودرت رکعت اولیه دن اول وایکی رکعت اولیه دنصره وایکندیدن اول درت رکعت دیلر سه ایکی رکعت وافشام نمازند انصره ایکی رکعت ودرت رکعت عشادن اول ودرت رکعت یاتسودنصره دیلر سه ایکی رکعت قیلنمقدر (ونوافل النهار ان شاء صلی رکعتین بتسلیمة واحدة وان شاء اربعاً) کوندزک نافله سی دیلر سه بر سلام ایله ایکی رکعت واکر دیلر سه درت رکعت قیلار (وتکره الزیادة علی ذلك) شودرت رکعت اوزرینه بر سلام ایله کوندز نافله سنده زیاده ایتمک مکروه اولور (واما نافلة اللیل قال ابو حنیفة رح ان صلی ثمانی رکعات بتسلیمة واحدة جاز وتکره الزیادة علی ذلك) اما کیجه نافله سی امام اعظم حضر تلی بیوردیلر که بر سلام ایله سکز رکعت قیلسه جائز اولور بر سلام ایله شوسکز رکعت اوزرینه زیاده کیجه نافله سنده

صلوت مستقله در امامین رح قننده ذکر می مفسد کلد در زیر انک عندنده و تر سنتدر و دخی ترتیب اوچ سنه ایله ساقط اولور اولاضیق وقتله یعنی فائده بی وقتیه دن اول قضا ایلسه اول وقتیه بی ادایه وقت قالماز اول زمانده ترتیب ساقط اولور ایکنجی فائده بی نسیان ایله اوچنجی فوائت الییه بالغ اولمغه فوائت حدیثه اولسون قدیمه اولسون دخی فوائت الییه بالغ اولوب ترتیبندن ساقط اولدقدن صکره التیدن بر قاجینی قضا ایتمکله ترتیبینه عودت ایتمز تا که آتی فوائتی ترتیب ایله بالسکیه قضا ایلیه نه دک

مکروه اولور (وقال ابو يوسف ومحمد رحمهما الله تعالى لا يزيد بالليل على ركعتين بتسليمة واحدة) امام ابو يوسف وامام محمد رح بيورديلر که کيجه نافله سنده برسلا م ايله ايکي رکعت اوزرينه زياده ايتمز (والقراءة في الفرض واجبة في الركعتين الاوليين) فرض نمازلرك اولکي رکعتلرنده قرائت فرضدر (وهو مخير في الاخيرين ان شاء قرأ وان شاء سكت وان شاء سبىح) فرضك آخرکي رکعتلرنده مخيردر ديلرسه قرائت ايدر ديلرسه سکوت ايدر ديلرسه تسبيح ايدر (والقراءة واجبة في جميع ركعات النوافل وفي جميع الوتر) دخي قرائت نافله نمازلرك دخي وترك جميع رکعتلرنده فرضدر (ومن دخل في صلاة النفل ثم افسدها قضاها) برکيمسه نافله نمازه شروع ايدوب بعده آنى فساد ویرسه اول کيمسه اوزرينه اول نفلى قضا لازم کلور (وان صلى اربع ركعات وقعد في الاوليين ثم افسد الاخيرين قضى ركعتين) اگر درت رکعت نافله نماز قیلوب ايکي رکعتك باشنده اوتورسه بعده آخرکي رکعتلري افساد ايلسه فقط ايکي رکعت قضا ايدر (ويصلى النافلة قاعدا مع القدرة على القيام) قيامه قدر تيله بيله نافله ني اوتور ديني حالد قیلار (وان افتتحها قائما ثم قعد جاز عند ابى حنيفة رح) اگر قائم اولد يني حالد نافله يه شروع ايدوب بعده اوتورسه امام اعظم رح عندنده جائز اولور (وقالا لا يجوز الا بعذر) امامين رح بيورديلر که عذر سرز جائز اولماز (ومن كان خارج المصر يتنقل على دابته الى اى جهة توجهت يومى ايماء) برکيمسه مصرک خارجنده بولنسه حيوانى قننى جهته توجه ايلديسه ده اياما ايدوب اول حيوان اوزرنده نافله نماز قیلار

باب سجود السهو

بواب سجدة سهوك بياننده اوليجيدر (سجود السهو واجبة في الزيادة والنقصان بعد السلام) سجدة سهو نمازده زياده ونقصانده سلامدن صكره واجبه در (يسجد سجدين ثم يتشهد ويسلم) ايکي سجده ايله سجده ايدوب وبعده تشهد ايدوب وسلام ويرر (والسهو يلزم اذا زاد في صلوة فعلا من جنسها ليس منها) سجدة سهو نمازك جنسندن اولوب نمازدن اولميان برفعلى زياده ايتدوكى وقته لازم کلور (اوترك فعلا مسنونا اوترك قراءة فاتحة الكتاب او القنوت او التشهد او تكبيرات

العیدین اوجهر الامام فیما یخافت او خافت فیما یجهر) یاخود بر فعل مسنونی
یعنی بر فعل که انک واجب اولسی حدیث شریف ایله ثابت اولدی یاخود
فاتحه قرآنتی یاخود قنوتی یاخود تشهدی یاخود بیرام تکبیر لرینی ترک
ایلسه یاخود امام کیزلی او قویه جق محله آشکاره وجهریله او قویه جق
یرده کیزلی او قومق کبی بو ذکر اولنان صور تکرده سجده سهو لازم کلور
(وسهوا الامام یوجب علی المؤمن السجود فان لم یسجد الامام لم یسجد المؤمن)
امامک سهوی مقتدیلر اوزرینه سجده سهوی اقتضایدر پس امام سجده
ایتمدیه مقتدی دخی سجده ایتمز (وان سها المؤمن) اکر مقتدی سهوایدسه
(لم یلزم الامام ولا المؤمن السجود) امامه دخی مقتدی به سجده سهو لازم
اولماز (ومن سها عن القعدة الاولى ثم تذكر وهو الى حال القعود اقرب عاد
فجلس وتشهد وان كان الى حال القيام اقرب لم يعد ویسجد للسهو) بر کیمسه
قعدة اولیدن سهوایدوب بعده قعود حالته قریب اولدینی حالده خاطرینه
ککسه قعوده عودت ایدر پس اوتوروب دخی تشهد ایدر واکر قیام حالته
اقرب اولورسه عودت ایتمیوب سهوی ایچون سجده ایدر (وان سها عن القعدة
الاخيرة فقام الى الخامسة يرجع الى القعدة مالم یسجد للخامسة ویسجد للسهو)
اکر مصلی قعدة اخیره دن سهوایدوب پس بشنجی به قائم اولسه مادامکه
بشنجی ایچون سجده ایتمدی قعدة به رجوع ایدر دخی سهوی ایچون سجده
ایدر (فان قید الخامسة بسجدة بطل فرضه ونحوات صلوته نفلا وكان علیه
ان یضم اليها رکعة سادسة) اکر بشنجی بی سجده ایله قیدلسه فرضی
باطل اولوب و نمازی نافله به دوزر اول کیمسه اوزرینه رکعت خامسه به
رکعت سادسه ضم ایتمک لازمدر (وان قعد فی الرابعة قدر التشهد ثم قام
الى الخامسة ولم یسلم یظنها القعدة الاولى عاد الى القعود مالم یسجد فی الخامسة
ویسلم) اکر در دنجیده تشهد مقداری اوتوروب بعده خامسه به قائم
اولسه سلام و یرمیوب قعدة اولی ظن ایدر اولدینی حالده مادامکه بشنجی
ایچون سجده ایتمدی قعوده عودت ایدوب سلام و یرر (وان قید الخامسة
بسجدة ضم اليها رکعة اخرى وقد تمت صلوته والركعتان له نافلة) اکر
بشنجی بی سجده ایله قیدلسه اکا بر رکعت ضم ایدر دخی نمازی تمام اولور

ایکی رکعت انک ایچون نافله در (ومن شك في صلوته فلم يدر اثلاثا صلى
ام اربعا وذلك اول ماعرض له استأنف الصلوة) برکیمسه نمازنده شك
ایدوب پس اوج رکعت یاخود درت رکعتی قیلا دیغنی بیلمسه وبوشك اول
مصلی یه عارض اولانلرك اولی اولسه نمازی دوندیرر (فان كان الشك
يعرض له كثيرا بنى على غالب ظنه ان كان له ظن وان لم يكن ظن بنى
على اليقين) اكر شك اول مصلی یه اکثری عارض اولورسه غالب ظنی
اوزرینه بنا ایدر اكر انك ایچون ظن اولمازسه یقین اوزرینه بنا ایدر

باب صلوة المريض

بواب خسته اولان کیمسه نك نمازی بیاننده اولیجیدر (اذا تعذر على المريض
القيام صلى قاعدا يركع ويسجد) مریض اوزرینه قیام متعذر اولدیغنی وقتده
اوتوردیغنی حالده ركوع وسجود ایدرك قیلار (وان لم يستطع الركوع والسجود
يومی ایماء وجعل السجود اخفض من الركوع) اكر ركوعه وسجوده قادر
اولمازایسه ركوعنی سجودندن آلقاق قیلهرق ایما ایدر (ولا يرفع الى وجهه
شيئا ليسجد عليه) وجهندن یكا سجده ایتك ایچون برشی قالدیرمن
(فان لم يستطع القعود استأق على ظهره وجعل رجله الى القبلة واومى
بالركوع والسجود) واكر مریض اوتورمیه قدرتی اولمازسه ظهري اوزرینه
یاتار دخی ایقلرینی قبله دن یكا اوزادوب ركوع وسجود ایله ایما ایدر
(فان لم يستطع اضطلع على جنبه ووجهه الى القبلة واومى جاز) اكر ظهري
اوزرینه استلقایه قادر اولمازسه یانی اوزرینه یاتوب یوزی قبله یه اولهرق
ایما ایله جائز اولور (فان لم يستطع الايماء برأسه اخر الصلوة) اكر باشیله
ایما یه قدرتی اولمازسه نمازی تأخیر ایدر (ولا يومى بعينه ولا بقابه ولا بحاجبيه)
دخی کوزیله وقلبی ایله وقاشلری ایله ایما ایلمز (فان قدر على القيام ولم يقدر
على الركوع والسجود لم يلزمه القيام وجاز ان يصلى قاعدا يومى ایماء) اكر
قیام اوزرینه قادر اولوب ركوع وسجود اوزرینه قدرتی اولمازسه اول
کیمسه یه قیام لازم اولیوب اوتوردیغنی حالده ایما ایدرك قیلحق جائز اولور
(فان صلى الصحيح بعض صلوة قائما ثم حدث به مرض ثم عاها قاعدا يركع ويسجد
او اومى ان لم يستطع الركوع والسجود او مستلقيا ان لم يستطع القعود) اكر

صحیح اولان کیمسه نمازینک بعضیسنی قائم اولدینی حالده قیلسه بعده برمرض
حادث اولسه اوتور دینی حالده رکوع وسجود ایدرک اول نمازی تمام ایدر
یاخود رکوعه وسجوده قدرتی اولمازسه ایما ایدر یاخود قعوده قدرتی اولمازسه
مستلقی اولدینی حالده نمازی تمام ایدر (ومن صلی بعض صلوته قاعدا یرکع
ویسجد لمرض به ثم صح بنی علی صلوته قائماً) دخی بر کیمسه نمازینک بعضیسنی
قاعد اولدینی حالده رکوع وسجود ایدرک برمرض سببیله قیلسه بعده اول
مرضدن خلاص اولوب افاقت بولسه قائم اولدینی حالده نمازی اوزرینه
بنا ایدر (وقال محمد رح یستأنف الصلوة) امام محمد رح بیوردیکه نمازی
دوندیرر (وان صلی بعض صلوته بالایماء ثم قدر علی الركوع والیسجد
استأنف الصلوة) اکر نمازینک بعضیسنی ایما یله قیلوب بعده رکوع وسجود
اوزرینه قادر اولسه نمازی دوندیرر (ومن اغمی علیه خمس صلوات فمادونها
قضاها اذا صح) بر کیمسه بیهوش اوله رق بش وقت وبش وقتدن نقصان
نمازی فوت اولسه افاقت بولدینی وقتده آنلری قضا ایدر (وان فاتته بالاغماء
اکثر من ذلك لم یقض) واکر بیهوش اوله رق شو بش وقتدن اکثری
فوت اولسه قضا ایلمز بی خبر اولوب کچن نمازلری تعقل ایلمدیکی ایچون

باب سجود التلاوة

بواب سجدة تلاوتک بیاننده اولیجیدر (سجود التلاوة فی القرآن اربع عشرة
سجدة) سجدة تلاوت قرآن عظیم الشانده اون درتدر (فی آخر الاعراف
وفی الرعد والنحل والاسراء ومريم والاولی فی الحج والفرقان والنمل والم
تنزیل وصحم السجدة والنجم واذا السماء انشقت وافرأ باسم ربك) سجود
تلاوت قرآن کریمده شوزکر اولسان اون درت سورة شریفه لرده در
(والیسجد واجب فی هذه المواضع علی التالی والسامع سواء قصد
سماع القرآن او لم یقصد) دخی سجده ایتمک شو مواضعده سامع وتالی
اوزرینه واجبد قرآنی ایشتمک قصد ایتمسون یاخود ایتمسون (واذا تلا
الامام آية سجدة سجدها وسجد المأموم معه) دخی امام آیت
سجده بی تلاوت ایلدیکی وقتده امام سجده ایدوب ومأموم دخی انکله بیله
سجده ایدر (وان تلا المأموم لم یسجد الامام ولا المأموم) اکر مأموم

آیت سجده بی تلاوت ایلمسه امام و مأموم سجده ایلمز (وان سمعوا وهم في الصلوة آية سجدة من رجل ليس معهم في الصلوة لم يسجدوها في الصلوة وسجدوها بعد الصلوة فان سجدوا في الصلوة لم تجزهم ولم تفسد الصلوة) اكر امام وقتديلر نمازده آیت سجده بی کندولر ایله بیله نمازده اولمیان برر جلدن استماع ایلمسه لر نمازده سجده ایتمیوب نمازده نصکره سجده ایدر لر پس نمازده سجده ایلمسه لر آنلره کفایت ایتمز و نماز لر ی فاسد اولماز (ومن تلا آية سجدة فلم يسجدوها حتى دخل في الصلوة فتلاها سجد لها اجزأته السجدة عن التلاوتين) بر کیمسه آیت سجده بی تلاوت ایدوب نمازده داخل اولنه دک سجده ایلمسه پس نمازده تلاوت ایدوب سجده ایلمسه ایکی تلاوتدن بر سجده اکا کفایت ایدر (وان تلاها في غير الصلوة فسجد ثم دخل في الصلوة فتلاها سجد لها ولم تجزئه السجدة الاولى) اكر سجده آیتنی نمازک طشره سنده تلاوت ایدوب سجده ایلمسه بعده نمازده داخل اولوب تلاوت ایلمسه انک ایچون بر دخی سجده ایدر اولکی سجده اکا کفایت ایتمز (ومن كررت تلاوة سجدة واحدة في مجلس واحدة اجزأته سجدة واحدة) بر کیمسه مجلس واحده ده سجده واحده نك تلاوتنی تکرار ایلمسه اول کیمسه به سجده واحده کفایت ایدر (ومن اراد السجود کبر ولم يرفع يديه وسجد ثم كبر ورفع رأسه ولا تشهد عليه ولا سلام) بر کیمسه سجده تلاوت ایتمک مراد ایلمسه اللرینی قالدیر میهرق تکبیر ایدوب سجده ایدر بعده تکبیر ایدوب رأسنی قالدیرر آنک اوزرینه تشهد و سلام لازم کلز

باب صلاة المسافر

بواب مسافرك نمازی بیاننده اولیجیدر (السفر الذي تتغير به الاحكام ان يقصد الانسان موطعا بينه وبين مصره مسيرة ثلاثة ايام بسير الابل ومشى الاقدام ولا يعتبر في ذلك السير في الماء) اول سفر که آنکله عبادته دائر احکام تغیر ایدر انسان بر محلی قصد ایلمکدر که اول محل بینیه مملکتک بینی آیاقلر و دوه لر کیدیشی ایله اوچکونلک یول اوله صوده یورومک بومقامده اعتبار اولنماز (وفرض المسافر عندنا في كل صلاة رباعية ركعتان لا تجوز له الزيادة عليهما) دخی مسافرك فرضی درت رکعتی نماز لرك کلیسنده بزم عندمزه ایکی رکعتدر ایکی رکعت اوزرینه زیاده جائز اولماز

(فان صلى اربعا وقد قعد في الثانية مقدار التشهد اجزأته الر كعتان عن فرض
وكانت الاخرى ان له نافلة) اكر مسافر درت ركعت قلوب ايكنجيده تشهد
مقداری او توره اولكي ايكي ركعت فرضندن كفايت ايدوب آخر كي ركعتلر
انك ايچون نافله اولور (وان لم يقعد في الثاني فسدت صلوته) واكر ايكنجيده
او توره مازسه نمازی فاسد اولور (ومن خرج مسافرا صلى ركعتين اذا فارق
بيوت المصر) بر كيمسه مسافره سفر مراد ايدى يحي اولد يني حالده چيقسه شهر ينك
بيوتندن مفارقت ايلديكي وقتده ايكي ركعت قيلار (ولا يزال حكم السفر حتى
ينوى الاقامة في بلد خمسة عشر يوما فصاعدا فيلزمه الاتمام) سفر حكمتي زائل
اولماز مسافر بر شهر ده اون بش كون مقداری يا خود زياده اقامتي نيت ايتدكجه
اون بش كون يا خود زياده اقامتي نيت ايلديكي وقتده نمازي اتمام لازم كلور
(وان نوى الاقامة اقل من ذلك لم يتم) واكر اقامتي شو اون بش كوندن آذ نيت
ايدرسه نمازي تمام ايلمز (ومن دخل بلدا ولم ينو ان يقيم فيه خمسة عشر يوما
وانما يقول غدا اخرج او بعد غدا اخرج حتى بقى على ذلك سنين صلى ركعتين)
بر كيمسه بر شهر ده داخل اولد قده اول شهر ده اون بش كون اقامتي نيت ايلمىوب
يارين يا خود او بر كون چيقار مديه رك تا كه بونك اوزرينه بر قاج سنه باقى قالسه
اول مسافر نمازي ايكي ركعت قيلار (واذا دخل العسكر ارض الحرب فنووا
الاقامة خمسة عشر يوما لم يتموا الصلوة) دخى عسكر ارض حرب ده داخل
اولد قلى وقتده اون بش كون اقامتي نيت ايلسه لر نمازي تمام ايتمز لر (واذا دخل
المسافر في صلوة المقيم مع بقاء الوقت اتم الصلوة) دخى مسافر وقتك
بقاسيله بيلاه مقيمك نمازينه داخل اولسه نمازي تمام ايدر (وان دخل
معه في فائسة لم تجز صلوته خلفه) اكر مسافر مقيم ايله بيلاه فائسيه داخل
اولسه اول مسافر ك نمازي مقيمك خلفنده جائز اولماز (واذا صلى المسافر
بالمقيمين صلى ركعتين وسلم ثم اتم المقيمون صلوتهم) اكر مسافر مقيم لره
نماز قيلد يرسه ايكي ركعت قلوب سلام ويرن بعده مقيم لره نماز لر بني اتمام
ايدر لر (ويستحب له اذا سلم ان يقول اتموا صلوتكم فاناقوم سفر) دخى
مسافر ايچون مستحب اولور سلام ويريكى وقتده ذكر اولنان قولى ديمك
(وان دخل المسافر مصره اتم الصلوة وان لم ينو الاقامة فيه) اكر مسافر

کندی شهرینه داخل اولسه نمازینی اتمام ایدر هر چند اول شهرده اقامتی نیت
ایتمز ایسه ده (ومن كان له وطن فانتقل عنه واستوطن غيره ثم سافر فدخل وطنه
الاول لم يتم الصلوة) بر کیمسه ایچون بروطن اولوب پس اول وطندن انتقال
ایدوب غیری محلی وطن اتخاذا یلسه بعده مسافرت ایدوب وطن اولنه داخل
اولسه نمازی اتمام ایلمز (ومن فاتته صلوة في السفر قضاها في الحضر ركعتين)
بر کیمسه نك سفرده بروقت نمازی فوت اولسه حضرده آتی ایکی رکعت قضا ایدر
(ومن فاتته صلوة في الحضر في حالة الإقامة قضاها في السفر اربعا) بر کیمسه
حضرده اقامت حالنده بروقت نمازی فوت اولسه اول نمازی سفرده درت
رکعت اوله رق قضا ایدر (واذانوی المسافر ان یقیم بمكة ومنی خمسة عشر یوما
لم يتم الصلوة) چن مسافر مکه و مناده اون بش کون اقامتی نیت ایلسه نمازی
تمام قبله ماز (والعاصی والمطیع فی سفره فی الرخصة سواء) پادشاهه اطاعت
ایدوب وایتمین سفر لرنده رخصتده برابر در

باب صلوة الجمعة

(۹) معلوم اوله که
قریه لرده جمعه نمازینک
صحیحی اول سیدندر که
امام شافعی قتنده
اذن سلطان اولسون
یاخسود اولسون
هر نه محله که قرق
کشی بولنه ایچلرندن
بر یسنی امام اتخا
ایدوب جمعه یی
قیلار لر بومسئله
مجتهد فیه اولوب
اذن سلطان ضم
اولمقله انک ایچون
بزله کوره دخی
جمعه جائز اولدی
شهد

بواب جمعه نمازی بیاننده اولیجیدر (لا تصح الجمعة الا في مصر جامع او في مصلی
المصر) جمعه نمازی جائز اولماز مکر انواع صنایعی جامع اولان مصرده یاخود
مصرک مصلاسنده جائز اولور (۹) (ولا تجوز اقامتها الا للسلطان او من امره
السلطان) جمعه نمازینی سلطان یاخود سلطانک امر ایلدیکی کیمسه لر دن
غیریسی ایچون قیلدیر مق جائز اولماز (ومن شرأطها الوقت فتصح في وقت الظهر
ولا تصح بعده) جمعه نك شرأطندن بر یسی وقتدر پس او یله وقتنده جمعه نمازی
صحیح اولوب و او یله نك وقتی خروج ایتد کد نصکره صحیح اولماز (ومن شرأطها
الخطبة قبل الصلوة یخطب الامام خطبتین یفصل بینهما بقعدة ویخطب قائما
على الطهارة) دخی جمعه نك شر طارندن بر ی خطبه در نماز دن اول امام ایکی خطبه
ایله خطبه ایدر قعدة خفیفه ایله ایکی خطبه نك بیننی فصل ایدر دخی آبدستلی
اوله رق ایاقده اولدینی حالد خطبه او قور (فان اقتصر على ذکر الله تعالى جاز
عند ابی حنیفة رح وقال لا بد من ذکر طویل یسمى خطبة) اکر ذکر الله
اوزرینه قصر ایلسه امام اعظم حضر تری عندنده جائز اولور امامین رحمهم الله

بیور دیلر که خطبه تسمیه اولنان ذکر طویلدن لازمدر (وان خطب قاعدا او علی غیر طهارة جازو بکره) اگر او تور دینی حالدہ آبدستسز اوله رق خطبه او قوسه جائز ايسه ده مکر و هدر (ومن شرائطها الجماعة واقلمهم عندابی حنیفة رح ثلثة سوى الامام وقالانسان سوى الامام) دخی جمعه نك شرائطندن بری جماعتدر امام اعظم رحمه الله عندنده جماعتك اقلی امامدن ماعدا اوج کیمسه اولمقدر امامین رحمه الله تعالی بیور دیلر که امامدن ماعدا ایکی کیمسه در (ویجهر الامام بالقراءة فی الرکتین و لیس فیهما قراءة سورة بعینها) دخی امام جمعه نمازینک ایکی رکعتنده جهر ایله او قور و اول ایکی رکعتنده بر سورہ بی عینیلہ قرائت یوقدر (ولا تجب الجمعة علی مسافر ولا امرأة ولا مریض ولا عبد فان حضر و ا وصلوا مع الناس اجزأهم عن الوقت) دخی جمعه مسافر و عورت و مریض و کوله اوزر لرینه واجب اولماز پس جمعه نمازینہ حاضر اولوب ناس ایله بیله قیلسه لر آنلره وقتدن کفایت ایدر (ویجوز للمسافر والعبد والمریض ان یؤم فی الجمعة) مسافر و کوله و مریض کیمسه لر ایچون جمعه نمازنده اماملق ایتمک جائز اولور (ومن صلی الظهر فی منزله یوم الجمعة قبل صلوۃ الامام ولا عذرله کره له ذلک و جازت الصلوۃ فان بداله ان یحضر الجمعة فتوجه بطلت صلوۃ الظهر عندابی حنیفة رح بالسعی و قال لا تبطل حتی یدخل مع الامام) بر کیمسه قوناغنده جمعه کونی امام جمعه نمازینی قیلدیر مازدن اول او یله نمازینی قیلسه حالبوکه اول کیمسه عذر سزدر بومثللو ایشلمک نمازک جواز یله بیله مکر و ه اولور پس اگر اول کیمسه ایچون جمعه نمازینہ حاضر اولمق ظاهر اولوب توجه ایلسه امام اعظم حضر تلری عندنده جمعه یه سهی ایتمک سبیلله قیلدینی او یله نمازی باطل اولور امامین حضر تلری بیور دیلر که باطل اولماز تا که امام ایله بیله جمعه نمازینہ داخل اولندهک (ویکره ان یصلی المَعذُورُ وَوَن الظَّهْرَ بِجَمَاعَةٍ یوم الجمعة و کذا اهل السجن) معذور اولان کیمسه جمعه کونی جماعتله او یله نمازینی قیلمق مکروه اولور زندانده اولان کیمسه لرده بویلهجه در (ومن ادرك الامام یوم الجمعة صلی معه ما ادرك و بنی علیها فان ادركه فی التشهد او فی سجود السهو بنی علیها الجمعة عندابی حنیفة و ابی یوسف رحمه الله) بر کیمسه جمعه نمازنده امامه اولاشسه اول کیمسه اولاشدینی مقداری امام ایله بیله قیلار

وَأَنْتَ أَوْزُرِيْنَه بِنَايْدِر بِسِ اِمَامَه تَشْهَدِيْ اَخُوْدَسْ جُوْدَسْ هُوْدَه اَوْ لَاشْسَه اِمَامِ اعْظَم
وَاِمَامِ ابِيْ يُوْسُفْ عِنْدَلِرْ نَدَه جَمْعَه نَمَازِيْ اَنْتَ اَوْزُرِيْنَه بِنَايْدِر (وَقَالَ مُحَمَّدٌ رَح
اِنْ اِدْرَكْ مَعَه اَكْثَرُ الرُّكْعَةِ الثَّانِيَةِ بِنِيْ عَلِيْهَا الْجُمُعَةُ وَاِنْ اِدْرَكْ اَقْلَهَا بِنِيْ عَلِيْهَا
الظُّهْرِ) اِمَامٌ مُحَمَّدٌ بِيُوْرْدِيْكَ اِيْكَنْجِيْ رُكْعَتُكَ اَكْثَرِيْنَه اِمَامٌ اِيْلَه بِيْلَه اَوْ لَاشْدِيْسَه
اَنْتَ اَوْزُرِيْنَه جَمْعَه بِنِيْ بِنَايْدِر وَاَكْرَمْ ذِكُوْر رُكْعَتُكَ اَقْلَنَه اَوْ لَاشْدِيْسَه اَنْتَ اَوْزُرِيْنَه
ظُهْرِيْ بِنَايْدِر (وَإِذَا خَرَجَ الْإِمَامُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ تَرَكَ النَّاسَ الصَّلَاةَ وَالْكَلَامَ حَتَّى
يُفْرَغَ مِنْ خُطْبَتِهِ) جَمْعَه كُوْنِنْدَه اِمَامٌ خُطْبَتِيْهِ حَقِيْقَتِيْنِيْ وَقْتَدَه اِمَامٌ خُطْبَتِيْهِ
فَارَغَ اَوْلَه دَكْ نَاسٌ كَلَامِيْ وَنَمَازِيْ تَرَكَ اِيْدِرْلِرْ (وَإِذَا أَدْنَى الْمُؤَذِّنُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ
الْأَذَانَ الْأَوَّلَ تَرَكَ النَّاسَ الْبَيْعَ وَالشِّرَاءَ وَتَوَجَّهُوا إِلَى الْجُمُعَةِ) دَخِيْ جَمْعَه كُوْنِنْدَه
مُؤَذِّنُ أَذَانٍ أَوَّلِيْ اَوْ قُوْدِيْنِيْ وَقْتَدَه نَاسٌ بَيْعٌ وَشِرَآئِيْ تَرَكَ اِيْدُوْبْ جَمْعَه دَن يَكَا
تُوْجِه اِيْدِرْلِرْ يَعْنِيْ جَمْعَه نَمَازِيْ قِيْلَنَه جَقْ مَحْلَه تُوْجِه اِيْدِرْلِرْ (وَإِذَا صَعِدَ الْإِمَامُ
الْمَنْبَرَ جَلَسَ وَأَدْنَى الْمُؤَذِّنُ بَيْنَ يَدَيْ الْمَنْبَرِ) دَخِيْ اِمَامٌ مَنْبَرَه صَعُوْدَايْلِدِيْكَ وَقْتَدَه
اَوْ تُوْرِرْ وَ مُؤَذِّنُ مَنْبَرِكَ اَوْ كُنْدَه أَذَانٌ اَوْ قُوْر (فَإِذَا فَرَغَ الْإِمَامُ مِنْ خُطْبَتِهِ أَقَامُوا)
وَقَتَاكَه اِمَامٌ خُطْبَتِيْهِ دَن فَارَغَ اَوْلَدَقْدَه نَاسٌ جَمْعَه نَمَازِيْنِيْ جَمَاعَتْلَه اَقَامَه اِيْدِرْلِرْ

باب صلوة العيدين

بِوَبَابِ بِيْرَامِ نَمَازِيْ بِيَانِنْدَه اَوْ اِيْجِيْدِر (يَسْتَحِبُّ فِيْ يَوْمِ الْفِطْرِ اَنْ يَطْعَمَ الْإِنْسَانُ
قَبْلَ الْخُرُوجِ إِلَى الْمَصَلِيِّ وَيَغْتَسِلَ وَيَتَطَيَّبَ وَيَتَوَجَّهَ إِلَى الْمَصَلِيِّ) رَمَضَانَ شَرِيْفَ
بِيْرَامِنْدَه نَمَازِيْ قِيْلَنَه جَقْ مَحْلَه خُرُوْجِ اِيْتِمَزْدَن اَوَّلَ طَعَامِ اِيْتِمَكْ وَغَسْلِ اِيْتِمَكْ كُوْزَلْ
رَايْجَلِرْ اِيْلَه تَطِيْبِ اِيْتِمَكْ وَ مَصْلَايَه يُوْنَلْمَكْ بُوْجِهَلَه مُسْتَحَبُّ اَوْ لُوْر (وَلَا يَكْبُرُ
فِي الطَّرِيقِ عِنْدَ ابِيْ حَنِيفَةَ رَحَّ وَ عِنْدَهَا يَكْبُرُ) اِمَامٌ اعْظَمُ حَضَرُ تَلْرِيْ عِنْدِنْدَه
مَصْلَا نَكْ طَرِيْفَنْدَه تَكْبِيْر اِيْلَزْ اِمَامِيْن حَضَرُ تَلْرِيْ عِنْدِنْدَه تَكْبِيْر اِيْدِرْ (وَلَا يَنْتَفِلُ
فِي الْمَصَلِيِّ قَبْلَ صَلَاةِ الْعِيدِ) دَخِيْ مَصْلَا دَه بِيْرَامِ نَمَازِيْ قِلْنَمَازْدَن اَوَّلَ نَافِلَه نَمَازِ قِلْنَمَازِ
(فَإِذَا حَلَّتِ الصَّوَابَةُ بَارْتِفَاعِ الشَّمْسِ دَخَلَ وَقْتُهَا إِلَى الزَّوَالِ فَإِذَا زَالَتِ الشَّمْسُ خَرَجَ
وَقْتُهَا) شَمْسٌ بَرَرْمِخْ اَخُوْدَايْكَ رَمِخْ مَقْدَارِيْ مَرْتَفَعٌ اَوَّلُ قُ سَبِيْلَه نَمَازِ حَالِلٌ اَوْلَدِيْنِيْ
وَقْتَدَه بِيْرَامِ نَمَازِيْنِكَ وَقْتِيْ دَاخِلٌ اَوْ لُوْ ر شَمْسُكَ زُوَالَه قَدَرُ وَ شَمْسُ زَالَه اَوْلَدِيْنِيْ
وَقْتَدَه بِيْرَامِ نَمَازِيْنِكَ وَقْتِيْ خُرُوْجِ اِيْدِرْ (وَيُصَلِّيُ الْإِمَامُ بِالنَّاسِ رُكْعَتَيْنِ يَكْبُرُ فِي الْأَوَّلَى

(۲) افتتاح تکبیر نندن
صکره سببحانک
او قود قدده اوج تکبیر
ایله تکبیر ایدوب بعده
اعوذو بسمله و فاتحه
و آنکله بیله بر سوره
قرائت ایدر

تکبیره الافتتاح (۲) و ثلثا بعد هاتم یقر الفاتحه و سوره معها و یکبر تکبیره بر کعبه هاتم
یبتدی فی الرکعة الثانية بالقراءة فاذا فرغ من القراءة کبر ثلث تکبیرات ثم یکبر تکبیره
رابعة بر کعبه هاتم و یرفع یدیه فی تکبیرات العیدین ثم یخطب بعد الصلوة بخطبتین یعلم
الناس فیها صدقة الفطر و احکامها) بیرام نمازینک هیئت اولدر که امام ناسه ایکی
رکعت نماز قیلدیرر رکعت اولی ده افتتاح تکبیر ایله تکبیر ایدوب و افتتاح تکبیر نندن
صکره اوج تکبیر ایدر بعده فاتحه بی و فاتحه ایله بیله بر سوره قرائت ایدوب و بردخی
تکبیر ایدوب آنکله رکوع ایدر بوند نصکره رکعت ثانیه ده قرائت ایله بدأ ایدر پس
قراشتن فارغ اولدینی وقتده اوج تکبیر ایله تکبیر ایدر درنجی تکبیری ایدوب
آنکله بیله رکوع ایدر و بیرام تکبیر لر نده الاری قالدیرر و نماز د نصکره ایکی خطبه
ایله خطبه ایدر و اول خطبه ایچنده صدقة فطری و احکامی ناسه تعلیم ایدر
(ومن فاتته صلوة العید مع الامام لم یقضها) بر کیمسه نک بیرام نمازینی امام ایله بیله
قیلمقانی فوت اولسه آنی قضا لازم اولماز (فان غم الهلال علی الناس و شهدوا عند
الامام برؤية الهلال بعد الزوال صلی العید من الغد) اگر هواده بلوط و پوس
اولمغه بیرام اخشامی ناس هلالی کوره میوب زوالد نصکره هلالی کور مک ایله
امام عنندنده اداء شهادت ایدلسه امام بیرام نمازینی ایرتسی کون قیلدیرر یاخود
هلالی زوالدن اول کور و ب یرلری بعید اولمق جهتیه کور دکری آنده اداء
شهادت ایده میوب زوالد نصکره یه تأخیر اولنسه حکم ذکر او انان مثللودر
(فان حدث عذر منع الناس من الصلوة فی الثانی لم یصلها بعده) اگر ایکنجی
کونده ناسی نمازدن منع ایدر بر عذر پیدا اولسه یوم ثانید نصکره بیرام نمازینی
قیلدیرماز (و یرتجی فی یوم الاضحی ان یغتسل و یتطیب و یؤخر الاکل حتی
یفرغ من الصلوة و یتوجه الی المصلی و هو یکبر) و دخی قربان بیرامنده
غسل ایتک و کوزل رایحه ایله تطیب ایتک و نمازدن فارغ اولنهدک اکی
ترک ایتک و تکبیر ایدر اولدینی حالده مصلی یه توجه ایتک بوجه ذکر
اولنانلر مستحب اولور (و یصلی الاضحی رکعتین کصلوة الفطر) فطر
بیرام نمازی مثللو قربان بیرام نمازینی دخی ایکی رکعت قیلدیرر (و یخطب
خطبتین یعلم الناس فیها الاضحی و تکبیرات التشریق) و امام ایکی خطبه ایله
خطبه او قور و اول خطبه ایچنده قربانی و تشریق تکبیر لرینی ناسه تعلیم ایدر

(فان حدث عذر منع الناس من الصلوة في يوم الاصحى صلاها من الغد و بعد الغد ولا يصليها بعد ذلك) اكر قربان پيرامى كوندنه ناسى نمازدن منع ايدر بر عذر پيدا اولسه امام پيرام نمازىنى فر داسى كونى يا خود او چنجهى كونى قيلديرر و آند نصكره قيلماز (و تكبير التشرىق اوله عقيب صلوة الفجر من يوم عرفة و آخره عقيب صلوة العصر من يوم النحر عند ابى حنيفة رح) امام اعظم حضر تلرى قتنده تشرىق تكبير لر ينك اولى عرفه كوندن صباح نماز ينك عقيبدير و آخرى يوم نخر دن ايكندى نماز ينك عقيبدير (و قال الى صلوة العصر من آخر ايام التشرىق) امامين حضر تلرى بيور ديلر كه تشرىق تكبير لر ينك آخرى آخر ايام تشرىق دن ايكندى نماز ينك و فتوى ده بونك اوزرينه در و ايكندى نماز ينك عقيبده دخى تكبير لازمدر (و التكبير عقيب الصلوة المفروضات الله اكبر الله اكبر لا اله الا الله والله اكبر الله اكبر و لله الحمد) فرض نماز لك عقيبده اولان تكبير شو ذكر اولناندر

باب صلوة الكسوف

بواب كسوف نمازى بياننده اوليجيدر (اذا انكسفت الشمس صلى الامام بالناس ركعتين كهية النافلة) شمسك ضياى زائل اولدينى وقتده امام ناسه نافله هيئتى مثللو يعنى اذان و اقامت ايتمكسزين ايكي ركعت نماز قيلديرر (فى كل ركعة ركوع واحد و يطول القراءة فيهما) هر ركعتده بر ركوع اولوب و قرائتى اول ايكي ركعتده تطويل ايدر (و يخفى عند ابى حنيفة رح و قالايجهر ثم يدعو بعدها حتى تجلى الشمس) امام اعظم رح قتنده امام قرائتى اخفا ايدر امامين رحمهما الله بيور ديلر كه قرائتى جهرا ايدر نمازدن فارغ اولدقن صكره دعا ايدر شمس منكشف اولندهك (و يصلى بالناس الامام الذى يصلى بهم الجمعة فان لم يجتمع صلاها الناس فرادى) و دخى صلوة كسوفى جمعه نمازىنى ناسه قيلديرر امام قيلديرر پس ناس جمع اولمازلرايسه منفرد اولدقلى حالده قيلارلر (و ليس فى خسوف القمر جماعة و انما يصلى كل واحد بنفسه) و دخى قمر ك خسوفى عندنده جماعته نماز قيلمق اولمدى آنجق ناسدن هر برلرى منفرد اوله رق قيلارلر (و ليس فى الكسوف خطبة) دخى كسوف شمسده خطبه او قومق اولمدى

باب صلاة الاستسقاء

بواب طرف باریدن باران رحمت طلب ایتمک حقننده اولان نماز بیاننده اولیجیدر (قال ابوحنيفة رحمه الله تعالى ليس في الاستسقاء صلاة مسنونة وان صلى الناس وحدانا جاز وانما الاستسقاء الدعاء والاستغفار) امام اعظم حضر تلمی بیوردیلرکه باران طلب ایتمک خصوصنده سنت اوله رق بر نماز اولمدی اکر ناس منفرد اوله رق نماز قیلسه لر جائز اولور استسقا همان دعا واستغفار در (وقال ابو يوسف ومحمد رحمهما الله تعالى يصلي الامام بالناس ركعتين مجهر فيها بالقراءة ثم يخطب ويستقبل القبلة بالدعاء) امام ابو يوسف وامام محمد رحمهما الله تعالى بیوردیلرکه امام ناسه ایکی رکعت نماز قیلدیرر واول ایکی رکعتده جهر ایله قرائت ایدر بعده خطبه ابدوب قبله یه دعا ایله استقبال ایدر (ويقاب الامام رداءه ولا يقبل القوم ارضيتهم) امام اولان کیمسه فراجہ ولباده سنی دوندیرر جماعت دوندیرر من (ولا يحضر اهل الذمة الاستسقاء) ودخی اهل ذمت استسقایه حاضر اولماز یعنی جائز دکلدر

باب قیام شهر رمضان

بواب رمضان شریفده قلنان تراویح بیاننده اولیجیدر (۲) (يستحب ان يجتمع الناس في شهر رمضان بعد العشاء فيصلي بهم امامهم خمس ترويحيات في كل ترويحة تسليمتان ويجلس بين كل ترويحيتين مقدار ترويحة) رمضان شریفده بعدالعشاء ناسک جمع اولسی مستحب اولور واوناسه امام اولان کیمسه بش ترویحه قیلدیرر ترویحه درت رکعت نمازه اطلاق اولنور وهر بر ترویحه ده ایکی سلام اولیجیدر وهر ایکی ترویحه بیننده بر ترویحه مقداری اوتورر یعنی درت کمت نماز قیلنه جفی مقداری (ثم يوتر بهم ولا يصلي الوتر جماعة في غير شهر رمضان) بعده امام جماعته وتر ی قیلدیرر دخی وتر جماعته رمضان شریفک غیر یسنده قیلماز

باب صلاة الخوف

بواب صلاة خوفک بیاننده اولیجیدر (۳) (اذا اشتد الخوف جعل الامام الناس طائفتين طائفة في وجه العدو وطائفة خلفه) دشماندن خوف مشدد اولدینی وقتده امام ناسی میدان محاربه ده ایکی طائفه قیلوب بر طائفه سنی دشمنک

(۲) معلوم اوله که تراویح سنت مؤکده در دوام ایتمک لازمدر
سد

قارشوسنده وبر طائفه سنی خلفنده قیلار یعنی امام بر طائفه سنی کندی خلفنده
 الیقور (فیصلی بهذه الطائفة رکعة وسجدتين فاذا رفع رأسه من السجدة الثانية
 مضت هذه الطائفة الى وجه العدو وجاءت تلك الطائفة فیصلی بهم الامام رکعة
 وسجدتين وتشهد وسلم الامام ولم یسلموا وذهبوا الى وجه العدو وجاءت
 الطائفة الاولى فصلوا وحدا انارکمة وسجدتين بغير قراءة وتشهدوا وسلموا
 ومضوا الى وجه العدو وجاءت الطائفة الاخری فصلوا برکعة وسجدتين
 بقراءة وتشهد ویسلموا) پس امام خلفنده قیلدینی طائفه بر رکعت نماز
 وایکی سجده قیلدیرر امام سجده ثانیه دن باشنی قالدیردینی وقتده اول طائفه
 دشمانک قارشوسنه کجوب دشمانک قارشوسنده اولان طائفه کلوب پس امام
 دخی انلره بر رکعت وایکی سجده قیلدیرر و امام تشهد ایدوب و سلام ویرر اول
 طائفه سلام ویرمیوب دشمانک قارشوسنه کیدرلر و طائفه اولی کلوب بر رکعت
 وایکی سجده بلاقرائت منفرد اوله رق قیلارلر و تشهد ایدوب و سلام ویروب
 یسه دشمانک قارشوسنه کچرلر و طائفه اخی کلوب قرائت ایله بر رکعت وایکی
 سجده قیلوب تشهد ایدوب و سلام ویرر لر (۳) فان کان الامام مقیما صلی بالطائفة
 الاولى رکعتین وبالثانية رکعتین) واکر امام مقیم اولور ایسه طائفه اولی به دخی
 طائفه ثانیه به ایکیشر رکعت قیلدیرر (ویصلی بالطائفة الاولى رکعتین من المغرب
 وبالثانية رکعة) دخی اخشام نمازی اوچ رکعت اولدیغندن امام کرکه مقیم
 وکرکه مسافر اولسون طائفه اولی به ایکی رکعت و طائفه ثانیه به بر رکعت
 قیلدیرر (ولا یقاتلون فی حال الصلوة فان فعلوا ذلك بطلت صلواتهم) دخی طائفه
 اولی و طائفه ثانیه نماز حالنده مقاتله ایتمزلر اکر مقاتله ایدرلر سه نماز لری باطل
 اولور (فان اشتد الخوف صلوا وحدا انار کبانا یومون بالركوع والسجود
 الى ای جهة شاءوا اذا لم یقدروا على التوجه) اکر خوف اولکی خوفدن زیاده
 اولسه رکوع و سجود ایله ایما ایدرک قبله به توجه اوزرینه قادر اوله مدقلری
 وقتده دیلدکلری جهته را کب و منفرد اولدقلری حالده نماز قیلارلر

باب الجنائز

بواب جنازه لر بیاننده اولیجیدر (اذا احتضر الرجل وجه الى القبلة على
 شقه الايمن ولقن الشهادتين فاذا مات شدوا الحیته وغمضوا عینییه) رجله اولوم

(۳) ودخی ابن مسعود
 رضی الله تعالی عنهدن
 روایت اولندیکه
 علیه الصلوة والسلام
 اقدم من ذکر اولنان
 صفت اوزرینه
 صلوة خونی قیلدیردی
 لکن شو نمازده
 اختلاف اولندی
 وفات نیدنصرکه
 قلنورمی یوقسه
 قیلنمازمی حسن بن
 زیاد حضر تلی
 بی-وردیکه وفات
 نیدنصرکه جائز
 اولماز ابی یوسفک
 قولیده بودر

حاضر اولدینی وقتده صاغ جانی اوزرینه قبله دن یکا دوندیرر لر و شهادتین
 تلقین و تعلیم اولنور دار بقایه رحلت ایلدیکی وقتده چکه سنی باغلا یوب
 و کوزلرینی یومار لر (فاذا ارادوا غسله وضوءه علی سریره و جعلوا علی عورته
 خرقة و نزعوا ثیابه) میتی غسل ایتک مراد ایلدکری وقتده برتخته اوزرینه
 وضع ایدر لر و عورت یری اوزرینه بر خرقة وضع ایلایوب و ثیابی چیقاریر لر
 (ووضؤه و لا یمضمض و لا یستنشق) و آبدست و یروب آغزینه و بورننه
 صو ویرلر (ثم یفاض الماء علیه و یحمر سریره و ترا) بعده اوزرینه
 صو دو کیلوب و تنه شر تخته سنه تک اوله رق قوقو ویریلور (و یغلی الماء بالسدر
 او بالخرض فان لم یکن فبالماء القراح) میتک صوینی سدر دینلان نبق یراغی ایله
 یا خود چوغان اوتیله قینادیلور اکر بونلر بولماز ایسه صافی اسی صو ایله غسل
 اولنور (و یغسل رأسه و لحیه بالخطمی ثم یضع علی شقه الایسر فیغسل بالماء
 و السدر حتی یری ان الماء قد وصل الی مایلی التحت منه) دخی میتک باشی
 و لحیه سی غسل اولنور خطمی دینلان اوت ایله بعده صول جانی اوزرینه
 یاتیریلوب صو ایله و سدر ایله میتک تحتنی ولی ایدن صو واصل اولدینی
 کور نه دک یبقار (ثم یضع علی شقه الایمن فیغسل حتی یری ان الماء قد وصل الی
 مایلی التحت منه) بعده صاغ جانی اوزرینه دوندیریلوب میتک ماتحتنی ولی
 ایدن صو بالغ اولسنی کور نه دک یبقانور (ثم یجلسه و یسنده الیه و یمسح بطنه
 مسحار قبقافان خرج منه شیء غسله و لا یعید غسله) بعده میتی غاسل اولان کیمسه
 جزئیجه میتی اوتور دوب و کندویه دیاندر ر و میتک بطنی خفیف اوله رق
 مسح ایدر اکر میتدن بر شیء چیقار ایسه آنی غسل ایدوب و غسلنی اعاده ایلمز
 (ثم ینشفه بثوب و یجعله فی اکفانه و یجعل الخنوط علی رأسه و لحیه و الکافور
 علی مساجده) بعده میتک صوینی بر خاولی ایله آلوب کفنی ایچنده قیلار
 و حنوطی رأسی و صقالی اوزرینه قیلوب و کافوری التی سجده اعضالری
 اوزرینه قیلار (و السنة ان یکفن الرجل فی ثلاثة اثواب ازار و قميص و لفافة
 فان اقتصر و ا علی ثوبین جاز) و دخی رجلاک کفننده سنت اولان اوج
 اثوابدر ازار و قميص و لفافة پس ایکی ثوب اوزرینه اقتصار اولنسه جائز
 اولور (فان ارادوا لف الف لفافة علیه ابتدأوا بالجانب الایسر ثم بالایمن

فان خافوا ان ينتشر الكفن عنه عقوده) اكر ميت اوزرينه لفافه صارمه بي مراد ايلدكلري وقتنده صول جانبيله بدأ ايدوب بعده صاغ جانبيله بدأ ايدرلر اكر كفنك اول ميتدن آيرلمسندن خوف ايدرلر ايسه كفني باغلارلر (وتكفن المرأة في خمسة اثواب ازار وقيص وخار وخرقة يربط بها ثدييها ولفافة فان اقتصر وافي ثلاثة اثواب جاز) ودخى عورت بش اثواب ايله كفنلور ازار وقيص وخار وعورتك مملى باغلانه جق برخرقه و برده لفافه پس اوج اثواب اوزرينه قصر اولنسه جائز اولور (ويكون الخمار فوق القميص تحت اللفافة ويجعل شعرها على صدرها ولا يصرح شعر الميت ولا لحيته ولا يقص ظفره ولا يقص شعره وتجمر الا كفان قبل ان يدرج الميت فيها وترا) ودخى خمار قميصك فوقنده ولفافه نك تحتنده اولور وعورتك شعري صدرى اوزرينه قيلنور وميتك شعري طارانماز وطر ناقلى كسيلمز وشعري دخى كسيلمز وكفنلر بخور لنور ميت كفنه ادخال اولنماز دن اول (فاذا فرغوا منه صلوا عليه) ميتدن فارغ اولدكلري وقتنده ميت اوزرينه نماز قيلارلر (واولى الناس بالصلوة عليه السلطان ان حضر فان لم يحضر فيستحب تقديم امام الحى ثم الولي) جنازه اوزرينه نماز قيلدير مقده ناسك اولى سى سلطان اولمقدر اكر حاضر اولور ايسه پس سلطان حاضر اولمدينى صورتده اول ميت حياتنده قننى امامى اختيار ايدوب خافنده جمعه نمازى قيلديسه اول امامى تقديم مستحب اولور بعده اول امام بولمدينى حالده جنازه نك وليسى قيلدير مق مستحب اولور (فان صلى عليه غير الولي والسلطان اعاد الولي فان صلى الولي لم يجز لاحد ان يصلى بعده) اكر ميت اوزرينه ولينك وسلطانك غيريسى نماز قيلدير سه وليسى نمازى اعاده ايدروا كرولى نمازى قيلدير سه بر كيمسه ايچون اول وليدن صكره نماز قيلمق جائز اولماز (فان دفن ولم يصل عليه صلى على قبره الى ثلاثة ايام) اكر ميت اوزرينه نماز قيلمقسزك دفن اولندي ايسه اوج كونه دك قبرى اوزرينه نماز قيلنور (والصلوة ان يكبر تكبيرة بحمد الله تعالى عقيبها ثم يكبر تكبيرة ويصلى على النبي عليه الصلوة والسلام ثم يكبر تكبيرة يدعوف فيها لنفسه وللميت وللمسلمين ثم يكبر الرابعة ويسلم) دخى جنازه نمازينك صفقى اولدر كه مصلى اولان كيمسه ابتدا

بر تکبیر ایدوب و اول تکبیرك عقینده سبحانك او قور بعده بر تکبیر دخی
 ایدوب اللهم صل و بارك او قور بعده بر تکبیر دخی ایدوب آندہ نفسی ایچون
 و میت ایچون و سائر مسلمین ایچون دعا ایدر و بوند نصکره بر دخی تکبیر
 ایدوب سلام و یرر و میت مکلف اولدینی وقتده بودعا او قونه * اللهم اغفر لحینا
 و میتنا و شاهدنا و غائبنا و صغیرنا و کبیرنا و ذکرنا و انثینا اللهم من احییته منا
 فاحیه علی الاسلام و من توفیته منا فتوفه علی الایمان و خص هذا المیت بالروح
 و الراحة و المغفرة و الرضوان اللهم ان کان محسننا فزد فی احسانه و ان کان مسیئنا
 فتجاوز عنه و لقه الامن و البشری و الکرامة و الزلفی برحمتک یا رحم الراحمین *

(و لا یصلی علی میت فی مسجد جماعة) رخی جماعتله نماز قیلنار مسجدا یچنده
 جنازه نمازی قیلماق جائز اولماز (و اذا حملوه علی سریره اخذوه بقوائمه الاربع
 و یمشون به مسر عین دون الخلب) و دخی میتی تابوت او زرینه حمل ایلدکلری
 وقتده قوائم اربعه سیله اخذ ایدوب قوشمیه رق سرعتله کوتور یرلر (فاذا بلغوا
 الی قبره کره للناس ان یجلسوا قبل ان یوضع من اعناق الرجال) میتک قبرینه
 بالغ اولدکلری وقتده میت یر او زرینه قونلمازدن اول ناس ایچون او تور مق
 مکروه قیلندی (و یحفر القبر و یلحد و یدخل المیت بمایلی القبلة) دخی قبری
 قازیلوب لحد قیلنور و میت قبله یولی ایدن جانبندن ادخال اولنور (فاذا وضع
 فی لحدہ قال الذی یضعه بسم الله و بالله و علی مله رسول الله و یوجهه الی القبلة و یحمل
 العقدة و یسوی للبن عایه) میت لحدہ وضع اولندی و قنده اول میتی وضع ایدن
 کیمسه ذکر اولنار قولی دیر و قبله یه دو ندیر و ب کفک عقدہ سنی آچار و کرپچ ایله
 اوستنی اورر (و یکره الا اجر و الخشب و لا بأس بالقصب) دخی کره مید و حطب
 مکروه اولور قامش ایله اورمه ده بأس یوقدر (و یهال التراب علیه و یسمن القبر
 و لا یسطح) دخی انک او زرینه طوپراق و یریلوب قبری اورکچ اولنوب مسطح
 اولماز یعنی درت کوشه لی اولماز (و من استهل بعد الولادة سحی و غسل و صلی علیه
 و ان لم یستهل ادرج فی خرقه و لم یصل علیه) بر جوجق طوغدقد نصکره حیاتی
 صدا سیله یا خودتحرکیله معلوم اولسه اول چوجغه اسم وضع ایدیلوب و غسل
 اولنوب و انک او زرینه نماز قیلنور و اگر بعد الولادة سسلنمز ایسه
 بر خرقه ادخال اولنوب او زرینه نماز قیلنماز دفن اولنور

باب الشهيد

بواب شهيدك احكامى بياننده اوليجيدر (الشهيد من قتله المشركون او وجد في المعركة وبه اثر الجراحة او قتله المسلمون ظلما ولم تجب بقتله دية فيكفن ويصلى عليه ولا يغسل) شهيد اول كيمسه در كه مشركر آنى قتل ايلدى يا خود جراحت اثرى آنده اوله رق ميدان محاربه ده بولندى يا خود مسلملر ظلماً قتل ايدوب ديت واجب اولدى پس شومثللو شهيد اولان كيمسه به كفن صار يلوب غسل اولنميه رق اوزرينه نماز قيلنور (واذا استشهد الجنب غسل عند ابى حنيفة رح وكذلك الصبي وقال ابو يوسف ومحمد رحمهما الله لا يغسلان) دخى جنب اولان كيمسه شهيد اولدينى وقتده غسل اولنور وصبي ده بويله جه در امام ابى يوسف وامام محمد رحمهما الله بيورديلر كه صبي و جنب حالنده شهيد اولان كيمسه غسل اولنماز (ولا يغسل عن الشهيد دمه ولا تنزع عنه ثيابه وينزع عنه الحشو والفرو والخلف والسلاح) دخى شهيدك قاتى غسل اولنماز و ثيابى نزع اولنماز لكن سلاحى و ادكرى و كوركى و خر قه سى كى كم نسنه لر نزع اولنور (ومن ارتث غسل والارتث ان يأكل او يشرب او يتداوى او يبيى حيا حتى يمضى عليه وقت صلاة وهو يعقل او ينقل من المعركة وهو حي) مرتث اولان كيمسه غسل اولنور مرتث اول كيمسه در كه يمك ييه و ايجه جك نسنه لر دن ايجه يا خود معالجه ايدى يا خود دخى اوله رق اول درجه باقى قالسه كه انك اوزرينه بر نمازك وقتى عاقل اولدينى حالده كچسه يا خود معر كه دن دخى اوله رق نقل اولنه (ومن قتل في حد او قصاص غسل وصلى عليه) بر كيمسه به حد اورلد قدده يا خود قصاص اولند قدده قتل اولنسه غسل اولنوب وانك اوزرينه نماز قيلنور (ومن قتل من البغاة او قطاع الطريق لم يصل عليه) و دخى باغيلر دن (٢) يا خود قطاع طريق دن بر كيمسه قتل اولنسه انك اوزرينه نماز قيلنماز

باب الصلوة في الكعبة

بواب بيت الله ايجنده نماز قيلمنك بياننده اوليجيدر (الصلوة في الكعبة جائزة فرضها ونفلها فان صلى الامام بالجماعة فجعل بعضهم ظهره الى ظهر الامام جاز) بيت الله دروننده فرض و نافله نماز قيلمق جائز در پس امام جماعته

نماز قیلدیروب واول جماعتک بعضیسی ظهیری امامک ظهیرینه قیلسه جائز اولور (ومن جعل وجهه الی وجه امام جاز ویکره) وبر کیمسه وجهنی امامک وجهنه قیلسه جائز ایسه ده مکروه اولور (ومن جعل منهم ظهره الی وجه الامام لم تجز صلوته) بر کیمسه ظهیری امامک وجهنه قیلسه امامی تقدم ایلدیکندن نمازی جائز اولماز (واذا صلی الامام فی المسجد الحرام تحلق الناس حول الکعبة وصلوا بصلوة الامام فمن کان منهم اقرب الی الکعبة من الامام جازت صلوته اذا لم یکن فی جانب الامام) ودخی امام مسجد حرامده نماز قیلدیردینی وقتده ناس بیت اللهک اطرافنده حلقه ایدوب امامک قیلدینی نمازی قیلار لر پس ناسدن بر کیمسه کعبهیه امامدن یقین اولسه امامک جانبنده اولدینی وقتده نمازی جائز اولور (ومن صلی علی ظهر الکعبة جازت صلوته) بر کیمسه کعبه نک اوستنده نماز قیلسه نمازی جائز اولور

کتاب الزکوة

بو کتاب زکاتک بیاننده اولیجیدر زکات لغتده مطلق طهارت معناسنه در (الزکوة واجبة علی الحر المسلم البالغ العاقل اذا ملک نصابا ملککاتاما و حال علیه الحول) ودخی بالغ وعاقل. ومسلم وحر اولان کیمسه اوزرینه ملک تام ایله نصابه مالک اولدینی وقتده زکات واجبدر و برسنه آنک اوزرینه یکمسی شرطنددر (ولیس علی صبی ولا مجنون ولا مکاتب زکوة) دخی صبی ومجنون ومکاتب اوزرینه زکات لازم کلز (ومن کان علیه دین یحیط بماله فلا زکوة علیه فان کان ماله اکثر من الدین زکی الفاضل اذا بلغ نصابا) دخی بر کیمسه اوزرنده کندی مالنه احاطه ایده جک مقدار دینی اولسه اول کیمسه اوزرینه زکات لازم کلز پس اگر مالی دینندن زیاده اولوب واول زیاده نصابه بالغ اولدینی وقتده دینندن فاضل اولانک زکاتی ویرمک لازمدر (ولیس فی دور السکنی وثیاب البدن واثاث المنارل ودواب الרכوب وعبید الخدمة وسلاح الاستعمال زکوة) ودخی ساکن اولدینی بیتلر حقنده وکیه جک اثوابده و اومتاعنده و بنیله جک حیوانده و خدمت ایچون اولان کوله لرده واستعمال اولسان سلاحده زکات لازم اولمدی (ولا یجوز اداء الزکوة الا بنية مقارنة للاداء او بنية مقارنة للعزل مقدار الواجب)

ودخی زکاتی ادا جائز اولماز انجق ادايه مقارن اولان نیتيله يا خود واجب اولان
مقداری مالندن عزل و اخر اجه مقارن اولان نیتيله جائز اولور (ومن تصدق
بجميع ماله وهو لا ينوي الزكوة سقط فرضها عنه والله اعلم) برکيمسه مالک
کافه سنی زکاته نیت ایتیه رک تصدق ایلسه فرض آندن ساقط اولور

﴿ باب زکوة الابل ﴾

بواب دوه نك زکاتی بیاننده اولیجیدر (ایس فی اقل من خمس ذود
من الابل صدقة) دوهده بش عددن نقصانده صدقه لازم اولمدی
(فاذا بلغت خمسا سائمة وحال عليها الحول ففيها شاة الى تسع) پس دوهده سنه نك
چوغنی اولدیجی اولدیغی حالده بش عددده بالغ اولوب و حول حولان بولندیغی
وقتده آنده برغم فقرايه و یرمك لازمدر دوهده لوطقوز اولانه قدر (فاذا كانت
عشرا ففيها شاتان الى اربع عشرة) پس دوهده اون اولدیغی حالده آنده ایکی غم
اولیجیدر تا که اون درت اولندهك (فاذا كانت خمس عشرة ففيها ثلاث شياه
الى تسع عشرة) دوهده اون بش اولدیغی وقتده آنده اوج غم اولیجیدر اون طقوز
اولندهك (فاذا كانت عشرين ففيها اربع شياه الى اربع وعشرين) بعده دوهده ل
یکرمی اولدیغی وقتده آنده درت غم و یرمك لازمدر تا که یکرمی درت
اولندهك (فاذا كانت خمسا وعشرين ففيها بنت مخاض الى خمس وثلاثين)
پس دوهده یکرمی بش اولدیغی وقتده آنده بریاشی تمام اولوب ایکی یاشنه
داخل اولان بر دوهده اولیجیدر تا که اوتوز بش اولانه قدر (فاذا كانت
ستا وثلاثين ففيها بنت لبون الى خمس واربعين) دوهده اوتوز الی اولدیغی
وقتده آنده ایکی یاشنی تمام ایدوب اوج یاشنه داخل اولان بر دوهده صدقه
اولیجیدر تا که قرق بش اولانهك (فاذا كانت ستا واربعين ففيها حقة
الى ستين) اگر قرق الی اولدیغی وقتده آنده اوج سنه سو. تمام اولوب
در دنجی سنه یه داخل اولان بر دوهده صدقه اولیجیدر تا که التمش اولانه
دکین (فاذا كانت احدى وستين ففيها جذعة الى خمس وسبعين) التمش
اولدیغی وقتده آنده درت سنه سی تمام اولوب بشنجی سنه یه داخل اولان
بر دوهده صدقه ایتك لازمدر یتمش بش اولانهك (فاذا كانت ستا وسبعين
ففيها بنتا لبون الى تسعين) یتمش الی اولدیغی وقتده آنده ایکی بنت لبون

ویر طقسان اولانه دك (فاذا كانت احدى وتسعين ففيها حقتان الى مائة وعشرين) پس طقسان بر اولدینی وقتده آنده ایکی حقه لازمدر یوز یکر می به بالغ اودلانه دك (ثم تستأنف الفريضة فيكون في الخمس شاة مع الحقتين) بعده فريضه به ابتدا اولتور پس بش دوه ده ایکی حقه ایله بینه بر غم صدقه اولور (وفي العشر شاتان وفي خمس عشرة ثلاث شياه وفي عشرين اربع شياه) دخی اون ده وده ایکی غم واون بشده اوج غم ویکر میده درت غم زکات اولیجیدر (وفي خمس وعشرين بنت مخاض الى مائة وخمسين فيكون فيها ثلاثة حقاك) دخی یکر می بشده بنت مخاض اولیجیدر یوز الی اولانه دك پس یوز الی اولدقده آنده اوج حقه اولیجیدر (ثم تستأنف الفريضة) بعده فريضه به ابتدا اولتور (ففي الخمس شاة وفي العشر شاتان وفي خمسة عشر ثلاث شياه وفي عشرين اربع شياه وفي خمس وعشرين بنت مخاض وفي ست وثلاثين بنت لبون) پس بش دوه ده بر غم واون دوه ده ایکی غم واون بش دوه ده اوج غم ویکر می دوه ده درت غم ویکر می بشده بنت مخاض واولتوز الی ده بر بنت لبون زکات لازمدر (فاذا بلغت مائة وستا وتسعين ففيها اربع حقاك الى مائتين) پس دوه لر یوز طقسان الی به بالغ اولدقلى وقتده آنده درت حقه صدقه اولیجیدر ایکیوز اولانه قدر (ثم تستأنف الفريضة ابدا كما تستأنف في الخمسين التي بعد المائة والחסنين) بعده فريضه به استیناف اولتور دائما یوز الییدن صکره واقع اولان الی ده استیناف اولدینی مثللو (والبخت والعراب سواء) عجم دوه سی ایله عرب دوه سی شوذکر اولنان حکمه برابر در

باب صدقة البقر

بواب صیغرك زکاتی بیاننده اولیجیدر (ليس في اقل من ثلثين من البقر صدقة فاذا كانت ثلثين سائمة وخال عليها الحول ففيها تبیع او تبیعة) و صیغردن اوتوزدن نقصانده صدقه لازم اولمدی پس سنه نك اكثر یسنى اوتالامق اوزره اوتوز صیغر اولدینی وقتده وآنلر اوزرینه ییل حولان ایلسه آنده برسنه سی تمام اولوب ایکنجی سنه به داخل اولان برارکک طانه یاخود بردیشی طانه صدقه لازمدر (وفي اربعين مسن او مسنة) دخی قرق صیغرده ایکی سنه سی تمام اولوب اوچنجی سنه به داخل اولان برطوسون

یا خود بردو که صدقه لازمدر ﴿ فاذا زادت علی الاربعین وجب فی الزیادة بقدر ذلك الی ستین عند ابی حنیفة رحمہ اللہ تعالیٰ فی الواحدة ربع عشر مسنة وفي الاثنين نصف عشر مسنة وفي الثلث ثلث اربع عشر مسنة وفي الاربع عشر مسنة ﴾ بقر قرق اوزرینه زیاده اولدیغی وقتده آلتمش اولانه قدر امام اعظم حضر تلمی قتنده قرق اوزرینه زیاده اولانده زکات زیاده مقدار نبجہدر پس مسنه سکسان غروش قیمت اولنسه بقر قرق بره بالغ اولسه بر مسنه و مسنه نك عشرینك ربعی صدقه ایلمك لازمدر قرق ایکی ده بر مسنه و مسنه نك عشرینك نصفی صدقه ایتمك لازمدر قرق او چده بر مسنه و مسنه نك عشرینك اوچ ربعی صدقه اولنور و قرق درتده بر مسنه و مسنه نك عشرینك صدقه ایلمك لازمدر و قرق بشده بر مسنه و مسنه نك ثمنی صدقه اولیجدر تا که التمش اولانه دکین بومثللو استخراج اولنور ﴿ وقالاشی فی الزیادة حتی تبلغ سنین فیکون فیها تبیعان او تبیعتان ﴾ دخی امام ابی یوسف و امام محمد رحمهما اللہ بیوردیلر که قرق اوزرینه زیاده اولانده تا آلتمشه بالغ اولانه دکین زکات لازم دکلدن پس بقر آلتمشه بالغ اولدقده آنده ایکی تبیع یا خود ایکی تبیعه زکات و یرمك لازمدر ﴿ وفي سبعین مسنة و تبیع وفي ثمانین مسنتان وفي تسعین ثلثة اتبعة وفي مائة تبیعتان و مسنة ﴾ دخی یتمشده بر مسنه و بر تبیع و سکسانده ایکی مسنه و طقسانده اوچ تبیع و یوزده ایکی تبیعه بر مسنه زکات اولیجیدر ﴿ وعلى هذا یتغیر الفرض فی کل عشرة من تبیع الی مسنة ﴾ ذکر اولئان وجه اوزرینه هر براونده فریضه تبیعدن مسنه به تغیر ایدر ﴿ واجلوا مئیس و البقر سواء ﴾ دخی زکات بابنده جاموس و بقر برابر در

﴿ باب صدقة الغنم ﴾

بواب غنمك زکاتی بیاننده اولیجیدر ﴿ لیس فی اقل من اربعین شاة صدقة فاذا كانت اربعین سائمة و حال علیها الحول ففیها شاة الی مائة و عشرین ﴾ و دخی قرق غنمدن اقلده زکات فرض اولمدی پس غنم سائمة اوله قرق اولوب وانلر اوزرینه سنه حولان ایلدیکی وقتده اول قرقده بر غنم زکات اولیجیدر تا که یوز یکرمی غنم اولانده دك ﴿ فاذا زادت واحدة ففیها شاتان الی مائتین فاذا زادت واحدة ففیها ثلث شياه الی اربع مائة ﴾

(۲) بعض متن نسخہ
لرنده بوراده (ومن
مسنة الی تبیع)
عباره سی واقع
اولمشدر
(لمصححه طاهر)

فاذا بلغت اربع مائة ففيها اربع شياه ثم في كل مائة شاة) پس قیون یوز یکر می بر اولدینی وقتده آنده ایکی غنم زکات اولیجیدر ایکیوزه بالغ اولانه قدر وایکیوز بر اولدینی وقتده آنده اوج غنم اولیجیدر درت یوزه قدر بعده درت یوزه بالغ اولدینی وقتده آند درت غنم زکات لازمدر ودرت یوزدن زیاده هر یوزده بر غنم اولیجیدر مثلا در تیوز طقسان طقوز غنم اولسه ینه درت غنم زکات لازمدر بشیوز اولدینی صورتده اول یوز ایچون بر غنم زکات اعطا اولنور (والضأن والمعز سواء) دخی غنم وکچی شو حکمده برابر در

باب زکوة الخیل

بواب فرسك زکاتی بیانده اولیجیدر (اذا كانت الخیل سائمة ذکورا وانانا فصاحبها بالخیار ان شاء اعطی عن کل فرس دینارا وان شاء قومها فاعطی من کل مائتی درهم خمسة دراهم) فرس سائمه اولدینی حالده ذکور و انائی مخلوط اولدینی وقتده صاحبی بخیردر دیلر سه هر فرس مقابله سنه بر دینار اعطا ایدر و دیلر سه فرسی قیمت ایدوب هر ایکیوز در همدن بش درهم فقیره اعطا ایدر (ولیس فی ذکورها منفردة زکوة) دخی فرسك یالکز ذکورنده زکات لازم اولدی نمابولمندیغیچون (وقالا لازکوة فی الخیل) امام ابی یوسف و امام محمد بیوردیلر که فرسده زکات یوقدر (ولاشئ فی البغل والحمار الا ان تکنوا للتجارة) دخی قاطر دینلان حیوانده و حمارده تجارت ایچون اولمقلری صورتده زکاتدن برشی لازم اولدی (ولیس فی الفصلان والحملان والعجاجیل صدقة عند ابی حنیفة و محمد روح الا ان تكون معها کبار وقال ابو یوسف تجب فیها واحدة منها) دخی امام اعظم و امام محمد رحمهما الله تعالی عندنده دوه یاوریلرنده و قوزیلرده و طانالرده بیوکار یله برابر اولدینی صورتده زکات اولدی اگر بیوکار یله بیله اولور لر ایسه زکات لازمدر و امام ابی یوسف بیوردیکه ذکر اولنالنلرده ینه انلردن بر طانه زکات واردر هر چند بیوکار یله بیله اولمازلر ایسه ده (ومن وجب علیه مسن فلم یوجد عنده اخذ المصدق اعلى منها ورد الفضل (۲) او اخذ دونها واخذ الفضل) بر کیمسه اوزرینه بر یاشلق حیوان زکات و یرمک فرض

(۲) یعنی بنت مخاض
بولمندی
بنت لبون اخذ
ایدوب فضله سنی
آخذ اولان رد ایدر

اولسه حالبوکه بریاشنده حیوان بولمنسه صدقه بی اخذ ایدن کیمسه اندن
اعلاسنی اخذ ایدوب آرتغنی رد ایدر یاخود آندن ادناسنی اخذ ایدوب
وباقی قلاتنی دخی اخذ ایدر (ویجوز دفع القیم فی الزکوة) ودخی زکات
حقنده واجب اولان حیوانی ویرمیوب قمیتنی فقرایه ویرمک جائز اولور
(ولیس فی العوامل والحوامل والعوفه صدقة) دخی قوشیله جق حیوانلرده
ویوک اوریلان حیوانلرده و سنه نك چوغنی ایچروده علف بیان حیوانلرده
زکات اولمدی (ولا یأخذ المصدق خیار المال ولارذالته ویأخذ الوسط
منه) دخی صدقه نك اخذینه مأمور اولان کیمسه مالک اعلاسنی یاخود
ادناسنی اخذ ایتمی جائز اولماز بلکه مالدن وسطنی اخذ ایدر (ومن کان له
نصاب فاستفاد فی اثناء الحول من جنسه ضم الیه وزکاه به) بر کیمسه نصابه
مالک اولوب سنه نك اثناسنده نصابک جنسندن بر مقدار مال الیه فائده مند
اولسه اول مالی نصابه ضم ایدوب نصاب الیه برابر زکاتی ویرر (والسائمة
هی التي تکتفی بالرعی فی اکثر الحول فان عافها نصف الحول او اکثر
فلا زکوة فیها) دخی سائمة شول حیوانه اطلاق اولنورکه سنه نك چوغنده
اوتلامق الیه کفایتلنه پس سنه نك نصفنده یاخود اکثر یسننده حیوانات
علف ییسه آنده زکات لازم اولماز (والزکوة عندابی حنیفة وابی یوسف
رحمهما الله تعالی فی النصاب دون العفو وقال محمد رح فیهما) امام اعظم وامام
ابی یوسف رحمهما الله تعالی عننده زکات نصابه تعلق ایدر عفو تعلق ایتمز
امام محمد بیوردیلرکه هم نصابه وهم عفو تعلق ایدر (واذا هلك المال بعد
وجوب الزکوة سقطت) زکات واجب اولدقدن صکره مال هلاک اولسه
زکات ساقط اولور (وان قدم الزکوة علی الحول وهو مالک النصاب جاز)
اگر سنه تمام اولمازدن اول نصابه مالک اولان کیمسه زکاتی ویرسه جائز اولور

❦ باب زکوة الفضة ❦

بواب فضه نك زکاتی بیاننده اولیجیدر (لیس فیما دون مائتی درهم صدقة
واذا كانت مائتی درهم وحال علیها الحول ففيها خمسة دراهم) ایکیوز
درهمدن نقصانده زکات اولمدی پس ایکیوز درهم اولدینی وقتده وانک
اوزرینه حول حولان ایلسه آنده بش درهم زکات ویرمک لازمدر

(ولا شيء في الزيادة حتى تبلغ اربعين درهما فيكون فيها درهم ثم في كل اربعين درهما درهم في قول أبي حنيفة رح وقالوا ما زاد على المائتين فزكوة بحسابه) ودخى نصاب اوزرينه زائد اولانده زكات اولمدى قرق درهمه بالغ اولانه قدر پس قرق درهم اولديني آنده بر درهم اوليجيدر بعده قرق درهمه بر درهم لازمدر امام اعظم حضرت تيرينك قول شريفنده امامين رح بيورديلر كه مائتين اوزرينه زائد اولانك زكاتى حسابيله در) (واذا كان الغالب على الورق الفضة فهي في حكم الفضة) دخى سكه لى اچيده غشى اوزرينه كموش غالب اولديني وقتده كموش حكمنده در) (واذا كان الغالب عليها الغش فهي في حكم العروض) دخى فضه سى اوزرينه غشى غالب اولسه اول فضه سائر متاع حكمنده در) (يعتبر ان يبلغ قيمتها نصابا) اومثلوا اچيده كموشك قيمتك نصابه بالغ اولسى اعتبار اولنور

باب زكوة الذهب

بواب ذهبك زكاتى بياننده اوليجيدر) (ليس فيما دون عشرين مثقالا من الذهب صدقة فاذا كانت عشرين مثقالا وحال عليها الحول ففيها نصف مثقال ثم في كل اربعة مثاقيل قيراطان) التوندن يكرمى مثقالدن نقصانده زكات فرض اولمدى پس يكرمى مثقال اولديني وقتده دخى حول آنك اوزرينه حولان ايلسه آنده يارم مثقال آلتون صدقه اوليجيدر بعده هر درت مثقالده اون آربه آغرى آلتون صدقه لازمدر) (وليس فيما دون اربعة مثاقيل صدقة عند أبي حنيفة رح) امام اعظم حضرت تيرى عندنده درت مثقالدن نقصانده صدقه اولمدى) (وقالوا ما زاد عليها فزكوة بحسابه ذلك) امامين رح بيورديلر كه در دك دوننده اولان مثقالرده زكات حسابيله در) (وفي تبرالذهب والفضة والحلى منهما والآنية منهما زكوة) دخى التون وكموش كلچه سنده و آلتون وكموشدن زينت نسا ايجون مصنوع اولان چناق وسائر قابلرده زكات لازمدر

باب زكوة العروض

بواب متاعك زكاتى بياننده اوليجيدر) (الزكوة واجبة في عروض التجارة كائنة ما كانت) تجارت ايجون اولان متاعلرده زكات واجبه در هر نه درلو متاع اولور ايسه اولسون) (اذا بلغت قيمتها نصابا من الورق

والذهب يقومها بما هو انفع للفقراء والمساكين منهما) ذكر اولنان عروضك
 قيمتي آتون وكوشدن نصابه بالغ اولديني وقتده آتونندن وكوشدن
 قنغيسيله فقرايه زياده منفعت اولور ايسه آنكله قيمت كسوب زكاتي ويريلور
 (واذا كان النصاب كاملا في طرفي الحول فنقصانه فيما بين ذلك لا يسقط
 الزكوة) نصاب سنه نك ايكي طرفنده تمام اولديني وقتده سنه نك اثناسنده
 نصابك نقصاني زكاتي اسقاط ايلمز (وتضم قيمة العروض الى الذهب والفضة
 وكذلك يضم الذهب الى الفضة بالقيمة حتى يتم النصاب عند ابى حنيفة رح
 وقال لا يضم الذهب الى الفضة بالقيمة ويضم بالاجزاء) دخى عروضك قيمتي
 ذهبه وفضهيه ضم اولنور دخى انك كبي ذهب قيمتيله فضهيه ضم اولنور
 نصاب تمام اولانه قدر امام اعظم حضر تلى عندنده وامامين رحمهما الله تعالى
 بيورديلر كه ذهب قيمتيله فضهيه ضم اولنوب اجزايله ضم اولنور مثلا
 يوزالى درهم فضهسي اولوب وبش مثقال ذهبي اولديني صورتده فضه نك
 نصابندن بر ريع نقصان اولوب وذهبك نصابك ربعي بش مثقال اولديغندن
 اول بش مثقال ذهب يوزالى درهم فضهيه ضم اولنوب نصاب تمام اولور

باب زكوة الزروع والثمار

بواب زروعك وميوه لرك زكاتي بياننده اوليجيدر (قال ابو حنيفة رح
 في قليل ما اخرجته الارض وكثيره العشر سواء سقى سيحيا وسقته السماء
 الا الحطب والقصب والحشيش) امام اعظم حضر تلى بيورديلر كه ارضندن
 چيقان سنه نك چوغنده وازنده عشر ويرمك لازمدر ارض عشره اولمق
 اوزره اول سنه باران ايله صوارلسون ياخود نهر لر صوي ايله صوارلسون
 لكن حطبه وقامشده ويابندن جمع اولنان حشيشده عشر لازم اولمدي
 (وقالا لا يجب العشر الا فيما له ثمرة باقية اذا بلغت خمسة اوسق والوسق ستون
 صاعا بصاع النبي عليه الصلوة والسلام) (۹) امامين رحمهما الله تعالى بيورديلر كه
 عشر واجب اولماز لكن اول سنه ده واجب اولور كه انك ايجون ثمرة باقيه
 اولوب وبش وسقه بالغ اوله وسق ديو صاع نبى ايله التمش صاعه اطلاق
 اولنور (وليس في الخضروات عندها عشر) امامين عندنده سبزواته
 عشر لازم دكلدر (وماسق بغرب اودالية اوسانية ففيه نصف العشر

(۹) فخر كائنات
 افندمرك صاعى
 بيك قرق درهمدر
 بو حساب اوزره
 وسق التمش ايكي
 بيك در تيو زدرهم
 اولور

فی القوالین) دخی اول نسنه که قر به ایله یاخود قوغه ایله یاخود قاطر ایله
ودوه ایله سقی اولنه آنده ایکی قوله کورده ده نصف عشر لازمدر (وقال
ابو یوسف فیما لا یوسق کالزعفران والقطن یجب فیہ العشر اذا بلغت قیمتها خمسة
اوسق من ادنی ما یدخل تحت الوسق) دخی امام ابی یوسف بیوردیکه
زعفران وپاموق مثللو وصاقلانیمان نسنه ده تحت وسقه داخل اولان نسنه نك
ادناسندن بش وسق قیمتته بالغ اولدینی وقتده آنده عشر واجب اولور
(وقال محمد یجب العشر اذا بلغ الخارج خمسة امثال من اعلى ما یقدر به نوعه
فاعتبر فی القطن خمسة احوال و فی الزعفران خمسة امناء) امام محمد بیوردیکه
خارج نوعی تقدیر اولنانك اعلا سندن بش مثلنه بالغ اولدینی وقتده عشر
واجب اولور پس پاموقده بش یوك اعتبار اولندی هر یوك من عراق ایله
اوج یوز بطماندر زعفرانده بش من اعتبار اولندی هر من ایکی یوز التمش
درهمدر (و فی العسل العشر اذا اخذ من ارض العشر قل او کثر) دخی
عسلده عشر اولیجیدر ارض عشریه دن اخذ اولدینی وقتده آزا اولسون
و كرك چوق اولسون (وقال ابو یوسف لاشئ فیہ حتی یربلغ خمسة ازقاق
وقال محمد رح خمسة افراق كل فرق ستة وثلاثون رطلا بالعراق) ودخی
امام ابی یوسف بیوردیکه عسلده عشر لازم دکلدر بش طلومه (٦) بالغ
اولانه قدر امام محمد رح بیوردیکه عسل بش فرقه بالغ اولمدقجه آنده عشر
یوقدر هر برفرق رطل عراق ایله اوتوز آلتی رطلدر و هر رطل یوز اوتوز
درهمدر (و لیس فی الخارج من ارض الخارج عشر) ارض خراجیه دن
خارج اولان نسنه لرده عشر لازم دکلدر آنجق خراج اخذ اولنور

(٦) هر طلوم من
عراق ایله الی بطماندر

باب من یجوز دفع الصدقة الیه ومن لا یجوز

بواب صدقه ویرلمسی جائز اولان کیمسه وجائز اولمیان کیمسه بیاننده
اولیجیدر (قال الله تعالی انما الصدقات للفقراء والمساكين الایة فهذه
ثمانية اصناف وقد سقط منها المؤلفة قلوبهم لان الله تعالی اعز الاسلام
واغنی عنهم) جناب اقدس باری ذکر اولنسان آیت کریمه ده صدقه نك
مصرفی سکنز صنف اوله رق بیان بیوردی لکن سکنز صنفدن المؤلفة
قلوبهم ساقط اولدی زیرا واجب تعالی حضر تری الان اسلامی عزیز

و غالب ايدوب انلردن مستغنى قيلدى شونك بياني اولدر كه مؤلفه مشر كيندن
بر قوم اولديغندن فخر كائنات افنديمز صدقاتدن بر مقدار نسنه آنلره
اعطا ايتمكى رخصت بيوردى كه انلر اسلام اوزرينه الفت و مسلملردن
ضرر لريني منع ايچون پس الآن اول سهم ساقط اولدى محذور رفع
اولديغندن (والفقر من له ادنى شئ والمسكين من لاشئ له) فقير اول
كيمسه در كه آنك ادنى شئي اوله مسكين اول كيمسه در كه آنك هيچ بر شئي اوليه
(والعامل يدفع اليه الامام بقدر عمله ان عمل) عامل (ع) اولان كيمسه يه امام المسلمين
عملى مقدارى دفع ايدر (والرقاب ان يعاون المكاتبون في فك رقابهم) رقابدن
مراد مكاتبلره صدقه ايله اعانه ايتمكدركوله لكدن خلاص اولق ايچون
(والغارم من لزمه دين) غارم اول كيمسه در كه دين مستغرقى اوله (في سبيل الله
منقطع الغزات) في سبيل الله دن مراد غازيلردن اچمى نقصان
اولق حسييله منقطع اولاندر (وابن السبيل من كان له مال في اصل وطنه
وهو في مكان آخر ليس شئ له فيه) ابن السبيل اول كيمسه در كه اصل وطننده
مالى اولوب حالبو كه اول كيمسه مكان آخر ده واقع اولوب اول مكانده آنك ايچون
مال اولدى (فهذه جهات الزكوة) زكات ويريله جك طرفلر يعنى محللر
بونلردر (وللمالك ان يدفع الى كل واحد منهم وله ان يقتصر على صنف
واحد) زكات ويرن كيمسه ايچون شواصنافدن هر بر لرينه ويرمك
جائزدر دخى بر صنف اوزرينه قصر ايتمكدركه اوليجيدر (ولا يجوز
ان يدفع الزكوة الى ذمى ولا ينفى منها مسجد ولا يكفن بها ميت ولا يشتري
فيها رقبة ليعتق) ذمى يه زكات ويرمك جائز اولماز دخى زكاتدن مسجد
بنا اولتماز دخى زكات ايله ميت تكفين اولتماز دخى زكات ايله آزاد ايتمك
ايچون كوله اشترا اولتماز (ولا تدفع الزكوة الى غنى ولا يدفع المزكى
زكوته الى ابيه وجده وان علا ولا الى ولده وولد ولده وان سفل
ولا الى امرأته) دخى غنى اولان كيمسه يه زكات ويرماز وزكات ويرمجي
كيمسه باباسنه و دده سنه زكاتى ويرمه من هر چند على اولور ايسه ده دخى
ولدينه وولدينك ولدينه ويرمه من نه قدر اشانغى اولور ايسه ده دخى
عورتنه زكاتى ويرمه من (ولا تدفع المرأة الى زوجها عند ابى حنيفة

(ع) عاملدن مراد
كمر كجي و كمر كجينك
عونه لريدر
سلا

رح وقالا تدفع اليه) امام اعظم رح عنده عورت زوجته زكاتى ويرمك
جائز اولماز امامين رح بيورديلر كه جائز در (ولايدفع المولى الى مكاتبه
ولا الى مملوكه ولا مملوك غنى ولا ولد غنى اذا كان صغيرا) دخى سيد
مكاتبه ومملوكه وغنيك مملوكه وغنيك صغير اولان ولدينه زكات
ويرمى جائز اولماز (ولا تدفع الى فقراء بنى هاشم وهم آل على وآل عباس وآل
جعفر وآل عقيل وآل الحارث بن عبد المطلب) دخى بنى هاشمك فقراسنه
زكات ويرمك جائز اولماز فقراء بنى هاشمده ذكر اولئان ذوات كرامك
اهل بيتريد (ومواليهم) دخى بنى هاشمك كوله لرينه زكات ويرمز (وقال
ابو حنيفة ومحمد رحمهما الله اذا دفع الزكاة الى رجل يظنه فقيرا ثم بان انه غنى
او هاشمى او كافر او دفع فى ظلمة الى فقير ثم بان انه ابو له او ابنه فلا اعادة عليه وقال
ابو يوسف تجب اعادة عليه) امام اعظم وامام محمد رح بيورديلر كه مزكى اولان كيمسه
فقير ظن ايدرك بر رجله زكاتى ويرسه بعده غنى اولديغنى ظاهر اولسه يا خود
هاشمى اولديغنى يا خود كافر اولديغنى ظاهر اولسه يا خود ظلمتده فقيره دفع ايلسه
بعده باباسى يا خود اوغلى اولديغنى آشكاره اولسه بوضورتارده آنك
اوزرينه اعاده لازم اولماز امام ابى يوسف بيورديكه زكاتى اعاده لازمدر
(ولو دفع الى شخص ثم علم انه عبده او مكاتبه لم يجزى فى قولهم جميعا)
اكر مزكى بر شخصه زكاتى دفع ايلسه بعده كوله سى اولديغنى يا خود
مكاتبى اولديغنى بيلسه جميع مجتهدينك قوللرنده جائز اولماز (ولا يجوز
دفع الزكاة الى من يملك نصابا من اى مال كان) دخى زكاتى نصابه مالك
اولان كيمسه ويرمى جائز اولماز اول نصاب قننى مالدين اولور ايسه
اولسون (ويجوز دفعها الى من يملك اقل من ذلك وان كان صحيحا مكتسبا)
نصابدين اقله مالك اولانه زكاتى ويرمك جائزدر هر چند صحيح الوجود
وكسب ايديجى اولديسه ده (ويكره نقل الزكاة من بلد الى بلد آخر وانما
تفرق صدقة كل قوم فيهم الا ان ينقلها الا ان يحتاج انسان الى قرابته او الى قوم هم
احوج من اهل بلده) دخى زكاتى بر شهر دن آخر شهره نقل ايتسى
مكروه اولور انجق هر قومك صدقه سى كندولر ايچنده تفرقه اولنور لكن
انسانك آخر شهرده قرابتى اولوب اكا نقل ايدرسه يا خود مزكينك بلده سنك

اهالیسندن احتیاجی زیاده اولان قومه زکاتی نقل ایدرسه بواکی صورتده
نقل مکروه اولماز

باب صدقة الفطر

بواب صدقة فطرک بیاننده در (صدقة الفطر واجبة على الحر المسلم اذا كان
ماله مقدار النصاب فاضلا من مسكنه وثيابه واثائه وفرسه وسلاحه وعبيده
للخدمة) صدقة فطره حر مسلم اوزرینه واجبدر مسکندن وثیابندن
وفر سندن وسلاحندن و اومتاعندن و خدمت ایچون اولان کوله لرندن بوجله دن
آرنق اوله رقی نصاب مقدارینه مالک اولدینی وقتده (یخرج ذلك عن نفسه
وعن اولاده الصغار وعن ممالیکه للخدمة ولا يؤدي عن زوجته ولا عن اولاده
الكبار وان كانوا في عياله) حر مسلم اولان کیمسه نفسندن طولای و اولاد صغارندن
اوتوری و خدمت ایچون اولان کوله لرندن اوتوری فطره نی اخراج ایدوب فقرایه
ویررزوجه سندن و بیوک ولد لرندن طولای فطره نی ادا لازم اولماز هر چن بونلر
برلکده اولوب تحت حکومتده اولدیلر ایسه ده (ولا یخرج عن مکاتبه ولا عن
ممالیکه للتجارة والعبد بین الشر یکن لا فطرة على واحد منهما) دخی کتابته کسدیکی
کوله دن طولای و تجارت ایچون اولان جاریه و کوله لرندن طولای فطره
اخراج ایتمز دخی ایکی اورتاق بیننده اولان عبدک فطره سی هیچ بری اوزرینه
لازم اولماز (و يؤدي المسلم الفطرة عن عبده الکافر) مسلم اولان کیمسه کافر اولان
کوله سندن اوتوری فطره نی ادا لازمدر (والفطرة نصف صاع من بر او صاع
من تمر او زبيب او شعیر) واجب اولان فطره خطه دن یارم صاع خرما
یاخود قوری اوزوم یاخود شعیردن بر صاعدر (والصاع ثمانية ارطال
بالعراق عند ابی حنفیة وقال ابو یوسف خمسة ارطال وثلاث رطل) (۴) امام
اعظم رح عندنده صاع رطل عراق ایله سکر رطلدر امام ابی یوسف بیوردیکه
پس رطل وبر رطلک ثلثی در (و وجوب الفطرة يتعلق بطلوع الفجر
من يوم الفطر فمن مات قبل ذلك لم تجب فطرته ومن اسلم او ولد بعد طلوع
الفجر لم تجب فطرته) و دخی صدقة فطره نک واجب اولسی پیرام کونندن
فجرک طلوعنه تعلق ایدر پس طلوع فجر دن اولجه بر کیمسه وفات
ایلسه فطره سی واجبه اولماز وبر کیمسه طلوع فجر دن نصکره اسلامی قبول

(۴) صاع درهم

۱۰۴۰

نصف صاع درهم

۵۲۰

رطل درهم

۱۳۰

ایلسه یا خود مولود اولسه اول کیمسه نك فطره سی واجبه اولماز (و یستحب للناس ان تخرج الفطرة يوم الفطر قبل الخروج الى المصلى فان قدمها قبل يوم الفطر جاز) دخی ناس ایچون مستحب اولان یوم فطرده بیرام نمازی قیلنه جق محله خروجدن اول فطره یی اخراج ایتمکدر پس اکر یوم فطرده اول فطره سی ادا ایلسه جائز اولور (وان اخروها عن يوم الفطر لم تسقط وكان عليهم اخراجها) اکر ناس فطره لرینی بیرام کونندن تأخیر ایلسه لر فطره لر یی ساقط اولماز انلرک اوزرینه فطره لرینی ویرمی واجبد

کتاب الصوم

شوکله جکده مکتوب اولان اوروجک بیاننده اولیجیدر (الصوم ضربان واجب ونفل) اوروج ایکی نوعدر بری واجبد وبری نافله در (فالواجب ضربان منه ما يتعلق بزمان بعينه كصوم رمضان والنذر المعين فيجوز صومه بنية من الليل فان لم ينو حتى اصبح اجزأته النية ما بينه وبين الزوال) صوم واجب دخی ایکی نوعدر اولکی اول صومدر که معین زمانه تعلق ایدر رمضان اوروجی و نذر معین مثللو پس بوایکیسنه کیجه دن نیت ایتک جائز اولور و اکر نیت ایتیموب تا که صباحه داخل اولسه کیجه نك بینيله زوالك بیننده اولان نیت اکا کفایت ایدر (والضرب الثاني ما ثبت في الذمة كقضاء رمضان والنذر المطلق وصوم الكفارة فلا يجوز الا بنية من الليل) ایکنجی نوع اول بر اوروجدر که ذمتده ثابت اوله قضاء رمضان و نذر مطلق و صوم کفارت مثللو پس صوم مذکور جائز اولماز آنجق کیجه دن واقع اولان نیتيله جائز اولور (والنفل كله يجوز بنية قبل الزوال) نافله اولان صومک کلیسی زوالدن اول اولان نیتيله جائز اولور (ويذني للناس ان يلتمسوا الهلال في اليوم التاسع والعشرين من شعبان فان راوه صاموا) (۷) ناسه لایق اولان رمضان شریفک هلالی شعبان شریفدن یکر می طقوزنجی کونده طلب ایلمکدر اکر هلالی کور لر ایه صائم اولور لر (فان غم عليهم اكلوا عدة شعبان ثلاثين يوما ثم صاموا) اکر ناس اوزرینه بلوط اولوب هلالی کوره مدکری صورتده شعبان شریفی اوتوز کون صایوب تکمیل ایدر لر بعده صائم اولور لر (ومن رأى هلال رمضان وحده صام وان لم يقبل الامام شهادته) بر کیمسه رمضان شریفک هلالی

(۷) ناسه لایق اولان رمضان شریفک هلالی شعبان شریفک غره سی اعتبار یله یکر می طقوزنجی کونده طلب ایلمکدر

کورسه یالکنز اولدینی حالده اوروجنی طوتار هرچن امام شهادتی قبول
ایتمز ایسه ده (واذا کان بالسما علة قبل الامام شهادة الواحد فی رؤية الهلال
رجلا کان او امرأة حرا کان او عبدا) سماء علت اولدینی صورتده هلالی
کورمک حقننده امام بر عادل کیمسه نک شهادتی قبول ایدر اول کیمسه
رجل اولسون یاخود عورت اولسون حر اولسون یاخود کوله اولسون
(وان لم تکن بالسما علة لم یقبل الشهادة حتی یراه جمع کثیر یقع العلم بخبرهم)
اگر سماء علت بولمندیسه امام شهادتی قبول ایتمز تاکه بر جماعت کثیر کورنه
قدرکه آنلرک خبر لر یله یقین حاصل اوله (ووقت الصوم من حین طلوع الفجر
الثانی الی غروب الشمس) اوروجک وقتی فجر ثانینک طلوعی وقتندن کونش
غروب ایدنه قدردر (والصوم هو الامساک عن الاکل والشرب والجماع نهارا
مع النية) اوروج دیدیکمز کوندزده یمکدن وایچیمکدن وجماع ایلمکدن
امسا کدر نیتیه مقارن اولدینی حالده (فان اکل الصائم او شرب او جامع
ناسیا لم یفطر ولا قضاء علیه ولا كفارة فان ظن ان ذلك یفسد صومه فاکل بعد
ذلك متعمدا فعليه القضاء ولا كفارة علیه) اگر صائم اولان کیمسه اونودیچی
اولدینی حالده یمک ییسه یاخود صوایچیه یاخود جماع ایلسه افطار ایتمش اولماز
وانک اوزرینه قضا و کفارت لازم اولماز پس بوضورتده اول کیمسه ظن ایلسه که
شود کر اولنا نلر صومی افساد ایدر بعده قصدا ییسه انک اوزرینه قضا لازم
اولور کفارت لازم اولماز (فان نام فاحتلم او نظر الی امراته فانزل المنی او ادهن
او احتجم او اکتحل او قبل لم یفطر فان انزل بقبلة او لمس فعليه القضاء فلا كفارة
علیه) اگر صائم اولان کیمسه او یویوب احتلام اولسه یاخود عورتیه نظر ایدوب
انزال بولسه یاخود یاغلا نسه یاخود قان آلدیرسه یاخود سورمه لسه
یاخود او یسه افطار ایتمش اولماز اگر او یمک ایله یاخود لمس ایتمک سیبیله
انزال اولسه انک اوزرینه قضا لازم اولوب کفارت لازم اولماز (ولا بأس
بالقبلة اذا امن علی نفسه ویکره ان لم یأمن) دخی صائم اولان کیمسه نفسی
اوزرینه امین اولدینی وقتده او یمک ایله بأس یوقدر اگر نفسی اوزرینه
امین اولماز ایسه او یمک مکروه اولور (فان ذرعه القی لم یفطر) اگر
صائم قوصم قلاقنی غلبه ایدوب قوصسه افطار ایتمش اولماز (وان استقاء

عامدا ملائمة فعلیه القضاء فلا كفارة علیه) اگر صائم قصداً اغز طولوسی
 قوصمقلنی طلب ایلسه آنک اوزرینه قضا لازم اولوب کفارت لازم اولماز
 (ومن ابتلع الحصة او الحديد او النواة عمدا افطر فعلیه القضاء) بر کیمسه
 اوافق طاش یاخود تیمور یاخود چکر دکی قصدا یونسه آنک اوزرینه قضا
 لازم اولور (ومن جامع عمدا فی احد السبایین او اکل او شرب ما یتغذی به
 او ما یتداوی به فعلیه القضاء والكفارة مثل كفارة الظهار) بر کیمسه اولک و آردک
 برنده قصدا جماع ایلسه یاخود غذا اولور شیئی اکل ایلسه یاخود دوا اولور
 نسنه بی ایجرا یسه آنک اوزرینه قضا دخی کفارت لازمدر کفارت ظهار مثلاً و
 یعنی بر کوله آزاد ایدر یاخود التمس بر کون متوالیه اوروج طوتار یاخود التمس
 مسکینه اطعام طعام ایدر (ومن جامع عامدا فیما دون الفرج فانزل فعلیه القضاء
 ولا كفارة علیه) بر کیمسه فرجک غیر یسنده جماع ایلسه پس انزال بولنسه آنک
 اوزرینه قضا لازم اولور کفارت لازم اولماز (ولیس فی افساد الصوم فی غیر
 رمضان كفارة علیه) رمضان شریفک غیر یسنده طوتیلان اوروجی فساد
 ویرمه ده اول کیمسه اوزرینه کفارت لازم اولمدی (وان دخل ذباب او دخان
 او غبار فی حلقه لم یفسد صومه) اگر صائم اولان کیمسه نک بوغازینه سینک
 یاخود توتون یاخود توز داخل اولسه اوروجی فساد اولماز (وان کان فی اسنانه
 شیء فابتلعه لم یفسد صومه) اگر صائمک دیشلری آردسنده طعام باقی قالب بعد
 آنی یودسه صومی فساد اولماز (ومن احتقن او استعط او اقطر فی اذنیه او داوی
 جائفه او آمة بدواء فوصل الی جوفه او دماغه افطر) بر کیمسه حقنه استعمال
 ایلسه یاخود بورنه دوا چکسه یاخود قولاقلرینه بر نسنه آقتسه یاخود بوکرنده
 اولان یارمه دوا ایتسه یاخود باشنده اولان یارمه دوا ایدوب اولدوا جوفه
 یاخود دماغه واصل اولسه افطار ایتش اولور (وان اقطر فی احلیه
 لم یفطر عند ابی حنیفة و محمد رح ابو یوسف یفطر) اگر ذکرینه
 بر نسنه آقتسه امام اعظم و امام محمد رح عندلرنده افطار ایتش اولماز امام
 ابی یوسف بیوردیکه مفطر اولور (ومن ذاق شیئا بقمه لم یفطر و یکره له
 ذلک) بر کیمسه اغزی ایله بر شیئی طادسه افطار ایتش اولماز لکن
 مکروه اولور (ویکره للمرأة ان تمضغ لصبیها الطعام اذا کان لها منه بد)

عورت صیسی ایچون طعام چیکنه یوب یدیر مک مکروه اولور اول عورت
 بوندن غیر ی نسنه ایله چوجغنی اداره ایتک ممکن اولدینی وقته اکر ممکن
 اولمازسه مکروه اولماز (ومضغ العلك لا یفطر الصائم ویکره) صائم اولان
 کیمسه ساقز چیکنه سه افطار ایتش اولماز لکن مکروه اولور (ومن کان
 مریضا فی رمضان فیخاف ان صام ازداد مرضه افطر وقضى بعده) بر کیمسه
 رمضان شریفده مریض اولوب اوروج طوتمق ایله مرضی زیاده اولور
 دیو خوف ایله افطار ایدوب مرضدن خلاص اولدقدن صکره صومی
 قضا ایدر (وان کان مسافرا لا یتضرر بالصوم فصومه افضل وان افطر
 وقضى جاز) اکر مسافره رمضان شریفده اوروج طوتمق ضرر ویرمز ایسه
 مسافرک اوروج طوتمسی افضلدر اکر مسافر افطار ایدوب بعده قضا ایله
 جائز اولور (وان مات المریض او المسافر وها علی حالهما لم یلزمهما القضاء)
 اکر مریض یاخود مسافر حالری اوزرینه فوت اولسه لر یعنی مریض
 مریض اولدینی حالد مسافر مسافرت حالده فوت اولسه لر انلره قضا لازم
 اولماز (وان صح المریض او اقام المسافر ثم ماتا یلزمهما القضاء بقدر الصحة
 والاقامة) اکر مریض افاقت بولسه یاخود مسافر اقامت ایدوب بعده آخرته
 انتقال ایله لر مریضه صحت مقداری مسافره اقامت مقداری قضا لازم
 کلور مثلا مریضک یاخود مسافرک اوزلرنده یکرمی کون رمضان شریفدن
 بورج اولسه رمضان شریفدن صکره مریض اون کون قدر افاقت بولسه
 یاخود مسافر اول مقدار اقامت ایله بعده وفات ایله لر اول اون کون
 اوروج انلره لازم اولور (وقضاء رمضان ان شاء فرقه وان شاء تابعه)
 رمضان شریفی قضا ایتده دیلر ایسه کونلرک بینتی تفریق ایدر و دیلر ایسه
 بربری اردی صره قضا ایدر (وان اخره حتی دخل رمضان اخر صام
 رمضان الثانی وقضى الاول بعده ولا فدية علیه) اکر قضای رمضان
 تأخیر ایله تا که آخر رمضان داخل اولسه رمضان ثانینک اوروجنی
 طوتوب اولکی رمضانک صومنی صکره قضا ایدر وانک اوزرینه فدیہ
 ویرمک لازم اولماز (والشیخ الفانی الذی لا یقدر علی الصوم یفطر ویطعم
 کل یوم مسکینا کما یطعم فی الکفارات) اوروج طوتمیه قدرتی اولیان شیخ فانی

افطار ایدوب هر کونده بر مسکینه طعام یدیر بر کفاراتده اطعام ایلدیکی کبی
 (ومن مات فعليه قضاء رمضان فاوصى به اطعم عنه وليه لكل يوم مسکینا نصف
 صاع من براوصا من تمر او شعیر اوزیب وان لم یوص لم یلزم وارثه ذلك
 وان تبرعوا عنه بالا طعام جاز) اکر بر کیمسه وفات ایدوب انک اوزرنده
 قضاء رمضان اولسه پس آنی وصیت ایلسه اول میتدن طولای و لیس
 هر بر کون ایچون بر مسکینه حنطه دن یارم صاع یا خود خرما و شعیر و قوری
 اوزومدن بر صاع اطعام ایدر و اکر وصیت ایتمز ایسه وارثه بواطعام لازم
 اولماز اکر ورثه لراندن طولای تبرعا اطعام ایدر لر ایسه جائز اولور (ومن
 دخل فی صوم التطوع او صلوۃ التطوع ثم افسد قضاء) بر کیمسه نافله
 اوروجه یا خود نافله نمازه شروع ایدوب بعده فساد ویرسه انلری قضا ایدر
 (فاذا بلغ الصبی او اسلم الکافر فی نهار رمضان امسکا بقیة یومهما وصاما ما بعده
 ولم یقض ما مضی) رمضان شریفک نهارنده صبی بالغ و کافر مسلم اولدقلری
 وقتده اول کونک بقیه سنده ییوب و ایچمز لر یعنی امساک ایدر لر و اند نصکره
 اوروج طوتار لر و یکن کونلری قضا لازم اولماز (ومن اغمی علیه فی رمضان
 لم یقض الیوم الذی حدث فیہ الاغماء وقضی ما بعده) بر کیمسه رمضان شریفده
 بیهوش یعنی بایلسه اول بیهوشلق پیدا اولدینی کونی قضا ایتمیوب اند نصکره
 اولان کونلری قضا ایدر (فاذا افاق المجنون فی بعض رمضان قضی ما مضی
 منه وصام ما بقی) مجنون اولان کیمسه رمضان شریفک بعضی سنده افاق بولسه
 یکن کونلری قضا وکله جک کونلری صائم اولور (واذا حاضت المرأة
 او نفست افطرت وقضت) رمضان شریفده عورت حیض کوردیکی و نفاس
 وقتده افطار ایدوب صکره قضا ایدر (فاذا قدم المسافر او طهرت الحائض
 فی بعض النهار امسکا عن الطعام والشراب بقیة یومهما) رمضان شریفک
 نهارینک بعضی سنده مسافر سفر دن قدوم ایلسه یا خود حائض اولان عورت
 طاهره اولسه اول کونک بقیه سنده طعام و شرابدن امساک ایتمک لازمدر
 (ومن تسحر وهو یظن ان الفجر لم یطلع او افطر وهو یظن ان الشمس
 قد غربت ثم تبين ان الفجر قد طلع وان الشمس لم تقرب قضی ذلك الیوم
 ولا كفارة علیه) بر کیمسه فجر طلوع ایتمامش ظن ایلدیکی حالده

سحور ایسه یاخود شمس غروب ایتدیکنی ظن ایدر اولدینی حالدہ افطار
ایسه بعدہ فجرک طلوعی ظاهر اولسه و شمسک غروب ایتماسی تبین و ظاهر
اولسه اول کیمسه اول کونی قضا ایدر آنک اوزرینه کفارت لازم اولماز
(ومن رأى هلال الفطر وحده لم يفطر) بر کیمسه یالکز اولدینی حالدہ رمضان
بیرامنک هلالنی کورسه افطار ایتمز (وان كان بالسماء علامة لم تقبل في هلال الفطر
الاشهادة رجلين او رجل وامرأتين عادلين) اکر سماءه علت اولورسه فطرک
هلالنده انجق ایکی رجل یاخود بر رجل وایکی عادلہ عورتک شهادتی قبول
اولنور یعنی بر رجلک شهادتی قبول اولماز (وان لم تكن بالسماء علامة لم تقبل
الشهادة حتى يراه جمع كثير يقع العلم بخبرهم) اکر سماءه علت اولماز ایسه شهادت
قبول اولماز تا کہ بر جماعت کثیرہ کورنه قدر که انلرک خبر لریله علم واقع اوله

باب الاعتكاف

بواب اعتكافك بیاننده اولیجیدر (الاعتكاف مستحب) اعتكاف مستحبدر
(وهو اللبث في المسجد مع الصوم ونية الاعتكاف) اعتكاف مسجد ایچنده
اوروج واعتكاف نیتيله بیله مکث ایتمکدر (ويحرم على المعتكف الوطء
واللمس والقبلة) معتكف اوزرینه وطء و لمس و قبله حرام اولور
(ولا يخرج من المسجد الا لحاجة الانسان او للجمعة وان خرج بغير ذلك
بطل اعتكافه عند ابي حنيفة رح وقال لا يبطل الا ان يخرج اكثر
من نصف النهار وهذا اذا كان واجبا واما اذا كان تطوعا فلا بأس
بان يعود المريض) معتكف اولان کیمسه مسجددن خروج ایتمز لکن
قضاء حاجت ایچون یاخود جمعه نمازی ایچون خروج ایدر اکر بونلرک
غیر یسندن اوتوری خروج بولنور ایسه امام اعظم رح عندنده اعتكافی
باطل اولور امامین بیوردیلر که نصف نهاردن اکثرینی خروج ایتدکجه
اعتكافی باطل اولماز شو ذکر اولنان حکملر اعتكاف واجب اولدینی
صورتده در مثلا اعتكاف مندور اولور ایسه واکر اعتكاف نافله اولور
ایسه مسجددن چیقوب مریضی عیاده ایتمکده بأس یوقدر (ولا بأس
بان يبيع ويبتاع في المسجد من غير ان يحضر الصلاة) ودخی معتكف اولان
کیمسه مسجد ایچنده آلوب صائمدهه بأس یوقدر متاع حضوره جلب اولماز ایسه

(ولا يتكلم الا بخير) معتكف تكلم ايلمز الاخير ايله تكلم ايدر (ويكره له الصمت) ومعتكفك سكوتى دخی مکر وء اولور (فان جامع المعتكف ليلا و نهارا عامدا و ناسيا بطل اعتكافه) اكر معتكف كيجه وكوند زده قصدا ياخود ناسيا جامع ايلسه اعتكافى باطل اولور (ومن اوجب على نفسه اعتكاف ايام لزمه اعتكافها بلياليها و كانت متتابعة و ان لم يشترط التتابع) بر كيمسه نفسى او زرينه بر قاج كون اعتكافى واجب قيلسه يعنى نذر ايلسه اول كيمسه يه اول كونلرى كيجه لريله بيله اعتكاف و كونلر بربرى اردى صره اولملرى لازم اولور هر چن تتابعى شرط ايتمز ايسه ده

كتاب الحج

بواب حجك بيانده اوليجيدر (الحج واجب على الاحرار البالغين العقلاء الاصحاء اذا قدروا على الزاد والراحلة فاضلا عن المسكن وما لا بد منه وعن نفقة عياله الى حين عوده) حج بالغ و عاقل و صحيح اولان حر لر او زرينه و اجيد ريه جك و بنك جك او زرينه قادر اولد قلى و قتده مسكندن و لازم اولدينى اشيان و عودت ايدنه دك عيالك نفقه سندن اول زاد و راحله فاضل اولدينى حالده (وكان الطريق امنا) طريقده امين اولمى لازمدر (ويعتبر فى المرأة ان يكون لها محرم يحج بها و زوج و لا يجوز لها ان تحج بغيرها اذا كان بينها وبين مكة مسيرة ثلثة ايام) عورتده معتبر اولان بر محرم اولان كيمسه سى ياخود زوجى اوله كه عورت ايله بيله حج ايدملر عورت ايله مكه مكرمه نك بينى اوج كونلك يول اولدينى و قتده اول عورت زوجنك ياخود محرمك غير يسيله بيله حج ايلمى جائز اولماز (والمواقيت التى لا يجوز ان يتجاوزها الانسان الا محرما) اول ميقاتلر كه انسان نلرى تجاوز ايتك جائز اولماز انجق محرم اولدينى حالده تجاوز جائز اولور (وذلك خمسة لاهل المدينة ذوالحليفة و لاهل العراق ذات العرق و لاهل الشام الجحفة و لاهل نجد قرن و لاهل اليمن يللم) سابقده ذكر اولنان ميقاتلر بشدر اهل مدينه نك ميقاتى ذوالحليفة دينلان مكاندر و اهل عراقك ميقاتى ذات العرق دينلان مكاندر و اهل شامك ميقاتى جحفة نام محلدر و اهل نجدك ميقاتى قرن نام مكاندر و اهل يمنك ميقاتى يللم تسميه اولنان مكاندر (فان قدم الاحرام على هذه المواقيت جاز) اكر احرام

شود که اولنان میقاتلر اوزرینه تقدیم اولنسه جائز اولور یعنی شو میقاتلره کلز دن
 اول احرامه داخل اولسه جائز در (ومن كان وطئه بعد المواقيت او كان داخل
 المواقيت فو قته الحل) بر کیمسه نك و طئي میقاتلر دن صکره اولسه یا خود اول
 کیمسه نك و طئي میقاتلرک داخلنده بولنسه احرامه داخل اوله جق و قتی حل
 تسمیه اولنان مکاندر (ومن كان بمكة فمقاته في الحج الحرم وفي العمرة الحل)
 بر کیمسه که مکه مکر مه ده بولندی حج ایتمک مراد ایلدیکی حالده انک احرامه
 داخل اوله جق محلی حرم شریفدر و عمره ایتمک مراد ایلدیکی حالده انک احرامه
 داخل اوله جق و قتی حل نام محلدر (واذا اراد الا حرام اغتسل او توضا والغسل
 افضل) احرام مراد ایلدیکی و قته غسل ایدر یا خود آبدست آلور لکن غسل ایتمک
 افضلدر (وابس ثوبین جدیدین او غسیلین ازارا و رداء و مس طیباً ان كان له)
 دخی ازار و رداء اوله رقی ایکی جدید ثوب یا خود بیقائمش ثوب کینور دخی کوزل
 قوقولی نسنه مس ایدر اکر بولنور ایسه (وصلى ركعتين وقال اللهم اني ارید الحج
 فیسره لی و تقبله منی) دخی ایکی رکعت نماز قیلوب شو دعایی او قور یعنی
 ای بسم معبودم بوعاجز قولك سنك رضاك ایچون حج ایتمک مراد ایدرم
 سن آتی بکا میسر ایله و سن آتی بندن قبول بیور (ثم یلبی عقیب صلوة
 وان كان مفردا بالحج ینوی بتلییه الحج) بعده نمازینک عقیبنده تلییه ایدر
 اکر مفرد بالحج ایسه تلییه ایله حجه نیت ایدر (والتلییه ان یقول لیك اللهم
 لیك لیك لا شریک لك لیك ان الحمد و النعمة لك و الملك لا شریک لك) تلییه
 شوذ کر اولناندر یعنی یارب خدمتکی دوام اوزره اقامه ایدرم تحقیق مدح و ثنا
 سکا لایقدر و نعمتی اعطا سنک شانکدندر دخی ملک سکا مخصوص صدر شریک
 و نظیرک یوقدر (ولا ینبئ ان یخل بشئ من هذه الکلمات فان زاد فیها جاز)
 تلییه ده ذکر اولنان کله لردن برشیئی نقصان ایتمک لایق اولماز اکر زیاده
 ایدر ایسه جائز اولور (فاذالی فقد احرم) تلییه ایلدیکی و قته محرم اولور
 (و یتقی ما نهی الله تعالی عنه من الرفث و الفسوق و الجدال) دخی حق تعالی
 حضر تلرینک نهی ایلدیکی اشیادن اتقا و اجتناب ایده خصوصاً جماعدن
 و فسقلردن و غوغادن اتقا ایده (ولا یقتل صیداً ولا یشیر الیه ولا یدل
 علیه (۷)) دخی آوی قتل ایتیه دخی اندن یکا اشارت ایتیه دخی آنک اوزرینه

(۷) مثلاً صید فلان
 محله در و آوگاه فلان
 موضعه در دیو
 دلالت ایتیه
 شد

دلالت ایتیمه (ولا یلبس قمیصا ولا سراویل ولا عمامة ولا قلنسوة ولا قباء
ولا خفین الا ان لا یجد نعلین فی قطعهما اسفل الکعبین) دخی محرم اولان کیمسه
کو ملک و شلوار و عمامه و بورک و قفتان کیمیه دخی مست کیه من لکن نعلین
بوله مدیننی صورتده انلری طپو قلیزینک اشاغیسندن کسوب کیمسی جائز
اولور (ولا یغلی رأسه ولا وجهه) دخی باشنی و یوزنی اورتمز (ولا یمس طیباً)
دخی طیبی مس ایتیمه (ولا یحلق رأسه ولا شعر بدنه ولا یقص من لحیته ولا من ظفره
ولا یلبس ثوباً مصبوغاً بؤرس ولا بزعفران ولا بعصفور الا ان یكون غسیلاً
لا ینقض الصبغ) محرم اولان کیمسه باشنی و بدنک شعرینی تراش ایتمز و صقالندن
کسمز دخی ورس و زعفران و عصفور ایله بویانمش ثوب کیمز لکن اول ثوب برکونه
غسل اولنسه که بر دخی رنگنی دو کمز بو صورتده کیمسی جائز اولور (ولا یأس
بان یغتسل المحرم و یدخل الحمام و یستظل بالبيت و المحمل) محرم اولانک غسل
ایتمسند و حمامه داخل اولمسند و بیت و محمل ایله کولکه لئمسند بآس یوقدر
(و یشد فی وسطه الهمیان) دخی کمرینی بلینه باغلار (ولا یغسل رأسه و لحیته
بالخطمی) دخی باشنی و صقالنی خطمی دینلان اوت ایله غسل ایلمز (و یکثر من التلبیه
عقب الصلوات و کما علا شرفاً و هبط و ادیا اولقی رکبانا و بالاسحار) تلبیه بی
نماز لک عقینده اکثر ایدر و هر بار که یوکسک محله چیقدی یا خود و ادیلره
نازل اولدی یا خود را کبلره ملاقی اولدی خصوصاً سحر وقتنده تلبیه بی
چوقایده (فاذا دخل مکة ابتداءً بالمسجد الحرام فاذا عاين البيت کبر و هلل) مکة
مکرمه یه داخل اولدینی وقتده مسجد حرام ایله ابتداء ایدر پس بیت شریفی معاینه
ایلدیکی وقتده تکبیر و تهلیل ایدر (ثم ابتداءً بالحجر الاسود فاستقبله و کبر و رفع
یدیه و استلمه و قبله ان استطاع من غیر ان یؤذی مسلماً) بعده حجر الاسود ایله ابتدا
ایدوب و اکا قارشو دوروب و تکبیر ایدوب اللرینی قالدیرر دخی حجر
الاسوده استلام ایدوب یعنی اللرینی یا پشدیروب و آئی تقبیل ایدر اگر مسلملره
زحمت و یرمکسزین آداب ایله اویمکه قدرتی اولور ایشه (ثم اخذ عن یمینه ممایلی
الباب) بعده حجر الاسودک قبوی ولی ایدن صاغ جانبندن شروع ایده
(وقد اضطجع رداءه قبل ذلك فیطوف بالبيت سبعة اشواط) ورداسنی
ذکر اولناندن اول صاغ قولتنی آلتندن صول او موزی اوزرینه آتوبیدی

کره طولانمه ایله بیتى طواف ایدر بر طولانمق بر شو طدریدی شو ط بر طوافدر
 (و یجمل طوافه من وراء الحطيم) دخى طوافنى حطيمك وراستدن قیلار (ویرمل
 فى الاشواط الثلاثة الاول ويمشى فيما بقى على هيئته) اولكى اوچ شو طلرده ییلر
 باقیلرده هیئتى اوزرینه یورر (و یستلم الحجر کما مر به ان استطاع ويحتم بالاستلام
 الطواف) هر نه زمانکه حجر اسوده مرور ایلدی اکا استلام ایدر اکر قدرتی
 اولور ایسه دخى طوافى استلام ایله ختم ایدر (ثم يأتى المقام فيصلى عنده ركعتين)
 بعده مقام ابراهیم علیه السلامه کلوب اول مقام غندنده ایکی رکعت نماز قیلار
 (او حیث ماتیسر من المسجد) مقام سعادتده نماز قیامق ایچون یر بوله مدینى
 صورتده مسجددن بر مکانده ایکی رکعت نماز قیلار (وهذا الطواف طواف القدوم
 وهو سنة وليس بواجب (۲)) شو ذکر اولنان طواف طواف قدومدر و سنتدر
 واجب دکلد (ثم يخرج الى الصفا فيصعد عليها ويستقبل البيت ويكبر ويهمل ويصلى
 على النبي عليه الصلوة والسلام ويدعو الله تعالى لحاجته) بعده صفایه طوغری
 کیدوب و صفا اوزرینه صعود ایدوب بیت شریفه طوغری دوزر تکبیر و تهلیل
 ایدر و فخر کائنات افندیمز اوزرینه صلات و سلام ایدر و کندی حاجتی ایچون
 واجب تعالی به دعا ایدر (ثم يهبط نحو المروة ويمشى على هيئة) بعده مروه دینیلان
 مکان شریف جانبنه و قار اوزره یوریه رک اینر (فاذا بلغ الى بطن الوادى سعى
 بين المبلين الاخضرين سعيا حتى يأتى المروة ويصعد عليها ويفعل كما فعل
 على الصفا) پس بطن وادی به بالغ اولدینى وقتده میلین اخضرین بیننده
 مرویه کلنه قدر سرعتله سعى ایدر و مروه اوزرینه چیقوب صفا اوزرنده
 ایشلیدیکی کبی ایشلر یعنی بیت شریفه استقبالی ایدوب تکبیر و تهلیل
 و صلات و سلام و دعا ایدر (فهذا شوط واحد فيطوف سبعة اشواط يبتدىء
 بالصفا ويحتم بالمروة) شو ذکر اولنان بر شو طدریدی اشواط ایله طواف
 ایدر صفا ایله بدأ ایدوب مروه ایله ختم ایدر (ثم يقيم بمكة محرما يطوف
 بالبيت كما بداه (۳)) بعده مکه مکرمه ده محرم اولدینى حالدده اقامت ایدوب
 دیلدیکی زمانده بیتى طواف ایدر (فاذا كان قبل يوم التروية بيوم يخطب الامام
 خطبة يعلم الناس فيها الخروج الى منى والاقامة بها والصلوة بعرفات والوقوف
 بها والافاضة) يوم ترویهدن بر کون اول امام خطبه اوقور و اول

(۲) متن نسخه لرینک

بعضیلر نده (ولیس

على اهل مكة طواف

القدوم) عبارده سی

واقع اولمشدر

(لمصححه طاهر)

(۳) یعنی آفاقى به کوره

نافله نماز قیلمقدن

ایسه بیتى طواف

افضلدر انک ایچون

فقهاء (یطوف بالبيت

کما بداه) بیوردبار

خطبه ده ناسه منادن يكا خروجي و مناده اقامتي و عرفاتده نمازي و وقوفي
و عرفاتدن دو نمكي تعليم ايدر (فاذا صلى الفجر يوم التروية بمكة خرج الى منى
فاقام بها حتى يصلي الفجر من يوم عرفه) يوم ترويه ده مكه مكرمه ده صباح
نمازي قيلدني وقتده منادن يكا خروج ايدر و آنده اقامت ايدر عرفه كوني صباح
نمازي قيلانه قدر (ثم يتوجه الى عرفات فيقيم بها) بعده عرفاتدن يكا توجه
ايدوب آنده اقامت ايدر (فاذا زالت الشمس من يوم عرفه صلى الامام بالناس
الظهر والعصر فيبتدي و يخطب قبل الصلوة خطبتين يعلم الناس فيهما الصلوة
والوقوف بعرفة والمزدلفة ورمي الجمار والنحر والحلق وطواف الزيارة)
يوم عرفه دن كوش زائله اولديني وقتده امام ناسه اويله نمازي و ايكندي
نمازي قيلديرر پس نمازدن اول ابتدا ايدوب خطبه او قوركه آنده ناسه
نمازي و عرفه ده وقوفي دخي مزدلفه ده وقوفي و جاري آتمقاني دخي نحري
و تراش اولمفي و طواف زيارتي تعليم ايدر (و يصلي الامام بهم الظهر والعصر في وقت
الظهر باذان و اقامتين) دخي امام اويله و ايكندي نماز لريني اويله نمازينك وقتده
براذان و ايكي اقامت ايله قيلديرر (و من صلى في رحله و حده صلى كل واحد منهما
في وقتها عند ابني خنيقة رح و قال ابو يوسف و محمد رحمهما الله يجمع بينهما المنفرد)
بر كيمسه يالكز اولديني حالده را حله سنده نماز قيلسه اويله و ايكندي نماز لرندن
هر بريني و قتلرنده امام اعظم رح عندنده قيلار و امامين رحمهما الله تعالى
بيورديلر كه منفرد اولان دخي ايكي نمازك بيني جمع ايدر (ثم يتوجه
الى الموقف فيقف بقرب الجبل) بعده وقفه ايدو جك محله توجه ايدوب
جبلك قربنده وقفه ايدر (و عرفات كلها موقف الا بطن عرنة)
عرفاتك كليسي محل وقفه در لكن بطن عرنة دكل (و يذني للامام ان يقف
بعرفة على را حله يدعو و يعلم الناس المناسك) امامه لايق اولان عرفه ده
را حله سي اوزرنده دعا و ناسه مناسك حجي تعليم ايدر اولديني حالده وقفه
ايتمكدر (و يستحب ان يغتسل قبل الوقوف بعرفة و يجتهد في الدعاء (٢))
دخي امام اولان كيمسه عرفه ده و قوفدن اول غسل ايتك و دعاده سي
واجتهاد ايتك مستحب اولور (فاذا غربت الشمس افاض الامام والناس
معه على هينتهم حتى يأتوا المزدلفة فيبيتون بها) كوش غروب ايلديكي

(٢) معلوم اوله كه
و قوفدن اول غسل
ايتك و دعاده اجتهاد
ايتك امامه مخصوص
دكلر بلكه جميع
حجابه مستحيدر

وقته امام ناس ايله بيله عرفاتدن سكونت ووقار اوزره اينر تاكه مزدافه يه
كلوب آنده كيجه قالورلر (والمستحب ان ينزل بقرب الجبل الذي عليه الميمنة
ويقاله قزح) مستحب اولان اوزر نده اوجاق اولان واکا قزح دينيلان
جبلک قربنه نزول ايتکدر (ويصلي الامام بالناس المغرب والعشاء باذان
واقامة وقت العشاء) امام ناسه اقشام وياتسو نماز لرني براذان وبر اقامت ايله
قيلديرر ياتسو وقتنده (ومن صلى المغرب في الطريق لم يجز عند أبي حنيفة ومحمد
رح) برکيمسه اقشام نمازني يولده قيلسه امام اعظم وامام محمد رحمهما الله
عندلرنده جائز اولماز (فاذا طلع الفجر صلى الام بالناس بغلس من يوم
النحر) فجر طلوع ايلديكي وقتده امام ناسه نمازني قرانلق ايله قيلديرر
يوم نحرده (ووقف الامام والناس معه ودعا) دخي امام ايله برابر ناس
وقفه ايدوب وامام دعا ايدر (والمزدلفة كلها موقف الا وادي محسر)
مزدلفه نك كليسي محل وقفه در لكن وادي محسر دكل (ثم افاض الامام
والناس معه قبل طلوع الشمس حتى يأتوا منى) بعده امام ايله ناس
كونش طلوع ايتزدن اول اينرلر منايه كنه قدر (فيبدأ بحجرة العقبة
فيرميها من بطن الوادي بسبع حصيات مثل حصي الخذف ويكبر بكل
حصاة ولا يقف عندها) پس منايه كند كده حجره عقبه ايله بدأ ايدر پس
بطن واديدن فسكه طاشي مثللو يدي طاش آتار هر طاش ايله تكبير ايدر
وجهره عقبه عندنده طورماز (ويقطع التلبية مع اول حصاة ثم يذبح
ان احب ثم يحاق رأسه او يقصر والحلق افضل) تلييه يي اولكي حصاة ايله
بيله قطع ايدر بعده ديلرايسه قربان بوغازلر وباشني تراش ايدر ياخود
مقراض ايله تقصير ايدر لكن تراش ايتك افضايدر (وقد حل له كل شيء
الا النساء) وانك ايجون نسادن غيري هر نسنه حلال اولور (ثم يأتي مكة
من يومه ذلك او من الغد او من بعد الغد فيطوف بالبيت طواف الزيارة سبعة
اشواط) بعده اول كوندن ياخود ايكنجي كوندن ياخود او چنجي كوندن
مكة مكرمه يه كلوب بيت شريفي طواف زيارت ايله طواف ايدر يدي شوط
اوله رق (فان كان سعي بين الصفا والمروة عقيب طواف القدوم لم يرمل
في هذا الطواف ولا سعي عليه بعده وان لم يكن قدم السعي يرمل في هذا

الطواف وسعی بعده علی ما قدمناه) اگر طواف قدوم عقینده صفا ایله
 مروء بیننده سعی ایلدیسه طواف زیارتده رمل ایتمز وانك اوزرینه
 بوندن صکره سعی ایتمك لازم اولماز و اگر سعی تقدیم ایتمدیسه طواف زیارتده
 رمل ایدوب و آندن صکره مقدم ذکر اولنان وجه اوزره سعی ایدر (وقد حل
 له النساء) تحقیق اول کیمسه یه نساً حلال اولور (وهذا الطواف
 هو المفروض في الحج ويكره تأخيره عن هذه الايام وان اخره عنها لزمه دم
 عند ابی حنیفه رح) شوذ کر اولنان طواف حجه فرضدر شو کونلردن تأخیر
 ایتمسی مکروه اولور اگر آتی شو کونلردن تأخیر ایلسه بر قربان لازم اولور
 امام اعظم حضر تری عندنده (ثم يعود الى منى فيقيم بها) بعده منایه عودت
 ایدوب انده اقامت ایدر (فاذا زالت الشمس من اليوم الثاني من النحر رمى
 الجمار الثلاث) نحرک ایکنجی کونندن کونش زائل اولدیغی وقتده جمار ثلاثیه
 رمی ایدر (يبدأ بالتي تلي المسجد فيرميها بسبع حصيات يكبر مع كل حصاة
 ويقف عندها فيدعو) مسجد شریفی ولی ایدن جمره ایله بدأ ایدر واکایدی
 طاش آتار و هر طاش ایله بیله تکبیر ایدر وانك عندنده طوروب دعا ایدر
 (ثم يرمي التي تليها مثل ذلك فيقف عندها ويدعو) بعده جمره اولی یی رمی
 ایلدیکی مثللو جمره ثانیه یی رمی ایدوب وانك عندنده دخی طوروب دعا ایدر
 (ثم يرمي جمره العقبة كذلك ولا يقف عندها) بعده جمره عقبه یی ذکر اولنان
 مثللو رمی ایدر وانك عندنده طورماز (فاذا كان من الغد رمى الجمار الثلاث
 بعد الزوال كذلك) او چنجی کونده زوالدن صکره جمار ثلاثیه یی ذکر اولنان
 وجه اوزره رمی ایدر (فاذا اراد ان يتعجل النفر نفر الى مكة) پس
 عجله کیتمك مراد ایلدیکی وقتده مکه مکرمه یه کیدر (فاذا اراد ان يقيم
 بها رمى الجمار الثلاث يوم الرابع بعد الزوال وان قدم الرمي في هذا اليوم
 قبل الزوال بعد طلوع الفجر جاز عند ابی حنیفه رح) مناده اقامت مراد
 ایلدیکی وقتده دردنچی کونده زوالدن صکره جمار ثلاثیه یی رمی ایدر
 اگر اول کونده فجر طلوع ایلدکدن صکره زوالدن اول رمی تقدیم
 ایلسه امام اعظم رح عندنده جائز اولور (ويكره ان يقدم الانسان
 نقله الى مكة ويقيم بها حتى يرمي) انسان یوکنی و آغر لغنی مکه مکرمه یه

کوندروب و کندوسی رمی ایدنه قدر مناده اقامت ایتک مکروه اولور
 (فاذنفر الى مكة نزل بالواد المحصب) مکه مکرمه یه کیتدیکی وقتده وادی
 محصب دینلان مکانه نزول ایدر (ثم طاف بالبيت سبعة اشواط لایرمل
 فيها وهذا طواف الصدر وهو واجب الا على اهل مكة) بعده بیت شریفی
 طواف ایدر یدی شوط ایله و آنده رمل ایلمز شو طواف وداع طواف ایدر
 و اهل مکه نك غیر یسی اوزرینه واجبدر (ثم يعود الى اهله) بعده اهلندن
 یکا عودت ایدر یعنی مملکتی جانبنه توجه ایدر (فان لم يدخل المحرم مكة
 فتوجه الى عرفات ووقف بها على ما قدمناه فقد سقط عنه طواف القدوم
 ولا شيء عليه لتركه) اگر محرم اولان کیمسه مکه مکرمه یه داخل اولمیوب
 عرفاته توجه ایدوب و آنده وقفه ایلسه سابقده ذکر اولنان وجه اوزره
 پس اندن طواف قدوم ساقط اولور و اول کیمسه اوزرینه بر نسنه لازم اولماز
 (ومن ادرك الوقوف بعرفة ما بين الزوال من يوم عرفة الى طلوع الفجر من يوم
 النحر فقد ادرك الحج) بر کیمسه یوم عرفه دن زوالک بینیه یوم نحر دن طلوع
 فجره قدر عرفاته وقفه یه یتشسه حجه یتشمش اولور (ومن اجتاز بعرفة وهو
 نائم او مغمی علیه اولم یعلم انها عرفة اجزأه ذلك عن الوقوف) بر کیمسه
 عرفاته نائم اوله رقی یاخود بیخود اولد یغنی حالده تجاوز ایلسه یاخود عرفات
 اولد یغنی بیلمیوب کچه اول کیمسه یه بوتجاوز و قوفدن کفایت ایدر (والمرأة
 في جميع ذلك كالرجل غیر انها لاتکشف رأسها وتکشف وجهها) شود کر
 اولنان حکم لک جمله سنده عورت رجل مثلودر لکن عورت باشنی آچیوب
 یوزنی کشف ایدر (ولا ترفع صوتها بالتلبية ولا ترمل بالطواف ولا تسبی بین
 المیلین) دخی تلبیه ایله صوتنی رفع ایتمز و طواف ایله رمل ایتمز و میلین بیننده
 سمی ایله مز (ولا تحلق رأسها ولكن تقصر والله اعلم) و دخی عورت باشنی
 تراش ایتک لازم اولماز لکن مقراض ایله شعرینی تقصیر ایدر

❦ باب القران ❦

بواب حج قران بیانسنده اولیجیدر (القران افضل عندنا من التمتع
 والافراد) حج قران بزم عند مزده تمتع و افراددن افضلدر (وصفة القران
 ان تهل بالعمرة والحج معامن الميقات) حج قرانک صفی اولدر که میقاتدن

عمره وحجی برابر نیت ایتمکدر (وبقول عقیب الصلوة اللهم ارید الحج والعمرة فیسرهالی وتقبلهما منی) نمازک عقیبنده ذکر اولنان دعای او قور یعنی ای بنم اللهم حجی وعمره بی نیت ایدرم سن انلری بکا میسر ایله وانلری بندن قبول بیور (فاذا دخل مكة ابتداء بالطواف فطاف بالبيت سبعة اشواط يرمل في الثلاثة الاول منها) مکه مکرمه به داخل اولدینی وقتده طواف ایله بدأ ایدوب بیت شریفی یدی شوط ایله طواف ایدر یدی شوطدن اولکی اوج شو طرده رمل ایدر (ویسعی بعدها بین الصفا والمروة هذه افعال العمرة) طوافدن صکره صفا ایله مروه بیننده سعی ایدم شو ذکر اولنان عمره نك افعالیدر (ثم يطوف بعدالسعی طواف القدوم ویسعی بین الصفا والمروة کما بینا فی المفرد) عمره نك افعالی تمامدن صکره طواف قدوم ایله طواف ایدوب صفا ایله مروه بیننده حج مفردده ذکر اولنان مثللو سعی ایدر (واذا رمی الجمره يوم النحر ذبح شاة او بدنة او بقرة اوسع بدنات فهذا دم القران) يوم نحرده جمره بی رمی ایلدیکی وقتده برغم یاخود بردوه یاخود برصیغر یاخود یدی بدنه قربان ایدر شو ذکر اولنان دم قران در (فان لم یکن له ما ذبح صام ثلاثة ايام فی الحج اخرها يوم عرفة) اکر اول کیمسه قربان ایتک ایچون ذکر اولنان حیوانلردن بری بوله مدینی صورتده حجه اوج کون اوروج طوتار اوج کونک آخری يوم عرفه در (فان فاتہ الصوم حتی مضی يوم النحر لم یجزه الا الدم) اکر صوم فوت اولسه تا که يوم نحر کچسه اول کیمسه به دمدن غیری نسنه کفایت ایتمز (ثم یصوم سبعة ايام اذا رجع الی اهله) بعده یدی کون اوروج طوتار اهله رجوع مراد ایلدیکی وقتده (وان صامها بمكة بعد الفراغ من الحج جاز) اکر حجدن فارغ اولدقدن صکره مکه مکرمه یدی کون صائم اولسه جائز در (وان لم یدخل القارن مكة وتوجه الی عرفات فقف فقد صار رافضا لعمرته بالوقوف وسقط عنه دم القران وعليه دم لرفض العمرة وعليه قضاؤها) اکر قارن اولان کیمسه مکه مکرمه به داخل اولنیوب عرفاته توجه ایلسه عرفاته وقوف سبیلله عمره بی ترک ایتمش اولدی واندن دم قران ساقط اولدی وانک اوزرینه عمره بی ترک ایتدیکندن بر دم لازم اولور واول عمره بی قضا ایتک لازم کلور

باب التمتع

بواب حج تمتع بیاننده اولیجیدر (التمتع افضل من الافراد عندنا) تمتع
 بزم عند مزده افراددن افضلدر (والتمتع علی وجهین) تمتع ایکی وجه اوزرینه در
 (تمتع یسوق الهدی و تمتع لایسوق الهدی) بر تمتع اولدر که قربانی
 سوق ایدر و بریده اولدر که قربانی سوق ایلنر (وصفة التمتع ان یبدأ
 من المیقات فیحرم بالعمرة و یدخل مکه فیطوف بها و یشمی و یحلق او یقصر
 و قد حل من عمرته و یقطع التلبیة اذا ابتداء بالطواف و یمکة حلالاً) تمتع
 صفتی اولدر که میقاتدن ابتدا ایدوب عمره سبیلله محرم اولور و مکه یه داخل
 اولوب طواف وسی ایدر و باشی تراش یاخود تقصیر ایدر تحقیق عمره دن
 تحلل ایتمش اولور و طواف ایله ابتدا ایلدیکی و قتده تلبیه یی قطع ایدر و مکه
 مکر مه ده اجر امدن جیقمش اولدینی حالده اقامت ایدر (فاذا کان یوم الترویة
 احرم بالحج من المسجد و یفعل ما یفعله الحاج المفرد و علیه دم التمتع) پس یوم
 ترویة اولدینی و قتده مسجد شریفدن حج ایچون احرامه داخل اولوب مفرد
 اولان حاجک ایشلدیکنی ایشلر و انک اوزرینه دم تمتع لازم اولور (فان لم یجد
 صام ثلاثة ايام فی الحج و سبعة اذا رجع الی اهله) اگر قربان بوله مدینی صورتده
 موسم حجه اوچ کون و اهلنه رجوع ایلدیکی و قتده یدی کون اوروچ طوتار
 (واذا اراد التمتع ان یسوق الهدی احرم و ساق هدیه) تمتع قربانی سوق
 ایتک مراد ایلدیکی و قتده احرامه داخل اولوب قربانی سوق ایدر (وان کانت
 بدنة قبلها یزادة او نعل او اشعر البدنة عند ابی یوسف و محمد رحمهما الله
 وهو ان یشق سنامها من الجانب الایمن) اگر قربان بدنه اولور سه بوینته
 دری پارچه سی و یانعلی قلاده طاقار یاخود امام ابی یوسف و امام محمد رح
 عندلرنده بدنه یی اشعار ایدر اشعار دونه ک او ترکنک صاع طرفندن
 یارمقدر (ولا یشعر عند ابی حنیفة رح) امام اعظم رح عندنده اشعار
 ایتمز (فاذا دخل مکه طاف وسی و لم یحلم حتی یحرم بالحج یوم الترویة
 فان قدم الاحرام قبله جاز و علیه دم) مکه مکر مه یه داخل اولدینی و قتده
 طواف وسی ایدر تحلل ایتمز تا که یوم ترویة ده حج ایچون احرامه
 کبرنه قدر اککز احرامی یوم ترویة دن اوله تقدیم ایلسته جائز اولوب
 و انک اوزرینه دم لازم اولور (فاذا حاق یوم النحر فقد حل من الاحرامین)

یوم نحرده باشی تراش ایلدیکی وقتده ایکی احرامدن چیقمش اولور (ولیس
لاهل مكة تمتع ولاقران وانما لهم الافراد خاصة) اهل مکه ایچون حج
قران و تمتع اولدی آنجق انلر ایچون افراد اولیجیدر (فاذا عاد الممتع الى
بلده بعد فراغه من العمرة ولم يكن ساق الهدي بطل تمتعه) تمتع بلده سنه
عودت ایلسه عمره دن فارغ اولدقدن صکره و قربانی سوق ایتمدیسه تمتی
باطل اولور (ومن احرم بالعمرة قبل اشهر الحج فطاف لها اقل من اربعة
اشواط ثم دخلت اشهر الحج فتممها واحرم بالحج كان متمتعاً) بر کیمسه عمره
ایچون احرامه داخل اولسه حج آییری داخل اولمازدن اول عمره ایچون
درت شوطن نقصان طواف ایلسه بعده اشهر حج داخل اولوب پس عمره یی
تمام ایدوب حج ایچون احرامه داخل اولسه اول کیمسه تمتع اولور
(وان طاف لعمرة قبل اشهر الحج اربعة اشواط فصاعداً ثم حج من عامه
ذلك لم يكن متمتعاً) اگر عمره ایچون اشهر حجدن اول درت شوط یاخود
درتدن زیاده طواف ایدوب بعده اول سنه حج ایلسه تمتع اولماز (و اشهر
الحج شوال وذو القعدة وعشر من ذي الحجة) حجک آییری شوال شریف
وذی القعدة وذی الحجة دن عشر اولدر (فان قدم الاحرام بالحج عليها جاز
احرامه و انعقد حجه) اگر حج ایچون اولان احرامی اشهر حج اوزرینه
تقدیم ایلسه احرامی جائز اولور و حجی دخی منعقد اولور (فاذا حاضت
المرأة عند الاحرام اغتسلت واحرمت وصنعت كما يصنع الحاج غير انها
لا تطوف بالبيت حتى تطهر) احرام وقتنده عورت حیض کوردیکی صورتده
غسل ایدوب احرامه داخل اولور و حاج اولان کیمسه نك ایشلدیکی افعالی
ایشلر لکن بیت شریفی پاکلانمدکجه طواف ایتمز (فان حاضت بعد الوقوف
وطواف الزيارة انصرفت من مكة ولا شيء عليها لترك طواف الصدر)
اگر عورت وقوف و طواف زیارتدن صکره حیض کورسه مکه مکرمه دن
دوئر طواف وداعی ترک ایتمک اجلندن انک اوزرینه برشی لازم اولماز

باب الجنایات

بواب محرم حقنده اولان جنایات بیاننده اولیجیدر (اذا تطيب المحرم
فعليه الكفارة) محرم اولان کوزل رایچهلو نسنه لری استعمال ایلدیکی

وقتہ انک اوزرینہ کفارت لازمدر (فان طیب عضو کاملاً فما زاد فعلیہ دم)
اگر بر عضو کامل یا خود عضودن زیادہ سنی تطیب ایلہ انک اوزرینہ
دم لازم اولور (وان تطیب اقل من عضو فعلیہ صدقہ) اگر بر عضودن اقلی
تطیب ایلہ انک اوزرینہ صدقہ لازم اولور (وان لبس ثوباً مخیطاً او غطی رأسہ
یوماً کاملاً فعلیہ دم وان کان اقل من ذلك فعلیہ صدقہ) اگر دیکلمش ثوب کیسہ
یا خود باشی کاملاً بر کون اور تسہ انک اوزرینہ دم لازم اولور اگر بر کوندن
نقصان اولدیسہ انک اوزرینہ صدقہ لازم اولور (وان حلق ربع رأسہ فصاعداً
فعلیہ دم وان کان اقل من الربع فعلیہ صدقہ) اگر باشنک ربعی یا خود زیادہ سنی
تراش ایلہ انک اوزرینہ دم لازم اولور اگر ربغندن اقلنی تراش ایلہ صدقہ
لازم اولور (وان حلق مواضع الحاجم فعلیہ دم عند ابی حنیفہ رح وقالاعلیہ
صدقہ) اگر قان آلہ جق محللری تراش ایلہ امام اعظم رح غندنده بر دم لازم
اولور امامین بیوردیلر کہ صدقہ لازم اولور (وان قص اظافر یدیه اور جلیہ
فعلیہ دم) اگر ایکی الینک یا خود ایکی ایقلرینک طر ناقلرینی قطع ایلہ دم
لازم کلور (وان قص ید اور جلا فعلیہ دم) اگر برال و برایاق طر ناغنی قطع ایلہ
ینہ دم لازم کلور (وان قص اقل من خمسة اظافر فعلیہ صدقہ) اگر بش
طر ناقدن نقصان قطع ایلہ صدقہ لازم اولور (وان قص خمسة اظافر
او اکثر متفرقة من یدیه ورجلیہ فعلیہ صدقہ عند ابی حنیفہ و ابی یوسف
رح وقال محمد رح علیہ دم) اگر محرم اولان کیمسہ بش عدد طر ناق یا خود
بشدن اکثر اللرندن و ایقلرندن متفرقہ اولدینی خالدہ قطع ایلہ امام
اعظم و امام ابی یوسف عندلرندہ صدقہ لازم اولور و امام محمد رح بیوردیکہ
دم لازمدر (وان تطیب او حلق او لبس من غیر عذر فعلیہ دم وان کان
من عذر فهو مخیر ان شاء ذبح شاة وان شاء تصدق علی ستة مساکین بمائة اصوع
من الطعام) اگر عذر سز تطیب ایلہ یا خود تراش اولسہ یا خود دیکیلی
ثوب کیسہ دم لازم اولور و اگر عذر ایلہ اولدیسہ اول کیمسہ مخیردر
دیلر ایسہ بر غنم قربان ایدر و دیلر سہ آتی مسکینہ طعامدن اوچ صاع
تصدق ایدر (وان شاء صام ثلثة ايام) و دیلر سہ اوچ کون اور وچ طوتار
(وان قبل او لمس بشهوة فعلیہ دم) اگر شہوت ایلہ تقبیل یا خود لمس

ایلسه انک اوزرینه دم لازم اولور (ومن جامع فی احد السبیلین قبل الوقوف
 بعرفة فسد حجه وعلیه شاة ویمضی فی الحج کایمضی من لم یفسد الحج وعلیه القضاء)
 برکیمسه عمر فده ووقوفدن اول سبیلینک برنده جماع ایلسه حجه فاسد اولوب
 و برغم ذبح ایتمک لازم اولور و حجه فساد و یرمیان کیمسه مثل و حجک افعالی
 ایشلر و انک اوزرینه سنه آتیهدہ قضا لازم کلور (ولیس علیه ان یفارق امرأته
 اذا حج بها فی القضاء) حجه فساد و یرن کیمسه اوزرینه اول حجه عورتیله
 قضا ایلدیکی وقتده عورتی کند و سندن آیرمق لازم اولماز (ومن جامع
 بعد الوقوف بعرفة لم یفسد حجه وعلیه بدنة) برکیمسه عمر فده
 ووقوفدن صکره جماع ایلسه حجه فاسد اولماز و انک اوزرینه بدنه لازم اولور
 (وان جامع بعد الحلق فعلیه شاة) اگر تراش اولدقدن صکره طواف زیارتدن
 اول جماع ایلسه انک اوزرینه بر شاة لازمدر (ومن جامع فی العمرة قبل
 ان یطوف اربعة اشواط افسدها و مضی فیها و قضاها وعلیه شاة) برکیمسه
 عمر فده درت شوط طواف ایتمزدن اول جماع ایلسه اول عمره بی فساد
 و یروب و انک اوزرینه سبقت ایدر و قضا ایدر و بر شاة لازم اولور
 (وان وطیء بعد ان یطوف اربعة اشواط فعلیه شاة و لا یفسد عمرته و لا یلزمه
 قضاءها) اگر درت شوط طواف ایلدکدن صکره جماع ایلسه عمره سنی
 فساد و یرمیوب قضای دخی لازم اولماز (ومن جامع ناسیا کمن جامع
 عامدا فی الحکم) برکیمسه ناسیا جماع ایلسه حکمده عامدا جماع ایدن کیمسه
 کیدر (ومن طاف طواف القدوم محدثا فعلیه شاة و ان کان جنباً فعلیه
 شاة) برکیمسه طواف قدومی آبدستسز اوله رق طواف ایلسه صدقه
 لازم اولور و اگر جنب اولدینی حالده طواف ایدرسه برغم لازمدر
 (ومن طاف طواف الزيارة محدثا فعلیه شاة و ان کان جنباً فعلیه بدنة و الا فضل
 ان یعيد الطواف مادام بمكة ولا ذبح علیه) برکیمسه طواف زیارتی آبدستسز
 طواف ایلسه برغم لازم اولور و اگر جنب اوله رق طواف ایدرسه بدنه
 لازم کلور لکن مادامکه مکة مکر مهده دائم اولدی طوافی دوندر مکة افضلدر
 و انک اوزرینه دم لازم اولماز (ومن طاف طواف الصدر محدثا فعلیه صدقة
 و ان طاف جنباً فعلیه شاة) برکیمسه طواف وداعی بلا طهارة طواف ایلسه

صدقه لازم اولور دخی جنب اوله رق طواف ایلسه برشاة لازم کلور (ومن ترك من طواف الزيارة ثلاثة اشواط فمادونها فعليه شاة) برکیمسه طواف زیارتدن اوچ شوط یاخود اوچدن نقصانی ترک ایلسه برشاة لازم اولور (ومن ترك اربعة اشواط بقي محرما حتى يطوفها) برکیمسه طواف زیارتدن درت شوط ترک ایلسه محرم اولدینی حالده باقی قالور اول درت شوطی طواف ایدنه قدر (ومن ترك ثلاثة اشواط من طواف الصدر فعليه صدقة) برکیمسه طواف صدردن اوچ شوطی ترک ایلسه صدقه لازم اولور (وان ترك طواف الصدر كلها او ترك اربعة اشواط منه فعليه شاة) اگر طواف صدرک کلیسنی یاخود آندن درت شوطی ترک ایلسه انک اوزرینه برشاة لازم اولور (ومن ترك السعي بين الصفا والمروة فعليه شاة وحججه تام) برکیمسه صفا ایله مروه بیننده سعی ترک ایلسه انک اوزرینه برشاة لازم اولوب وحجی تمامدر (ومن افاض من عرفة قبل الامام فعليه دم) برکیمسه عرفاتدن امامدن اول اینر ایسه انک اوزرینه بر دم لازم اولور (ومن ترك الوقوف بمزدلفة فعليه دم) برکیمسه مزدلفه ده وقفه بی ترک ایلسه دم لازم اولور (ومن ترك رمي الجمار في الايام كلها فعليه دم) برکیمسه ایانک کلیسنده رمی جاری ترک ایلسه دم لازم اولور (وان ترك رمي احدي الجمار الثلاث فعليه صدقة) اگر جمار ثلاث برینه رمی ترک ایلسه صدقه لازم اولور (وان ترك رمي الجمار في يوم واحد فعليه دم) اگر بر کونک جماره رمی ایتمسنی ترک ایلسه دم لازم اولور (وان ترك رمي جمرة العقبة في يوم النحر فعليه دم) اگر یوم نحرده جمرة عقبه به رمی ترک ایلسه بر دم لازمدر (ومن اخر الخلق حتى مضت ايام النحر فعليه دم) برکیمسه تراش اولمقانی اول درجه تأخیر ایلسه تا که ایام نحر کچسه بر دم لازم کلور (و كذلك ان اخر طواف الزيارة عند ابي حنيفة) امام اعظم رح عندنده طواف زیارتی تأخیر ایلسه ینه بر دم واجبدر (واذا قتل المحرم صيدا او دل عليه من قتله فعليه الجزاء ويستوى في ذلك العامد والناسي والمبتدئ) محرم اولان کیمسه صیدی قتل یاخود صیدک قتلنی مراد ایدن کیمسه بی صید اوزرینه دلالت ایلدیکی وقتده (۲) انک اوزرینه جزا واجبدر شو جزاده عامد وناسی مبتدی وعائد برابردر (والجزاء عند ابي حنيفة وابي يوسف ان يقوم الصيد في المكان الذي قتله فيه او في اقرب المواضع

(۲) یعنی آوفلان
وا دیده وفلان
محلده در دیودلالت
ایلسه سید

اليه ان كان في برية يقومه ذروا عدل) امام اعظم وامام ابى يوسف عندلر نده
جزاء صيدى قتل ايلديكى مكانده ياخود قتل ايلديكى محله قريب اولان موضعه
ايكى عادل كيمسه نك صيده قيمت كسمسيدر (وهو مخير في القيمة ان شاء ابتاع
بها هديا فذبحه ان بلغت قيمتها هديا وان شاء اشترى بها طعاما فتصدق به على كل
مسكين نصف من براوصاعا من براوصاعا من تمر او صاعا من شعير) صيدى قتل
ايدن كيمسه قيمتده مخير در ديلر سه انكله قربانلق اخذ ايدوب ذبح ايدرا كر
اول صيدك قيمتى هديه بالغ اولور سه ديلر سه انكله طعام اشترى ايدوب
هر مسكينه حنطه دن يارم صاع و حرمادن بر صاع وشعيردن دخی بر صاع
تصدق ايدر (وان شاء صام عن كل نصف صاع من بريوما ومن كل صاع من شعير
يوما) ياخود ديلر سه حنطه دن هر يارم صاع مقابله سه وشعيردن بر صاع
مقابله سه بر كون اوروج طوتار (وان فضل من الطعام اقل من نصف صاع فهو
مخير ان شاء تصديق به وان شاء صام عنه يوما كاملا) اكر طعامدن نصف صاعدن
اقل آرتار ايسه اول كيمسه مخير در ديلر سه آنى تصديق ايدر ديلر سه انك مقابله سه
كاملا بر كون اوروج طوتار (وقال محمد يجب في الصيد المظير فيما له نظير
ففي الظبي شاة وفي الضبع شاة وفي الارنب غناق وفي النعامة بدنة وفي اليربوع
جفرة) امام محمد رح بيورديكه نظيرى اولان صيدى قتل ايتمه نظيرى
لازم كلور پس كيكي قتل ايتمه بر شاة صر تلان دينلان حيوانى قتل ايتمه
ينه بر شاة وطوشانى قتل ايتمه بر اوغلاق ودوه قوشنى قتل ايتمه
بر بدنه وعرب طوشانى قتل ايتمه درت آيلق بر ديشى اوغلاق واجبر
(ومن جرح صيدا او نتف شعره او قطع عضوا منه ضمن ما نقص)
بر كيمسه صيدى ياره لسه ياخود تويلرينى يولسه ياخود آندن بر عضوينى
قطع ايلسه نقصانى ضامن اولور (وان نتف ريش طائر او قطع قوائم صيد
فخرج من حيز الامتناع فعليه قيمة كاملة) اكر قوشك تويلرينى وقنادلرينى
يولسه ياخود اولك اياقلرينى قطع ايلسه پس امتناع حيزندن چيقسه آنك
اوزرينه قيمت كامله لازم كلور (ومن كسر بيض صيد فعليه قيمته) بر كيمسه
صيدك بيضه سنى كسر ايلسه بيضه نك قيمتى لازم كلور (فان خرج
من البيض فرخ ميت فعليه قيمته حيا) اكر بيضدن ميت اوله رق ياورى
چيقسه اول كيمسه اوزرينه حى اوله رق قيمتى لازم كلور (وليس في قتل

الغراب والحداة والذئب والحية والعقرب والفارعة والكلب العقور جزاء) دخی
 قارغی وچیلانغی و قوردی و بیلانی و عقربی و فارغی و کلب عقوری قتل
 ایتمده جزا لازم اولمدی (و ایس فی قتل البعوض والقراد والبراغیث شیء)
 دخی سینکی و کنه پی و پر ه پی قتل ایتمده برشی اولمدی (ومن قتل قملة تصدق
 بماء) بر کیمسه کهله پی قتل ایلسه دیله دیکی شیئی تصدق ایدر (ومن قتل
 جرادة تصدق بماء) بر کیمسه چکر که پی قتل ایلسه دیله دیکی نسنه پی تصدق
 ایدر (و تمره خیر من جرادة) اثرده وارد اولدیکه بر خرما بر چکر که دن
 خیرلو در (ومن قتل مالا یؤکل لحمه من الصيد کالسباع ونحوها فعليه الجزاء
 ولا یتجاوز قیمتها شاة) بر کیمسه لحمی اکل اولنیان آودن بر تیجی قوش واکا بکر
 جانور لر دن قتل ایلسه جزا لازم اولور و جزانک قیمتی شاتی تجاوز ایتمز
 (وان صال السبع علی محرم فقتله فلا شیء علیه) اکر بر تیجی حیوان محرم اوزرینه
 هجوم ایلسه پس محرم آنی قتل ایلسه بر نسنه لازم اولماز (وان اضطر المحرم
 الی اکل لحم الصيد فقتله فعليه الجزاء) اکر محرم صیدک لحمی اکل ایتمکه احتیاجی
 اولوب قتل ایلسه انک اوزرینه جزا لازم کلور (ولا بأس ان یدبح المحرم الشاة
 والبقرة والبعیر والدجاج والبط الکسکری) غنمی و بقره پی و دوه پی و طاوغی
 و اولرده معیشت ایدن قازی محرم اولان کیمسه بوغازلا مقدمه بأس یوقدر
 (وان قتل حمامة مسرولا او طیرا او ظییا مستأنسا فعليه الجزاء) اکر پچه لی
 کوکر جنی یا خود قوشی یا خود اهلی کبی مستأنس اولان کیکی قتل ایلسه جزا
 لازم اولور (فاذا ذبح المحرم صیدا فذبیحته میتة لا یحل اکلها) محرم صیدی
 بوغازلا دینی و قتده انک ذبیحه سی میتهدر اکلی حلال اولماز (ولا بأس
 بان یأکل المحرم لحم صید اصطیاده حلال و ذبحه اذا لم یدل المحرم علیه
 ولا امره بصیده) محرم اولان کیمسه حلال اولان کیمسه نک اولادینی صیدک
 لحندن اکل ایتمده بأس یوقدر محرم اول صید اوزرینه دلالت ایتمیوب
 و آولا مسنه امر ایتمدیکی و قتده (وفی صید الحرم اذا ذبحه الحلال فعليه
 الجزاء) حرم شریفک صیدینی حلال ذبح ایلدیکی و قتده جزا لازم اولور
 (وان قطع حشیش الحرم او شجرة لیس بمملوک ولا هو مما ینبته الناس
 فعليه قیمته) اکر حرم شریفک او تیرینی یا خود مملوک اولیمان اغاجی

و جاده ناهن دیکوب تربیه ایتمد کبری شجر لردن قطع ایلسه انک اوزرینه قیمتی لازم اولور (وکل شیء فعله القارن مما ذکرنا ان فيه على المفرد دما وعلى القارن دمان دم لحجه ودم لعمرته) ماسبقده ذکر اولنان جنایاتدن هر نه که قارن آتی ایشلدی اندن مفرد اوزرینه بردم وقان اوزرینه ایکی دم لازمدر بردم حجی ایچون و بردم عمره سی ایچون (الا ان تجاوز المیقات من غیر احرام ثم یحرم بالعمرة والحج فیلزمه دم واحد) لکن قارن احرامه داخل اولیه رقی میقاتی تجاوز ایدوب بعده عمره وحج ایچون احرامه داخل اولور ایسه اول قارنه بردم لازم اولور (فاذا اشترك محرمان في قتل صید فعلی کل واحد منهما جزاء کامل) ایکی محرم بر صیدی قتل ایتمده مشترک اولدقلری صورتده هر برلری اوزرینه کاملاً برر جزا لازم اولور (وان اشترك حلالان في قتل صید الحرم فعليهما جزاء واحد) اگر ایکی حلال حرم شریفک صیدینی قتل ایتمده مشترک اولسه لر انلرک اوزرینه بر جزا لازمدر (واذا باع المحرم صیدا او ابتاعه فالبيع باطل) محرم صیدی صانوب و آلدینی وقتده بیع باطلدر

باب الاحصار

بواب محرم اولان کیمسه حصر اولسی بیاننده در (اذا احصر المحرم بعدوا او اصابه مرض فنه من المضي حل له التحلل) محرم اولان کیمسه دشمن یا خود مرضه مبتلا اولوب حجک افعالی ادادن منع ایلسه اول کیمسه ایچون تحلل حلال اولور (وقيل له ابعت شاة ذبیح فی المحرم وواعد من یحملها الیوم بعینه یذبحها فیہ ثم تحلل فی ذلك الیوم) واول کیمسه یه دینلور که حرم شریفده بوغازلنق ایچون بر قربان کونددر واول قربانی حامل اولان کیمسه ایله بر معین کون ایچون مواعده ایله که قربانی اول کونده ذبح ایدوب بعده سن دخی اول کونده تحلل ایده سین (فان کان قارنا بعت بدمین) اگر محرم قارن اولدیسه ایکی شاة قربانلق کونددر (ولا یجوز ان یذبح دم الاحصار الا فی الحرم) دم احصار حرم شریفک غیر یسنده ذبح اولنق جائز اولماز (ویجوز ذبحه قبل یوم النحر عند ابی حنیفة) امام اعظم رح عندنده دم احصاری یوم نحر دن اول ذبح ایتمک جائز اولور (وقالا لا یجوز الذبح للمحصر بالحج الا فی یوم النحر) امامین

رح بیوردیلر که محصر بالحج ایچون یوم نحرک غیریسنده ذبح جائز اولماز
 (ویجوز لله محصر بالعمرة ان یدبح متى شاء) محصر بالعمرة ایچون دیلدیکی
 وقتده بوغازلق جائز اولور (والمحصر بالحج اذا تحال فاعلیه حجة و عمرة) محصر
 بالحج تحال ایلدیکی وقتده انک اوزرینه سنه قابله ده بر حج وبر عمره لازم
 اولور (وعلى المحصر بالعمرة القضاء) محصر بالعمرة اوزرینه قضا لازم اولور
 (وعلى القارن حجة و عمرتان) قارن اوزرینه بر حج وایکی عمره لازم اولور
 (فاذا بعث المحصر هدیا و واعد هم ان یدبحوه فی یوم بعینه ثم زال الاحصار
 فان قدر على ادراك الهدی والحج لم یجزله التحال ولزمه المضی) محصر اولان
 کیمسه قربانلی کوندروب و معین کونده بوغازلا نسفی مواعده ایلدیکی
 وقتده بعده احصار زائل اولسه پس قربانلغه و حجه و لاشمق اوزرینه اکر قادر
 اولورسه انک ایچون تحلل جائز اولیوب حجت افعالی ایشلمک لازم اولور
 (وان قدر على ادراك الهدی دون الحج) اکر هدیه و لاشمق اوزرینه
 قادر اولوب حجه و لاشمق اوزرینه قادر اولماز ایسه تحلل ایدر (وان قدر
 على ادراك الحج دون الهدی جازله التحلل استحسانا) اکر حجه و لاشمق
 اوزرینه قادر اولوب هدیه و لاشمق اوزرینه قادر اولماز ایسه استحسانا
 تحلل جائز اولور (ومن احصر بمكة وهو ممنوع من الوقوف و طواف
 الزيارة كان محصرا وان قدر على ادراك احدهما فلیس بمحصر والله تعالی
 اعلم) بر کیمسه مکه مکرمه ده وقوف و طواف زیارتدن ممنوع اولدیفی
 حالده حصر اولسه محصر اولمش اولور اکر ایکیسندن بری اوزرینه
 قادر اولورسه اول کیمسه محصر دکلدر واجب تعالی زیاده علمدر

باب الفوائت

بواب فوائت بیاننده اولیجیدر (ومن احرم بالحج فقاته الوقوف بعرفة
 حتی یطلع الفجر من یوم النحر فقد فاته الحج وعلیه ان یطوف ویسعی
 ویتحالی ویتقضى الحج من عام قابل و لادم علیه) بر کیمسه حج ایتک سبیلله
 احرامه داخل اولوب پس یوم نحر دن فجر طلوع ایدنه قدر عرفه ده
 اوله حج وقوف آتی فوت ایلسه تحقیق حجی فوت اولمش اولور وانک
 اوزرینه طواف و سعی ایدوب تحلل ایتک لازمدر وکله جک سنه ده حجی

قضا ایدر وانک اوزرینه دم لازم اولماز (والعمرة لا تقوت وهي جائزة في جميع السنة الاخسة ايام يكره فعلها فيها يوم عرفة ويوم النحر وایام التشریق) عمره فوت اولماز و عمره سنه نك جميعه جازمه در انجق بش كونده جائز اولماز اول بش كونده متده ذكر اولندی (والعمرة سنة وهي الاحرام والطواف والسعي) عمره سنتدر احرام وطواف وسعي ایتكدن عبارتدر .

باب الهدی

بواب قربانلك بيانده اویجیدر (ادناه شاة) قربانلك ادناسی برقیوندر (وهو ثلثة انواع الابل والبقر والغنم یجزی فی ذلك كله التي فصاعدا الا من الضأن فان الجزع منه یجزی) قربانلق اوج نوعدر دوه اینك قیوندر شوذ كراولنان اوج نوعده ثنی وثنی نك فوقی كفايت ایدر لیكن غنمدن آتی آیلق اولوب جته ده اناسنه مساوی اولور ایسه قربان ایتده كفايت ایدر سائر لرندن اولماز معلوم اوله كه غنمدن ثنی بر سنه سنی تمام ایدوب ایكنجی سنه یه داخل اولانه وبقردن ایکی سنه سنی تمام ایدوب اوچنجی سنه یه داخل اولانه و دوه دن اوج سنه سنی تمام اولوب در دنجی سنه یه داخل اولانه اطلاق اولنور (ولا یجوز فی الهدی مقطوع الاذن او اکثرها ولا مقطوع الذنب ولا الید والرجل ولا ذهاب العین ولا العیفاء ولا العوراء والعرجاء التي لا تمشی الى المنسك) دخی هدی ده قولاغی یا خود قولاغك اکثری كسیك وقویروغی كسیك واولك ایاغی وکیروکی ایاغی كسیك وکوزی کیتمش وزیاده سیله ضعیف وبرکوزی کور وبوغاز لانه جق محله بورویه میان طویال حیوان شوذ كراولنان لك جمله سی جائز اولماز (والشاة جائزة فی كل شيء الا فی موضعین من طاف طواف الزیارة جنبا ومن جامع بعد الوقوف بعرفة فانه لا یجوز الا بدنة) غنم هر سنه ده جائزدر لیكن برکیسه طواف زیارتی جنب اولدنی جالده طواف ایسه دخی برکیسه عرفة ده وقوفدن صكره جماع ایسه شوایکی موضعده شاة جائز اولیوب انجق بدنه جائز اولور (والبدنة والبقرة یجزی كل واحد منهما عن سبعة انفس اذا كان كل واحد من الشركاء یرید القرية فان اراد احدهم بنضیه اللحم لم یجز للباقيین) بدنه وبقره دن هر بررلری یدی نفسدن كفايت ایدر شركادن هر بررلری قربت وعبادت مراد ایلد كری وقته

پس آنردن بری کندی نصیبیله لحم مراد ایلسه باقیلری ایچون جائز اولماز
 (و یجوز الاکل من لحم هدی التطوع والمتعة والقران) قران و متعه و تطوع
 ایچون اولان قربانک لحنندن اکل جائز اولور (ولایجوز الاکل من بقية الهدایا)
 باقی قلان هدیلرک لحنندن اکل جائز اولماز (ولایجوز ذبح هدی التطوع والمتعة
 والقران الا فی ایام النحر) تطوع و متعه و قران هدیلرینی ایام نحرک غیر یسنده
 بوغازلامق جائز اولماز (و یجوز ذبح بقية الهدایا ای وقت شاء) باقی قلان
 هدیلری قننی وقتده دیلر ایسه ذبح جائز اولور (ولایجوز ذبح الهدایا
 الا فی الحرم) هدایای حرم شریفک غیر یسنده ذبح ایتمک جائز اولماز همان انجق
 حرم شریفده ذبح جائز اولور (و یجوز ان یتصدق بها علی مساکین الحرم
 وغیرهم) هدایانک لحننی حرم شریفک وغیر یلرک مساکینی اوزرینه تصدق
 جائز اولور (ولایجب التعریف بالهدایا) هدایای تعریف واجب اولماز
 (والافضل فی البدن النحر و فی البقر والغنم الذبح) دوه لرده افضل اولان نحر در
 یعنی ایکی موضعدن بوغازلا مقدر بقر و غنمده افضل اولان ذبح در عادت
 معروفه اوزره (والاولی ان یتولی الانسان ذبحا بنفسه اذا کان یحسن الذبح)
 انسان کندی نفسی ایچون اولان قربانی بوغازلامغه مباشرت ایتمک اولی در ذبحی
 کوزل ایلدیکی وقتده اگر ذبحی کوزلجه ایلیه مزایسه آخر کیمسه بی وکیل ایدر
 (و یتصدق بجلالها وحطامها) هدی چولی و یولاری ایله تصدق ایدر
 (ولایعطی اجره الجزا منها) قصابک اجرتی قربانلقدن ویرمز (ومن ساق
 بدنه فاضطر الی رکوبها رکبها وان استغنی عن ذلك لای رکبها) بر کیمسه بدنه بی سوق
 ایدوب پس رکوبنه احتیاجی اولسه اکابر واکر رکوبدن مستغنی اولور ایسه
 بنمز (وان کان له البین لم یحبها و ینضح ضرعها بالماء البارد حتی ینقطع اللبن) اگر
 اول سوق ایلدیکی بدنه نك سودی اولسه آتی صاغمیوب مملرینه صغوق صو
 سرپر تا که صوغوله (ومن ساق هدیا فمطب فان کان تطوعا فلیس علیه
 غیره وان کان عن واجب فعليه ان یقیم غیره مقامه) بر کیمسه هدی سوق
 ایدوب پس هدی هلاک اولسه اگر نافله ایسه انک اوزرینه غیر یسی لازم
 اولماز واکر واجبدن طولایی اولدیسسه اول کیمسه اوزرینه لازمدرکه
 غیر یسنی انک مقامنه اقامه ایدر (وان اصابه عیب کبیر اقام غیره مقامه و صنع

بالمعيب ماشاء) اگر اول هديه عيب كبير اصابت ايلسه انك مقامنه غير يسي
اقامه ايدوب معيب اولان حيوان ايله ديله ديكني ايشلر (واذا عطبت البدنة
في الطريق فان كانت تطوعا نحرها وصنع نعاها بدمها وضرب بها صفحتها
ولم يأكل منها هو ولا غيره من الاغنياء) بدنه طريقده هلاك اولد يني صورتده
پس تطوع اولور ايسه اني نحر ايدوب ونعاي انك قاني ايله بويلايرب اول
بدنه نك وجهنه ضرب ايدر و كندى آدن اكل ايتمز وغباردن دخي
غير يسيدده اكل ايتمز (وان كانت واجبة اقام غيرها مقامها وصنع بها ماشاء)
اگر اول هلاك اولان بدنه واجبه ايسه انك مقامنه غير يسي اقامه ايدوب
وانكلكه ديله ديكني ايشلر (ويقال هدى التطوع والمتعة والقران) تطوع
ومتعه وقران ايجون سوق اولان هدي قلاده لك لازمه در (ولا يهدى
الا حصار ولا دم الجنائيات) دم احصار و دم جنايات قلاده لغز

كتاب البيوع

بو كتاب آلوب وصاتمه متعلق اولان مسائل بيانده در (البيع ينقذ باليجاب
والقبول اذا كانا بلفظي الماضي) بيع ايجاب وقبول ايله منعقد اولور ايجاب وقبول
ماضي لفظيله اولد يني وقتده مثلاً تر كيجه صا تدم والدم تعبيري اوزرم (واذا اوجب
احد المتعاقدين البيع فالآخر بالخيار ان شاء قبل في المجلس وان شاء رده
وايهما قام من المجلس قبل القبول بطل الايجاب) متعاقدين بري ايجاب
ايلديكي وقتده آخر مخيردر ديلر سه مجاسده قبول ايدر و ديار سه بيبي ردايدر
قنغيسي قبولدن اول مجلسدن قئم اولور سه ايجاب باطل اولور (فاذا حصل
الايجاب والقبول لزم البيع ولا خيار لو احدى منهما الا من عيب او عدم رؤية پس
ايجاب وقبول حاصل اولد يني صورتده بيع لازم اولور آنلردن بري ايجون
مخير لك يوقدر لكن مبيعك عيبندن وكور مامسندن طولاني مخير لك اولور
(والاعواض المشار اليها لا يحتاج الى معرفة مقدارها في جواز البيع) بيعك جوازده
اشارتله معلوم اولان عوضك مقدارني بيامكه احتياج يوقدر (والاثمان المطابقة
لا تصح الا ان تكون معرفة القدر والصفة) اثمان مطابقه نك تدرى وصفتي
معلوم اولد يني صحيح اولماز (ويجوز البيع ثمن حل او مؤجل اذا كان الاجل
معلوم) ودخى بيع پشين ثمن ايله وويره سيه ايله جائز اولور اكر وقتي معلوم

(۲) ترکیجه بازار
دینلور
(۲) یمنی مال اولمقلقه
نقود مختلفه اولسه
س

اولورسه (ومن اطاق الثمن فی البیع کان علی غالب نقد البلد) (۲) برکیمسه
بیعه ثمنی مطلق ذکر ایلمسه بلدک غالب نقدی اوزرینه حمل اولنور
(وان کانت النقود مختلفه فاسد) اگر نقود مختلفه اولورسه بیع فاسددر
(الا ان بین احدها) مکرکه نقود مختلفه دن بری بیان اولنورسه
بیع فاسد دکلدر (و یجوز بیع الطعام والحبوب مکایله ومجازفة باناء بعینه
لا یعرف مقداره اوبوزن حجر بعینه لا یعرف مقداره) حنطه وشعیر و سائر
حبوباتی کیل یونسندن و طار تیسز بروجه تخمین و مقداری معلوم اولمیان
چناق مخصوص ایله و مقداری معلوم اولمیان بر معین حجرک طار تیسله بیع
جائز اولور (ومن باع صبرة طعام کل قفیز بدرهم جاز البیع فی قفیز واحد)
برکیمسه حنطه وشعیر و سائر طعامک تجنی بیع ایلمسه هر اولچکی بر درهمه
اوله رقی انحق بیع بر اولچکده جائز اولور (عندانی حنیفة رح الا ان یسمى
جملة قفزاتها) ذکر اولنان حکم امام اعظم رح عنندده در لکن بایع اولان
کیمسه جمیع اولچککی ذکر ایلمسه جمله سنده بیع جائز اولور (وقالا یجوز
فی الوجهین) امامین رحمهما الله تعالی بیوردیلرکه ایکی وجهدهده بیع جائزدر
(ومن باع قطیع غنم کل شاة بدرهم فالبیع فاسد فی جمیعها و كذلك من باع ثوبا
مذارعة کل ذراع بدرهم ولم یسم جملة الذراعات) برکیمسه بر بلوک عددی
معلوم اولمیان غنمی هر قیون بر درهمه اوله رقی بیع ایلمسه جمیع سنده بیع فاسددر
ذکر اولنان مثلاً برکیمسه ذراع یونسندن بر ثوبی هر ذراعی بر درهمه
اوله رقی بیع ایدوب و جمله ذراعی ذکر ایلمسه بیعی فاسددر (ومن ابتاع
صبرة طعام علی انها مائة قفیز بمائة درهم فوجدھا اقل من ذلك کان المشتري
بالخيار ان شاء اخذ الموجد بحصته من الثمن وان شاء فسخ البیع فان وجدھا
اکثر فالزيادة للبائع ولا خيار للمشتري) برکیمسه بر طعامک تجنی یوز قفیز
اولمق شرطیله یوز درهمه صاتون آله پس اول طعامی یوز قفیزدن چوق
نقصان بولسه مشتری بخیر اولور دیلرسه موجود ثمندن حصه سیله اخذ
ایدر و دیلرسه بیعی فسخ ایدر و اگر اول طعامی یوز قفیزدن چوق بولسه
زیاده سی بایع ایچونددر و مشتری ایچون مخیرلک یوقدر (ومن اشتری ثوبا
علی انه عشرة اذرع بعشرة دراهم او ارضا علی انها مائة ذراع بمائة درهم

فوجدھا اقل من ذلك والمشتري بالخيار ان شاء اخذھا بجملة الثمن وان شاء تركھا) برکیمسه بر ثوبی اون ذراع اولق اوزره اون درهمه یا خود برارضی یوز ذراع اولق اوزره یوز درهمه اشترا ایلسه پس شوذ کر اولنا نلری مقدار مزبور دن نقصان بولسه مشتری مخیر در دیلر سه ثمنک جمله سیله اول ارضی یا خود ثوبی اخذاید و دیلر سه ترک ایدر (وان وجدھا اکثر من الذراع الذي سماه فهي للمشتري ولا خيار للبائع) اگر ماسبقده ذکر اولنان ارضی یا خود ثوبی بایع ذکر ایلدیکی ذراع دن اکثر بولسه اول زیاده مشتری ایچوندر بایع ایچون مخیرلک یوقدر (وان قال بعثکھا علی انھما مائة ذراع بمائة درهم کل ذراع بدرهم فوجدھا ناقصة فهو الخيار ان شاء اخذھا بحصتها من الثمن وان شاء تركھا وان وجدھا زائدة كان المشتري بالخيار ان شاء اخذ کل ذراع بدرهم وان شاء فسخ البيع) اگر دیسه که مثلا شو ثوبی یوز ذراع اولمغله یوز درهمه هر ذراعی بر درهمه اوله رق سکاصاتم پس مشتری انی نقصان اوله رق بولسه مخیر در دیلر سه ثمن دن حصه سیله انی اخذاید و دیلر سه انی ترک ایدر و اگر انی زائده اولدیفی حالده بولسه مشتری ینہ مخیر در دیلر سه هر بر ذراعی بر درهمه اخذاید و اگر دیلر سه بیعی فسخ ایدر (ومن باع دارا دخل بناؤها في البيع وان لم يسمه) برکیمسه بر داری بیع ایلسه بناسی اول دارک بیعنده داخل اولور هر قجن اول بنایی ذکر ایتدی ایسه ده (ومن باع ارضا دخل ما فيها من النخل والشجر في البيع وان لم يسمه) برکیمسه برارضی بیع ایلسه اول ارضده بولنان نخل وشجر بیعده داخل اولور هر چند که ذکر ایتزایسه ده (ولا يدخل الزرع في بيع الارض الا بالتسمية) ارضک بیعنده اکنی داخل اولماز لکن ذکر اولنور سه داخل اولور (ومن باع نخلا او شجرا فيه ثمر قثمرته للبائع الا ان يشترطها المتبايع ويقال للبائع اقطعها وسلم المبيع) برکیمسه بر نخلی یا خود اوزرنده میوه اولان شجری بیع ایلسه اول اغاجک میوه سی بایع ایچوندر لکن مبتاع اول میوه بی شرط ایدر ایسه بو صورتده مشتری ایچوندر میوه بایع ایچون اولدیفی صورتده بایعه خطاب اولنور که اول ثمره بی قطع ایدوب یعنی دیوشیروب اغاجی تسلیم ایت (ومن باع ثمرة لم يبد صلاحها او قد بدا صلاحها جاز البيع

ووجب علی المشتري قطعها فی الحال) برکیمسه صلاحی یعنی یتشمسی
ظاهر اولیان میوه بی یاخود یتشمسی قریب میوه بی بیع ایلسه بیع جائز
اولور و مشتری اوزرینه اول ثمره بی اول حالد دیوشیرمک واجب
اولور (فان شرط ترکها علی النخل فسد البیع) اگر اغاج اوزرنده ثمره نک
ترکنی شرط ایلسه بیع فاسد اولور (ولا يجوز ان یبیع ثمرة و یستثنی منها
ارطالا معلومة) دخی ثمره بی بیع ایدوب ارطال معلومه بی استثنایتمک
جائز اولماز مثلا شوشجرک اوزرنده بولتان میوه نک اوج رطلندن ماعداسنی
بیع ایتمد دیسه جائز اولماز (و يجوز بیع الحنطة فی سنبلیها و البقله فی قشرها)
حنطه بی سنبلنده و بقلای قابوغنده بیع جائز اولور (و من باع دارا دخل
فی البیع مفاتح اغلاقها و ان لم یسمه) برکیمسه برداری بیع ایلسه اول داری
کلیدیه جک اناخدارلر بیعده داخل اولور هرچندکه ذکر ایتمز ایسه ده
(و اجرة الکیال و ناقدا الثمن علی البائع) کیال و ناقدا الثمنک اجرتی بایع اوزرینه در
(و اجرة وزان الثمن علی المشتري) ثمنی طارتجینک اجرتی مشتری اوزرینه در
(و من باع سلعة بثمن حال قیل للمشتري ادفع الثمن اولا فاذا دفع الثمن قیل
للبائع سلم المبیع) برکیمسه بر متاعی پشین اوله رق بیع ایلسه مشتری به اول ثمنی
دفع ایت دینیلور مشتری ثمنی دفع ایلدیکی و قنده بایع ایچون مبیعی تسلیم ایله دینیلور
(و من باع سلعة بسلعة او ثمن بثمن قیل لهما سلما معا) برکیمسه بر متاعی بر متاعه
یاخود بر ثمنی بر ثمنه بیع ایلسه بایع و مشتری به دینیلور که ایکیکنزده بر ابر تسلیم ایدک

باب خيار الشرط

بواب تخیرک شرط ایتمک بیاننشده اولیجیدر (خيار الشرط بخارج
فی البیع للبائع و المشتري و لهما الخيار ثلثة ايام فادونها و لا يجوز ا کثر من ذلك
عند ابی حنیفة رح) مخیرلکی شرط ایتمک بیعده مشتری و بایع ایچون
جائز در و انلر ایچون اوج کون و اوج کوندن نقصان مخیرک اولیجیدر
اوام اعظم حضر تلری جتدنده اوج کوندن زیاده مخیرک جائز اولماز
(و عندها يجوز اکثر من ذلك اذا سمی مدة معلومة) امامین رح عندلرنده
مدة معلومه ذکر ایلدیکی و قنده اوج کوندن زیاده جائز اولور (و خيار

البائع يمنع خروج المبيع من ملكه فان قبضه المشتري فهالك في يده ضمنه بالقيمة)
 بايعك مخيرا ولمسى مبيعك كندى ملكك من خروجك في منع ايدى اكر مشتري
 قبض ايدوب يدنده هلاك اولسه قيمته ضامن اولور (و خيار المشتري لا يمنع
 خروج المبيع من ملك البائع الا ان المشتري لا يملكه ولا يدخل في ملكه عند
 ابي حنيفة رح وعندها يملكه فان هلك في يده هلك بالثمن وكذلك ان دخله
 عيب) مشتريك مخيرا ولمسى بايعك ملكك من مبيعك خروجك في منع ايتز يعنى
 بايعك ملكك من مبيع خروج ايدى لكن مشتري مبيعك مالك اولماز وملكته
 داخل اولماز امام اعظم رح عندنده اما امام ابي يوسف وامام محمد عندلر نده
 مشتري مبيعك مالك اولور پس مبيع مشتريك يدنده هلاك اولسه ثمنه هلاك
 اولور دخى مبيعك مشتري يدنده عيب حادث اولسه ينه ثمنه ضامن اولور
 (ومن شرط الخيار لنفسه فله ان يفسخ في مدة الخيار فله ان يحجزه فان اجازه بغير
 حضرة صاحبه جاز وان فسخه لم يحجز الا ان يكون الاخر حاضرا) بر كيمسه
 مخير لكى نفسى ايچون شرط ايلسه اول كيمسه ايچون مدة حيارده بيعى فسخ
 ايتك و اجازه اوليجيدر اكر صاحبي حضورده اولدينى حالد اجازه ايلسه
 جائز اولور لكن صاحبي حضورده اولدينى صورتده فسخ ايلسه جائز اولماز
 مكر آخر حاضر اولورسه اول وقتده فسخ جائزدر (و اذا مات من له الخيار
 بطل خياره ولم ينتقل الى ورثته) من له الخيار فوت اولدينى وقتده مخير لكى
 باطل اولور ورثته مخير لك انتقال ايتز (ومن باع عبدا على انه خباز او كاتب
 وكان بخلاف ذلك فالمشتري بالخيار ان شاء اخذه بجميع الثمن وان شاء ترك)
 بر كيمسه بر كوله بي كاتب ياخود خباز يعنى اتمكجيدر ديهرك شو قول او زرينه
 بيع ايلسه حالبوكه اول كوله ذكر اولنانك خلافتجه اولسه مشتري مخيردر
 ديلرسه جميع ثمن ايله كوله بي اخذ ايدى و ديلرسه ترك ايدى

باب خيار الرؤية

بواب خيار رؤيتك بيانده اوليجيدر (ومن اشترى شيئا مالم يره فالبيع
 جائز وله الخيار اذا رآه ان شاء اخذه وان شاء تركه) بر كيمسه كوردىكى
 نسته بي اشترا ايلسه انك ايچون مخير لك اوليجيدر اول نسته بي كوردىكى
 وقتده ديلرسه اخذ ايدى و ديلرسه ترك ايدى (ومن باع شيئا مالم يره فالبيع

جائز فلاحیاره) بر کیمسه کور میهرک بر نسنه بی بیع ایلسه با یچون مخیرلک
یوقدر (ومن نظر الی وجه الصبرة اوالی ظاهر الثوب مطویا اوالی وجه الجاریة
اوالی وجه الدابة وکفاه فلاحیاره) بر کیمسه طعامک صبره سنه یاخود دور لمش
اولان ثوبک ظاهرینه یاخود جاریه نک وجهنه یاخود دابه نک وجهنه و صاغر یسنه
نظر ایلسه انک ایچون مخیرلک یوقدر (وان رأى صحن الدار فلاحیاره
وان لم يشاهد بیوتها) بر کیمسه دارک وسطی کورسه اول کیمسه ایچون مخیرلک
یوقدر هرچن او طهرینی کور منایسه ده (وبیع الاعمی وشرائه جائز وله الخیار
اذا اشترى ویسقط خیاره بان یحس المبیع اذا کان یعرف بالجلس او یشمه اذا کان
یعرف بالشم او یذوقه اذا کان یعرف بالذوق) کوزسنز اولان کیمسه نک
بیع وشرایى جائزدر وانک ایچون اشتری ایلیدیکی وقتده مخیرلک اولیجیدر
دخی مبیع مس ایله بیلندیکی وقتده مس ایتمسی و قوفلامق ایله بیلندیکی صورتده
قوفلامسی و طادمق ایله بیلندیکی وقتده طادمسی اعمی اولان کیمسه نک
مخیرلکنی اسقاط ایدر (ولا یسقط خیاره فی العقار حتی یوصف له) اعمی
اولان کیمسه نک مخیرلکی طام و طاش مثللو نسنه لرده ساقط اولماز تا که
انک ایچون وصف اولندجقه (ومن باع ملک غیره بغير امره فالملك بالخیار
ان شاء اجاز البیع وان شاء فسخ) بر کیمسه غیرک امری اولیهرق ملکینی
بیع ایلسه مالک مخیردر دیلرسه بیعی اجازه و دیلرسه فسخ ایدر (وله
الاجازة اذا کان المعقود علیه باقیًا والمتعاقدان بحالهما) و مالک ایچون
اجازه اولیجیدر مبیع باقی اولوب و متعاقدین حاللری اوزرینه اولدقلری
وقتده (ومن رأى احد الثوبین فاشتریهما ثم رأى الآخر جازله ان یردها
او یاخذها) بر کیمسه ایکی ثوبک برینی کوروب وایکیسنی اشترا
ایلسه بعده آخری کورسه اول کیمسه ایچون ایکیسنیده رد ایتمک
وایکیسنیده اخذ ایتمک جائزدر (ومن مات وله الخیار فی الرؤية بطل
خیاره) بر کیمسه ایچون خیاریت اولدینی حالد فوت اولسه مخیرلکی
باطل اولور ورثیه انتقال ایتمز (ومن رأى شيئًا ثم اشتراه بعد مدة
فان کان علی الصفة التي رآه فلاحیاره وان وجده متغيرا فله الخیار) بر کیمسه
بر نسنه بی کوروب بر مدتدن صکره اول نسنه بی اشترا ایلسه اکر اول نسنه

کوردیکی صفت اوزرینه اولدیسسه انک ایچون مخیرلک یوقدر اکر اول
مییی متغیر اوله رق بولسه مشتری ایچون مخیرلک نابندر

باب خیار العیب

بواب خیار عیبک بیاننده در (اذا اطلع المشتري على عيب في المبيع فهو
بالخيار ان شاء اخذه بجميع الثمن وان شاء رده وليس له ان يمسه وياخذ بالنقصان)
مشتري مییمده بر عیب اوزرینه مطلع اولدینی وقتده مخیردر دیلر سه جمیع
ثمن ایله مییی اخذایدردیلر سه ردایدرد مشتری ایچون اول مییی امساك
ایدوب و نقصانیله اخذایتمك اولمدی (وكل ماوجب نقصان الثمن في عادة
التجار فهو عيب) تجارك عادتلرنده ثمنك نقصانی ایجابایدن نسنه لرك كلیدی
عیبدر (والابق والبول في الفراش والسرقة عيب في الصغير ما لم يبلغ فاذا بلغ فليس
ذلك بعيب حتى يعاوده بعد البلوغ) فراریتمك ودوشكه بولایتمك وسرقت
ایتمك بالغ اولمیان عبدصغیرده عیبدر یس بالغ اولدینی وقتده عیب دكلدر تاكه بلوغدن
سكروه اول فعله عودتایدنه قدر (والبخر والدفر عيب في الجارية وليس بعيب
في الغلام الا ان يكون من داء) دخی آغز رایحه سی وقولتق رایحه سی جاریه ده
عیبدر غلامده عیب دكلدر لكن مرضدن اولدینی وقتده آنده دخی عیبدر
(والزنا وولد الزنا عيب في الجارية دون الغلام) زنا وولد زنا جاریه ده عیبدر
غلامده عیب دكلدر (واذا حدث عند المشتري عيب ثم اطلع على عيب آخر
كان عند البائع فله ان يرجع بنقصان العيب ولا يرد المبيع الا ان يرضى البائع
ان يأخذه بعيبه) مشتری عننده عیب حادث اولوب بعده بایع عننده اولان
عیب آخره مطلع اولسه مشتری ایچون نقصان عیبه رجوع ایتمك اولیجیدر
مییی ردایتمز لكن بایع مشتری عننده حادث اولان عیبیله اخذایتمكه
راضی اولور سه اول وقتده مییی ردایدرد (وان قطع المشتري الثوب
او خاطه او صیغه اولت السويق بسمن ثم اطلع على عيب يرجع بنقصانه
وليس للبائع ان يأخذه) اكر مشتری ثوبی لقطع ایلسنه یاخود ذیکسه
یلخود بویاسه یاخود قلو دی یاغنی قاتسه بعده عیبیله اوزرینه مطلع اولسنه
عیبك نقصانه رجوعایدرد بایع ایچون مییی اخذایتمك اولمدی (وان قتل
المشتري العبد او كان طعاما فاكله ثم اطلع على عيب لم يرجع عليه بشيء)

فی قول ابی حنیفة رح لا یرجع بنقصان العیب) اگر مشتری کوله بی قتل ایلسه یاخود طعام اولوب آئی اکل ایلسه بعده عیب اوزرینه مطلع اولسه امام اعظم حضرت تلمینک قول شریفنده بایع اوزرینه بر نسنه ایله رجوع ایدمه من امامین رح بیوردیلر که نقصان عیب ایله رجوع ایدر (ومن باع عبدا فباعه المشتري ثم رد علیه بیع فان قبله بقضاء القاضي فله ان يردّه على البائع الاول وان قبله بغير قضاء القاضي فليس له ان يردّه) بر کیمسه بر کوله بی بیع ایدوب بعده مشتری دخی بیع ایلسه و آند نصکره اول کوله بایع ثانی اوزرینه عیب سببیه رد اولسه پس اگر قاضینک حکمیه اول کوله بی قبول ایلدیسه انک ایچون بایع اول اوزرینه رد اولیجیدر و اگر قاضینک حکمی اولیه رق قبول ایلدیسه انک ایچون بایع اول اوزرینه رد ایتک اولمدی (ومن اشترى عبدا بشرط البراءة من كل عيب فليس له ان يردّه بعيب وان يسم جملة العيوب ولم يعدها) بر کیمسه بر کوله بی هر عیبدن بری اولق شرطیه اشترا ایلسه انک ایچون اول کوله بی بر عیب سببیه رد ایتک اولمدی هر چن عیبلر تسمیه و تعداد اولنماش ایسه ده

باب بیع الفاسد

شوباب فاسد اولان بیعلرک بیاننده در (اذا كان احد العوضين او كلاهما محرما فالبيع فاسد كالبيع بالميتة او بالدم او بالخنزير او بالخنزير وكذلك ان كان غير مملوك كالحر) ایکی عوضک بری یاخود ایکیسیده حرام اولدینی وقتده بیع فاسددر مرداری یاخود قانی یاخود خنزیری یاخود شرابی بیع مثللو دخی ایکی عوضک بری غیر مملوک اولور ایسه حر مثللوینه بیع فاسددر (وبیع ام الولد والمدر والمکاتب فاسد) ام ولدی ومدبری ومکاتبی بیع ایتک فاسددر (ولایجوز بیع السمک فی الماء قبل ان یصطاده) بالنی صوده آولامزدن اول بیع ایتک جائز اولماز (ولایجوز بیع الطیر فی الهواء) هواده قوشی آولامزدن اول بیع ایتک جائز اولماز (ولایجوز بیع الحمل ولا التاج) حمل و نساچی بیع ایتک جائز اولماز (ولایجوز بیع اللبن فی الضرع والصوف علی ظهر الغنم و ذراع من الثوب و جذع من سقف و ضربة القانص) حیوانک مهسنده اولان سودی وغنمک ظهرنده اولان یوکی برطوب ثوبدن غیر معین اولان بر ذراعی وسقفدن غیر معین اولان

بر کریشی و بالی آولایچی کیمسه نک بر کره توری آتوب و بالی چبقار منسی
 بیع ایتک جائز اولماز (ولایحوز بیع المزاینة وهی بیع التمر علی النخل بحرصه
 تمر) خرما اغاجی اوزرنده اولان تمری بر سله یه بیع ایتک جائز اولماز
 (ولایحوز بالقاء الحجر والملاسة) حیوانه هجری آتمق ایله و قاشه یا بشمق
 ایله بیع جائز اولماز (ولایحوز بیع الثوب من ثوبین) دخی ایکی ثوبدن
 بر ثوبی بیع ایتک جائز اولماز (ومن باع عبدا علی انه یعتقه المشتري اوید بره
 او یکنابه او باع امة علی انه یستولدها فالبیع فاسد) بر کیمسه بر کوله بیع ایلمسه
 مشتری انی آزاد یا خود مدبر یا خود مکاتب ایتک شرطی اوزرینه بیع
 فاسد در یا خود اول کیمسه بر جاریه بیع ایلمسه اول شرط اوزرینه که مشتری
 آتی ام ولد ایده یه بیع فاسد در (و كذلك لو باع عبدا علی ان یستخذه البائع
 شهرا اودارا علی ان یسکنها مدة معلومة او علی ان یقرضه المشتري درهما
 او علی ان یهدی له هدیه) اگر بایع بر عبدی کند و سنه بر آی خدمت ایتک
 اوزره یا خود برداری بیع ایلمسه مدت معلومه مقداری آنده ساکن اولمق
 اوزره یا خود مشتری بر درهم قرض ایتک اوزره یا خود بر هدیه و یرمک
 اوزره بیع ایلمسه بو صورتلرک جمله سنده بیع فاسد در (ومن باع عینا علی
 ان لا یسلمها الی رأس الشهر فالبیع فاسد) بر کیمسه مثلا بر ثوبی آی باشند
 تسلیم ایتک شرطیله بیع ایلمسه بیع فاسد در (ومن باع جاریة الاحمالها فسدت
 البیع) بر کیمسه بر جاریه یی بیع ایدوب حملی بیع ایلمسه بیع فاسد اولور
 (ومن اشتری ثوبا علی ان یقطعه البائع ویخیطه فیصا او یبعا او نعلا علی
 ان یحذوها او یشرکها فالبیع فاسد) بر کیمسه بر ثوبی بایع ایچون قیص یا خود
 قبا دیکمک قوی اوزره اشترا ایلمسه یا خود نعلی شول قول اوزره که بایع اکا
 طاسمه طاقه یا خود برابر لیه بو ایکی صورتده بیع فاسد در (والبیع الی النیروز
 والمهرجان وصوم النصاری وفطر الیهود اذا لم یعرف المتبایعان ذلك
 فاسد) نوروز و مهر جان و صوم نصاری و فطر یهوده بیعی تعلیق ایدوبده بایع
 و مشتری بو نلری بیلمد کیری و قتده فاسد در (۲) (ولایحوز البیع الی الحصاد
 والدیاس وقدم الحجاج والقطف) اکین بچمنه و خرمن دو کمنه و اوزوم
 کسالمسنه و حاجیلرک قدومنه دکین دیو بیع ایتک جائز اولماز (فان تراضیا

(۲) زید بر عینی
 عمرو سلطان
 نوروز قدر بیع
 ایلمسه سلطان نوروز
 نه زمان اولدیغنی
 بیلمد کیری و قتده
 بیع فاسد در اجل
 معلوم اولمدیغندن
 اگر سلطان نوروز
 مارتک اوزن ایکنجی
 کونی اولدیغنی
 بیلمد کیری صورتده
 بیع صحیح اولور

باسقاط الاجل قبل ان ياخذ الناس في الحصاد والدياس وقيل قدوم الحاج جاز
 البيع) اكر متبايع اولا كيمسه لراس حصاد ودياسه شروع ايتزدن اول دخي
 قدوم الحاجدن اول اجلى اسقاط ايله راضى اولسه لى بيع جائز اولور (فاذا قبض
 المشتري المبيع في بيع الفاسد بامر البائع وفي العقد عوضان كل واحد منهما مال
 ملك المبيع ولزومه قيمته) بيع فاسده بايعك امريله مشتري ميبى قبض ايدوب
 وعقده ايكى عوض اولوب برى مال اولدينى وقتده مشتري ميبى مال اولوب وقيمته
 لازم كلور (ولكل واحد من المتعاقدين فسخه فان باعه المشتري نفذ بيعه)
 صورت سابقه ده متعاقدين هر برى ايجون بيعى فسخ ايتك اوليجيدريس
 مشتري اول ميبى بيع ايلسه بيعى نافذ اولور (ومن جمع بين حر وعبد او شاة
 ذكية وميتة بطل البيع فيهما) بر كيمسه حر ايله عبدك بيننى ياخود بسملاه
 شريفه ايله بوغاز لانتش غنم ايله مردار اولمش غنمك بيننى جمع ايلسه انلرك
 ايكيسنده ده بيع باطل اولور (وان جمع بين عبد اومدبر وبين عبده وعبد غيره
 صح العقد في العبد بخصته من الثمن) اكر عبد ايله مدبر بيننى وكندى عبدى
 ايله غيرك عبدى بيننى جمع ايلسه عقد عبده نمندن حصه سيله صحيح اولور
 (ونهى رسول الله صلى الله عليه وسلم عن التجش وعن السوم على سوم غيره
 وعن تلقى الجلب وبيع الحاضر للبادى والبيع عند اذان الجمعة) فخر كائنات
 صلى الله تعالى عليه وسلم افند من حضر تلى شراسنى مراد ايتديكى نسنه نك
 ايتانى زياده ايتدن وبايع ايله مشتري راضى اولمش ايكن كلوب زياده بها
 ويره نك آليه طالب اولمقدن دخي جاي طشره دن استقبال ايدوب مالى
 ميدان بلده يه كتور مزدن اقدم شراسنه طالب اولمقدن دخي بر بلده ده
 حاضر اولانى بادي وصحراده اولان كيمسه لره فروخت ايتدن وجمعه اذانى
 عندنده بيع ايتدن بو صور تلىك جمله سندن نهى بيوردى (وكل ذلك يكره
 ولا يفسد به العقد) ذكر اولنا نلرك جمله سى مكروه اولور لكن بونلر ايله
 عقد فاسد اولماز (ومن ملك مملوكين صغيرين احدهما ذورحم محرم من الآخر
 لم يفرق بينهما وكذلك اذا كان احدهما كبيرا والاخر صغيرا فان فرق بينهما
 كره له ذلك وجاز البيع) بر كيمسه ايكى كوچك مملوك لره مالك اولسه برى آخره

كيجه ايله كوندوزك
 برابر اولدينى زماندر

۴۴

محرم اولدینی حالد اول کیمسه ایکسینک بیننی تفریق ایتمز یعنی بیع ایتمه برینی
آخردن آرماز و اول ایکی مملوک بری کیر آخری صغیر اولدینی صورتده ینه
حکم ذکر اولنان مثلودر پس اگر بینلرینی تفریق ایدر سه بیع جائز اولور
ایسه ده لکن مکروهدر (وان کانا کیرین فلا بأس بالتفریق بینهما) و اگر بری
آخره محرم اولان ایکی مملوک کیر اولور لر سه بینلرینی تفریق ایتمکده بأس یوقدر

باب الاقالة

بو باب اقالهیه دائر مسائلک بیاننده اولیجیدر (الاقالة جائزة فی البیع بمثل
التمن الاول فان شرط اقل منه او اکثر فالشرط باطل و یرد مثل التمن الاول)
اقاله ترکیه کیرودونمکدر بیعده ثمن اولک مثلیله جائز اولور پس اگر
ثمن اولک مثلندن نقصان یا خود زیاده شرط قلنسه شرط باطل اولوب
ثمن اولک مثلی رد اولور (وهی فسخ فی حق المتعاقدين بیع جدید فی حق
غیرهما فی قول ابی حنیفة رح) اقاله متعاقدين حقنده فسخدر متعاقدينک
غیرسی حقنده امام اعظم حضر تلرینک قول شریفنده بیع جدیددر یعنی
شفعه دار اولان کیمسه حقنده یکیدن بیعدر (وهلاک التمن لا یمنع صحة
الاقالة وهلاک المبیع یمنع منها فان هلاک بعض المبیع جازت الاقالة فی باقیه)
ثمنک هلاک اولسی اقاله نک صحیح اولسنی منع ایلمز لکن مبیعک هلاکی
اقاله نک صحتیه مانع اولور یعنی مبیع هلاک اولدقدن صکره اقاله صحیح اولماز
پس مبیعک بعضیسی هلاک اولسه باقیده اقاله جائزدر

باب المراجعة والتولية

بو باب مراجحه وتولیه نک بیاننده در (المراجعة نقل ما ملکه بالعقد الاول
بالتمن الاول مع زیاده ربح) مراجحه عقد اول ایله مالک اولدینی شیئی ربحی
زیاده ایله برابر ثمن اول ایله نقل ایتمکدر (والتولية نقل ما ملکه بالعقد
الاول بالتمن الاول من غیر زیاده ربح) دخی تولیت عقد اول ایله مالک
اولدینی شیئی ربحی زیاده ایتمکسزین ثمن اول ایله نقل ایتمکدر (ولا تصح
المراجعة ولا التولية حتی یکون العوض مما له مثل) تولیت و مراجحه صحیح
اولماز تا که عوض مثلیاتدن اولدقجه (و یجوز ان یضیف الی رأس المال
اجرة القصار والصباغ والطرار والقتل واجرة حمل الطعام) دخی

بو باب متعاقدين
بیننده اولان عقدی
ازاله و رفع ایتنک
بیاننده در

رأس الماله بز آغار ديجينك اجرتنى وبوياجينك اجرتنى واشيايه علامت وضع
ايدن وتمغا اورانك اجرتنى و حال اجرتنى ضم ايتك جائز اولور (ويقول
قام على بكذا ولا يقول اشترى به بكذا) بايع اولان دبركه اوزر يمه شوقيمته اولدى
شوقيمته صاتون الدم ديمز (فان اطلع المشتري على خيانة في المراجعة فهو
باختيار عند ابى حنيفة رح ان شاء اخذه بجميع الثمن وان شاء فسخ) اكر
مشتري مراجعة خيانت اوزرينه مطلع اولسه امام اعظم رح عندنده مخيردر
ديلر سه ثمنك كليسى ايله اخذ ايدر ديلر سه فسخ ايدر (وان اطلع المشتري
على خيانة في التولية اسقطها من الثمن وقال ابو يوسف يحط فيهما وقال محمد
رح لا يحط فيها) اكر مشتري توليتده خيانت اوزره مطلع اولسه ثمنن
خيانتى اسقاط ايدر امام ابى يوسف بيورديكه ايكي سنده ده ثمنن تنزيل ايدر
امام محمد رح بيورديلر كه ايكي سنده ده ثمنن نقصان قيلناز (ومن اشترى
شيئا مما ينقل ويحول لم يحجز له بيه حتى يقبضه) بر كيمسه نقل وتحويل قبول ايدن
اشيادن بر نسنه اشترا ايلسه آنى قبض ايدنه قدر بيع ايتك جائز اولماز (ويجوز
بيع العقار قبل القبض عند ابى حنيفة وابى يوسف رح وقال محمد رح لا يجوز)
عقارى قبض ايتزدن اول بيع ايتك امام اعظم وامام ابى يوسف عندلر نده جائز اولور
امام محمد بيورديلر كه جائز اولماز (ومن اشترى مكيلا مكايلا او موزونا
موازنة فاكنتاله او اتزنه ثم باعه مكايلا او موازنة لم يحجز للمشتري الثانى
ان يبيعه ولا يأكله حتى يعيد الكيل والوزن ثانيا) بر كيمسه بر مكيلى كيل
يوننندن يا خود بر موزونى وزن يوننندن اشترا ايدوب پس كيل ووزن
ايلسه بعده كيل يوننندن يا خود وزن يوننندن بيع ايلسه مشتري ثانى ايچون
انى بيع واكل ايتك جائز اولماز ايكنجى كره بيعى اعاده ايدنه قدر (والتصرف
فى الثمن قبل القبض جائز) ثمنى قبض ايتزدن اقدم انده تصرف جائز
اولور (ويجوز للمشتري ان يزيد للبائع فى الثمن) مشتري بايع ايچون
ثمنده زياده ايتك جائز اولور (ويجوز للبائع ان يزيد فى المبيع) دخى
بايع ايچون مبيعه زياده ايتك جائز اولور (ويجوز ان يحط من الثمن)
ثمنن تنزيل ايتك جائز اولور (ويتعلق الاستحقاق بجميع ذلك)
اصل ايله زياده نك جميعسنه استحقاق تعلق ايدر (ومن باع ثمن حال ثم اجله

اجله اجلا معلوما صار مؤجلا) بر کیمه پشین نمه بیع ایله بعده بر مدت معلومه مهات ویرسه مؤجل اولور یعنی ویره سیه اولمش اولور (وکل دین حال اذا اجله صاحبه صار مؤجلا) هر پشین اولان دینی صاحبی بر مدت مهات ویردیکی وقتده مؤجل اولور (الا القرض فان تأجيله لا یصح) لکن قرض شرعی اوزره اولان دینی تأجیل صحیح اولماز .

باب الربوا

بواب ربانك بیانده اولیجیدر (الربوا محرم فی کل مکیل اوموزون اذا بیع بجنسه متفاضلا) ربوا حرامدر هر مکیلده یاخود موزونده جنسنه آر تغیله بیع اولاندینی وقتده (والعلة فیہ الکیل مع الجنس او الوزن مع الجنس) ربوا ده سبب جنس ایله بیله کیل یاخود جنس ایله بیله وزندر (واذا بیع المکیل اوموزون بجنسه مثلاً بمثل جاز البیع وان تفاضلاً لم یجز البیع) ودخی مکیلات یاخود موزونات مثلاً بمثل جنسنه بیع اولنسه جائز اولور واکر فضله سیله جنسی جنسنه بیع اولنسه جائز اولماز (ولا یجوز بیع الجید بالردی مما فیہ الربوا الا مثلاً بمثل) ربا جریان ایدن نسنه لرده ایو اولان نسنه بی کو توسنه بیع ایتک جائز اولماز انحق مثلی مثله جائز اولور (فاذا عدم الوصفان الجنس والمعنی المضموم الیه حل التفاضل والنساء واذا وجدا حرم التفاضل والنساء) ایکی وصف بولمدرینی صورتده ایکی وصفدن مراد جنس و جنسه ضم اولنان کیل یاخود وزندر فضله سیله ده دخی ویره سیه ده بیع جائز اولور وایکی وصف بولمدرینی وقتده فضله سیله ده دخی ویره سیه ده بیع جائز اولماز یعنی حرام اولور (واذا وجدا حدھا دون الا حرم حل التفاضل وحرم النساء) اگر اول ایکی وصفک بری بولنوب آخر بولمدرینی صورتده فضله سی حلال اولور ویره سیه سی حرام اولور (وکل شیء نص رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم علی تحريم التفاضل فیہ کیلا فهو مکیل ابداء) هر نسنه که فیخر کائنات صلی الله تعالی علیه وسلم اقدیمز اول نسنه ده تفاضل حرام اولمق اوزره کیل جهتندن تصریح بیوردی اول نسنه دائماً کیلیدر (وان ترک الناس الکیل فیہ مثل الخنطة والشعیر والتمر والمالح) هر چن اول نسنه ده ناس کیلی ترک ایدر لر ایسه ده کیل یونندن تصریح بیوریلان خنطه وشعیر وخرما وطوز

مثلا ولددر (وكل مانص رسول الله عليه الصلوة والسلام على تحريم التفاضل فيه وزنا فهو موزون ابدا) هر نسنه كه آنده تفاضلك حرام اولمسی اوزرينه وزن يونندن فيخر كائنات افندمن تصريح بيوردي اول نسنه دائما موزوناتدر (مثل الذهب والفضة) وزن جهتسدن تصريح بيوريلان آتون وكوش مثلاودر (ومالم ينص عليه فهو محمول على عادة الناس) اول نسنه كه انك اوزرينه تصريح بيورمدی ناسك عادتى اوزرينه محمولدر يعنى ناس اول نسنه يي وزنده استعمال ايدرلرايسه وزن اعتبار اولنور واكر كيلده استعمال ايدرلر سه كيل اعتبار اولنور (وعقد الصرف ما وقع على جنس الاثمان يعتبر فيه قبض عوضه في الجنس) عقد الصرف اول شيدر كه اثمان جنسى اوزرينه واقع اولسه انده ايكي عوضى مجاسده قبض ايتك اعتبار اولنور (وماسواه مما فيه الربوا يعتبر فيه التعيين ولا يعتبر فيه التقابض) اثمان جنسى اوزرينه واقع اولميان عقد صر فده ر باجريان ايدن نسنه لردن اولديغى حالده آنده تعيين اعتبار اولنور تقابض اعتبار اولنماز (ولا يجوز بيع الحنطة بالدقيق ولا بالسويق) حنطه يي دقيقه يا خود قاوده بيع ايتك جائز اولماز (ويجوز بيع اللحم بالحيوان عند ابى حنيفة وابى يوسف رح) امام اعظم وامام ابى يوسف قتنده لحمى حيوانه بيع ايتك جائز اولور (وقال محمد لا يجوز الا ان يكون اللحم اكثر مما فى الحيوان) امام محمد حضر تلى بيورديلر كه لحمى حيوانه بيع جائز اولماز لحم حيوانده اولان لمدن اكثر اولدقجه (ويجوز بيع الرطب بالتمر مثلا بمثل والعنب بالزبيب) ياش خرما يي قورى خرمايه مثلا بمثل بيع جائز اولور ودخى ياش اوزومى قورى اوزومه مثلى مثله جائز اولور (ولا يجوز بيع الزيتون بالزيت والسمسم بالشيرج حتى يكون الزيت والشيرج اكثر مما فى الزيتون والسمسم فيكون الدهن بمثله والزيادة بالشجير) زيتونى دهن زيتونه وصوصامى صوصام ياغنه بيع جائز اولماز تا كه دهن زيتون وصوصام زيتونده وصوصامده اولان ياغدن اكثر اولانه قدر پس دهن مثله وزياده سى ضربنه وقوبدوننه يعنى پوصاسنه مقابل اولور (ويجوز بيع اللحمان المختلفة بعضها ببعض متفاضلا وكذلك البان البقر والغنم واخل الدقل بنخل العنب) بعضيسى بعضيسنه مختلفه اولان ايكي لحمى متفاضلا بيع جائز اولور دخى بقر سوديله غنم سودى وخرما سر كه سيله اوزوم سر كه سى

ذكر او انسان مثلودر (ويجوز بيع الخبز بالخطبة والدقيق متفاضلا)
 نان عزيزى حنطه به ودقيقه فضله سيله بيع جائز اولور (ولاربوا بين
 المولى وعبده ولا بين المسلم والحربى فى دار الحرب) كوله ايله سيدى بيننده
 ودار حربده اولان مسلم ايله حربى بيننده ربا اولمدى والله اعلم

باب السلم

بواب مؤجلى معجله بيع بياننده در (السلم جائز فى المكيلات والموزونات
 والمعدودات التى لاتتفاوت كالجوز والبيض وفى المذروعات) مكيلاته
 وموزوناتده دخى جوز ويمورطه مثللو تفاوتى اوليان معدوداتده دخى
 مذروعاتده ذكر اولنانلرده سلم جائز در (ولايجوز السلم فى الحيوان واطرافه
 ولا فى الجلود عدد اولافى الحطب جز ما ولا فى الرطبة جزرا) دخى حيوانده
 واطرافنده يعنى باش واياغنده وعدديونندن در يلرده ارقه ويوك يونندن حطبه
 وباغ يونندن ياش يونجده سلم جائز اولماز (ولايجوز السلم حتى يكون المسلم فيه
 موجودا من حين العدل الى حين المحل) سلم جائز اولماز تا كه سلم قلنان نسنه عقد
 وقتندن حين محله دكين موجود اولنه جقدر (ولا يصح السلم الا ان يكون مؤجلا
 فيه باجل معلوم) سلم صحيح اولماز آنجق سلمك مدتته مدت معلومه اولور سه صحيح
 اولور (ولايجوز السلم بمكيال رجل بعينه ولا بذراع رجل بعينه ولا بطعام قرية
 بعينها ولا فى ثمرة نخلة بعينها) برر جلك اولچكى ايله وبرر جلك اندازه سيله
 وبرر معين قريه نك طعامنده وبرر نخله نك بعينها تمره سنده سلم جائز اولماز
 (ولايجوز السلم عند ابى حنيفة رح الابسج شرائط تذكر فى العقد) امام
 اعظم رح قتنده سلم جائز اولماز آنجق عقدده ذكر اولنان يدى شرطله جائز
 اولور (جنس معلوم ونوع معلوم وصفة معلوم ومقدار معلوم واجل
 معلوم) عقدده ذكرى لازم اولان شرطلردن جنسى معلوم اوله مثلا
 حنطه وشعير كى ونوعى معلوم اوله مثلا صولى تر لائك حنطه سندن يا خود
 قير تر لا حنطه سندن وصفتى معلوم اوله يعنى اسكى حنطه ويابكى حنطه ومقدارى
 معلوم اوله بش كيله يا خود اون كيله ومدتى معلوم اوله مثلا اوچ ماه كى (ومعرفة
 مقدار رأس المال اذا كان مما يتعاق العقد على مقداره كالمكيل والموزون
 والمعدود) التنجى شرط رأس المالك مقدارىنى بيا مكدر رأس المالك

مقداری اوزرینه عقد تعلق ایدن نسنه لردن اولدینی وقتده مکمل و موزون و معدود مثللو (و تسمیه المكان الذی یوفه فیہ اذا کان مماله حمل و مؤنة) یدنجی شرط مسلم فیہ اولان نسنه نی ادا ایایه جک مکانی ذکر ایلمکدر مسلم فیہ حمل و مؤنتی اولان نسنه لردن اولدینی وقتده یعنی یوکلنمسی و زحمتی اولان نسنه لردن اولورسه (وقالا لایحتاج الی تسمیه رأس المال اذا کان معینا ولا الی مکان التسمی) امامین بیوردیلرکه رأس المال معین اولدینی وقتده ذکر ایتمکه و تسایم اولنه جق مکانی ذکر ایتمکه حاجت یوقدر (و یسلمه فی موضع العقد) مسلم فیہ اولان نسنه نی عقد موضعده تسایم ایابر (ولا یصح السلم حتی یقبض رأس المال قبل ان یفارقة) سلم صحیح اولماز مادامکه مفارقتدن اول رأس المال قبض اولمندی (ولا یجوز التصرف فی رأس المال ولا فی المسلم فیہ قبل قبضه) رأس المالدیه و مسلم فیده قبض ایتمزدن اول تصرف جائز اولماز (ولا یجوز الشریکة ولا التولیة فی المسلم فیہ قبل القبض) مسلم فیہ اولان نسنه نی قبض ایتمزدن اول شرکت دخی تولیت جائز اولماز (و یجوز السلم فی الثیاب اذا سمی طولا و عرضا و رقعة معلومة) اینی و اوزونی و اینجه لکی یونندن ذکر اولدینی صورتده ثیابده سلم جائز اولور (ولا یجوز السلم فی الجواهر و لافی الخرز) جواهرده و بونجقلرده سلم جائز اولماز (ولا بأس بالسلم فی اللبن و الآجر اذا سمی ملبنا معلوما) معلوم اوله رقی قالب ذکر اولدینی صورتده کرپیچ و کره میدایله ساحده بأس یوقدر (وکل ما امکن ضبط صفته و معرفة مقداره جاز السلم فیہ و ما لا یمكن ضبط صفته و لا یعرف مقداره لایجوز السلم فیہ) صفتی ضبط ایتمک و مقدارینی بیامک ممکن اولان نسنه لرده سلم جائز اولور و صفتی ضبط ایتمک و مقدارینی بیامک ممکن اولیان نسنه لرده سلم جائز اولماز (و یجوز بیع الکلب و الفهد و السباع) کلب و پارس دینیلان جانوارلری و معلم اولان جانوارلری بیع جائز اولور (ولا یجوز بیع الحمر و الخنزیر) شرابی و خنزیری بیع جائز اولماز (ولا یجوز بیع دود القز الا ان یكون مع القز و لا النحل الا ان یكون مع النکورات) اییک بوجکنی بیع ایتمک جائز اولماز اییکله بیله اولدینی صورتده جائز اولور دخی بال اریسنی بیع جائز اولماز آنجق ظرفیله برابر جائز اولور (واهل الذمة فی المبیعات کالمسلمین

الافى الحمر والخنزير خاصة) اهل ذمت ببيع نده مسلمانر كيدر لكن خنزير ايله شرابده دكل (فان عقدهم على الحمر كعقد المسلم على العصير وعقدهم على الخنزير كعقد المسلم على الشاة) پس اهل ذمتك خمر اوزرينه اولان عقدى مسلمانك شيره اوزرينه اولان عقدى مثلودر وانلرك خنزير اوزرينه اولان عقدى مسلمانك شاة اوزرينه اولان عقدى مثلودر

باب الصرف

بواب صرفك بياننده در (الصرف هو البيع اذا كان كل واحد من عوضيه من جنس الاثمان) صرف اصطلاح فقهاده بيعدر ايكي عوضدن هر برى اثمان جنسندن اولدقلىرى وقتده (فان باع فضة بفضة او ذهباً بذهب لم يجز الا مثلاً بمثل وان اختلفا في الجودة والصياغة) پس فضه ي فضه يه يا خود آلتونى آلتونه بيع ايلسه جائز اولماز مكر مثلاً بمثل اوله هر چن انلر جودت وصياغته مختلف اولور لر ايسه ده (ولا بد من قبض لعوضين قبل الافتراق عن المجلس) مجلسدن آيرلمازدن اول ايكي عوضى قبض ايتمكدن لازمدر (فان باع الذهب بالفضة جاز التفاضل وحرم النساء) اكر ذهبى فضه يه بيع ايلسه تفاضل جائز اولوب ويره سيه سى حرام اولور (وان افترقا في الصرف قبل قبض العوضين او احدهما بطل البيع) ايكي عوضى يا خود ايكيسنك برينى قبض ايتزدن اول مفارقت ايدر لر ايسه بيع باطل اولور (ولا يجوز التصرف في ثمن الصرف قبل قبضه) ثمن صرفده قبض ايتزدن اول تصرف جائز اولماز (ويجوز بيع الذهب بالفضة مجازفة) بوجه تخمين ذهبى فضه يه بيع جائز اولور (ومن باع سيفاً محلي بمائة درهم وحلية خمسين درهما فدفع من ثمنه خمسين درهما جاز البيع وكان المقبوض من حصة الفضة وان لم يبين ذلك) بر كيمسه بردونادلمش قليجى يوز درهمه وبيزه كنى الى درهمه بيع ايلسه پس اول قايجك ثمنندن الى درهم دفع ايلسه بيع جائز اولور ومقبوض اولان فضه نك حصه سندن اولور هر چن بيان اولمازا ايسه ده (وكذلك ان قال خذ هذه الخمسين من ثمنهما) ينه ماسبق مثللو حلينك حصه سندن اولور اكر ديرسه كه شو الى درهمى ايكيسنك ثمنندن اخذ ايله (وان لم يتقابضا الخمسين حتى افترقا بطل العقد في الحلية والسيف اذا كان لا يتخاص الا بضرر وان كان يتخاص

بغير ضرر جاز البيع في السيف وبطل في الحلية) اكر مفارقت ايدنهك اللى
 درهمى تقابض ايتزلر ايلسه حليده وسيفده عقد باطل اولور حلى بي سيفدن
 تخلص ممكن اوليوب مكر ضرر ايله تخلص اولدينى صورتده اكر اول حليده بي
 ضرر سز تخلص ممكن اولور سه سيفده بيع جائز اولوب حليده باطل اولور
 (ومن باع اناء فضة ثم افترقا وقد قبض ببعض ثمنه بطل البيع فيما لم يقبض وصح فيما
 قبض وكان الاناء مشتركا بينهما) بر كيمسه كموش چنانغى بيع ايدوب بعده
 مفارقت ايلسه لر حالبوكه ثمنك بعضيسنى قبض ايتش ايدى قبض ايلمديكنديه
 بيع باطل اولوب قبض ايلديكنديه صحيح اولور واول اناء ايكيسى بيتنده
 مشترك اولور (وان استحق بعض الاناء كان المشتري بالخيار ان شاء اخذ الباقي
 بخصته وان شاء رده) اكر اول انانك بعضيسى مستحق اولسه مشتري مخيردر
 ديلر سه باقى بي حصه سيله اخذ ايدر وديلر سه رد ايدر (وان باع قطعة نقره
 فاستحق بعضها اخذ ما بقى بخصته فلا خيار له) اكر كموش پارچه سنى بيع
 ايلسه پس بعضيسى مستحق چيقاسيه باقى سنى حصه سيله اخذ ايدر وانك
 ايجون مخير لك يوقدر (ومن باع درهمين ودينارا بدينارين ودرهم جاز البيع
 وجعل كل واحد من الجنس مقابل بالجنس الآخر) بر كيمسه ايكى درهمى
 وبردينارى ايكى دينار وبرد درهم (۲) بيع ايلسه بيع جائز اولور وايكى جنس دن
 هر برلرى جنس آخره مقابل اولور (ومن باع احد عشر درهما بعشرة
 دراهم ودينار جاز البيع وكانت العشرة بمثابة والدينار بدرهم) بر كيمسه
 اون بردرهمى اون درهم وبرديناره بيع ايلسه بيع جائز اولور اون درهم
 مثلنه ودينار درهم مقابل اولور (ويجوز بيع درهمين صحيحين ودرهم
 غلة بدرهم صحيح ودرهمين غلتين) صحيح اولان ايكى درهمى وغله اولان
 بردرهمى صحيح اولان بردرهمه وغله اولان ايكى درهمه بيع ايتك جائز
 اولور (واز كان الغالب على الدراهم الفضة فهي في حكم الفضة) اكر
 دراهم اوزرينه فضه غالب اولور سه اول دراهم فضه حكمنده در (واذا كان
 الغالب على الدينار ذهباً فهي ذهب يعتبر فيهما من تحريم التفاضل ما يعتبر
 في الجياد) دينارلر اوزرينه ذهب غالب اولدينى وقتده اول دينارلر
 ذهبدر خالص فضه وذهبده تفاضلك تحريمندن اعتبار اولنان فضه وذهب

(۲) معلوم اوله كه
 دراهم ودينار سكه
 اورلمش فضه وذهبده
 استعمال اولور
 سله

حکمنده اولانده دخی اعتبار اولنور (وان کان الغالب علیهما الغش فلیسا فی حکم الدراهم والدنانیر) اگر فضه و ذهب اوزرینه غشی غالب اولور ایسه پس بونلر دراهم و دنانیر حکمنده دکلدرلر (واذا بیعت بجنسها متفاضلا جاز) غشی غالب اولان جنسنه فضله سیله بیع اولندیغی وقتده جائز اولور (واذا اشتری بها سلعة ثم کسدت قبل القبض فترك الناس المعاملة بها بطل البیع عندابی حنیفة رح وقال ابو یوسف علیه قیمتها یوم البیع وقال محمد رح یعتبر قیمتها آخر ما یتعامل الناس به) غشی غالب اولوب دراهم و دنانیر حکمنده اولیان مسکوک ایله برمتاع اشترا ایسه بعده مناعی قبض ایتمزدن اول غشی غالب اولان مسکوک کسادلهسه پس ناس آنکله معامله بی ترک ایلهسه لاما اعظم رح عندنده بیع باطل اولور امام ابی یوسف بیوردیلر که بیع کوننده اولان قیمتی لازم کلور و امام محمد بیوردیلر که ناس آنکله تعامل ایلدیکی مدتک آخرنده واقع اولان قیمت اعتبار اولنور (ویجوز البیع بالفلوس فان كانت نافقة جاز البیع وان لم یعین وان كانت کاسدة لم یجز البیع بها حتی یعینها) پول ایله بیع ایتمسی جائز اولور پس اگر اول پول رایجه اولور ایسه بیع جائز اولور هر چن تعیین ایتمز ایسه ده و اگر کاسده اولور ایسه اول پولی تعیین ایتمدکجه بیع جائز اولماز (واذا باع بالفلوس النافقة ثم کسدت قبل القبض بطل البیع عندابی حنیفة رح) فلوس رایجه ایله بیع ایدوب بعده کسادلهسه قبض ایتمزدن اول امام اعظم رح عندنده بیع باطل اولور (ومن اشتری شیئا بنصف درهم فلوس جاز البیع وعلیه ما یباع بنصف درهم من الفلوس) برکیمسه یارم درهملک فلوسه برنسنه اشترا ایلهسه بیع جائز اولور و اول کیمسه اوزرینه یارم درهمه بیع اولنان فلوس لازم کلور (ومن اعطی الصیرفی درهما وقال اعطنی بنصفه فلوسا وبنصفه نصفاً الاحبة فسد البیع فی الجمیع عندابی رح) برکیمسه صرافه بر درهم اعطا ایدوب یارم درهم مقابله سنه پول و یارم درهم مقابله سنه بر حبه نقصان اوله رق یارم درهم ویردیه امام اعظم حضر تلی عندنده جمیعسنده بیع فاسد اولور (وقالا جاز البیع فی الفلوس و بطل فیما بقی) امامین رح بیوردیلر که پولده بیع جائز اولوب باقیده باطل اولور (ولو قال اعطنی بنصف درهم فلوسا و نصفاً الاحبة جاز البیع و كانت الفلوس والنصف الاحبة بدرهم) اگر نصف درهم

مقابلہ سندہ فلوس و بر حبه نقصان اولہرق نصف اعطا ایتدیسہ بیع جائز اولور
فلوس دخی بر حبه نقصان اولان نصفك جمہ سی بر درہم مقابلہ سندہ اولور

کتاب الرهن

رهن لغتہ مطاق حبسہ دیر لر (الرهن ینعقد بالایجاب والقبول و یتیم بالقبض)
رهن ایجاب و قبول ایلہ منعقد اولور و قبض ایلہ تمام اولور (فاذا قبض المرتهن
الرهن محوزا (۲) مفرغا ممیزا (۳) تم العقد فیہ) مرتہنك رهنی محوز مفرغ
ممیز اولدینی حالہ قبض ایلدیکی وقتہ عقد آندہ تمام اولور (و ما لم یقبض فالرهن
بالخیار ان شاء سلمہ الیہ وان شاء رجع عن الرهن) مادامکہ مرتہن رهنی قبول
و قبض ایتما مشدر رهن غیر در دیار سہ رهنی تسلیم ایدر و دیار سہ رهندن
رجوع ایدر (فاذا اسلم الیہ و قبضہ دخل فی ضمانہ) رهن مرتہنہ رهنی تسلیم ایلدیکی
صور تہ و مرتہن رهنی قبض ایلسہ انك ضمانہ داخل اولور (ولا یصح
الرهن الا بدین مضمون و هو مضمون بالاقل من قیمته و من الدین) رهن
صحیح اولماز انجق ضمان لازم کلان دین مقابلہ سندہ صحیح اولور و دخی
رهن رهنك قیمتیلہ دیندن اقل اولان ایلہ مضموندر (فاذا هلك فی يد
المرتهن والدین و قیمته سواء صار المرتهن مستوفیا لدینہ حکما) پس رهن
مرتہنك یدندہ هلاک اولدینی وقتہ و رهنك قیمتیلہ دین برابر اولدینی حالہ
مرتہن دیننی بکمالہ قبض حکمنده ایتمش اولدی (وان کان قیمۃ الرهن
اکثر من الدین فالفضل امانۃ فی ید المرتهن وان كانت اقل سقط من الدین
بقدرها و رجع المرتهن بالفضل) اگر رهنك قیمتی دیندن اکثر اولور
ایسہ فضلہ سی مرتہنك عندندہ امانتدر اگر رهنك قیمتی دیندن آز اولور
ایسہ قیمت مقداری دیندن ساقط اولور و مرتہن فضلہ سیلہ رهنہ رجوع
ایدر (ولا یجوز رهن المشاع ولا رهن ثمرة على رؤس الشجر دون
النخل ولا زرع فی الارض دون الارض) مشترك اولان متاعی رهن
و یرمك جائز اولماز و اغاج اوزرندہ اولان میوہی رهن و یروب اغاجی
و یرمماك دخی جائز اولماز و برارضہ اکینی رهن و یروب ارضی
و یرمماك دخی جائز اولماز لکن فی بلادنا ارضی اکین ایلہ بیلہ رهن
و یرلسہ ینہ جائز اولماز (ولا یجوز رهن النخل والارض دونهما) دخی

(۲) محوزا قولی نخل
اوزرندہ بولسان
تمری رهن و یروب
نخلی و یرمماکدن
احترازدر سندہ
مفرغا قولی زرعی
رهن و یروب ارضی
و یرمماکدن احترازدر
سندہ

(۳) ممیزا قولی مشترك
اولان نسنہی رهن
و یرمکدن احترازدر
کر کسہ قسمت قبول
ایتسون و کک
ایتسون سندہ

ارضی و نخلی اکینسز و میوه سز رهن و یرمک جائز اولماز (ولا یصح الرهن بالامانات کالودائع والمضاربات و مال الشركة) و دایع و مال مضارب به و مال شرکت مثلوا و امانتله مقابله سنده رهن صحیح اولماز (و یصح الرهن برأس مال السلم و بالثمن الصنف و المسلم فیہ) رأس المال سلم مقابله سنده و ثمن صرف مقابله سنده و مسلم فیہ مقابله سنده رهن صحیح اولور (وان هلك فی مجلس العقد تم الصنف و السلم و صار الرهن مستوفیا لدينه) اگر رهن عقد مجلس سنده هلاک اولسه صرف و سلم تمام اولور و مرتهن دخی دینی حکما المثل اولور (واذا اتفقا علی وضع الرهن علی ید عادل جاز و لیس للمرتهن و لا الراهن ان یاخذہ من یدہ فان هلك فی یدہ یدخل فی ضمان المرتهن) دخی راهن و مرتهن رهنی بر عادل کیمسه نک عنیدینه وضع ایتک اوزرینه اتفقا ایلدکاری وقتده جائز اولور یا لکنز راهن ایچون و یا لکنز مرتهن ایچون رهنی اول عادلن اخذ ایتک اولمدی اگر اول عادلک یدنده رهن هلاک اولسه مرتهنک ضماننه داخل اولور (و یجوز رهن الدراهم و الدنانیر و المکیل و الموزون فان رهنتم بجنسها هلكت بمثلها من الدین وان اختلفا فی الجودة و الصیغة) دراهمی و دنانیری و مکیلی و موزونی رهن و یرمک جائز اولور پس شوذ کر اولمان نسنه لر جنسی مقابله سنده رهن و یرلسه دیندن مثلیله هلاک اولور هر حقن جودت و صیاغنده مختلف اولور لر ایسه ده (ومن کان له دین علی غیره فاخذ منه مثل دینه و انفقہ ثم علم انه کان زیوفا فلا شیء له عندانی حنیفة رح) بر کیمسه نک غیر یسی اوزرنده دینی اولوب پس اول غیردن دینی مثانی اخذ ایدوب اتفاق ایلسه بعده زیوف اولدیغنی بیلسه امام اعظم رح عنندنه اول کیمسه ایچون برشی اولمدی (وقال ابو یوسف یرد مثل الزیوف و یرجع بالخیار) امام ابی یوسف رح بیوردیکه زیوفک مثانی رد ایدوب خیاد ایله غیر اوزرینه رجوع ایدر (ومن رهن عبدین بالف درهم فقصی حصه احدهما لم یکن له ان یقبضه حتی یؤدی باقی الدین) بر کیمسه بیک درهم مقابله سنده ایکی کوله رهن و یرسه پس ایکی کوله نک بر یسنک حصه سنی قضا ایلسه اول کیمسه ایچون اول کوله ی قیض ایتک اولماز نا که دینک باقیسنی ادا ایدنه قدر (واذا وکل الراهن المرتهن او العدل او غیرها بیع الرهن

عند حلول الدين والوكالة جائزة) رهن مرتهنى ياخود بر عادلى ياخود بونلرك
غير يسنى دينك حلولى عندنده رهنى بيع ايتمكه وكيل ايلسه وكالت جائز اولور
(وان شرطت الوكالة فى عقد الرهن فليس للرهن عزلها وان عزله لم ينزل)
اكر وكالت عقد رهنده شرط قيلنسه پس رهن ايجون مرتهنى وكالتدن عزل ايتمك
اولمى اكر رهن عزل ايدرسه مرتهن عزلى قبول ايتمز (وان مات الرهن
لم ينزل) واكر رهن فوت اولسه مرتهن عزل اولتماز (وللمرتهن ان يطالب
الرهن بدينه ويحبسه به وان كان الرهن فى يده) مرتهن ايجون دينى سبيله رهنه
مطالبه ايتمك ودينى ايجون حبس ايتمك اوليجيدر هر قن رهن مرتهنك يدنده
ايسه ده (فايس عليه ان يمكنه من بيعه حتى يقبض الدين من ثمنه) رهنى بيع ايتمدن
اوتورى رهنه قدرت ويرمك مرتهنك اوزرينه لازم كلز تا كه دينى مقدارى
رهنك ثمنندن قبض ايدنه دك (فاذا قضا الدين قيل له سلم الرهن اليه) رهن
مرتهنه دينى قضا ايلديكى صورته مرتهنه دينيلور كه رهنى رهنه تسليم ايت
(فاذا باع الراهن الرهن بغير اذن المرتهن فالبيع موقوف فان اجازه المرتهن
جاز واذا رد بطل وان قضا الراهن دينه جاز البيع) رهن رهنى مرتهندن
اذنسر بيع ايلديكى وقتده بيع موقوفدر اكر مرتهن بيى اجازه ايدرسه
بيع جائز اولور رد ايدرسه باطل اولور اكر مرتهنه رهن دينى قضا ايدرسه
بيع جائز اولور (وان اعتق الراهن العبد المرهون نفذ عتقه فان كان الدين
حالا طواب بقاء الدين وان كان الدين مؤجلا اخذت منه قيمة العبد فجعلت
رهنه مكانه حتى يحل الدين فان معسرا استسعى العبد فى قيمته فقصى بها الدين
ويرجع بها على المولى) ودخى رهن مرهون اولان كوله ي آزاد ايلسه
عتقى نافذ اولور پس اكر دين پشين ايسه دينى ادايله رهن مطالبه اولور
واكر دين ويره سيه ايسه رهنندن كوله نك قيمتى اخذ اولنوب كوله نك
مكانه رهن قيلنور تا كه دين حلول ايدنه قدر اكر رهن اولان سيد كدا
اولديسه كوله كندى قيمتمده سعى ايدوب قيمتيله دينى قضا ايدر بعده
مولاسنه قيمتيله رجوع ايدر (وكذلك ان استهلك الراهن الرهن) اكر
رهن رهنى هلاك ايلسه حكم ماسبق منلودر (وان استهلك اجنبى فالمرتهن
هو الخصم فى تضمينه وياخذ القيمة فيكون رهنه فى يده) اكر رهنى اجنبى

کیمسه استهلاک ایلسه انی تضمین ایتده مرتهن خصم در رهنک قیمتی اخذ ایدوب
 کند ی بدنده رهن اولور (وجنایة الراهن على الرهن مضمونة) رهنک رهن
 اوزرینه جنایتی مضمونه در (وجنایة المرتهن علیه تسقط من الدين بقدرها)
 مرتهنک رهن اوزرینه جنایتی دیندن جنایت مقدارینی اسقاط ایدر (وجنایة
 الرهن على الراهن والمرتهن) رهن اولان کوله نک جنایتی رهن و مرتهن
 اوزرینه در (وعلى مالهما هدر) رهن و مرتهنک مالی اوزرینه رهنک جنایتی
 مجانا کیدر (واجرة البيت الذي يحفظ فيه الرهن على المرتهن) رهن آنده
 حفظ اولنه حق بیتک اجرتی مرتهن اوزرینه در (واجرة الراعى على الراهن)
 چوبان اجرتی رهن اوزرینه در (ونفقة الرهن ايضا على الراهن) رهنک
 نفقه سی ینه رهنک اوزرینه در (ونماؤه للراهن فيكون رهنا مع الاصل
 فان هلك هلك بغير شيء) رهنک نماسی (۲) رهن ایچوند ر پس اصل ایله بیله اول نما
 رهن اولور اکر هلاک اولور رایسه بر نسنه اولما مقسزین (۳) هلاک اولور (وان هلك
 الاصل وبقي الثمن افتكه الراهن بحصته من الدين ويقسم الدين على قيمة الاصل
 يوم القبض وقيمة الثمن يوم الفك فاما اصل الاصل سقط من الدين وما اصاب الثمن
 افتكه الراهن به) اکر اصل هلاک اولوب نما باقی قالسه رهن نمای دیندن
 حصه سیله فك ایدر یعنی رهندن چیقار و دخی دین اصلک يوم قبضده
 اولان قیمتی اوزرینه و نماتک يوم فکا کده اولان قیمتی اوزرینه تقسیم
 اولور اصله اصابت ایدن دیندن ساقط اولور نمایه اصابت ایدن ایله رهن
 نمای فك ایدر (ويجوز الزيادة في الرهن ولا يجوز الزيادة في الدين عند
 ابي حنيفة ومحمد رحمهما الله وقال ابو يوسف يجوز) امام اعظم و امام محمد رح
 عندلرنده رهنده زیاده جائز اولور دینده زیاده جائز اولماز و امام ابی یوسف
 بیوردیکه جائز اولور (ولا يصير الرهن رهنا بهما) و دخی رهن نفسی
 مقابله سنده اولان دینه و زیاده یه رهن اولماز مثلا بر کیمسه نک آخرده
 بشیوز غروشی اولوب اوچیوزی مقابله سنه رهن آلسه بعده مدیون رهن
 مقابله سنده اولان اوچیوزی داینه قضا ایلسه رهنی تسلیم ایت دیو داینه
 امر اولور باقی ایکی یوز غروشی قضا ایتدکجه رهنی راهنه تسلیم ایتزم
 دیمکه مرتهن قادر اوله مازا کر بردخی اول رهنی ایکی یوز غروشک مقابله سنه

(۲) یعنی رهنک
 آرتمسی رهن ایچوند ر
 شد

(۳) یعنی ضمانت
 هلاک اولور شد

رهن ويرر ايسه جائز اولور ﴿واذا رهن عينا واحدة عند رجلين بدین لكل واحد منهما جاز وجميعها رهن عند كل واحد منهما والمضمون على كل واحد منهما حصه دينه منها واذا قضى احدهما دينه صارت كلها رهنا في يد الآخر حتى يستوفى دينه﴾ برکيمسه عين واحده بي ايکي رجلک ديني مقابله سنده اول ايکي رجل عندنده رهن قيلسه جائز اولور وعين واحده نك جميعسى ايکي رجلدن هر بررلى عندنده رهندر وهر بررلى اوزرينه مضمون اولان رهندن دينلرينك حصه سيدر رهن ايکي رجلدن برينك ديني قضا ايلديكى وقتده اول عين واحده نك کليمسى آخرک يدنده رهن اولور تاکه آخرک ديني رهن وفا ايدنه قدر ﴿ومن باع عبدا على ان يرهن المشتري بالثمن شيئا بعينه فامتنع المشتري من تسليمه لم يجبر عليه وكان البائع بالخيار ان شاء رضى بترك الرهن وان شاء فسخ البيع الا ان يدفع المشتري الثمن حالا او يدفع قيمة الرهن رهنا في مكانه﴾ برکيمسه برکوله بي بيع ايلسه مشتري ثمنى مقابله سنده معين اولان برنسنه بي رهن ويرمک اوزره پس مشتري اول نسنه بي تسليم ايتمکدن امتناع ايلسه مشتري اوزرينه جبر اولماز بايع مخير اولور ديلرسه رهنى ترك ايله راضى اولور وديلرسه بيى فسخ ايدر لکن مشتري ثمنى پشين اوله رق دفع ايلسه ياخود رهنك قيمتى رهنك مڪاننده رهن ايجون دفع ايلسه بو ايکي صورتده بايع بيى فسخ ايده من ﴿وللمرتهن ان يحفظ الرهن بنفسه وزوجته وولده وخادمه الذى فى عياله﴾ مرتهن ايجون رهنى بنفسه حفظ ايتمک وزوجه سى وولدى ونفقه سى اوزرينه واجب اولان خادمى حفظ ايتمک اوليجيدر ﴿وان حفظ بغير من فى عياله او اودعه فهلك ضمن﴾ اكر مرتهن رهنى عيالنده اولميان کيمسه به حفظ ايتديرسه ياخود امانت ويرسه پس هلاک اولسه ضمان لازم کلور ﴿واذا تعدى المرتهن فى الرهن فهلك ضمنه ضمان الغصب بجميع قيمته﴾ مرتهن رهنه تعدى ايلديكى صورتده هلاک اولسه جميع قيمتيله غصب ضمانى مثلو ضمان لازم کلور ﴿واذا اعار المرتهن الرهن للراهن فقبضه خرج من ضمان المرتهن فان هلك فى يد الراهن هلك بغير شئ﴾ مرتهن رهنى رهنه امانت ويرديكى صورتده رهن قبض ايلسه مرتهنك ضمانندن خارج اولور پس رهنك يدنده رهن هلاک اولسه بلا ضمان هلاک اولور ﴿وللمرتهن

ان یسترجمه الی یدہ فاذا اخذہ دعا الضمان الیہ) مر تهن ایچون رهنی رهندن کنندی
یدینه رجوع ایستدیرمک اولیجیدر پس رهنی اخذ ایلدیکی وقتده ضمان مر تهنندن
یکاعودت ایدر (واذامات الراهن باع وصیه الرهن وقضى الدين فان لم یکن له
وصی نصب له القاضی وصیا وامر بیعه وقضاء دینه) دخی راهن فوت اولدینی
وقتده انک وصیسی رهنی بیع ایدوب ودینی قضا ایدر پس انک ایچون وصی
اولسه قاضی انک ایچون بروصی نصب ایدوب رهنی بیعه ودینی قضا الیه امر ایدر

کتاب الحجر

(الاسباب الموجبة للحجر (۲) ثلثة الصغر والرق والجنون) تصرفدن منعی اقتضا
ایدن سبیلر اوچدر صبیلمک وکوله اولمق و دیوانه اولمق (ولایحوز تصرف
الصغير الاباذن وایه ولا تصرف العبد الاباذن سیده) صغیرک تصرفی جائز اولماز
انجق وولایسنک اذنیله جائز اولور وکوله نک تصرفی جائز اولماز انجق مولاسنک
اذنیله جائز اولور (ولایحوز تصرف المجنون المغلوب بحال) جنونی
غالب اولان کیمسه نک تصرفی هر بر حالده جائز اولماز (ومن باع من هؤلاء شیئا
او اشتراه وهو یعقل البیع والشراء ویقصده فالولی بالخیار ان شاء اجازة اذا کان
فیه مصلحة وان شاء فسخ) صغیر ایله عبده بر کیمسه بر نسنه بیع ایلسه یاخود
بر نسنه اشتراک ایلسه بوا یکیسندن هر بری بیع وشرای تعقل ایدوب وقصد
ایلدکاری صورتده ولی مخیردر دیار ایسه عقدی اجازت ایدر آنده مصالحت
اولدینی وقتده و دیلر سه فسخ ایدر (وهذه المعانی الثلاثة موجبة للحجر
فی الاقوال دون الافعال) شو ذکر اولنان اوچ علت اقوالده منعی اقتضا ایدر افعالده
اقتضا ایتمز (والصبي والمجنون لا یصح عقودهما ولا اقرارهما ولا یقع طلاقهما
ولا عتاقهما) صبیئک ومجنونک عقدلری صحیح اولماز واقرارلری دخی صحیح اولماز
وطلاقلری وعتاقلری دخی واقع اولماز (وان اتلفا شیئا لم یضمانه من مال
نفسه) اگر صبی یاخود مجنون بر نسنه بی تلف ایلسه لر کنندی ماللر نندن ضمان
لازم کلور (واما العبد فاقراره جائز فی حق نفسه غیر نافذ فی حق مولاه
وان اقر بمال لزمه بعد الحرية ولم یلزمه فی الحال وان اقر بحد او قصاص لزمه
فی الحال وینفذ طلاقه) نفسی حقننده کوله نک اقراری جائزدر مولاسی
حقننده نافذ دکلدر اگر برمال اقرار ایلسه حریتدن سکره اکالازم کلور

(۲) الحجر بسکون
الجیم المنع الحجر
بکسر الحاء بسکون
الجیم بالفارسیة دامن
والحجر بالتحریک
بالفارسیة سنک
والحجر بضم الحاء
وسکون الجیم النقب
هکذا ینبغی ان یعلم
ویمتاز هذه اللغات
سند

اقرار زماننده لازم اولماز اكر حدى يا خود قصاصى اقرار ايلسه اول حالده لازم كلور و طلاقى دخی نافذ اولور ﴿ قال ابو حنیفة رحمہ اللہ تعالی لا یحجر علی السفیہ اذا كان عاقلا بالغاً حراً و تصرفه فی ماله جائز ﴾ امام اعظم رح بیوردیلر که سفیه منع اولتماز عاقل بالغ حر اولدیغی صورتده و مالنده تصرفی جائز اولور ﴿ وان كان مبذراً مفسداً یثلف ماله فیما لا غرض له فیہ و لا مصلحة ﴾ هرچن اول سفیه مسرف و مفسد اولوب کندوسی ایچون غرض منفعت و مصلحت اولمیان محله مالی اتلاف ایدر ایسه ده ﴿ الا انه اذا بلغ الغلام غیر رشید لم یسلم الیه ماله حتی یبلغ خمساً و عشرين سنة و ان تصرف فیہ قبل ذلك نفذ تصرفه ﴾ مکر که غلام بلا عقل اوله رق بالغ اولسه مالی کندوسنه تسلیم اولتماز تا که یکرمی بش سنه یه بالغ اولانه قدر اکر مالنده یکرمی بش یاشندن اول تصرف ایلسه تصرفی نافذ اولور ﴿ فاذا بلغ خمساً و عشرين سنة سلم الیه ماله و ان لم یؤنس منه الرشد ﴾ پس یکرمی بش سنه یه بالغ اولدیغی صورتده مالی کندوسنه تسلیم اولنور هرچن عقل اکا یار اولماز ایسه ده ﴿ و قال یحجر علی السفیہ و یمنع من التصرف فی ماله ﴾ امامین بیوردیلر که سفیه اوزرینه منع لازم اولور و مالنده تصرفندن منع اولنور ﴿ و ان باع لم ینفذ بیعه و ان كان فیہ مصلحة اجازة الحاکم ﴾ اکر مبايعه ایلسه بیعی نافذ اولماز اکر اول بیعه مصلحت اولدیسه حاکم اجازت ایدر ﴿ و ان اعتق عبداً نفذ عتقه و كان علی العبد ان یسعی فی قیمته ﴾ اکر کوله آزاد ایلسه عتقی نافذ اولور و عبداوزرینه قیمتمنده سعی ایتک لازمدر ﴿ و اذا تزوج امرأة جاز نکاحه و ان سمی لهامهر اجاز منه مقدار مهر مثلها و بطل الفضل ﴾ بر عورت تزوج ایلدیکی صورتده نکاحی جائز اولور اول عورت ایچون مهر ذکر ایلدیسه مهر دن اول عورتک مثلنک مهری مقداری جائز اولوب فضله سی باطل اولور ﴿ و قالایمن بلغ غیر رشید لا یدفع الیه ماله ابداحتی یؤنس منه الرشد ﴾ رشید اولمدیغی حالده بالغ اولان کیمسه حقنده امامین بیوردیلر که آندن یکا مالی دفع اولتماز تا که عقلی کندوسنه یار اولانه دك ﴿ و لا یجوز تصرفه فیہ ﴾ و مالنده تصرفی جائز اولماز ﴿ و تخرج الزکوة من مال السفیہ ﴾ و سفیهک مالندن زکات اخراج اولنور ﴿ و ینفق علی اولاده و زوجته و من یجب نفقته عایه من ذوی الارحام ﴾

وسفیهک مالندن اولادی وزوجه سی و ذوی الارحامندن نفقه سی اوزرینه واجب اولان کیمسه اوزرینه انفاق اولور (وان اراد حجة الاسلام لم یمنع منها ولا یسلم القاضی نفقته الیه ویسألها الی ثقة من الحاج وینفقها علیه فی طریق الحج) اکر سفیه حجة اسلام ایله حج ایتک مراد ایلدیکی صورتده آندن منع اولماز وقاضی نفقه سی کندوسنه تسلیم ایتمز حاجیلردن بر معتمد کیمسه یه نفقه سی تسلیم ایدوب اول حاجی طریق حجه سفیه اوزرینه نفقه سی انفاق ایدر (فان مرض و اوصی بوصایافی القرب و ابواب الخیر جاز ذلک من ثلث ماله) اکر سفیه مریض اولوب عبادت و خیر بابنده بر قاج وصیت ایلسه ثلث مالندن جائز اولور (و بلوغ الغلام بالاحتلام و الانزال و الاحبال اذا وطئ فان لم یوجد ذلک حتی یتم له ثمانی عشرة سنة عندابی حنیفة رح) غلامک بلوغی احتلام و انزال و وطئ ایلدیکی وقتده یو کلی بر اقدینی حالده ثابت اولور اکر بومذکور آندن بریسی بولمذینی صورتده غلامک بلوغی اون سکز یاشنه قدر در امام اعظم حضر تلیری عندنده (و بلوغ الجارية بالحبل و الحيض و الاحتلام فان لم یوجد ذلک حتی یتم لها سبع عشرة سنة) جاریه نک بلوغی حبل و احتلام و حیض اولمغه در اکر بوذکر اولنا نلردن بری بولماز ایسه اون یدی سنه سی تمام اولاند قدر در (وقالا اذا تم للغلام و الجارية خمس عشرة سنة فقد بلغا) امامین رح بیوردیار که جاریه و غلام ایچون اون بش سنه تمام اولدینی وقتده تحقیق آنلر بالغ اولمش اولورلر (فاذا راهق الغلام و الجارية و اشکل امرها فی البلوغ فقلا قد بلغنا فالقول قولهما و احکامهما احکام البالغین) جاریه و غلام مر اهقه اولدقلری وقتده و بالغ اولمده حاللری بیلنمدیکی صورتده پس آنلر دیسه لر که تحقیق بز بالغ اولدق قول آنلرک قولیدر و آنلرک احکامی بالغلرک احکامیدر (وقال ابو حنیفة رحمه الله تعالی لا احجر علی المفلس فی الدین اذا وجبت الدیون علی رجل و طلب غرماؤه حبسه و الحجر علیه لم یحجر علیه) امام اعظم رح بیوردیکه دینده مفلس اولانی حجر ایتمز بر رجل اوزرینه دیون واجبه اولسه غر مالر اول رجلی حبس و منع ایتک مراد ایلدکلری وقتده اول رجل اوزرینه منع اولماز (وان کان له مال لم یصرف فیہ الحاکم و لکن یحبسه ابدا حتی یتبعه فی دینه) اکر اول مفلسک

مالی اولسه حاکم انده تصرف ایتیز لیکن دائماً حبس ایدر تا که اول مالی
 دینی ایچون بیع ایدنه قدر ﴿ وان كان له دراهم ودينه دراهم قضاها القاضي
 بغير امره ﴾ اکر اول رجل ایچون دراهم اولسه دینی دخی دراهم اولدینی حالده
 اول رجلک امری اولما مقسزین قاضی دینی قضا ایدر ﴿ وان كان دينه دراهم وله
 دنانیرباعها القاضي في دينه ﴾ اکر اول رجلک دینی دراهم اولوب وانک ایچون
 دنانیر اولسه دینی ایچون قاضی اول دنانیری بیع ایدر ﴿ وقال اذا طلب غرماء
 المفلس الحجر عليه حجر القاضي عليه ومنعه من البيع والتصرف والاقرار حتى
 لا يضر بالغماء ﴾ امامین رح بیور دیلر که مفلسک غرماسی انی منع ایتک طلب
 ایلدکیری وقتده قاضی انک اوزرینه حجر ایدر وانی بیع و تصرف و اقرار دن منع
 ایدر تا که غرمایه ضرر ویر مسون ایچون ﴿ وباع ماله ان امتنع المفلس من بيعه
 وقسمه بين غرمائه بالخصص ﴾ دخی قاضی انک مالی بیع ایدر اکر مفاس مالی
 بیع ایتدن امتناع ایدر ایسه وانی حصه لریله غرمایه تقسیم ایدر ﴿ وان اقر في حال
 الحجر باقرار لزمه ذلك بعد قضاء الديون ﴾ اکر مفلس حجر حاکمده اقرار ایلر
 اقرار ایلسه دیونی قضا دنصکره لازم کلور ﴿ وينفق على المفلس من ماله
 وعلى زوجته واولاده الصغار وذوى الارحام ﴾ مفاس اوزرینه و زوجته سی
 و صغیر ولد لری و ذوی الارحامی اوزرینه حاکم مفلسک مالندن اتفاق ایدر
 ﴿ وان لم يعرف للمفلس مال وطلب غرماءه حبسه وهو يقول لامال لي حبسه
 الحاكم في كل دين لزمه بدلا عن مال حصل في يده كضمن المبيع وبدل القرض
 وفي كل دين التزمه بعقد كالمهر والكفالة ﴾ اکر مفلسک مالی اولدینی معلوم
 اولمیوب حالبو که اول مفلس بنم ایچون مال اولمدی دیهرک بورجلولری
 انی حبس ایتک طلب ایلسه لر مفلس بدنده حاصل اولان مالدیه بدل لازم کلان
 دینک کلیسنده حاکم انی حبس ایدر ثمن مبيع و بدل قرض مثللو دخی
 مهر و کفالت مثللو عقد ایلر التزام ایلدیکی دینک کلیسنده حبس ایدر
 ﴿ ولم يحبسها فيما سوى ذلك كعوض المغصوب وارش الجنایات ﴾ عوض مغصوب
 وارش جنایات مثللو سابقده ذکر اولنا لیرک ماعداسنده حاکم انی حبس ایلمز
 ﴿ الا ان تقوم البينة ان له مالا ﴾ مکر بینه قائمه اولورسه که اول مفلس
 ایچون مالی اولیجیدر بوصورته دخی حبس ایدر ﴿ واذا حبسه الحاكم

شهرین او ثلثة اشهر سئل القاضی عن ماله فان لم يتكشف له خلی سبيله
مفلسی حاکم ایکی ماه یا خود اوچ ماه مدته حبس ایلدیکی وقتده قاضی انک
مالندن سؤال ایدر پس اول مفلس ایچون مال منکشف اولماز ایسه حبسدن
اخراج ایدر (و کذلک ان اقام الینه انه لا مال له) اگر مالی اولمدیغی اوزره مفلس
بینه اقامه ایدر ایسه ماسبق مثلاًو طریق تخلیه اولور (ولایحول بینہ و بین
غرمائه بعد خروجه من الحبس فیلازمونه ولا یمنعونه من التصرف والسفر
ویأخذون فضل کسبه فیقسم بینهم بالخصص) حبسدن اخراج اولندقدن
صکره مفلس بینہ ایله غرماسی بیننده حاکم حائل اولماز پس اول غرمائی ملازمت
ایدر لر تصرفدن وسفر دن منع ایتمزلر و کسبنک فضله سنی اخذ ایدوب بینلرنده
حصه لریله تقسیم ایدر لر (وقالا اذا افلسه الحاکم حال بینہ و بین غرمائه الا ان
یقیموا الینه قد حصل له مال) امامین رح بیوردیلر که حاکم مفلسک افلاسیله
حکم ایلدیکی صورتده غرماسیله مفلس بیننده حائل اولور لکن اگر اول
غرمائی بینہ اقامه ایدر لرسه که تحقیق اول مفلس ایچون مال حاصل اولدی
بو صورتده حاکم حائل اولماز (ولایحجر علی الفاسق اذا کان مصاعاً حلاله والفسق
الاصلی والطاری سواء) فاسق اوزرینه منع اولماز مائی اصلاح ایدیجی اولدیغی
وقتده فسق اصلی ایله فسق عارضی برابر در (ومن افلس وعنده متاع لرجل
بعینه ابتاعه منه فصاحب المتاع اسوة للغرماء فیه) برکیمسه افلاسه چیقوب اول
مفلس عننده بعینه بررجل ایچون اول رجلدن صاتون الدیغی متاع اولسه اول
متاعک صاحبی متاعنده غرمائیله برلکده در یعنی غرمائی اول متاعده مشترکدر لر

کتاب الاقرار

(اذا اقر الحر البالغ العاقل بحق لزمه اقراره مجهولاً کان ما اقر به او معلوماً
ویقال له بین المجهول) بالغ وعاقل اولان حر برحق اقرار ایلدیکی صورتده
اقراری کند و سنه لازم کلور اول اقرار ایلدیکی سنه معلوم اولسون یا خود
مجهول اولسون واکا مجهولی بیان ایله دینلور (وان کان لفلان علی شیء
لزمه ان یشین ماله قیمه) اگر مقر فلانک بنم اوزرمده برشیئی اولیجیدر
دیسه اول مقره قیمتی اولان سنه بی بیان ایتک لازم اولور (والقول
فیه قوله مع یمینه وان ادعی المقر له اکثر من ذلك) بو صورتده قول یمینله

بیله مقر کدر اکر مقر له اکثری دعوی ایدرایسه (وان قال له علی مال فالمر جمع
فی بیانہ الیہ و یقبل قوله فی القلیل والکثیر) اکر دیسه که فلان ایچون بنم اوزر مده
مال اولیجیدر پس اول مالی بیان ایتده رجوع ایتک مقره درو مقرک قلیل و کثیرده
قولی قبول اولنور (وان قال مال عظیم لم یصدق فی اقل من مائتی درهم) اکر
دیسه که فلان ایچون بنم اوزر مده مال عظیم اولیجیدر ایکیوز در همدن نقصانده
تصدیق اولنماز (ولو قال درهم کثیره لم یصدق فی اقل من عشرة درهم)
اکر دیسه که فلان ایچون بنم اوزر مده درهم کثیره اولیجیدر اون در همدن
اقلده تصدیق اولنماز (وان قال درهم فمئی ثلثة الا ان یبین اکثر منها) اکر
دیسه که فلان ایچون بنم اوزر مده درهم اولیجیدر اول درهم اوجه حمل
اولنور اوچدن اکثری بیان ایتدکجه (وان قال کذا کذا درهما لم یصدق فی اقل
من احد عشر درهما) اکر دیسه که فلان ایچون بنم اوزر مده شویله شویله درهم
اولیجیدر اون بر در همدن نقصانده تصدیق اولنماز (وان قال کذا و کذا درهما
لم یصدق فی اقل من احد وعشرين درهما) اکر دیسه که فلان ایچون
بنم اوزر مده شویله و شویله درهم اولیجیدر یکرمی بر در همدن نقصانده
تصدیق اولنماز (وان قال له علی او قبلی فقد اقر بدین) اکر دیسه که فلان ایچون
بنم اوزر مده یا خود بنم جانبدده اولیجیدر تحقیق دینی اقرار ایتش اولدی
(وان قال عندی اومی فهو اقرار بامانة فی بده) اکر دیسه که فلان ایچون
بنم عند مده یا خود بنم بیله اولیجیدر او کنددی بدنده امانتی اقرار در
(وان قال لرجل لی علیک الف درهم فقال اتزنها او انتقدھا او اجانی بها
او قضیتکھا فهو اقرار) اکر بر رجله دیسه که بنم ایچون سنک اوزر کده
بیک درهم اولیجیدر پس اول رجل بیک درهمی طارت یا خود نقد ایله
یا خود بکا مهلت ویر یا خود بیک درهمی قضا ایلدم دیسه بونلرک کلیسی
اقرار در (ومن اقر بدین مؤجل فصدقه المقر له فی الدین و کذبه فی التأجيل
لزمه الدین حالا ویستحلف المقر له علی الاجل) بر کیمسه دین مؤجل اقرار
ایلسه پس مقر له دینده تصدیق ایدوب تأجیلده تکذیب ایلسه اول کیمسه یه
پشین اوله رق دین لازم کلور و مقر له دن مهلت اوزرینه یمین طلب اولنور (۲)
(ومن اقر واستثنی متصلا باقراره صح الاستثناء ولزمه الباقي سواء استثنی

(۲) یعنی تأجیل
ایلدیکی اوزرینه یمین
تکلیف اولنور مده

(الاقل او الاكثر) برکیمسه اقرار ایدوب و اقرارینه متصل اولدینی حالده استثنا
 ایلسه استثنا صحیح اولوب و باقی لازم کلور اقل استثنا یا خود اکثر استثنا برابر در
 (وان قال له علی مائة درهم الا دینار او الا قفیز حنطة لزمه مائة درهم الا قیمة دینار
 او قفیز حنطة) اگر دیسه که فلان ایچون بنم اوزر مده یوز درهم اولیجیدر الا بر
 دینار دکل یا خود بر اولچک حنطه دکل بوصور تده بر دینارک یا خود بر اولچک
 حنطه نك قیمتی نقصان اوله رق یوز درهم لازم کلور (وان قال له علی مائة و درهم
 لزمه کله درهم) اگر دیسه که فلان ایچون بنم اوزر مده یوزو بر درهم اولیجیدر
 کلیسی درهم اوله رق لازم کلور یعنی یوز بر درهم لازم کلور (وان قال له علی
 مائة و ثوب لزمه ثوب واحد و المرجع فی تفسیر المائة الیه) اگر دیسه که فلان ایچون
 بنم اوزر مده یوزو بر ثوب اولیجیدر بر ثوب لازم کلور و مائه بی بیان ایتده رجوع
 ایتک مقرر در (ومن اقر بحق وقال ان شاء الله متصلا باقراره لم يلزمه الاقرار)
 برکیمسه بر حق اقرار ایدوب و اقرارینه متصل اولدینی حالده ان شاء الله
 دیسه اقرار لازم کلز (ومن اقر و شرط الخيار لزمه الاقرار و بطل الخيار)
 برکیمسه اقرار ایدوب مخیرلکی شرط ایلسه اقرار لازم کلور و مخیرلک باطل
 اولور (ومن اقر بدار واستثنى بناءها لنفسه فللمقر له الدار والبناء)
 برکیمسه برداری اقرار ایدوب بناسنی نفسی ایچون استثنا ایلسه دار و بنا مقر له
 ایچوندر (وان قال بناء هذا الدار لی والعرضة لفلان فهو كما قال) اگر
 دیسه که شودارک بناسی بنم ایچون و عرصه سی فلان ایچوندر بوصور تده
 اقرار ایلدیکی مثلودر (ومن اقر بتمر فی قوصرة لزمه التمر والقوصرة)
 برکیمسه بر مقدار خرما یی بر زنبیلده اقرار ایلسه خرما و قوصره لازم کلور
 (ومن اقر بدابة فی اصطبل لزمه الدابة خاصة) برکیمسه بردابه یی براخورده
 اقرار ایلسه خاصة دابه لازم کلور (وان قال غصبت ثوبا فی منديل
 لزماء جميعا) اگر دیسه که بر ثوبی بر مندیله ایچنده غصب ایلدم ایکیسیده
 بیله لازم کلور (وان قال له علی ثوب فی ثوب لزماء جميعا) اگر دیسه که
 فلان ایچون بنم اوزر مده بر ثوب ایچنده بر ثوب اولیجیدر ینه ایکیسیده بیله
 لازم کلور (وان قال له علی ثوب فی عشرة اثواب لم يلزمه عند ابی يوسف
 الا ثواب واحد) اگر دیسه که فلان ایچون بنم اوزر مده اون اثواب ایچنده
 بر ثوب اولیجیدر امام ابی یوسف عندنده انحق بر ثوب لازم کلور (وقال

محمد رح يلزمه احد عشر ثوبا) امام محمد بيورديلر كه اون بر ثوب لازم كلور
 (ومن اقر بغيص ثوب وجاء بثوب معيب فالقول قوله مع يمينه) بر كيمسه بر ثوب
 غصب ايلدم ديواقرار ايلسه وعيبلو اولان ثوبى كيتور سه قول اول كيمسه نك
 قوليدر يمينيله بيله (وكذلك لو اقر بدرهم وقال هي زيوف) دراهمى اقرار ايدوب
 زيوف در ديسه حكم ماسبق مثللو در (وان قال له على خمسة في خمسة يريد الضرب
 والحساب لزمه خمسة واحدة وان قال اردت خمسمائة خمسة لزمه عشرة) اكر
 ديسه كه فلان ايچون بنم اوزر مده بش بش ايچنده اوليجيدر ضرب و حسابى
 مراد ايدر اولديغى حالده خمسة واحدة لازم كلور اكر ديسه كه بش بشيله بيله
 مراد ايلدم اون لازم كلور (وان قال له على من درهم الى عشرة لزمه تسعة عند
 ابى حنيفة رح يلزمه الابتداء وما بعده وتسقط الغاية وقال تلزمه العشرة كلها)
 اكر ديسه كه فلان ايچون بنم اوزر مده بر درهمدن اونه قدر اوليجيدر امام
 اعظم رح عند نده طقوز لازم كلور ابتدا وابتدا نك مابعدى لازم كلوب غايت ساقط
 اولور امامين بيورديلر كه عشرة نك كليسى لازم كلور (وان قال له على الف
 درهم من ثمن عبد اشتريته منه ولم يقبضه فان ذكر عبد بعينه قيل للمقر له
 ان شئت فسلم العبد وخذ الالف والاشئ لك عليه) اكر ديسه كه فلان ايچون
 بنم اوزر مده اول فلانندن اشترا ايلديكم كوله نك ثمنندن بيك درهم اوليجيدر
 حالبو كه بن اول كوله يى قبض ايلدم اكر اول كيمسه بعينه كوله يى ذكر ايدر
 ايسه مقر له ايچون دينلور كه اكر ديلر ايسه ك كوله يى تسليم ايدوب الفى
 اخذ ايت يوق ايسه سنك ايچون اول كيمسه اوزر نده بر نسنه اولمدى
 (وان قال من ثمن عبد ولم يعينه لزمه الالف في قول ابى حنيفة رح) اكر ديسه كه
 فلان ايچون بنم اوزر مده اشترا ايلديكم كوله نك ثمنندن بيك درهم اوليجيدر
 حالبو كه اول كوله يى تعيين ايلمسه امام اعظم حضر تلرينك قولنده اول كيمسه يه
 الف لازم كلور (ولو قال له على الف من ثمن خمر او خنزير لزمه الالف ولم يقبل
 تفسيره) اكر ديسه كه فلان ايچون بنم اوزر مده شرابك ثمنندن يا خود خنزيرك
 ثمنندن بيك اوليجيدر الف لازم كلوب و تفسيرى قبول اولتماز (ولو قال له
 على الف من ثمن متاع وهي زيوف وقال المقر له جياذ لزمه الجياذ في قول
 ابى يوسف رح) اكر ديسه كه فلان ايچون بنم اوزر مده بيك درهم متاع ثمنندن

اوليجيدر حالبوکه اول الفده زيو فدر ومقرله ديسه که جيا در امام ابی يوسف ک
قولنده جيا دلازم کلوم (ومن اقر لغيره بخاتم فله الحلقه والفص) بر کيمسه غير يسي
ايچون بر خاتم اقرار ايلسه حلقه سي ويوز وکک قاشی اول غير ايچون در (ومن اقر
بحلقه فله العيدان والكسوة) بر کيمسه بر محفه اقرار ايلسه مقرله ايچون ايکی
ديرك واورتوکی اوليجيدر (وان قال لفل فلانة على الف فان قال اوصى به فلان
او مات ابوه فورته فالأقرار صحيح وان ابهم الاقرار لم يصح عند أبي يوسف رح)
اگر مقر ديسه که فلانة نك حلی ايچون بنم اوز رنده بيك در هم اوليجيدر پس
ديسه که بيك در همی فلان وصيت ايلدی يا خود پدري فوت اولوب وارث اولدی
اقرار صحيح در اقرار اري ابهام ايدوب بيان ايتز ايسه امام ابی يوسف عندنده
صحيح اولماز (ولو اقر بحمل جارية او بحمل شاة لرجل صح الاقرار ولزمه) اگر
رجل کندی جاريه سنک حملی يا خود غنمک حملی بر رجل ايچون اقرار ايلسه
اقرار صحيح اولوب وبعدا لافصال لازم کلور (واذا اقر الرجل في مرض موته
بديون وعليه ديون في صحته وديون لزمته في مرضه باسباب معلومة فدين
الصحة والدين المعروف بالاسباب مقدم على غيره فاذا قضيت وفضل شيء كان
فيما اقر به في حال المرض) رجل مرض موتنده بر مقدار دين اقرار ايلدی
وقتده حالبوکه صحت حالنده اول رجل اوز رنده ديون ومرضنده اسباب معلومه
ايله ديون اوليجيدر پس صحتنده اولان دين واسباب معروفه ايله اولان دين غير يلری
اوزرينه مقدمدر پس ذکر اولنان ديون ادا اولنوب بر نسته فضله اولديني
صورتده مرضی حالنده اقرار ايلدیکی دين مقابله سنده قلنور (فان لم يكن عليه
ديون في صحته جازاقراره وكان المقر له اولى من الورثة) اگر ماسبقده ذکر اولنان
رجلک صحتی حالنده ديونی اولماز ايسه اقرار اري جائز اولور ومقرله ورته دن
اولی در (واقرار المريض لو رثته باطل الا ان يصدقه بقية الورثة) مريضک
ورته سيچون اقرار اري باطلدر بقية ورته تصديق ايتدکجه (ومن اقر لاجنبي
في مرضه ثم قال هو ابني ثبت نسبه وبطل اقراره له) بر کيمسه اجنبي ايچون
مرضی حالنده اقرار ايدوب بعده ديسه که اول بنم او غلومدر نسب ثابت
اولوب اقرار باطل اولور (ولو اقر لاجنبية ثم تزوجها لم يبطل اقراره)
اگر اجنبیه ايچون اقرار ايدوب بعده تزوج ايلسه اقرار اري باطل اولماز

(ومن طالق زوجته في مرضه ثلاثاً ثم اقر لها بدين فلها الاقل من الدين ومن ميراثها منه) بر كيمسه زوجته سني مرضى حالته اوچ كره تطليق ايدوب بعده اول زوجته ايچون بر مقدار دين اقرار ايلسه اول عورت ايچون ديندن وميراثدن قنغيسي اقل ايسه اول لازم كلور (ومن اقر بغلام يولد مثله لمثله وليس له نسب معروف انه ابنه وصدقه الغلام ثبت نسبه منه وان كان مرضاً يشارك الورثة في الميراث) بر كيمسه بر غلامى اقرار ايلسه كه اول كيمسه نك مثلى ايچون اول غلامك مثلى مولود اولور حاله كه اول غلام اول كيمسه نك اوغلى اولدينى نسب معروف اوليوب و غلام اول كيمسه نك اوغلى اولديغنى تصديق ايلسه نسبي اندن ثابت اولور واكر اول مقر مريض ايسه اول غلام ميراثده ورثه شريك اولور (ويجوز اقرار الرجل بالوالدين والولد والزوجة والمولى) ودخى رجلك والدينى اقرارى وولدينى وزوجه سنى ومولاسنى اقرارى جائز اولور (ويقبل اقرار المرأة بالوالدين والزوج والمولى) ودخى مرأه نك والدينى وزوجنى ومولاسنى اقرارى قبول اولنور (ولا يقبل بالولد الا ان يصدقها الزوج او تشهد بولادتها قابله) وعورتك ولدينى اقرارى قبول اولنماز زوجى اول عورتى تصديق ايتدكجه ياخود ولادتنى بر قابله خاتون شهادت ايتدكجه (ومن اقر بنسب من غير الوالدين والولد مثل الاخ والعم لم يقبل اقراره في النسب) بر كيمسه والدينك وولدك غيرى اولدينى حالده اخ وعم منللو نسبي اقرار ايلسه نسبه اقرارى قبول اولنماز (وان كان له وارث معلوم قريب او بعيد فهو اولى بالميراث من المقر له) اكر مقر ايچون قريب ياخود بعيد معلوم اولان وارث اولسه اول وارث ميراثه مقر له دن اولادر (وان لم يكن له وارث معلوم استحق المقر له ميراثه) اكر اول مقر ايچون وارث معروف اولماز ايسه مقر له ميراثه مستحق اولور (ومن مات ابوه فاقرباؤه لم يثبت نسب اخيه ويشاركه في الميراث) بر كيمسه نك بدرى فوت اولوب براخ ايله اقرار ايلسه اخوت نسبي ثابت اولماز لكن ميراثده اكا مشارك اولور

كتاب الاجارة

(الاجارة عقد على المنافع بم عوض ولا تصح حتى تكون المنافع معلومة والاجارة معلومة) اجاره منافع اوزرينه عقددر عوض ايله ودخى منافع

واجرت معلومه اولمدجھ اجاره صحیح اولماز (وما جازان يكون ثمنافي البيع جازان يكون اجرة) اول نسنه كه بيعة ثمن اولمقلني جائز اولدى اجاره ده اجرت اولمى دخى جائز اولور (والمنافع تارة تصير معلومة بالمدة كاستيجار الدور للسكنى والارضين للزراعة فيصح العقد على مدة معلومة اى مدة كانت) منافع بر كره مدتيله معلومه اولور ساكن اولمق ايچون دارلرى استيجار مثللو وزراعت ايچون ارضلرى استيجار مثللو پس مدت معلومه اوزرينه عقد صحیح اولور قنى مدت اولور ايسه اولسون (وتارة تصير معلومة بالعمل والتسمية كمن استأجر رجلا على صبغ ثوب او خياطة او استأجر دابة ليحمل عليها مقدار معلوما او يركبها مسافة سماها) وبر كره منافع عمل وتسميه ايله معلوم اولور بر كيمسه مثللو كه نوبى بويه مق ياخود ديككم اوزرينه بر رجل استيجار ايلدى ياخود مقدار معلومه ني حمل ايتكم ايچون بر دابه استيجار ايلدى ياخود ذكر ايلديكى مسافه يه ركوب ايچون بر دابه استيجار ايلدى (وتارة تصير معلومة بالتعيين والاشارة كمن استأجر رجلا ينقل له هذا الطعام الى موضع معلوم) وبر كره منافع تعيين واشارت ايله معلوم اولور بر كيمسه مثللو كه شوط عامى موضع معلومه نقل ايچون بر رجل استيجار ايلدى (ويجوز استيجار الدور والخوانيت للسكنى وان لم يبين ما يعمل فيها وله ان يعمل كل شيء الا الحداد والقصار والطحان) ودخى ساكن اولمق ايچون دارلرى ودكانلرى استيجار جائز اولور هرچن آنلرده عمل اولنان نسنه بيان اولتماز ايسه ده اول مستأجر ايچون تيمورجيلك وبز اغارديجىلاق ودكر منجيلكدن ماعدا هر نسنه عمل ايتكم اوليجيدر (ويجوز استيجار الاراضى للزراعة ولا يصح العقد حتى يسمى ما يزرع فيها او يقول على ان يزرع فيها ماشاء) اراضى ني زراعت ايچون استيجار جائز اولور لكن مستأجر اراضى يه زراعت ايتكمى مراد ايلديكى نسنه ني تسميه وذ كر ايلمديكه عقد صحیح اولماز ياخود اول اراضى ده مستأجر ديلديكى نسنه ني زراعت ايتكمى دييمديكه عقد صحیح اولماز (ويجوز ان يستأجر الساحة ليبنى فيها او يفرس فيها نخلا او شجرا فاذا انقضت مدة الاجارة لزمه ان يقلع البناء والفرس ويسلمها فارغة الا ان يختار صاحب الارض ان يفرم له قيمة ذلك مقبوعا فيملكه او يرضى بتركه

على حاله فيكون البناء لهذا والارض لهذا) ودخى خالى ارضى آنده بنايتكم ايجون
ياخود آنده خرما افاجى ديككم ايجون ياخود شجر ديككم ايجون استيجار
ايتكم جائز اولور پس مدت اجاره تمام اولدقده مستأجره بنايى ياخود ديكديكى
نسنه لرى چيقاروب فارغ اوله رق تسليم ايتكم لازم كلور لكن صاحب الارض
بنانك ياخود غرسك مقلوعا قيمتى مستأجر ايجون بورجلو اولمقلنى اختيار
ايدرايسه بوصور تده بنايى وغرسى اخراج ايلمى پس صاحب ارض آنلره دخى
مالك اولور ياخود صاحب ارض حالى اوزرينه ترك ايتكمه راضى اولور
ايسه بنابرى ايجون وارض برى ايجون اولور (ويجوز استيجار الدواب
للكوب والحمل) دوابى ركوب ايجون وحمل ايجون استيجار جائز اولور
(وان اطلق الركوب جازله ان يركبها من شاء) اكر ركوبى فلان آدم بنه جكدرك
ديهرك تعيين ايتمايسه مستأجر ايجون ديله ديكى كيمسه يى دابهيه بنديرمك
جائز اولور (وكذلك ان استأجر ثوباً للبس واطلق) ثوبى لبس ايجوب استيجار
ايدوب اطلاق ايلسه يعنى فلان كيه جكدرك ديوتعيين ايلسه حكم ماسبق مثللودر
(وان قال على ان يركبها فلان او يلبس الثوب فلان فاركها غيره او البسه
غيره كان ضامناً ان عطبت الدابة او تلف الثوب) اكر مستأجر ديسه كه
فلان آدم دابهيه بنمك ياخود فلان آدم ثوبى كيمك شرطيله اجاره ايله
پس غيريسى دابهيه بنديرسه ياخود ثوبى غيريسنه كيديرسه اكر دابه
هلاك و ثوب تلف اولور ايسه مستأجر ضامن اولور (وكذلك كل ما يختلف
باختلاف المستعمل) مستعملك اختلافيله مختلف اولان نسنه لرك كليسى
ذكر اولنان مثللودر (فاما العقار وما لا يختلف باختلاف المستعمل فلا ضمان
عليه) اما عقارده ومستعملك استعماليله مختلف اوليان نسنه لرده ضمان
لازم اولماز (فاذا شرط سكنى واحد بعينه فله ان يسكن غيره) پس معين
اوله رق بر كيمسه نك دارده ساكن اولمىنى شرط ايلسه انك غيريسى
اول دارده اسكان ايتكم اوليجيدر (وان سمي قدراً ونوعاً يحمله على الدابة
مثل ان يقول خمسة اقفز حنطة فله ان يحمل ما هو مثل الحنطة في الضرر
او اقل كالشعير والسمسم) اكر مستأجر دابه اوزرينه حمل ايليه جك
نسنه نك قدرينى ونوعينى ذكر ايلسه بش قفيز حنطه ديمك مثللو اول مستأجر
ايجون دابهيه ضررده حنطه مثللو نسنه يى ياخود حنطه دن ضررده اقل

اولان شعير و صوصام مثلو لر حمل ايتمك اوليجيدر (وليس له ان يحمل ماهو
 اضر من الحنطة كالملح والحديد) طوز و حديد مثلو حنطه دن زياده ضرر لي
 نسنه لري دابه يه مستاجر ايچون حمل ايتمك اولمدي (وان استاجر ها لي حمل
 عليها قطناسماه فليس له ان يحمل مثل وزنه حديدا) اكر دابه يي ذكر ايلديكي قطني
 انك اوزرينه حمل ايتمك ايچون استيجار ايلسه اول مستاجر ايچون اول پامو غك
 طار تو سنجه حديد حمل ايتمك اولمدي (وان استاجر ها لير كباها فاردف معه
 رجلا آخر فعطبت ضمن نصف قيمتها) اكر مستاجر كندى ر كوبي ايچون
 دابه يي استيجار ايدوب رجل آخرى تر كيسنه السه اول دابه هلاك اولسه نصف
 قيمتى ضامن اولور (ولا يعتبر بالثقل) اغير لق اعتبار اول نماز (وان استاجر ها
 لي حمل عليها مقدار معلوما من الحنطة فحمل عليها اكثر منه فعطبت ضمن ما زاد
 الثقل) اكر حنطه دن معلوم اولان مقدارى دابه اوزرينه حمل ايچون دابه يي
 استيجار ايلسه بعده دابه اوزرينه اول مقدار دن زياده حمل ايلسه پس دابه هلاك
 اولسه ثقل زياده ايليان نسنه مقدارى ني دابه دن ضامن اولور (واذا كبس الدابة باجماها
 او ضربها فعطبت ضمن عند ابى حنيفة رح) دابه نك ديز كينى سيلكوب يا خود
 ضرب ايلسه دابه هلاك اولسه امام اعظم رح عندنده ضامن اولور (والاجراء
 على ضربين اجير مشترك واجير خاص فالمشترك لا يستحق الاجرة حتى يعمل
 كالصباغ والقصار والمتاع امانة فى يده ان هلك لم يضمن عند ابى حنيفة رح وعندها
 يضمن) ودخى اجير لر ايكي ضرب اوزرينه در برى اجير مشترك و برى اجير
 خاص در اجير مشترك عمل ايتد كجه اجرة مستحق اولماز بوياجى و بز اغارديجى
 مثلو متاع انك يدنده امانتدر اكر هلاك اولسه امام اعظم رح عندنده ضمان لازم
 اولماز امامين رحمهما الله عندنده ضامن اولور (وما تلف بعمله كتخريق الثوب
 بدقه وزلق السمال وانقطاع الجبل الذى يشد به المكاري الحمل وغرق السفينة
 من مدها مضمون الا انه لا يضمن به بنى آدم) ودخى مستاجر ك عمليله تلف اولان
 نسنه لر ثوبى دوكمك سبيله يير تمق و حمالك ايانى قايمسيله و مكارى حمل باغلا دينى
 حبلك انقطاعى و سفينه نك غرقى مثلو نسنه لرده ضمان لازم كلور لكن بنى آدمك
 ضمانى لازم كلز (ومن غرق فى السفينة او سقط من الدابة لم يضمن)
 بر كيسه سفينه ده غرق اولسه يا خود حيواندن دوشسه ضمان لازم كلز

(اذا ضرب المعلم الصبي من غير اذن ابيه فان عطب مضمون) معلم پدرندن
اذن سر صبی بی ضرب ایلسه اگر هلاک اولور ایسه ضمان لازم اولور (واذا فسد
الفصاد او بزغ البزاع ولم يتجاوز الموضع المعتاد فلا ضمان فيما عطب من ذلك)
قان آلیجی قان آدینی وقتده یاخود نعل بند حیوانه نعل اوروب محل معتادی
تجاوز ایلمد کیری صورتده هلاک اولان نسنده ضمان لازم اولماز (والاجیر
الخاص يستحق الاجرة بتسليم نفسه في المدة وان لم يعمل) اجیر خاص اجرتہ
مستحق اولور نفسی مدتہ تسلیم ایله هر قن عمل ایتمد یسده (کمن استأجر
رجلا شهرا للخدمة اولر عی الغنم) مستاجر بر رجلی بر آی خدمت ایچون یاخود
غنم او تار مق ایچون استیجار ایتمک منللو (فلا ضمان على الاجير الخاص فيما تلف
في يده ولا ما تلف من عمله) اجیر خاص او زرینه النده کی تلف اولان و عملندن
تلف اولان نسنده ضمان لازم اولماز (والاجارة تفسدها الشروط كما تفسد
البيع) ودخی اجاره بی شروط فسادہ ویرر بیعی فسادہ ویردیکی کبی (ومن
استأجر جملا ليحمل عليه محملا ورا كبين الى مكة فله المحمل المعتاد) بر کیمسه
مکة مکر مهیه د کین ایکی را کب و بز محفه حمل ایتمک ایچون بر دوه استیجار
ایلسه اول مستأجر ایچون محمل معتاد یو کله مک لازم اولور (وان شاهد الجمال
المحمل فهو اجود) اگر دوه جی محملی کورر ایسه بوزیاده کوزلدر
(ومن استأجر عبدا للخدمة فليس له ان يسافر به الا ان يشترط ذلك)
و بر کیمسه بر عبدی خدمت ایچون استیجار ایلسه اول مستأجر اول عبدا یله
مسافرت ایلیه مز انکله سفر شرط قلنمد قجه (وان استأجر بعيرا ليحمل عليه
مقدارا من الزاد فاكل منه في الطريق جازله ان يرد عوض ما اكل) اگر
مستأجر بر مقدار زاد حمل ایچون بر بعیر استیجار ایلسه پس اول زاددن
طریقده اکل ایلسه اکل اولناتک عوضی اول بعیر او زرینه رد ایتمک جائز
اولور (والاجرة لا تجب بالمقد) دخی اجرت عقد ایله واجب اولماز
(ويستحق باحد معان ثلاثة اما بشرط التعجيل او بالتعجيل بغير شرط
او باستيفاء المعقود عليه) اجیر اجرتہ اوج معناتک بر یله مستحق اولور
اولا اجرتی عجله ویرمکی شرط ایله ایکنجی بلا شرط اجرتی عجله ویرمک
ایله اوجنجی مدت معلومه بی تمام ایله و معقود علیهی اوده مک ایله

(ومن استأجر دارا فللمو جران يطالبه باجرة كل يوم الا ان يبين وقت الاستحقاق)
 برکیمسه برداری استیجار ایلسه وقت استحقاق بیان اولندجه هر یومک
 اجرتی مؤجرا یچون طلب ایتک اولیجیدر (ومن استأجر بعیرا الی مکة
 فللجمال ان يطالبه باجرة كل مرحلة) برکیمسه مکیه دکن بر بعیرا استیجار
 ایلسه هر ضر حله نک اجرتی جمال یچون مطالبه وارددر (فليس للقصار والخیاط
 ان يطالب الاجرة حتى يفرغ من العمل الا ان يشترط التعجيل) قصار
 وخیاط یچون عملدن فارغ اولندجه اجرتی مطالبه اولمدی مادام که تعجیل
 شرط قلنددی (ومن استأجر خبازا لیخبزله فی بیته ففیز دقیق بدرهم لم یستحق
 الاجرة حتى یخرج الخبز من التور) برکیمسه کندی بیننده بر اولچک
 اونی بدرهم اجرتیه اکمک بشورمک یچون بر خباز استیجار ایلسه اول
 خباز تنوردن خبزی چیقار مدجه اجرتیه مستحق اولماز (ومن استأجر
 طبّاخا لیطبخ له طعاما للولیة فالغرف علیه) برکیمسه بر آشچی بی دو کون
 یمکی بشورمک یچون استیجار ایلسه اول یمکی قوتار مق آشچی اوزرینه لازمدر
 (ومن استأجر رجلا لیضرب له لبنا استحق الاجرة اذا اقامه عنده ابی حنیفة
 رح وقال لا یستحقها حتی یشربه) برکیمسه بر رجلی کر پیچ دو مکک یچون
 استیجار ایلسه امام اعظم حضر تلی عننده اول کر پیچی اقامه ایلدیکی وقتده
 اجرتیه مستحق اولور امامین بیوردیلر که قلاق ایتدجه اجرتیه مستحق اولماز
 (واذا قال للخیاط ان خطت هذا الثوب فارسیا فبدرهم فان خطته رومیا
 فبدرهمین جاز فای العملین عمل استحق الاجرة) اگر ترزی یه دیسه که شو
 ثوبی فارسی اوله رق دیکر ایسه ک اجرتک بدرهم اولسون اگر ثوبی رومی
 اوله رق دیکر ایسه ک اجرتک ایکی درهم اولسون بوقول جائز اولور پس
 قنی عمل ایله عمل ایدرسه اول عمل مقابلنده اجرتیه مستحق اولور (وان قال
 ان خطته الیوم فبدرهم وان خطته غدا فینصف درهم فان خطاه الیوم فله درهم
 وان خطاه غدا فله اجر مثله عند ابی حنیفة رح ولا یتجاوز به النصف) اگر
 خیاطه دیسه که شو ثوبی بو کون دیکر ایسه ک اجرتک بدرهمدر و اگر یارینکی
 کون دیکر ایسه ک اجرتک یارم درهمدر پس خیاط اول کونده دیکر ایسه
 بدرهم اجرت لازم اولور اگر فرداسی کون دیکر ایسه امام اعظم رح عننده اجر

مثل لازم اولور واجر مثل ايله مستاجر نصفی تجاوز ایتمز (وان قال
ان سکنت فی هذا الدکان عطارا فبدرهم فی کل شهر وان سکنت حدادا
فبدرهمین جاز وای الامرین فعل استحق المسمى فيه عند ابی حنیفة ر ح
وقالا الاجارة فاسدة) اگر موجر دیسه که شود کاندۀ عطارلق ایدر اولدیغک
حالدۀ ساکن اولور ایسه ک هر آیلق اجرتی بر درهمدر واکر تیمور جیلک ایدر
اولدیغک خالدۀ ساکن اولور ایسه ک هر آیلق اجرتی ایکی درهمدر جائز اولور
وایکی امردن قنغیسنی ایشلر سسه اندۀ ذکر اولنان اجرت لازم اولور
امام اعظم حضر تلی عنده امامین رحمهما الله بیوردیلر که اجاره فاسددر
(ومن استاجر دارا کل شهر بدرهم فالعقد صحیح فی شهر واحد فاسد فی بقية
الشهور الا ان یسمى جملة الشهور معلومة) بر کیسه بر داری استیجار ایله
هر آیلقی بر درهمه اوله رق بر آیدۀ عقد صحیح اولور باقی قلان آیلردۀ عقد فاسد
اولور شهورك جمله سی معلومه اوله رق ذکر اولندجۀ (وان سکن ساعة
من الشهر الثاني صح العقد فيه) اگر شهر نائیدن بر لحظه ساکن اولور ایسه آندۀ
دخی عقد صحیح اولور (ولم یکن للموجر ان یخرجه الى ان تنقضي المدة) موجر
مستأجری مدت منقضیه اولانه دک اخراج ایتک اولمدی (و كذلك کل شهر
یسکن فی اوله ساعة) هر شهرک اولندۀ بر لحظه ساکن اولسه حکم ماسبق
مثلودر (وان استاجر دارا سنة بعشرة دراهم جاز وان لم یبین قسط کل شهر
من الاجرة) اگر بردارک بر سنه لکنی اون درهمه استیجار ایله جائز اولور
اجرتدن هر شهرک حصه سی بیان اولتماز ایسه ده (ویجوز اخذ اجرة الحمام
والحمام) حمام اجرتی وقان المق اجرتی اخذ ایتک جائز اولور (ولا یجوز
اخذ اجرة عسب التیس والفحل) تکه نک وساثر ارکک حیوان دیشیسی اوزرینه
صچرامق ایچون اجرت اخذ ایتک جائز اولماز (ولا یجوز الاستیجار علی الاذان
والحج والغناء والنوح) اذان وحج وتغنی ونوحه ایتک اوزرینه استیجار ایتک
جائز اولماز (ولا یجوز اجارة المشاع عند ابی حنیفة ر ح الا من الشریک)
امام اعظم ر ح عنده مشترک اولان نسنه ی شریکندن غیر ی به اجاره ایتک
جائز اولماز (وقالا اجارة المشاع جائزة من غیر الشریک) امامین رحمهما الله
بیوردیلر که مشترک اولان نسنه ی شریکک غیر یسنه اجاره جائز اولور
(ویجوز استیجار الظئر باجرة معلومة ویجوز بطعامها وكسوتها) اجرت

معلومه ايله سود آناستيجارى جائز اولور دخی سود آنانك كسوه سييله طعامی ايله
استيجار جائز اولور (وليس للمستاجر ان يمنع زوجها من وطئها فان حبست
كان لهم ان يفسخوا الاجارة اذا خافوا على الصبي من لبنها) مستاجر سود آنانك
زوجنی سود آنايه تقرب ايتدن منع ايتيه قادر اولماز پس اول عورت حامله
اولوب اول عورتك سودندن صبي اوزرينه خوف اولنديني صورتده آنلر
ايچون اجاره يي فسخ ايتك اوليجيدر (وعليها ان تصلح طعام الصبي) سود آنا
اوزرينه صيبتك طعامی اصلاح لازمدر (وان ارضعته في المدة بلبن شاة فلا اجرة
لها) اكر مدتک ايچنده سود آناصبي به غنم سودی امزرسه اجرت لازم اولماز
(وكل صانع لعمله اثر في العين كالقصار والصباغ فله ان يحبس العين بعد الفراغ
من عمله حتى يستوفي الاجرة) قصار وصباغ مثللو هر صانع كه متاعده عملی
ايچون اثر اوليجيدر اول صانع عملدن فارغ اولدقدنصكره اجرتی استيفا
ايلينه دك اول متاعی حبس ايتك واردر (ومن ليس لعمله اثر في العين فليس له
ان يحبس العين للاجرة كالحمال والملاح) حمال وملاح مثللو كيমে سر كه عين ده
عملی ايچون اثر اولدی اجرت ايچون اول عيني حبس ايتكه قادر اولمازلر
(واذا شرط على الصانع ان يعمل بنفسه فليس له ان يستعمل غيره) صانع اوزرينه
نفسنك عملی شرط قيلنسه غير يسنی استعمال ايتك اولماز (وان اطلق له العمل
فله ان يستاجر من يعمله) اكر صانع ايچون عمل مطابق بيان اولنديني وقتده
صانع ايچون عمل ايدر بر كيমে سي استيجار جائز اولور (واذا اختلف
الخياط وصاحب الثوب فقال صاحب الثوب امرتك بان تعمله قباء وقال الخياط
قبصا او قال صاحب الثوب للصباغ امرتك ان تصبغه احمر فصبغه اصفر فالقول
قول صاحب الثوب مع يمينه) خياط وصاحب ثوب اختلاف ايدوب پس
صاحب ثوب ديسه كه بن سكا امر ايلدم كه قفتان ديكه سين خياط ديسه كه
قبص ديك ديو امر ايلدك ياخود صاحب ثوب صباغه ديسه كه امر ايلدمكه
ثوبي قرمزی بويه پس صباغ صاری بوياسه بوحورنده قول صاحب
الثوبك قوليدر يمينيه بيله (فان حلف فاختلط ضامن) اكر
صاحب ثوب يمين ايدرسه خياطه ضمان لازم اولور (وان قال صاحب
الثوب عملته لي بغير اجرة وقال الصانع باجرة فالقول قول صاحب

الثوب مع يمينه عند ابى حنيفة رح) اكر صاحب الثوب صانعه ديسه كه سن
 بنم ايچون اجر تسز ايشلدك صانع ديسه كه اجرت ايله ايشلدم ينه قول امام اعظم
 رحمه الله عنده صاحب ثوبك قوليدر يمينيله بيله (وقال ابو يوسف رح ان كان
 الصانع حريفا فله الاجرة) امام ابى يوسف بيورديلر كه اكر صانع اهل صنعتدن
 اولور ايسه اجرت لازم اولور (وان لم يكن حريفا فلا اجرة) اكر اهل صنعت
 اولماز ايسه اجرت لازم اولماز (وقال محمد رحمه الله ان كان الصانع مبتدأ بهذه
 الصنعة بالاجرة فالقول قوله انه عمله بالجرة) اكر صانع اجر تييله اول صنعته
 ابتدا ايديجى اولديسه امام محمد رح بيورديلر كه قول صانعك اجر تييله عمل ايتشم
 ديديكيدر (والواجب في الاجارة الفاسدة اجر المثل لا يتجاوز به المسمى) اجارة
 فاسده ده واجب اولان اجر مثلدن مستأجر اجر مثل ايله مسمانى تجاوز ايلمز
 (واذا قبض المستأجر الدار فعليه الاجرة وان لم يسكن فيها) مستأجر دارى
 قبض ايلديكى صورته انك اوزرينه اجرت لازم اولور هر قجن آنده
 ساكن اولدى ايسه ده (وان غصبها غاصب من يده سقطت الاجرة) اكر
 اول دارى بر غاصب غصب ايلسه اجرت ساقط اولور (وان وجد بها عيبا
 يضر بالسكنى فله الفسخ) اكر اول دارده ساكن اولمقلغه ضرر وپرر
 بر عيب مستأجر بولدينى صورته فسخ لازم اولور (واذا خربت الدار
 وانقطع شرب الضيعة وانقطع الماء عن الرحى انفسخت الاجارة) دار
 خرابه ياخود چفتلكك حق شربى منقطع اولوب ياخود دكر مندن صو
 منقطع اولسه اجاره منفسخ اولور (واذا مات احد المتعاقدين وقد عقد
 الاجارة لنفسه انفسخت) نفسيچون اجاره ني عقد ايدن متعاقديندن برى
 فوت اولدينى وقتده اجاره منفسخ اولور (وان كان عقدها لغيره لم تنفسخ)
 اكر فوت اولان كيمسه غير يسيچون اجاره ني عقد ايدرسه اجاره منفسخه
 اولماز (ويصح شرط الخيار في الاجارة) خيار شرط اجاره ده صحيح
 اولور (وتفسخ الاجارة بالاعذار كمن استأجر دكانا في السوق ليتجر فيه
 فذهب ماله) عذر لر ايله اجاره فسخ اولنور تجارت ايچون سوقده دكان
 استيجار ايدوب مالى ضايع اولان كيمسه مثللو (وكمن آجر دكانا اودارا
 ثم افلس) دخى دكان ياخود دارى اجاره ايدوب بعده مفلس اولان آدم مثللو

(اولزمتہ دیون لا بقدر علی قضائہا الا من ثمن ما آجر فسخ القاضی العقد و باعہا فی الدین) یا خود موجدہ دین لازم اولوب و اول دینی قضایتمک اوزرینہ قادر اولہ میوب انجق اجارہ ایلدیکی نسنہنک ثمنندن اول دینی قضایہ مقتدر اولدینی صورتہ قاضی عقدی فسخ ایدوب دین مقابله سندہ اجارہ یه و یریلان نسنہ بی بیع ایدر (وکن استاجر دابة ليسافر عليها ثم بداله الرجوع من السفر فهو عذر) برکیمسه دابه اوزرندہ مسافرت ایچون دابه بی استیجار ایدوب بعدہ سفردن رجوع ظهور ایلسه بودخی عذر در (وان بدا للمکاری فليس ذلك بعذر) اگر سفردن رجوع کراجی ایچون ظهور ایلسه عذر دکلدر

کتاب الشفعة

(الشفعة واجبة للخليط في نفس المبيع اول للخليط في حق المبيع كالشرب والطريق ثم للجار) میبعک نفسہ خلیط ایچون یا خود میبعک حقنہ خلیط ایچون شفعہ واجبه در میبعک حق شرب وطریق مثللو بو ذکر اولنانلردن صکره قومشو ایچون شفعہ واجبه در (ولیس للشریک فی الطریق والشرب والجار شفعة مع الخلیط فی نفسی المبیع) میبعک نفسندہ خلیط ایله بیله طریق وشرب وجارده شریک ایچون شفعہ اولمدی (فاذا سلم الخلیط فالشفعة للشريك فی الطریق والشرب) پس میبعک نفسہ خلیط اولان کیمسه شفعہ سنی تسلیم ایلسه یعنی شفعہ دار اولدیغنی دعوی ایلسه بو صورتده شفعہ طریق وشربده خلیط اولان کیمسه ایچوندر (فان سلمها اخذها الجار) اگر طریق وشربده شریک اولان شفعہ سنی تسلیم ایلسه اول شفعہ بی جار اخذ ایدر (والشفعة تجب بعقد البيع وتستقر بالاشهاد) دخی بیعی عقد ایتک سببیله شفعہ واجبه اولور وشاهد اتخاذا یله شفعہ قرارلاشور (وتملك بالاخذ اذا سلمها المشتري او حکم بها الحاكم) مشتری تسلیم ایلدیکی وقتده یا خود حاکم حکم ایلدیکی صورتده اخذ ایله شفعہ مملوک اولور (واذا علم الشفيع بالبيع اشهد في مجلسه ذلك على المطالبة ثم ينهض منه فيشهد على البائع ان كان المبيع في يده او على المتباع او عند العقار فاذا فعل ذلك استقرت شفعته ولم تسقط بالتأخير عند أبي حنيفة رح) شفیع بیعی بیلیدیکی وقتده اول مجلسده مطالبه اوزرینہ اشهاد ایدر یعنی میعی

دعوی ایدرم دیو شاهد اولوک دیر بعده اول مجلسدن قالقوب بایع اوزرینه
اشهاد ایدرا کر مبیع بایعک یدنده ایسه یاخود مبتاع اوزرینه اشهاد ایدر یاخود
عقارک عندنده اشهاد ایدر پس بومثللو ایشلدیکی صورتده شفعه سی قرار لاشور
امام اعظم عندنده تأخیر ایله ساقط اولماز (وقال محمد رحمه الله ان ترکها شهر
بعدا لاشهاد من غیر عذر بطلت الشفعة) امام محمد رح بیوردی که بعدا لاشهاد
عذر سز برآی شفعه بی ترک ایلسه شفعه باطل اولور (وقال ابو یوسف رح
ان ترکها فی مجلس او مجلسین تبطل الشفعة) امام ابی یوسف بیوردیلر که
بر مجلسده یاخود ایکی مجلسده شفعه بی ترک ایلسه شفعه باطل اولور (والشفعة
واجبة فی العقار وان کان ممالا یقسم) عقارده شفعه واجبه در هر چن تقسیم قبول
ایتمیان نسنه لردن ایسه ده (ولا شفعة فی البناء والنخل اذا بیع دون الارض)
ودخی عرصه سز بیع اولنان بناده و بلاارض نخل بیع اولندیفی صورتده شفعه
لازم اولماز (ولا شفعة فی العروض والسفن) کیلرده و متاعلرده شفعه اولمدی
(والمسلم والذمی فی الشفعة سواء) مسلم ایله ذمی شفعه دارلقده برابر در (واذا
ملك العقار بعوض هو مال وجبت الشفعة) دخی مال اولان عوض مقابله سنده
عقار تملیک اولنسه شفعه واجب اولور (ولا شفعة فی الدار التي یتزوج الرجل
عليها او یخالع المرأة بها او یتأجر بها دارا و یصالح بها من دم عمدا و یعتق
عليها عبدا و یصالح عنها بانکار او سکوت) شول دار که رجل اول دار اوزرینه
تزوج ایله یاخود عورت اول دار مقابله سنده خلع اولنه یاخود اول دار
مقابله سنده آخر دار استیجار اولنه یاخود اول دار ایله دم عمددن مصالحه
اولنه یاخود اول دار اوزرینه عبد آزاد اولنه یاخود انکار یاخود سکوت
مقابله سنده اول داردن صلح اولنه شو صورتلرده ذکر اولنان دارده شفعه
اولمدی (وان صالح عليها باقرار وجبت فیها الشفعة) اگر اقرار مقابله سنده
اول دار اوزرینه مصالحه اولنسه آنده شفعه واجبه اولور (واذا تقدم الشفیع
الی القاضی فادعی الشراء و طلب الشفعة سأل القاضی المدعی علیه فان اعترف
بملكه الذی یشفع به والا کلفه باقامة البينة) شفیع قاضی حضورینه تقدم
ایدوب شرانی دعوی ایدرک شفعه بی طلب ایلدیکی صورتده قاضی مدعی
علیه سوال ایدر پس مدعی علیه مدعینک شفعه دار اولدیغنی اقرار ایدر ایسه

نعم المطلوب اكر اقرر ايلمز ايسه قاضى اول شفيعه شاهد اقامه ايتمكى تكليف ايدر (فان عجز عن البينة استحلف المشتري بالله ما لم يعلم انه ملك الذى ذكره مما شفيع به) اكر شفيع شاهد كتور مدن عاجز اولد ينى صورتده مشتريدن يمين طلب اول نور متنده ذكر اولنان وجه اوزره (وان نكل او اقام الشفيع بيته سال القاضى هل ابتاع ام لا فان انكر الابتاع قيل للشفيع اقم البينة) اكر مشتري يميندن نكل ايلسه ياخود شفيع بيته اقامه ايلسه قاضى مشتري به سؤال ايدر كه ساتون آلكمى آلكمى پس ابتياعى انكار ايلسه شفيعه دنيلور كه شاهد اقامه ايله (فان عجز عنها استحلف المشتري بالله ما ابتاع او بالله ما يستحق على هذه الدار شفعة من الوجه الذى ذكره) اكر شفيع شاهد اقامه ايتمكدن عاجز اولد ينى صورتده مشتريدن يمين طلب اول نور متنده ذكر اولنان ايكي وجه اوزره (وتجوز المنازعة فى الشفعة وان لم يحضر الشفيع الثمن الى مجلس القاضى) شفعه ده منازعه جائز اولور هر قن قاضى مجلسندن بكاشفيع ثمنى احضار ايتديسه ده (فاذا قضى القاضى له بالشفعة لزمه احضار الثمن) پس قاضى شفيع ايجون شفعه ايله حكم ايلديكى وقتده شفيعه ثمنى احضار ايتمك لازم اولور (وللشفيع ان يرد الدار بخيار الرؤية والعيب) خيار رؤيت وخيار عيب ايله دارى رد ايتمك شفيع ايجون اوليجيدر (فان حضر الشفيع البائع والمبيع فى يده فله ان يخاصمه فى الشفعة) مبيع بايعك يدندم اولد ينى حالده شفيع بايعه حاضر اولسه شفعه حقنده شفيع ايجون بايعه خصومت ايتمك اوليجيدر (ولا يسمع القاضى البينة حتى يحضر المشتري) قاضى شاهد لرى دكله من مشتري حاضر اولد قنجه (فيفسخ البيع بمشهد منه ويقضى بالشفعة على البائع ويجعل العهدة عليه) پس قاضى بيى مشتري نك حضور نده فسخ ايدوب شفعه ايله بايع اوزرينه حكم ايدر وعهده بي دخى بايع اوزرينه قيلار (واذا ترك الشفيع الاشهاد حين علم البيع وهو يقدر على ذلك بطلت شفعته) شفيع بيى بيلمديكى وقتده اشهادى ترك ايلسه حالبوكه اشهاد اوزرينه قدرقى واردر بو صورتده شفعه سى باطل اولور (وكذلك ان اشهد فى المجلس ولم يشهد على احد المتعاقدين ولا عند العقار) اكر شفيع مجلسده اشهاد ايدوب متعاقدينك برى اوزرينه وعقار عندنده اشهاد ايتمز ايسه يته شفعه باطل اولور (وان صالح عن شفعته على عوض اخذه

بطلت الشفعة) اگر شفعه دن اخذ ایلدیکی عوض اوزرینه شفعه مصالحه ایلسه
 شفعه باطل اولور (ویردالعوض) مصالحه اوزرینه شفعه اخذ ایلدیکی عوض رد
 اولنور (واذا مات الشفیع بطلت شفعته) شفعه فوت اولدینی وقتده شفعه سی
 باطل اولور (وان مات المشتري لم تسقط) اگر مشتری فوت اولسه شفعه ساقط
 اولماز (وان باع الشفیع ما یشفع به قبل ان یقضی له بالشفعة بطلت شفعته) شفعه
 ایچون شفعه ایله حکم اولنماز دن اول ما یشفع به اولان نسنه بی بیع ایلدیکی
 صورتده شفعه سی باطل اولور (وکیل البائع اذا باع دارا وهو الشفیع
 فلا شفعة له) بایع وکیل بر داری بیع ایلدیکی وقتده حالبوکه اول وکیل شفعه در
 پس وکیل اولان شفعه ایچون شفعه دارلق اولدی (وکذلك ان ضمن الدرك
 عن البائع الشفیع) اگر بایع دن شفعه در کی ضامن اولسه یعنی مشتری به شفعه
 دیسه که اگر مبیع مستحق چیقيله حق اولور سه ضامن اولورم بوصورتده ینه
 شفعه لازم اولماز (وکیل المشتري اذا ابتاع وهو الشفیع فله الشفعة) مشتری نك
 وکیل شفعه اولدینی حالده صاتون آله انکچون شفعه دارلق اولیجیدر
 (ومن باع بشرط الخيار فلا شفعة للشفیع فان اسقط البائع الخيار وجبت الشفعة)
 برکیمسه شرط خیار ایله بیع ایلسه شفعه ایچون شفعه لازم اولماز پس بایع مخیر لکی
 اسقاط ایدر ایلسه شفعه واجبه اولور (فان اشتری بشرط الخيار وجبت الشفعة)
 اگر شرط خیار ایله صاتون آله شفعه واجبه اولور (ومن ابتاع دارا شراء
 فاسدا فلا شفعة فيها ولكل واحد من المتعاقدين الفسخ فان سقط الفسخ وجبت
 الشفعة) اگر برکیمسه شراء فاسد ایله بردار اشترا ایلسه اول دارده شفعه
 لازم اولماز ومتعاقدر دن هر بررلری ایچون فسخه قدرت اولیجیدر اگر
 فسخ ساقط اولور ایلسه شفعه واجبه اولور (واذا اشتری ذمی دارا بخرم
 او خنزیر وشفیعها ذمی اخذها بمثل الخمر وقيمة الخنزیر) بر ذمی بر داری
 خمر یا خود خنزیر بدلیله اشترا ایلدیکی وقتده واول دارك شفیی دخی ذمی
 اولسه اول داری خمر ك مثلی ایله وخنزیر ك قیمتيله اخذ ایدر (وان كان شفیعها
 مسلما اخذها بقيمة الخمر والخنزیر) اگر ذکر اولنان دارك شفیی مسلم
 اولور سه اول داری خمر ك وخنزیر ك قیمتيله اخذ ایدر (ولا شفعة فی الهبة
 الا ان یكون بعوض مشروط) هبه اولنان نسنه ده شفعه اولدی مکره به شرط

قلنان عوض مقابله سنده اوله (وان اختلاف الشفيع والمشتري في الثمن فالقول قول المشتري) اكر شفيع ايله مشتري ثمنده اختلاف ايلسه لر قول مشتري نك قوليدر يمينيله برابر (فان اقاما اليينة فاليينة بينة الشفيع عند ابي حنيفة ومحمد رحمهما الله وعند ابي يوسف رحمه الله اليينة بينة المشتري) اكر شفيع ايله مشتري شاهد اقامه ايلسه لر امام اعظم ومحمد رح عندل رنده شاهد شفيعك شاهديدر امام ابي يوسف عندنده مشتري نك بينه سي مقبوله در (واذا ادعى المشتري ثمننا اكثر وادعى البائع اقل منه ولم يقبض الثمن اخذها الشفيع بما قال البائع وكان ذلك حطا عن المشتري) مشتري ثمن اكر وبايع اقل ادعا ايلد كرى وقتده حالبو كه بايع ثمنى قبض ايتما مشدر شفيع بايعك ذكر ايلد يكي له اول دارى اخذايدر وبايك اقل دعوا سى مشتريدن تنزيل مرتبه سنده اولور (وان كان قبض الثمن اخذها الشفيع بما قال المشتري ولم يلتفت الى قول البائع) اكر صورت سابقه ده بايع ثمنى قبض ايتما اولديسه شفيع اول دارى مشتري نك ديد يكي ثمن ايله اخذايدر بايعك قوله التفات اولماز (وان حط البائع عن المشتري بعض الثمن سقط ذلك عن الشفيع) اكر بايع مشتريده ثمنك بعضيسنى تنزيل ايلسه شفيعدن دخى اولمقدار ساقط اولور (وان حط جميع الثمن لم يسقط عن الشفيع) واكر بايع مشتريدن ثمنك كافه سنى حط ايلسه شفيعدن ساقط اولماز (وان زاد المشتري البائع في الثمن لم تلزم الزيادة الشفيع) اكر مشتري ثمنده بايعه زياده ايلسه شفيعه ثمنده زياده لازم اولماز (فاذا اجتمع الشفعاء فالشفعة بينهم على عدد رؤسهم ولا يعتبر اختلاف الاملاك) بر قاج شفعه دار جمع اولدينى وقتده شفعه آنلرك بيننده عدد رؤسلى اوزرينده در املاك قليل وكثير ايله اختلافى اعتبار اولماز (ومن اشترى دارا بعروض اخذها الشفيع بقيمتها) بر كيمسه عروض مقابله سنده بردار اشترى ايلسه شفيع متاعك قيمتيله اول دارى اخدايدر (وان اشترىها بمكيل او موزون اخذها بمثله) اكر مكيل يا خود موزون مقابله سنده دارى اشترى ايلسه مكيل يا خود موزونك مثيله شفيع اخدايدر (وان باع عقارا بعقار اخذ الشفيع كل واحد منهما بقيمة الآخر) اكر عقارى عقار مقابله سنده بيع ايلسه شفيع بونلردن هر بر لر ينى آخرك قيمتيله اخدايدر (واذا بلغ الشفيع انها بيعت بالف فسلم الشفعة ثم علم انها بيعت

باقل او بخرطه او بشعير قيمتها الف او اكثر فتسليمه باطل فله الشفعة) شفعه بالغ
 اولسه كه دار بىك درهمه بيع اولندى پس شفيع شفعه يي تسليم ايلسه بعده بىك
 درهمدن نقصان بيع اولد ينى يا خود قيمتى بىك درهم يا خود بىك درهمدن
 اكثر اولان خرطه يا خود شعيره مقابله سنده بيع اولند يغه شفيعك علمى لاحق
 اولسه شفيعك شفعه يي تسليم ايتتى باطلدر انكچون شفعه اوليجيدر (وان بان
 انها بيعت بدنانير قيمتها الف فلا شفعة له) اكر ظاهر اولسه كه قيمتى الف اولان
 دينار لر مقابله سنده اول دار بيع اولندى بوضو رتده شفيع ايچون شفعه اولمدى
 (واذا قيل له ان المشتري فلان فسلم الشفعة ثم علم انه غيره فله الشفعة) شفعه
 دينلسه كه مشترى فلان كيمسه در پس شفيعه يي تسليم ايله بعده علم لاحق
 اولسه كه اول كيمسه نك غيريدر بوضو رتده شفعه اوليجيدر (ومن اشترى
 دارا لغيره فهو الخصم للشفيع فى الشفعة الا ان يسلمها الى الموكل فيكون الخصم
 هو الموكل) بر كيمسه غيريسى ايچون بردار اشترا ايلسه شفعه ده شفيع ايچون
 خصم اول كيمسه در مكر موكله اول دارى تسليم ايده بوضو رتده خصم موكلدر
 (واذا باع دار الامقدار ذراع فى طول الحد الذى يلى الشفيع فلا شفعة له) دارى
 بيع ايدوب شفعه ملاصق اولان سنورك طولنده بر ذراع مقدارى بيع ايلسه
 شفيع ايچون شفعه دارلق اولمدى (وان ابتاع منها سهما ثمن ثم ابتاع بقيتها
 فالشفعة للجار فى السهم الاول دون الباقي) بر كيمسه ثمن ايله داردن بر سهى
 صاتون آله بعده اولدارك بقيه سنى اشترا ايلسه سهم اولده جار ايچون شفعه
 اوليجيدر باقیده شفعه دارلق اولمدى (وان ابتاعها ثمن ثم دفع اليه ثوبا عوضا
 عنه فالشفعة بالثمن دون الثوب) دارى ثمن ايله اشترا ايدوب بعده ثمندن عوض
 اوله رق بر ثوب بايعه دفع ايلسه شفعه ثمن ايله در (ولا تكره الحيلة فى اسقاط
 الشفعة عند ابى حنيفة وابى يوسف رحمهما الله) شفعه يي اسقاط ايتده امام
 اعظم وامام ابى يوسف عندلر نده حيله مكر وه اولماز (وعند محمد رح تكره)
 وامام محمد عندنده حيله مكر وه اولور (واذا بنى المشتري او غرس ثم قضى
 للشفيع بالشفعة فهو بالخيار ان شاء اخذها بالثمن وقيمة البناء والغرس
 مقلوعا وان شاء كلفه المشتري قلعه) مشترى بنا ايدوب يا خود اشترا
 ايلديكى محله آغاج ديكديكى وقتده بعده شفيع ايچون شفعه ايله حكم

اولنسه شفیع مخیر در دیلر سه اول داری ثمنیله و مقاوعا غرس و بنانک قیمتیله
 اخذ ایدر و اگر دیلر سه بنا و غرسک قویار مقلفنی مشتری به تکلیف ایدر
 (فاذا اخذها الشفیع و بنی فیها او غرس ثم استحق رجوع الثمن ولا يرجع بقيمة
 البناء والغرس) شفیع داری اخذ ایلدیکی و قتده انده بنا ایلسه یا خود شجر
 دیکسه بعده اول دار مستحق چیقلانسه شفیع ثمن ایله رجوع ایدر بنا یا خود
 غرسک قیمتیله رجوعه قادر اولماز (واذا انهدمت الدار او احرق بناؤها وجف
 شجر البستان بغیر فعل احد فالشفیع بالخیار ان شاء اخذ المبیع بجميع الثمن وان شاء
 تركه) داری قیلوب یا خود دارک بناسی یانسه یا خود باغچه نك اغاجی قور و سه
 بر کیمسه نك فعلی اولمیه رق پس شفیع مخیر در دیلر سه و بیعی جمیع ثمنی ایله اخذ
 ایدر و اگر دیلر سه ترك ایدر (وان نقض المشتري البناء قبل للشفیع ان شئت
 فخذ العرصة بحصتها من الثمن وان شئت فدع وليس له ان يأخذ النقض) اگر
 مشتری بنایی نقض ایلسه شفیع دینیلور که دیلر ایلسه که عرصه بی ثمندن حصه سیله
 اخذ ایله و دیلر ایلسه ترك ایت شفیع ایچون نقض اخذ ایتک اولمدی
 (ومن ابتاع ارضا علی نخلها تمر اخذها الشفیع بثمرها فان جذها المشتري
 سقط عن الشفیع حصته من الثمن) بر کیمسه بر ارض اشترا ایلسه که اول ارضک
 نخلی اوزرنده خرما اولیجی شفیع اول ارضی نخلک خرما سیله بیله اخذ ایدر
 اگر مشتری اول تمری قویار سه تمرک ثمنندن اولان حصه سی شفیعدن ساقط
 اولور (واذا قضی للشفیع بالدار ولم یکن رآها فله خيار الرؤية وان وجد بها
 عیبا فله ان یردها وان کان المشتري شرط البراءة منه) شفیع ایچون دار ایله
 حکم اولندیغی حالده حالبو که شفیع اول داری کور ما مشدر پس شفیع
 ایچون خیار رؤیت اولیجیدر اگر اول دارده بر عیب بولسه رد ایتک
 دخی واردر هرچن مشتری اول عیبندن برائی شرط ایلدیسه ده
 (واذا ابتاع ثمن مؤجل فالشفیع بالخیار ان شاء اخذها بثلث حال وان شاء صبر
 حتی ینقضی الاجل ثم يأخذها فدفع الثمن) دخی ثمن مؤجل ایله اشترا
 ایلدیکی و قتده شفیع مخیر در دیلر سه بشین ثمن ایله داری اخذ ایدر و دیلر سه
 اجل منقضی اولانه قدر صبر ایدوب بعده ثمنی دفع ایدوب داری اخذ ایدر
 (واذا اقتسم الشركاء العقار فلاشفعة لجارهم بالقسمة) شریکالر عقاری

تقسیم ایلدکاری وقتده قومشولری ایچون شفعه اولدی (و اذا اشتری دارا فسلم الشفیع الشفعة ثم ردها المشتري بخيار رؤية او شرط او عیب بقضاء القاضي فلا شفعة للشفیع) بردار اشترا ایلدیکی وقتده شفیع شفعه بی تسایم ایلسه بعده مشتری خیار رؤیت یاخود خیار شرط یاخود خیار عیب ایله اول داری حکم قاضی ایله رد ایلسه شفیع ایچون شفعه اولماز (وان ردها بغير قضاء القاضي او تقابلا فلا شفیع الشفعة والله اعلم) اکر اول داری بلا حکم القاضي رد ایلسه یاخود اقاله ایلسه لر شفیع ایچون شفعه واردر

کتاب الشركة

کله جکده ذکر اولسان الفاظ شرکته دائر مسائل بیاننده در (الشركة علی ضربین شرکة املاک و شرکة عقود) شرکت ایکی نوع اوزرینه در بری شرکت املاک و بری شرکت عقود (شرکة الاملاک العین التي یرتھا رجلان او یشتریانها) پس شرکت املاک شول عیندر که اکا ایکی رجل وارث اولور لر یاخود اول عینی اشترا ایدر لر (فلا یجوز لاحدهما ان یتصرف فی نصیب الآخر الا بامره) ایکیسندن بری ایچون آخرک نصیبنده تصرفی جائز اولماز مکر آخرک امری ایله اوله (وکل واحد منهما فی نصیب صاحبه کالاجنبی) و بوشریکلردن هر بررلری صاحبناک نصیبنده اجنبی مثلودر (والضرب الثانی شرکة العقود وهي علی اربعة اوجه مفاوضة وعنان و شرکة الوجوه و شرکة الصنائع) ضرب ثانی اولان شرکت عقود درت وجه اوزرینه در بری مفاوضه و بری شرکت عنان و بری شرکت صنایع و بری شرکت وجوه در (و اما شرکة المفاوضة فهو ان یشترک الرجلان المتساويان فی مالهما و تصرفهما و دینهما) ایمدی شرکت مفاوضه اولدر که ایکی رجلک مالده و تصرفده و دینده برابر اولمایدر (فیجوز بین الحرین المسلمین العاقلین البالغین) پس شرکت مفاوضه مسلم بالغ عاقل اولان ایکی حر بیننده جائز اولور (و لایجوز بین حر و مملوک و لایین الصبی و البالغ و لایین المسلم و الکافر) حر ایله مملوک بیننده و صبی ایله بالغ بیننده و مسلم ایله کافر بیننده شرکت مفاوضه جائز اولماز (و ینعقد علی الوکالة و الکفالة) شرکت مفاوضه و کالت و کفالت اوزرینه منعقد اولور (و ما یشتریه کل واحد منهما یكون علی الشرکة الاطعام اهله و کسوتهم) هر بررلرینک

اشترا ایلدیکی شرکت اوزرینه اولور لکن اهلنک طعام و کسوه سی شرکت اوزینه اولماز (و ما یلزم کل واحد منهما من الدیون بدلا عما یصح فیہ الاشتراک فالآخر ضامن له) هر برر لرینه لازم اولان دین که شرکت صحیح اولان نسنه دن اول دین بدل اوله آخر اول دینی ضامن اولور (فان ورث احدهما مالا ماتصح فیہ الشرکه او وهب له و وصل الی یدء بطلت المفاوضة وصارت الشرکه عنانا) اگر ایکسندن بری شرکت صحیح اولان ماله وارث اولسه یا خود انک ایچون نسنه هبه اولنوب و یدینه و اصل اولسه مفاوضه باطل اولور بو صورتده شرکت عنانه منقابه اولور (ولا تصح الشرکه الا بالدرهم والدنانیر و الفلوس النافقة) و دخی شرکت انجق دراهم و دنانیر و فلوس نافقه ایله صحیح اولور (ولا تجوز بماسوی ذلک الا ان یتعامل الناس بها کالتبر و النقرة فتصح الشرکه بهما) ماسبقده ذکر اولنانلرک ماعداسیله شرکت صحیح اولماز لکن تبر و نقره مثللو نسنه لر ایله ناس تعامل ایدر لر سه انلر ایله شرکت صحیح اولور (وان اراد الشرکه بالعروض باع کل واحد منهما نصف ماله بنصف مال الآخر ثم عقد الشرکه) متاع ایله شرکت مراد ایلدکری و قتده آنلردن هر برر لر ی مالنک نصفی آخرک مالنک نصفی مقابله سنده بیع ایدر لر بعده شرکت منعقد اولور (واما شرکه العنان فتعقد علی الوکالة دون الکفالة) ایمدی شرکت عنان اولدرکه وکالت اوزرینه منعقد اولوب کفالتی متضمن اولماز (ویصح ان یتساویا فی المال و یتفاضلا فی الربح) ایکی شریک مالدیه مساوی اولوب ربحده تفاضلی صحیح اولور (ویجوز ان یعقدها کل واحد منهما ببعض ماله دون بعض) انلردن هر برر لر ی ایچون مالنک بعضیسیله شرکت عنانی عقد لیمک جائز اولور (ولا تصح الشرکه الا بما بیننا ان المفاوضة تصح به) شرکت صحیح اولماز انجق شرکت مفاوضه ده بیان اولنان نسنه ایله صحیح اولور (ویجوز ان یشترکا من جهة احدهما دنانیر و الآخر دراهم) برینسک طرفندن دنانیر و آخرک طرفندن دراهم اولدینی حالدیه شریک اولملری جائز اولور (و ما اشتريه کل واحد منهما للشرکه طوبی بئنه دون الآخر ثم يرجع علی شریکه بخصته منه) اول نسنه که بونلردن هر برر لر ی شرکت ایچون اشترا ایلدی اشترا ایدن بالذات اول نسنه نك ثمنی سببیلله مطالبه

اولنوب آخر مطالبه اولنماز بعده شريكك ثمندن حصه سيله شريك اوزرينه رجوع ايدر (واذا هلك مال الشركة او احد المالكين قبل ان يشتريا شيئا بطلت الشركة) مال شركت يا خود ايكي مالدين بري بر نسنه اشترا ايتزدن اول هلاك اولديني وقتده شركت باطل اولور (وان اشتري احدهما بماله وهلك مال الآخر قبل الشراء فالمشتري بينهما على ما شرط او يرجع على شريكه بحصته من الثمن) اكر ايكي سنك بري كندی ماليله اشترا ايدوب آخرك مالي قبل الاشترا هلاك اولسه مشتري شرط ايلدكري وجه اوزره ايكي سنك يئنده اوليجيدر شريك اوزرينه ثمندن حصه سيله رجوع ايدر (ويجوز الشركة وان لم يخالط المالك شركت جائز اولور هر چن مال مخالطه اولنماز ايسده) ولا تصح الشركة اذا شرط لاحدهما دراهم مسماة من الربح) ايكي سنك بري ايجون ربحدن تسميه اولنان دراهم شرط ايلدكري وقتده شركت صحيح اولماز (ولكل واحد من المتفاوضين وشريكي العنان ان يبضع المال ويدفعه مضاربة ويوكل من يتصرف فيه ويده في المال يدامانة) شركت مفاوضه ايله وشركت عنان ايله شريك اولانلردن هر برلري ايجون مالي بضاعه يه ويرمك ومضاربه جهتندن مالي دفع ايتك واول ماله تصرف ايتك ايجون بر آدم وكيل قيلمق اوليجيدر وشريكك يدي ماله يدامانتدر (واما الشركة في الصنائع فالخطاطان والصباغان يشتركان على ان يتقبلا الاعمال ويكون الكسب بينهما فيجوز ذلك) ايمدي شركت صنايع ايكي ترزي وايكي بوياجينك اعمالی قبول ايتلمري وكسب ايكي سي يئنده اولمق شرطی اوزرينه مشترك اولمريدن پس بومثللو اولورسه جائز اولور (وما يتقبله كل واحد منهما من العمل يلزمه ويلزم شريكه) عملدن اول نسنه كه آنلردن بري قبول ايله اكا وشريكه لازم اولور (وان عمل احدهما دون الآخر فالكسب بينهما نصفان) اكر آنلك بري عمل ايدوب آخر عمل ايتسه كسب يئلرنده نصيفت اوزرينه در (واما شركة الوجوه فالرجالان يشتركان ومال لهما على ان يشتريا بوجوههما ويبيعا فتصح الشركة على هذا) ايمدي شركت وجوه ايكي رجل مشترك اولورلر حالبوكه آنلر ايجون مال اولمدي اول شرط اوزرينه مشترك كه آنلر فقط اعتبارلريله بيع وشرا ايدلر پس شونك اوزرينه

شرکت صحیح اولور (وکل واحد منهما وکیل الآخر فیما یشتريه) وآنلردن هر برلری اشترا ایلدیکی نسنه ده آخرک وکیلدر (وان شرط ان یکون مشتری بینهما نصفان فالربح كذلك) ودخی مشتری ایکسی بینلرنده نصفیت اوزرینه اولسنی شرط ایلسه لر ربحده بویلهجه در (ولایجوز ان یتفاضل فیہ) ربحده تفاضل جائز اولماز (وان شرط ان یکون مشتری بینهما اثلاثا فالربح كذلك) اگر مشتری بینلرنده اثلاثا اولسنی شرط ایلسه لر ربح دخی بو مثللودر (ولایجوز الشریکة فی الاحتطاب والاصطیاد والاحتشاش) حطب کسمکده وآواو لامقده و اوت بیجمکده شرکت جائز اولماز (وما اصطاده کل واحد منهما او احتطبه او احتشه فهو له دون صاحبه) آنلردن هر برلری آواو لایه یا خود حطب کسمش اوله یا خود اوت بیجه کندوسی ایچوندر صاحبی ایچون دکلدر (واذا اشترکا ولا حدهما بغل ولآخر راویة علی ان یستقی علیها الماء والکسب بینهما لم تصح الشریکة) ایکی کیمسه شریک اولدقلری وقتده بری ایچون بغل و آخر ایچون صوطولومی اولسه اول شرط اوزرینه که اول بغل اوزرنده صو چکوب و کسب ایکسی بیننده اوله بو صورتده شرکت صحیح اولماز (والکسب کله للذی استقی الماء وعلیه اجر مثل الراویة ان کان صاحب البغل عاملا وان کان صاحب الراویة فعلیه اجر مثل البغل) کسبک کلیسی صوبی چکن کیمسه ایچوندر و اول کیمسه اوزرینه راویه نک اجر مثلی لازم اولور اگر صاحب بغل عامل اولورسه و اگر صاحب راویه اولورسه آنک اوزرینه بغلک اجر مثلی لازم کلور (وکل شرکتة فاسدة فالربح فیها علی قدر رأس المال) هر شرکت که فاسده در آنده ربح رأس المالك مقداری اوزرینه در (ویبطل شرط التفاضل) تفاضلی شرط ایتک باطل اولور (واذا مات احد الشریکین او ارتدا او لحق بدار الحرب بطلت الشریکة) ایکی شریکک بری فوت اولسه یا خود العیاذ بالله مرتد اولسه یا خود دار حربیه لاحق اولسه شرکت باطل اولور (ولیس لكل واحد من الشریکین ان یؤدی زکوة مال الآخر الا باذنه) ایکی شریکدن هر برلری ایچون آخرک مالئک زکاتی اذنسز و یرمک اولدی (فان اذن کل واحد منهما لصاحبه فی ان یؤدی زکوة فادی کل واحد منهما فالثانی ضامن علم باداء الاول اولم یعلم)

بونلردن هر بررلری زکاتی ادا ایتمک ایچون شریکنه اذن ویرسه پس
بونلردن هر بررلری زکاتی ادا ایلسه لر ایکنجی ضامن اولور اولک ادا
ایلدیکنی بیلسون یاخود بیلمسون

کتاب المضاربة

(المضاربة عقد علی الشریکه بمال من احد الشریکین وعمل من الآخر) شرکت
مضاربة شریکک برندن مال و آخرندن عمل اولمق اوزرینه عقده دیرلر
(ولا تصح المضاربة الا بالمال الذی بینان الشریکه تصح به) مضاربة صحیح اولماز
ماسبقده بیان اولنان مال ایله صحیح اولور (ومن شرائطها ان یکون الربح بینهما
مشاعا لا یتحق احدهما منه دراهم مسماة) مضاربة نک شرطلر ندرکه ایکیسی
بیننده ربح مشترک اولوب وایکینک بری ربحدن دراهم مسماة مستحق اولمیه
(ولا بد ان یکون المال مسلما الی المضارب) دخی مال مضاربة تسلیم
اولنق لازمدر (ولا یدلر المال منه) ورب المال ایچون مالدید اولمیه
(واذا صحت المضاربة مطلقة جاز للمضارب ان یشتری ویبیع ویسافر
ویبضع ویوکل) مطلق اولدینی حالده مضاربة صحیح اولورسه مضارب
ایچون اشترا و بیع ایتمک و مسافرت ایتمک و مال مضاربة بی بضاعیه و یرمک
و وکیل قیلمق جائز اولور (ولیس له ان یدفع المال مضاربة الا ان یاذن له
رب المال فی ذلک او یقول له اعمل برأیک) مالی مضاربة جهتندن دفع ایتمک
مضارب ایچون اولمدی لکن عقد مضاربة ده رب المال اذن ویررسه یاخود
رأیکله عمل ایتدیدی ایسه بوضورتده مالی مضاربة جهتندن دفع ایتمک اولیجیدر
(وان خص له رب المال التصرف فی بلد بعینه او فی سلعة بعینها لم یجز له
ان یتجاوز ذلک) اگر رب المال مضارب ایچون تصرفی برمعین بلده ده یاخود
برمعین متاعده تخصیص ایلدی ایسه مضارب ایچون بونلری تجاوز جائز
اولماز (وکذلک ان وقت للمضارب مدة بعینها جاز وبطل العقد بمضیها)
ودخی رب المال مضارب ایچون مدة معلومه تعیین ایلسه جائز اولور
واول مدتک کچمسيله عقد باطل اولور (ولیس للمضارب ان یشتری ابا
رب المال ولا ابنه ولا من یعتق عابه وان اشتريهم کان مشتریا لنفسه دون
المضاربة) ودخی مضارب ایچون رب المالك پدرینی و اوغلونی ورب المال

اوزرینه آزاداولان کیمسه لری اشترا ایتک اولمدی اکر بونلری اشترا ایلسه
 نفسی ایچون اشترا ایتش اولور مضارب به ایچون اولماز (وان کان فی المال ربح فلیس له
 ان یشتری من یمتق علیه وان اشتریهم ضمن مال المضاربة) اکر مالدہ ربح اولسه
 مضارب کندی اوزرینه آزاداولان کیمسه لری اشترا ایتک اولمدی اکر انلری
 اشترا ایدرسه مال مضارب بهی ضامن اولور (وان لم یکن فی المال ربح جاز
 ان یشتریهم) اکر مالدہ ربح اولماز ایسه مضارب اوزرینه آزاداولانلری اشترا
 جائز اولور (وان زادت قیمتهم عتق نصیبه منهم ولم یضمن لرب المال شیئا ویسعی
 المعتق لرب المال فی قيمة نصیبه) اکر انلر ک قیمتی رأس المال اوزرینه زیاده اولورسه
 مضاربک انلردن نصیبی آزاداولور رب المال بر نسنه ضمان چکمز ومعتق رب
 المالك نصیبک قیمتده سعی ایدر (واذا دفع المضارب المال مضاربة ولم یأذن له رب
 المال فی ذلك لم یضمن بالدفع شیئا ولا یتصرف المضارب الثانی حتی یربح فاذا ربح
 ضمن المضارب الاول لرب المال) رب المالك اذنی اولیه ربح مضارب مالی مضاربة
 دفع ایلسه دفع ایتک سببیلہ بر نسنه ضامن اولماز دخی مضارب ثانیک تصرفیلده
 ضمان لازم اولماز ربح حاصل اولانه قدر پس ربح حاصل اولدیفی وقتده مضارب
 اول رب المال ایچون مال مضارب بهی ضامن اولور (وان دفع الیه رب المال
 مضاربة بالنصف واذن له فی ان یدفعه مضاربة فدفعه بالثلث جاز) اکر مضارب دن
 یکارب المال مضارب به بالنصف ایلہ مالی دفع ایدوب ومضاربة دفع ایتمی مضارب به
 اذن ویرسه پس مضارب مضارب آخره مضاربة بالثلث ایلہ دفع ایلسه جائز
 اولور (وان کان رب المال قال له علی ان مارزق الله تعالی بیننا نصفان فلرب
 المال نصف الربح وللمضارب الثانی ثلث الربح وللأول السدس) اکر رب
 المال مضارب به دیسه که حق تعالی نه رزق احسان ایدرسه بینم زده نصفیت
 اوزرینه اولسون پس صورت سابقده رب المال ایچون ربحک نصفی
 ومضارب ثانی ایچون ربحک ثلثی ومضارب اول ایچون ربحک سدسی
 اولیجیدر (وان قال علی ان مارزقك الله تعالی فهو بیننا نصفان فللمضارب
 الثانی الثلث وما بقی بین رب المال والمضارب الاول نصفان) اکر رب المال
 مضارب به دیسه که حق تعالی سکا رزق احسان ایدرسه ایکمز بیننده نصفیت
 اوزرینه در بوضورتده مضارب ثانی ایچون ثلث اولیجیدر باقی مضارب

اول ايله رب المال بيننده نصف اوزرينه تقسيم اولنور (وان قال له على ان مارزق الله تعالى فلي نصفه فدفع المال الى آخر مضاربة بالنصف فله ثلثان نصف الربح ولرب المال النصف ولا شيء للمضارب الاول) اكر رب المال مضاربه ديسه كه حق تعالى نه رزق احسان ايدرسه نصفى بنم ايچوندر پس مضارب مالى مضاربه بالنصف ايله آخره دفع ايلسه بوصولته مضارب ثانی ایچون ربك نصفی ورب المال ایچون نصف دیگری اولیجیدر مضارب اول ایچون بر نسنه اولمدی (فان شرط للمضارب الثاني ثلثي الربح فله رب المال نصف الربح وللضارب الثاني نصف الربح ويضمن المضارب الاول للمضارب الثاني مقدار السدس من الربح في ماله) صورت سابقه ده اكر مضارب ثانی ایچون مضارب اول ربك ثلثانی شرط ایدرسه پس رب المال ایچون ربك نصفی ومضارب ثانی ایچون ربك نصفی اولیجیدر ومضارب اول مضارب ثانی ایچون ربك سدس مقدارینی ضامن اولور کندی مالندن (واذمات رب المال او المضارب بطلت المضاربة) رب المال یا خود مضارب فوت اولدینی وقتده مضاربه باطل اولور (وان ارتد رب المال او لحق بدار الحرب بطلت المضاربة) اكر رب المال العیاذ بالله مرتد اولوب یا خود دار حربه لاحق اولسه مضاربه باطل اولور (واذا عزل رب المال المضارب ولم يعلم بعزله حتى اشترى وباع فتصرفه جائز حتى يعلم) رب المال مضاربی عزل ایدوب حالبوکه مضارب عزانی بیلمیوب بیع وشرایسه تصرفی جائز اولور تا که عزانی بیلمه قدر (وان علم بعزله والمال عروض فله ان يبيعها ولا يمنع العزل من ذلك) اكر مضارب عزانی بیلوب حالبوکه ماله متاع اولسه مضارب ایچون اول متاعی بیع ایتمک اولیجیدر عزل آتی بیعدن منع ایتمز (ثم لا يجوز ان يشتري بثمنها شيئاً آخر) بعده عزل اولان مضارب ایچون جائز اولماز که بیع ایلدیکی متاعك ثمنی ايله بر آخر نسنه صاتون آله (وان عزله ورأس المال دراهم اودنانیر قد نضت فليس له ان يتصرف فيها) اكر رب المال مضاربی عزل ايلسه حالبوکه رأس المال نقد اوله رق دراهم و دنانیردر بوصولته مضارب رأس الماله تصرف ایتمکه قادر اولماز (واذا افترقا وفي المال ديون فقد ربح المضارب فيه اجبره الحاكم على اقتضاء الديون) وقتا که رب المال ايله مضارب مفارقت ایلدیلر حالبوکه ماله دین اولوب

و مضاربك اول ماله كاری اولمش اوله حاكم دينی قضا ايتكم اوزره مضاربه
 جبر ايدر (وان لم يكن له ربح لم يلزمه الاقتضاء ويقال له وكل رب المال
 في الاقتضاء) اكر مضارب ايجون كار حاصل اولمازايسه دينی قضا لازم اولماز
 و مضاربه دينلور كه دينی قضاده رب المالی و كيل ايت (وما هلك من مال
 المضاربة فهو من الربح دون رأس المال) مال مضاربه دن هلاك اولان نسنه
 رأس المالدن كيتيموب رب بحدندر (وان زاد الهالك على الربح فلا ضمان على المضارب
 فيه) اكر هلاك اولان نسنه ربح اوزرينه زياده اولورايسه مضارب اوزرينه
 ضمان لازم اولماز (وان كانا اقتسما الربح والمضاربة بحالها ثم هلك المال او بعضه
 تراد الربح حتى يستوفي رب المال رأس المال) اكر رب المال ايله مضارب مضارب بهي
 فسخ ايتيمه رك ربحي بينلرنده تقسيم ايلسه لر بعده مالك كافه سي ياخو دبعضيسي
 هلاك اولسه ربحي رد ايدر لر رب المال رأس المالی تكميل ايدنه دك (فان فضل
 شيء كان بينهما) اكر رب بحدن بر نسنه آرتار سه ايكي سي بيننده اولور (وان نقص
 رأس المال لم يضمن المضارب) اكر ربحي رد ايتد كدن صكره رأس المال نقصان
 قاسه مضارب ضامن اولماز (وان كانا اقتسما الربح وفسخ المضاربة ثم عقداها
 فهلك المال لم يتراد الربح الاول) اكر بينلرنده ربحي تقسيم ايدوب و مضارب بهي
 فسخ ايلسه لر بعده مضارب بهي عقدايدوب مال هلاك اولسه ربح اولی رد ايتزلر
 (ويجوز للمضارب ان يبيع بالنقد والنسيئة) ودخی بشينه و ويره سي به بيع ايتكم
 مضارب ايجون جائز اولور (ولا يزوج عبدا ولا امة من مال المضاربة)
 لكن مضارب مال مضارب به دن عبد و جاريه تزويج ايدنه من والله اعلم

كتاب الوكالة

بوندن صكره ذكر اولنان و كالته دائر مسائل بياننده در (كل عقد جاز
 ان يعقده الانسان بنفسه جاز ان يوكل به غيره) هر عقد كه انسان بنفسه
 عقدايتكم جائز اوله اول عقده غير سنی و كيل ايتكم جائز اولور (ويجوز
 التوكيل بالخصومة في سائر الحقوق) جميع حقوقه خصومته و كيل ايتكم
 جائز اولور (وبأبائها) دخی حقوقی اثبات ايجون و كيل جائز اولور
 (ويجوز التوكيل بالاستيفاء الا في الحدود والفصاص فان الوكالة لا تصح
 بالاستيفاء مع غيبة الموكل عن المجلس) استيفا ايجون و كيل ايتكم جائز

اولور لیکن حدود ایله قصاصده جائز اولماز زیرا استیفا ایله وکالت موکلک مجلسدن غائب اولمسیله برابر صحیح اولماز (وقال ابو حنیفه رح لایحوز التوکیل بالخصومة الا برضاء الخصم الا ان يكون الموکل مریضا او غائبا مسیره ثلثة ایام فصاعدا) ودخی امام اعظم رحمه الله بیوردیلر که خصومت ایچون وکیل ایتمک جائز اولماز مگر خصمک رضاسیله اوله لیکن موکل مریض اولسه یا خود اوچ کونلک یول غائب اولسه بوصورتدم وکالت جائز اولور (وقالایحوز التوکیل بغير رضاء الخصم کما فی سائر الوکالات) امامین بیوردیلر که خصومته خصمک رضاسی اولمیه رق وکیل ایتمک جائز اولور سائر وکالتلر مثللو (ومن شرط الوکالة ان يكون الموکل ممن یملك التصرف وتلزمه الاحکام) وکالتک شرطندندر که موکل تصرفه مالک اولان کیمسه لردن اوله واکا احکام لازم اوله (والوکیل ممن یعقل العقد ویقصدہ) ودخی وکیل ده عقدی تعقل و قصدایدن کیمسه دن اولمقدر (واذا وکل الحر العاقل البالغ او المأذون مثلها جاز) وقتا که عاقل و بالغ یا خود مأذون کندولرک مثلنی وکیل ایدہ جائز اولور (واذا وکلا صیبا محجورا یعقل البیع والشراء او عبدًا محجورا جاز ولا یتعلق بهما الحقوق) وقتا که بالغ و عاقل اولان حر یا خود مأذون بیع و شرای تعقل ایدن صبی محجوری یا خود عبد محجوری وکیل ایلسه لر جائز اولور و بونلره حقوق تعلق ایتمز انجق موکلرینه تعلق ایدر (العقود التي یعقدها الوکلاء علی ضربین) وکلانک عقد ایلدیکی عقود ایکی ضرب اوزرینه در (کل عقد یضیف الوکیل الی نفسه مثل البیع والشراء او الاجارة فحقوق ذلك العقد تتعلق بالوکیل دون الموکل) بیع و شرا یا خود اجاره مثللو هر عقدکه وکیل کندی نفسنه نسبت ایلیه اول عقدک حقوقی وکیله تعلق ایدر موکله تعلق ایتمز (فیسلم المبیع ویقبض الثمن ویطالب بالثمن اذا اشتری ویقبض المبیع وینحاصم فی العیب) پس بو مثللو وکیل مبیعی تسلیم ایدوب ثمنی قبض ایدر و اشترا ایلدیکی وقتده ثمنی مقابله سنده مطالبه اولنور و مبیعی قبض ایدر و عیبده مخاصمه ایدر (وکل عقد یضیفه الی موکله کالنکاح والخلع والصلح عن دم عمد فان حقوقه یتعلق بالموکل دون الوکیل) هر عقدکه وکیل اولان کیمسه موکلنه نسبت ایلیه نکاح و خلع و عدم عمده دن صلح مثللو پس ذکر اولنان عقدک

حقوقی و کیله تعلق ایتموب موکله تعلق ایدر (فلا یطالب و کیل الزوج بالمهر ولا یلزم و کیل المرأة تسلیمها) پس زوجک و کیلی مهر مقابله سنده مطالبه اولماز و مرأه نك و کیله مرأه بی تسلیم ایتمک لازم اولماز (و اذا طالب الموکل المشتري بالثمن فله ان یمنعه وان دفع الیه جاز) موکل مشتری اولان کیسه بی ثمنی مقابله سنده مطالبه ایلدیکی وقتده مشتری ایچون اول موکلی منع ایتمک وار در اکر مشتری موکله ثمنی دفع ایدر سه جائز اولور (ولم یکن للوکیل ان یطالبه نائیا) و کیل ایچون ایکنجی دفعه مشتریدن مطالبه اولمدی (ومن وكل رجلا بشراء شیء فلا بد من تسمیة جنسه وصفته ومبلغ ثمنه الا ان یوكله وكالة عامة فیقول له ابتع لی مارأیت) بر کیسه بر رجلی بر نسه اشترا ایتمک ایچون و کیل ایلسه پس اول نسنه نك جنسنی و صفتی و ثمنك مبلغی تسمیه ایتمک لازمدر مکر و کالت عامه ایله و کیل ایدوب و کیله خطاب ایلسه که هر نه رأی ایدر سه نك نیم ایچون اشترا ایت بو صورتده تسمیه لازم اولماز (و اذا اشتري الوکیل وقبض المبیع ثم اطلع علی عیب فله ان یرده بالعیب مادام المبیع فی یده فان سلمه الی الموکل لم یرده الا باذنه) وقتا که و کیل اشترا ایدوب مبیعی قبض ایلسه بعده عیب اوزرینه مطلع اولسه مادامکه مبیع و کیلک یدنده در عیب سببیه مبیعی رد ایدر اکر مبیعی موکله تسلیم ایتمش ایه رد ایده مز مکر موکلک اذنی اوله (و یجوز التوکیل بعقد الصرف والسلم) ودخی صرف و سلم عقد ایتمک ایچون آخری و کیل ایتمک جائز اولور (فان فارق الوکیل صاحبه قبل القبض بطل العقد ولا یعتبر مفارقة الموکل) اکر و کیل صاحبندن قبل القبض مفارقت ایلسه عقد باطل اولور موکلک مفارقتی اعتبار اولماز (و اذا دفع الوکیل بالشراء الثمن من ماله وقبض المبیع فله ان یرجع به علی الموکل) وقتا که و کیل کنندی مالندن ثمنی دفع ایدوب مبیعی قبض ایلسه اول ثمنی ایله موکل اوزرینه رجوع ایتمک و کیل ایچون وار در (فان هلك المبیع فی یده قبل حبسه هلك من مال الموکل ولم یسقط الثمن) اکر مبیع و کیلک یدنده قبل الحبس هلاك اولسه موکلک مالندن هلاك اولور و ثمن ساقط اولماز (وله ان یحبسه حتی یستوفی الثمن فان حبسه وهلك فی یده كان مضمونا ضمان الرهن عندابی یوسف رح وضمان المبیع عند محمد رح) ودخی ثمنی استیفا ایدنه دك مبیعی حبس

ایتمک وکیل ایچون اولیجیدر پس میببی وکیل حبس ایدوب کندیدی ندنده
 هالاک اولسه امام ابی یوسف عندنده ضمان رهن مثللو ضمان لازم اولور و امام
 محمد رح عندنده ضمان مبیع مثللو ضمان لازم اولور (واذا وکل رجلین فلیس
 لاحدهما ان یتصرف فیما وکلا فیه دون الآخر الا ان یوکلهما بالخصومة او برد
 ودية عنده او بطلاق زوجته بغیر عوض او بعثت عبده بغیر عوض او بقضاء
 دین علیه) وقتاکه برکیمسه ایکی رجلی وکیل ایلسه انلردن بری آخر سز وکیل
 اولدقلری نسنده تصرفت ایتمک اولمدی مکر اول ایکی رجلی خصومه یا خود
 موکل عندنده اولان امانتی ردایله یا خود بلاعوض زوجه سنی طلاق ایله یا خود
 بلاعوض کوله سنی اعتساق ایله یا خود اوزرینه لازم اولان دینی قضا ایله
 وکیل ایده بوصور تکرده اول ایکی رجلیک بری آخر سز تصرفه قادر اولور
 (ولیس للوکیل ان یوکل غیره فیما وکل به الا ان یأذن له الموکل او یقول له
 اعمل برأیک فان وکل بغیر اذن موکله فمقد وکیل به بحضورته جاز وان عقد
 بغیر حضرته فان اجازه الوکیل الاول جاز وان رد بطل) وکیل
 ایچون وکیل اولدینی نسنده غیر سنی وکیل ایتمک اولمدی مکر موکل
 اذن ویره یا خود رأیکله عمل ایت دیه اکر موکلک اذنی اولمیه رق
 وکیل ایدوب پس وکیل ثانی وکیل اولک حضورنده عقد ایلسه جائز
 اولور اکر حضورنده عقدا یلمدیکی صورتده وکیل اول اجازه ایدر سه
 جائز اولور رد ایدر سه باطل اولور (وللموکل ان یعزل الوکیل عن الوكالة
 فان لم یبلغه العزل فهو علی وکالته و تصرفه جائز حتی یعلم) موکل ایچون
 وکیل وکالتدن عزل ایتمک اولیجیدر اکر عزل خبری وکیل به بالغ
 اولماز سه وکالتی اوزرنده ثابتدر و عزانی بیله قدر تصرفی جائزدر
 (ویبطل الوكالة بموت الموکل و جنونه جنونا مطبقا و لحاقه بدار الحرب
 مرتدا) موکلک فوتیسه و جنون مطبق ایله دیوانه اولمسیله و عیاذ بالله
 تعالی دار حرب به مرتد اوله رق لحوقیله وکالت باطل اولور (واذا وکل
 المكاتب ثم عجز او المأذون فحجر علیه او الشریکان فافترقا فهذه الوجوه تبطل
 الوكالة علم الوکیل او لم یعلم) وقتاکه مکاتب وکیل ایدوب بعده عجزنی اقرار
 ایلسه یا خود مأذون وکیل ایدوب محجوز اولسه یا خود ایکی شریک وکیل

ايدوب مفارقت ايلسه لر ذكر اولنان وجوهك جمله سي وكالتى ابطال ايدر
 وكيل اولان كيمسه بيلسون ياخود بيلسون (واذا مات الوكيل او جن
 جنونا مطبقا بطلت وكالته) وقتا كه وكيل فوت اوله ياخود مطبق ايله
 ديوانه اوله وكالتى باطل اولور (وان لحق بدار الحرب مرتدا لم يجز له التصرف
 الا ان يعود مسلما) ١ كروكيل حفظنا الله تعالى مرتدا وله رق دار حرب لا حق
 اولسه اول كيمسه ايجون تصرف جائز اولماز مكر مسلمان اوله رق عودت ايده
 بوصور تده تصرف جائز اولور (ومن وكل بشئ ثم تصرف الموكل بنفسه
 فيما وكل به بطلب الوكالة) بر كيمسه بر نسنه يه وكيل قيلنسه بعده موكل وكيل
 ايلديكي نسنه ده بنفسه تصرف ايلسه وكالت باطل اولور (والوكيل بالبيع
 والشراء لا يجوز له ان يعقد عند ابى حنيفة رح مع ابيه وجده وولده وولد ولده
 وزوجته وعبداه ومكاتبه وقال لا يجوز بيعه منهم بمثل القيمة الا من عبده ومكاتبه)
 بيع وشرايه وكيل اولان كيمسه ايجون امام اعظم رح عندنده باباسيله وجديله
 وولديه وزوجه سيله وعبدى ومكاتبيله عقد ايتك جائز اولماز امامين
 بيورديلر كه ذكر اولنانلره مثل قيمت ايله بيع ايتك جائز اولور لكن عبديله
 مكاتبه سنه بيع جائز اولماز (والوكيل بالبيع يجوز بالقليل والكثير عند ابى حنيفة
 رح وقال لا يجوز بيعه بنقصان لا يتغابن الناس بمثله) وكيل اولان كيمسه نك
 قليل وكثيره بيى جائز اولور امام اعظم رح عندنده امامين بيورديلر كه
 بر نقصانه بيع جائز اولماز كه ناس اول نقصانك مثليه الدائمز (والوكيل
 بالشراء يجوز عقده بمثل القيمة وزيادة يتغابن الناس بمثلها) شرايه وكيل
 اولان كيمسه نك مثل قيمت ايله عقدى جائز اولور وبر زياده ايله ده عقد
 جائز اولور كه ناس اول زياده نك مثليه الدانيلور (ولا يجوز بما لا يتغابن
 الناس بمثله) اول نسنه مقابله سنده عقد جائز اولماز كه ناس اول نسنه نك
 مثليه الدائمز (والذى لا يتغابن الناس فيه ما لا يدخل تحت تقويم
 المقومين) ودخى ناسك الدائمدينى اول نسنه در كه مقومينك كسدكلى
 قيمت تحتته داخل اوليه (واذا ضمن الوكيل بالبيع الثمن عن المبتاع فضمانه
 باطل) وقتا كه بيعه وكيل اولان كيمسه مبتاعدن ثمنى ضامن اوله اول
 وكيلك ضامن اولمى باطلدر (واذا وكله ببيع عبده فباع نصفه جاز

عند ابی حنیفة رح) موکل عبدی بیع ایتک ایچون بر کیمسه بی وکیل ایلسه
 پس وکیل اول عبدک نصفی بیع ایلسه امام اعظم رح عندنده جائز اولور
 (وان وکله بشرآء عبد واشتری نصفه فالشراء موقوف فان اشتری بقیه لازم
 الموکل) اگر بر کیمسه بی بر عبد اشترایتمک ایچون وکیل ایلسه وکیل عبدک
 نصفی اشترایلسه شرا موقوفدر پس اگر باقیسنی اشترایدرسه موکله کلیسی
 لازم کلور (واذا وکله بشرآء عشرة ارطال لم بدرهم فاشتری عشرین رطلا
 بدرهم من لم یباع مثله عشرة بدرهم لازم الموکل من عشرة بنصف درهم عند
 ابی حنیفة رح و قالایز مه العشرون) وقتا که اون رطل لحمی بر درهم مقابله سنده
 اشترایتمکه بر کیمسه بی وکیل ایلسه پس وکیل یکر می رطلی بر درهم بدلیله
 اشترایلسه حالبوکه اول لحمک مثلی اون رطل اوله رق بر درهم بدلیله مبايعه
 اولنور لحدن اولسه امام اعظم رح عندنده موکله یارم درهم بدلیله اون رطلدن
 لازم اولور امامین بیوردیلر که بر درهم بدلیله موکله یکر می رطل لازم کلور
 (واذا وکله بشرآء شیء بعینه فلیس له ان یشتریه لنفسه) وقتا که معین اولان
 نسنه بی شرا ایچون وکیل ایلسه وکیل اولان کیمسه اول نسنه بی نفیسیچون
 اشترایتمک اولدی (وان وکل بشرآء عبد بغير عینه فاشتری عبدا فهو للوکیل
 الا ان یقول نویت الشراء للموکل او یشتریه بمال الموکل) اگر غیر معین اوله رق
 بر عبد اشترایتمک ایچون وکیل ایلسه پس وکیل بر عبد اشترایلسه اول کوله
 وکیلک نفسی ایچوندر مکر وکیل شرابی موکل ایچون نیت ایده یا خود اول
 عبدی موکلک مالی ایله ساتون آله بوا یکی صورتده موکل ایچوندر (والوکیل
 بالخصومة وکیل بالقبض عند ابی حنیفة و ابی یوسف و محمد رحمهم الله تعالی
 خلا فالزفر) ودخی ذکر اولنان اثمة ثلثة رحمهم الله عندلرنده خصومه
 وکیل اولان کیمسه قبضه دخی وکیلدر امام زفر رح ایچون بومستله ده مخالفت
 واقع اولدی (والوکیل بقبض الدین وکیل بالخصومة عند ابی حنیفة رح)
 ودخی دینی قبض ایتکه وکیل اولان کیمسه امام اعظم رح عندنده خصومه
 دخی وکیلدر (واذا اقر الوکیل بالخصومة علی موکله عند القاضی جاز
 اقراره علیه) وقتا که خصومه وکیل اولان کیمسه موکلک علیه
 قاضی عندنده اقرار ایلسه اقراری جائز اولور (ولا یجوز اقراره علیه عند

غير القاضي عند ابى حنيفة رح ومحمد رح الا انه يخرج من الوكالة) وكيلك قاضيك
غير يسي عند نده موكلتك عليه اقرارى امام اعظم ومحمد رح عند نده جائز
اولماز لكن ذكر اولنان اقرار وكيلى وكالتدن اخراج ايدر (وقال ابو يوسف
رح يجوز اقراره عليه عند غير القاضي) امام ابى يوسف كوره قاضى عند نده
موكلتك عليه وكيلك اقرارى جائز اولور (ومن ادعى انه وكيل الغائب
فى قبض دينه فصدقه الغريم امر بتسليم الدين اليه) بر كيمسه غائبك دينى
قبض اتمده وكيلك ديهرك دعوى ايلسه ومديون آنى تصديق ايلسه مديون
دينى اول كيمسه به تسليم اتمكله امر اولنور (فان حضر الغائب فصدقه
والا دفع اليه ثانيا ورجع به على الوكيل ان كان مالا باقيا فى يده) پس صورت
سابقه ده غائب حاضر اولوب تصديق ايلسه نه كوزل واكر تصديق ايتمزه
ايكنجى دفعه غائبه دينى دفع ايدر واول دين ايله وكيل اوزرينه رجوع ايدر
اكر اول دين مال اوله رق وكيلك يدنده باقى ايسه واكر يدنده باقى دكل ايسه
بر نسنه ايله وكيل اوزرينه رجوع ايليه من (وان قال انى وكيل فلان بقبض
الوديعة فصدقه المودع لم يؤمر بالتسليم) اكر مدعى ديسه كه بن وديعه ي
قبضه فلانك وكيلك پس مودع اول كيمسه ي تصديق ايلسه مودع
اماتى تسليم ايله امر اولنماز

كتاب الكفالة

كله جكده ذكر اولنان كفالت دائر مسائل بياننده در (الكفالة ضربان
كفالة بالنفس وكفالة بالمال) ودخى كفالت ايكي نوعدر برى كفالت بالنفس
وبرى كفالت بالمالدر (فالكفالة بالنفس جائزة والمضمون بها احضار
المكفول به) پس كفالت بالنفس جائزدر واول كفالت ايله مضمون اولان
مكفول به اولان آدمى حضوره كتور مكدر (وينعقد اذا قال تكفلت
بنفس فلان او برقبته او بوجهه او بجسده او برأسه او بنصفه او بثلثه) ودخى
كفالت بالنفس منعقد اولور وقتا كه كفيل اولان كيمسه فلانك نفسه يا خود
رقبه سنه يا خود وجهه يا خود جسدينه يا خود رأسه يا خود نصفه يا خود
ثلثه تكفل ايلدم ديه (وكذلك ان قال ضمنتته او هو على اوالى او انا زعيم به
او قيل به) اكر شود ذكر اولنان الفاظى ديسه ماسبق مثللو كفالت منعقد اولور
زيرا بوالفاظ ايله كفالت ثابت اولور (فان شرط بالكفالة تسليم المكفول به

في وقت بعينه لزمه احضاره اذا طالب في ذلك الوقت فان احضره والا حبسه
الحاكم حتى يحضره) اكر كفالت ايله بر معين وقتده مكفول بهك تسليمي
شرط قلنسه وقتا كه اول وقتده مطالبه اولنه آني احضار كفيله لازم كلور اكر
احضار ايدرسه نه كوزل و اكر وقت معينده احضار ايدمه مز ايسه مكفول بهي
احضار ايدنه دك حاكم كفيلي حبس ايدر) و اذا احضره و سلمه في مكان يقدر
المكفول له على محاكمته برىء الكفيل من الكفالة) وقتا كه كفيل مكفول به
اولان كيمسه يي مكفول له محاكمه اوزرينه قادر اولديني مكانده تسليم ايدرسه
كفيل كفالتدن برى اولور) و اذا تكفل على ان يسلمه في مجلس القاضي
فسلمه في السوق برىء و ان سلمه في برية لم يبرأه) وقتا كه مجلس قاضيده تسليم
ايتمك اوزره تكفل ايلسه پس سوقده تسليم ايلسه كفالتدن برى اولور اكر
صحرا ده تسليم ايلسه برى اولماز) و اذا مات المكفول به برىء الكفيل بالنفس
من الكفالة) وقتا كه مكفول به فوت اوله كفيل بالنفس اولان كيمسه كفالتدن
برى اولور) و اذا مات المكفول له لم يبرأه) وقتا كه مكفول له فوت اوله كفالتدن
برى اولماز) و ان تكفل بنفسه على انه ان لم يواف به في وقت كذا فهو ضامن
لما عليه وهو الف فلم يحضره في الوقت لزمه ضمان المال ولم يبرأ من الكفالة
بالنفس) اكر رجلك نفسه اول شرط اوزرينه تكفل ايلسه كه اكر شو وقتده
مثلا ثمنى ايفا ايتزسه انك اوزرنده اولان بيك درهمي بن ضامنم حالبو كه
اول وقتده رجلى احضار ايلسه كفيل اولان كيمسه يه مالى ضمان لازم
اولور و كفالت بالنفسدن برى اولماز) و لا تجوز الكفالة بالنفس في الحدود
و القصاص عند ابي حنيفة رح) و دخى كفالت بالنفس امام اعظم رحمه الله
تعالى عندنده حدود و قصاصده جائز اولماز) و اما الكفالة بالمال فجائز
معلوما كان المال المكفول به او مجهولا اذا كان ديننا صحيحا مثل ان يقول
تكفلت عنه بالف درهم او بمالك او بما يدركك في هذا البيع (٢) ايمدى
كفيل بالمال جائز در مكفول به اولان مال دينى صحيح اولديني وقتده
معلوم اولسون ياخود مكفول به اولان مال مجهول اولسون متنده ذكر
اولسان الفاظى ديمك مثلاو) و المكفول له بالخيار ان شاء طالب الذى
عليه الاصل و ان شاء طالب كفيله) مكفول له مخير در ديلىر سه اصلى

(٢) (٢) قوله بما
يدركك في هذا
البيع) يعنى شوبيعده
سكايريشن نسنيه
تكفل ايلدم

مطالبه ایدرود یدر سه کفیلنی طلب ایدر (و یجوز تعلیق الکفالة بالشرط مثل ان یقول
 ما بایعت فلانا فهو علی او ما ذاب لك علیه فعلی او ما غصبك فلان فعلی) کفالتی
 شرطه تعلیق جائز اولور فلان هرنه بیع ایدر سه ک یا خود فلان اوزرنده سنک
 ایچون نه شیء واجب اولدیه یا خود فلان سندن نه نسنه غصب ایتدیه بنم
 اوزر مده ثابتدر دیمک مثلوا (واذا قال تکفلت بمالك علیه فقامت البینه بالف
 علیه ضمنه الکفیل فان لم تقم البینه فالقول قول الکفیل مع یمینه فیما یعترف به فان
 اعترف المكفول عنه باكثر من ذلك لم یصدق علی کفيله) وقتا که کفیل داینه دیه که
 سنک ایچون آنک اوزرنده اولان نسنه یه تکفل ایلدم بینه بیک درهمه قائم اولسه
 کفیل آئی ضامن اولور اکر بینه اقامه اولتماز ایسه قول کفیلک قولیدر اقرار
 ایلدیکی نسنه ده یمینیه بیه اکر مکفول عنه اندن زیاده اقرار ایدر سه کفیلک
 علیه نه تصدیق اولتماز (و یجوز الکفالة بامر المكفول عنه وبغير امر فان کفل
 بامر رجوع بما یؤدی علیه) ودخی کفالت مکفول عنھک امری ایله وامری
 اولیه رق جائز اولور اکر مکفول عنھک امری ایله تکفل ایدر سه اندن طولای
 ادا ایلدیکی نسنه ایله مکفول عنھک اوزرینه رجوع ایدر (وان تکفل بغير امره
 لم یرجع علیه بما یؤدیه) اکر مکفول عنھک امری اولیه رق تکفل ایدر سه
 ادا ایلدیکی نسنه ایله مکفول عنھه رجوع ایلده من (ولیس للکفیل ان یطالب
 المكفول عنه بالمال قبل ان یؤدی عنه فان لوزم بالمال كان له ان یلازم المكفول
 عنه حتی ینخلصه منه) کفیل ایچون مکفول عنھی مال ایله اندن طولای ادا
 ایتزدن اول مطالبه اولمدی اکر کفیل مال سبیلله ملازمت اولنسه کفیل
 ایچون مکفول عنھی ملازمت اولیجیدر اندن مالی خلاص ایدن ده دك (واذا بریء
 الطالب المكفول عنه او استوفی منه بریء الکفیل) وقتا که طالب مکفول
 عنھدن بری اوله یا خود اندن حقنی آله کفیل دخی بری اولور (وان ابرأ
 الکفیل لم یبرأ المكفول عنه) اکر طالب کفیلی ابرا ایلسه مکفول عنھدن
 ابرا لازم کلز (ولا یجوز تعلیق البراءة من الکفالة بشرط) و کفالتدن برائی
 بر شرطه تعلیق ایتک جائز اولماز (وکل حق لا یمکن استیفاؤه من الکفیل
 لا تصح الکفالة به کالحدود والقصاص) هر حق که کفیلدن اخذ اولنسی
 ممکن اولیه حدود وقصاص مثلوا ا کا کفالت صحیح اولماز (واذا تکفل

عن المشتري بالثمن جاز) وقتا که مشتریدن طولای ثمنه کفیل اولنسه جائز اولور
 (وان تکفل عن البایع بالمبیع لم تصح) اگر بایعدن طولای مبیع ایله تکفل
 ایلسه صحیح اولماز (ومن استأجر دابة للحمل فان كانت بعینها لم تصح الکفالة
 بالحمل فان كانت بغير عینها جازة الکفالة) برکیمسه بر دابه بی حمل ایچون استیجار
 ایلسه اگر دابه تعیین اولور سه حمل ایله کفالت صحیح اولماز و اگر دابه
 غیر معین اولور سه کفالت جائز اولور (ولا تصح الکفالة الا بقبول المكفول له
 فی مجلس العقد الا فی مسألة واحدة) ودخی کفالت صحیح اولماز آنجق مجلس
 عقدده مکفول لهک قبول ایله صحیح اولور و بر دخی مسئله واحده ده مکفول لهک
 قولی اولیه رق صحیح اولور (وهو ان يقول المریض لو ارثته تکفل غنی بماعلی
 من الدین فتکفل به غیبة الغرماء تصح) ذکر اولنان مسئله واحده مریض
 اولان کیمسه وارثه دیمسیدر که بندن طولای دیندن بنم اوزریمه لازم اولان
 نسنه به کفیل اول پس وارث غرماتک غائب اولملریله بیله مریضه تکفل ایلسه
 کفالت صحیح اولور (واذا کان الدین علی اثنين وكل واحد منهما کفیل ضامن
 عن الآخر فما ادى احدهما لم يرجع به علی شریکه حتی یزید ما یؤدیه علی النصف
 فیرجع بالزیادة) وقتا که ایکی کیمسه اوزرنده دین اوله هر بر لر ی آخر دن
 طولای کفیل وضامن در پس هر نسنه بی که ایکی سنک بری ادا ایلدی شریکی
 اوزرینه رجوع ایدمه من تا که ادا ایلدیکی نسنه نصف اوزرینه زیاده اولندهک
 پس نصف اوزرینه ادا ایلدیکی نسنه زائد اولور سه زیاده ایله رجوع ایدر
 (واذا تکفل انسان علی رجل بالف علی ان کل واحد منهما کفیل عن صاحبه فما ادا
 احدهما يرجع بنصفه علی شریکه قلیلا کان او کثیرا) وقتا که ایکی کیمسه بر رجل
 اوزرینه بیک درهم مقابله سنده کفیل اولسه لر اول شرط اوزرینه که
 اول کیمسه دن هر بر لر ی آخر دن کفیلدر پس اول نسنه بی که انلرک بری
 ادا ایلدی شریکی اوزرینه نصفیله رجوع ایدر اول نسنه قلیل اولسون
 یاخود کثیر اولسون (ولا تجوز الکفالة بمال الکتابه حر تکفل به او عبد)
 مال کتابته کفیل اولق جائز اولماز حر تکفل ایلسون یاخود عبد تکفل
 ایلسون (واذا مات الرجل وعلیه دیون ولم یترک شیئا فتکفل رجل عنه
 للغرماء لم تصح الکفالة عند ابی حنیفة رحمه الله تعالی) وقتا که اوزرنده

ديون اوله رق رجل فوت اولسه حالبو كه براسنه ترك ايلمهسه پس اندن طولاني بر رجليه غرما ايجون تكفل ايلسه امام اعظم رح عندنده كفالت صحيح اولماز

❦ كتاب الحوالة ❦

(الحوالة جائزة بالديون) ديوني حوالة ايتك جائزدر (وتصح برضاء المحيل والمحتمل له والمحتمل عليه واذا تمت الحوالة برى المحيل من الديون) ودخى حوالة ذكر اولنان اوج كيمسه نك رضاسيله صحيح اولور وقتا كه حوالة تمام اولسه محيل اولان كيمسه ديوندن برى اولور (ولم يرجع المحتمل له على المحيل الا ان يتوى حقه) محتمل له اولان كيمسه محيل اوزرينه رجوع ايدمه من مكر حق ابطال اوله بوصورتنه رجوع ايدر (والتوى عند ابي حنيفة رحمه الله تعالى احد الامرين امان يجحد الحوالة ويخلف ولا بينة له عليه او يموت مفلسا) ودخى امام اعظم رح عندنده توى ايكي امرك بريدر اول ايكي امرك برى محتمل عليه حوالة يي انكار ايدوب ويمين ايلمسيدر حالبو كه محتمل له ايجون بينه اولميه ياخود محتمل عايه مفلس اوله رق فوت اولمسيدر (وقالا هذان وجهان ووجه ثالث وهو ان يحكم الحاكم بافلاسه حال حيوته) امامين بيورديلر كه شوذ كر اولنان ايكي وجهدر او چنجي وجه بودر كه حاكم محتمل عليه ك حال حيا تنده افلاسيله حكم ايدمه ذكر اولنان اوج صورتده محتمل له محيله رجوع ايدر (واذا طالب المحتمل عليه المحيل بمثل مال الحوالة فقال المحيل احلت بدین لی عليك لم يقبل قوله وكان عليه مثل الدين) محتمل عليه محيل اولان كيمسه يي مال حوالة نك مثيله مطالبه ايلديكي وقتده پس محيل محتمل عليه ديسه كه بنم ايجون سنك اوزر كده اولان دين ايله حوالة ايلدم محيلك قولى قبول اولنماز ومحيل اوزرينه مثل دين لازم اولور (وان طالب المحيل المحتمل له بما حال به وقال انما احلتك ليقبضه لي وقال المحتمل له قد احلتي بدین لی عليك فالقول قول المحيل) اكر محيل حوالة ايلديكي نسنه ايله محتمل له مطالبه ايلسه وديسه كه بنم ايجون قبض ايتك اجلندن سنى حوالة ايلدم ومحتمل له ديسه كه سن بنى احاله ايلدك بنم ايجون سنك اوزر كده اولان دين ايله پس قول محيلك قوليدر (ويكره السفائح وهو قرض استفاد به المقرض امن خطر الطريق) ودخى پوليجه

ایتمک مکروه اولور و پولیچه دیدکاری برقرضدر که مقرض خطر طریقک
امنق قرض ایله استفاده ایله

کتاب الصلح

(الصلح علی ثلثة اوجه صلح مع الاقرار و صلح مع السکوت و هو ان لا یقر المدعی
علیه و لا ینکر و صلح مع الانکار و کل ذلك جائز) صلح اوچ وجه اوزرینه در
بری اقرار ایله صلح و بری سکوت ایله صلح و بو صلح مدعی علیهک اقرار و انکار
ایتماسیدر و بری انکار ایله اولان صلحدر و بونلرک جمله سی جائزدر
(وان وقع الصلح عن اقرار اعتبر فیہ ما یتبر فی البیعات ان وقع عن مال بمال
وان وقع عن مال بمنافع فاعتبر بالاجارات) اگر اقرار دن صلح واقع اولسه بیعلمده
اعتبار اولنان انده اعتبار اولنور اگر مال ایله مال دن صلح واقع اولورسه و اگر منافع
ایله مال دن صلح واقع اولور ایسه بو صلح اجاره لر ایله اعتبار اولنور (والصلح
عن السکوت و الانکار فی حق المدعی علیه لاقتداء الیمن و قطع الخصومة و فی حق
المدعی بمعنی المعاوضة) و دخی سکوت و انکار دن صلح مدعی علیهک حقنده
یمینه فدا ایچون و خصومتی قطع ایچوندر و مدعینک حقنده عوض معناسیله در
(واذا صلح عن دار لم تجب فیها شفعة) و قسا که دار دن مصالحه ایده انده
شفعه واجب اولماز (واذا صلح علی دار وجبت الشفعة فیها) و قسا که دار
اوزرینه مصالحه اولنه اولدارده شفعه واجبه در (واذا کان الصلح عن اقرار
فاستحق بعض المصالح عنه رجع المدعی علیه بحصة ذلك من العوض)
و دخی اقرار دن صلح اولدینی وقتده پس مصالح عنک بعضیسی مستحق
چیقلنسه مدعی علیه انک حصه سیله عوضدن مدعی اوزرینه رجوع ایدر
(وان وقع الصلح عن سکوت و انکار فاستحق المنازع فیہ رجع المدعی
بالخصومة فیہ ورد العوض) اگر سکوت و انکار دن صلح واقع اولوب
پس منازع فیہ مستحق چیقلنسه مدعی خصومت ایله اکا رجوع ایدر
و عوضی دخی رد ایدر (وان استحق بعض ذلك رد حصته و رجع
بالخصومة فیہ) اگر منازع فیہک بعضیسی مستحق چیقلنسه مدعی بعضک
حصه سنی رد ایدوب خصومت ایله منازع فیہه رجوع ایدر (واذا ادعی
حقا فی دار و لم یبینه فصولح من ذلك علی شیء ثم استحق بعض الدار لم یرد

شیئا من العوض لان دعواه يجوز ان تكون فيما بقي (وقتا که بر کیمسه
بردارده حق دعوی ایدوب بیان ایلمه پس اول حقدن طولای بر نسنه
اوزرینه مصالحه اولنسه بعده اول دارک بعضیسی مستحق چیقندنسه مدعی
عوضدن بر نسنه رد ایلمز زیرا جائز که دعواسی باقی قلانده اوله (والصلح
جائز من دعوى الاموال والمنافع وجناية العمد والخطأ ولايجوز من دعوى
الحدود) ودخی منافع واموال وجنایت عمدی وجنایت خطایی دعوادن طولای
صلح جائز در دخی حدود دعواسندن او توری صلح جائز اولماز (واذا ادعى
رجل على امرأة نکاحا وهي تجحد فصالحته على مال بذلته حتى يترك الدعوى جاز
وكان في معنى الخلع) وقتا که بر رجل بر عورت اوزرینه نکاح دعوی ایلسه
حالبو که عورت انکار ایلسه پس اول عورت رجل دعواسنی ترك ایتک ایچون
اول رجه بذل ایلدیکی مال اوزرینه مصالحه ایلسه جائز اولور وبو مثللو صلح معناده
خلعدر (وان ادعت امرأة على رجل نکاحا فصالحها على مال بذله لها لم يجز)
اگر بر عورت بر رجل اوزرینه نکاح دعوی ایلسه پس رجل اول عورت
ایچون بذل ایلدیکی مال اوزرینه عورتی صلح ایلسه جائز اولماز (وان ادعى
على رجل انه عبده فصالحه على مال اعطاه جاز وكان في حقه بمعنى العتق على مال)
اگر بر کیمسه بر رجل اوزرینه شو بنم عبدملو کدر دیهرک دعوی ایلسه پس
اول رجل اعطا ایلدیکی مال اوزرینه اول کیمسه بی مصالحه ایلسه جائزدر
وبو مصالحه اول مدعینک حقنده مال اوزرینه عتق مرتبه سنده در (وكل شيء
وقع فيه الصلح وهو مستحق بعقد المداينة لم يحمل على المعاوضة فانما يحمل على انه
استوفى بعض حقه واسقط باقية کمن له على رجل الف جياذ فصالحه على خمسمائة
من الزیوف جاز وکانه ابرا عن بعض حقه) هر نسنه که انده صلح واقع اوله
حالبو که اول نسنه مداینه عقدینه مستحقدر معاوضه اوزرینه حمل اولتماز انجق
حمل اولنور که حقنک بعضیسی اسقاط ایدوب وبعضیسی استیفا ایلدی بر کیمسه
مثللو که اول کیمسه ایچون بر رجل اوزرنده جیاد اوله رق بیک درهمی اولسه
پس اول رجل زیوفدن بشیوز درهم اوزرینه مصالحه ایلسه جائز اولور
کویا که حقنک بعضیسندن ابرا ایلدی (ولو صالحه على الف مؤجل جاز
وصار كأنه اجل نفس الحق) اگر ویره سییه اولان الف اوزرینه مصالحه

ایلسه جائز اولور کویا که حقک نفسی تأجیل ایلدی (ولو صالحه علی دنایر
 الی شهر لم یجز) اگر دنایر اوزرینه مصالحه ایلسه برآیه قدر جائز اولماز
 (ولو کان له الف سود وهی جمع اسود فصالحه علی خمسائة بیض لم یجز)
 اگر بر کیمسه ایچون سیاه ایچه اوله رق بیک درهمی اولسه پس بیاض ایچه
 اوله رق بشیوز درهم اوزرینه مصالحه ایلسه جائز اولماز (ولو کان له الف
 مؤجل فصالحه علی خمسائة حال لم یجز) اگر بر کیمسه ایچون مؤجل اوله رق
 بیک درهمی اولوب پشین اوله رق بشیوز درهم اوزرینه مصالحه ایلسه جائز
 اولماز (ومن وكل رجلا بالصلح عنه فصالحه لم یلزم الوکیل مصالحه عایه
 الا ان یضمنه) بر کیمسه بر رجلی صلح ایتمکه وکیل ایلسه پس رجل اندن طولانی
 صلح ایلسه مصالح علیه وکیل اوزرینه لازم اولماز مکر مصالح علیهی ضامن اوله
 بوصور تده لازم کلور (والمال لازم للموکل) ودخی مال موکله لازم کلور
 (فان صالحه علی شیء بغير امره فهی علی اربعة اوجه) اگر موکلك امری
 اولیه رق بر نسنه اوزرینه مصالحه ایلسه بوصور تده درت وجه اوزرینه در
 (ان صالح علی مال وضمنه تم الصلح) اگر مال اوزرینه مصالحه ایدوب و مالی
 ضامن اولور ایلسه صلح تمام اولور (و كذلك ان قال صالحتك علی الف هذا
 تم الصلح ولزمه تسليمها) اگر دیسه که سنی شو بیک درهم اوزرینه مصالحه
 ایلدم ینه ماسبق مثللو صلح تمام اولوب الفی تسلیم ایتمک لازم اولور (و كذلك
 ان قال صالحتك علی الف وسلمها) اگر دیسه که الف اوزرینه سنی مصالحه
 ایلدم والفی تسلیم ایلسه ینه صلح تمام اولور (وان قال صالحتك علی الف
 ولم یسلمها فالعقد موقوف ان اجازه المدعی علیه جاز ولزمه الالف وان لم یجزه
 بطل الصلح) اگر دیسه که بیک درهم اوزرینه سنی مصالحه ایلدم و تسلیم
 ایتمسه عقد موقوف در اگر مدعی علیه اجازه ویرسه جائز اولور و اگر
 اجازه ویرمز ایسه صلح باطل اولور (وان کان الدین بین الشریکین
 فصالح احدهما عن نصيبه علی ثوب فشریکه بالخیار ان شاء اتبع الذی
 علیه الدین بنصيبه وان شاء اخذ نصف الثوب الا ان یضمن له شریکه ربع
 الدین) اگر ایکی شریک بیننده دین اولوب پس ایکی شریکک بری
 نصیبندن بر ثوب اوزرینه مصالحه ایلسه دیگر شریک مخیردر دیلرسه

مديونه نصيبه اتباع ايدر وديلر سه ثوبك نصفی اخذايدر لكن شريكي ربع ديني ضامن اولور سه بوصور تده ثوبك نصفی اخذايتمز (ولو استوفی نصف نصيبه من الدين كان لشريكه ان يشاركه فيما قبض ثم يرجعان على الغريم بالباقي) اكر ايكي شريكك بري ديندن نصيبك نصفی استيفايلسه قبض ايلديكي نسنده آخر شريك ايچون مشاركت واردر بعده ايكي سيده ماباقي دين ايله غريم اوزرينه رجوع ايدر لر (ولو اشترى شريكه بنصيبه من الدين سلعة كان لشريكه ان يضمه ربع الدين) اكر ايكي شريكك بري ديندن نصيبه برمتاع اشترى ايلسه ديكر شريك ايچون ربع ديني اكا تضمين ايتك واردر (واذا كان السلم بين الشريكين فصالح احدهما عن نصيبه على رأس المال لم يجز عند أبي حنيفة رحمه الله ومحمد رح وقال ابو يوسف يجوز الصلح) وقتاكه سلم ايكي شريك بيننده اولوب بري نصيبندن طولاي رأس المال اوزرينه مصالحه ايلسه امام اعظم ومحمد رحمهما الله قتلرنده صلح جائز اولماز امام ابی يوسف بيورديكه جائز اولور (وان كان التركة بين ورثة فاخرجوا اقدمهم منها بمال اعطوه اياه والتركة عقار او عروض جاز قليلا ما اعطوه او كثيرا) ودخی برقاچ ورثة بيننده تركه اولوب ورثة كندولردن برینی اكا اعطا ايلدكاري مال ايله تركه دن اخراج ايلسه لر حالبوكه تركه عقار ياخود عروضدر جائز اولور اعطا ايلدكاري نسنه قليل اولسون ياخود كثير اولسون (وان كان التركة فضة فاعطوه ذهبا او كانت ذهبا فاعطوه فضة فهو كذلك) اكر تركه فضة اولوب ذهب اعطا ايلسه لر ياخود تركه ذهب اولوب فضة اعطا ايلسه لر ماسبق مثللو جائز اولور (وان كان التركة ذهبا وفضة وغير ذلك فصالحوه على فضة او ذهب فلا بد ان يكون ما اعطوه اكثر من نصيبه من ذلك الجنس حتى يكون نصيبه بمثله والزيادة بحقه من بقية الميراث) اكر تركه ذهب وفضه وبونلرك غير يسي اولسه پس ورثة دن برینی فضة ياخود ذهب اوزرينه مصالحه ايلسه لر بوصور تده اعطا ايلدكاري نسنه اول جنس دن نصيبندن اكثر اولمسی لازمدر تاكه نصيبی مثلی مقابله سنده وزياده بقیة ميراث دن اولان حق مقابله سنده اوله (وان كان في التركة دين على الناس فادخلوه في الصلح على ان يخرجوا المصالح

عنه ويكون الدين لهم فالصلح باطل فان شرطوا ان يبرأ الغرماء منه ولا يرجع عليهم بنصيب المصلح عنه فالصلح جائز) اكر تركه ده ناس اوز رنده دين اولسه پس ديني صلحه ادخال ايلسه لر اول شرط اوز رينه كه مصالحى ديندن اخراج ايدوب دين باقى قلان ورته لر ايجون اوله بوصور تده صلح باطلدر اكر ورته شرط ايلسه لر كه مصالح غرماني ابرا ايدوب ديندن اولان نصيبيله آنلر اوز رينه رجوع ايلمه بوصور تده صلح جائزدر

❧ كتاب الهبة ❧

(الهبة جائزة بالايجاب والقبول ويتم بالقبض) ودخى هبه ايجاب وقبول ايله جائزه در وقبض ايله تمام اولور (وان قبض الموهوب له في مجلس العقد بغير امر الواهب جاز) اكر موهوب له عقد مجلسنده واهبك امرى اوليه رق هبه اولنان نسنه ي قبض ايلسه جائز اولور (وان قبض بعد الافتراق لم يجز الا ان يأذن الواهب في القبض) اكر مجلسدن مفارقتدن صكره قبض ايلسه جائز اولماز مكر واهب قبضه رخصت ويره (وتنعقد الهبة بقوله وهبت ونحلت واعطيت واطعمتك هذا الطعام وجعلت هذا الثوب لك واعمرتك هذا الشيء) ودخى واهبك ذكر اولنان الفاظى ديميله هبه منعقد اولور (وحملتك على هذه الدابة اذ انوى بالحمل الهبة) واهبك حملتك على هذه الدابة ديميله دخى هبه منعقد اولور حل ايله هبه يه نيت ايلديكى وقتنده (ولا يجوز الهبة فيما يقسم الا محوزا مفرغا مميزا) تقسيم قبول ايدر نسنده آيرلديجه وممتاز اولمديجه هبه جائز اولماز (وهبة المشاع فيما لا يقسم جائزة) ودخى تقسيم قبول ايتيوب مشترك اولان نسنه ي هبه جائزه در (ومن وهب شقصا مشاعا فالهبة فاسدة فان قسمه فسلمه جاز) بر كيمسه مشاع اولان بر قطعه ي هبه ايلسه هبه فاسده در اكر تقسيم ايدوب تسليم ايلسه جائزدر (ولو وهب دقيقا في حنطة او دهنًا في سمس فالهبة فاسدة فان طحن وسلم لم يجز) اكر حنطه ده اولان دقيقى يا خود صوسام دانه سنده اولان دهنى هبه ايلسه هبه فاسده در پس حنطه ي او كودوب تسليم ايلسه جائز اولماز (وان كانت العين في يد الموهوب له ملكها بالهبة وان لم يجدد فيها قبضا) اكر عين موهوب لهنك يدنده اولسه هبه ايله اول عينه مالك اولور هر چن

اول عینده قبضی تجدید ایتزایسده (واذا وهب الاب لابنه الصغير مالها الا بن
 بالعقد) وقتا که اب صغیر اولان ابنی ایچون بر نسنه هبه ایلسه ابن عقد سبیلله اول
 نسنه یه مالک اولور (وان وهب له اجنبی هبة تم بقبض الاب) اگر ابن صغیر
 ایچون اجنبیدن بر کیمسه هبه ایلسه انک قبضیله هبه تمام اولور (وان وهبت للیتیم
 هبة فقبضها ولیه له جاز) اگر بر یتیم ایچون هبه اولنوب و لیس یتم ایچون هبه یی
 قبض ایلسه جائز در (وان کان فی حجر امه فقبضها له جائز) اگر اول یتیم
 والده سنک یاننده اولسه والده سنک یتیم ایچون قبضی جائز در (وکذلك ان کان
 فی حجر اجنبی یربیه فقبضها له جاز) اگر یتیم بر تربیه ایدن اجنبینک یاننده
 اولوب اول اجنبی یتیم ایچون هبه یی قبض ایلسه جائز اولور (وان قبض
 الصبی الهبة بنفسه جاز) اگر صبی کند یسی هبه یی قبض ایلسه جائز اولور
 (واذا وهب انسان من واحد دارا جاز) وقتا که ایکی کیمسه بر آدمه بردار
 هبه ایلسه لر جائز اولور (وان وهب واحد من اثنين لم یصح عندابی حنیفة رح
 وقالایصح) اگر بر کیمسه ایکی آدمه بر نسنه هبه ایلسه امام اعظم رحمه الله
 عندنده صحیح اولماز امامین بیوردیلر که هبه صحیح اولور (ومن وهب
 لاجنبی هبة فله الرجوع فیها الا ان یعوضه عنها او تزیید زیادة متصلة او يموت
 احد المتعاقدين او یخرج الهبة من ملک الموهوب له) بر کیمسه بر اجنبی یه
 بر نسنه هبه ایلسه اول کیمسه ایچون هبه یه رجوع اولیجیدر مکر اول
 اجنبی هبه دن عوض ویره یاخود هبه اولنان نسنه زیاده متصلة اوله یاخود
 متعاقدینک بری فوت اوله یاخود هبه موهوب لهک ملکندن اخراج
 اولنه بوصور تلرده هبه یه رجوع اولنماز (وان وهبه هبة لذی رحم محرم منه
 فلا رجوع فیها وكذلك اذا وهب احد الزوجین لصاحبه) بر کیمسه نفسنک
 ذی رحم محرمی اولان کیمسه یه هبه ایلسه هبه یه رجوع ایتیمه قادر اولماز
 وقتا که زوجینک بری آخره هبه ایلسه ینه رجوع اولنماز (واذا قال
 الموهوب له للواهب خذ هذا عوضا من هبتک او بدلا عنها او فی مقابلتها فقبض
 الواهب سقط الرجوع) وقتا که موهوب له واهبه دیسه که شونسنه یی هبه دن
 عوض اوله رق اخذایت یاخود هبه دن بدل اوله رق اخذایت یاخود هبه
 مقابله سنده اخذایت پس واهب اول نسنه یی قبض ایلسه رجوع ساقط

اولور (وان عوضه اجنبی عن الموهوب له متبرعا فقبض الواهب العوض سقط الرجوع) اكبر بر اجنبی موهوب لهدنطولای تبرا واهبه عوضی و یروب اولدخی عوضی قبض ایلسه رجوع ساقط اولور (واذا استحق نصف الهبة رجع بنصف العوض) ودخی هبه نك نصفی مستحق چیقاندینی صورتده عوضك نصفه موهوب له رجوع ایدر (وان استحق نصف العوض لم يرجع بنصف الهبة الا ان یرده ماتبع من العوض ثم يرجع) اكر عوضك نصفی مستحق اولسه واهب هبه نك نصفه رجوع ایده من مكر عوضدن باقی قلائی موهوب له ردایلیه بعده رجوع ایدر (ولا یصح الرجوع الا بتراضیهما او بحکم الحاكم) ودخی هبه دن رجوع صحیح اولماز مكر واهب و موهوب لهك رضا لریله یاخود قاضینك حکمیله اوله (واذا تلف البین الموهوبة واستحقها مستحق فضمن الموهوب له لم يرجع علی الواهب بشئ) وقتا که موهوبه اولان عین تلف اولوب واکا بر مستحق مستحق اولسه پس موهوب له ضامن اولسه واهب اوزرینه بر نسنه ایله رجوع ایلیه من (واذا وهب بشرط العوض اعتبر التقابض فی العوضین واذا تقابض صح العقد وصار فی حکم البیع یرد بالعیب وخیار الرؤية وتجب فیہ الشفعة) وقتا که عوض شرطیله واهب هبه ایلیه ایکی عوضده قبض اعتبار اولنور وقتا که ایکسیده تقابض ایلسه عقد صحیح اولور بومثللو هبه بیع حکمنده در عیب ایله وخیار رؤیت ایله رد ایدر واندہ شفعه دخی واجب اولور (والعمری جائزة للمعمر له فی حال حیوته ولورثته بعد موته) ودخی عمری جائزدر معمر له ایچون حال حیاتنده وموتند نصکره ورثه سی ایچون دخی جائزدر مثلاً زید عمروه دیسه که شوداری سنك عمرك اولدقده سکا هبه ایلدم عمری ثابت اولور (والرقبی باطلة عند ابی حنیفة ومحمد رحمهما الله وقال ابو یوسف جائزة) ودخی رقبی یعنی شودارده فوت اولانه قدر ساکن اولهیم آند نصکره سکا هبه ایتدم دینلسه امام اعظم وامام محمد رحمهما الله عندنده باطله در امام ابی یوسف رح بیوردیکه جائزدر (ومن وهب جاریة الاحملها صحت الهبة وبطل الاستثناء) بر کیمسه بر جاریه بی هبه ایدوب حملنی هبه ایللمسه هبه صحیح اولوب واستثنا باطل اولور (والصدقة کالهبة لا تصح الا بالقبض

ودخی رقبی نك
صورتی اولدر که زید
عمروه دیسه که شو
دارده ساکن اول
تا که فوت اولانه قدر
اكر بن سندن اول
فوت اولدم ایسه دار
سنك اولسون واکر
سن بندن اول فوت
اولدك ایسه دار رد
اولونسون سته

صدقه هبه مثلا و قبض بولند تجبه صحیح اولماز (ولایحوز فی مشاع یحتمل القسمة)
 قسمته احتمالی اولان مشاعده صدقه جائز اولماز (واذا تصدق علی فقیر بن بشیء
 جائز) برکیمسه ایکی فقیر اوزرینه برنسنه تصدق ایلسه جائز اولور (ولایصح
 الرجوع فی الصدقة بعد القبض) قبضه نضکره صدقه ده رجوع صحیح اولماز
 (ومن نذر ان يتصدق بماله تصدق بجنس ما یجب فیہ الزکوة) برکیمسه مالنی تصدق
 ایتمکی نذر ایلسه زکات واجب اولان نسنه نك جنسنی تصدق واجب اولور
 (وان نذر ان يتصدق بملكه لزمه ان يتصدق بالجمع ویقال له امسك منه ما تنفقه
 علی نفسك و عیالك الی ان تكتسب مالا فاذا اکتسبت مالا تصدق بمثل
 ما انفقته واللہ اعلم) اگر برکیمسه نذر ایلسه که ملکنی تصدق ایلیه اول کیمسه یه
 ملککک جمیعسنی تصدق لازم اولور و اول کیمسه یه دینلور که نفسك و عیالك
 اوزرینه انفاق ایلیه جک مقداری مالذن امساک ایت دیگر مال کسب ایلیه نه دک
 نه زمانکه مال کسب ایدر ایسه که انفاق ایلدی کک مثلنی تصدق ایله

❦ کتاب الوقف ❦

(لا یزول ملک الوقف عن الوقف عند ابی حنیفة رحمه الله الا ان یحکم به الحاکم
 او یعلقه بموته فیقول اذا مت فقد وقفت داری علی کذا) واقفک و قفدن
 ملکی زائل اولماز امام اعظم رحمه الله عندنده مکر و قفیله حاکم حکم ایلیه
 یا خود وقفی موتنه تعلق ایدوب فوت اولور سه م داریمی شو شرط اوزرینه
 وقف ایلدم دیه بوصور تده واقفک و قفدن ملکی زائل اولور (وقال
 ابو یوسف رحمه الله یزول ملکک بمجرد القول) امام ابی یوسف بیوردیلر که
 مجرد قول ایله ملکیت زائل اولور (وقال محمد رحمه الله لا یزول ملکک حتی
 یجعل للوقف ولیا ویسلم الیه) ودخی امام محمد رحمه الله بیوردیکه ملکیت زائل
 اولماز تا که وقف ایچون بر متولی نصب ایدوب اکاتسایم ایلمدجکه (واذا صح
 الوقف علی اختلافهم خرج من ملک الوقف ولم یدخل فی ملک الموقوف علیه)
 وقتا که وقف مجتهدلرک اختلافی اوزرینه صحیح اولدقده واقفک ملککدن
 خروج ایدر و موقوف علیهک ملککده داخل اولماز (ووقف المشاع جائز عند
 ابی یوسف رحمه الله وقال محمد رحمه الله لا یحوز) امام ابی یوسف عندنده مشاعی
 وقف جائز در امام محمد رحمه الله بیوردیکه جائز اولماز (ولا یم الوقف عند

ابی حنیفه و محمد رحمه الله حتی یجعل آخره بجهة لا تنقطع ابدا) و دخی امام اعظم
 و امام محمد رحمه الله عندلرنده وقف تمام اولماز تا که وقفك آخرینی بر جهته
 قیالانه ذلك که اول جهت ابدی منقطع اولیه (وقال ابو یوسف رحمه الله اذا سمی فی
 جهة تنقطع جاز و صار بعدها للفقراء و ان لم یسمهم) و دخی امام ابی یوسف رحمه الله
 بیوردیکه وقفده منقطع اولور بر جهت تسمیه اولندیغی وقفده وقف جائز اولور
 و اول جهت نصکرة وقف فقرا ایچون اولور هرچن فقر اذکر اولماز ایسه ده
 (و یصح وقف العقار) و دخی عقاری وقف ایتک صحیح اولور (و لا یصح وقف
 ما ینقل و یحول) انقلاب و تحول قبول ایدن نسنه بی وقف ایتک صحیح اولماز (وقال
 ابو یوسف اذا وقف ضیعة ببقرها و اکر تها و هم عبیده جاز) امام ابو یوسف
 بیوردیلرکه وقتا که واقف بر چفتلکی بقر یله و خدمتکارلری ایله حالبوکه
 اول خدمتکارلر واقفك کوله لریدر وقف ایلسه وقف جائز اولور (وقال محمد
 یجوز حبس الکراغ و السلاح فاذا صح الوقف لم یجز بیعه و لا تملیکه الا ان یکون
 مشاعا عند ابی یوسف رحمه الله فطلب الشریک القسمة فتصح مقاسمة)
 و دخی امام محمد رحمه الله بیوردیلرکه ایلقی اولان آتلی و سلاحی وقف
 ایتک جائز اولور پس وقف صحیح اولدیغی وقفده انی بیع و تملیک ایتک
 جائز اولماز مکر مشترک اوله امام ابی یوسف رحمه الله عندنده شریک
 قسمتی طلب ایلدیکی وقفده مقاسمه صحیح اولور (وقال محمد رحمه الله
 لا یجوز) امام محمد رحمه الله بیوردیکه مشاعی وقف جائز اولماز (و الواجب
 ان یبدأ من ارتفاع الوقف بعمارتها شرط ذلك الوقف او لم یشرط) و دخی
 واجب اولان اوله وقفك ارتفاعندن وقفی تعمیر ایله بدأ اولنمقدر واقف
 تعمیری شرط ایلسون یاخود ایلمسون (فان وقف دارا علی سکنی ولد
 فالعمارة علی من له السکنی فان امتنع من ذلك او کان فقیرا آجرها الحاکم
 و عمرها باجرتها فاذا عمرها ردها الی من له السکنی) اکر واقف برداری
 کندی ولدی اولدارده ساکن اولوق شرطی اوزرینه وقف ایلسه اولداری
 تعمیر ایتک دارد ساکن اولانک اوزرینه در اکر من له السکنی تعمیردن
 امتناع ایدوب یاخود فقیر اولور ایسه حاکم اولداری ایجار ایدوب بدل
 ایجار ایله تعمیر ایدر وقتا که حاکم دارمی تعمیر ایلدی اولدارك سکناسی کیمه

مخصوص ايسه اكاردايدر (ومانهدم من بناء الوقف وآلاته صرفه الحاکم
 في عمارته ان احتاج وان استغنى عنه امسكه حتى يحتاج الى عمارته فيصرفه فيها)
 ودخى وقفك بناسندن وآنلرندن منهدم اولان نسنه بي يعنى وقفك نقضى حاکم
 وقفك تعميرينه صرف ايدر اكر وقف محتاج ايسه واکر وقف اول نقضدن
 مستغنى ايسه حاکم انى امسالك ايدر وقف عمارته محتاج اولانه دك بس انى عمارته
 صرف ايدر (ولايجوز ان يقسمه بين مستحق الوقف) ودخى اول نقضى وقفه
 مستحق اولان کيمسه لر بيننده تقسيم جائز اولماز (واذاجعل الواقف غلته
 لنفسه او جعل الو لاية اليه جاز عند ابى يوسف رحمه الله) وقتاکه واقف وقفك
 غلته سنى نفسى ايجون قيله ياخود متولى اولمغى کندوسنه قيلسه امام ابى يوسف
 رحمه الله عندنده جائز اولور (واذابنى مسجدا لم يزل ملكه عنه حتى يغرضه
 بطريقه وياذن للناس بالصلوة فيه) وقتاکه واقف برمسجد بنا ايده ملكى
 اندن زائل اولماز تا که اول مسجدى طريقه بيله افرار يعنى ملکندن
 اخراج واول مسجده ناس ايجون نمازه اذن ويرمدکجه (فاذا صلى فيه
 واحد زال ملكه عنه عند ابى حنيفة رحمه الله) اول مسجده برکيمسه نماز
 قيلد ينى وقتده امام اعظم رحمه الله عندنده اندن ملکيت زائل اولور
 (وقال ابو يوسف رحمه الله يزول ملكه عنه بقوله جعات مسجدا) ودخى
 امام ابى يوسف رحمه الله بيوردیکه مسجد قيلدم ديمکله ملکيت زائل اولور
 (ومن بنى سقاية للمسلمين او خانا ليسكنه بنوا السبيل او رباطا او جعل
 ارضه مقبرة لم يزل ملكه عند ابى حنيفة رحمه الله حتى يحکم به الحاکم) برکيمسه
 مسلمين ايجون بر موصلق بنا ايلسه ياخود يوجلير ساکن اولمق ايجون برخان
 بنا ايلسه ياخود کروان سراى بنا ايلسه ياخود ارضى مقبره قيلسه امام اعظم
 رحمه الله عندنده ملکيت زائل اولماز حاکم حکم ايلمدکجه (وقال ابو يوسف
 رحمه الله يزول ملكه بالقول) امام ابى يوسف رحمه الله بيوردیکه قول ايله
 ملکيت زائل اولور (وقال محمد رحمه الله اذا استسقى الناس من السقاية
 وسكنوا الخان والرباط ودفنوا فى المقبرة زال ملكه عنه) ودخى امام محمد
 رحمه الله بيورديلر که وقتاکه ناس سقايدن استسقا ايدملر و خان ورباطده
 ساکن اولملر ومقبره يه دفن ايدملر ملکيت بوذکر اولنلر دن زائل اولور

کتاب الغصب

ودخی غصب اصطلاح فقها ده بر کیمسه نك مالنی رضاسی اولیه رق جبرا اخذ
ایتمکه دیر لر (ومن غصب شیئا ماله مثل فهلك فی یدہ فعلیه ضمان مثله وان کان
مما لا مثل له فعلیه قیمته) بر کیمسه مثلی بولنان نسنه نی غصب ایدوب یدنده هلاک
اولسه پس غاصب اوزرینه اول نسنه نك ضمانی لازم کلور اکر غصب اولنان نسنه
مثلی اولیان نسنه لر دن اولدنی وقتده غاصب اوزرینه قیمتی لازم کلور (وعلی
الغاصب رد العین المغصوبة فان ادعی هلاکها حبسه الحاکم حتی یعلم انه لو كانت
باقیه فی یدہ اظهرها تم قضی علیه ببدلها) مغصوبه نك عیننی رد ایتمک غاصب
اوزرینه لازم اولور اکر غاصب مغصوبه نك هلاک کنی ادعا ایلسه حاکم اتی حبس
ایدز تا که معلوم اولانه قدر که اکر مغصوبه غاصبک یدنده اولایدی اظهار ایدر
ایدی بعده غاصب اوزرینه غصب ایلدیکی نسنه نك بدلیله حکم ایدر (والغصب
فیما ینقل ویحول) حالبو که غصب منقول و محول اولان نسنه ده در (واذا غصب
عقارا فهلك فی یدہ لم یضمنه عندها وقال محمد رحمه الله یضمنه) پس غاصب
بر عقاری غصب ایدوب یدنده هلاک اولسه امامین رحمهما الله غندنه ضمان
لازم اولماز امام محمد رحمه الله بیوردیکه ضمان لازم اولور (وما نقص منه
بفعله او سکنه ضمه فی قولهم جمیعها) غاصبک فعلی یا خود سکناسی سببیه
عقار دن نقصان اولان نسنه نی جمیع ائمه نك قولنده ضمان لازم اولور
(واذا هلك المغصوب فی ید الغاصب بفعله او بغير فعله فعلیه ضمان) وقتا که مغصوب
غاصبک یدنده غاصبک فعلی سببیه یا خود فعلی اولیه رق هلاک اولسه بو صورتده
انک اوزرینه ضمان لازم کلور (وان نقص فی یدہ فعلیه ضمان النقصان)
اکر غاصبک یدنده مغصوب نقصان اولسه انک اوزرینه نقصانی ضمان لازم
کلور (ومن ذبح شاة غیره فمالکة بالخیار ان شاء ضمه بقيمتها وسلمها الیه
وان شاء ضمن النقصان) بر کیمسه غیری کیمسه نك غنمی ذبح ایلسه اول
غنمک مالکی مخیر در دیلر سه شاتک قیمتی تضمین ایتدیروب اوشاتی ذابحه
تسایم ایلر و دیلر سه نقصانی تضمین ایتدیرر (ومن خرق ثوب غیره خرقا
یسیرا ضمن نقصانه وان خرق خرقا کبیرا یبطل عامة منفعتة فلما لکه ان یضمنه
جمیع قیمته) بر کیمسه غیرک ثوبنی خرق یسیر ایلر خرق ایلسه ثوبک نقصانی

ضمان لازم اولور اكر اول ثوبك عامه منفعتنى ابطال ايدر خرق كبير ايله خرق ايلسه پس اول ثوبك مالكى ايجون ثوبك جميع قيمتى تضمين ايتك اوليجيدر (واذا تغيرت العين المغصوبة بفعل الغاصب حتى زال اسمها وعظم منافعها زال ملك المالك عنها وملكها الغاصب وضمن قيمتها ولم يحل الانتفاع بها حتى يؤدى بدلها) وقتا كه مغصوبه غاصبك فعليله تغير ايدوب تا كه مغصوبه نك اسمى زائل اولوب ومنفعتى زائل اولسه مالكك اندن ملكى زائل اولوب وغاصب اكا مالك اولور ومنغصوبه نك قيمتى دخى ضامن اولور واول مغصوبه ايله انتفاع حلال اولماز تا كه بدانى ادا ايليه نه دك (وهذا كمن غصب شاة فذبحها وشواها او طبخها او حنطه فطحنها او حديدا فاتخذه سيفا او صفرا فاتخذه آنية) مذكور ك تمثيلى بر كيمسه منملوكه بر شاة غصب ايدوب بوغاز لاسه وانى بريان ايدوب ياخود يشور سه ياخود حنطه غصب ايدوب انى اون ايلسه ياخود حديدى غصب ايدوب سيف اتخاذا ايلسه ياخود تو نج غصب ايدوب چناق اتخاذا ايلسه يو صورت لرده مغصوبه تغير ايتمش اولدى مالكك مالكى اندن زائل اولور (وان غصب فضة او ذهبا فضر بها دراهم او دنانير لم يزل ملك مالكيها عنها عنداني خفيفة رحمة الله) اكر فضه ياخود ذهب غصب ايدوب انى دراهم ياخود دنانير دو كدير سه امام اعظم رح عندنده مالكك ملكى زائل اولماز (ومن غصب ساجة فبنى عليها زال ملك مالكيها ولزم الغاصب قيمتها) بر كيمسه بر حطب غصب ايدوب انك اوزر نده بنا ايلسه مالكك ملكيتى زائل اولوب غاصبه اول حطبك قيمتى لازم كلور (ومن غصب ارضا فغرس فيها او بنى قيل له اقلع البناء وردھا فان كانت الارض تنقص بقلع ذلك فللمالك ان يضمن له قيمة الغرس والبناء مقلوعا فيكون له) بر كيمسه بر ارضى غصب ايدوب انده اغاج ديكسه ياخود اول ارض اوزر نده بنا ايلسه غاصبه دينلور كه بناني و غرسى قوپاروب ارضى رد ايله اكر ارضه بناني ياخود غرسى قوپار مق ايله نقصان طارى اولور ايسه مالك ايجون قوپار لمش اوله رق بنا و غرسك قيمتى غاصب ايجون ضامن اولمق او ايجيدر بو صورتده بنا و غرس مالك ايجون اولور (ومن غصب ثوبا فغصبه احمر او سويقا فلته بسمن فصاحبه بالخيار ان شاء ضمن قيمة ثوب ابيض ومثل السويق وسلمهما للغاصب وان شاء

اخذها وغرمه مازاد الصبغ والسمن) بر كيمسه ثوبى غصب ايدوب بوياسه
ياخود سويق غصب ايدوب اكاياغ قارشديرسه مذ كورك صاحبي مخيردر
ديلرسه ابيض اوله رق ثوبك قيمتى وسويقتك مثلى تضمين و آنلرى غاصبه تسليم
ايدروا كر ديلرسه انلرى اخذايدوب غاصبه بوياسه وياغك زياده ايلديكى نسنه يي
بورجلو اولور (ومن غصب عينا فغيبها وضمنه المالك قيمتها ملكها الغاصب والقول
في القيمة قول الغاصب مع يمينه الا ان يقيم المالك بينة باكثر من ذلك) بر كيمسه
بر نسنه يي غصب ايدوب آنى غائب ايلسه و مالك اول عينك قيمتى غاصبه تضمين
ايلسه غاصب اول عينه مالك اولور و قيمته غاصبك قولى مسموع اولور يمينيله بيله
مكر كم غاصبك ديد يكدن اكثر اوزرينه بينه اقامه ايليه بوصور تده غاصبك
قولنه اعتبار اول نماز (ان ظهرت العين وقيمتها اكثر من ذلك وقد ضمنها بقول المالك
او بينة اقامها او بنكول الغاصب عن اليمين فلا خيار للمالك) اكر غائب اولان
مغصوبه ظاهر اولوب قيمتى اكثر اولسه حالبو كه مال كك قولى ايله ياخود بينه اقامه
ايله ياخود غاصبك يميندن تكويليله غاصب قيمتى ضامن اولمش ايدى بوصور تده
مالك ايچون مخيرك اولمدي (وان كان ضمنه بقول الغاصب مع يمينه فالمالك
بالخيار ان شاء امضى الضمان وان شاء اخذ العين ورد العوض) صورت
سابقه ده اكر مالك غاصبك قوليله تضمين ايتمش اولديسه مالك مخيردر
ديلرسه ضمان اوزرينه سبقت ايدروا كر ديلرسه عيني اخذايدوب وعوضي
غاصبه رد ايدر (وولد المغصوبة ونماؤها وثمرتها البستان المغصوب امانة
في يد الغاصب ان هلك فلا ضمان عليه الا ان يتعدى فيها او يطلبها مال كها
فيمنعها اياه) ودخى مغصوبه نك ولدى ونماسى ومغصوب اولان بستانك
ميوه سى غاصبك يدنده امانتدر اكر هلاك اولورسه غاصب اوزرينه ضمان
لازم اولماز مكر اول امانتده تعدى ايدو ياخود مذ كور اتى مال كى مطالبه
ايدوب غاصب انلرى مال كندن منع ايليه بوصور تده ينه ضمان لازم اولور
(وما نقصت الجارية بالولد في ضمان الغاصب) ودخى ولد سبيله جاريه دن
نقصان اولان نسنه غاصبك ضمانه داخلدر (وان كان في قيمة الولد وفاء به
جبر للنقصان بالولد وسقط ضمانه عن الغاصب) اكر ولدك قيمتده نقصانه
وفا اولور ايسه ولد ايله نقصان جبيره اولنور ونقصانى ضمان غاصبدن ساقط

اولور (ولا یضمن الغاصب منافع ما غصبه الا ان ينقص باستعماله فيغرم النقصان) ودخی غاصب غصب ایلدیکی نسنه نك منافعی ضامن اولماز مکر استعمال سببیه غصب ایلدیکی نسنه نقصان اوله پس نقصانی بورجلو اولور (واذا استهلك المسلم خمر ذمی او خنزیره ضمن قيمتها) وقتا که مسلم ذمینک خمرینی یا خود خنزیرینی هلاک ایده آنلرک قیمتتی ضمان لازم اولور (واذا استهلكهما على المسلم المسلم لم یضمن والله اعلم) وقتا که مسلعلک علیهنه بر مسلم خمری یا خود خنزیری هلاک ایلسه ضمان لازم اولماز مسلم حقنده انلر مال اولمدیغندن

کتاب الودیعه

بوند نصکره ذکر اولنسان امانته دائر مسائل بیاننده در (الودیعه امانه فی ید المودع فان هلك لم یضمنها) ودیعه مودعک یدنده امانتدر اگر هلاک اولسه آنی ضامن اولماز (وللمودع ان یحفظها بنفسه ومن فی عیاله وان حفظها بغيرهم او اودعها ضمن الا ان یقع فی داره حریق فسلمها الی جاره او یكون فی سفینه فخاف الغرق فنقلها الی سفینه اخرى لم یضمن) ودخی مودع ایچون اولیجیدرکه اول ودیعه بی نفسی حفظ ایلیه اگر نفقه سی اوزرینه واجب اولیان کیمسه لره ودیعه بی حفظ ایتدیرسه یا خود اول ودیعه بی بر آخر کیمسه بیه امانت ویرسه ضمان لازم اولور لکن مودعک دارنده آتش واقع اولوب قومشوسنه ودیعه بی تسلیم ایلسه یا خود مودع برسفینه ده اولوب غرقندن خوف ایدوب آخر سفینه بیه ودیعه بی نقل ایلسه ضمان لازم اولماز (وان خلطها المودع بماله حتی لا یتیمز ضمن) اگر مودع ودیعه بی کندی مالنه خلط ایدوب تا که ودیعه تمیز ایلسه ینه مودع ضامن اولور (فان طلبها صاحبها فحبسها عنه وهو یقدر علی تسلیمها ضمنها) اگر ودیعه نك صاحبی ودیعه بی طلب ایدوب مودع ودیعه بی آندن حبس ایلسه حالبوکه تسلیم ایتک اوزرینه قادر در بوصولنده ضمان لازم اولور (وان اختلط بماله من غیر فعل فهو شریک لصاحبها) اگر ودیعه مودعک مالنه بر کیمسه نك فعلی اولیه رق مختلط اولسه بوصولنده مودع ودیعه نك صاحبنه شریکدر (وان انفق المودع بعضها ثم رد مثله فخلطه بالباقي ضمن الجميع) اگر مودع ودیعه نك بعضیسنی

انفاق ایدوب بعده انك مثلنی رد ایدوب باقی قلائنه خلط ایلسه کافه سنی ضامن
 اولور (و اذا تعدی المودع فی الودیعة فان كانت دابة فربكها او ثوبا فلبسه
 او عبدا فاستخدمه او اودعها عند غيره ثم زال التعدی فردها الى يده زال
 الضمان) وقتا که مودع و دیعه ده تعدی ایدوب پس و دیعه دابه اولوب اکا
 را کب اولسه یا خود ثوب اولوب آنی کیسه یا خود عبد اولوب خدمتده
 استعمال ایلسه یا خود غیرك عندنده و دیعه قیلسه بعده تعدی زائل اولوب
 و دیعه بی صاحبك یدینه رد ایلسه ضمان زائل اولور (فان طلبها صاحبها فجددها
 اياه ضمنها فان عاد الى الاعتراف لم يبرأ عن الضمان) اکر و دیعه نك صاحبی
 و دیعه بی طلب ایدوب و مودع اندن انکار ایلسه و دیعه بی ضامن اولور اکر
 اقراره عودت ایلسه ضماندن بری اولماز (وللمودع ان يسافر بالودیعة وان كان لها
 حمل ومؤنة) مودع ایچون و دیعه ايله مسافرت ایتك اولیجیدر هر قچن حمل
 وزحمت اولدیسده (و اذا اودع رجلا ن عند رجل و دیعه ثم حضر احدها
 فيطلب نصيبه منها لم يدفع اليه شيئا حتى يحضر الآخر عند ابي حنيفة رحمه الله
 و قال يدفع نصيبه) وقتا که ایکی رجل بر رجلك عندنده بر و دیعه ایداع ایدله
 بعده ایکی رجلك بری حاضر اولوب و دیعه دن نصیبی طلب ایلسه مودع اولان
 رجل اكا بر نسنه دفع ایلمز تا که دیگر رجل حاضر اولانه دك امام اعظم رحمه الله
 عندنده بویلجه در امامین رحمه الله تعالی بیوردیلر که و دیعه دن نصیبی مودع
 اول رجله دفع ایدر (وان اودع رجل عند رجلین شيئا مما يقسم لم يجز ان يدفعه
 احدهما الى الآخر ولكنهما يقتسمانه فيحفظ كل واحد منهما نصفه وان كان مما
 لا يقسم جاز ان يحفظه احدهما باذن الآخر) اکر بر رجل ایکی رجل عندنده
 بر نسنه امانت قیلسه حالبوکه اول نسنه ده تقسیم قبول ایدن نسنه لردندر
 جائز اولماز که اول ایکی رجلك بری آخړ اول نسنه بی دفع ایده لکن
 انلر اول نسنه بی تقسیم ایدوب پس انلردن هر بر لر ی اول نسنه نك نصفی
 حفظ ایدر و اکر اول نسنه تقسیم قبول ایتیمان نسنه لردن اولدیسسه ایکی
 رجلك بری آخرك اذنیله اول نسنه بی حفظ ایتك جائز اولور (وان قال
 صاحب الودیعة لا تدفع الى زوجتك وسلمها اليها لم يضمن) اکر صاحب
 و دیعه مودعه دیسه که و دیعه بی زوجه که دفع ایتمه حالبوکه مودع زوجه سنه

تسليم ايلسه ضمان لازم اولماز (وان قال له ا حفظها في هذه البيت فحفظها في بيت آخر من الدار لم يضمن وان حفظ في دار اخرى ضمن والله اعلم) اكر وديعه صاحبي مودعه ديسه كه وديعه بي شوي بيته حفظ ايت پس مودع داردن آخر بيته وديعه بي حفظ ايلسه ضامن اولمازوا كراخر دارده حفظ ايدرسه ضامن اولور

❦ كتاب العارية ❦

(العارية جائزة وهي تملك المنافع بغير عوض) عارية جائزة در اصطلاح فقهاء بلا عوض منافعي تملكه اطلاق اولور (وتصح بقوله اعرتك واطعمتك هذه الارض ومنحتك هذا الثوب وحملتك على هذه الدابة اذا لم يرد به الهبة واخدمتك هذا العبد وداري لك سكني وداري لك عمري سكني) ودخی عاریه ذکر اولنان الفاظ ایله صحیح اولور (وللمعير ان يرجع في العارية متى شاء) ودخی معیر ایچون دیله دیکی وقتده عاریه به رجوع ایتک اولیجیدر (والعارية امانة في يد المستعير ان هلك بغير التعدي لم يضمن المستعير) عاریه مستعیرك یدنده امانتدرا كر بلا تعدي هلاك اولورسه ضمان لازم اولماز (وليس للمستعير ان يوجر ما استعاره فان آجره هلك ضمن وله ان يعيره اذا كان المستعار ممالا يختلف باختلاف المستعمل) مستعیر ایچون استعاره ایلدیکی نسنه بی ایجار ایتک اولمدی ومستعیر ایچون مستعملك اختلافیله مختلف اولیان عاریه بی اعاره ایتک اولیجیدر (وعارية الدراهم والدنانير والمكيل والموزون قرض) دراهم ودنانیر ومکیل وموزون اولانلری عاریه قرضدر (واذا استعار ارضا ليبنى فيها او يغرس عليها جاز فللمعير ان يرجع فيها متى شاء ويكلفه قلع البناء والغرس) وقتا كه بر ارضی آنده بنا ایتك ایچون یاخود اغاج دیکمك ایچون استعاره ایلسه جائز اولور پس معیر ایچون عاریه به دیله دیکی زمانده رجوع ایتك اولیجیدر ومعیر مستعیره بنا وغرسك قلعه تكلیف ایدر (وان لم يكن وقت العارية فلا ضمان عليه وان كان وقت العارية فرجع قبل الوقت ضمن المعير ما نقص البناء والغرس بالقلع) صورت سابقده معیر عاریه نك وقتی تعیین ایلمدی ايسه انك اوزرینه ضمان لازم اولماز واكر عاریه نك وقتی تعیین ایدوب وقتدن اول عاریه به رجوع ایدر ايسه معیر مستعیر ایچون قلع سیبيله غروس وبنانك نقصانی ضامن اولور (واجرة

رد العين المستأجرة على الموجر (استيجار اولنان عینی رد ایتمنک اجرتی
موجر اوزرینه لازم اولور) (واجرة رد العارية على المستعير) عاریه یی
رد ایتمنک اجرتی مستعیر اوزرینه لازمدر) (واجرة رد العين المغصوبة
على الغاصب) مغصوبه اولان عینی رد ایتمنک اجرتی غاصب اوزرینه لازم کلور
(و اذا استعار دابة فردھا الى اصطلبل المالك لم یضمن) وقتا که بردابه استعاره
ایدوب آئی مالکنک آخورینه رد ایلسه هلاک اولدینی صورته ضمان لازم
اولماز) (و اذا استعار عینا فردھا الى دار المالك ولم یسلمھا الیه لم یضمن) وقتا که بر عینی
استعاره ایدوب و آئی مالکک دارینه رد ایدوب کاتسلیم ایلسمه ضمان لازم اولماز
(وان رد الودیعة الى دار المالك لم یسلمھا الیه ضمن والله اعلم) اکر و دیعه یی
مالکک دارینه رد ایدوب و آئی مالکک تسلیم ایتسمه ضمان لازم اولور

﴿ کتاب اللقیط ﴾

(اللقیط حر و نفقته من بیت المال) جامع شریفلرک قبولرینه بر اقلیلان
چو جق حر در و نفقه سی بیت المالدن لازم کلور) (وان التقطه رجل لم یکن
لغیره ان یأخذه من یده) اکر لقیطی بر رجل بولوب قالدیرسه انک یدندن
لقیطی اخذ ایتک غیر کیمسه ایچون اولمدی) (وان ادعاه مدع انه ابنه
فالقول قوله) اکر اول لقیطی بر مدعی ادعا ایلسه که ابنی در قول انک
قولیدر یمنیله بیله) (فان ادعا اثنان فوصف احدهما علامة فی جسده
فهو اولی به) اکر ایکی کیمسه لقیطی دعوی ایدوب انلرک بری لقیطک
جسدنده بر علامت وصف ایلسمه علامتی وصف ایللیان کیمسه لقیطه
دیگر کیمسه دن اولی در) (و اذا وجد اللقیط فی مصر من امصار المسلمین
اوفی قرية من قراهم فادعی ذمی انه ابنه ثبت نسبه منه وکان مسلما)
وقتا که لقیط مسلمینک شهرلرندن بر شهرده یاخود مسلمینک قریه لرندن
بر قریهده بولنوب پس بر ذمی اول لقیط او غلیدرر دیهرک دعوی ایلسمه
ذمیدن نسب ثابت اولور و اول لقیط دخی مسلم اولور) (ولو وجد فی قرية
من قرى اهل الذمة او بیعة او کنیسة کان ذمیا) اکر لقیط اهل ذمتک
قریه لرندن بر قریهده یاخود یهودیلرک معبد خانه سنده یاخود کلیساده
بولنسمه ذمی اولور) (وان ادعی ان اللقیط عبده لم یقبل قوله وکان حرا)

اكر بر كيمسه لقيط كوله سيدر دهر ك ادعا ايلسه قولي قبول اولماز ولقيط
حر اولور (وان ادعي عبدانه ابنه ثبت نسبه منه وكان حرا) اكر بر عبد
لقيط او غلومدر دهر ك دعوى ايلسه سب اندن ثابت اولور واول
لقيط حر اولور (وان وجد مع اللقيط مال مشدود عليه فهو له) اكر لقيط
ايله بيله انك اوزرينه باغلو اوله رق مال بولنسه اول مال لقيط ايجوندر
(ولا يجوز تزويج الملتقط ولا تصرفه في مال اللقيط) ملتقط اولان كيمسه لقيط
تزوج ايتك جائز اولماز ولقيطك مالنده تصرفي دخي جائز اولماز (ويجوز
ان يقبض له الهبة ويسلمه في صناعة ويوجره والله اعلم) ودخي ملتقط لقيط ايجون
هبة بي قبض ايتك ولقيط صنعتي ويرمك و ايجار ايتك جائز اولور

❦ كتاب اللقطة ❦

(اللقطة امانة اذا شهد الملتقط انه يأخذها ليحفظها ويرد على مالِكها)
ودخي هر بولنان نسنه امانتدر وقتا كه ملتقط اشهاد ايلسه كه لقطه بي اخذ
ايدر حفظ ايجون وصاحبي اوزرينه رد ايتك ايجون (فان كانت اقل
من عشرة دراهم عرفها اياما) اكر لقطه اون درهمدن آزا ولورسه اوچ كون
اني تعريف ايدر يعني هر كسه بيلدير (وان كانت عشرة فصاعدا عرفها
شهرًا) اكر لقطه اون درهم واون درهمدن زياده اولور ايسه بر آي اني
تعريف ايدر (وان كانت مائة فصاعدا عرفها حولا) اكر لقطه يوز درهم
ويوز درهمدن زياده اولورسه بر سنه تماما تعريف ايدر (فان جاء صاحبها
والا تصدق بها) ذكر اولنديني مثللو تعريف اولندقدن صكره لقطه نك
صاحبي كلورسه نه كوزل اكر صاحبي كلز ايسه ملتقط لقطه بي تصدق ايدر
(وان جاء صاحبها بعدما تصدق فهو بالخيار ان شاء امضى الصدقة وان شاء
ضمن الملتقط) اكر لقطه نك صاحبي ملتقط لقطه بي تصدق ايله كدن صكره
كلسه خيتردر ديلرسه صدقه بي امضا ايدر يعني ملتقطك تصدق
ايله يكني قبول ايدر و اكر ديلرسه ملتقطه لقطه بي تضمين ايتدير (ويجوز
الاتقاط في الشاة والبقر والبعير) ودخي غنمده وبقرده ودوده التقاط جائز
اولور (وان انفق الملتقط عليها بغير اذن الحاكم فهو متبرع) اكر ملتقط
لقطه اوزرينه حاكمك اذني اوليه رق انفاق ايلسه تبرعدر (وان انفق بامرء كان

ذلك دينا على مالهما) اكر ملتقط حاكم امريله لقطه اوزرينه اتفاق ايلسه
 بو اتفاق مالكي اوزرينه دين اولور (واذارفع ذلك الى الحاكم نظر فيه فان كان
 للمهيمه منفعة آجرها وانفق عليها من اجرتها وان لم يكن لها منفعة وخاف ان تستغرق
 النفقة قيمتها باعها وامر بحفظ ثمنها وان كان الاصلح الاتفاق عليها اذن في ذلك وجعل
 النفقة دينا على صاحبها) اكر لقطه اوزرينه اتفاق حاكم طرفه رفع اولديني
 وقته حاكم اكا نظر ايدريس بهيمه ايجون منفعت اولورسه حاكم بهيمه يي
 ايجار ايدوب اجر تندن بهيمه اوزرينه اتفاق ايدرا اكر اول بهيمه ايجون منفعت
 اولمازايسه ونفقة سي قيمتي استغراق ايتمدن دخي خوف ايلسه بهيمه يي بيع ايدر
 و ثمنني - فظ ايتمكه امر ايدر واكر بهيمه اوزرينه اتفاق ايتك اصلح اولورسه
 حاكم اتفاقه اذن ويرر ونفقة لقطه نك صاحبي اوزرينه دين قلنور (فان حضر
 مالهما فلم ملتقط ان يمنعهما منه حتى يأخذ النفقة) اكر مالك حاضر اولسه پس
 ملتقط ايجون مال كدن لقطه يي منع ايتك اوليجيدر تا كه نفقه يي اخذ ايدنه دك
 ولقطة الحل والحرم سواء (ودخي حرم شريفك وحلك لقطه سي برابر در
) واذا حضر الرجل فادعي ان اللقطة له لم يدفع اليه حتى تقيم البينة (وقتا كه
 رجل حاضر اولوب لقطه كندى ايجون اولديني ادعا ايلسه بينه اقامه ايلمدكه
 ملتقط لقطه يي اكادفع ايلمز (فان اعطى علامتها جاز للملتقط ان يدفعها
 اليه ولا يجبر على ذلك في القضاء) اكر رجل لقطه نك علامتي بيان ايلسه
 ملتقط ايجون لقطه يي رجله دفع ايتك جائز اولور ولكن مجرد علامتي اعطا
 ايله دفع ايتك اوزرينه باب حكومتده جبر اولماز (ولا يتصدق باللقطة
 على غني) ملتقط لقطه يي غني اوزرينه تصدق ايلمز (وان كان الملتقط غنيا
 لم يجز له ان ينتفع بها وان كان فقيرا لا بأس بان ينتفع بها) اكر ملتقط غني
 اولورسه لقطه ايله منتفع اولمق آنكه چون جائز اولماز واكر فقير اولديسه
 لقطه ايله انتفاع لا مقدمه بأس يوقدر (ويجوز ان يتصدق بها اذا كان غنيا على
 ابيه وامه وابنه وزوجته ان كانوا فقراء) ودخي ملتقط غني اولديني وقته
 لقطه يي باباسي واناسي واوغلي وزوجه سي اوزرينه تصدق ايتك جائز
 اولور اكر آنلر فقراء اولورلر ايسه

❦ کتاب الخنثی ❦

(اذا كان للمولود فرج و ذکر فهو خنثی وان كان یبول من الذکر فهو غلام
وان كان یبول من الفرج فهو انثی) مولود ایچون فرج و ذکر اولدینی صورتده
اول مولود خنثی در اکر ذکر دن بول ایدر سه او غلاندرد و اکر فرج دن بول
ایدر سه انثی در (وان كان یبول منهما و البول اسبق من احدهما ینسب الی الاسبق
فالْحکْمُ لِلْأَسْبَقِ) اکر اول مولود ایکیسندن بول ایدر سه حالبوکه بول ایکیسَنک
برندن اسبقدر اسبق اعتبار اولنور و حکم اسبق ایچوندر (وان كان فی السبق
سواء فلا یعتبر فی اکثرة عند ابی حنیفة رحمه الله) اکر سبقدده ایکیسی برابر
اولور سه امام اعظم رحمه الله عندنده کثرته اعتبار اولنماز (وقال ینسب الی
اکثرهما) امامین رحمهما الله بیوردیلر که بونلرک اکثری اعتبار اولنور (و اذا بلغ
الخنثی و خرجت له لحیة او وصل الی النساء فهو رجل) وقتاکه خنثی بالغ
اولوب لحیة سی ظهور ایلسه یا خود نسیاه و اصل اولسه بومثللو خنثی رجل
حکمنده در (وان ظهر له ثدی کشدی المرأة و نزل له لبن فی ثدیة او حاض او حبلى
او امکن الوصول الیه من جهة الفرج فهو امرأة) اکر مولود خنثی ایچون عورت
ممه سی کبی ممه ظاهر اولسه یا خود ممه سنه سود نازل اولسه یا خودا کافر ج طرفندن
وصول ممکن اولسه یا خود حیض کور سه یا خود حبلى اولسه بومثللو مولود خنثی
عورتدر (فان لم یظهر له احدى هذه العلامات فهو خنثی مشکل) اکر
مولود ایچون مذکور اولان علامتلردن بری ظاهر اولماز ایه اول مولود
خنثای مشکلدرد (اذا وقف خلف الامام قام بین صف الرجال و النساء) وقتاکه
امامک خلفنده طوره یعنی امامه اقتدا ایدده صف رجال ایلده صف نسا بیننده قائم
اولور (و یتباع له امة تختنه ان كان له مال فان لم یکن له مال ابتاع له الامام من
بیت المال امة فاذا ختنته باعها و رد ثمنها الی بیت المال) ودخی خنثی ایچون بر جاریه
اشترا اولنور که آنی سنت ایلیه اکر انک ایچون مال اولدیه و اکر انک ایچون
مال اولدیه امام بیت المال دن انک ایچون بر جاریه مبیعه ایدر وقتاکه اول جاریه
خنثی بی سنت ایدده امام اول جاریه بی بیع ایدر و ثمنی بیت المال در ایدرد (وان مات
ابوه و خلف ابنا و خنثی فالمال بینهما اثلاثا عند ابی حنیفة رحمه الله لابن سهمان
و للخنثی سهم و هو انثی عنده فی المیراث الا ان یثبت غیر ذلک) اکر مولودک

باباسی فوت اولوب برابن و بر خنتی ترك ايلسه پس امام اعظم رحمه الله عندنده مال انلرك بيننده اثلاثا تقسيم اولنور ابن ايچون ايكي سهم و خنتی ايچون بر سهم اوليجيدر و امام اعظم رحمه الله عندنده خنتی ميرانده اثني حکمنده در لکن مذکورک غيری ثابت اولور ايسه انلرك بيننده مال بوصور تده اثلاثا اولماز ﴿وقالا للخنتی نصف ميراث الذکر و نصف ميراث الانثی و هو قول الشعبي﴾ مسئله مذکورده امامين رحمهما الله بيورديلرکه خنتی ايچون ذکر ميراثنک نصفی و اثني ميراثنک نصفی اوليجيدر امامينک قولی شعبينک قوليدر ﴿و اختلافی في قياس قول الشعبي قال ابو يوسف رحمه الله المال بينهما على سبعة اسهم للابن اربعة و للخنتی ثلثة﴾ امامين رحمهما الله شعبينک قولنی استخراج ايتده اختلاف ايلديلر امام ابی يوسف بيورديکه مال انلرك بيننده يدي سهم اوزرينه در ابن ايچون درت سهم و خنتی ايچون اوج سهم اوليجيدر ﴿وقال محمد رحمه الله المال بينهما على اثني عشر سهما للابن سبعة اسهم و للخنتی خمسة اسهم﴾ امام محمد رحمه الله بيورديلرکه مال آنلرك بيننده اون ايكي سهم اوزرينه در يدي سهمی ابن ايچون و بش سهمی خنتی ايچون اوليجيدر

❦ كتاب المفقود ❦

بو کتاب غائب اولان کيمسه نك بيانی حقننده در ﴿اذا غاب الرجل ولم يعرف له موضع ولا يعلم انه حي او ميت نصب القاضي من يحفظ ماله و يقوم عليه ويستوفي حقوقه و ينفق على زوجته و اولاده الصغار من ماله﴾ و قناکه رجل غائب اولوب نه موضعده اولدينی دخی حی و ميت اولدينی معلوم اولسه قاضي بر کيمسه بي نصب ايدرکه انک مالنی حفظ ايدہ و غائبه قيوم اوله و غائبک حقوقنی استيفا ايدہ و زوجہ سی و اولاد صغاری اوزرينه اول غائبک مالندن اتفاق ايدہ ﴿ولا يفرق بينه و بين امرأته﴾ قاضي اولان کيمسه غائبک بينيله زوجہ سنک بيننی تفريق ايتمز ﴿فاذا تم له مائة و عشرون سنة من يوم ولد حکم بموته و اعتدت امرأته و قسم ماله بين ورثته الموجودين في ذلك الوقت﴾ پس اول غائب ايچون طوغدينی کوندن اعتباراً يوزيکر می ياشنی تمام اولدينی و قتده موتيله حکم اولنور و زوجہ سی عدت بکلر دخی موتيله حکم اولندينی و قتده موجود اولان ورثه لری بيننده مالی تقسيم اولنور ﴿و من مات قبل

ذلك لم يرث منه) غائبك موتيله حکم اولدینی زماندن اول فوت اولان
کیمسه غائبه وارث اوله ماز (ولايرث المفقود من احد مات حال فقده)
دخی مفقود حال فقدنده فوت اولان کیمسه به وارث اوله ماز

کتاب الاباق

بو کتاب فرار ایدن کوله لرك بياننده در (اذا ابق عبد مملوك فرده رجل على
مولاه من مسيرة ثلاثة ايام فصاعدا فله عليه الجعل وهو اربعون درهما) وقتا که
عبد مملوك فرار ایدوب آتی بر رجل اوچ کونلک و اوچ کوندن زیاده یولدن
سیدی اوزرینه رد ایلسه اول رجل ایچون سید اوزرینه اجرت و یرمک
اولیجیدر و اجر تیده قرق درهمدر (وان رده لاقل من ذلك فبحسابه) اگر
رجل فرار ایدن کوله بی اوچ کوندن اقلده رد ایدر سه اقلک حسابيله در مثلا
بر کونلک یولدن رد ایلسه قرق درهمک ثلثی لازم اولور (وان كانت قيمته اقل
من اربعين قضی له بقيمته الادرها) اگر کوله نك قیمتی قرق درهمدن اقل
اولور سه رد ایدن رجل ایچون کوله نك قیمتيله حکم اولنور لیکن بر درهم
مستثنا اولدینی حالده (وان ابق من الذی رده فلا شیء له) اگر اول آبق
رد ایدن کیمسه نك یدندن دخی فرار ایلسه اول کیمسه به بر نسنه لازم اولماز
(و ینبی ان یشهد اذا اخذه انه یاخذہ لیرده الی مالکة) دخی کوله بی رد ایللیان
کیمسه به لایق اولان اخذ ایلدیکی وقتده اشهاد ایتمکدر یعنی اول رجل دیه که
شاهد اولوک کی بو کوله بی اخذ ایدییور مالکی اوزرینه رد ایتمک ایچون (وان کان
رهنا فاجعل علی المرتهن) اگر کوله رهن اولدیه سه اجرتی مرتهن اوزرینه لازمدر

کتاب احیاء الموات

بو کتاب احیاء اراضیء موات بیاننده اولیجیدر (الموات ما لا ینتفع به
من الارض لا تقطاع المء عنها او غلبه المء علیها او ما اشبه ذلك مما ینمع
الزراعة) اراضیء موات اول ارضدر که آنکله انتفاع اولنیه صواول ارضدن
منقطع اولمق اجلندن یاخود صواول ارض اوزرینه غلبه ایلدیکنندن یاخود
زراعتی منع ایدن نسنه لردن اوتوری (فما کان منها عادیا لامالک له او کان
مملوکا فی الاسلام لا یعرف له مالک بعینه وهو بعید من القرية بحيث اذا وقف
انسان فی اقصى العامر فصاح لا یسمع الصوت فیه فهو موات) پس ارضدن

اول موضع که عادی اولوب مالکی اولمسه یا خود اسلامده مملوک اولوب
 لکن معین مالکی معلوم اولمسه حالبوکه اول موضعده قریه دن بر کونه اوراق که
 شنلکک نهایتنده بر انسان واقف اولوب یعنی دوروب صیحه ایلدیکی وقتده اول
 موضعده صوت ایشیدلمز بو مثللو موضع مواتدر (ومن احياء باذن الامام ملکه
 فان احياء بغير اذنه لا يملك عندابی حنیفة رحمہ اللہ) بر کیمسه امامک اذنیله مواتی
 احیایلمسه اکا مالک اولور (۲) اکر امامک اذنی اولیه رقی احیایلمسه امام اعظم
 رحمہ اللہ عندنده اکا مالک اوله ماز (وقالایمک) امامین رحمہ اللہ بیوردیلر که
 مالک اولور (ویمک الذمی بالاحیاء کایمک المسلم) احیایتمک سبیلله ذمی مالک
 اولور مسلم مالک اولدیغی مثللو (ومن حجر ارضا ولم یعمرها فی ثلاث سنین اخذها
 الامام ودفعها الى الغیر) بر کیمسه برارضی منع ایدوب اوچ سنه تعمیر ایللمسه
 امام اول ارضی اخذایدوب غیره دفع ایدر (۳) (ولایجوز احیاء ما قرب من العامر
 بل یترک مرعی لاهل القرية ومطر حالصائد هم) شنلکه قریب اولان موضعی
 احیایتمک جائز اولماز بلکه اهل قریه ایچون مرعی وخر من ایتک ایچون ترک
 اولنور (ومن حفر بئرا فی برية فله حریمها) بر کیمسه یباندہ برقیو قازسه
 قیونک حریمی یعنی اطراف اول کیمسه ایچون اولیجیدر (وان کانت للعطن
 حریمها اربعون ذراعا وان کانت للناضح فستون ذراعا وان کانت عینا فحریمها
 ثلث مائة ذراع) اکر قیو الایله چکلمک ایچون اولورسه انک حریمی قرق
 ذراعدر واکر قیو دوه ایله چکلمک ایچون اولدیه انک حریمی التمش ذراعدر
 واکر قیو یی کوزه اولورسه انک حریمی اوچبوز ذراعدر (فمن اراد ان یحفر
 فی حریمها منع منه) پس بر کیمسه اول قیونک حریمنده دیکر قیو قازمق
 مراد ایللمسه آندن منع اولنور (وما ترک الفرات او دجلة وعدل عنه ویجوز
 عوده الیه لم یحجز احیاءه) اول موضع که فرات یا خود دجله آنی ترک ایدوب
 آخر موضعدن جریان ایللمسه واول موضعده عودت ایتسی دخی جائز اولمسه
 اول موضعی احیایتمک جائز اولماز (وان کان لایجوز ان یعود الیه فهو
 کالموات اذا لم یکن حریمالعامر یملك من احیاءها باذن الامام) اکر اول موضعده
 فرات یا خود دجله نك عودت ایتسی جائز اولماز ایسه ارض موات مثللودر
 بر شنلک ایچون حریم اولمدیغی وقتده انی احیاء ایدن امامک اذنیله اکا مالک

(۲) یعنی تصرفنه

مالک اولور سید

(۳) یا خود بر کیمسه

برارضه طاش دیکوب

انی اوچ سنه مقداری

تعمیر ایللمسه امام

اول ارضی اخذ

ایدوب غیره دفع

ایدر سید

اولور (ومن كان له نهر في ارض غيره فليس له حريم عند ابى حنيفة رحمه الله الا ان يقيم البينة على ذلك) اكر بر كيمسه ايچون غيرك ارضنده نهري اولسه امام اعظم رحمه الله عندنده اول نهر ايچون حريم اولمدى حريمى اوزرينه بينه اقامه ايتدكجه (وقال له مسنة يمشى عليها ويلقى عليها طينه) امامين رحمهما الله بيورديلر كه غيرك ارضنده اولان نهر ايچون تونب اوليجيدر كه انك اوزرنده يورينيله وانك اوزرينه نهرك طينى القا اولانه

كتاب المأذون

بو كتاب تجارت ايچون اذن ويرمش كوله نك احوالى بياننده در (اذا اذن المولى لعبده في التجارة اذنا عاما جازتصرفه في سائر التجارات فيبيع ويشترى ويرهن ويسترهن) وقتا كه مولى كوله سنه تجارتده اذن عام ايله اذن ويره اول عبدك سائر تجارتده تصرف في جائز اولور پس بيع وشر ايدر ورهن ويرر و آخرك رهننى قبول ايدر (وان اذن له في نوع منها دون غيره فهو مأذون في الانواع كلها) اكر مولا سى كوله سنه تجارتدن بر نوعده اذن ويروب غيريسنه ويرسه اول كوله تجارتك جميع انواعنده مأذوندر (وان اذن له في شىء بعينه فليس بمأذون الا فيه) اكر مولا سى كوله سنه بر معين نسنده اذن ويرسه كوله مأذون دكلدر انجق اول نسنه ده مأذوندر (واقرار المأذون بالديون والمغصوب جائز) مأذونك دينى ومغصوبى اقرار ايلمسى جائزدر (وليس له ان يتزوج) مأذون اولان كوله ايچون تزوج ايتك اولمدى (ولان يزوج بماليكه ولا يكاتب ولا يعتق على مال ولا يهب بعوض ولا بغير عوض الا ان يهدى اليسير من الطعام او يضيف من يعامله) مأذون اولان كوله مملوك كارينى دخى تزويج ايله من ومكاتب دخى قبله مازومال اوزرينه مملوكى دخى اعتاق ايله من وعوض ايله وعوض سز هبه ايله من انجق طعامدن يسيرى هديه ايدر ياخوداخذوا عطا ايلديكى كيمسه يي مهمان ايدر (وديونه متعلقة برقبة يباع للغرماء الا ان يفديه المولى ويقسم ثمنه بينهم بالحصص فان فضل شىء من ديونه طواب به بعد الحرية) مأذونك ديونى رقبه سنه متعلقه در غرما ايچون مأذون بيع اولنور مكر مولا سى كوله نك فداسنى اعطا ايدوب وثمننى ضرما بيننده حصه لريه تقسيم ايدر سه بوصورته بيع اولتماز اكر مأذونك دينندن بر نسنه فضله اولور سه حرى تدن صكره

مطالبه اولنور (وان حجر عليه لم يصر محجورا عليه حتى يظهر الحجر بين
 اهل سوقه) اكر كوله اوزرينه منع اولسه محجور عليه اولماز تاكه مأذونك
 اهل سوقى بيننده حجر ظاهر اولانهدك (فان مات المولى او جن او لحق بدار
 الحرب مرتدا صار المأذون محجورا عليه) اكر سيدى فوت اولوب ياخود
 محنون اولسه ياخود العياذ بالله مرتد اوله رق دار حربه لاحق اولسه مأذون
 محجور عليه اولور (وان ابق العبد المأذون صار محجورا عليه) اكر مأذون
 اولان كوله فرار ايلسه اول مأذون محجور عليه اولور (فاذا حجر عليه فاقرا ه جاز
 بما فى يده من المال عند ابي حنيفة رحمه الله) وقتا كه مأذون محجور عليه اولسه
 امام اعظم رحمه الله عندنده يدنده اولان مالدين اقرارى جائز اولور (وان لزمته
 ديون عليه تحيط بماله ورقبته لم يملك المولى ما فى يده) اكر مأذونك ماله ورقبه سنه
 احاطه ايدر ديون انك اوزرينه لازم اولسه اول مأذونك مولا سى مأذونك
 يدنده اولان نسنيه مالك اولماز (فان اعتق المولى عبده لم يعتق عند ابي حنيفة
 رحمه الله) پس اكر مولا سى بومثللو مأذونك كوله لر بنى اعتاق ايلسه اول كوله لر
 آزاد اولمش اولماز امام اعظم رحمه الله عندنده (وقال ابو يوسف ومحمد رحمهما الله
 يملك ما فى يده وينفذ عتقه) امامين رحمهما الله تعالى بيور ديلر كه مأذونك يدنده
 اولانه مولا سى مالك اولور وعتقى دخى نافذ اولور (واذا باع من المولى
 شيئا بمثل قيمته جاز البيع وان باعه بنقصان لم يحجز) وقتا كه مولا سنه مأذون
 مثل قيمت ايله بر سنه بيع ايله بيع جائز اولور اكر اول نسنيه نقصان ايله
 بيع ايلسه جائز اولماز (وان باعه المولى شيئا بمثل القيمة او اقل جاز البيع
 فان سلمه اليه قبل قبض الثمن بطل الثمن وان امسكه حتى يستوفى الثمن
 جاز) اكر مولى مأذونه مثل قيمت ياخود اقل ايله بر سنه بيع ايلسه
 بيع جائز اولور پس اول نسنيه مأذونه ثمنى قبض ايتزدن اول تسليم
 ايلسه ثمن باطل اولور اكر مأذوندين ثمنى استيف ايله نه دك اول نسنيه
 امساك ايلسه جائز اولور (وان اعتق المولى العبد المأذون وعليه ديون
 فعتقه جائز والمولى ضامن بقيمته للغرماء وما بقى من الديون يطالب به
 المعتق) اكر مولى عبد مأذوننى آزاد ايلسه حالبوكه اول مأذون اوزرنده
 ديون اوليجيدر پس مولانك آزاد ايتسى جائز اولور ومولى غرمايچون

مأذونك قیمتی ضامن اولور و دیونندن باقی قلان ایله معتق مطالبه اولنور
 (واذا ولدت المأذونة من مولیها فذلك حجر علیها) وقتا که مأذونه اولان جاریه
 ولد کتوره حالبو که اول ولد مولاسندندر بو ولادت جاریه اوزرینه حجر در
 (واذا اذن ولی الصبی للصبی فی التجارة فهو بالبیع والشرء کالعبد المأذون اذا کان
 یعقل البیع والشرء) وقتا که صبیئک ولیسی صبی ایچون تجارتیه اذن ویرسه
 پس اول صبی بیع و شرایله عید مأذون مثله و در بیع و شرایی تعقل ایله دیکی وقتده

❦ کتاب المزارعة ❦

بو کتاب ا کینجیلکه دائر مسائل بیاننده در (قال ابو حنیفة رحمه الله
 المزارعة بالثلث والرابع باطلة و قالاً جائزة) امام اعظم رحمه الله بیوردیکه
 مزارعه ربع ایله و ثلث ایله باطله در و امامین رحمهما الله بیوردیلر که
 جائزة در (وهی عندهما علی اربعة اوجه) مزارعه امامین رحمهما الله
 عندلرنده درت وجه اوزرینه در (اذا كانت الارض والبذر لواحد
 والعمل والبقر لواحد جازت المزارعة) وقتا که ارض ایله تخم بری ایچون
 وعمل ایله بقر آخر ایچون اولورسه مزارعه جائزة در (وان كانت
 الارض من واحد والعمل والبذر والبقر من واحد جازت) اگر ارض
 بری طرفدن وعمل وبذر و بقر آخر طرفدن اولورسه ینه مزارعه
 جائزة در (واذا كانت الارض والبقر لواحد والعمل والبقر
 جازت) وقتا که ارض و بقر و تخم بری ایچون اولوب و یالکیز عمل
 بری ایچون اولورسه ینه مزارعه جائزة در (واذا کان الارض والبقر
 من واحد والبذر والعمل من واحد فهی باطلة) وقتا که ارض و بقر
 بر طرفدن اولوب تخم وعمل آخر طرفدن اولورسه بو صورتده مزارعه
 باطله در (ولا یصح المزارعة الا علی مدة معلومة وان یکون الخارج شایعاً
 بینهما) مزارعه صحیح اولماز انجق مدت معلومه اوزرینه و ارضدن خارج
 اولان ایکسی بیننده شایع اولمق اوزرینه صحیح اولور (فان شرطاً لاحدهما
 قفراً انا مسماة فهی باطلة) اگر ایکسینک بری ایچون تسمیه قلنان اولچکلر
 شرط ایلسه لر مزارعه باطله در (و کذا ان شرطاً ما علی المأذونات
 والسواقی) اگر اولکلر اوزرنده و قاور تعبیر اولنان محللر اوزرنده اولان

نسنه بی شرط ایلمسه لر ماسبق مثللو مزارعه باطله در (و اذا صححت المزارعة
فالخارج بينهما على ما شرطنا) وقتا که مزارعه صحیح اوله پس خارج ایکسی
بینده شرط ایلمدکری وجه اوزرینه اولور (فان لم يخرج الارض شيئا فلا شيء
للعامل) اگر ارض بر نسنه اخراج ایلمسه عامل ایچون برشی لازم اولماز
(فاذا فسدت المزارعة فالخارج لصاحب البذر) وقتا که مزارعه فاسده اوله ارضدن
خارج اولان تخم صاحبی ایچوندر (فان كان البذر من قبل رب الارض فللعامل
اجل مثله لايزاد على مقدار ما شرط له من الخارج) اگر تخم ارض صاحبی
جانبدن اولدیهسه عامل ایچون اجر مثل اولیجیدر اول اجر مثل خارجدن
شرط اولنان نسنه نك مقدارى اوزرینه زیاده قلناز (وقال محمد رحمه الله له اجر
مثله بالغاما بلغ) امام محمد رحمه الله بیوردیکه عامل ایچون اجر مثل اولیجیدر
هر نه یه بالغ اولورسه (وان كان البذر من قبل العامل فلصاحب الارض اجر
مثلها) اگر تخم عامل طرفندن اولورسه صاحب ارض ایچون ارضك مثلنك
اجرتی لازم کلور (واذا عقدت المزارعة فامتنع صاحب البذر من العمل لم يجبر
عليه وان امتنع الذى ليس من قبله البذر اجبره الحاكم على العمل) وقتا که
مزارعه عقد اولانه تخم صاحبی عملدن امتناع ایلمسه اکا جبر اولماز اگر
اول کیمسه عملدن امتناع ایلمسه که تخم انك جانبدن اولمدی حاکم عمل
اوزرینه اکا جبر ایدر (واذا مات احد المتعاقدين بطلت المزارعة) وقتا که
متعاقدينک بری فوت اوله مزارعه باطله اولور (واذا انقضت مدة المزارعة
والزرع لم يدرك كان على المزارع اجل مثل نصيبه من الارض ان يستحصده
الزرع والنفقة على الزرع عليهما على ما قدر حقوقهما) وقتا که مزارعه نك
مدتی تمام اولوب حالبوکه اکین يتشمسه اکین يتشبه قدر مزارع اوزرینه
ارضدن نصيبنك اجر مثلى اولیجیدر و اکین اوزرینه اولان نفقه ایکسی
اوزرینه در تقدیر اولنان حقلرینك مقداری اوزرینه (واجرة الحصاد
والرفاع والدياس والتذرية عليهما بالحصص فان شرطاه في المزارعة على
العامل بطلت المزارعة) ودخی اکینی بچمک وطاشیمق و صاورمق و دوکمک
اجرتی ایکسی اوزرینه در پس بومذکورى عقد مزارعه ده عامل اوزرینه
شرط ایلمسه لر مزارعه فاسده اولور

کتاب المساقاة

بو کتاب باغچه‌ی باغبانه و یرمکه دائر مسائل بیاننده در (قال ابو حنیفه رحمه الله المساقاة بحجز من الثمرة باطلة و قال جائزۃ اذا ذکر مدة معلومة و سمي جزاً مشاعاً من الثمرة) امام اعظم رحمه الله بیوردیکه ثمره دن بر جزء ایله مساقات باطله در امامین رحمه الله بیوردیلرکه مدت معلومه ذکر اولنوب و ثمره دن مشاع اوله رق بر جزء تسمیه اولندیغی و قتده مساقات جائزه در (و یجوز المساقاة فی النخل و الشجر و الکرم و الرطاب و اصول الباذنجان) و دخی مساقات خرما اغاجنده و سائر میوه اغاجنده و اوزوم تکه کنده و یونجه ده و باطایجانک کوکارنده مساقات جائز اولور (فان دفع نخلافیه ثمرة مساقاة و الثمرة تزيد بالعمل جازت المساقاة) اگر براغاجی مساقات جهتندن دفع ایلسه که اول اغاجده ثمره اولیجیدر حالبوکه اول ثمره ده عمل سبیلله زیاده لنور بو صورتده مساقات جائز اولور (وان كانت قد انتهت لم تجز) صورت سابقه ده اگر اول ثمره نهایت بولمش اولور سه مساقات جائز اولماز (فاذا فسدت المساقاة فللعامل اجر مثله) و قتا که مساقات فاسده اوله عامل ایچون اجر مثل اولیجیدر (و تبطل المساقاة بالموت و تفسخ بالاعذار كما تفسخ الاجارة) و دخی مساقات موتله باطله اولور و عذر لر سبیلله فسخ اولور اجاره فسخ اولندیغی کبی

کتاب النکاح

بو کتاب نکاحه دائر مسائل بیاننده در (النکاح ینعقد بالایجاب و القبول اذا كانا بلفظین یعبر بهما عن الماضي او یعبر باحدهما عن الماضي و الآخر عن المستقبل مثل ان یقول زوجنی فیقول زوجتک) و نکاح ایجاب و قبول ایله منعقد اولور و قتا که ماضیدن تعبر اولنان ایکی لفظ ایله اوله یاخود ایکی لفظک بری ماضیدن آخر مضارع دن تعبر اوله متنده ذکر اولنان ماضی و مضارع لفظلرینی دیمک مثللو (ولا ینعقد نکاح المسلمین الا بحضور شاهدين حریین عاقلین بالغین مسلمین او رجل و امرأتین عدولا کانوا او غیر عدول او محدودین فی القذف) و دخی مسلملرک نکاحی منعقد اولماز انجق حر و عاقل و بالغ و مسلم اولان ایکی رجلک یاخود بر رجل ایکی عورتک شهادت لر یله منعقد اولور آنلر عادل اولسون یاخود

اولسون يا خود قذف سبيله محدود اولسونلر (وان تزوج مسلم ذمیه بشهادة
 ذميين جاز عند ابی حنیفة و ابی یوسف رحمهما الله وقال محمد رحمه الله لا يجوز)
 اگر بر مسلم بر ذمیه بی ایکی ذمینک شهادت لریله تزوج ایلسه امام اعظم و امام
 ابی یوسف رحمهما الله قننده جائز اولور دخی محمد رحمه الله بیور دیکه جائز اولماز
 (ولا یحل للرجل ان یتزوج بامه ولا بجدا ته من قبل الرجال والنساء وان علی
 ولا بنته ولا بنت ولده وان سفلت) و دخی رجل ایچون کندی والده سنی و پدری
 و والده سی طرفدن اولان ننه لرینی هر قچن بونلر عالیله اولور لر ایسه ده و دخی
 رجل کریمه سنی و ولدینک کریمه سنی تزوج ایتمک حلال اولماز هر چند بونلر سافله
 اولور لر ایسه ده (ولا باخته ولا بنات اخته ولا بعمة و خالاته ولا بنات اخیه)
 دخی رجل ایچون همشیره سنی و همشیره سنک کریمه لرینی و عمه سنی و خاله سنی
 و برادرینک کریمه لرینی تزوج حلال اولماز (ولا بام امرأته دخل بابتها
 اولم یدخل) دخی قائم والده سنی تزوج حلال اولماز قائم والده سنک کریمه سنی
 داخل اولسون یا خود اولسون (ولا بابنة امرأته التي دخل بها سواء كان في حجره
 اوفی حجر غیره) دخی رجل داخل اولدینی عورتنک کریمه سنی یعنی
 قیزلغنی تزوج حلال اولماز اول بنت اول رجلک عنده تربیه اولسون
 یا خود غیرک حجرنده تربیه اولسون (ولا بامرأة ابیه واجداده) دخی
 پدرینک واجدادنک عورتلرینی نکاح ایتمک حلال اولماز (ولا بامرأة
 ابنه و بنی اولاده) دخی اوغلنک عورتی و اولادنک اوغللرینک عورتی
 رجل ایچون حلال اولماز (ولا بامه من الرضاة ولا باخته من الرضاة)
 دخی رجل ایچون رضاعدن اولان اناسنی و رضاعدن اولان همشیره سنی
 تزوج حلال اولماز (ولا یجمع بین الاختین بنکاح ولا بملك یمین فی الوطی)
 دخی ایکی قزقر نداشتک بیننی بر نکاح ایله جمع ایتمک و ایکی قزقر نداشت اولان
 جاریه لری ملک یمین ایله و طیء ایتمده جمع ایتمک جائز اولماز (ولا یجمع
 بین المرأة و عمتها) دخی عورت ایله عورتک عمه سنک بیننی جمع ایتمک
 حلال اولماز (و خالتها و لابنت اخیه و لابنت اختها) و عورتک تیزه سی
 و قر نداشتک کریمه سی و همشیره سنک کریمه سبيله کند و بیننی جمع ایتمک جائز اولماز
 (ولا یجمع بین امرأتین اذا كانت کل واحدة منهما رجلا لم یجز له ان یتزوج

بالاخری) دخی ایکی عورتکه اکر ایکیسندن بری رجل فرض اولسه رجل
ایچون اخیایی تزوج جائز اولماز بومثللو ایکی عورتک بینلری جمع اولماز
(ولا بأس بان یجمع بین امرة و بنت زوج کان لهما من قبله) و دخی بر عورت ایله
عورتک اولکی زوجنک کریمه سی بینتی جمع ایتمکده ضرر یوقدر (ومن زنی
بامراة حرمت علیها امها و ابنتها) بر کیمسه بر عورتله زنا یلسه اول کیمسه اوزرینه
اول عورتک اناسی و کریمه سی حرام اولور (واذا طلق رجل امراة طلاقاً بائناً
لم یحز ان یتزوج باختها حتی تنقضی عدتها) وقتاکه رجل مرأه سنی طلاق باین ایله
تطریق ایله اول مرأه نک عدتی تمام اولدجه مرأه نک همشیره سنی رجلك تزوج
ایلمه سی جائز اولماز (ولا یحوز ان یتزوج المولی امته قبل العتق و لا المرأة عبدها)
ودخی مولى جاریه سنی و مرأه کوله سنی آزاد ایتزدن اول تزوج جائز اولماز
(و یحوز ان یتزوج الکتبایات و لا یحوز تزوج الوثنیات و المجوسیات)
یهودی و نصارانک عورتلرینی تزوج جائز اولور بوت پرست و آتش
پرست اولان طاقه نک زنلرینی تزوج جائز اولماز (و یحوز تزوج الصابئات
ان کانوا یؤمنون بنبی و یقرون بکتاب الله تعالی و ان کانوا یعبدون الکواکب
و لا کتاب لهم لم یحز مناکنهم) صابئات قبیله سنک عورتلرینی تزوج
جائز اولور اکر آنلر برنجی به ایمان ایدوب و کتاب اللهی اقرار ایدر لرینه
واکر کواکبه عبادت ایدوب حالبوکه آنلر ایچون کتاب اولمدی آنلری
نکاح ایتمک جائز اولماز (و یحوز للمحررم و المحرمة ان یتزوج فی حال
الاحرام) و دخی محرم و محرمه ایچون احرام حالده تزوج جائز اولور
لکن جماع ممنوعدر (و ینعقد نکاح الحرة البالغة العاقلة برضاها و ان لم یعقد
علیها ولی عند ابی حنیفة رحمه الله بکرا کانت او ثیبا و قال لا ینعقد الا
بذن ولی) و دخی بالغه و عاقله اولان حرمه نکاحی کندی رضاسیله باغلانور
هرقین و لیسى عقد ایلمز ایسه ده اول حرمه باکر اولسون یا حود ثیبه اولسون
امام اعظم رح عندنده امامین رحمهما الله بیوردیلرکه اول حرمه نکاحی
منعقد اولماز ولینک رضاسی اولدجه (ولا یحوز اجبار البکر البالغة علی
النکاح) بالغه اولان بکری نکاح اوزرینه اجبار جائز اولماز (واذا استأذنها
الولی فسکت او ضحکت او بکت بغير صوت فهمی بکر فذلک اذن منها

وان ابت لم يزوجها) وقتا که حره دن و لیس استیذان ایدوب پس حره سکوت ایلسه یاخود کولسه یاخود صوتسز اوله رق آغلاسه حالبوکه اول حره ده باکر در بومثللو حاللر اول حره دن اذندر اگر اول حره ابا ایدرسه ولی آنی تزویج ایلیه من (وان استأذنها ثیبا فلا بد من رضاها بالقول) اگر و لیس ثیب اولان حره دن استیذان ایلسه پس اول نیک قولی ایله رضاسندن لازمدر (واذا زالت بکارتها بوثة او تعینس او بحیضة او بجراحة ففی فی حکم الابکار) وقتا که حره نک بکاره سی آتلامق ایله یاخود جوق اوتور مق ایله یاخود حیض ایله یاخود جراحت ایله زائله اولسه اول حره باکر لر حکمنده در (واذا زالت بکارتها بزنا ففی کذلک عند ابی حنیفة رح) وقتا که بکاره سی زنا ایله ازاله اولسه اول حره امام اعظم رح عنده ینه باکر حکمنده در (واذا قال الزوج للزوجة قد بلغک النکاح فسکت وقال المرأة بل رددت فالقول قولها ولا یمین علیها) ودخی زوج زوجه یده دیسه که سکا نکاح بالغ اولدی وسن سکوت ایلدک مرأه دیسه که بلکه رد ایلدم بوصور تده قول مرأه نک قولیدر وانک اوزرینه یمین لازم اولماز (ولا یمین علیها فی النکاح عند ابی حنیفة رح وقال یمین علیها) ودخی امام اعظم حضر تری عنده نکاحه یمین طلب اولنماز امامین بیوردیلر که انده دخی یمین طلب اولنور (وینعقد النکاح بلفظ النکاح والتزویج والتملیک والهبة والصدقة ولا ینعقد بلفظ الاجارة والاباحة والاحلال) ودخی نکاح نکاح لفظیله وتزویج وتملیک وهبه وصدقه لفظلریله نکاح منعقد اولور اجاره و اباحه و احلال لفظلریله نکاح منعقد اولماز (ویمحور نکاح الصغیر والصغیرة اذا زوجهما الولی بکرا کانت او ثیبا والولی هو العصبه) صغیر وصغیره بی نکاح ایتک جائز اولور ولیری تزویج ایلدکری وقتده آنلر باکر اولسون یاخود ثیب اولسون ودخی ولی دیدکری عصبه در (نان زوجهما الاب والجد فلاخیار لهما بعد بلوغهما) اگر صغیر وصغیره بی باباسی یاخود دده سی تزویج ایلسه بالغ اولدقلر ند نصکره آنلر ایچون مخیرلک یوقدر (وان زوجهما غیر الاب والجد فکل واحد منهما الخیار اذا بلغ ان شاء قام علی النکاح وان شاء فسخ) اگر صغیر وصغیره بی اب

و جدك غير يسى تزويج ايلسه بالغ اولدقلى وقتده هر برلرى ايچون مخيرلك
واردرديلرسه نكاح اوزرينه قائم اولور ديلرسه نكاحى فسخايدر (ولا ولايه
لعبد ولا صغير ولا مجنون ولا كافر على مسلمة) ودخى عبد وصغير ومجنون
ايچون ولايت اولدى دخى كافر ايچون مسلمه اوزرينه ولايت اولدى (وقال
ابو حنيفة يجوز لغير العصبه من الاقارب التزويج مثل الام والاخت) امام اعظم
رحمه الله بيورديلر كه عصبه نك غير يسى چون اقارب دن اولان انا وقز قزنداشى
مثللو كيمسه لرك تزويجى جائز اولور (ومن لاولى لها اذا زوجها مولاها الذى
اعتقها جاز) اول حره كه ولسى يوقدر كندوسنى آزاد ايدن مولا سى آنى
تزويج ايلسه جائز اولور (وان غاب الولي الاقرب غيبة منقطعة وخيف فوت
الخطاب الكفو جاز لمن هو ابعد منه ان يزوها) اكر ولى اقرب غيبة منقطعه
ايله غائب اولوب دخى كفوا اولان خاطبك فوقى خوف اولنسه اول ولى
اقرب دن ابد اولان كيمسه ايچون تزويج جائز اولور (والغيبة المنقطعة
ان يكون في بلدة لا يصل اليها القوافل في السنة الامرة واحدة) غيبه منقطعه
اولدر كه ولى اقرب بر بلده ده اوله كه سنده بر كره كاربان انجق اول
شهره واصل اوله (والكفاءة معتبرة في النكاح حتى انها اذا تزوجت
من غير كفؤ فللاولياء ان يفرقوا بينهما) ودخى نكاح ده كفائت اولدرجه
معتبردر كه بر عورت كفونك غيرى اولانى تزويج ايلسه اولياسى بينلر ينى
تفريق ايتمه كه قادرا اولورلر (والكفاءة تعتبر في النسب والدين والمال وهو
ان يكون مالكا للمهر والنفقة) نسبه ودينده ومالده كفائت اعتبار اولنور
مالده كفائت اولدر كه مهر ونفقه زواج قدرتى اوله (وتعتبر في الصنائع)
دخى صنعتلرده كفائت اعتبار اولنور (ولو تزوجت المرأة ونقص مهر مثلها
فللاولياء الاعتراض عليها عند ابى حنيفة رح حتى يتم لها مهر مثلها او يفارقا)
اكر عورت كندى كندينه تزويج ايدوب ومهر مثلندن نقصان ايلسه ولىلرى
ايچون امام اعظم رح عندنده اول عورته معارضه ايتك اوليجيدر تا كه
مهر مثل تمام اولنه دك يا خود مفارقت ايليه نه دك (فاذا زوج الاب ابنته الصغيرة
ونقص في مهر او زوج ابنه الصغير وزاد في مهر امرأته جاز ذلك عليهما عند
ابى حنيفة رح) وقتا كه باباسى صغيره اولان كريمه سنى تزويج ايدوب مهرنده

نقصان ایلسه یا خود صغیر اولان مخدومنی تزویج ایدوب عورتنک مهر نده زیاده
 ایلسه انلر اوزرینه بابالرینک بو مثللوایش طوتمسی جائز اولور (و لایحوز ذلك
 لغیر الاب والجد) اب وجدك غیر یسیچون ماسبقده ذکر اولنان جائز اولماز
 (ویصح النکاح اذ اسمی فیه مهر ویصح وان لم یسم) نکاح صحیح اولور آنده مهر
 تسمیه اولنور ایلسه واکر مهر تسمیه اولنماز ایلسه ینه نکاح صحیح اولور (و اقل المهر
 عشرة دراهم فان سمی اقل من عشرة دراهم فلها العشرة) مهرک اقلی اون درهمدر
 اکر اون درهمدن آرتسمیه اولنسه زوجه ایچون عشره لازم اولور (ومن سمی
 مهر عشرة دراهم فما زاد فعليه المسمی ان دخل بها او مات عنها وان طلقها قبل
 الدخول او الخلو فلها نصف المسمی) برکیمسه اون درهم واون درهمدن زیاده
 مهر تسمیه ایلسه اول کیمسه اوزرینه مسمی لازم کلور اکر اول عورته
 داخل اولوب یا خود اندن فوت اولورسه واکر اول عورتی دخول یا خود
 خلوت صحیحهدن اول تطلیق ایدرسه تسمیه اولنان مهرک نصفی لازم کلور
 (وان تزوجها ولم یسم لها مهر او تزوجها علی ان لا مهر لها فلها مهر
 مثلها ان دخل بها او مات عنها وان طلقها قبل الدخول فلها المتعة فهي ثلثة
 اثواب من کسوة مثلها) برکیمسه عورت تزوج ایدوب عورت ایچون
 مهر تسمیه ایلنسه یا خود عورتی تزوج ایلنسه مهری اولماق شرطی اوزرینه
 پس بوصورتنده اکر اول عورته داخل اولوب یا خود اندن فوت اولورسه
 اول عورت ایچون مهر مثل لازم کلور اکر اول عورتی قبل الدخول
 تطلیق ایدرسه متعه لازم کلور متعه دیدکلری مثلك کسوه سندن اوج
 اثوابدر (وان تزوج مسلم علی خمر او خنزیر فالنکاح جائز فلها مهر مثلها)
 اکر مسلم شراب ویا خود خنزیر اوزرینه تزوج ایلنسه نکاح جائزدر اول
 عورت ایچون مهر مثل لازم اولور (وان تزوجها ولم یسم لها مهر اثم
 تراضیا علی تسمیه فهي لها ان دخل بها او مات عنها وان طلقها قبل الدخول
 بها فلها المتعة) اکر تزوج ایدوب عورت ایچون مهر تسمیه ایلنسه بعده
 برتسمیه اوزرینه راضی اولسه لر اول تسمیه عورته لازم کلور اکر اول
 عورته داخل اولوب یا خود اندن فوت اولورسه واکر قبل الدخول
 تطلیق ایدرسه اول عورت ایچون متعه لازم کلور (وان زاد لها فی المهر

بعد العقد لزمه الزيادة وتسقط بالطلاق قبل الدخول) اكر عورت ايچون عقدد نصكره مهرده زياده ايلسه اول زياده لازم كلور لكن قبل الدخول طلاق ايله زياده ساقط اولور (وان حطت عليه من مهرها صحح الخط) اكر عورت زوجي اوزرينه مهرندن تنزيل ايلسه صحح اولور (واذا خلا الزوج بامرأته وليس هناك مانع من الوطى ثم طلقها قبل الدخول فلها كمال المهر) وقتاكه زوج زوجته سيلاه خلوت ايدوب واول مقامده وطي عدن مانع بولتماز سه بعده اول عورتى قبل الدخول تطليق ايلسه مهر ك كالى لازم كلور (وان كان احدهما مريضا او صائما فى رمضان او محرما فى حجة او عمرة او كانت حائضا فليس بخلوة صحيحة) اكر زوج ايله زوجة خلوت ايلدكلى وقتده انلردن برى رمضانده صائم اولسه ياخود نامزاج اولسه ياخود حج وعمره ايچون احرامه كيرمش اولسه ياخود عورت حائض اولسه بور تلرده خلوت صحيحة بولتماز (واذا خلا المحبوب بامرأته فلها كمال المهر عند ابى حنيفة رح وقالوا نصف المهر) وقتاكه ذكرى مقطوع اولان كيمسه زوجة سيلاه خلوت ايلسه امام اعظم رحمه الله عندنده مهر ك كالى لازم كلور امامين رحمهم الله بيورديلر كه نصف مهر لازم كلور (ويستحب المتعة لكل مطلقة الا مطلقة واحدة وهى التى طلقها قبل الدخول وقد سمي لها مهرا) ودخى هر بر مطلقه ايچون متعه مستحبدلر لكن بر مطلقه ايچون متعه مستحب دكلدر بودخى اول عورتدركه قبل الدخول زوجى آنى تطليق ايدوب حالبوكه اكا مهر تسميه اولنش اوله (واذا زوج الرجل ابنته على ان تزوج الرجل اخته او ابنته فيكون احد العقدین عوضا عن الآخر فالعقدان جائزان ولكل واحدة منهما مهر مثلها) وقتاكه رجل كريمه سنى ديكر رجل كريمه سنى ياخود قزقرنداشى تزويج ايتك اوزرينه تزويج ايلسه پس ايكي عقدك برى آخردن عوض اولور وايكي عقددخى جائز اولور وهر برى ايچون مهر مثل لازم كلور (وان تزوج حر امرأة على خدمتها سنة او على تعليم القرآن فلها مهر مثلها) اكر بر حر بر عورتى برسنه خدمت ايتك اوزرينه ياخود عورته تعليم قرآن ايتك اوزرينه تزويج ايلسه عورت ايچون مهر مثل لازم كلور (وان تزوج عبد حرة باذن مولاه على خدمتها سنة جاز) ودخى

مولاسنك اذنيه بر كوله بر حره اولان خاتونی بر سنه خدمت ایتك اوزرینه تزوج
ایلسه جائز اولور (واذا اجتمع فی نکاح المجنونة ابوها وابنها فالولی فی نکاحها ابنها
عندانی حنیفة رح وانی یوسف وقال محمد رح ابوها) وقتا که بر مجنونه ده بابامی
واوغلی جمع اولسه امام اعظم و امام ابی یوسف رحمهما الله عندنده اول مجنونه نك
نکاحنده ولی مجنونه نك اوغلیدر امام محمد رح بیوردیکه مجنونه نك وایلسی
پدر یدر (ولا یجوز نکاح العبد والامة الا باذن مولاهما) کوله نك و جاریه نك
نکاحی جائز اولماز مکر مولاسنك اذنی اوله (واذا تزوج العبد باذن مولاه فالمهر
دین فی رقبته یباع فیه) وقتا که عبد مولاسنك اذنیله تزوج ایلیه پس مهر کوله نك
رقبه سنده دیندر کوله مهر مقابله سنده بیع اولنور (واذا زوج المولی امته فلیس
علیه ان یبوء ثهابیت الزوج ولکنها تخدم المولی و یقال للزوج متى ظفرت بها و طشها)
وقتا که مولی جاریه سنی تزویج ایلیه مولی اوزرینه لازم اولماز که اول جاریه یی
زوجك بیتنده خالی قیله لکن جاریه مولاسنه خدمت ایدر و زوجنه
دینسلور که نه زمانکه ظفر بولور سهك اول زمان جاریه یی و طی ایله
(واذا تزوج امرأة علی الف علی ان لا یخرجها من البلدة او علی ان لا یتزوج
الاخری علیها فان اوفی الشرط فلها المسمى وان لم یوف فلها مهر مثلها)
وقتا که بر کیمسه مهری بیک درهم اولمق اوزرینه بر عورت تزوج ایلسه
اول شرطله که مرأی شهرندن اخراج ایلمیه یا خود اول عورت اوزرینه
آخر عورت تزوج ایلمیه اکر اول کیمسه شرطه وفا ایدر سه عورت ایچون
مهر مسمى لازم اولور و اکر شرطه وفا ایتمز ایسه عورت ایچون مهر
مثل لازم کلور (وان تزوجها علی حیوان غیر موصوف بان تزوجها
علی فرس او حار صحت التسمية ولها الوسط منه والزوج مخیر ان شاء اعطی
ذلك وان شاء قیمته) اکر عورتی صفقی معلوم اولمیان حیوان اوزرینه
تزوج ایلسه مثلاً فرس یا خود حار اوزرینه تزوج ایلسه تسمیه صحیح اولور
واول عورته حیواندن وسط لازم کلور حالبوکه زوجده مخیر در دیلر سه
حیوانك نفسنی اعطا ایدر و دیار سه قیمتی ویرر (ولو تزوجها علی ثوب
غیر موصوف جازولها مهر مثلها) اکر عورتی تزوج ایلسه مهری صفقی
معلوم اولمیان ثوب اولمق اوزرینه تزوج جائز اولور و عورت ایچون مهر

لازم اولور (و نکاح المتعة و نکاح الموقت باطل) و دخی بر ایام منفعتلنمک
ایچون نکاح ایتمک دخی موقت اوله رق بش کون یا خود اون کون مدتله نکاح
ایتمک بو ایکیسی شرعا باطلدر (و تزوج العبد و الامة بغیر اذن مولاها موقوف
ان اجازه جاز و ان رده بطل) کوله و جاریه نك مولا لرینک اذنی اولمیه رق
تزوجلری موقوفدر اکر مولا لری اجازه ایدر سه جائز اولور و اکر رد ایدر سه
باطل اولور (و کذا لو زوج رجل امرأة بغیر امرها) اکر بر رجل بر عورتی
تزوج ایلسه اول عورتک امری اولمیه رقینه حکم ماسبق مثللودر (و یجوز لابن
العم ان یتزوج بنت عمه من نفسه) و دخی عمی اوغلی ایچون عمیسنک کریمه سنی نفسنه
تزوج جائز اولور (و اذا اذنت المرأة للرجل ان یتزوجها من نفسه ف عقد بحضرة
شاهدین جاز) وقتا که رجل نفسنه تزویج ایتمک ایچون عورت اول رجله اذن
ویر سه پس ایکی شاهد حضور نده رجل عقد ایلسه جائز اولور (و اذا ضمن الولی
فی المهر صح الضمان و للمرأة الخیار فی مطالبة زوجها او ولیها) وقتا که
ولی مهرده ضمانی التزام ایدر ضمان صحیح اولور و مرأه زوجنی یا خود
زوجک و لیسنی مطالبه ایتمکده مخیردر (و اذا فرق القاضی بین الزوجین
فی النکاح الفاسد قبل الدخول فلا مهر لهما و كذلك بعد الخلوة) وقتا که قاضی
نکاح فاسدده قبل الدخول زوجینک بیننی تفریق ایدر اول زوجه ایچون مهر
لازم اولماز و خلوتد نصکره ینه حکم بویلجه در (و ان دخل بها فلها مهر مثلها
لا یزاد علی المسمى و علیها العدة و یثبت نسب ولدها) اکر نکاح فاسدده زوج
زوجهیه داخل اولسه زوجه ایچون مهر مثل لازم کلور لکن مهر مثل
مسمى اوزرینه زیاده قلتماز و اول عورت اوزرینه عدت لازمدر و عورتک
ولدینک نسبی ثابت اولور (و مهر مثلها یعتبر باخواتها و عماتها و بنات عمها
ولا یعتبر بامها و خالاتها اذا لم تکن من قبيلتها) عورتک مهر مثلی قزقر نداش لر یله
و خاله لر یله و عمیسنک کریمه لر یله اعتبار اولنور اناسنه و تیزه لرینه اعتبار اولنماز
بونلر کندی قبيله سندن اولمدقلری وقتده (و یعتبر فی مهر المثل ان تتساوى
المرأتان فی السن و الجمال و العقل و المال و العصر و البلد) مهر مثله اعتبار
اولنان ایکی عورت یاشده و جمالده و عقلده و مالده و عصرده و شهرده برابر
اولمقدر (و یجوز تزوج الامة مسلمة کانت او کتابیة) جاریه بی تزوج جائزدر

اول جاريه مسلمه اولسون يا خود كتابيه اولسون (ولا يجوز ان يتزوج امة
 على حرة) ودخى حر اوزرينه جاريه يي تزوج جائز اولماز (ويجوز للحر
 ان يتزوج اربعا من الحرائر والاماء وليس له ان يتزوج اكثر من ذلك)
 حر اولان كيمسه ايجون جاريه وحره لردين درده قدر تزوج ايتك جائز اولور
 حرا ايجون درتدن زياده تزوج جائز اولماز (ولا يتزوج العبد اكثر من اثنتين)
 كوله اولان كيمسه ايكي عورتدن زياده تزوج ايله مز (فان طلق احدى الاربع
 طلاقا بشنا لم يجز له ان يتزوج الاخرى حتى تنقضى عدتها) پس حر اولان
 كيمسه درت عورتدن بريني طلاق باين ايله تطليق ايلسه اول عورتك عدتي تمام
 اولدقجه ديكر عورت تزوج ايتك جائز اولماز (واذا زوج المولى امة ثم اعتقها فلها
 الخيار ان شاءت قامت على النكاح وان شاءت فسخت حرا كان الزوج او عبدا
 وكذا المكاتبه) وقنا كه مولى جاريه سني تزوج ايدوب بعده آزاد ايلسه اول
 جاريه ايجون مخيرك واردر ديلرسه نكاح اوزرينه قائمه اولور وديلرسه
 نكاحي فسخ ايدر جاريه نك زوجي حر اولسون يا خود كوله اولسون مكاتبه نك
 حكمي جاريه نك حكمي مثلودر (وان تزوجت امة بغير اذن مولاهام اعتقت
 صح النكاح ولا خيار لها) اكر بر جاريه مولا سندن اذلسر تزوج ايلسه بعده
 جاريه آزاد اولسه نكاح صحيح اولور واول جاريه ايجون مخيرك يوقدر (ومن تزوج
 امرأتين في عقد واحد واحداها لا يحل له نكاحها صح نكاح التي تحل له وبطل
 نكاح الاخرى) بر كيمسه عقده واحده ده ايكي عورت يي تزوج ايلسه حالبو كه
 اول ايكي عورتك بريك نكاحي اول كيمسه ايجون حلال اولماز نكاحي حلال
 اولان عورتك نكاحي صحيح اولور ديكر عورتك نكاحي باطل اولور (ولوسمي
 بدلا في العقدان كله لاتي صح نكاحها عند ابي حنيفة رح وعندهما لهما) اكر
 ذكر اولنان كيمسه عقد مقابله سنده بر مقدار مهر تسميه ايلسه امام اعظم
 رحمه الله عندنده تسميه اولنان مهر ككيسي نكاحي حلال اولان عورت
 ايجوندر امامين عندنده ايكي يي ايجوندر (وان كانت الزوجة معيبة فلا خيار
 لزوجها) اكر زوجه عيبلي اولسه زوج ايجون مخيرك اولمدي (وان كان
 عينا اجله الحاكم سنة فان وصل اليها والافرق بينهما ان طلبت المرأة
 التفريق) اكر زوج غنين اولسه يعني آلتی سست اولوب جماعه مقتدر

اوله مازایسه حاکم اول زوجہ بر سنہ مهلت ویرر اکر عورته واصل اولور سه نه کوزل واکر واصل اوله مازایسه عورت تفریق طلب ایلدیکی صورتده حاکم بینلری تفریق ایدر (والفرقة تطليقة بائنه ولها کمال المهر ان کان دخل بها) ودخی فرقت طلاق باینه در اول عورت ایچون مهرک تمامی لازم کلور اکر زوج اول عورته داخل اولدیه (وان کان محبوبا فرق فی الحال ولا یؤجل) واکر اول زوج محبوب یعنی آلتی مقطوع اولور سه بینلری اول آنده بلاتأجیل تفریق اولنور (والخصی یؤجل کما یؤجل العنین) بی خایه اولان کیمسه عنین تأجیل اولندیکی کبی تأجیل اولنور (واذا اسلمت المرأة وزوجها کافر عرض علیه القاضي الاسلام فان اسلم فهي امراته وان ابی من الاسلام فرق بينهما وكان ذلك طلاقا بائنا عند ابی حنیفة ومحمد رحمهما الله وقال ابو یوسف هو فرقة بغير طلاق) وقتا که مرأه اسلامه داخل اولوب زوجی کافر اولسه قاضی اول زوج اوزرینه اسلامی عرض ایدر اکر اسلامی قبول ایدر سه اول عورت انک زوجہ سیدر واکر اسلامی قبولدن اعراض ایدر سه قاضی بینلری تفریق ایدر و بوتفریق امام اعظم وامام محمد رحمهما الله عندلرنده طلاق باین اولور امام ابی یوسف رح بیوردیکه بوتفریق بلا طلاق بر فرقه در (وان اسلم الزوج ونحته مجوسیه عرض علیها الاسلام فان اسلمت فهي امراته والافرق بينهما ولم یکن الفرقة طلاقا بائنا فان کان قد دخل فلها المهر وان لم یکن دخل بها فلا مهر لها) اکر زوج اسلامه داخل اولوب حالبوکه تحتنده مجوسیه اولیجیدر اول مجوسیه اوزرینه اسلام عرض اولنور اکر اسلامی قبول ایدر سه اول عورت اول آدمک زوجہ سیدر واکر قبول ایتما یسه بینلری تفریق اولنور وفرقت طلاق باین اولماز پس زوج اول مجوسیه ده داخل اولدیه مهر لازم کلور واکر داخل اولدیه اول مجوسیه ایچون مهر لازم اولماز (واذا اسلمت المرأة فی دار الحرب لم تقع الفرقة علیها حتی تحيض ثلاث حیض) وقتا که عورت دار حربده اسلامه داخله اوله اول عورت اوزرینه فرقت واقع اولماز تا که اوچ حیض کوره نه دک (فان حاضت بآنت من زوجها) پس اوچ حیض ایله حیض کورر سه زوجندن بوش اولور (واذا اسلم زوج الکتابیه فهما علی نکاحهما) وقتا که

کتابیه نک زوجی اسلامی قبول ایلیه آنلر نکاحلری اوزرینه اولیجیدرلر
 (واذا خرج احد الزوجین الیہما من دار الحرب وقعت البینونة بینہما) وقتاکه
 زوج ایله زوجہ نک بری مسلم اوله رق دار حربدن بزه خروج ایلسه ایکسی
 بیننده بینونت واقع اولور (وان سبی احدهما وقعت البینونة بینہما) ایکسنک
 بری اسیر اولسه بینونت واقع اولور (وان سبیامعالم تقع البینونة) اگر ایکسی
 برلکده اسیر اولسه لر بینونت واقع اولماز (واذا خرجت المرأة الینا مهاجرة
 جازان تزوج ولا عدة علیها عندابی حنیفة رح فان كانت حاملا لم تزوج حتی تضع
 حملها) وقتاکه مرآه مهاجره اوله رق بزم دار مزه خروج ایده تزوج ایلمسی
 جائز اولور امام اعظم رح عندنده انک اوزرینه عدت لازم اولماز اگر حامل
 اولور ایسه تزوج ایلیه من تا که حملی وضع ایلینه دک (واذا ارتد الزوجین
 وقعت فرقة بغير طلاق) وقتاکه ایک زوجک بری نعوذ بالله تعالی مرتدا اوله بلا طلاق
 فرقت واقع اولور (وان ارتد الزوج وقد دخل بها فلها کمال المهر فان لم يدخل
 بها فلها نصف المهر) اگر زوج مرتدا اولسه حالبوکه زوجیه داخل اولمشدر
 پس زوجہ ایچون کمال مهر لازم اولور واکر داخل اولمديسه نصف مهر
 لازم کاور (فان كانت المرأة مرتدة فان كانت الردة قبل الدخول بها فلا مهر لها
 وان كانت بعد الدخول فلها المهر) اگر عورت مرتده اولسه پس ردت
 قبل الدخول ایسه عورت ایچون مهر لازم اولماز اگر ردت بعد الدخول ایسه
 عورت ایچون مهر لازم اولور (وان ارتد امعائهم اسلما فهماعلی نکاحهما) اگر
 زوج و زوجہ ایکسی برلکده نعوذ بالله مرتدا اولوب بعده اسلامی قبول ایلسه لر
 پس آنلر نکاحلری اوزرینه اولیجیدرلر (ولا یجوز ان یتزوج المرتد مسلمة
 ولا کافرة ولا مرتدة) مرتدا اولان کیمسه مسلمه اولان خانونی تزوج ایتمکه
 رخصت یوقدر دخی کافره اولان عورتی ومرتده اولان عورتی مرتدک
 تزوج ایلمسی جائز اولماز (وکذا المرتدة لا یتزوجها مسلم ولا کافر
 ولا مرتد) دخی مرتده اولان عورتی مسلم اولان کیمسه وکافر اولان
 کیمسه ومرتد اولان کیمسه تزوج ایتمک جائز اولماز (وان کان احد
 الزوجین مسلما فالولد یكون علی دینہ) اگر ایک زوجک بری مسلمان
 اولسه ولد آنک دینی اوزرینه اولور (وکذا ان اسلم احدهما وله ولد

صغیر صار ولدہ مسلماً باسلامہ) اگر ایک زوجہ بری مسلمان اولوب
 حالو کہ ولد صغیری اولیجیدر اول ولد صغیر ایک زوجہ برینک اسلامی
 سبیلہ مسلمان اولور (وان کان احدا بویه کتابیا والآخر مجوسی فالولد کتابی)
 اگر ولدک بابا وانا سندن بری کتابی اولوب آخر مجوسی اولسه اول ولد کتابیدر
 (واذا تزوج الکافر بغير شهود او فی عدة کافر وذلك فی دینهم جائز ثم اسلما
 اقرا علیه) وقتا کہ کافر بلاشهود یا خود دیگر کافرک عدتندہ تزوج ایدہ
 بومثلوقباح انلرک آیین باطلار ندہ جائز در بعدہ ایکسیدہ مسلمان اولسه لر
 تزوج اوزرینہ قرار ویریلور یعنی بینلری تفریق اولنماز (وان تزوج المجوسی
 اختہ او ابنتہ ثم اسلما فرقی بینهما) اگر مجوسی همشیره سنی یا خود کریمه سنی
 تزوج ایلسہ بعدہ مسلمان اولسه لر بینلری تفریق اولنور (واذا کان لرجل
 امرأتان فعليه ان يعدل بينهما فی القسم بکرین کانتا او ثیین او کانت احدیہما
 بکرا والاخری ثیباً) وقتا کہ برر جلاک تحت نکاحندہ ایک عورتی اولہ
 اول رجل اوزرینہ واجبدر کہ اول ایک عورت بینندہ اولان قسمدہ
 عدالت ایلیہ انلر باکر اولسونلر یا خود ثیب اولسونلر یا خود ایکسینک
 بری باکر اخری ثیب اولسون (وان کانت احدہما مة والاخری حرة
 فلله حرة الثمان من القسم وللأمة الثلث) اگر ایک زوجہ نک بری جاریہ
 وآخری حرة اولسه پس حرة ایچون قسمدن ثلثان وجاریہ ایچون ثلث
 اولیجیدر (ولاحق لهن فی القسم حالة السفر فیسافر الزوج بمن شاء
 منهن فالاولی ان یقرع بینهن فسافر بمن خرجت قرعتهما) ودخی سفر
 حالندہ زوجہ لر ایچون قسمدہ حق اولسدی پس زوج زوجہ لردن
 دیلہ دیکیلہ مسافرت ایدر لکن اولی اولان بینلر ندہ قرعہ اتوب قرعہ سی
 چیقان عورت ایلہ مسافرت ایتمکدر (واذا رضیت احدی الزوجتان
 بترك نصیبها لصاحبتهما جاز ولها ان ترجع فی ذلك) وقتا کہ ایک زوجہ نک
 بری صاحبہ سنہ نصیبی ترک ایلہ راضی اولسه جائز اولور وانک ایچون
 شونده رجوع ایتمک دخی اولیجیدر

کتاب الرضاع

شوبخندہ رضاعہ دائر مسائل بیان اولنور رضاع عورت مہ سندن سود

(اممکدر)

اممکدر (قلیل الرضاع وکثیره سواء) رضاعك قليل وکثیری برابر در
 (اذا حصل فی مدة الرضاع یتعلق به التحريم) وقتا که رضاع مدتی رضاعده
 حاصل اوله تحریم اکا تعلق ایدر (ومدة الرضاع عند ابی حنیفة رحمه الله ثلثون
 شهرا وعندهما سنتان) رضاعك مدتی امام اعظم رحمه الله عند نده او توز ماهدر
 امامین رحمهما الله عند لر نده ایکی سنه در (فاذا مضت مدة الرضاع لم یتعلق به
 التحريم) وقتا که رضاعك مدتی فوت اوله رضاعه تحریم تعلق ایلمز (ویحرم
 من الرضاع ما یحرم من النسب الا ام اخته من الرضاع فانه یجوز ان یتزوجها)
 رضاعدن او توری حرام اولور نسبدن حرام اولدینی کی لکن رضاعدن اولان
 قزقر نداشتک اناسی حرام اولماز زیرا رضاعا قزقر نداشتک اناسی تزوج جائز اولور
 (ولا یتزوج ام اخته من النسب) نسبدن اولان همشیره سنک والده سنی تزوج
 جائز اولماز زیرا اوکی والده سی اولد یغندن (واخت ابنه من الرضاع فانه یجوز
 ان یتزوجها) رضاعدن اولان او غلونک قزقر نداشتی دخی حرام اولماز زیرا انی
 تزوج جائز اولور (ولا یجوز ان یتزوج اخت ابنه من النسب وامرأة ابنه
 من الرضاع كما لا یجوز ان یتزوج امرأة ابنه من النسب) نسبدن اولان او غلنک
 قزقر نداشتی تزوج جائز اولماز دخی رضاعدن اولان او غلنک عورتی تزوج
 جائز اولماز نسبا او غلنک عورتی تزوج جائز اولدینی کی (ولبن الفحل
 یتعلق به التحريم وهو ان ترضع المرأة صبیه فتحرّم هذه الصبیه علی زوجها
 وعلی ابائه وابنائهم ویصیر الزوج الذی ینزل به اللبن اباً للمرضعة) ودخی ار ککدن
 حاصل اولان سوده تحریم تعلق ایدر فحل اولان رچلک سودینه تحریمک
 تعلق اولدر که عورت بر صبیّه امر رسه پس اول صبیّه اول عورتک زوجی
 اوزرینه و بابالری اوزرینه و او غلاری اوزرینه حرام اولور لبنک نزولنه
 سبب اولان زوج مرضعه ایچون اب اولور (ویجوز ان یتزوج الرجل
 باخت من الرضاع) ودخی رچل رضاعا قزقر نداشتک قزقر نداشتی تزوج ایتمک
 جائز اولور (کما یجوز ان یتزوج باخت اخیه من النسب وذلك مثل
 الاخ من الاب اذا کان له اخت من امه جاز لایخیه من ابیه ان یتزوجها)
 نسبا قرانداشک قزقر نداشتی تزوج جائز اولدینی کی مذکورک
 صورتی اولدر که بابادن اولان قزقر نداشتی ایچون انادن بر قزقر نداشتی

اولسه بابادن اولان قرنداشی ایچون اول اختی تزوج ایتمک جائز اولور
 (وکل صبیین اذا اجتماعا علی ندی واحد لم یجز لاحدهما ان یتزوج الاخری)
 هرایکی صبی که برمه او زرنده جمع اوله لر ایکیسندن بری ایچون آخری تزوج
 جائز اولماز (ولایحوز ان یتزوج المرضة احد من ولدالتی ارضعت ولا ولدولدها)
 سود امزیرن عورتک ولدلرندن بری مرضعه یی تزوج جائز اولماز دخی
 اول عورتک ولدینک ولدی مرضعه یی تزوج ایلیه من (ولایتزوج الصبی
 المرضع اخت زوج المرضة لانها عمته من الرضاع) مرضع اولان صبی مرضعه
 اولان خاتونک زو جنک قز قرنداشی تزوج ایلیه من زیرازو جنک قز قرنداشی
 مرضعک رضاعا خاله سیدر (واذا اختلط لبن المرأة مع الماء واللبن غالب تعلق به
 التحريم فان غلب الماء لم يتعلق به التحريم) وقتا که عورتک سودی صو ایله
 مختلط اوله حالبو که سود غالبدر اکا تحريم تعلق ایدر واکر صو غالب اولور ایسه تحريم
 تعلق ایلمز یعنی صوی غالب اولان سودی اکل ایدن کیمسه یه اول عورت
 حرام اولماز (وان اختلط بالطعام لم يتعلق به التحريم وان كان اللبن غالبا عند
 ابی حنیفة رحمه الله) واکر سود طعام ایله مختلط اولسه حراملق اکا تعلق ایتمز
 هر قن سود غالب اولور سه ده (وان اختلط بالدواء واللبن هو الغالب تعلق به
 التحريم) وقتا که سود دوا ایله مختلط اولسه حالبو که سود غالبدر حراملق
 تعلق ایدر (واذا حلب اللبن من المرأة بعد موتها فاجر به الصبی تعلق به
 التحريم) وقتا که عورت فوت اولد قدن صکره عورتدن سود صا غلوب پس
 بر صیینک حلقومنه ادخال اولسه حراملق تعلق ایدر (واذا اختلط اللبن بلبن
 شاة وهو الغالب يتعلق به التحريم) وقتا که عورتک سودی غنم سودی ایله
 مختلط اولسه حالبو که عورتک سودی غالبدر حراملق تعلق ایدر (واذا اختلط
 لبن امرأتین تعلق التحريم باكثر عند ابی حنیفة وابی یوسف رحمهما الله وقال
 محمد رحمه الله يتعلق بهما التحريم) وقتا که ایکی عورتک سودلری مختلط
 اوله حراملق زیاده سنه تعلق ایدر امام اعظم وامام ابی یوسف عندنده
 وامام محمد بیوردیکه ایکی عورتک سودینه تحريم تعلق ایدر (واذا نزل
 للبکر ابن فارضعت صبیا یثبت به التحريم) وقتا که بکر ایچون سود نازل
 اولوب بر صبی امز رسه حراملق ثابت اولور (واذا شرب صبیان لبن

شاة فلا رضاع بينهما) وقتا كه ايكي صبي بر غنمك سودندن ايجسه لر پس انلرك
بيننده رضاع ثابت اولماز (وان نزل لارجل لبن فارضع صبية لم يتعلق به
التحریم) اگر رجل ايجون سود نازل اولوب بر صبيه بي امر رسه بوسبب ايله
تحریم تعلق ايلمز (واذا تزوج الرجل صغيرة وكبيرة فارضعت الكبيرة
الصغيرة حرمتا على الزوج فان كان لم يدخل على الكبيرة فلامهر لها وللصغيرة
نصف المهر يرجع الزوج به على الكبيرة ان كانت تعمدت به الفساد وان
لم تعمد به الفساد فلا شيء عليهما) وقتا كه رجل كبيره وصغيره بي برلكده
تزوج ايدوب و كبيره صغيره بي امر رسه زوج اوزرينه ايكيسيده حرام اولور لر
پس اگر زوج كبيره اوزرينه داخل اولمديسه كبيره به مهر لازم اولماز وصغيره
ايجون نصف مهر لازم اولور و زوج نصف مهر ايله كبيره اوزرينه رجوع
ايدر اگر كبيره امرمك ايله فساد قصد ايلديسه و اگر امرمك ايله فساد
قصد ايلمديسه كبيره اوزرينه بر نسنه لازم اولماز (ولا يقبل في الرضاع شهادة
النساء منفردات وانما يثبت بشهادة رجلين او رجل وامرأتين) ودخی
رضاعك نبوتنده يالكز اولدقلى حالده عورتلك شهادتلى قبول اولماز
آنجق ايكي رچلك يا خود بر رچل ايكي عورتك شهادتلى به ثابت اولور

کتاب الطلاق

کله جکده ذکر اولنان مسائل طلاقك بياننده در (الطلاق على ثلاثة
اوجه احسن الطلاق و طلاق السنة و طلاق البدعة) ودخی طلاق
اوج وجه اوزرينه در برى احسن الطلاق و برى طلاق سنت و برى
طلاق بدعتدر (واما الطلاق الاحسن وهو ان يطلق الرجل امرأته تطليقة
واحدة في طهر لاجماع فيه يتركها حتى تنقضي عدتها) اما طلاق احسن
اولدر كه رچل عورتنى جماع اولميه رق بر طهرده طلاق واحده ايله تطليق
ايدوب عدتى منقضيه اولانه دك ترك ايتمكدر (و طلاق السنة وهو ان يطلقها
بعد الدخول بها في ثلاثة اطهار) سنت اولان طلاق اولدر كه رچل عورتنى
دخولدن صكره اوج طهرده تطليق ايتمكدر (واما البدعة فهو ان يطلقها
ثلاثا بكلمة واحدة في دفعة واحدة او ثلاثا في طهر واحد فاذا فعل ذلك
وقع الطلاق وبانت منه وكان عاصيا) اما بدعت اولان طلاق اولدر كه

رجل زوجہ سنی دفعہ واحدہ کلمہ واحدہ ایلہ بردفعہ ده اوج کرہ تطلیق
ایتمکدر یاخود بر طہرہ ده اوج کرہ تطلیق ایتمکدر بومثلہ وایشلدیکی وقتہ
طلاق واقع اولور وزوجدن عورت طلاق باین ایلہ بوش اولور وزوج
خاصی اولور (والسنة في الطلاق من وجهين سنة في الوقت وسنة في العدد
يستوى فيه المدخول بها وغير المدخول بها) ودخی طلاقده سنت ایکی وجهنددر
بری وقتہ سنت وبری عددده سنتدر و بوعده ده مدخول بها ایلہ مدخول بها نك
غیری برابر در (والسنة في الوقت يكون في المدخول بها خاصة وهو ان يطلقها
في طهر لاجماع فيه) وقتہ سنت اولان طلاق خاصة مدخول بها نك حقندہ اولور
وقتہ سنت اولدر کہ زوجہ سنی جماع اولیان طہرہ ده تطلیق ایتمکدر
(وغير المدخول بها يطلقها في حال الطهر والحیض جميعا) مدخول بها اولیان خاتونی
زوجی حیض و طہر حالندہ تطلیق ایدر (وان كانت المرأة لا تحيض من صغر
او کبر و اراد ان يطلقها للسنة طلقها واحدة فان مضى شهر طلقها اخرى فان مضى
شهر آخر طلقها اخرى) اکر عورت صغر و کبردن اوتوری حیض کور مسہ
وزوجی سنت وجه اوزرہ تطلیق ایتمک مراد ایلسہ طلاق واحدہ ایلہ تطلیق ایدہ
پس بر شہر کچر سہ بردخی تطلیق ایدہ واکر بر آخر آی کچر سہ ینہ بردخی تطلیق
ایدہ (ويجوز ان يطلقها ولم يفصل بين وطئها وطلاقها زمان) عورتی تطلیق
ایدوب و طئ ایلہ طلاقک بیننی بر مقدار زمان ایلہ فصل ایتماک جائز
اولور (وطلاق الحامل يجوز عقيب الجماع وتطلقها ثلاثا للسنة يفصل بين كل
تطليقتين بشهر عند ابی حنیفہ و ابی یوسف رحمہما اللہ وقال محمد رحمہ اللہ
لا تطلقها للسنة الا واحدة) حامل اولان عورتی جماعک عقیندہ تطلیق
ایتمک جائز اولور سنت وجه اوزرہ اوج کرہ تطلیق اولنور امام اعظم
وامام ابی یوسف عنندہ ہر ایکی تطلیقہ نك بیننی بر آی ایلہ فصل ایدر امام
محمد بیوردیکہ سنت اجلندن آنجق بر کرہ تطلیق اولنور (واذا طلق
الرجل امرأته في حال الحيض وقع الطلاق ويستحب له ان يراجعها حين طهرت
واذا طهرت وحاضت ثم طهرت فهو مخير ان شاء طلقها وان شاء امسكها)
وقتا کہ رجل عورتی حیض حالندہ تطلیق ایدہ طلاق واقع اولور واول
رجل ایچون مستحب اولور کہ عورت پاکلانديکی وقتہ مراجعت ایدہ

وقتاً که عورت پاکلا نوب و حیض کوروب بعده طاهره اولدیفی صورتده
 رجل مخیردر دیلر سه تطلیق ایدر و دیلر سه امساك ایدر (و یقع طلاق کل
 زوج اذا كان عاقلاً بالغاً دون الصبي والمجنون والنائم) عاقل و بالغ اولان
 هر زوجك طلاقى واقع اولور صبی و مجنون و نائم اولان کیمسه لرك طلاقى واقع
 اولماز (و یقع طلاق العبد على امرأته دون مولاه عليها) کوله نك کندی
 عورتی اوزرینه طلاقى واقع اولور کوله نك مولاسنك طلاقى کوله نك
 زوجہ سی اوزرینه واقع اولماز (و الطلاق ضربان صریح و کنایه) و دخی
 طلاق ایکی نوعدر بری طلاق صریح و بری طلاق کنایه در (و الصریح
 قوله انت طالق او مطلقة او طلقتك فهذه الفاظ رجعية لا يقع بها الا واحدة
 وان نوى اكثر من ذلك) طلاق صریح رجلك بوذکر ایلدیکی قوللر در شو
 الفاظ طلاق رجعیه در و بوالفاظ ایله آنجق بر طلاق واقع اولور هر چن بردن
 زیاده نیت ایدر سه ده (و لا تقتصر هذه الالفاظ الى نية) و الفاظ مذ کوره نیته
 محتاج اولماز (و قوله انت الطلاق اوانت طالق الطلاق اوانت طالق طلاقا
 فان لم يكن له نية يقع واحدة رجعية وان نوى ثلاثا كان ثلاثا) و دخی رجل بو
 ذکر اولنان قوللری دییوب نیتی اولماز ایسه بر طلاق رجعیه واقع اولور و اگر
 اوج طلاق نیت ایدر سه اوج طلاق واقع اولور (و الضرب الثاني الكسایات
 لا يقع بها الطلاق الابنية او دلالة حال) ضرب ثانی کنایه لر در و کنایه لر ایله طلاق
 واقع اولماز آنجق نیت ایله یا خود حالک دلاتیله واقع اولور (و هی علی ضربین
 منها ثلاثة الفاظ يقع بها الطلاق الرجعی و لا يقع بها الا واحدة و هی قوله اعتدی
 و استبری رحمك و انت واحدة) کسایات ایکی ضرب اوزرینه در کسایاتدن اوج
 لفظ وارد در که اول اوج لفظ ایله بر طلاق رجعی واقع او اور و اول الفاظ ایشته
 بو ذکر اولنان قوللر در (و بقية الكسایات اذانوی بها طلاقا كانت واحدة بانه
 وان نوى ثلاثا كان ثلاثا وان نوى ثنتين كانت واحدة) و دخی کسایاتك بقیه سیله
 رجل طلاق نیت ایلدیکی وقتده واحدة بانه واقع اولور و اگر اوج طلاق نیت
 ایدر سه اوج واقع اولور و اگر ایکی نیت ایدر سه بر طلاق واقع اولور (و هو قوله
 انت بائن وبته وبتلة وحرام وحبلك على غاربك والحقى باهلك وخلية وبرية
 ووهبتك لاهلك وسرحتك وفارقتك و انت حرة وتقنى واستترى واغربى وابتنى)

الازواج فان لم يكن له نية لم يقع بهذه الالفاظ طلاق الا ان يكون في مذاكرة الطلاق فيقع بها الطلاق في القضاء ولا يقع فيما بينه وبين الله تعالى الا ان ينويه (ودخى كنياتك بغيره سي شو ذكر اولنان قوللردر پس اكر رجل ايچون نيت اولماز ايسه ذكر اولنان الفاظ ايله طلاق واقع اولماز لكن اكر زوج طلاق مذاكره سنده اولور ايسه شو الفاظ ايله قضاء طلاق واقع اولور اما رجل ايله مولاي متعال بيننده نيت ايتدجكه طلاق واقع اولماز (وان لم يكونا في ذكر الطلاق وكانا في غضب او خصومة وقع الطلاق بكل لفظ لا يقصد به السب والشتمه ولم يقع بما يقصد به السب والشتمه الا ان ينويه) واكر زوج طلاق مذاكره ده اوليوب غضب وخصومتده واسه لر سب قصد ايلمديكي هر لفظ ايله طلاق واقع اولور وسب يعني سو كك قصد ايلديكي لفظ ايله طلاق واقع اولماز مادامكه طلاق نيت ايلمدي (واذا وصف الطلاق بضرب من الزيادة والشدة كان باثنا مثل ان يقول انت طالق بائن وطالق اشد الطلاق والفحش الطلاق وطلاق الشيطان والبدعة وكالجل وملى البيت) ودخى رجل طلاق زياده وشدتن برنوع ايله وصف ايلديكي صورتده طلاق باين واقع اولور بو ذكر اولنان الفاظي ديمك مثللو (واذا اضاف الطلاق الى جملتها او الى ما يعبر به عن الجملة وقع الطلاق مثل ان يقول انت طالق اور قبلك طالق او عنقك اور وحك او بدتك او جسدك او فرجك او وجهك) وقتا كه طلاق زوجيه سنك جمله سنه ياخود جمله دن تعبير اولنان عضوه نسبت ايله طلاق واقع اولور شو مذكور اولان الفاظي ديمك مثللو (وكذلك ان طلق جزأ شائعا منها مثل ان يقول نصفك او ثلثك) اكر زوجيه دن شايع اولان جزئي تطليق ايلسه ينه حكم ماسبق كي در زوجيه نك نصفني ياخود ثلثني تطليق مثللو (وان قال يدك اور جلك طالق لم يقع به الطلاق) اكر رجل زوجيه سنه ديسه كه لك ياخود اياغك طالق در طلاق واقع اولماز زير ابو جزئلر ايله بدندن تعبير اولماز (وان طلقها نصف تطليقة او ثلث تطليقة كانت تطليقة واحدة) اكر عورقي نصف طلاق ياخود ثلث طلاق ايله تطليق ايلسه تطليقة واحدة واقع اولور (وطلاق المكره والسكران واقع) اكر اه اولان كيمسه نك وسر خوش اولان كيمسه نك طلاق واقع اولور (ويقع طلاق الاخرس بالاشارة) ودخى دلسر

اولان کیمسه نك طلاق اشارت ايله واقع اولور (واذا اضاف الطلاق الى النكاح وقع عقيب النكاح مثل ان يقول ان زوجتك فانت طالق او يقول كل امرأة اتزوجها فهي طالق) وقتا که رجل طلاق نکاحه نسبت ايله نکاحک عقیبنده طلاق واقع اولور بو ذکر اولنان قولاری دیمک مثللو (واذا اضاف الى الشرط وقع عقيب الشرط مثل ان يقول لامرأته ان دخلت الدار فانت طالق) وقتا که طلاق شرطه نسبت ايله شرطک وجودی عندنده طلاق واقع اولور (۲) رجل عورتنه شو ذکر اولنان قولی دیمک مثللو (ولا تصح اضافة الطلاق الا ان يكون الحالف مالكا او يضيفه الى ملكه وان قال لاجنبيه ان دخلت الدار فانت طالق ثم تزوجها فدخلت الدار لم تطلق) ودخی طلاق نسبت صحیح اولماز مکر حالف اولان کیمسه مالک اوله یا خود طلاق ملکنه نسبت ايله پس رجل اجنبیه اولان عورته اکر سن داره داخل اولور سهك طالق سهك دیسه بعده اول عورتی تزوج ایدوب عورت داره داخل اولسه تطلیق اولماز زیرا حالف نسبت وقتنده اول عورته مالک دکل ایدی (والفاظ الشرط ان واذا واذا ما وكل وكما ومتى ومتى ما وفي كل واحد من هذه الشروط واذا وجد الشرط انحلت اليمين ووقع الطلاق الا في كلما فان الطلاق يتكرر بتكرر الشرط حتى يقع ثلاث تطليقات فان تزوجها بعد ذلك وتكرر الشرط لم يقع شيء) ودخی الفاظ شرط بوراده ذکر اولنان یدی الفاظدر شو الفاظ شروططن هر برنده شرط بولندیغی وقتده یمین منحل اولور و طلاق دخی واقع اولور اکن کمالفظنده دکل زیرا شرطک تکراری سببیه طلاق تکرر ایدرتا که اوچ طلاق واقع اولاندهك پس اوچ طلاق واقع اولوب زوج آخردن صکره اول عورتی تزوج ایدوب و شرط تکرر ایلسه طلاقدن برسنه واقع اولماز (وزوال الملك بعد اليمين لا يبطلها فاذا وجد الشرط في ملكه انحلت اليمين ووقع الطلاق واذا وجد في غير ملكه انحلت اليمين ولم يقع شيء) ودخی یمیندن صکره ملکک زوالی یمینی ابطال ایلمز پس رجلک ملککده شرط بولنسه یمین منحل اولور و طلاق دخی واقع اولور و اکر ملکک غیرنده شرط بولنسه یمین منحل اولور و برسنه واقع اولماز (واذا اختلفا في وجود الشرط فالقول قول الزوج الا ان تقيم المرأة بينة) وقتا که زوج ايله زوجہ شرطک وجودنده

(۲) مسئله رجل عورتنه دیسه که اکر سن شوداره داخل اولور ايسهك اوچ طلاق بوش اوله سین شرعا خلاصی اولدرکه رجل عورتی بر طلاق ايله تطلیق ایدوب عدتی تمام اولدقدن صکره عورت اولداره داخل اوله بو صورتده شرط بولنوب و یمین منحل اولدی بعده ایکی طلاق ايله زوجہ یی تزوج ایلله

اختلاف ایلسه لر پس زوجك قولنه اعتبار اولنور مكر عورت شرطك وجودی اوزرینه شاهد اقامه ایلیه) وان كان الشرط لا يعلم الا من جهتها فالقول قول الزوجة في حق نفسها مثل ان يقول ان حضت فانت طالق فقالت حضت طلقت) اكر شرطك معلوم اولمسی انجق عورتك طرفندن اولسه پس كندی نفسی حقنده قول زوجك قولیدر اكر زوجه سنه دیسه كه اكر سن حائض اولورسه ك طالقك پس عورت دیسه كه حائض اولدم اول آنده عورت بوش اولور) وان قال ان حضت فانت طالق وفلانة فقالت حضت طلقت هی ولم تطلق فلانة الا ان يصدقها الزوج فتطلق فلانة ايضا) اكر رجل زوجه لرینك برینه دیسه كه اكر سن حائض اولورسه ك سن وفلانه طالقك پس زوجه دیسه كه بن حائض اولدم اول زوجه تطليق اولنش اولور فلانه تطليق اولنماز لیکن زوجه بی زوج تصدیق ایلدیكي صورتده فلانه تطليق اولنش اولور) وان قال لها ان حضت فانت طالق فرأت الدم لم يقع الطلاق حتی یستمر الدم ثلاثة ايام فاذا مضت ثلثة ايام حکمنا بوقوع الطلاق من حين حاضت) اكر رجل زوجه سنه دیسه كه اكر سن حائض اولورسه ك طالقك پس عورت دم كورسه طلاق واقع اولماز تا كه اوچ كون قان قرار لاشنه دك پس اوچ كون مرور ایلدیكي وقتده حیض كوردیكي وقتدن طلاقك وقوعیله حکم ایده رز) وان قال لها ان حضت حیضة فانت طالق لم تطلق حتی تطهر من حیضها) اكر رجل زوجه سنه دیسه كه اكر سن بر كره حیض كوررسه ك طالقك عورت حیضدن باك اولمدجه تطليق اولنش اولماز) وطلاق الامة تطليقتان حرا كان زوجها او عبدا) جاریه نك طلاق ایكیدر زوجی كوله اولسون یا خود حر اولسون) وطلاق الحرة ثلاث حرا كان زوجها او عبدا) حره اولان خاتونك طلاق اوچدر زوجی حر اولسون یا خود كوله اولسون) واذ اطلق الرجل امرأته قبل الدخول بها ثلاثا وقعن علیها) وقتا كه رجل زوجه سنی قبل الدخول اوچ طلاق ایله تطليق ایلیه اوچ طلاق عورت اوزرینه اولور) فان فرق الطلاق بانت بالاولی ولم يقع الثانية) پس قبل الدخول زوجه سنی تطليقه رجل طلاق تفريق ایلسه تطليقة ارلی ایله زوجه باین اولور و ثانیه واقع اولماز) وان قال لها

انت طالق واحدة و واحدة وقعت واحدة) اگر رجل زوجه سنه سن طالقك
 واحدة و واحدة ديسه بر طلاق واقع اولور (وان قال لها انت طالق واحدة قبل
 واحدة وقعت واحدة) اگر ديسه كه سن طالقك واحدة قبل واحدة يسه بر طلاق
 واقع اولور (وان قال لها انت طالق واحدة قبلها واحدة وقعت ثنتان) اگر
 ديسه سن طالقك واحدة قبلها واحدة بوضو رتده ايكي طلاق واقع اولور (۲)
 (وان قال انت طالق واحدة بعدها واحدة وقعت واحدة) اگر ديسه سن
 طالقك واحدة بعدها واحدة بر طلاق واقع اولور (وان قال واحدة بعد
 واحدة اومع واحدة اومعها واحدة وقعت ثنتان) اگر رجل ديسه كه سن
 طالقك واحدة بعد واحدة يا خود مع واحدة يا خود معها واحدة بوضو رتده
 ايكي طلاق واقع اولور شو مذكور اتك علتري كتب مطولاته بيان اولمشدر
 (وان قال لها ان دخلت الدار فانت طالق واحدة و واحدة فدخلت الدار
 وقعت واحدة عند ابى حنيفة رح وقال يقع ثنتان) اگر رجل زوجه سنه
 ديسه كه اگر سن داره داخل اولور سهك فانت طالق واحدة و واحدة پس
 زوجه داره داخل اولسه امام اعظم رح عندنده بر طلاق واقع اولور امامين
 رحمهما الله تعالى بيورديلر كه ايكي طلاق واقع اولور (وان قال لها انت طالق
 واحدة و واحدة ان دخلت الدار فدخلت طلقت ثنتين) اگر رجل ديسه كه
 سن طالقك واحدة و واحدة ان دخلت الدار پس زوجه داره داخل
 اولسه ايكي طلاق واقع اولور (وان قال انت طالق بمكة فمهي طالق في كل بلاد
 وكذلك انت طالق في الدار) اگر رجل عورتنه ديسه كه مكه مكر مهده طالقك
 بوضو رتده عورت هر بلده طالقدر دخي رجل عورته لفظ شرطسز
 انت طالق في الدار ديسه حكم ماسبق كيدير يعنى عورت هر دارده بوش
 اولور (وان قال انت طالق اذا دخلت الدار او اذا دخلت مكة لم تطلق حتى
 تدخل الدار او مكة) اگر زوج زوجه سنه سن طالقك شوداره يا خود مكه يه
 داخل اولديغك وقتده ديسه اول زوجه مكه يه يا خود داره داخل اولدقچه
 تطليق اولمش اولماز (وان قال لها انت طالق غدا وقع الطلاق عليها بطلوع
 الفجر) اگر زوجه سنه ديسه يارينكي كون طالقك طلوع فجر اياه
 عورت اوزرينه طلاق واقع اولور (واذا قال لامرأته اختارى ينوى

(۲) قبل بی ها بعد باها
 وحدنا قبل باها بعد
 بی ها و انتنا سه
 بوضو رتده اتفاق
 واقع اولمشدر شرط
 مؤخر ذکر
 اولنديغندن سه

بذلك الطلاق او قال طلق نفسك فلها ان تطلق نفسها مادامت في ذلك المجلس فان قامت منه او اخذت بعمل اخر خرج الامر من يدها (وقتا كه رجل عورته ديه كه اختارى حالبو كه بوقول اياه طلاقه نيت ايليه يا خود طلق نفسك ديسه پس عورت ايچون نفسى تطليق ايتكم اوليجيدر مادامكه عورت مجلسده در اكر مجلسدن قائم اولوب يا خود آخر عمل اخذ ايدرسه امر عورتك النذن چيقار (وان اختارت نفسها في قوله اختارى كانت واحدة باثنة ولا يكون ثلاثا وان نوى الزوج ذلك) اكر عورت اخترت نفسى ديسه زوجك اختارى قولنك مقابله سنده بر طلاق باين واقع اولور اوج طلاق واقع اولماز هرچن زوج اوج طلاقه نيت ايدرسه ده (ولا بد من ذكر النفس في كلامه او كلامها) زوجك يا خود زوجنهك كلامنده نفس لفظى ذكر دن لازمدر (وان طلقت نفسها في قوله طلق نفسك فهمى واحدة رجعية وان طلقت نفسها ثلاثا وقد اراد الزوج ذلك وقمت عليها) اكر عورت رجلك طلق نفسك قولنك مقابله سنده نفسى تطليق ايلسه واحده رجعيه واقع اولور واكر عورت نفسى اوج تطليق ايلسه حالبو كه زوجده اوچى مراد ايلمشدر زوجه اوزرينه اوج طلاق واقع اولور (وان قال لها طلق نفسك متى شئت فلها ان تطلق نفسها في المجلس وبعده) اكر رجل زوجهنه ديسه كه زمان ديلرايسهك نفسكى تطليق ايله پس عورت ايچون مجلسده و مجلسدن صكره نفسى تطليق ايتكم اوليجيدر (وان قال لرجل طلق امرأتى فله ان يطلقها في المجلس وبعده) اكر بر رجل آخر رجله ديسه كه طلق امرأتى پس رجل ايچون مجلسده و مجلسدن صكره قائل اولان رجلك زوجهنه نفسى تطليق ايتكم اوليجيدر (وان قال له طلقها ان شئت فله ان يطلقها في المجلس خاصة) اكر رجل و كيلنه ديسه كه طلق امرأتى ان شئت پس وكيل ايچون خاصة مجلسده موكلك زوجهنه نفسى تطليق ايتكم رخصت اوليجيدر (وان قال لها ان كنت تحبيننى او تبغيننى فانت طالق فقالت انا حبك او ابغضك وقع الطلاق وان كان في قلبها خلاف ما ظهرت) اكر رجل زوجهنه ديسه كه اكر سن بنى سورايسهك يا خود بكا بغض ايدريسهك طالقسك پس زوجه ديسه كه سكا محبت ايدهرم يا خود بغض ايدهرم طلاق واقع اولور هرچن

زوجه نك قلبنده اظهار ايلديمكنك خلافي اولور ايسه ده (واذا طلق الرجل امرأته في مرض موته طلاقاً بائنات فهي في العدة ورثت منه وان مات بعد اتقضاء عدتها فلا ميراث لها) وقتنا كه رجل مرض موتنده عورتني طلاق باين ايله تطليق ايلسه پس عورت عدتك ايچنده اولديني حالده رجل فوت اولسه عورت اول رجله وارث اولور اكر عورتك عدتي تمام اولدقن صكره رجل فوت اولور سه عورت ايچون ميراث يوقدر (وان قال لامرأته انت طالق ان شاء الله تعالى متصلاً لم يقع الطلاق) اكر رجل زوجه سنه سن طالق سك ان شاء الله بويه متصل اولديني حالده ديسه طلاق واقع اولماز مشيه الله معلومز اولمديغدن (وان قال انت طالق ثلاثاً الا واحدة طلقت ننتين) اكر زوجه سنه ديسه كه اوچ طلاق ايله تطليق سك الابري دكل ايكي طلاق عورت بوش اولور (وان قال ثلاثاً الا ننتين طلقت واحدة) واكر زوج اوچ طلاق ذكر ايدوب ايكي طلاق استئنایله بر طلاق واقع اولور (واذا ملك الزوج امرأته او شقصامنها او ملكت المرأة زوجها او شقصامنه وقعت الفرقة بينهما والله اعلم) وقتنا كه زوج زوجه سنك جمله سنه ياخود زوجه سنك بعضنه مالك اوله ياخود عورت زوجه سنه ياخود زوجنك بعضنه مالك اوله بوايكي صورتده يينلرنده فرقت واقع اولور

باب الرجعة

بواب طلاق رجعيه نك بياننده در (اذا طلق الرجل امرأة تطليقة واحدة رجعية او تطليقتين فله ان يراجعها في عدتها رضى بذلك او لم ترض) وقتنا كه رجل عورتني تطليقة واحدة رجعيه ايله ياخود ايكي تطليقه ايله تطليق ايله پس رجل ايچون عورته عدتك ايچنده مراجعت ايتك اوليجيدر عورت راضيه اولسون ياخود اولسون (والرجعة ان يقول الزوج راجعتك او راجعت امرأتى او يطأها او يقبلها او يلمسها بشهوة او نظر الى فرجها بشهوة) ودخی رجعت اولدر كه زوج عورته بن سكار جوع ايلدم ياخود بن عورتمه رجوع ايلدم ديه ياخود عورتني وطى ايده ياخود ثقيل ايله ياخود شهوت ايله لمس ايله ياخود شهوت ايله زوجه سنك فرجه نظر ايله (ويستحب له ان يشهد على الرجوع شاهدين وان لم يشهد صحت الرجعة) ودخی زوج ايچون مستحب اولور كه رجعت او زرينه اشهاد ايله واكر اشهاد ايلمز ايسه رجعت صحيح

اولور (واذا انقضت العدة فقال الزوج راجعتها في العدة وصدقته فهي رجعة فان كذبه فالقول قولها ولا يمين عليها عند أبي حنيفة رح) وقتا كه زوجة نك عدتي منقضيه اولوب پس زوج ديسه كه بن عورته رجوع ايلدم وزوجه تصديق ايلسه اشبور جعتدروا كر زوجة زوجي تكذيب ايدرسه امام اعظم رح عندنده قول زوجة نك قوليدر وانك اوزرينه يمين لازم اولماز (واذا قال الزوج قدر اجعتك فقالت مجيبة له قد انقضت عدتي لم تصح الرجعة عند أبي حنيفة رح) وقتا كه زوج زوجيه ديسه كه بن سكا رجوع ايلدم پس زوجة جواب ويريجي اولدني حاليه ديسه كه تحقيق عدتم تمام اولدي امام اعظم رحه الله عندنده رجعت صحيح اولماز (واذا قال زوج الامة بعد انقضاء العدة قد كنت راجعتها في العدة وصدقته المولى وكذبه الامة فالقول قولها عند أبي حنيفة رحه الله) وقتا كه جاريه نك زوجي عدت تمام اولد قد نصكره ديسه كه بن جاريه به عدت ايجنده رجوع ايلدم اول جاريه نك مولا سي تصديق ايلسه حالبو كه جاريه زوجي تكذيب ايلسه امام اعظم رحه الله عندنده قول جاريه نك قوليدر (وان انقطع الدم عن الحيضة الثالثة لعشرة ايام انقطعت الرجعة وان لم تغتسل وان انقطع لاقل من عشرة ايام لم تنقطع الرجعة حتى تغتسل او يمضي عليها وقت صلاة او تميم وصلت عند أبي حنيفة و أبي يوسف رحهما الله وقال محمد رح اذا تيممت انقطعت الرجعة وان لم تصل) اكر او چنجي حيضه دن اون كونك تمامنده دم منقطعه اولسه رجعت منقطع اولور هر چن عورت غسل ايتز ايسه ده و اكر اون كوندن اقلده دم منقطعه اولور ايسه رجعت منقطعه اولماز تا كه عورت غسل ايدوب يا خود بر نماز وقتي عورت اوزرينه كچه نه دك يا خود تيم ايدوب نماز قبلانه دك بومذ كور امام اعظم و امام أبي يوسف رحهما الله عندنده در امام محمد رحه الله بيورديكه تيم ايلديكي وقتده رجعت منقطعه اولور هر چن عورت نماز قيلمز ايسه ده (وان اغتسلت ونسيت شيئا من بدنها لم يصبه الماء وان كان عضو كاملا فما فوقه لم تنقطع الرجعة وان كان اقل من ذلك انقطعت) اكر عورت غسل ايدوب وبدندن بر نسنه اونوتسه حالبو كه اول نسنه به صو اصابت ايتماشدر اكر اول نسنه كاملا بر عضو يا خود عضودن زياده اولور ايسه رجعت منقطعه اولماز و اكر بر عضودن

آز اولور ايله رجعت منقطعه اولور (والمطلقة الرجعة تشوق وتزين) طلاق رجعي ايله مطلقه اولان خاتون شوق اظهار ايدر وزينت نور (ويستحب لزوجهما ان يدخل عليها حتى يؤذنها او يسمع خفق نعليه) ودخى طلاق رجعيه ايله مطلقه اولان عورتك زوجي ايجون مستحيدر كه عورته اعلام ياخود آياقلارينك صدا سني ايشتدير مدكجه عورت اوزرينه داخل اوليه (والطلاق الرجعي لا يحرم الوطى) طلاق رجعي و طئ حرام قبلماز (واذا كان الطلاق بأشادون الثلاث فله ان يتزوجها في عدتها وبعدها نقضاء العدة) وقتا كه اوچ طلاقدن اقلده طلاق باين واقع اوله زوج ايجون جائزدر كه زوجه سني عدتك ايجنده وعدتد نصكره تزوج ايله (واذا كان الطلاق ثلاثا في الحرة او ثنتين في الامة لم تحل له حتى تنكح زوجا غيره نكاحا صحيحا ويدخل بها ثم يطلقها او يموت عنها) وقتا كه حرده طلاق اوچ واقع اولوب وجاريده ايكى طلاق واقع اولسه انلر زوجارى ايجون حلال اولماز تا كه اول عورتى نكاح صحيح ايله ديكر زوج نكاح ايدوب واول زوج عورته داخل اوله بعده اول عورتى تطليق ايله ياخود فوت اوله بوصورته اولكى زوج اول عورتى تزوج ايلسه جائزدر (والصبي المراهق في التحليل كالبالغ ووطىء المولى لا يحل لها) ودخى تحليده مراهق اولان صبي يعنى ادخاله مقتدر اولان صبي بالغ مثلودر مولانك جاريه يى و طئ ايلمسى جاريه يى تحليل ايلمز (واذا تزوجها بشرط التحليل فالنكاح مكروه) وقتا كه تحليل شرطيله عورتى تزوج ايله نكاح مكروه اولور (فان وطئها وانقضت عدتها حلت للاول) اكر زوج آخر عورتى و طئ ايدوب وعدتى منقضيه اولسه اول عورت زوج اول ايجون حلال اولور (واذا طلق الحرة تطليقة او تطليقتين وانقضت عدتها وتزوجت بزواج آخر ثم عادت الى الاول عادت بثلاث تطليقات) وقتا كه حره اولان خاتون بر تطليقه ياخود ايكى تطليقه ايله تطليق اولنوب وعدتى تمام اولسه و برزوج آخر تزوج ايلسه بعده زوج اوله عودت مراد ايلسه اوچ طلاق ايله عودت ايدر (ويهدم الزوج الثاني مادون الثلاث من الطلاق كما يهدم الثلاث عند ابى حنيفة وابى يوسف رحمهما الله وقال محمد رحمه الله لا يهدم مادون الثلاث) ودخى زوج ثانى

او چدن اقل اولان طلاقى هدم ايدر طلاق ثلاثى هدم ايلديكى كى بومذ كور
 امام اعظم و امام ابى يوسف رحمهما الله عندلرنده در امام محمد رحمه الله بيورديكه
 او چدن اقل اولان طلاقى زوج ثانى هدم ايليه من (و اذا طلقها ثلاثا فقالت
 قد انقضت عدتي و تزوجت بزوج آخر و دخل بي الزوج ثم طلقني و انقضت عدتي
 و المدة ذلك جاز للزوج الاول ان يصدقها اذا كان في غالب ظنه انها صادقة و يتزوج
 بها) وقتا كه رجل زوجه سنى او چ طلاق ايله تطليق ايدوب پس زوجه ديسه كه
 تحقيق عدتم منقضيه اولدى و زوج آخر تزوج ايلدم و بكا داخل اولدى بعده
 بنى تطليق ايدوب و عدتم تمام اولدى حالبو كه مدتنده بو كا احتمالى اوله بوصول رتده
 عورت صادقه اولديغنه زوج اول اولان رجلك ظنى غالب اولور ايسه رجل
 ايجون جائزدر كه اول عورتى تصديق ايدوب و آنى تزوج ايليه و الله اعلم

باب الايلاء

بو باب زوجه حقنده اولان يمىنى بياننده در (اذا قال الرجل لامرأته و الله
 لا اقربك او قال و الله لا اقربك اربعة اشهر فهو مول) وقتا كه رجل عورتنه
 و الله لا اقربك يا خود و الله لا اقربك اربعة اشهر ديسه بو ايكي صورتده
 رجل ايلاء ايتمش اولدى (فان وطئها في اربعة اشهر حنث في يمينه
 و لزمته الكفارة و سقط الايلاء و ان لم يقربها حتى مضت اربعة اشهر بانت
 منه بتطليقة) اكر رجل عورتى درت آيك ايجنده و طى ايدر ايسه يمىننده
 حنث اولور و كفارت لازم كلور و ايلاء دخى ساقط اولور و اكر اول عورته
 قريب اوليوب تا كه درت آى مرور ايلسه تطليقة واحده ايله عورت
 زوجدن بآنه اولور (و ان كان حلف على اربعة اشهر فقط سقط اليمين
 و ان كان حلف على الابد فاليمين باقية فان طأ و تزوجها عاد الايلاء فان وطئها
 كفر و الاوقعت بمضى اربعة اشهر تطليقة اخرى فان تزوجها عاد الايلاء
 و وقع الطلاق بمضى اربعة اشهر تطليقة اخرى فان تزوجها بعد زوج آخر
 لم يقع بذلك الايلاء طلاق و اليمين باقية و ان وطئها كفر عن يمينه) اكر رجل
 درت آى اوزرينه يمىن ايدر ايسه يمىن ساقط اولور زيرا طلاق واقع اولدى
 يمىن باقى قالمدى و اكر ابد اوزرينه يمىن ايدر ايسه يمىن باقيه در پس رجل
 عودت ايدوب عورتى بردخى تزوج ايدر ايسه ايلاء ينه عودت ايدر اكر

عورتی وطی ایدر سه كفارت ويرروا كرو طی ایلمز ایسه درت آی سرور یله
 تطلیقه آخری واقع اولور پس رجل بردخی تزوج ایلسه ینه ایلاء عودت ایدر
 ودرت آیک سرور یله تطلیقه آخری واقع اولور پس اول عورتی زوج آخر دن
 صکره بردخی تزوج ایلسه اول ایلاء ایله طلاق واقع اولماز حالبو که یمین باقیه در
 اکر اول عورتی وطی ایدر ایسه یمیندن طولایی كفارت ويرر (وان حلف
 باقل من اربعة اشهر لم یکن مولیا) اکر درت آیدن اقل اوزرینه یمین ایدر سه
 ایلاء ایتمش اولماز زیرا واجب تعالی قرآن کریمده مدت ایلائی درت آی ایله
 تقدیر بیوردی پس درت آیدن اقل مدت ایلاء اولماز (وان حلف بحج اوصوم
 او صدقة او عتق او طلاق فهو مول) اکر شو ذکر اولنانلر یمین ایلسه ایلاء
 ایدیجی اولور (وان آلی من المطلقه الرجعية کان مولیا) اکر رجل مطلقه
 رجعیه دن طولایی ایلاء ایلسه ایلاء ایدیجی اولور (وان آلی من البائنة لم یکن
 مولیا) اکر طلاق باین ایله بوش اولان عورتدن طولایی ایلاء ایلسه ایلاء
 ایدیجی اولماز (ومدة ایلاء الامة شهران) جاریه نك ایلاسنك مدتی ایکی آیدر
 (واذا کان المولى مریضا لا یقدر علی الوطی او كانت المرأة مریضة او كان
 بينهما مسافة لا یقدران یصل الیهما فی مدة الایلاء فقیئہ ان یقول بلسانه فئت الیهما
 وان قال ذلك سقط الایلاء) وقتا که ایلاء ایدیجی کیسه مریض اولوب وطی
 ایتمک اوزرینه قادر اوله مازایسه یاخود عورت مریضه اولسه یاخود
 زوج ایله زوجه بیننده مسافة بعیده اولوب زوج عورته مدت ایلاء ده
 واصل اولمغه مقتدر اوله مازایسه پس اول زوجك رجوعی لسانا بن عورته
 رجوع ایلدم دیمسیدر اکر بونی دیرسه ایلاء ساقط اولور (وان صح
 فی المدة بطل ذلك الفی و صار فیئہ بالجماع) اکر مدت ایلاده رجل صحتیاب
 اولسه لسانا رجلك فئت الیهما دیسی باطل اولور وانك فیئ جماع ایله
 ثابت اولور (وان قال لامرأته انت علی حرام سئل عن نیتہ فان قال اردت
 به الکذب فهو کما قال وان قال اردت الطلاق فهي تطلیقة بائنة الا ان ینوی ثلاثا)
 اکر رجل عورتنه دیسه که سن بنم اوزریمه حرامسك رجلك نیتدن سوال
 اولنور پس رجل کذب مراد ایلدم دیسه دیدیکی مثللودر واکر دیسه که
 طلاق مراد ایلدم بوصورتنده بر طلاق باین واقع اولور مکر اوج طلاق

نیت ایلیه اولزمان اوج طلاق واقع اولور (وان قال اردت الظهار فهو ظهار) واکردیسه ظهار مراد ایلدم ظهار واقع اولور (وان قال اردت التحريم اولم ارد به شيئا فهو يمين يصير بها مولى) واکردیسه که تحريم مراد ایلدم یا خود برانسه مراد ایلدم بوقول یمن اولور و بویمن ایله ایلاء ایدیجی اولور

کتاب الخلع

بو کتاب خلع دائر مسائل بیاننده در (اذا تشاق الزوجان وخافا ان لا يقيا حدود الله فلا بأس بان تفدى المرأة نفسها منه بمال يخالعهابه واذا فعل ذلك وقع بالخلع تطليقة بائنة ولزمها المال) وقتا که زوج ایله زوجه بیننده مخالفت واقع اولوب واحکام اللهی اقامه ایتماکدن خوف ایلسه لر پس عورت کندى نفسى زوجندن فدا ایتمکه ضرر یوقدر برمال مقابله سنده که اول مال ایله زوج اول عورتى خلع ایلیه پس رجل عورتدن بر مقدار مال اخذ ایدوب خلع ایلسه خلع ایله تطليقة باینه واقع اولور وعورته مال لازم کلور (وان كان النشوز من قبله يكره له ان يأخذ منها عوضا) اکر ناشیزه لك زوج طرفندن اولور ایسه عورتدن عوض اخذ ایلتمك زوج ایچون مکروه اولور (وان كان النشوز من قبلها كره له ان يأخذ منها اكثر مما اعطاها فان فعل ذلك جاز في القضاء) اکر ناشیزه لك زوج طرفندن اولور ایسه عورته اعطا ایلدیکی مهردن اکثر اوله رق عورتدن اخذ ایتتمك رجل ایچون ینه مکروه اولور اکر زیاده بی اخذ ایدر ایسه شرعا وحکما جائز اولور لکن دیانه رخصت یوقدر (فان طلقها على مال فقبلت المرأة وقع الطلاق ولزمها المال فكان الطلاق بائنا) اکر عورتى مال او زرينه تطليق ایلسه پس عورت قبول ایلسه طلاق واقع اولور وعورته مال لازم کلور و طلاق دخى باین اولور (وان بطل العوض في الخلع مثل ان يخالع المرأة المسلمة على خمر او خنزير فلا شيء للزوج والفرقة بائنة) اکر خلعده عوض باطل اولسه مسلمه اولان خاتونى خمر یا خود خنزیر او زرينه خلع ایلتمك مثللو بوصورته زوج ایچون برانسه یوقدر و فرقت دخى باینه در (وان بطل العوض في الطلاق كان رجعيا) اکر طلاقده عوض باطل اولسه طلاق رجعى واقع اولور (وما جاز

ان يكون مهر في النكاح جاز ان يكون بدلا في الخلع) اول نسنه كه نكاحده مهر
اولمسی جائز اوله خلعده اول نسنه بدل اولمق جائز در (وان قالت له خالعتی علی
مافی یدی فخالعها ولم یکن فی یدها شیء فلا شیء له علیها) اگر زوجه زوجه دیسه که
یدمده اولان نسنه اوزرینه بنی خلع ایله پس زوج خلع ایلسه حالبوکه زوجه نك
یدنده بر نسنه اولمسه زوج ایچون زوجه نك اوزرنده بر نسنه یوقدر (وان قالت
خالعتی علی مافی یدی من المال فخالعها ولم یکن فی یدها شیء ردت علیه مهرها) اگر
عورت زوجه دیسه که یدمده اولان مال اوزرینه بنی خلع ایت پس زوج خلع
ایلسه حالبوکه عورتك یدنده بر نسنه اولمسه عورت مهر بنی زوج اوزرینه
رد ایدر (وان قالت طلقنی علی مافی یدی من دراهم و لیس فی یدها شیء فعلیها
ثلاثة دراهم) اگر زوجه دیسه که دراهم لردن یدمده اولان اوزرینه بنی
تطلیق ایت حالبوکه زوجه نك یدنده بر نسنه یوقدر پس زوج اوزرینه
اوج درهم لازم کلور (وان قالت طلقنی ثلاثا بالف درهم فطلقها واحدة
فعلیها ثلث الالف) اگر زوجه دیسه که بیک درهم مقابله سنده بنی اوج
کره تطلیق ایت پس زوج بر طلاق تطلیق ایلسه عورت اوزرینه بیک
درهمك ثلثی لازم کلور (وان قالت طلقنی ثلاثا علی الف فطلقها واحدة
فلا شیء علیها عند ابی حنیفة رحمه الله) اگر زوجه دیسه که بیک درهم
اوزرینه بنی اوج طلاق ایله تطلیق ایت پس زوج بر طلاق ایله تطلیق ایلسه
امام اعظم رحمه الله عندنده عورت اوزرینه بر نسنه لازم اولماز (واذا قال
الزوج طلقی نفسك ثلاثا علی الف او بالف درهم فطلقت نفسها واحدة
لم یقع علیها شیء) وقتا که زوج زوجه سنه دیسه که سن نفسکی بیک
درهم اوزرینه یا خود بیک درهم مقابله سنده اوج طلاق ایله تطلیق ایت
پس زوجه نفسی بر طلاق ایله تطلیق ایلسه زوجه اوزرینه طلاقدن بر نسنه
واقع اولماز (والمباراة كالخلع) ودخی مبارات یعنی بری ایتك خلع مثللودر
(والمباراة والخلع یسقطان کل حق لکل واحد من الزوجین علی الآخر
عمایة تعلق بالنکاح عند ابی حنیفة رحمه الله) ودخی خلع و مبارات امام اعظم
رحمه الله عندنده ایکی زوجدن هر بری ایچون آخر اوزرنده نکاحه تعلق
ایدن هر حقبری اسقاط ایدر (ومن خلع ابنته الصغیرة بمالها لم یجز

وان خالعهما علی انه ضامن فالخلع فی المال علی الاب) بر کیمسه صغیره اولان
کیمسه سنی صغیره نک مالی ایله خلع ایسه جائز اولماز واکر صغیره بی اول
شرط اوزرینه خلع ایسه که اب مالی ضامندر پس بوصورته مالدہ خلع
ایتمک اب اوزرینه لازم اولور

کتاب الظهار

بو کتاب ظهاره دائر مسائل بیاننده در (اذا قال الزوج لامرأته انت علی
کظهرامی فقد حرمت علیه لایحل له وطئها ولا مسها ولا یقبلها حتی یکفر عن ظهاره)
وقتا که زوج عورته دیسه که سن بنم اوزریمه انامک ظهری مثلوسک تحقیقا
زوج اوزرینه اول عورت حرام اولور اول عورتی وطئ ایتمک و مس ایتمک
وتقبیل ایتمک حلال اولماز تا که ظهارندن طولای کفارت ویرمدکجه (وان وطئها
قبل ان یکفر استغفر الله تعالی ولا شیء علیه غیر الکفارة الاولى ولا یعاهدها
حتى یکفر) اکر زوج کفارت ویرمزدن اول زوجہ سنی وطئ ایسه الله
تعالی دن مغفرت طلب ایدر وآنک اوزرینه کفارت اولی دن غیر بر نسنه لازم
اولماز واول عورته بردخی معاوده ایله مزتا که کفارت ویره نه دک (والعود
الذی یجب به الکفارة فهو ان یعزم علی وطئها) اول عود که آنکله کفارت
واجب اولور زوج عورتی وطئ ایتمک اوزرینه عزم ایلمه سیدر (وان قال
انت علی کبطن امی او کفخذها او کفر جها فهو مظاهر) اکر زوج زوجہ سنه
دیه که سن بنم اوزریمه انامک بطنی یا خود فخذی یا خود فرجی مثلوسک پس
بوصورته اول زوج ظهار ایدیجی در (وکذلك ان شبهها بمن لایحل النظر اليها
علی التأبید من محارمه مثل اخته وعمته وامه من الرضاع) اکر رجل عورتی
محرملرندن بر کیمسه به تشبیه ایسه که رجل ایچون ابدی اول کیمسه به نظر
ایتمک حلال اولماز محرملرندن اولان کیمسه لده همشیره سی وخاله سی ورضاعا
اناسی مثلوسک بوصورته رجل ظهار ایدیجی اولور (وکذلك ان قال رأسک علی
کظهرامی او وجهک او رقبته او نصفک او ثلثک) اکر زوج زوجہ سنه دیسه که
رأسک بنم اوزریمه یا خود یوزک یا خود بوینک یا خود نصفک یا خود ثلثک انامک
ظهری مثلودر بوصورته رجل ینه مظاهر در (وان قال انت علی مثل
امی یرجع الی نیتہ وان قال اردت بذلك الکرامة فهو کما قال وان قال اردت به

الظهار فهوظهار وان قال اردت الطلاق فهو طلاق بائن وان لم يكن له نية
فليس له بشيء عند ابى حنيفة وابو يوسف رحمهما الله وقال محمد رحم هوظهار) اكر
زوج زوجته سنة ديسه كه سن بنم اوزريمه انا م مثلوسك بس رحلك نيتنه رجوع
اولنورا كر زوج ديسه كه بن بوكلام ايله كرامت مراد ايلدم ديديكى مثلودر
اكر ديسه كهظهار مراد ايلدمظهار در واكر ديسه كه طلاق مراد ايلدم طلاق
بايندر اكر زوج ايجون نيت اولمديسه امام اعظم وامام ابى يوسف رحمهما الله
عندنده بوكلام بر نسنه دكلدر امام محمد رحمهما الله تعالى بيورديكهظهار در
(ولا يكون الظهار الا من زوجته وان ظاهر من امته لا يكون مظاهرا)
ودخىظهار آنجق عورتندن طولاي اولور اكر جاريه سندن طولاييظهار
ايلسهظهار ايديجى اولماز (ولو قال لفسائه انتن على كظهر امى كان مظاهرا
من جماعتهم وعايه لكل واحدة منهم كفارة) اكر زوج نسالى ايجون ديسه كه
سز بنم اوزريمه انا م كظهرى مثلوسكز اولزوج نسالى نيك حيع سندن طولاي
ظهار ايديجى اولور واولزوج اوزينه نسالردن هر بر لرى ايجون كفارت لازم
اولور (وكفارة الظهار عتق رقبة وان لم يجد فصيام شهرين متتابعين فان لم يستطع
فاطعام ستين مسكينا وكل ذلك قبل المسيس) ودخى كفارتظهار بر رقبه آزاد
ايتكدراكر كوله بولنمديسه ايكي آى متواليا اوروج طوتاروا كراوروج طوتنمه
مقتدراولماز ايسه الشمس فقيره اطعام ايدر وبونلرك كليسى مس ايتزدن اولدر
(ويجزى في العتق الرقبة الكافرة والمسلمة والذكر والانثى والصغير والكبير
ولا تجزى العمياء ولا مقطوعة اليدين والارجلين) ودخى كوله آزاد ايتكد
كافره ومسلمه وذكروانثى وصغير وكبير كفائت ايدر انمى اولان كوله ني ياخود
اللى وياقلىرى مقطوعه اولان كوله ني آزاد ايتك كفائت ايلمز (ويجوز
الاصم ومقطوع احدى اليدين واحدى الرجلين من خلاف) صاغر اولان
كوله ني وايكى الينك وايكى اياغلك برى من خلاف مقطوعه اولان كوله ني آزاد
ايتك جائز اولور (ولايجزى مقطوعة ابهام اليدين ولا المجنون الذى لا يعقل)
ايكى الينك باش پار مقلرى مقطوعه ومجنون اولان كوله كه اصلا تعقل ايلمز بوايكيسى
دخى آزاد ايتك كفائت ايتمز (ولايجزى عتق المدبر وام الولد والمكاتب الذى ادى

بعض المال وان اعتق مكاتب لم يؤد شيئاً جاز) ودخی مدبری وام الولدی ومکاتب
اولان کوله که مالک بعضیسی ادا ایلدی بونلری آزاد ایتک کفایت ایتمز
اگر مالدن بر نسنه ادا ایتیان مکاتبی آزاد ایلسه جائز اولور (وان اشتری اباه او ابنه
ینوی به بالشراء الکفارة جاز عنها) اگر پدرینی یا خود او غانی اشترای ایلسه شرا
ایله کفارت نیت ایدر اولدینی حالد کفارتدن طولای جائز اولور (وان اعتق
نصف عبده مشترک وضمن قيمة الباقي فاعتقه عن الکفارة لم یجز عندابی حنیفة
رحمه الله) اگر مشترک اولان کوله نك نصفی آزاد ایدوب باقینک قیمتی ضامن
اولوب پس باقی بی دخی آزاد ایلسه کفارتدن طولای امام اعظم رحمه الله عندنده
جائز اولماز (وان اعتق نصف عبده عن کفارتیه ثم اعتق باقیه جاز) اگر
کوله سنک نصفی کفارتدن طولای آزاد ایدوب بعده باقیسی آزاد ایلسه
جائز اولور (وان اعتق نصف عبده عن کفارتیه ثم جامع التي ظاهر عنها فاعتق
باقیه لم یجز) اگر کوله سنک نصفی کفارتدن او توری آزاد ایدوب بعده مظاهره
ایلدیکی زوجه سیله مجامعت ایلسه پس کوله نك باقیسی آزاد ایلسه جائز اولماز
(واذا لم یجد المظاهر ما یعتق فکفارتیه صوم شهرین متتابعین لیس فیهما شهر
رمضان ولا یوم الفطر ولا یوم النحر ولا ایام التشریق) وقتا که مظاهر آزاد ایلیه جک
کیسه بوله مازایسه اول مظاهر ک کفارتی ایکی آی اوروج طوتمقدر اول ایکی
آی ایچنده رمضان شریف ویوم فطر ویوم نحر وایام تشریق اولیه (وان جامع التي
ظاهر منها فی خلال شهرین لایلا و نهارا عا مدا و ناسیا استأنف الصوم) اگر مظاهره
ایلدیکی زوجه ایله کیجه یا خود کوندز قصدا یا خود ناسیا مجامعت ایلسه ایکی آیک
آره سنده صومنی دوندیرر یعنی یکیدن بردخی ابتدا ایدر (فان افطر فی یوم منها
بعذر او بغیر عذر استأنف) اگر ایکی آیدن بر کونده افطار ایلسه عذر ایله یا خود
بلاعذرینه صومه ابتدا ایدر (واذا ظاهر العبد من امراته لم یجز یء فی الکفارة
الا الصوم فان اعتق المولی عنه و اطعم لم یجزه) وقتا که کوله زوجه سندن او توری
مظاهره اید کفارتده صومدن غیر یسی جائز اولماز پس اگر کوله دن طولای
مولاسی رقبه آزاد ایلسه یا خود اطعام ایلسه کوله یه کفایت ایلمز (وان لم یستطع
المظاهر الصیام اطعم ستین مسکینا لکل مسکین نصف صاع من برا و صاع من تمر و شعیر
او قيمة ذلك) اگر مظاهر اولان کیسه اوروج طوتمغه مقتدر اوله مازایسه التمش

مسکینه اطعام ایدر هر مسکین ایچون حنطه دن بشیوز یکرمی درهم خرما
 ویاخود شعیردن بیک قرق درهم یاخود بومذکورک قیمتی فقرایه ویرر
 (فان غدا هم او عشاءم جاز قلیلا ما اکلا واکثیرا) اگر التمش مسکینی اقشام
 و صباح اطعام ایلسه جائز اولور اکل ایلدکاری آزا اولسون یاخود چوق اولسون
 (وان اعطی مسکینا واحدا ستین یوما اجزاء) اگر بر مسکینه التمش کون اعطا
 ایلسه ا کا کفایت ایدر (وان اعطی فی یوم واحد لم یجزی الا عن یومه ذلک)
 اگر بر مسکینه بر کونده اعطا ایلسه کفایت ایلمز آنجق اول کوندن اوتوری
 کفایت ایدر (وان قرب الی ظاهر منهافی خلال الطعام لم یستأنف) اگر مظاهره
 ایلدیکی زوجه یتعامک اثناسنده تقرب ایلسه طعامه ابتدا ایلمز (ومن وجبت
 علیه کفارتان عن ظهارین فاعتق رقبتین لاینوی عن احدهما بعینها جاز
 عنهما وان صام اربعة اشهر واطعم مائة وعشرین مسکینا جاز عنهما) بر کیمسه که
 انک اوزرینه ایکی ظهاردن اوتوری ایکی کفارت واجب اولدی پس ایکی رقبه آزاد
 ایدوب حالبوکه ایکی کفارتک برندن اوتوری تعیین ایلمسه ایکی کفارتدن جائز
 اولور واکر درت آی صائم اولسه یاخود یوز یکرمی مسکینه طعام یدر سه ایکی
 کفارتندن جائز اولور (وان اعتق عنهما رقبه واحدة او صام شهرین کان له ان یجعل
 ذلک عن ایهما شاء) اگر ایکی کفارتدن اوتوری بر رقبه اعتاق ایلسه یاخود ایکی
 آی اوروچ طوتسه اول کیمسه ایکی ظهاردن دیله دیکی ایچون قیلحق اولیجیدر

باب اللعان

بواب لعانہ دائر مسائل بیاننده در (اذا قذف الرجل امرأته بالزنا
 وها من اهل الشهدة والمرأة ممن یحد قاذفها ونفی نسب ولدها وطالبته
 المرأة بموجب القذف فعليه اللعان) وقتنا که رجل عورتنه زنا ایله سوکسه
 حالبوکه انلرک ایکسیده اهل شهادتندر و عورت اول کیمسه لر دن که
 اکاسب ایلیه نه حد لازم کلور یعنی عورت محصنه یاخود رجل عورتک
 ولدینک نسبنی نفی ایلسه پس بوایکی صورتده عورت قذفک مقتضاسنی
 مطالبه ایلسه زوج اوزرینه لعان لازم کلور (فان امتنع منه حبسه الحاکم
 حتی یلاعن او یکذب نفسه فیحد) اگر زوج لعانندن امتناع ایدر سه
 ملاعنه ایلیه نه دک حاکم انی حبس ایدر یاخود نفسنی تکذیب ایلیه نه دک پس

انك اوزرينه حد اجرا اوانور (وان لاعن الزوج وجب عليهما اللعان فان امتنعت حبسها الحاكم حتى تلاعن او تصدقه) اكر زوج ملاعنه ايلسه زوجه اوزرينه لعان واجب اولور اكر زوجه لعان امتناع ايدرسه حاكم اول عورتي ملاعنه ياخود زوجي تصديق ايدنه قدر حبس ايدر (وان كان الزوج عبدا او كافرا او محدودا في قذف فقد فسد امرأته فعليه الحد) اكر زوج كوله ياخود كافر ياخود آخر قذف سبيله محدود اولمش اولسه پس عورتنه قذف ايلسه انك اوزرينه لعان لازم اولمبوب حد لازم اولور (وان كان الزوج من اهل الشهادة وهي امة او كافرة او محدودة في قذف او كانت ممن لا يحد قاذفها فلا حد عليه ولا لعان) اكر زوج اهل شهادتدن اولوب زوجه سي جاريه ياخود كافره ياخود قذفده محدود اولمش اولسه ياخود زوجه محصنه اولسه بوضو ترلرده زوج اوزرينه حد ياخود لعان لازم اولماز (وصفة اللعان ان يبتدأ القاضي بالزوج فيشهد اربع مرارة يقول في كل مرة اشهد بالله اني لمن الصادقين فيما رميتها من الزنا) ودخى لعانك كيفيتي اولدر كه قاضي زوج ايله ابتدا ايدوب زوج درت كره شهادت كتورر وهر كره ده متنده ذكر اولنديني مثلوسويلر (ثم يقول في الخامسة لعنة الله عليه ان كان من الكاذبين فيما رميتها من الزنا يشير اليها في جميع ذلك) بعده زوج بشنجيده متنده ذكر اولنديني مثلوديوب وبونلرك جمله سنده عورتدن يكا اشارت ايدر (ثم تشهد المرأة اربع مرات فتقول اشهد بالله انه لمن الكاذبين فيما رماني به من الزنا وتقول في الخامسة غضب الله عليها ان كان من الصادقين فيما رماني به من الزنا) بعده عورت درت كره شهادت ايدوب متنده ذكر اولناني سويلر وبشنجيده دخي سابقده ذكر اولناني سويلر (فاذا تلاعنا فرق القاضي بينهما وكانت الفرقة تطلبة بائنة عند ابى حنيفة ومحمد رحمهما الله وقال ابو يوسف رحمه الله تحرهما مؤبدا) پس زوج ايله زوجه ملاعنه ايلدكلى صورتده قاضي بينلرني تفريق ايدر وبو فرقت امام اعظم وامام محمد رحمهما الله عندلرنده تطلبة باينه اولور امام ابى يوسف بيورديكه ابدى حرام اولور (وان كان القذف بولدني القاضي نسبه والحقه بامه) اكر قذف ولد ايله اولورسه قاضي ولدك نسبنى نفي ايدوب اناسنه ولدى الحاق ايدر (وان عاد الزوج فكذب

نفسه حده القاضی وحل له ان يتزوجها) اگر زوج عودت ایدوب نفسی تکذیب ایلسه قاضی حدی اجرا ایدر واول زوج ایچون زوجهی تزوج حلال اولور (و كذلك ان قذف غیرها فحد او زنت فحدت) اگر زوج کندی زوجہ سنک غیرینه قذف ایدوب حد اور و لمش اولسه یا خود زوجہ زنا ایدوب محدوده اولسه ینہ ماسبق مثللو تزوج حلال اولور (واذا قذف امراته وهی صغیرة او مجنونة فلا لعان بینهما) وقتا که رجل زوجہ سنہ قذف ایدوب حالبو که زوجہ صغیره یا خود مجنونه در پس ینلرنده لعان اولماز (وقذف الاخرس لا یتعلق به اللعان) ودخی دلسز اولان آدمک قذفنه لعان تعلق ایتمز (واذا قال الزوج لیس حملک منی فلا لعان بینهما عند ابی حنیفة رحمہ اللہ) وقتا که زوج زوجہ سنہ دیسه که سنک حملک بندن دکادر پس امام اعظم رحمہ اللہ عندندہ ینلرنده لعان اولماز (واذا قال زینت وهذا الحمل من الزنا تلاعنوا ولم ینف القاضی الحمل) وقتا که زوج زوجہ سنہ دیسه که سن زنا ایلدک وشو حمل زنا دندر ایکیسیده ملاعنه ایدر لر وقاضی حملی نفی ایتمز (واذا نفی الرجل ولدا امراته عقیب الولادة او فی حالة التي تقبل التهنیة او ابتاع

آلة الولادة (۲) صح نفيه ولا عن به واذا نفی بعد ذلك لاعن وثبت نسبه وقال له نفيه فی مدة النفاس) وقتا که رجل زوجہ سنک ولدینی ولادتک عقیبندہ یا خود اول حالده که مؤدملک وتهنیسه قبول ایدر یا خود ولادت آلتی صاتون آلدینی حالده رجل نفی ایلسه نفی صحیح اولور وملاعنه ایدر واکر بومذکور دن صکره نفی ایلسه ملاعنه ایدوب نسب ثابت اولور امامین بیوردیلر که مدت نفاسده رجل ایچون نفی ایتمک اولیجیدر (ومن ولدت ولدين فی بطن واحد فنفی الاول واعترف بالثانی ثبت نسبهما وحد الزوج) بر عورت بطن واحدده ایکی ولد کتوروب پس زوجی اولیکی ولدی نفی ایدوب ایکنجی ولدی اقرار ایلسه ایکی ولدک نسبی ثابت اولور و زوجہ حد لازم اولور (وان اعترف بالاول ونفی الثاني ثبت نسبهما ولا عن) اگر زوج ولد اولی اقرار ایدوب ایکنجی ولدی نفی ایلسه ایکی ولدک نسبی ثابت اولور ولعان لازم کلور

باب العدة

بواب عدته دائر مسائل بیاننده در (اذا طلق الرجل امراته طلاقا بائنا

اور جمعيا او وقعت الفرقة بينهما بغير طلاق وهي حرة ممن تحيض فعدتها ثلاثة اقراء والاقراء الحيض) وقتناكه رجل زوجته سني طلاق باين ياخود طلاق رجعي ايله تطليق ايليه ياخود زوج ايله زوجته سني بيننده بلاطلاق فرقت واقع اوله حالبوكه زوج حيض كورن حره لر دندر پس بومثللو عورتك عدتي اوچ قرء در بزم عند مزده قرء حيضه اطلاق اولنور (فان كانت لا تحيض من صغر او كبر فعدتها ثلاثة اشهر) اكر عورت صغيره ياخود كبيره اولمقدن اوتوري حيض كور مزسه اول عورتك عدتي اوچ آيدر (وان كانت حاملا فعدتها ان يضع حملها) اكر عورت حامل اولورسه عدتي حملني وضع ايليه نه دكر (وان كانت امة فعدتها حيضتان) اكر ذكر اولنان جاريه اولورسه انك عدتي ايكي حيضه در (وان كانت لا تحيض فعدتها شهر ونصف) اكر اول جاريه حيض كور مزسه انك عدتي بر يحق ماهدر (واذامات الرجل عن امرأته الحرة فعدتها اربعة اشهر وعشرة ايام) وقتناكه رجل فوت اولوب حره اولان عورتي ترك ايليه اول عورتك عدتي درت آي اون كوندر (وان كانت امة فعدتها شهران وخمسة ايام وان كانت حاملا فعدتها ان يضع حملها) اكر سابقده ذكر اولنان عورت جاريه اولورسه انك عدتي حملني وضع ايتمكدر (واذاورثت المطلقة في المرض فعدتها ابعدا لاجلين) وقتناكه مرض حالنده مطلقه اولان عورت وارث اوله انك عدتي ابعدا لاجليندر يعني درت آي واون كوندر (ولواعتقت الامة في العدة من طلاق الرجعي انتقلت عدتها الى عدة الحرائر) اكر جاريه طلاق رجعيدين اولان عدتك ايچنده آزاد اولنسه آنك عدتي حره اولان خاتونلرك عدت لرينه انتقال ايدر (وان اعتقت وهي مبنوة او متوفى الزوج عنها لم تنتقل عدتها الى عدة الحرائر) اكر جاريه آزاد اولوب حالبوكه جاريه طلاق باين ايله مطلقه اوله ياخود زوجي وفات ايتمش اوله اول جاريه نك عدتي حره اولان خاتونلر عدتنه انتقال ايتمز (وان كانت امة آيسة فاعتدت بالشهور ثم رأت الدم انتقض ماضى من عدتها وكان عليها ان تستأنف العدة بالحيض) اكر جاريه آيسه اولوب شهور ايله عدت بكليوب بعده فان كورسه عدتندن كچن منتقض اولوب حيض ايله عدته ابتدا ايتمك

اول جاريه اوزرينه لازمدر (والمنكوحه نكاحا فاسدا اوالموطوثة بشبهة
 فعدتها بالحيض في الفرقه والموت) ودخى نكاح فاسدايله منكوحه وشبهه ايله
 وطىء اولنان عورتك عدتي فرقت وموتده حيض ايله در (واذا مات مولى
 ام الولد عنها اواعتقها فعدتها ثلث حيض) وقتا كه ام ولدك مولا سى فوت اوله
 ياخود مولا سى آزاد ايليه انك عدتي اوج حيض در (واذا مات الصغير عن امرأته
 وبها حبل فعدتها ان تضع حملها واذا ظهر الحبل بعد الموت فعدتها اربعة اشهر
 وعشرة ايام) وقتا كه صغير فوت اولوب حبلى اولان عورتنى ترك ايلسه اول
 عورتك عدتي حائى وضع ايليه نه دكدر اكر حبل صغير فوت اولدقدن صكره
 ظاهر اولور سه انك عدتي درت آى اون كوندرد (واذا طلق الرجل امرأته في حال
 الحيض لم تعتد بالحيض التي وقع فيها الطلاق) وقتا كه رجل عورتنى حيض
 حالنده تطليق ايلسه اول عورت اول حيض كه آنده طلاق واقع اولدى
 آنى عدتندن سايماز (واذا وطئت المعتدة بشبهة فعليها عدة اخرى وتداخلت
 العدتان وماتراه من الحيض يكون محتسبا به منهما جميعا) وقتا كه معتده
 اولان خاتون شبهه ايله وطىء اولنه پس اول عورت اوزرينه آخر عدت
 لازم اولور وايكى عدت تداخل ايدر واول عورتك حيضدن كوردىكى
 نسنه ايكى عدتك جميعسندن حساب اولنور (فاذا انقضت العدة الاولى
 ولم تكمل الثانية وعليها تمام عدتها الثانية) وقتا كه عورتك اولكى عدتي
 منقضيه اولوب وثانى تكميل اوله مازسه عورت اوزرينه ايكنجى عدتي
 تمام ايتك لازم اولور (وابتداء العدة في الطلاق عقيب الطلاق وفي الوفاة
 عقيب الوفاة وان لم تعلم بالطلاق والوفاة حتى مضت مدة العدة فقد انقضت
 العدة) ودخى عدتك ابتداسى طلاقده ووفاتده طلاق ووفاتك عقيبيدر
 اكر عورت طلاق ووفاتى بيلمىوب تا كه عدتك مدتى كچسه عدت منقضيه
 اولمش اولور (والعدة في النكاح الفاسد عقيب التفريق بينهما وعزم الواطىء
 على ترك وطئها) نكاح فاسده عدت ايكى سنك بيننى تفريقك عقيبيدر
 ياخود واطئك عورتك وطئنى ترك اوزرينه عزم وقصد ايتك عقيبيدر
 (وعلى المبتوتة والمتوفى عنها زوجها اذا كانت بالغة مسامة الحداد وهو ترك
 الطيب والزينة والدهن والكحل الا من عذر) ودخى طلاق باين ايله

مطلقه و زوجی فوت اولان خاتون اوزرینه بالغه مسلمه اولدینی وقتده حداد لازمدر یعنی کوزل رایحه لو نسہ بی استعمال ایتمکی وزینتی و دهنی و سورمه بی ترک ایتمک لازمدر لکن عذری اولورسه ضرری یوقدر (ولا تخضب بالحناء ولا تلبس ثوباً مصبوغاً بعصر ولا زعفران) دخی ذکر اولنان عورت قنایاقه ماز دخی عصفر و زعفران ایله بویانمش ثوب کیسه من (ولا حداد علی کافرة ولا صغیرة) و دخی کافره و صغیره اوزرینه ترک زینت لازم اولماز (وعلى الامة والمکاتبة الحداد) جاریه و مکاتبه اوزرینه زینتی ترک ایتمک لازمدر (ولیس فی عدة النکاح الفاسد ولا فی عدة ام الوالد الحداد) نکاح فاسد ایله وام ولدک عدت لر نده زینت اولمدی (ولا ینبغی ان تخطبت المعتدة ولا بأس بالتعريض فی الخطبة) معتده اولان خاتون خطبه اولمق جائز و لایق اولماز یعنی عدتک ایچنده عورتی ایستمک لایق دکلدر لکن ضمناً کلا تمقده ضرر یوقدر (ولا یجوز للمطابقة الرجعية والمبتوتة الخروج من بیتها لئلا ولا نهاراً) طلاق رجعی و طلاق باین ایله مطلقه اولان عورت نه کیجه ونه کوندز بیتدن چیقمسی جائز اولماز (والموتوفی عنها زوجها تخرج نهاراً و بعض اللیل و تبیت فی غیر منزلها) زوجی وفات ایدن خاتون مصلحتی ایچون کوندزده و کیجه نک بعضیسنده بیتندن خروج ایتمکه رخصت واردر لکن منزلک غیر نده کیجه قالمق جائز اولماز (وعلى المعتدة ان تعد فی المنزل الذی یضاف الیه بالسکنی حال وقوع الفرقة) معتده اوزرینه لازمدر که فرقت وقتده سکنی ایله نسبت اولدینی منزله عدت چکه (وان کان نصیبها من دار المیت لایکفیها و اخرجها الورثة من نصیبهم انتقلت) اگر میتک دارندن عورتک نصیبی کندوسنه کفایت ایتمیوب حالبوکه ورثه عورتک نصیبی کندی نصیب لرندن اخراج ایلسه لر عورت اول داردن انتقال لیدر (ولا یجوز ان یسافر الزوج بالمطلقة الرجعية) و دخی مطلقه رجعیه ایله زوج مسافرت ایتمک جائز اولماز (واذا طلق الرجل امرأته طلاقاً بائناً ثم تزوجها فی عدتها و طلقها قبل ان یدخل بها فعليه مهر کامل و علیها عدة مستقبله عند ابی حنیفة و ابی یوسف رحمهما الله و قال محمد رحمه الله علیه نصف المهر و علیها اتمام العدة الاولى) و قتا که رجل زوجه سنی طلاق باین ایله

تطليق ايدوب بعده آنی عدتی ایچنده تزوج ایلسه واکا داخل اولمازدن اول یینه تطليق ایلسه امام اعظم و امام ابی یوسف رحمهما الله عندلرنده زوج اوزرینه مهر کامل و زوجه اوزرینه عدت مستقبله لازم اولور امام محمد رحمهما الله بیوردیلرکه زوج اوزرینه نصف مهر و زوجه سی اوزرینه عدت اولی یی اتمام لازم کلور

(و یثبت نسب ولد المطلقة الرجعية اذا جاءت سنتین او اکثر ما لم تقر المرأة بانقضاء عدتها) مطلقه رجعیه نك ولدینك نسبی ثابت اولور ایکی سنه تمامنده یا خودایکی سنه دن اکثرده ولدی کتوردیکی وقتده مادامکه اول عورت انقضاء عدتی اقرار ایلمدی (وان جاءت به لاقل من سنتین یثبت نسبه وبانت زوجها) اگر ایکی سنه دن اقلده ولدی کتور دیسه ولدك نسبی ثابت اولور و زوجندن طلاق باین ایله بوش اولور (وان جاءت به لاكثر من سنتین ثبت نسبه وكانت رجعية ويجعل كانه وطئها فی العدة) اگر ایکی سنه دن اکثرده ولد کتور رسه نسب ثابت اولوب رجعیه اولور کویا که زوج عدته وطئ ایلدش کی قیلنور (والمبتوتة یثبت

نسب وادها اذا جاءت به لاقل من سنتین وان جاءت به لتمام سنتین من يوم الفارقة لم یثبت نسبه الا ان یدعیه) طلاق باین ایله مطلقه اولان عورتك ولدینك نسبی ثابت اولور ایکی سنه دن اقلده ولدی کتوردیکی وقتده و اگر ایکی سنه نك تمامنده ولدی کتور رسه نسب ثابت اولماز مکر زوج ولدی دعوی ایلیه (و یثبت نسب ولد المتوفی عنها زوجها ما بین الوفاة و بین سنتین) زوجی وفات ایدن عورتك ولدینك نسبی وفات ایله ایکی سنه نك مابیننده ولد کتور رسه نسب ثابت اولور (واذا اعترف بانقضاء عدتها ثم جاءت بولد لاقل من ستة اشهر یثبت نسبه وان جاءت به لستة اشهر لم یثبت نسبه) وقتا که عورت عدتنك منقضیه اولسنی اقرار ایدوب بعده اتی آیدن اقلده برولد کتور رسه اول ولدك نسبی ثابت اولور و اگر اتی آیک تمامنده ولد کتور رسه نسب ثابت اولماز (واذا ولدت المعتدة

ولدالم یثبت نسبه عند ابی حنیفه رحمهما الله تعالی الا ان یشهد بولادتها رجلان اورجل وامرأتان الا ان یكون هناك حبل ظاهر او اعترف من قبل الزوج فیثبت النسب من غیر شهادة وقال ابو یوسف و محمد رحمهما الله یثبت فی الجميع بشهادة امرأة واحدة) وقتا که معتده اولان خاتون ولد کتوره امام اعظم

رحمه الله تعالى عندئذ نسب ثابت اولماز مکر اول عورتک ولادتيله ايکي رجل ياخود بر رجل ايکي عورت شهادت ايليله لر لکن اول معتدده حبل ظاهر اولوب ياخود زوجي طرفدن اقرار واقع اولورسه بوصور تده بلاشهادت نسب ثابت اولور امام ابی یوسف و امام محمد رحمهما الله تعالى بيورديلر که جميعه سنده بر عورتک شهادتيله نسب ثابت اولور (واذا تزوج الرجل امرأة فجاءت بولد لاقل من ستة اشهر منذ يوم تزوجها لم يثبت نسب ولدها وان جاءت به لسته اشهر فصاعد ايثبت النسب ان اعترف به وان جحد الولادة يثبت بشهادة امرأة واحدة حتى لو نفاه تلاعن) وقتا که رجل بر عورت تزوج ايدوب پس اول عورت تزوج وقوع بولديني کونک ابتدا سندن حساب اولنه رق التي آيدن اقلده ولد کتورسه ولدک نسبي ثابت اولماز اکر التي آيده و التي آيدن زياده ده ولد کتوروب زوج ولدي اعتراف ايدورسه نسب ثابت اولور و اکر زوج ولادتي انکار ايدورسه بر عورتک شهادتيله ثابت اولور تا که ولدي نفي ايلسه لعان لازم اولور (واكثر مدة الحمل سنتان واقلها ستة اشهر) ودخی حملک مدتک اکثری ايکي سنه در وحملک اقل مدتی آتی آیدر (واذا طلق الذمی الذمیة اومات عنها فلا عدة عليها عند ابی حنیفة رحمه الله) وقتا که ذمی اولان رجل ذمیہ بي تطليق ايدوب ياخود فوت اوله امام اعظم رحمه الله عندئذ ذمیہ اوزينه عدت لازم اولماز (واذا تزوجت الحامل من الزنا جاز النكاح ولا يطمها حتى تضع حملها) وقتا که زنادن حامل اولان عورتی تزوج ايليله نكاح جائز اولور لکن زوجی آنی و طیء ايليه من حملی وضع ايدنه دك والله اعلم

کتاب النفقة

بو کتاب نفقه يه دائر اولان مسائل حقنده در (النفقة واجبة للزوجة على زوجها مسلمة كانت او كافرة) زوجه نك نفقه سی زوجی اوزرينه واجبه در زوجه مسلمه اولسون ياخود کتابيه اولسون (اذا سلمت نفسها في منزله فعليه نفقتها وكسوتها وسكنائها يعتبر ذلك بحالهما جميعا موسرا كان الزوج او معسرا) وقتا که زوجک منزله زوجه نفسنی تسليم ايلدي زوجی اوزرينه زوجه نك نفقه سی و کسوه سی و سکناسی لازم کلور و بومذکور ايکيسنک

حاليه اعتبار اول نور زوج غنى اولسون يا خود فقير اولسون (وان امتعت عن تسليم
نفسها حتى يعطيها مهرها فلها النفقة) اكر زوج زوجته نك مهره مجانى اعطا ايليه نه دك
زوجه نفسى تسليم من امتناع ايلسه زوجه ايچون نفقه لازمدر (وان نشزت
فلا نفقة لها حتى تعود الى منزلها) اكر عورت ناشيزه اولور سه يعنى حقوق زوجيته
رعايت ايلمز سه نفقه لازم اولماز تا كه زوجك منزله عودت ايليه نه دك (وان كانت
صغيرة لا يستمتع بها فلا نفقة لها وان سلمت نفسها اليه) اكر زوج صغيره اولوب
آنكله استمتع اولنسه نفقه لازم اولماز هرچن نفسى زوجه تسليم ايدر سه ده
(وان كان الزوج صغيرا لا يقدر على الوطى والمرأة كبيرة فلها النفقة من ماله)
اكر زوج صغير اولوب وطفى اوزرينه مقتدر اولسه حالبوكه مرأه كيره در
زوجك مالندن زوجه ايچون نفقه اوليجيدر (واذا طلق الرجل امرأته فلها
النفقة والسكنى في عدتها رجعيًا كان او بائناً) وقتا كه رجل عورتنى تطليق ايلسه
زوجه نك عدتى ايچنده زوجه ايچون نفقه وسكنى لازم كلور طلاق رجعى
اولسون يا خود باين اولسون (ولا نفقة للمتوفى عنها زوجها) زوجى وفات ايدن
عورته عدتى ايچنده نفقه لازم اولماز (وكل فرقة جاءت من قبلها بمعصية
مثل ردة وتقييل ابن الزوج فلا نفقة لها) هر فرقت كه زوجه طرفسندن
معصيت ايله اوله اول زوجه نك مرته اولسى وزوجنك اوغلى تقبيل
مثلاو پس اول عورت ايچون نفقه لازم اولماز (وان طلقها ثم ارتدت
سقطت نفقتها) اكر زوجه سنى تطليق ايدوب بعده زوجه العياذ بالله
مرته اولسه نفقه سى ساقط اولور (وان امكنت ابن زوجها من نفسها
ان كان بعد الطلاق فلها النفقة وان كان قبل الطلاق فلا نفقة لها) اكر
عورت زوجنك اوغلى نه نفسندن امكان ايلسه يعنى زوجنك اوغلى ايچون
نفسه رخصت ويره سه اكر طلاق دنسكره اولور سه عورت ايچون نفقه
اوليجيدر واكر طلاق دن اول اولور سه عورت ايچون نفقه يوقدر
(واذا حبست المرأة في دين او غصبها كرها رجل فذهب بها او حجت مع محرم
فلا نفقة لها) وقتا كه عورت دينى اجلندن محبوسه اوله يا خود بر رجل
عورتى كرها غصب ايدوب كوتوره يا خود محرميله حج ايليه بوضورتلرده
عورت ايچون نفقه يوقدر (واذا مرضت في منزل الزوج فلها النفقة)

وَقْتَاكَ زَوْجَكَ مَنَزَّامَةً عَوْرَتِ مَرِيضٍ أَوَّلَهُ أَنْتَ إِيجُونِ نَفَقَةٍ لَزَامٍ أَوَّلُورِ
 (وَيَفْرَضُ عَلَى الزَّوْجِ إِذَا كَانَ مُوسِرًا نَفَقَةَ خَادِمَتِهَا وَلَا يَفْتَرَضُ لَهَا كَثْرَةُ خَادِمٍ
 وَاحِدٍ) وَدُخَى زَوْجٍ أَوْ زَرِينَةٍ غَنَى أَوْ لَدِينِي وَقَتَدَهُ زَوْجُهُ سَنَكَ خَادِمَتِكَ نَفَقَةٍ سِي
 فَرَضٍ أَوَّلُورِ بِرِخَادِمَتِكَ زِيَادَةً نَفَقَةٍ سِي فَرَضٍ أَوَّلُمَازِ (فَعَلِيَّةٌ أَنْ يَسْكُنَهَا فِي دَارٍ
 مَفْرُودَةٍ لَيْسَ فِيهَا أَحَدٌ مِنْ أَهْلِهَا إِلَّا أَنْ تَخْتَارَ ذَلِكَ) زَوْجٍ أَوْ زَرِينَةٍ لَزَامٍ مَدْرَكَةٍ
 زَوْجَةٍ سَنَى بِرِ دَارَةٍ اسْكَاَنِ أَيْلِيَةٍ كَهْ أَوْلَادَةٍ زَوْجَكَ أَقْرَبَ اسْتَدْنِ بِرِ كَيْمَسَةٍ
 أَوَّلِيَةٍ مَكْرٍ زَوْجَةٍ آتَى اخْتِيَارِ أَيْلِيَةٍ (وَأَنْ كَانَ لَهُ وَلَدٌ مِنْ غَيْرِهَا فَلَيْسَ لَهُ أَنْ يَسْكُنَهَا
 مَعَهَا) أَكْرَ زَوْجَكَ دِيكَرَ عَوْرَتِنْدَنِ بِرِ وَلَدِي أَوَّلَسَهْ زَوْجٍ إِيجُونِ زَوْجَةٍ سِيلَهْ
 بِيلَهْ أَوَّلِ وَلَدِي اسْكَاَنِ ائْتَمَكَ أَوَّلُمَدِي (وَلِلزَّوْجِ أَنْ يَمْنَعَ وَالِدِيَهَا وَوَلَدَهَا مِنْ غَيْرِهِ
 وَأَهْلَهَا مِنْ الدَّخُولِ عَلَيْهَا وَلَا يَمْنَعُ عَنْ النَّظَرِ إِلَيْهَا وَكَلَامِهَا إِي وَتِ اخْتَارَ) وَدُخَى
 زَوْجٍ إِيجُونِ زَوْجَةٍ أَنْتَ أَنْتَ وَبَابَاسِي وَدِيكَرَ ارْنَدَنِ أَوْلَانِ وَلَدِنِي وَزَوْجَةٍ نَكْ
 أَقْرَبَ اسْتَدْنِ زَوْجَةٍ دُخُولِنِ مَنَعَ ائْتَمَكَ أَوَّلِيَجِيدَرِ زَوْجَةٍ سِيلَهْ نَظَرْدَنِ
 وَزَوْجَةٍ أَيْلَهْ كَلَامَدَنِ بُونَلَرِي مَنَعَ ائِلِيَةٍ مَنَ قَنَنِي وَتِ اخْتِيَارِ ائِدِرْلَرَسَهْ
 (وَمِنْ أَعْصَرَ بِنَفَقَةٍ أَمْرَأَتُهُ لَمْ يَفْرُقْ بَيْنَهُمَا وَيَقَالُ لَهَا اسْتَدْنِي عَلَيْهَا) بِرِ كَيْمَسَةٍ
 فَقِيرٍ أَوَّلُوبِ عَوْرَتِنِكَ نَفَقَةٍ سَنَهْ مَقْتَدَرِ أَوَّلَسَهْ بَيْنَلَرِي تَفْرِيقِ أَوَّلُمَازِ
 زَوْجَةٍ سِيلَهْ دِينَ لُورَكَهْ بَوْرَجِ ائِدُوبِ وَزَوْجَكَ أَوْ زَرِينَهْ حَوَالَهْ ائِلَهْ
 (وَإِذَا غَابَ الرَّجُلُ وَلَهُ مَالٌ فِي يَدِ رَجُلٍ وَهُوَ مُعْتَرِفٌ بِهِ بِالزَّوْجِيَّةِ فَرَضَ الْقَاضِي
 مِنْ ذَلِكَ الْمَالِ نَفَقَةَ لَزَوْجَةِ الْغَائِبِ وَأَوْلَادِهِ الصَّغَارِ وَوَالِدِيَهُ وَيَأْخُذُ
 مِنْهَا وَكَفِيلًا بِهَا وَلَا يَقْضَى بِنَفَقَةٍ فِي مَالِ الْغَائِبِ إِلَّا لَهُؤُلَاءِ) وَقْتَاكَ
 رَجُلٍ غَائِبٍ أَوَّلُوبِ حَالِبُوكَهْ أَوَّلِ رَجُلٍ إِيجُونِ دِيكَرَ رَجُلٍ عَزْدَنَدَهْ
 مَالِ أَوَّلِيَجِيدَرِ وَمَالِي وَزَوْجَتِي دَهْ أَقْرَارِ ائِدِيَجِيدَرِ بِوَصُورْتَدَهْ قَاضِي
 أَوَّلِ مَالْدَنِ غَائِبِكَ زَوْجَةٍ سِي إِيجُونِ نَفَقَةٍ تَقْدِيرِ ائِدَرِ وَغَائِبِكَ أَوْلَادِ صَغَارِي
 وَأَنْتَ وَبَابَاسِي إِيجُونِ نَفَقَةٍ تَقْدِيرِ ائِدَرِ ذَكَرِ أَوْلَانِ طَائِفَهْ دَنِ غَيْرِي سِي إِيجُونِ
 غَائِبِكَ مَالْدَنَدَهْ نَفَقَةٍ ائِلَهْ حَكَمِ أَوَّلُمَازِ (فَإِذَا قَضَى الْقَاضِي لَهَا بِنَفَقَةِ الْأَعْسَارِ
 ثُمَّ أَيْسَرَ وَخَاصَمْتَهُ إِلَى الْقَاضِي يَتِمُّ لَهَا نَفَقَةُ الْمَوْسَرِ) وَقْتَاكَ زَوْجَةٍ إِيجُونِ
 قَاضِي فَقِيرٍ لَرِ نَفَقَةٍ سِيلَهْ حَكَمِ ائِدَهْ بَعْدَهْ زَوْجٍ غَنَى أَوَّلُوبِ وَزَوْجَةٍ سِي خُصُومَتِ
 ائِدُوبِ قَاضِي دَنِ يَكَا مَرَا جَعَتِ ائِلَسَهْ لَرِ زَوْجٍ زَوْجَةٍ إِيجُونِ غَنِيْلِكَ نَفَقَةٍ سَنَى

اتمام ایدر (و اذا مضت مدة لم ينفق الزوج عايلها وطايبته بذلك فلا شيء لها
الا ان يكون الفاضى قضى لها بالنفقة او صالحت الزوج على مقدارها فيقضى
لها بنفقة ماضى) وقتا که بر مدت کچسه که اول مدته زوج زوجه اوزرينه
انفاق ايلمدى حالبو که انفاق ايله زوجه زوجنى مطالبه ايلسه اول زوجه ايچون
بر نسنه يوقدر مکر قاضى اول عورت ايچون نفقه ايله حکم ايتمش اوله ياخود
زوجه سى زوجنى نفقه نك . مقدارى اوزرينه مصالحه ايدى پس بوصورته
زوجه ايچون مامضانك نفقه سيله حکم اولنور (فان مات الزوج بعد ما قضى عايله
بالنفقة لها ومضت الشهور لم ينفق سقطت النفقة) اکر زوجه سيچون زوج
اوزرينه نفقه ايله حکم اولنور قد نصکره زوج وفات ايلسه حالبو که انفاق اولنميه رق
بر قاج آى مرور ايلسه نفقه ساقط اولور (وان اساقها نفقة سنة ثم مات لم يسترجع
منها شيئا وقال محمد رحمه الله تحتسب لها نفقة ماضى وما بقى فللزوجة) اکر زوج
زوجه يه بر سنه نك نفقه سنى تعجيل ايلسه يعنى بشينا اعطا ايلسه بعده زوج فوت
اولسه نفقه دن بر نسنه رجوع اولنماز امام محمد رحمه الله بيورديلر که زوجه
ايچون مامضانك نفقه سى حساب اولنوب باقى زوج ايچوندر (و اذا تزوج
العبد حرته فنفقتها دين عليه يباع فيها) وقتا که عبد بر حره نى تزوج ايليه اول
حره نك نفقه سى عبد اوزرينه ديندر نفقه مقابله سنده بيع اولنور (۳)
(و اذا تزوج الرجل امة فبوائها موليها معه منزلا فعليه نفقتها وان لم يبوأها فلا نفقة
لها) وقتا که رجل بر جاريه تزوج ايدوب پس جاريه نك مولا سى جاريه يه
رجل ايله بيله بر منزل حاضر لسه رجل اوزرينه اول جاريه نك نفقه سى
لازم اولورا اکر جاريه نك مولا سى جاريه يه زوجيله برابر منزل حاضر لمزسه
جاريه نك نفقه سى زوجنه لازم اولماز (ونفقة الاولاد الصغار على الاب
لا يشار که فيها احد کما لا يشار که فى نفقة الزوجة احد) ودخى اولاد
صغارك نفقه سى بابالرى اوزرينه در واول نفقه ده اکا بر کيمسه مشارک
اولماز زوجه سنى نفقه سنده اکا بر کيمسه شريك اولمدينى کي (فان كان
الصغير رضيعا فليس الام ان ترضعه ويستأجر له الاب من ترضعه عندها
فان استأجرها وهى زوجته او معتدة منه لترضع ولدها لم يجز) اکر ولد صغير
سود امر اولسه پس اناسى آنى امر ر مکه جبر اولنماز اول صغيرك باباسى

(۳) ذکر اولنان
حکم مولا سنى
اذنيه عبد تزوج
ايلديکي وقتسه
جریان ايدر اکر
عبدك تزوجنه
مولا سنى اذنى تعلق
ايلمزسه حره نك
نفقه سى عبد اوزرينه
دين اوليوب وعبد
نفقه مقابله سنده بيع
اولنماز سنده

صغیری کندی اناسی عندندہ امزرمک ایچون برسود آنا استیجار ایدر
اکر اب ولدینی امزرمک ایچون ولدک اناسنی استیجار ایلسه حالبوکه اول
ولدک اناسی اول ابک زوجه سی یاخود معتده سیدر جائز اولماز (وان انقضت
عدتها واستأجرها علی ارضاعه جاز فان قال الاب لا استأجرها وجاء الاب بغيرها
ورضیت الام بمثل اجرة الاجنبیة كانت الام احق به وان طلبت زیادة لم یحجر
الزوج علیها) وقتا که عورتک عدتی تمام اولوب ولدک پدری امزرمک اوزرینه
اول عورتی استیجار ایلسه جائز اولور پس ولدک پدری دیسه که بن اول عورتی
استیجار ایتیم و غیری عورت کتور سه اول ولدک اناسی اجنبیه نک اجر تنک مثلته
راضی اولسه اناسی ولدینه زیاده لایق اولور اکر اناسی زیاده طلب ایدر سه
زوج زیاده اوزرینه جبر اولماز (ونفقة الصغیر واجبة علی ابیه وجده وان خالقه
فی دینه کما یجب نفقة الزوجة علی الزوج وان خالفته فی دینه) ودخی صغیر اولان
ولدک نفقه سی باباسی و دده سی اوزرینه واجبدر هرچن ولد دینده مخالفت
ایدر سه ده زوجه نک نفقه سی زوج اوزرینه واجب اولدینی کبی هرچن زوجه
دینده مخالفت ایلدیه ده (واذا وقعت الفرقة بین الزوجین فالام احق
بالولد فان لم تکن له ام فام الام اولی من ام الاب فان تکن له ام الام فام الاب
اولی من الاخوات فان لم تکن له جدة فالاخوات اولی من العمات والخاللات)
وقتا که زوجین بیتنده موت ایله یاخود آخر نسنه ایله فرقت واقع اوله
اناسی ولدینه الیقدر پس ولدک اناسی اولماز سه اناسنک اناسی باباسنک اناسندن
اولادر واکر اناسنک اناسی اولماز سه باباسنک اناسی اخواتدن اولادر واکر
اول ولدک جده سی اولماز سه قز قز نداشلی خاله و تیزه لرندن اولادر
(وتقدم الاخت من الام والاب ثم الاخت من الام ثم الاخت من الاب
ثم الخالات اولی من العمات ینزلن کما ینزل الاخوات) ودخی بابا وانا بر قز
قز نداش تقدیم اولنور بعده انابر قز قز نداش تقدیم اولنور بعده بابا بر قز
قز نداش تقدیم اولنور بعده ولدک تیزه لری خاله لرندن اولی در تیزه لری
تنزیل اولنور قیز قز نداشلی تنزیل اولنور دینی کبی (ثم العمات
ینزلن كذلك) بعده خاله لر قز قز نداشلی کبی تنزیل اولنور لر یعنی انا
وبابا بر خاله انابر خاله اوزرینه تقدیم اولنور وانا بر خاله بابا بر خاله اوزرینه
تقدیم اولنور (وکل من تزوجت من هؤلاء سقط حقها الا لجدة ان کان

زوجها الجدة) ذکر اولنان طائفه دن اول عورت که تزوج ایلیه حق حضانه سی
ساقط اولور لکن اگر جده نك زوجی جدا اولور سهینه حق حضانه ساقط اولماز
(فان لم یکن للصبی امرأة من اهله واختصم فیہ الرجال فاولیهم به اقر بهم تعصیبا)
اگر صیینك اهلندن بر عورت بولمیبوب و اول صبی حقنده رجلا ر اختصام
ایلسه لر یس صبی به اولی اولان عصبه جهتمدن انلرك اقر بیدر یعنی صیینك
عمیسی دایسندن اولادر (والام والجدة احق بالغلام حتی یاكل وحده ویشرب
وحده ویلبس وحده ویستنجی وحده وبالجارية حتی تحيض) اناسی ونه سی
اوغلانه ایقدر یالکزییوب وایچوب وکیوب واستنجایلیه نه دك وجاریه به اناسی
وننه سی ایقدر حیض کوره نه قدر (ومن سوی الام والجدة احق بالجارية حتی
تبلغ حدائشتمی) ودخی انا ایله نه نك ماعداسی قز چو جو غنه ایقدر اشتها
ایدر حده بالغ اولانه دك (والامة اذا اعتقها مولیها وام الولد اذا اعتقت
فی حق الولد كالحره) وقتا که جاریه بی مولاسی آزاد ایلیه وام ولد آزاد اولنه
بونلر ولد حقنده حره مثل اولدر (ولیس للامة وام الولد قبل العتق حق فی الولد)
جاریه وام ولد ایچون قبل العتق ولده حقلری یوقدر (والذمية احق
بالولد مالم یعقل الا دیان ولم یخف علیه ان یألف الکفر) ودخی ذمیه اولان
عورت ولدینه ایقدر مادامکه دینلری تعقل ایلمز وانك اوزرینه کفر
ایله الفت خوف اولتماز (واذا ارادت المطلقة ان تخرج بولدها من المصر
فلیس لها ذلك الا ان تخرج به الی وطنها الذی کان الزوج تزوجها فیه)
وقتا که مطلقه اولان خاتون ولدیه مصر دن چیقمق مراد ایلیه اول
عورت ایچون بوکارخصت یوقدر مکر عورت ولد ایله بروطندن یکا
خروج ایلیه که زوج اول عورتی اول وطنده تزوج ایتمش اوله (وعلى
الرجل ان ینفق على ابویه واجداده وجداته اذا کانوا فقراء وان خالفوه
فی دینه) ودخی اناسی وباباسی وننه لر ی وده لر ی اوزرینه اتفاق ایتمک
رجل اوزرینه لازم اولور بو طائفه فقرا اولدقلری وقتده هرچن بونلر
رجله دینده مخالفت ایدر لر ایسه ده (ولایجب النفقة مع اختلاف الدینین
الا لزوجة والابوین والاجداد والجدات والولد وولد الولد) ایکی دینك
اختلافیه برابر نفقه واجب اولماز لکن زوجه وانا وبابا واجداد وجدات

وولد وولدك ولدى بوذكر اولنالنر ايچون دينك اختلافيله بيله نفقه واجب
 اولور (ولا يشارك الولد في نفقة ابويه احد) ودخى انا وباباسنك نفقه سنده
 ولده بر كيمسه شريك اولماز (والنفقة لكل ذي رحم محرم اذا كان فقيرا
 صغيرا او كانت امرأة بالغة فقيرة او كان ذكر ازمنا او اعمى فقيرا يجب ذلك
 على مقدار الميراث) ودخى دى رحم محرم ايچون فقير اولوب صغير اولدينى
 وقتده ياخود امراه بالغة فقيره اولورسه ياخود كوتورم مذكر اولورسه
 ياخود اعمى اولدينى حالده فقير اولورسه بوذكر اولنان طائفه ايچون ميراثك
 مقدارى اوزرينه نفقه واجب اولور (ويجب نفقة الابنة البالغة والابن
 البالغ الزمن على ابويهما اثلاثا على الاب الثلثان وعلى الام الثلث) بالغه اولان
 قزك وبالع اولوب كوتورم اولان ابنك نفقه لرى انالرى وبابالرى اوزرينه
 اثلاثا واجب اولور اب اوزرينه ثلثان ام اوزرينه ثلث لازم اولور
 (ولا تجب نفقتهم مع اختلاف الدين) ودخى دينك اختلافيله بيله ذوى
 الارحامك نفقه سى واجب اولماز (ولا تجب النفقة على الفقير) ودخى فقير
 اوزرينه نفقه واجب اولماز يعنى غنى اوزرينه لازم اولور (واذا كان للابن
 الغائب مال قضى فيه بنفقة ابويه) وقتا كه ابن غائب ايچون مال اوله اول
 ماله اناسى وباباسنك نفقه لرياه حكم اولنور (واذا باع ابوه متاعه في نفقته
 جاز عندناي خيفة رحمة الله وان باع العقار لم يحجز) وقتا كه غائب اولان
 ابنك متاعنى غائبك پدرى كندى نفقه سنده بيع ايليه امام اعظم رحمة الله
 عندنده جائز اولوروا كر پدرى غائبك عقارىنى بيع ايلسه جائز اولماز (واذا كان
 للابن الغائب مال في يد ابويه فانفق منه لم يضمنا) وقتا كه غائب اولان ابن
 ايچون اناسى وباباسى عندنده مال اولوب وآنلر اول مالدين اتفاق ايلسه لر
 ضامن اولمازلر (وان كان له مال في يد الاجنبي فانفق عايهما بغير اذن القاضى
 ضمن) اكر غائب اولان ابن ايچون اجنبي يدنده مال اولوب پس اول
 اجنبي غائبك اناسى وباباسى اوزرينه اول مالدين اتفاق ايلسه حالبو كه
 قاضينك اذنى تعلق ايتماشدر اجنبي به ضمان لازم كلور (واذا قضى القاضى
 للولد والوالدين وذوى الارحام بالنفقة فمضت مدة سقطت الا ان يأذن القاضى
 بالاستدانة عليه) وقتا كه قاضى ولدو والدين وذوى الارحام ايچون نفقه

ایله حکم ایلیه پس بر مدت کچسه نفقه ساقط اولور مکر قاضی استدانه ایله اذن ویره بوسورتده بورج ایدوب اول غائب اوزرینه حواله ایدر لر (وعلى المولى ان ينفق على عبده وامته فان امتنع وكان لهما كسب اكتسبا وانفقا وان لم يكن لهما كسب اجبر المولى على بيعهما عند ابى يوسف ومحمد رحمهما الله) ودخی کوله وجاریه سی اوزرینه اتفاق ایتک مولالری اوزرینه لازمدر پس اگر مولالری انفاقدن امتناع ایدوب حالبوکه آنلر ایچون کسبه قدرت اولسه کسب ایدوب وکندولره اتفاق ایدر لر و اگر کسبه مقتدر اولمدیلر سه امام ابی یوسف و امام محمد رحمهما الله عندلر نده آنلری بیع ایتک اوزرینه مولالری جبر اولنور

کتاب العتاق

بو کتاب عتقه دائر اولان مسائل بیاننده در (العتق يقع من الحر العاقل البالغ فى ملكه) عاقل و بالغ اولان حر دن ملککنده اولدینی حالده عتق واقع اولور (واذا قال لعبده وامته انت حر او معتق او محرر او قد حررتك او اعتقتك فقد عتق نوى المولى به العتق او لم ينو) وقتا که کوله یا خود جاریه سی ایچون ذکر اولنان الفاظی دیسه عتق واقع اولور بونلر ایله عتقه نیت ایتسون یا خود ایتسون (و كذلك اذا قال رأسك حر او وجهك حر او رقبتك حر او بدنك حر) وقتا که ذکر اولنان اعضایی ذکر ایلیه ینه ماسبق مثللو آزاد اولور (او قال للامة فرجك حر) یا خود جاریه سنه فرجك حر دیسه عتق واقع اولور (وان قال لاملك لى عليك ونوى به الحرية عتق وان لم ينو لم يعتق وكذلك كنيات العتق) اگر مولی کوله سنه دیسه که بنم ایچون سنك اوزر کده ملك اولمدی اگر بوسوز ایله عتقه نیت ایدر سه آزاد اولنور اگر نیت ایتمز سه آزاد اولنماز دخی عتقك الفاظ کنایاتی بومثللو در (وان قال لاسلطان لى عليك ونوى به العتق لم يعتق) اگر دیسه که بنم ایچون سنك اوزر کده سلطانلق اولمدی وبوسوز ایله عتقه نیت ایلسه آزاد اولنماز زیرا عتقده بوقول عادت اولماشدر (وان قال هذا ابني وثبت على ذلك او قال هذا مولاي عتق) اگر مولاسی کوله سنه دیسه که شو بنم او غلومدر وبوقول اوزرینه ثابت اولسه یعنی مولانك مثیلله کوله نك مثلی مولود اولمسی ثابت اولسه یا خود شو بنم مولامدر

دیسہ کولہ آزاد اولور (وان قال یا اخی او یا بنی لم یعتق) ا کر کولہ سنہ یا اخی
یا خود یا بنی دیوندا ایلسہ کولہ آزاد اولماز (وان قال لغلّام لا یولد مثله بمثله هذا
ابنی عتق علیه فی قول ابی حنیفة رحمہ اللہ) ا کر مولاسی بر غلام ایچون هذا
ابنی دیوندا ایلسہ کہ اول غلامک مثلی مولانک مثلیله مولود اولماز بوضورتده
امام اعظم حضر تدرینہ کورہ اول کولہ آزاد اولور (واذا قال للامة انت طالق
ینوی به الحریة لم تعتق) ا کر جاریہ یہ دیسہ کہ طالق سک وبوسوز ایله حریتہ
نیت ایلسہ آزاد اولماز (وان قال لعبدہ انت مثل الحر لم یعتق) ا کر کولہ سنہ
دیسہ کہ سن حر مثل و سک بوسوز ایله آزاد اولماز (وان قال ما انت الا حر عتق)
ا کر ذکر اولنان کلامی دیسہ آزاد اولور (واذا ملک الرجل ذارحم محرّم منه
عتق علیه) وقتا کہ رجل محرمندن برکیمسہ یہ مالک اولہ رجلک علیہنہ آزاد
اولور (واذا اعتق المولی بعض عبده عتق ذلك البعض ویسعی فی بقية قيمته لمولاه
عند ابی حنیفة رحمہ اللہ ولا یعتق کله) وقتا کہ مولی کولہ سنک بعضیسنی
آزاد ایلسہ اول بعض آزاد اولور و قیمتک بقیہ سنده مولاسی ایچون سعی
ایدر امام اعظم حضر تدری عندندہ (۲) کلیسی آزاد اولماز (وقالا یعتق کله)
امامین بیوردیلر کہ کلیسی آزاد اولور (واذا کان العبد بین شریکین فاعتق
احدهما نصیبه عتق فان کان المعتق موسرا فشریکه عند ابی حنیفة رحمہ اللہ
بالخیار ان شاء اعتق نصیبه وان شاء ضمن شریکه قیمۃ نصیبه وان شاء
استسعی العبد) وقتا کہ ایکی شریک بینندہ برعبد اولوب پس شریکک
بری کندی نصیبی آزاد ایلسہ آزاد اولور ا کر معتق غنی اولور ایسہ
امام اعظم رحمہ اللہ عندندہ شریکی مخیردر دیلرسہ کندی نصیبی اعتاق ایدر
وا کر دیلرسہ کندی نصیبک قیمتنی شریکنہ ضمان چکدیرر وا کر دیلرسہ
کولہ نک س معنی طلب ایدر (وان کان المعتق معسرا فالشریک بالخیار
ان شاء اعتق وان شاء استسعی العبد) ا کر معتق فقیر اولور سہ شریکی
مخیردر دیلرسہ آزاد ایدر وا کر دیلرسہ عبددن سعی ایتک طلب ایدر (وقال
ابو یوسف ومحمد رحمہما اللہ لیس له الا الضمان مع الیسار والسعیۃ مع الاعسار)
ودخی امام ابی یوسف وامام محمد بیوردیلر کہ شریک ایچون اولمدی انجق
غنی اولور سہ ضمان چکدیرمک فقیر اولور سہ سعی ایتدیرمک اولدی

(۲) یعنی کولہ اجر تیلہ
سعی ایدوب کندی
قیمتنی مولاسنہ اعطا
ایدر

(و اذا اشترى الرجلان ابن احدهما عتق نصيب الاب ولا ضمان عليه عند
 ابى حنيفة رحمه الله وكذلك ان ورناء فالشريك بالخيار ان شاء اعتق نصيبه
 وان شاء استسمى العبد) وقتا که ايکي رجل کند و لردن بريسنگ او غانی
 اشترا ايلسه لر ابک نصیبی آزاد اولور امام اعظم رحمه الله عنده اب اوزرينه
 ضمان لازم اولماز دخی ايکي رجل ايکيسندن بريسنگ ابنه وارث اولسه لر
 ينه حکم ماسبق مثلودر پس شريك بخيردر ا کرديلر سه نصیبی آزاد ايدر
 واکر ديلر سه کوله بی سعی ايتديرر (و اذا شهد کل واحد من الشريکین
 علی الآخر بالحرية عتق کله وسعی العبد لکل واحد منهما فی نصيبه موسرين
 کانا او معسرین عند ابی حنيفة رحمه الله) وقتا که ايکي شريکدن هر برلری
 آخر اوزرينه حریت ايله شهادت ايلسه لر کوله نک کليسی آزاد اولور
 وهر برلرينک نصيبنده کوله سعی ايدر امام اعظم رحمه الله عنده اول ايکي شريك
 فقير اولسو نلر يا خود غنی اولسو نلر (و قالان کانا موسرين فلا سعاية عليه وان کانا
 معسرین سعی لهما وان کان احدهما موسرا والاخر معسرا سعی للموسر
 ولا سعی للمعسر) ودخی امامین رحمهما الله بيورديلر که اول ايکي شريك غنی
 اولور لر سه کوله اوزرينه سعایت لازم اولماز واکر ايکيسیده فقير اولور لر سه
 کوله ايکيسي ايچون سعی ايدرواکر بری غنی و آخر فقير اولور سه غنی ايچون کوله
 سعی ايدرو فقير ايچون سعی ايتمز (ومن اعتق عبد الوجه الله تعالى اوللشيطان
 اوللصنم عتق) ودخی برکيمسه برکوله بی الله تعالى ايچون يا خود شيطان ايچون
 يا خود صنم ايچون آزاد ايلسه عتق واقع اولور (۲) (و عتق المکره والسکران واقع)
 ودخی مکره اولان کيمسه نک و سرخوش اولان کيمسه نک عتقی واقعدر
 (و اذا اضاف العتق الى ملک او الشرط صح کما يصح فی الطلاق) وقتا که
 برکيمسه عتقی بر ملک يا خود شرطه نسبت ايله صحيح اولور طلاقده
 صحيح اولدینی مثللو (و اذا خرج عبد من دار الحرب الينا مسلما عتق)
 وقتا که دار حربدن دار اسلامه برکوله مسلم اولدینی حالده خروج ايله آزاد
 اولمش اولور (و اذا عتق جارية حاملة عتق حملها ايضا) وقتا که مولاسی
 حامل اولان جاريه بی آزاد ايله جاريه کبی حمليده آزاد اولور (وان عتق
 الحمل خاصة عتق الحمل ولم يعتق الام) اکر مولاسی خاصة حملي آزاد

(۲) لکن شیطان
 یا خود صنم ايچون
 کوله آزاد ايلسه
 کفره واصل اولور
 ديمشله

ایلسه حمل آزاد اولوب اناسی آزاد اولماز (واذا اعتق العبد علی مال فقبل العبد عتق ولزمه ذلك المال) وقتا که مولاسی کوله سنی بر مقدار مال اوزرینه آزاد ایدوب پس کوله دخی قبول ایلسه آزاد اولور و اول کوله یه اول مال لازم کلور (واذا قال اذا ادیت الی الف درهم فانت حر صح عتقه وصار ماذونا فان حضر المال اجبره الحاکم علی قبضه فاذا قبض عتق العبد) وقتا که کوله یه دیسه که اکر بکا بیک درهم ادا ایدر سه ک حر س ک بوضورتده عتقی صحیح اولوب و کوله ماذون اولور پس مالی کوله حاضر قیلسه حاکم مالی قبض ایتک اوزرینه مولایه جبر ایدر مولامالی قبض ایلدیکی وقتده کوله آزاد اولور (وولد الامة من مولیها حر) ودخی جاریه نک ولدی کندی مولاسندن اولور سه حر در (وولدها من الغیر مملوک لسیدها) دخی جاریه نک ولدی مولاسنک غیر یسندن اولور سه اول ولد مولانک مملوکیدر (وولد الحره من العبد حر والله اعلم) ودخی حره اولان خاتونک ولدی کوله دن اولدینی حالد حر در زیرا ولد خیر الابوینه تابعدر

باب التدبیر

بواب مملوکی مدبر قیل مقلغه دائر اولان مسائل بیاننده در (واذا قال المولی لمملوکه اذا مت فانت حر اوانت حر عن دبر منی اوانت حر من بعد موتی اوانت مدبر او قد دبر تک فقد صار مدبرا لایحوز بیعه ولا هبته) وقتا که مولی مملو کنه دیسه که بن اولدیکم وقتده سن حر س ک یا خود بند نصکره حر س ک یا خود دیسه که سن مدبر س ک یا خود دیسه که بن سنی مدبر قیلدم بوضورتلرده کوله مدبر اولمش اولور انی بیع ایتک و هبه ایتک جائز اولماز (وللمولی ان یستخدمه ویواجره) مدبر اولان کوله یه خدمت ایتدیر مک و اجاره یه ویر مک مولاسی ایچون اولیجیدر (وان کانت امة وله ان یطئها وان یزوجها) اکر مدبر اولان مملوک تجاریه اولور سه اول مدبره نی وطی ایتک و آخره تزویج ایتک مولاسی ایچون اولیجیدر (واذا مات المولی عتق المدبر من ثلث ماله ان خرج من الثلث وان لم یکن له مال غیره سمی فی ثلثی قیمته وان کان علی المولی دین سمی فی جمیع قیمته لغرمائه) وقتا که مولی فوت اوله مدبر مولانک مالنک ثلثندن آزاد اولور اکر مدبر ثلثندن

چیقارسه واکر مولی ایچون مدبردن غیری مال اولمازسه قیمتک ایکی ثلثده
سعی ایدر واکر مولی اوزرنده دین اولسه اول مدبر بورجلولر ایچون
قیمتک جیمیسنده سعی ایدر (وولد المدبرة مدبر) ودخی مدبر اولان
جاریه نك ولدی مدبردر (فان علق التدبیر بموته علی صفة مثل ان یقول
ان مت من مرضی هذا اوفی سفری هذا اومن مرضی کذا فلیس بمدبر
یحوز بیعه) اکر تدبیری برصفت اوزرینه اولان موته تعلیق ایلسه مثلا
اگر شو مرضمدن اولورسه یاخود شو سفرده یاخود شو مرضدن اولورسه م
دیمک مثللو بوصورتلرده اول کوله مدبردکلدر بیعی جائز اولور (فان مات
المولی علی الصفة التي ذکرها عتق کما یتقی المدبر) پس مولی ذکر ایلدیکی
صفت اوزرینه فوت اولسه مدبر آزاد اولدینی کبی اول کوله آزاد اولور

باب الاستیلاذ

بواب استیلاذ دائر اولان مسائل بیاننده در (اذا ولدت امة من مولیها
فقد صار ام ولد له لایحوز بیعها ولا تملیکها) وقتاکه جاریه سیدندن ولد کتورسه
سیدینک ام ولدی اولور انی بیع ایتک و آخره تملیک ایتک جائز اولماز
(وله وطئها واستخدامها واجارتها وتزویجها) ودخی سیدایچون ام ولدی
وطئ ایتک و خدمت ایتدیرمک واجاره وانی آخره تزویج ایتک اولیجیدر
(ولا یثبت نسب ولدها الا ان یعترف به وان جاءت بعد ذلك بولد ثبت نسبه
بغیر اقرار منه) ودخی ام ولدک ولدینک نسبی ثابت اولماز مکر انی مولاسی
اقرار ایلیه اکر مولی ولدی اقرار ایلدکدن صکره ام ولد بردخی ولد
کتورسه بلا اقرار نسب ثابت اولور (وان نفاه ینفی بقوله) اکر سید
ولدی نفی ایدرسه کندی قولیله نفی اولنور (وان زوجها فجأت بولد
فهو فی حکم امه) اکر سید ام ولدی آخره تزویج ایدوب پس ام ولد
بردخی ولد کتورسه اول ولد اناسی حکمنده در (واذا مات المولی
عتقت من جمیع ماله ولا تلزمها السعیة للغرماء اذا کان علی المولی دین)
وقتاکه مولی فوت اوله ام ولد مولانک جمیع مالندن آزاد اولور
ومولی اوزرنده دین اولدینی وقتده بورجلولر ایچون ام ولده سعی
ایتک لازم اولماز (واذا وطئ الرجل امة غیره بنکاح فولدت منه

ملكها صارت ام ولد له) وقتا كه رجل نكاح ايله غير يسمنك جاريه سنى و طىء
ايلد كده پس اول جاريه رجلى دن بر ولد كتور سه بعده رجل اول جاريه يه مالك اولسه
اول جاريه اول رجل ايچون اولكى ولد سبيله ام ولد اولور (واذا وطىء الاب
جارية ابنه فجاءت بولد فادعاه ثبت نسبه وصارت ام ولد له وعليه قيمتها وليس
عليه عقرها ولا قيمة ولدها) وقتا كه اب او غلنك جاريه سنى و طىء ايلد كده پس
جاريه بر ولد كتور سه واب ولدى دعوى ايلسه ولدك نسبي ثابت اولور واب
ايچون اول جاريه ام ولد اولور واب اوزرينه جاريه نك قيمتى لازم كلور
جاريه نك عقرى و ولد نك قيمتى اب اوزرينه لازم اولماز (واذا وطىء ابو الاب
مع بقاء الاب لم يثبت النسب واذا كان الاب ميتا ثبت النسب من الجدة كما ثبت
من الاب) وقتا كه ابك بقاسيله بيله اب الاب و طىء ايلسه نسب ثابت اولماز
وقتا كه اب ميت اوله دده دن نسب ثابت اولور ابدن ثابت اولدني كى
(واذا كانت الجارية بين شريكين فجاءت بولد فادعاه احدهما ثبت نسبه وصارت
ام ولد له وعليه نصف عقرها ونصف قيمتها وليس عليه من قيمة ولدها شئ)
وقتا كه ايكي شريك بيننده بر جاريه اولوب و اول جاريه بر ولد كتور سه
و اول ولدى ايكي شريك دن برى دعوى ايلسه نسب ثابت اولور و آنك ايچون
ام ولد اولور و آنك اوزرينه جاريه نك نصف عقرى و نصف قيمتى
لازم اولور جاريه نك ولد نك قيمتدن بر نسبه لازم اولماز (فان ادعياه
معاً ثبت نسبه منهما وكانت ام ولد لهما وعلى كل واحد منهما نصف العقر
قصاصاً بماله على الآخر ويرث الابن من كل واحد منهما ميراث ابن كامل
ويرثان منه ميراث اب واحد) اكر ايكي شريك مشترك اولان جاريه نك
ولدني بر لكده دعوى ايلسه ولدك نسبي ايكي سندن ثابت اولور و ايكي
شريك دن هر بر لرلى اوزرينه نصف عقر لازم اولور برى آخر اوزرنده
اولانه تقاص ايدر و ابن بونلردن هر بر لرندن ابن كامل ميراثنه وارث
اولور و ايكي شريك اول ولدن اب واحد ميراثنه وارث اولور لر
(واذا وطىء المولى جارية مكاتبه فجاءت بولد فادعاه فان صدقه المكاتب يثبت نسب
الولد منه وكان عليه عقرها وقيمة ولدها ولا نصير ام ولد له وان كذبه فى النسب
لم يثبت نسبه من المولى) وقتا كه مولى مكاتبك جاريه سنى و طىء ايدوب و اول

جاریه بر ولد کتور سه پس سید اول ولدی دعوی ایلسه اکر مکاتب سیدی
تصدیق ایدر سه سیددن ولدك نسبی ثابت اولور و جاریه نك عقری و ولدینك
قیمتی سید اوزرینه لازم اولور و سید ایچون اول جاریه ام ولد اولماز
واکر مکاتب مولاسنی تکذیب ایدر سه مولادن ولدك نسبی ثابت اولماز

کتاب المکاتب

بو کتاب عقد کتابته دائر اولو مسائل بیاننده در (اذاکاتب المولی عبده
اوامته علی مال شرط علیه و قبل العبد ذلک صار مکاتباً) وقتا که سید کوله سنی
یا خود جاریه سنی شرط قلنان بر مقدار مال اوزرینه عقد کتابت ایدوب و کوله
دخی قبول ایلسه مکاتب اولور (و یجوز ان یشرط الممال حالا و یجوز مؤجلاً
و منجماً) و دخی مال پشین و ویره سییه و جسته جسته ویر ملک اوزرینه شرط
قلنمق جائز اولور (و یجوز کتابه العبد الصغیر ان کان یعقل البیع و الشراء)
و دخی عبد صغیرك کتابتی جائز اولور اکر بیع و شرایی عقلی کسر ایسه
(و اذا صحت الکتابه خرج المکاتب من ید المولی و لم یخرج من ملکة) و دخی
کتابت صحیح اولدینی و قتده مکاتب سیدك یدندن خروج ایدوب ملکندن
خروج ایتمز (فیجوز له البیع و الشراء و السفر و لا یجوز له التزوج بغیر اذن المولی
و لا یهب و لا یتصدق الا بشئ یشیر و لا یتکفل) پس مکاتب ایچون بیع و شرا
و سفره کیتمک جائز اولور و مکاتب ایچون سیدك اذنی اولیه رقی تزوج جائز
اولماز و هبه و تصدق ایلیه من مکر آرنسنه اوله و بر کیمسه یه کفیل اوله ماز
(فان ولد له ولد من امته دخل فی کتابته و کان حکمه حکم ابیه و کسبه له) اکر
مکاتب ایچون کندی جاریه سنندن بر ولد اولسه مکاتبك کتابته داخل اولور
و ولدك حکمی باباسنك حکمی کیمدر و کسبی باباسی ایچوندر (و اذا زوج المولی
عبده من امته ثم کاتبهما فولدت منه ولدا دخل فی کتابتهما و کان کسبه لهما)
وقتا که سید کوله سنه جاریه سنی تزویج ایدوب بعده انلری مکاتب قیلسه پس
جاریه کوله دن بر ولد کتور سه اول ولد ایکیسنك کتابته داخل اولور
و کسبی اناسی و باباسی ایچوندر (وان وطئ المولی مکاتبته لزمه العقر)
اگر سید مکاتبه سنی وطئ ایلسه اکعقر یعنی مهر لازم اولور (وان جنی علیها
او علی ولدها لزمه ارش الجنایة) اکر سید مکاتبه اوزرینه یا خود ولدی

اوزرينه جنابت ايلسه سیده جنابتك ارشی یعنی دیتی لازم کلور (وان اتلف مالا لهاغرمه لها) اکر سیدمکاتبه نك مالنی تلف ايلسه مکاتبه ایچون بور جلو اولور (واذا اشتری المسکاتب اباه او ابنه دخل فی کتابته وان اشتری ام ولده دخل ولدها فی الکتابه ولم یجز بیعها) وقتا که مکاتب پدرنی یا خود او غنی اشترایلسه کندی کتابته داخل اولور واکرام ولدنی اشترایلسه ولدی کتابته داخل اولور وام ولدی بیع ایتمک جائز اولماز (وان اشتری ذارحم محرم منه لا ولادله لم یدخل فی کتابته عند ابی حنیفه رحمه الله) اکر مکاتب کندی ایچون ولادت اولیان محرمی اشترایلسه امام اعظم رحمه الله عندنده مکاتبك کتابته داخل اولماز (۲) (واذا عجز المسکاتب عن نجم نظر الحاکم فی حاله ان کان له دین یقبضه او مال یقدم ولم یعجل بتعجیزه وانتظر علیه الیومین والثلاثة) وقتا که مکاتب برتقسیطدن عاجز اوله حاکم آنک حالنه نظر ایدر اکر مکاتب ایچون دین اولورسه آنی قبض ایدر واکرام مال اولورسه سیدینه تقدیم ایدر تعجیز ايله حکمی تعجیل ایتمز وآنک اوزرینه ایکی و اوچ کون منتظر اولنور (فان لم یکن له وجه وطالب المولی تعجیزه عجز الحاکم وفسخ الکتابه وقال ابو یوسف رحمه الله لا یعجزه حتی یتوالی علیه نجمان) اکر مکاتب ایچون بر طریق اولمازسه وسیدی تعجیزنی طلب ایدرسه حاکم مکاتبك عجزی ايله حکم ایدر وکتابتی فسخ ایدر امام ابی یوسف رحمه الله بیوردیکه حاکم مکاتبی تعجیز ایلیمه من تا که آنک اوزرینه ایکی تقسیط تعاقب ایلیمه نه دک (واذا عجز المسکاتب عاد الی احکام الرق وکان مافی یده من الاکساب لمولاه) وقتا که مکاتب عجزنی اقرار ایلیمه رفق احکامنه عودت ایدر کسبلردن یدنده اولان نسنه مولاسی ایچوندر (واذا مات المسکاتب وله مال لم تنفسخ الکتابه وقضیت کتابته من اکسابه وحکم بعثقه فی آخر جزء من اجزاء حیوته) وقتا که مکاتب فوت اولوب حالبوکه مکاتب ایچون مال اولیجیدر بوضورتده کتابت فسخ اولماز وبدل کتابتی کسب ایلدیکی نسنه دن قضا اولنوب حیاتنک جز ئلرندن آخرکی جز ئده عقیله حکم اولنور (وان لم یتروک وفاء وترك ولدا مولودا فی کتابته سعی فی کتابه ابیه علی نجومه واذا دی حکمنا بعثق ابیه قبل موته وعثق الولد) اکر

(۲) یعنی اصول وفرو عنک غیری اولان ذی رحم محرمی اشترایلسه مکاتبك کتابته داخل اولماز شد

فوت اولان مكاتب بدل كتابته وفا ايدر ترك ايتيوب كتابتنده مولود
اولان برولد ترك ايلسه اول ولد بدرينك كتابتنده بدرينك نجومى
اوزرينه سى ايدر بدل كتابتى ادا ايلديكى صورتده بدرينك فوت اولمازدن
اول عتقيله حكم ايدرز دخی ولدك عتقيله ده حكم ايدرز (وان ترك ولدا
مشتري قيل له اما ان تؤدى الكتابة حالا والا رددت فى الرق) واکر فوت
اولان مكاتب اشترا اولمش برولد ترك ايلسه اول ولده دينلورکه يا بدل
كتابتى بوآنده ادا ايله يوق ايسه رقبته رد اولنورسك (وان كاتب المسلم
عبده على خمر او خنزير او على قيمة نفسه فالكتابة فاسدة وان ادى الخمر عتق
ولزمه ان يسمي فى قيمته ولا ينقص المسمى ويزاد عليه) اكر مسلم اولان كيمسه
كوله سنى خمر ياخود خنزير ياخود نفسنك قيمتى اوزرينه عقد كتابت
ايلسه كتابت فاسده دراکر عبد خمرى ادا ايدرسه آزاد اولور وكوله
كندى قيمتنده سى ايتكم لازم اولور مسمان نقصان اوليوب مسمى
اوزرينه زياده قلنه (وان كاتبه على حيوان غير موصوف فالكتابة جائزة)
اكر سيد كوله سنى غير موصوف اولان حيوان اوزرينه عقد كتاب ايلسه
كتابت جائدر (واذا كاتب عبديه كتابة واحدة بالف درهم جاز
وان ادا عتقا وان عجزا رد فى الرق) وقتاكه سيد ايكي كوله سنى بيك درهم
مقابله سنده بر كتابت ايله عقد كتابت ايلسه جائز اولور اكر ايكي كوله بدل
كتابتى ادا ايدرلر سى ايكي سى بيله آزاد اولورلر واکر عجزلرينى اقرار ايدرلر سى
رقبته رد اولنورلر (وان كاتبهما على ان كل واحد منهما ضامن عن الآخر
جازت الكتابة وايهما ادى عتقا ويرجع على شريكه بنصف مادی) اكر
سيد ايكي كوله سنى هر برلرى آخردن بدل كتابتى ضامن اولمق شرطى
اوزرينه عقد كتابت ايلسه كتابت جائز اولور ايكي كوله دن قنغيسى ادا
ايدرسه ايكي سنده آزاد اولورلر وشريكى اوزرينه ادا ايلديكى مالك نصفيله
رجوع ايدر (واذا عتق المولى مكاتبه عتق بعته وسقط عنه مال الكتابة)
وقتاكه سيد مكاتبى آزاد ايلسه سيدك عتقى سيبيله آزاد اولور واندن مال
كتابت ساقط اولور (واذا مات مولى المكاتب لم تنسخ الكتابة وقيل له
اد المال الى ورثة المولى على نجومه) وقتاكه مكاتبك سيدى فوت اوله عقد
كتابت فسخ اولماز واول مكاتبه دينلورکه مال كتابتى سيدك ورثه لرينه

ادا ایت جسته جسته اولمق اوزره (وان اعتقه احدا لورته لم ینفذ عتقه فان اعتقوه جمیعا عتق وسقط مال الکتابه عنه) اگر سیدی فوت اولان کوله یی ورته دن بری آزاد ایلسه عتقی نافذ اولماز اگر ورته نک جمله سی کوله یی آزاد ایلسه لر کوله آزاد اولوب وبدل کتابت اندن ساقط اولور (واذا کاتب المولی ام ولده جاز) وقتا که سید ام ولدینی مکاتبه قیلسه جائز اولور (وان مات المولی سقط مال الکتابه عنها) اگر مکاتبه اولان ام ولدک مولاسی فوت اولسه مال کتابت اندن ساقط اولور (واذا ولدت مکاتبته منه فهی بالخیار ان شاءت مضت علی الکتابه وان شاءت عجزت نفسها وصارت ام ولد له) وقتا که مکاتبه اولان جاریه سیدندن بر ولد کتوره اول جاریه مخیره در اگر دیلر سه کتابت اوزرینه کچر واکر دیلر سه عجزینی اقرار ایدوب سید ایچون ام ولد اولور (واذا کاتب مدبره جاز وان مات المولی ولا مال له والمکاتب بالخیار بین ان یسعی فی ثلثی قیمتها او جمیع مال الکتابه) وقتا که مدبر اولان کوله سنی سید کتابته عقد ایلسه جائز اولور اگر مولی فوت اولوب مالی اولسه مکاتب مخیردر قیمتک ایکی ثلثنده سعی ایدر یا خود مال کتابتک جمیع سه سنی ایدر (فان دبر مکاتبته صح التدبیر ولها الخیار ان شاءت مضت علی الکتابه وان شاءت عجزت نفسها وصارت مدبره) اگر مکاتبه اولان جاریه سنی مدبره ایلسه تدبیر صحیح اولور واول جاریه ایچون مخیرک اولیجیدر اگر دیلر سه کتابت اوزرینه کچر واکر دیلر سه عجزینی اقرار ایدوب مدبره اولور (فان مضت علی کتابتها فمات المولی ولا مال له فهی بالخیار ان شاءت سعت فی ثلثی قیمتها او سعت فی ثلثی مال الکتابه عند ابی حنیفه رحمه الله) صورت سابقه ده جاریه کتابت اوزرینه کچه پس مولی فوت اولوب حالبوکه مولی ایچون مال اولسه اول جاریه مخیره در دیلر سه قیمتک ایکی ثلثنده سعی ایدر واکر دیلر سه امام اعظم رحمه الله عندنده مال کتابتک ایکی ثلثنده سنی ایدر (واذا اعتق المکاتب عبده علی مال لم یجز وان وهب علی عوض لم یصح) وقتا که مکاتب کوله سنی مال اوزرینه آزاد ایلسه جائز اولماز واکر مکاتب کوله سنی عوض اوزرینه هبه ایلسه صحیح اولماز (وان کاتب عبده جاز وان ادی الثانی قبل ان یعتق

الاول فولاءه للمولى وان ادى بعد عتق المكاتب الاول فولاءه له والله اعلم بالصواب) اكر مكاتب كوله سنى كتابته عقد ايلسه جائز اولور اكر مكاتب ثانى مكاتب اول آزاد اول نمازدن اقدم بدل كتابتى ادا ايدرسه مكاتب ثاينك ولاسى مولى ايجوندر و اكر مكاتب اول آزاد اولندقدن صكره مكاتب ثانى بدل كتابتى ادا ايدرسه مكاتب ثاينك ولاسى مكاتب اول ايجوندر

كتاب الولاء

بوكتاب ولايه دائر اولان مسائل بياننده در (اذا عتق الرجل مملوكه فولاءه له وكذلك المرأة تعتق) وقتا كه رجل مملوكنى آزاد ايلسه مملوك ولاسى رجل ايجوندر دخى عورت رجل مملودر (وان شرط انه سائبة فالشرط باطل والولاء لمن اعتق) اكر مملوك ولاسى اولماق شرط قلنسه شرط باطلدر و ليلىك آزاد ايدن كيمسه ايجوندر (واذا ادى المكاتب الكتابة عتق وولاءه للمولى) وقتا كه مكاتب بدل كتابتى ادا ايلسه آزاد اولور مكاتبك ولاسى مولى ايجوندر (وان اعتق بعد موت المولى فولاءه لورثة المولى) اكر مكاتب مولى فوت اولدقدن صكره آزاد اولنسه انك و ليلىكى سيدك وارثلى ايجوندر (وان مات المولى عتق مدبروه وامهات اولاده وولاءهم له ومن ملك ذارحم محرم منه عتق وولاءه له) اكر سيد فوت اولورسه مدبرلى وام ولدلى آزاد اولور وبونلك ولاسى سيد ايجوندر وبر كيمسه ذى رحم محرمه مالك اولسه آزاد اولور وولاسى اول كيمسه ايجوندر (واذا تزوج عبدا لامة الاخر فاعتق مولى الامة اياها وهى حامل من العبد عتقت وعتق حملها وولاء الحمل لمولى الام لا ينتقل عنه ابدا) (۹) وقتا كه بر كوله آخرك جاريه سنى تزوج ايلسه پس جاريه نك سيدى جاريه بي آزاد ايلسه حالبو كه جاريه كوله دن حاملدر جاريه آزاد اولور وحملى دخى آزاد اولور وحملى ولايتى اناسنك سيدى ايجوندر واندن و ليلىك ابدى انتقال ايتزا كره جاريه آتى ماهدن اقلده ولد كتور رسه (وان ولدت بعد عتقها لاكثر من ستة اشهر ولدا فولاءه لمولى الام فان اعتق العبد جر ولاء ابنه وانتقل عن مولى الام الى مولى الاب) اكر جاريه آزاد اولدقدن صكره آتى ماهدن اكترده بر ولد كتوسه اول ولدك و ليلىكى اناسنك سيدى ايجوندر پس بوضورتده ولدك پدرى اولان

(۹) اذا ولدت الامة
لاقل من ستة اشهر
(شرح)

کوله آزاد اولسه اوغلنك و لاسنی جر ایدر و ولیلک امك مولا سندن ابك
 مولا سنه انتقال ایدر (ومن تزوج من العجم بمعتقه من العرب فولدت له اولادا
 فولاء ولد هالمو اليها عند ابی حنیفة و محمد رحمهما الله) و دخی عجمدن بر کیمسه
 عربدن اولان معتقه بی تزوج ایلسه پس اول معتقه ولد کتورسه اول معتقه نك
 ولدینك و لاسی امام اعظم و امام محمد رحمهما الله عندلرنده معتقه نك سیدلری
 ایچوندر (و ولاء المتاقه تعصیب) و دخی عتاقه نك و لاسی عصبه لکدر (فان كان
 للمعتق عصبه من النسب فهو اولی منه) اکر معتق ایچون نسبدن عصبه سی اولسه
 نسبدن اولان عصبه سیدندن اولادر (وان لم یکن له عصبه من النسب فیرانه
 للمعتق) اکر معتق ایچون نسبدن عصبه اولسه انك میراثی معتق ایچوندر
 (فان مات المولى ثم مات المعتق فیرانه ابی المولى دون بناته) اکر سید فوت اولوب بعده
 معتق فوت اولسه انك میراثی سیدك اوغللری ایچوندر کریمه لرینه بر نسنه یوقدر
 (ولیس للنساء نصیب من الولاء الا ما اعتقن او اعتق من اعتقن او کاتبین او کاتب من
 کاتبین او دبرن او دبرن دبرن) و دخی نسایچون ولادن نصیب یوقدر مکر انلر آزاد
 ایده لر یا خود آزاد ایلدک لری کیمسه آزاد ایلده یا خود کتایته عقد ایلده لر یا خود
 کتایته عقد ایلدک لری کیمسه عقد کتایته ایلده یا خود انلر مدبر قیلده لر یا خود مدبر
 قیلدق لری کیمسه مدبر قیلده بوضو رتدرده نسالر آنجق بوذکر اولنانلره ولی
 اولور لر (واذا ترك المولى ابنا و اولادا بن آخر فیراث المعتق للابن دون بنی الابن)
 وقتا که سید اوغلنی و آخر اوغلنك اولادر بنی ترك ایلده معتق میراثی اوغلی
 ایچوندر حفید لرینه بر نسنه یوقدر (و الولاء للکبیر (ع) و دخی ولیلک بطن
 جهتدن کیر ایچوندر (واذا سلم رجل علی ید رجل فوالاه علی ان یرثه و یعقل عنه
 او سلم علی ید غیره و والاه و الولاء صحیح و عقله علی مولا فان مات و لا وارث
 له فیرانه للمولى) وقتا که بر رجل آخر رجلك یدی اوزرنده اسلامی قبول
 ایدوب و اول رجله موالات ایلسه انك اوزرینه که رجل اکا وارث اوله
 و آندن او توری جنایتك عاقله سنی ویره یا خود غیرینك یدی اوزرنده
 اسلامی قبول ایدوب اول رجله موالات ایلسه ولاء صحیح اولور
 و عاقله سی مولا سی اوزرینه در اکر اسلامی قبول ایدن رجل فوت
 اولوب وارثی اولماز ایسه انك میراثی مولا سی ایچوندر (وان كان له وارث فهو

(۴) یعنی ولیلک
 قریب ایچوندر سید

اولی منه) اگر رجل ایچون وارث اولور سه اول وارث مولای موالاتندن
اولادر (وللمولی ان ینتقل عنه بولاءه الی غیره مالم یعقل عنه (۷) ودخی مولای
موالات ایچون رجلك ولاسنی غیر یه نقل ایتک اولیجیدر مادامکه اندن
طولای جنایتک عاقله سنی ویرماشدر (فاذا عقل عنه لم یکن ان یتحول
بولاءه) وقتاکه مولای موالات رجلدن اوتوری جنایت عاقله سنی ویره
آنک ایچون ولایله تحول اولدی (وایس لمولی العتاقة ان یوالی احدا)
(۴) ودخی مولای عتاقه ایچون برکیمسه ایله موالات ایتک اولدی

کتاب الجنایات

بو کتاب جنایاته دأر مسائل بیاننده در (القتل علی خمسة اوجه عمد وشبه
عمد وخطأ وما اجری مجری الخطأ والقتل بسبب) ودخی قتل بش وجه
اوزرینه در اولکیسی عمد ایکنجیسی شبه عمد او چنجیسی خطا در دنجیسی
خطا مجرا سنه اجرا اولنان بشنجیسی بر سبب ایله قتل در (فالعمد مانعمد ضرب به
بسلاح او ما اجری مجری السلاح فی تفریق الاجزاء کالمحدد من الخشب او الحجر
او النار و موجب ذلك المأثم والقود الا ان یغفو الاولیاء ولا کفارة فیه)
ودخی عمدا قتل اولدر که قاتل مقتوله سلاح ایله تفریق اجزاده سلاح مجرا سنه
اجرا اولنان سنه ایله اغاجدن محدد یاخود طاش ایله یاخود آتش ایله ضربی
قصد ایلیه وشوقتلک مقتضای اثم وقصاصدر مکر ولیر عفو ایده لر و بونده
کفارت یوقدر (وشبه العمد عندابی حنیفة رحمه الله ان یتعمد الضرب بمالیس
بسلاح ولا ما یجری مجری السلاح) ودخی امام اعظم رحمه الله عندنده شبه
عمد اولدر که قاتل اولان کیمسه سلاح اولمیان وسلاح مجرا سنه اجرا اولنمیان
سنه ایله ضربی قصد ایلیه (وقالوا اذا ضرب بحجر عظیم او بحشبة عظیمة فهو عمد)
امامین رحهما الله بیوردیار که قاتل حجر عظیم یاخود خشبة عظیمة ایله
ضرب ایلسه قتل عمددر (وشبه العمدان یتعمد الضرب بما لا یقتل به غالباً و موجب
ذلك علی القوالین المأثم والکفارة) امامین حضر تدرینه کوره شبه عمد اولدر که
قاتل ضربی اول سنه ایله قصد ایلیه که اکثر وقتده اول سنه ایله قتل واقع
اولماز و بوشبه عمدک ایکی قول اوزرینه مقتضای کناهکار اولمقلق و کفارتدر
(ولا قود فیسه وفيه الدية المغلظة علی العاقلة) وشبه عمدده قصاص یوقدر

(۷) ودخی برکیمسه
ایله موالات ایدن
رجل ایچون اول
کیمسه دن ولا ایله
غیره انتقال ایتک
اولیجیدر مادامکه
رجل ایچون اولکی
مولای موالات
جنایتک ارشنی
ویرماشدر وقتاکه
مولای موالات
اندن اوتوری
جنایتک عاقله سنی
ویره ولایله تحول
آنک ایچون یوقدر
شبه

(۴) یعنی آزاد اولنمش
کوله ایچون شبه

لیکن قاتلک قبیلہ سی اوزرینہ دیت مغاظہ لازم کلور (واخطا علی وجهین خطا
فی القصد و هو ان یرمی شیخا یظنہ صیدا فاذا هو آدمی اویظنہ حربیا فاذا هو
مسلم) ودخی خطا قتل ایکی وجہ اوزرینہ در بری قاتلک قصدندہ خطا در و بوده
اولدر کہ بر شخصہ رمی ایدوب صیدظن ایدر اولدینی حالده پس آدمی اولدینی
ظاهر اولسه یا خود حربی ظن ایدر اولدینی حالده رمی ایدوب مسلم اولدینی
ظاهر اولسه (و خطا فی الفعل و هو ان یرمی غرضا فیصیب آدمیا و موجب ذلک
الکفارة والدية علی العاقلة ولما اثم فيه) ایکنجی فعلده خطا در فعلده خطا
اولدر کہ قاتل نشانہ آتوب آدمی یه اصابت ایلده و بو خطا نیک مقتضاسی کفارت
وقبیلہ سی اوزرینہ دیت لازم کلور و بونده کناہکار اولماز (وما جری مجری
الخطا مثل النائم یقلب علی رجل فیقتله حکمہ حکم الخطا) ودخی خطا مجرا سہ
اجرا اولنان قتل بر نائم مثللودر کہ بر رجل اوزرینہ منقلب اولوب رجلی قتل
ایلده و بونک حکمی خطا نیک حکمی مثللودر (واما القتل بسبب کحافر البئر
وواضع الحجر الکبیر فی غیر ملکہ و موجبہ اذا تلف منه آدمی الدية علی العاقلة
ولا کفارة فيه) واما سبب ایلہ اولان قتل ملکی اولیان محلہ قیوقاز مق و بیوک
طاش وضع ایتک مثللودر و اقع اولان تلف نفسده مقتضاسی قبیلہ سی
اوزرینہ دیت لازم کلور و اندہ کفارت یوقدر (والقصاص واجب فی قتل
محقوق الدم علی التأبید اذا قتل عمدا) ودخی قانی ابدی محفوظ اولان کیمسہ
عمدا قتل اولدینی وقتده انک قتلندہ قصاص واجب اولور (ویقتل الحر
بالحر والعبد بالعبد وبالحر والمسلم بالذمی ولا یقتل بالمستأمن) ودخی
حری قتل ایتک سبیلہ حر قتل اولنور و عبدی و یا حری قتل ایتک سبیلہ
عبد قتل اولنور و ذمی مقابله سندہ مسلم قتل اولنور مستأمن مقابله سندہ مسلم
قتل اولنماز (ویقتل الرجل بالمرأة والکبیر بالصغیر والصحیح بالاعمی
والزمن) ودخی رجل عورت مقابله سندہ کبیر صغیر مقابله سندہ صحیح
اولان کیمسہ اعمی و کوترم اولان کیمسہ مقابله سندہ قتل اولنور
(ولا یقتل الرجل بابنہ ولا بعبده ولا بمدره ولا بمکاتبه ولا بعبد ولده)
ودخی رجل اوغلی و کولہ سی و مدبری و مکاتبی و ولدینک کولہ سی
مقابله سندہ قتل اولنماز (ومن ورث قصاصا علی ابیه سقط) بر کیمسہ پدرینہ

لازم کلان قصاصه وارث اولسه قصاص ساقط اولور (ولايستوفى القصاص
 الا بالسيف) ودخی قصاص استيفا اولنماز انجق قلیج ایله استيفا اولنور (واذا قتل
 المسکاتب عمدا و لیس له وارث الا المولی وله القصاص) وقتا که مکاتب قصدا
 قتل اولانه حالبو که سیدندن غیری مکاتبک وارثی اولسه سید ایچون قصاص
 ایتدیر مک اولیجیدر (وان ترک وفاء و وارثه غیر المولی فلا قصاص لهم وان اجتمعوا
 مع المولی) اگر مقتول اولان مکاتب بدل کتابته وفا ایدر مال ترک ایلسه حالبو که
 مکاتبک وارثیده سیدینک غیر یدر یس بو صورتده انلر ایچون قصاص ایتدیر مک
 اولمدی هر قن مکاتبک وارثلری سیدایله بیله جمع اولور لر رایسه ده (واذا قتل
 عبدا لرهن لم یجب القصاص حتی یجتمع الراهن والمرتهن) وقتا که رهن اولان
 کوله قتل اولنه قصاص واجب اولماز تا که راهن و مرتهن جمع اولانه دک
 (ومن جرح رجلا عمدا ولم یزل صاحب فراش حتی مات وعليه القصاص)
 بر کیمسه بر رجلی عمدا جرح ایلیوب اولر جل صاحب فراش لادن زائل اولیوب
 تا که متأثراً فوت اولسه اول کیمسه اوزرینه قصاص لازم اولور (ومن قطع
 ید غیره عمدا من المفصل قطعت یده وكذلك الرجل ومارن الانف والاذن)
 بر کیمسه غیرک یدنی اوینا قدن عمدا قطع ایلسه اول کیمسه نک یدیده شرعا
 قطع اولنور ودخی ایاق و برون وقولا قده ینه حکم بویلجهدر (ومن ضرب
 عین رجل فقلعها فلا قصاص فيه فان كانت قائمة وذهب ضوءها فلعنه
 القصاص ويحیی له المرأة ويجعل علی وجهه قطن رطب ويقابل عینه بالمرأة
 حتی یذهب ضوءها) بر کیمسه بر رجلاک کوزینه ضرب ایدوب کوزینی
 چیقارسه انده قصاص یوقدر اگر کوزی قائمه اولوب ایشینی ذاهب
 اولسه اول کیمسه اوزرینه قصاص لازم اولور طریق اولدر که آینه بی
 قیز دیروب و اول کیمسه نک یوزی اوزرینه یاش پاموق قونیلوب آینه کوزینه
 مقابله اولنور تا که کوزینک ایشینی کیده نه دک (وفي السن القصاص) ودخی
 دیشلرده قصاص اولیجیدر (وفي کل شجة یمکن فیها المماثلة القصاص)
 هر باشده واقع اولان یاریقلر که انلرده مماثلت ممکن اولور انلرده قصاص
 اولیجیدر (ولا قصاص فی العظم الا فی السن) ودخی کیسکلرده قصاص
 یوقدر انجق دیشده قصاص اولیجیدر (و لیس فیما دون النفس شبه العمد

انما هو عمد او خطأ) ودخى نفسك مادون نده شبه عمد جريان ايتز نفسك
 مادونی عمد يا خود خطا در (ولا قصاص بين الرجل والمرأة فيما دون النفس
 ولا بين الحر والعبد ولا بين العبدین) نفسك مادون نده رجل ايله امرأه بيننده
 وحر ايله كوله بيننده وايكى كوله بيننده قصاص اولمدي (ويحب القصاص
 في الاطراف بين المسلم والكافر) ودخى مسلم ايله كافر بيننده اعضاء رده قصاص
 واجب اولور (ومن قطع يدرجل من نصف الساعد او جرحه جائفة فيبرأ منها
 فلا قصاص عليه) بر كيمسه بر آدمك التي بلكك نصفندن قطع ايلسه يا خود اول
 آدمي بو كرندن ياره ليوب اول ياره دن ايواولسه اول كيمسه اوزرينه قصاص
 لازم اولماز (وان كان يدا المقطوع صحيحة ويد القاطع شلاء او ناقصة الاصابع
 فالمقطوع بالخيار ان شاء قطع يد المعيبة فلا شيء له غيرها وان شاء اخذ الارش كاملا)
 اكر مقطوعك يدي صحيحة اولوب وقاطعك يدي چولاق يا خود پارمقلىرى
 نقصان اولسه مقطوع اولان كيمسه مخير در ديلر سه عييلو اولان يدي قطع ايدر
 واكاندن غيري بر نسته يوقدر واكر ديلر سه تمام ايدك ديتنى اخذايدر (ومن شج
 رجلا واستوعبت الشجة مابين قرنيه وهي لا تستوعب مابين قرني الشاج
 فالمشجوج بالخيار ان شاء اقتص مقدار شجته فيبتدىء من اى الجانبين شاء وان شاء
 اخذ الارش) بر كيمسه بر رجلك باشنى ياروب واول شجه رجلك باشنك ايكى
 طرفنى قابلاسه حالبوكه او شجه شج ايديجي كيمسه نك ايكى بوينوزينك مابيننى
 قابلاسه بو صورتده مشجوج اولان كيمسه مخير در ديلر سه شجه نك بر مقدار يله
 قصاص ايدر وقتنى جانبندن ديلر سه اندن ابتدا ايدر واكر ديلر سه ديت اخذ
 ايدر (ولا قصاص في اللسان ولا في الذكر الا ان يقطع الحشفة) ودخى لسانده
 وذكرده قصاص يوقدر مكر ذكرك حشفه سى قطع اولنه بو صورتده قصاص
 اولنور (واذا صالح القاتل اولياء المقتول على مال سقط القصاص ووجب المال
 قليلا كان او كثيرا) وقتنا كه قاتل مقتولاك وتيلريني مال اوزرينه مصالحه ايليه
 قصاص ساقط اولور ومال قليل اولسون يا خود كثير اولسون واجب اولور
 (فان عفى احد الشركاء من الدم او صالح من نصيبه على عوض سقط حق الباقيين
 من القصاص وكان لهم ان ياخذوا نصيبهم من الدية) اكر شريكردن برى
 قانندن عفو ايلسه يا خود بر مقدار عوض اوزرينه نصيبنده مصالحه ايلسه قصاصندن

باقیله حق ساقط اولور و باقیله ایچون دیتدن نصیبلرینی اخذ ایتک
اولیجیدر (و اذا قتل جماعة واحدا عمدا اقتص جميعهم) وقتا که برجماعت
بر آدمی عمدا قتل ایلیله انلرک جمله سی قتل اولنور (وان قتل واحد
جماعة فحضر اولياء المقتولين قتل بجماعتهم فلا شيء لهم من غير ذلك)
واکر بر آدم بر مقدار جماعتی قتل ایلسه پس مقتوللرک و لیلری حاضر
اولسه انلرک جمعیتلری سبیلله اول آدم قتل اولنور اول و لیلر ایچون بوندن
غیری نسنه یوقدر (وان حضر واحد منهم فقتل سقط حق الباقيين) اکر
ولیلردن بری حاضر اولوب قاتلی قتل ایلسه باقیلرک حقلری ساقط اولور
(ومن وجب عليه القصاص فمات سقط القصاص) ودخی بر کیمسه اوزرینه
قصاص واجب اولوب پس اول کیمسه فوت اولسه قصاص ساقط اولور
(و اذا قطع رجلان يد رجل واحد فلا قصاص وعليهما نصف الدية)
وقتا که ایکی رجل بر آدمک یدی قلع ایلیله انلر ایچون قصاص یوقدر
وانلر اوزرینه نصف دیت لازم اولور (وان قطع رجل يد يميني رجلين
فحضر اقلهما ان يقطعا وياخذنا منه نصف الدية يقتسمانه نصفين) اکر
بر آدم ایکی رجلک ایکی صاغ الارینی قلع ایلسه پس اول ایکی رجل حاضر
اولسه لر اول آدمک صاغ الینی قلع ایلمک انلر ایچون اولیجیدر و آنلر
اول آدمدن تمام دیتک نصفی یعنی بریدک دیتی اخذ ایدوب نصفیت اوزرینه
تقسیم ایدر لر (وان حضر واحد منهما فقطع يده فللاخر عليه نصف
الدية) اکر صورت سابقه ده ایکی رجلدن بری حاضر اولوب اول آدمک
یدی قلع ایلسه آخر ایچون اول آدم اوزرنده نصف دیت اولیجیدر
(و اذا اقر العبد بقتل العمد لزمه القود) وقتا که عبد قتل عمدی اقرار ایلیله قصاص
لازم اولور (ومن رمى رجلا عمدا فنفذ منه السهم الى آخر فمات فعليه القصاص
للاول والدية للثاني على عاقلته) بر کیمسه بر جمله عمدارمی ایدوب اول رجلدن
اوق آخره نفوذ ایلسه پس انلرک ایکی سیده فوت اولسه لر اول کیمسه اوزرینه
اول ایچون قصاص و آخر ایچون عاقله اوزرینه دیت لازم اولور

کتاب الدیات

بو کتاب دیتلره دائر اولان مسائل بیاننده در (اذا قتل رجل رجلا شبه عمدا

فعلی عاقلته دية مغلظة وعليه كفارة) وقتا که بر رجل آخر رجلی
 شبه عمد ايله قتل ايلسه پس اول رجلك قبيله سی اوزرينه ديت مغلظه ورجل
 اوزرينه كفارت لازم اولور (ودية شبه عمد عند ابی حنیفة وابی یوسف
 رحمهما الله مائة من الابل اربعاخمس وعشرون بنت مخاض وخمس وعشرون
 بنت لبون وخمس وعشرون حقة وخمس وعشرون جذعة) ودخی امام اعظم
 وامام ابی یوسف رحمهما الله عند لرنده ديت مغلظه دوه لردن یوزدوه در
 یکر می بشی بر یاشنی تمام ایدوب ایکی یاشنه داخل اوله ویکر می بشی ایکی یاشنی
 تمام ایدوب اوچنه داخل اوله ویکر می بشی اوچ یاشنی تمام ایدوب در دینه
 داخل اولمش اوله ویکر می بشی در دی تمام اولوب بشینه داخل اوله (ولا یثبت
 التغلیظ الا فی الابل خاصة) ودخی ديت مغلظه خاصة دوه ده ثابت اولور
 (فان قضی بالدية من غیر الابل لم یغلظ) ودخی دوه نك غیر یسندن ديت ايله حکم
 اولنورسه تغلیظ اولماز (و قتل الخطأ یجب به الدية علی العاقلة والکفارة علی القاتل)
 ودخی خطاً واقع اولان قتل سبيله عاقله اوزرينه ديت وقاتل اوزرينه كفارت
 لازم اولور (والدية فی الخطأ مائة من الابل اخماسا عشرون بنت مخاض
 وعشرون ابن مخاض وعشرون بنت لبون وعشرون حقة وعشرون جذعة)
 ودخی خطاً قتل ده ديت دوه لردن یوز عدد اولیجیدر یکر میسی بنت مخاض
 ویکر میسی ابن مخاض ویکر میسی بنت لبون ویکر میسی حقه ویکر میسی جذعه
 اوله (ومن العین الف دینار ومن الورق عشرة آلاف درهم) ودخی خطاً قتله
 ديت التوندن بیک دینار وکموشدن اون بیک درهمدر (ولا یثبت الدية
 الا من هذه الانواع الثلاثة عند ابی حنیفة رحمه الله وقالوا من البقر مائتان
 ومن الغنم الف شاة ومن الحلال مائتا حلة کل حلة ثوبان) ودخی امام
 اعظم رحمه الله عندنده ديت ثابت اولماز انحق ذکر اولنان انواع ثلاثه دن
 ثابت اولور امامین رحمهما الله بیوردیلر که بقر دن اکیوز وغنمدن بیک
 وحلادن اکیوز حله اولیجیدر وهر بر حله ایکی ثوبدر (ودية المسلم
 والذمی سواء) ودخی مسلم و ذمینک دیتی برابردر (وفي النفس الدية)
 نفسده تمام ديت اولیجیدر (وفي المارن الدية) برونده تمام ديت اولیجیدر
 (وفي اللسان الدية) دیل ایچون تمام ديت اولیجیدر (وفي الذکر الدية) و ذکر ده

تمام ديت اوليجيدر (وفي العقل اذا ضرب رأسه فذهب عقله الدية) ودخى
عقله مضروبك باشنه ضرب ايدوب عقلی ذاهب اولسه ديت لازم اولور
(واللحية اذا حلفت فلم يثبت الدية) وقتا كه لحية تراش اولنوب بتمديكي صورتده
ديت لازمدر (وفي الشعر الرأس الدية) باش تويلرنده ديت اوليجيدر
(وفي حاجبيه الدية) وايكي قاشلرده ديت اوليجيدر (وفي الاذنين الدية)
وايكي قولاقده ديت اوليجيدر (وفي اليدين الدية) وايكي الده ديت اوليجيدر
(وفي الرجلين الدية) وايكي اياقده ديت اوليجيدر (وفي العينين الدية) وايكي
كوزده ديت اوليجيدر (وفي الشفتين الدية) وايكي دوداقده ديت اوليجيدر
(وفي اثنين الدية) وايكي خصيه لرده ديت لازمدر (وفي ثدي المرأة الدية)
وعورتك ايكي ممه سنه ديت اوليجيدر (وفي كل واحد من هذه الاشياء نصف
الدية) و ذكر اولنان چفت اعضا لردن هر برلرنده يارم ديت اوليجيدر
(وفي اشفار العينين الدية) وايكي كوزك كر پكلرنده ديت اوليجيدر (وفي احديهما
ربع الدية) و كر پكلرينك برنده ربع ديت اوليجيدر (وفي كل واحد
من اصابع اليد والرجل عشر الدية) ال و اياق بارمقلرنندن هر برلرنده تمام ديتك
عشرى اوليجيدر (والاصابع كلها سواء وكل اصبع فيها ثلاثة مفاصل ففي
احديها ثلث دية الاصبع وما فيها مفصلان ففي احديها نصف دية الاصبع)
ودخى بارمقلرك بيوكى وكوچوكى حكمده برابردر هر بر پارمق كه انده
اوج مفصل اوليجيدر پس اول اوج مفصلدن برنده بر پارمقك ديتك ثلثى
لازم اولور اول پارمق كه انده ايكي مفصل اوليجيدر پس اول ايكي مفصلك
برنده پارمقك ديتك نصفى اوليجيدر (وفي كل سن خمس من الابل والاسنان
والاضرار سواء) ودخى هر برديشده دوه دن بش عدد اوليجيدر
او ك ديشلر ويان ديشلر حكمده برابردر (ومن ضرب عضوا فذهب منفعتة
فعليه دية كاملة كمالو قطت كاليد اذا شلت والعين واذا ذهب ضوئها) بر كيمسه
بر عضوه ضرب ايدوب اول عضوك منفعتى ذاهب اولسه اول عضو قطع
اولندينى صورتده ديت كامله لازم اولدينى كى ديت كامله لازم اولور
يدچولاق اولمق مثللو وكوزك ضياسى ذاهب اولمق مثللو (والشجاج ٢)
عشرة الحارصة والدامغة والدامية والباضعة والمتلاحة والسمحاق

(٢) والشجاج عشرة
دخى باش يارينى
اون نوعدر الحارصة
يعنى درى بي يارسه
والدامغة قان ظاهر
اولوب سيلان ايتسه
والدامية قان سيلان
ايتسه والباضعة
درى بي قطع ايتسه
والمتلاحة لحمى قطع
ايتسه والسمحاق
لحمه عظمى بيننده كى
جلده واصل اولسه
والموضحة اول جلدى
اظهار ايتسه والهاشمة
كميكي قيرسه والمنقلة
كميكي قيردقد نصكره
نقل ايتسه كميك
متحول اولسه
والامة دماغه يتشه
والجائفة مضروبك
ايچروسنه ايشلمش
اولسه

والموضحة والهاشمة والمنقلة والامة والجائفة) ودخى شجاج اوندرو
 بوذكر اولئانلردر (ففى الموضحة القصاص اذا كانت عمدا) پس موضحة ده قصاص
 اوليجيدر عمدا اولدينى وقتده (ولاقصاص فى بقية الشجاج) باقى شجاجلرده
 قصاص اولمدى (وما دون الموضحة ففیه حكومة عدل) موضحة نك مادوننده
 حكومت عدل اوليجيدر (ففى الموضحة اذا كانت خطأ نصف عشر الدية)
 ودخى موضحة خطأ واقع اولدينى وقتده ديتك عشرينك نصفى اوليجيدر
 (وفى الهاشمة عشر الدية) ودخى هاشمه تسميه اولئان شجده ده عشر ديت
 اوليجيدر (وفى المنقلة عشر ونصف عشر الدية) ومنقله دينلان شجده ده عشر
 ديت وديتك عشرينك نصفى اوليجيدر (وفى الامة ثلث الدية وفى الجائفة
 ثلث الدية) ودخى امه وجائفه دن هر برلرنده ديتك ثلثى اوليجيدر
 (فاذا نفذت ففى جائفتان ففیه ثلثا الدية) جائفه آخر طرفدن نفوذ ايلسه
 ايكي جائفه عداولنور پس بونده ديتك ايكي ثلثى اوليجيدر (وفى اصابع اليد
 نصف الدية وان قطعها مع الكف ففیه نصف الدية وان قطعها مع نصف
 الساعد ففى الكف نصف الدية وفى الزيادة حكومة عدل) ودخى الپارمقلرنده
 نصف ديت اوليجيدر اكر پارمقلر كف ايله برابر قطع اولنسه كفده نصف
 ديت اوليجيدر واكر كف بيلكك نصفيله بيله قطع اولنسه كفده نصف ديت
 وزیاده ده حكومت عدل لازم اولور (وفى عين الصبي وذكره ولسانه حكومة
 عدل اذا لم يعلم صحته) ودخى صبينك ذكرنده وديلنده وكوزنده صحتى معلوم
 اولمدينى صورتده حكومت عدل اوليجيدر (ومن شج رجلا فذهب
 عقله او شعر رأسه دخل ارش الموضحة فى الدية وان ذهب سمعه وبصره
 وكلامه فعليه ارش الموضحة مع الدية) برکيمسه بررچلك باشنى ياروب عقلى
 وباشنك شعرى ذاهب اولسه موضحة نك ارشى ديتده داخل اولور واكر
 سمى وبصرى وكلامى ذاهب اولسه شاج اوزرينه موضحة نك ارشى
 ديت ايله برابر لازم اولور (ومن قطع اصبع رجل فشلت الاخرى
 بجنبها ففیهما الارش ولاقصاص فيه عند ابى حنيفة رحمه الله) برکيمسه
 بررچلك پارمغنى قطع ايدوب ياننده اولان ديكر پارمق چولاق اولسه
 امام اعظم رحمه الله عندنده انلرده ارش اولوب قصاص اولماز (ومن قلع سن

رجل قنبت في مكانها اخرى سقط الارش) بر كيمسه بر رجلك ديشني
 جيقاروب پس انك مكاننده ديكر ديش بيتسه ارش ساقط اولور (ومن شج
 رجلا فالتحمت الشجة فلم يبق لها اثر ونبت الشعر عليها سقط الارش عند
 ابي حنيفة رحمه الله وقال ابو يوسف عليه ارش الالم وقال محمد رحمه الله اجرة
 الطبيب) بر كيمسه بر رجلى شج ايدوب اول شجده ات بنوب اثرى باقى
 قالمسه واول شجه اوزرنده توى دخى بيتسه امام اعظم رحمه الله عندنده
 ارشى ساقط اولور امام ابي يوسف بيورديكه زحمتك ارشى اول كيمسه
 اوزرينه لازم اولور و امام محمد رحمه الله بيورديكه طيبك اجرى لازم اولور
 (ومن جرح رجلا جراحة لم يقتص منه حتى يبرأ عنها) بر كيمسه بر رجلى
 برياره ايله ياره لسه اول رجلدن قصاص اول نماز اول جراحت ايو اولاندهك
 (ومن قطع يد رجل خطأ ثم قتله قبل ان يبرأ فعليه الدية وسقط ارش اليد)
 بر كيمسه خطأ بر رجلك يدنى قطع ايلسه بعده ياره سى ايو اولماز دن اول اول
 رجلى قتل ايلسه اول كيمسه اوزرينه ديت لازم اولور ويدك ارشى ساقط اولور
 (وكل عمد سقط فيه القصاص بشبهة فالدية في مال القاتل) هر قتل عمد كه آنده
 قصاص شبهه ايله ساقط اولدى ديت قاتلك مالندن لازم اولور (واذا قتل الاب
 ابنه عمدا فالدية في ماله ثلث سنين) وقتا كه باباسى او غلنى عمدا قتل ايلسه ديت
 ابك مالنده در اوج سنه نك ايچنده (۲) (وكل جناية اعترف بها الجاني فهي في ماله)
 هر جنايتكه اول جنايتى جاني اقرار ايله پس ديت جانينك مالندن لازم اولور
 (ولا تصدق على عاقل قتله) جانينك عاقله سى اوزرينه ديت لازم اولماز
 (وعمد الصبي والمجنون خطأ ففيه الدية على العاقلة) ودخى صيينك ومجنونك
 عمدى خطادر وآنده عاقله اوزرينه ديت لازم اولور (ومن حفر بئرا
 في طريق المسلمين او وضع حجرا فتلف بذلك انسان فديته على عاقلته وان تلف
 بهيمة فضايتها في ماله) بر كيمسه طريق مسلمينده برقيو قازسه يا خود بر حجر
 وضع ايلسه پس بونلرايله بر انسان تلف اولسه ديتى اول كيمسه نك عاقله سى
 اوزرينه لازم اولور اكر بهائمى بر بهيمه تلف اولور سه واضع حرك يا خود
 حافر برك مالندن لازم اولور (وان اشرع في الطريق روشنا او ميزابا فسقط
 على انسان فعطب فالدية على عاقلته) اكر طريق ده بر بجره يا خود بر اولوق
 احداث ايلسه پس بونلردن برى بر انسان اوزرينه ساقط اولسه پس انسان هلاك

(۲) يعنى اوج سنه ده

جسته جسته ادايدر

سند

اولسه قيله سی اوزرینه دیت لازم اولور (ولا کفارة علی حافر البئر وواضع الحجر) ودخی قیوقازیحی و حجر وضع ایدیجی اوزرینه کفارت لازم اولماز (ومن حفر بئرا فی ملکه فعطب بها انسان لم یضمن) بر کیمسه کندی ملکنده قیوقازسه اول قیوسبیلله بر انسان هلاک اولسه ضمان لازم اولماز (والراکب ضامن لما وطئت الدابة) ودخی راکب اولان کیمسه دابه سنک باصدینی نسنه یی ضامن اولور (وما اصاب بیدها او کدمت ضمن) اول نسنه که دابه اکا یدیلله اصاب ایلدی یا خود دابه او نسنه یی دیشلدی راکبه ضمان لازم اولور (ولا یضمن ما نفتح برجلها وذنباها) ودخی دابه آرد ایاقلریله و قویروغیله تپدیکی نسنه یی راکب ضامن اولماز (فان راثت اوبالت فی الطريق فعطب بها انسان لم یضمن) اگر دابه یولده تر سلسه یا خود بول ایدوب آنلر سبیلله بر انسان هلاک اولسه ضمان لازم اولماز (والسائق ضامن بما اصاب بیدها اورجلها والقائد ضامن بما اصاب بیدها دون رجلها) ودخی دابه یی سوق ایدن کیمسه دابه نک یدیلله ورجلی ایلله اصاب ایلدیکی نسنه یی ضامن اولور ویدیجی کیمسه دابه یدیلله اصاب ایلدیکی نسنه یی ضامن اولور ورجلی ایلله اصاب ایلدیکی ضامن اولماز (واذا قاد قطارا فهو ضامن لما وطئت وان کان معه سائق فالضمان علیهما) و قنا که بر کیمسه بر مقدار قطاری یدیجی اولسه قطارک باصدینی نسنه یی ضامن اولور اگر قائد ایلله بیله سائق اولور سه ضمان انلرک اوزرینه لازم اولور (وان جنی العبد جنایة خطأ قیل للمولاه اما ان تدفعه بها او تفديه وان دفعه ملکه ولی الجنایة وان فداء فداء بارشها) اگر کوله خطأ جنایت ایلسه کوله نک افندیسنه دینیلور که یا جنایت مقابله سنده کوله یی دفع ایدرسک یا خود انک فدا سنی ویررسک اگر سیدی کوله یی دفع ایدرسه جنایتک ولسی اکا مالک اولور واکر کوله نک فدا سنی سیدی ویررسه جنایتک ارشیلله فدا ایدر (فان عاد فجنی کان حکم الجنایة الثانية حکم الاولى) اگر کوله عودت ایدوب بردخی جنایت ایلسه جنایت ثانیه نک حکمی جنایت اولینک حکمی مثللا ودر (فان جنا جنایتین قیل للمولی اما ان تدفعه الی ولی الجنایتین یقتسمانه علی قدر حقوقهما واما ان تفديه بارش کل واحد منهما) اگر کوله ایکی جنایت ایلله جنایت ایلسه افندیسنه دینیلور یا کوله یی ایکی جنایتک ولیلرینه دفع ایلله که انلر حقوقلرینک مقداری اوزرینه آنی تقسیم ایللر یا خود ایکی جنایتدن

هر برلرينك ارشيله كوله نك فداسنى ويررسك (ولواعقه المولى ولم يعلم
 بالجناية ضمن الاقل من قيمته ومن ارشها فان باعه المولى او اعتهقه بعد العلم بالجناية
 وجب عليه الارش كاملا) اكر كوله يي مولا سى آزاد ايدوب حالبوكه جنايته
 علمى لاحق اولسه جنائتك ارشدن وكوله نك قيمتدن اقلى ضامن اولور
 اكر سيد جنائتى بيلد كد نصكره كوله يي آزاد ايلسه يا خود بيع ايلسه سيد
 اوزرينه كاملا ارش واجب اولور (وان جنى المدبر او ام الولد جنايه ضمن
 المولى الاقل من قيمتهما ومن ارشها وان جنى اخرى وقد دفع المولى القيمة
 الى ولى الجناية بقضاء فلا شئ عليه ويتبع ولى الجناية الثانية ولى الجناية الاولى
 فيشاركه فيما اخذ) اكر مدبر يا خود ام ولد جنات ايلسه لر سيد بو نلرك قيمتدن
 وجنائتك ارشدن اقلى ضامن اولور و اكر ام ولد يا خود مدبر ديكر جنات ايلسه لر
 حالبوكه سيد جنات اولى نك وليسنه قاضينك حكيميله قيمتى دفع ايتمش ايدى
 بو صورتده سيد اوزرينه برشى لازم اولماز وجنات ثانيه نك وليسى جنات
 اولى نك وليسنه تبعيت ايدر واخذ ايلدي كنده مشارك اولور (وان كان
 المولى دفع القيمة بغير قضاء فالولى بالخيار ان شاء اتبع المولى وان شاء اتبع ولى الجناية
 الاولى) اكر صورت سابقه ده سيد قيمتى قاضينك امرى اولميه رق دفع ايلسه
 جنائتك وليسى مخير در ديلرسه سیده اتباع ايدروا كر ديلرسه جنات اولى نك
 وليسنه اتباع ايدر (واذا مال الحائط الى طريق المسلمين وطولب صاحبه
 بنقضه واشهد عليه فلم ينقضه فى مدة يقدر على نقضه حتى سقط ضمن
 ماتلف من نفس او مال ويستوى ان يطالبه بنقضه مسلم او ذمى) وقتا كه
 بر ديوار مساهلرك طريقه ميل ايدوب وصاحبى اول ديوارى نقض ايله
 مطالبه وانك اوزرينه اشهاد اولسه پس اول ديوارك صاحبى اول ديوارى
 نقض ايتك اوزرينه مقتدر اولديغى مدتده ديوارى نقض ايلمىوب تا كه
 ديوار ساقط اولسه نفس ومال دن تلف اولانى ضامن اولور ودخى اول
 ديوارى نقضله صاحبى مطالبه ايتكده ذمى ومسلم برابر در (فان مال الى دار
 رجل فطالبته الى مالك الدار خاصة) اكر ديوار برر جلك دارينه ميل ايلسه
 ديوارك صاحبى مطالبه خاصة دار مال كنه در (واذا اصطدم فارسان فماتا
 فعلى عاقلة كل منهما دية الاخر) وقتا كه ايكي آتلو بررينه طوقوشوب پس

ايكيسيد فوت اولسه لر هر بر لر ينك قيله سي اوزرينه آخرك ديتي لازم
 اولور (و اذا قتل رجل عبدا خطأ فعليه قيمته لايزاد على عشرة آلاف درهم
 وان كانت قيمته عشرة آلاف درهم او اكثر قضى عليه بعشرة آلاف درهم الا بعشرة
 دراهم وفي الامة اذا زادت قيمتها على خمسة آلاف درهم قضى عليه بخمسة آلاف
 درهم الا عشرة دراهم) وقتا كه رجل بر كوله يي خطأ قتل ايلسه رجل اوزرينه
 كوله نك قيمتي لازم اولور و قيمت اون بيك درهم اوزرينه زياده قلنازا كر
 كوله نك قيمتي اون بيك درهم اولور سه يا خودا كثر اولور سه رجل اوزرينه اون
 بيك درهم ايله حكم اولنوب آنجق اون درهم ايله حكم اولنماز يعني اون بيك
 درهم دن اون درهم نقصان اوله رق رجل اوزرينه حكم اولنور و دخی جاريه ده
 قيمتي بشييك درهم اوزرينه زائد اولسه رجل اوزرينه بشييك درهم دن اون درهم
 نقصان اوله رق حكم اولنور (وفي يد العبد نصف قيمته لايزاد على خمسة آلاف درهم
 الا خمسة) و دخی كوله نك يدنده نصف قيمت اوليجيدر و نصف قيمت بشييك
 درهم اوزرينه زياده قلنازا كر كوله نك نصف قيمتي بشييك درهم اولور سه بشييك
 درهم دن بش درهم نقصان اوله رق حكم اولنور (وكل ما يقدر من دية الحر فهو
 مقدر في قيمة العبد) و دخی حرك ديتندن تقدير اولنان نسنه لر كوله نك قيمتنده تقدير
 اولنور مثلا حرك ديتنده عشر يا خود ربع فرض اولنسه عبدك قيمتنده عشر يا خود
 ربع فرض اولنور (و اذا ضرب رجل بطن امرأة فالقت جنينا ميتا فعليه غرة و هو
 نصف عشر الدية) وقتا كه بر رجل بر عورتك بطننه ضرب ايدوب اول عورت
 ميت اوله رق بر جنين القا ايلسه رجل اوزرينه بر غره كه ديتك عشر ينك نصفيدر
 لازم اولور (فان القت حيا ثم مات فعليه دية كاملة وان القت ميتا ثم ماتت الام فعليه
 دية وغرة) اكر عورت ديرى اوله رق جنيني القا ايدوب بعده جنين فوت اولسه
 رجل اوزرينه ديت كامله لازم اولور اكر ميت اوله رق عورت جنيني القا ايدوب
 بعده (ندوسي فوت اولسه اول رجل اوزرينه ديت وغره لازم اولور) وان
 ماتت الام ثم القته ميتا فلا شيء في الجنين) اكر صورت سابقه ده ام فوت اولوب بعده
 ميت اوله رق جنين القا ايلسه جنينده بر نسنه لازم اولماز آنجق امك ديتي لازم
 اولور (و ما تجب في الجنين موروثة عنه) و دخی جنينده واجب اولان نسنه اندن
 موروثر يعنى اول نسنه جنينك وارثرينه انتقال ايدر (وفي جنين الامة

اذا كان ذكر انصف عشر قيمته لو كان حيا وعشر قيمته ان كان اثنى (ودخى جاريه نك
جنينده مذكر اولدني وقتده قيمتهك عشر ينك نصف اوليجيدر اكر جنين حي
اولورسه واكر جنين اثنى اولورسه بوصور تده قيمتهك عشري اوليجيدر
(ولا كفارة في الجنين) ودخى جنينده كفارت لازم اولماز (والكفارة في شبه العمى
والخطأ عتق رقبة مؤمنة فان لم يوجد فصيام شهرين متتابعين ولا يجزى فيه الاطعام)
ودخى شبه عمد وخطاه كفارت رقبة مؤمنة آزاد ايتمكدر اكر مذكور بولندي
صورتده متتابع اوله رقا يكي ماه اوروج طوتمقدر بولرده اطعام كفایت ايتمز

باب القسامة

بواب قسامه به دائر مسائل بيانده در (واذا وجد القليل في محلة لا يعلم
من قتله استحلف منهم خمسون رجلا يتخيرهم الولي بالله ما قتلناه ولا علمنا له
قاتلا فاذا حلفوا قضى على اهل المحلة بالدية) وقتا كه بر محله ده بر مقتول
بولنوب وآنى قتل ايليان معلوم اولمسه اهل محله دن ولينك اختيار يله الى
رجل استحلاف اولنور ودخى يمينك كيفيتي اولدر كه بالله ما قتلناه يعنى
واجب تعالى به قسم ايدرم كه بزآنى قتل ايلمذك ولا علمنا له قاتلا وبز آنك
ايچون بر قاتل بيلمذك پس الى رجل يمين ايلدكارى وقتده اهل محله
اوزرينه ديت ايله حكم اولنور (ولا يستحلف الولي فيه ولا يقضى له بالجناية)
ودخى بوبابده ولى به يمين تكليف اولتماز وجنايت ايله ولى ايچون حكم
اولتماز (وان لم يكمل اهل المحلة كررت عليهم الايمان حتى يتم خمسون)
اكر اهل محله الى رجلى تكميل ايلمسه انلر اوزرينه يمينلر تكرار
اولنور تا كه الى تمام اولانه دك (ولا يدخل في القسامة صبي ولا مجنون
ولا امرأة ولا عبد) ودخى يمينه صبي ومجنون وعورت وكوله داخل اولماز
(وان وجد لاثاره فلا قسامة ولا دية وكذلك ان كان الدم يسيل من انفه
او دبره او فمه وان خرج من عينه او اذنه فهو قتيل) اكر مقتول
بولنوب وآنده بر اثر اولمسه قسامه وديت لازم اولماز واكر قان بورنندن
ودبرندن وآنغزندن سيلان ايدرسه يمينه قسامه وديت لازم اولماز واكر
كوزندن وقولاغندن قان سيلان ايدرسه قتيل عد اولنور (وان وجد
قتيل على دابة يسوقها رجل فالدية على عاقلته دون اهل المحلة) اكر قتيل

بر حیوان اوزرنده بولنسه که اول حیوانی بر رجل سوق ایدر بوضورته
 دیت رچلک عاقله سی اوزرینه لازم اولوب اهل محله یه لازم اولماز (وان وجد
 القتل فی دار انسان والقسامة علیه والدية علی عاقلته) اکر قتیل بر کیمسه نک
 دارنده بولنسه قسامه انک اوزرینه ودیت عاقله سی اوزرینه لازم اولور
 (ولا یدخل السکان فی القسامة مع الملائک عندابی حنیفة رحمہ الله وهی علی اهل
 الخطة دون المشتري ولوبقی منهم واحد لانه اصل) ودخی امام اعظم
 رحمہ الله عندنده کراجیلر دارک مالک لریله بیلله قسامه یه داخل اولمازلر و قسامه
 اهل خطه اوزرینه لازم اولوب مشتریلر اوزرینه لازم اولماز هر چن اهل
 خطه دن بر آدم باقی قالور سه ده زیر اول آدم اصلدر (وان وجد قتیل فی السفينة
 فالقسامة علی من فیها من الركاب والملاحین) اکر سفینه ده بر قتیل بولنسه قسامه
 را کبلردن و ملا حلدن آنده بولنا نلر اوزرینه لازم اولور (وان وجد فی مسجد
 محله فالقسامة علی اهلها) اکر بر محله نک مسجد ندۀ قتیل بولنسه قسامه اول محله نک
 اهلی اوزرینه لازم اولور (وان وجد فی مسجد الجامع او الشارع الاعظم
 فلا قسامة فیہ والدية علی بیت المال) اکر مقتول جامعده یا خود طریق عامده یعنی
 جمعه و بیرام نمازلری قلنان جامعده بولنسه آنده قسامه یوقدر و بیت المال اوزرینه
 دیت لازم اولور (وان وجد فی برية لیس بقربها اعمارة فهو هدر) اکر مقتول
 بر یابانده بولنسه که اول یابانه قریب شلک یوقدر بوضورته مقتولک دمی
 ساقط اولمش اولور (وان وجد فی وسط القریتین کان علی اقربهما)
 اکر مقتول ایکی قریه بیننده بولنسه دم ایکی قریه نک اقرب اوزرینه
 لازم اولور (وان وجد فی وسط الفرات یمربه الماء فهو هدر) اکر مقتول
 فراتک وسط تنده بولنسه صوآنی کتورر اولدینی حالده دم ساقط
 اولور (وان کان محتسبا بالشاطيء فهو علی اقرب القرى من ذلك المسکان)
 اکر مقتول قرانک کنارنده محبوس اوله رق بولنسه بوضورته دم اول
 مکانه اقرب اولان قریه اوزرینه لازم اولور (وان ادعی الولی علی واحد
 من اهل المحلة بعینه لم یسقط القسامة عنهم) واکر ولی اهل محله دن
 بری اوزرینه دعوی ایلسه اهل محله دن قسامه ساقط اولماز (وان ادعی
 علی واحد من غیرهم سقط عنهم القسامة) اکر ولی اهل محله دن

غیری بر آدم اوزرینه دعوی ایلسه اهل محله دن قسامه ساقط اولور (وان قال المستحلف قتله فلان استحلف بالله ما قتلته وما علمت له قاتلا غیر فلان) اگر استحلاف اولنان کیمسه دیسه که مقتولی فلان قتل ایلدی بوصور تده اول کیمسه استحلاف اولنور کیفیت اولدر که دیه که واجب تعالی یه قسم ایدرم که بن آنی قتل ایلمدم و بن اول مقتول ایچون فلان دن غیری بر قاتل بیلمم (واذا شهد اثنان من اهل المحلة علی رجل من غیرهم انه قتله لم یقبل شهادتهما) و قتا که محله اهل یسندن ایکی کیمسه اهل محله نك غیری سندن بر رجل اوزرینه شهادت ایلسه لر که اول رجل قتل ایلدی شهادت لری قبول اولنماز

کتاب المعاقل

بو کتاب عاقله یه دائر مسائل بیاننده در (الدیة فی شبه العمد والخطا وکل دیة وجبت بنفس القتل علی العاقلة) ودخی شبه عمدده و خطاده دیت و هر دیت که نفس قتل سببیه واجب اولدی عاقله اوزرینه لازم اولور (والعاقلة اهل الدیوان ان کان القاتل من اهل الدیوان) ودخی عاقله اهل دیواندر اگر قاتل اهل دیواندن اولور سه (ویؤخذ من عطایاهم فی ثلث سنین) اوج سنه نك ایچنده اهل دیوانك وظیفه لرندن اخذ اولنور (وان خرجت عطایاهم اکثر عن ثلث سنین اواقل منها) اگر اهل دیوانك وظیفه لری اوج سنه دن اکثرده یا خود اقلده چیقار ایسه اول وظیفه دن اخذ اولنور (وان لم یکن من اهل الدیوان فعاقلته قبیلته تقسط علیهم فی ثلث سنین لایزاد لواحد علی اربعة دراهم ودانقان وینقص منها) اگر قاتل اهل دیواندن اولم دیسه انك عاقله سی قبیله سیدر قبیله اوزرینه اوج سنه ده تقسیط اولنور قبیله دن هر بر لری اوزرینه درت درهم و ایکی دانقدن زیاده قلنماز و بوندن نقصان قلنور معلوم اوله که دانق درهمك سد سیدر (وان لم یتسع القبيلة لذلك ضم الیههم اقرب القبائل منهم) اگر قاتلك قبیله سی جنایتی ویرمه و سعتلری اولماز سه انلره اقرب اولان قبیله انلره ضم اولنور (ویدخل القاتل مع العاقلة فیکون فیما یؤدی کاحدهم) ودخی قاتل عاقله سنه داخل اولوب ادا اولنان شیده عاقله نك بری مثللو اولور (وعاقلة المعتق قبيلة مولاه) ودخی معتقك عاقله سی مولاسنك

قبيله سیدر (ومولى الموالاة یعقل عنه مولاہ و قبیلته) ودخی مولای
مولا تندن اوتوری مولاسی ومولاسنک قبیلہ سی جنایتک ارشنی ویرر
(ولا یتحمل العاقلة اقل من نصف عشر الدیة و یتحمل نصف العشر فصاعدا
وماتقص عن ذلك فى مال الجانی) ودخی دیتک عشرینک نصفندن اقل
عاقله تحمل ایتمز دیتک عشرینک نصفنی وزیاده نی عاقله تحمل ایدر ذکر
اولسان اقل اولان جانینک مالدہ در (ولا یعقل العاقلة جناية العمد
ولا الجناية التي اعترف بها الجانی الا ان یردقوه ولا تعقل مالزم بالصلح)
ودخی عاقله جنایت عمدک وجانینک اقرار ایلدیکی جنایتک ارشنی ویرمرز
مکر عاقله جانی بی تصدیق ایلیرلر دخی صلح سبیلله لازم اولان نسنه نی
عاقله ویرمرز (وان جنی الحر العبد علی جناية خطأ كانت علی عاقله) اکبر بحر
برکوله اوزرینه خطأ جنایت ایلسه حرك عاقله سی اوزرینه لازم اولور

كتاب الحدود

بو کتاب حدوده دائر مسائل بیاننده در (الزنا یثبت بالینه والاقرار)
ودخی زنا یینه و اقرار ایله ثابت اولور (قالینه ان یشهد اربعة من الشهود
علی رجل او امرأة بالزنا) پس یینه اولدرکه درت کیسه بر رجل یا خود
بر عورت اوزرینه زنا ایله شهادت ایلیرلر (فیسألهم الامام عن الزنا
ما هو وكيف هو واین زنی و بمن زنی ومتی زنی فاذا بینوا ذلك وقالوا رأیناه
وطئها فی الفرج کالمیل فی المكحلة ویسئل القاضی فعدلوا فی السر والعلانية
حکم بشهادتهم) پس امام شاهدلره زنادن سؤال ایدرکه زنا نه سیدر
ونه کیفیتله در ونه مکانه زنا ایلدی و کیم ایله زنا ایلدی ونه زمان زنا
ایلدی شاهدلر مذ کوری بیسان ایلدکری صورتده دیرلرکه بزلی زانی
اولان آدمی فرجده فلان عورتی وطی ایدر اولدینی حالده کوردک
مکحله ده میل مثللو وقاضی انلردن سؤال ایدر کیزلو واشکاره تعدیل
اولنورلر وقاضی شهادتلیله حکم ایدر (والاقرار ان یعترف العاقل
البالغ علی نفسه بالزنا اربع مرات فی اربع مجالس من مجالس المقر کما اقر به
رده القاضی فاذا تم اقراره اربع مرات سئل القاضی عن الزنا ما هو وكيف
هو واین زنی ومتی زنی و بمن زنی فاذا بین ذلك لزمه) ودخی اقرار

اولدرکه عاقل و بالغ اولان آدمک محکمه مجلسلرندن درت مجلسده زنا ايله
 نفسی اوزرینه اعتراف و اقرار ایللمسیدر هر بار که زنا بی اقرار ایدر قاضی آتی
 رد ایدر پس درت کره اقراری تمام اولدینی صورتده قاضی کافی السابق زنادن
 سؤال ایدر بیان ایلدیکی وقتده اول کیمسه یه حد لازم اولور (وان کان الزانی
 محصنا رجه بالحجارة حتى يموت ويخرجہ الامام قضاء من الارض ویتدی
 الشهود برجه ثم الامام ثم الناس فان امتنع الشهود من الابتداء سقط الحد) اگر
 زنا یدن کیمسه اولی اولور سه قاضی آتی حجاره ايله رجم ایدر تا که فوت اولانه دک
 و کیفیتی اولدرکه امام آتی بر میدان چیقاروب آتی رجم ايله شاهدلر ابتدا ایدر
 بعده امام و صکره ناس رجم ایدر لر پس اگر شاهدلر رجم ايله ابتدادن امتناع
 ایدر لر سه حد ساقط اولور (وان کان مقرا ابتداء الامام ثم الناس و يغسل و یکفن
 و یصلی علیه) اگر زنا اقرار ايله ثابت اولور سه ابتدا امام بعده ناس رجم ایدر لر
 و غسل و تکفین اولنوب و آنک اوزرینه نماز قلنور (فان لم یکن محصنا و کان حرا
 فحدہ مائة جلدة یا امر الامام بضربه بسوط لاثمرة له ضربا متوسطا ینزع عنه
 ثیابه و یفرق الضرب علی اعضائه الارأسه و وجهه و فرجه) اگر زانی اولی
 اولیوب و حرا و اسه انک حدی یوزد کنکدر امام آتی ضرب ايله امر ایدر اول
 دکنک ايله که انده بوداق اولیه و هم ضرب متوسطا ايله ضرب ایدر ثیابی اندن
 چیقاریر و ضربی اعضایی اوزرینه تھریق ایدر باشینه و یوزینه و فرجنه
 اورماز (وان کان عبدا فحدہ خمسون جلدة و كذلك الامة) اگر غیر محصن
 اولان زانی عبدا اولور سه انک حدی الی جلده درو جاریه ده حکمده بویلجده در
 (وان رجع المقر عن اقراره قبل اقامة الحد اوفی وسطه قبل رجوعه و خلی
 سبیلہ) اگر مقر اولان زانی حدی اقامه دن اول اقرار دن رجوع ایلسه
 یا خود حدک و سطنده رجوع ایلسه قبول اولنوب یول و یریلور (و یتستحب
 للام ان یلقن المقر الرجوع و یقول له لعلک لمست اوقبات) و دخی امام
 ایچون مستحب اولور که مقره رجوعی تعلیم ایلیه و دیه که او مولور که سن
 فلان عورتی مس ایلدک یا خود تقیل ایلدک (والرجل والمرأة فی ذلك سواء
 غیر ان المرأة لا ینزع عنها ثیابها الا الفرو و الحشو فان حفر لها فی الرجم جاز)
 و دخی رجل و عورت اقامه حد بابنده برابر در لیکن عورت دن ثیاب نزع

اول نماز مکر کورک و یا موقلی ثوب اوله اکر سرأه ایچون رجده برقیو قازلسه
 جائز اولور (ولایقیم المولی الحد علی عبده الاباذن الامام) ودخی افندیسی
 کوله اوزرینه بلاذن الامام حدی اقامه ایلیه من (فاذا رجع احد الشهود
 بعد الحکم قبل الرجم ضربوا وسقط الرجم فاذا رجع بعد الرجم حد الرافع
 وحده وضمن ربع الدية) وقتا که شهوددن بری رجدن اول و حکم د نصکره
 رجوع ایلسه شهوده حد اوریلور و رجم ساقط اولور و اکر شاهد لر دن بری
 رجم د نصکره رجوع ایلسه یا لکن رجوع ایدن شاهده حد اوریلور و ربع دینی
 ضامن اولور (وان نقص عدد الشهود عن اربعة حدوا) اکر شاهد لر ک عددی
 درتدن نقصان اولور سه آنلره حد اوریلور (ومن شرائط الاحصان ان يكون
 حراً عاقلاً بالغاً مسلماً قد تزوج امرأة نکاحاً صحیحاً و دخل بها و هما علی صفة
 الاحصان) ودخی احصانک شرط لر ندر که اول کیمسه حر و عاقل و بالغ
 و مسلم اوله و نکاح صحیح ایله عورت نکاح ایدوب و اول عورته داخل اولمش
 اوله حالبو که ایکسیده احصان صفتی اوزرینه درلر (ولا یجمع فی المحصن بین
 الجلد و الرجم) محصن اولان آدمده جلد ایله رجمک بینی جمع اول نماز (ولا یجمع
 فی البکر بین الجلد و النفی الا ان یری الامام فی ذلك مصلحة فیغیر به علی قدر ما یری)
 ودخی بکرده جلد ایله نفیك بینی جمع اول نماز مکر امام آنده بر مصاحت کوره
 پس بوصور تده رأی اولنان مقدار اوزرینه امام آنی تغریب ایدر یعنی آخر
 محله نفی ایدر (فاذا زنی المریض وحده الرجم رجم) وقتا مریض اولان
 کیمسه زنا ایلسه حالبو که انک حدیده رجدر مریض اوینی حالد قاضی
 آنی رجم ایدر (وان کان حده الجلد لا یجلد حتی یبرأ) اکر صورت سابقه ده
 مریضک حدی جلد اولور سه جلد اورلماز ایو اولانهدک (واذا زنت
 الحامل لم تحم حتى تضع حملها وان کان حدها الجلد لا یجلد حتى تتعالی
 من نفاسها) وقتا که حامل اولان عورت زنا ایلیه اکا حد اورلماز حملنی وضع
 ایلینه دک اکر اول عورتک حدی جلد اولور سه نفاسندن خلاص اولانهدک
 جلد اقامه اول نماز (واذا شهد الشهود بحد متقادم ولم یمنعهم عن اقامته
 بعدهم عن الامام وهم بقرب من الامام لم تقبل شهادتهم الا فی حد القذف
 خاصة) وقتا که شهود کچمش اولان حده شهادت ایلیه لر حالبو که آنلری

امامدن بعید اولمق حدی اقامه دن منع ایلمسه و انلر امامه قریب اولان محله بولنسه لر شهادت لری قبول اولماز لیکن خاصه حد قذفده شهادت لری قبول اولنور (ومن وطیء اجنبیة فیما دون الفرج عزیر) بر کیمسه فرجک غیرنده بر اجنبیه اولان عورتی وطیء ایلمسه تعزیر لازم کالور (ولا حد علی من وطیء جاریة ابنه او ولد و لده وان قال علمت انها حرام علی) ودخی او غلنک جاریه سنی و ولد و لدینک جاریه سنی وطیء ایلیان کیمسه اوزرینه حد لازم اولماز چن دیسه که جاریه کندی اوزریمه حرام اولدیغنی بیلدم (وان وطیء جاریة ابیه او امه اوزو جته او وطیء العبد جاریة و لا موقال علمت انها حرام علی حد وان قال ظننت انها تحل لی لم یحد) اگر بر کیمسه پدرینک و والد سنیك و زوجه سنیك جاریه سنی یا خود کوله افندیسنک جاریه سنی وطیء ایدوب و دیسه که جاریه بنم اوزریمه حرام اولدیغنی بیلدم بوضورتده حد لازم اولور و اگر دیسه که بن ظن ایلدم که جاریه بنم ایچون حلال اولور بوضورتده حد لازم اولماز (ومن وطیء جاریة اخیه او عمه و قال ظننت انها حلال حد) بر کیمسه برادرینک و عیمسنک جاریه سنی وطیء ایدوب و دیسه که بن ظن ایلدم که جاریه حلالدر حد لازم اولور (ومن زفت الیه غیر امراته و قلن النساء انها زوجتک فوطئها فلا حد علیه و علیه المهر) ودخی بر کیمسه یه کندی عورتنک غیریبی زفاف اولنسه و نسالر دیسه لر که بوسنک زوجه کدر پس اول کیمسه اول عورتی وطیء ایلمسه حد لازم اولماز و آنک اوزرینه مهر مثل لازم اولور (ومن وجد امرأة علی فراشه فوطئها فعليه الحد) بر کیمسه بر عورتی کندی فراشی اوزرنده بولوب و آتی وطیء ایلمسه انک اوزرینه حد لازم اولور (ومن تزوج امرأة لا یحل له نکاحها فوطئها لم یحد) بر کیمسه نکاحی حلال اولمیان عورتی نکاح ایلیوب و آتی وطیء ایلمسه اکا حد اولماز (ومن اتی امرأة فی محل مکروه او عمل عمل قوم لوط فلا حد علیه عند ابی حنیفة رحمه الله و یعزیر و قال هو کالزنا) بر کیمسه بر عورته محل مکروه نه قریب اولسه یا خود لوط قومنک عملی مثللو عمل ایلمسه امام اعظم رحمه الله عندنده انک اوزرینه حد لازم اولیوب تعزیر لازم اولور امامین رحمه الله بیوردیلر که ذکر اولنان فعل شنیع زنا مثللودر (ومن وطیء بهیمة فلا حد علیه)

بر کیمسه حیواناتی و طیء ایلسه حد لازم اولماز (ومن زنی فی دار الحرب او فی دار البنی ثم خرج الینا لم یجد) بر کیمسه دار حربده یا خود پادشاهه عاصی اولانلرک دارنده زنا ایدوب بعده دار اسلامه خروج ایلسه حد لازم اولماز

باب حد الشرب

بواب حد شربه دائر مسائل بیاننده در (ومن شرب الخمر واخذور یحها موجود و شهد الشهود بذلك او اقر فعليه حد وان اقر بعد ذهاب الراحه لم یجد) بر کیمسه شراب ایچوب و قوقوسی موجود اولدینی حالده اول کیمسه اخذ اولنسه و شاهدلر شراب خرایله شهادت ایلسه لر یا خود اقرار ایلسه حد لازم اولور و اگر شرابک رایحه سی کتد کد نصکره اقرار ایلسه حد اورلماز (ومن سکر من النبیذ حد) بر کیمسه خرما شرابندن سرخوش اولسه حد اوریلور (ولا حد من وجد منه رایحه الخمر او قیأها) بر کیمسه ده خمرک رایحه سی بولنسه یا خود خمری قوصسه انک اوزرینه حد لازم اولماز (ولا یجد السکران حتی یعلم انه سکر من النبیذ و شربه طوعا او کرها) ودخی سرخوشه حد اورلماز تا که نیندن سرخوش اولسی و آئی رضاسیله یا خود کرها ایچمی معلوم اولاندهک (ولا یجد حتی یزول عنه السكر) سرخوش اولان کیمسه یه حد اورلماز تا که سرخوشلق زائل اولاندهک (و حد الخمر و السكر فی الحر ثمانون سوطا یفرق علی بدنه کما ذکرنا فی الزنا) ودخی شرابک و سکرک حدی حر اولان آدمده سکسان دکنکدر و بدنی اوزرینه تفریق اولنور زنا بختنده ذکر اولندینی مثللو (وان کان عبدا فحدّه اربعون سوطا) اگر خر ایچن کیمسه کوله اولورسه انک حدی قرق دکنکدر (ومن اقر بشرب الخمر و السكر ثم رجع لم یجد) بر کیمسه شرب خمری و سکری اقرار ایدوب بعده جوع ایلسه حد اورلماز (و یشب حد الشرب بشهادة شاهدين او باقراره مرة ولا یقبل فنیه شهادة الرجال مع النساء) ودخی حد شرب ایکی شاهدک شهادتیله یا خود شاربک بر کره اقرار یله ثابت اولور و حد شربده رجالک نسا ایله بیله شهادتی قبول اولنماز

باب حد القذف

بواب حد قذفه دائر مسائل بیاننده در (اذا قذف رجل رجلا محصنا او امرأة

محصنة بصريح الزنا و طالب المقدوف باقامة الحد حده الحاكم ثمانين سوطا ان كان
حر او يفرق الضرب على اعضائه ولا يجرد عن ثيابه غير انه ينزع عنه القرو والحشو
وان كان عبدا جلده اربعين) وقتا که بر رجل محصن اولان ر جله يا خود محصنه
اولان عورته زناى صريح ايله قذف ايلوب مقدوف اولان کيمسه ده اقامه حدى
مطالبه ايله کده بوضورتده حاکم قاذف اولان ر جله سکسان سوطا ايله حد اورر اکر
قاذف حرايسه ضرب اعضاسى او زرينه تفریق او انور و ثيابى تجريد اولتماز لکن
فرو و حشو آندن نزع او انور و اکر قاذف کوله اولور سه انک جلده سى قر قدر
(والاحصان ان يكون المقدوف حرا عاقلا بالغامس لماعفيا عن فعل الزنا) احصان
اولدر که مقدوف حرا قفل بالغ مسلم و فعل زنادن ياك دامن اوله (ومن نفى ولد
نسب غيره فقال لست لايك او قال يا ابن الزانية وامه ميتة محصنة فطالب الابن
بمحدثها حده القاضى) بر کيمسه غير يسنک ولد ينک نسبى نفى ايلوب و ديسه که سن
بدر کدن اولمى يا خود ديسه که اى زانية نك او غلى حالبو که اناسى ميته و محصنه در
پس بوضورتده ابن والده سنک حدنى مطالبه ايلسه قاضى حدى اقامه ايدر
(ولا يطالب بمحدث القذف للميت الا من يقع القذف في نسبه بقذفه) ودخى ميت ايچون
حد قذف ايله مطالبه اولتماز لکن اول کيمسه که ميته قذف سبيله انک نسبنده عار و طعن
واقع اوله بوضورتده اول کيمسه حدى مطالبه ايدر (وان كان المقدوف محصنا جاز
لابنه الكافر او العبد ان يطالب بالحد) اکر مقدوف محصن اولور سه انک کوله
يا خود کافر اولان او غلى ايچون حدى مطالبه ايتمک اوليجيدر (وليس للعبد
ان يطالب مولا به قذف امه الحرة) ودخى کوله ايچون حره اولان اناسه قذف
سبيله مولا سنى مطالبه ايتمک اولمى (ومن اقر بالقذف ثم رجع لم يقبل رجوعه)
بر کيمسه قذفى اقر ارايدوب بعده رجوع ايلسه رجوعى قبول اولتماز (ومن قال
للعربى يانبطى لم يحد) بر کيمسه بر عربى يه ديسه که يانبطى حد لازم اولماز نبطى
بر طائفة قبيحه در (ومن قال لرجل يا ابن ماء السماء فليس بقاذف وكذلك لو نسبه
الى زوج امه او عمه او خاله) ودخى بر کيمسه بر ر جله يا ابن ماء السماء ديسه قذف
ايديجى اولماز دخى ر جلى بر کيمسه والده سنک زوجته و عمنه و داييسه نسبت ايلسه
قذف ايتمش اولماز (ومن وطى و طئا حراما فى غير ملكه لم يحد قاذفه) بر کيمسه و طى
حرام ايله غير ينک ملکنده و طى ايلسه انک قاذفنه حد لازم اولماز (والملاغة

بولدلم بحد قاذفها) ودخی ولد سبيله ملاعنه اولنان عورتك قاذفته حد لازم
اولماز (ومن قذف عبدا او امة او ام ولد او كافر بالزنا او قذف مسلما بغير الزنا فقال
يا فاسق او يا كافر او يا خبيث عزروا ن قال يا حمار او يا خنزير لم يعزر) بر كيمسه
كوله و جاريه و ام ولد و كافر زنا ايله قذف ايلسه يا خود مسلمه زنا نك غيريله قذف
ايدوب يا فاسق يا خود يا كافر يا خود يا خبيث ديسه تعزير لازم اولور و اكر
يا حمار يا خود يا خنزير ديسه تعزير لازم اولماز (والتعزير اكثره تسع وثلاثون
سوطا و اقله ثلاث جلدات) ودخی تعزيرك اكثرى او توز طقوز سوطدر و اقل
او چ جلدده در (وقال ابو يوسف رحمه الله يبلغ التعزير خمسة وسبعين سوطا) امام
ابى يوسف رحمه الله بيورديكه تعزير يتمش بش سوطه بالغ اولور (وان رأى
الامام ان يضم الى الضرب فى التعزير الحبس فعل ذلك) اكر حاكم تعزير ده واقع
اولان ضربه حبسى ضم ايلمكى رأى ايلسه بونى ايشلر (واشد الضرب التعزير
ثم حد الزنا ثم حد الشرب ثم حد القذف) ودخی ضربك اشدى تعزير بعده حد زنا
بعده حد قذفدر (ومن حده الامام او عزره فمات فدمه هدر) امام يعنى حاكم
بر كيمسه يه حد اورسه يا خود تعزيرى اجرا ايدوب اندن او تورى فوت اولسه
دمى ساقط اولور (ومن حد بقذف المسلم سقط شهادته وان تاب) بر كيمسه يه
مسلمه قذف سبيله حد اورلسه شهادتى ساقط اولور هر چن توبه ايدرايسه ده
(وان حد الكافر فى القذف ثم اسلم قبلت شهادته) ودخی قذف سبيله
كافره حد اوريلوب بعده اسلامى قبول ايلسه شهادتى قبول اولور

﴿ كتاب السرقة ﴾

بو كتاب سرقة دائر مسائل بياننده در (اذا سرق العاقل البالغ عشرة
دراهم او ما قيمته عشرة دراهم مضروبة او غير مضروبة من حرز لا شبهة
فيه وجب عليه القطع) وقتا كه عاقل و بالغ اولان كيمسه اون درهم
يا خود قيمتى اون درهمه بالغ اولان شئى درهم مضروبه اولسون يا خود
غير مضروبه اولسون مكان محفوظدن سرقت ايلسه انك اوزرينه قطع
يد لازم اولور (والحر والعبد فى القطع سواء) كوله و حر قطعه برابردر
(ويجب القطع باقراره مرة واحدة او بشهادة شاهدين) ودخی قطع يد
سارقك بر دكره اقراريله واجب اولور و ايكي شاهدك شهادتلىله ده

واجب اولور (واذا اشترك جماعة في سرقة فاصاب منها كل واحد منهم عشرة دراهم قطعوا وان اصابهم اقل من ذلك لم يقطع) وفتا که برجماعت سرقت واحده ده مشترک اولسه لر پس اول سرقتدن انلرک هر برلرینه اون درهم اصابت ایلسه جمله سنه قطع ید لازم اولور واکر هر برلرینه اون درهمدن اقل اصابت ایدر سه قطع ید لازم اولماز (ولا قطع فيما يوجد نافعها مباحا في دار الاسلام كالخطب والحشيش والقصب والسمك والصيد) ودخی دار اسلامده مباح اوله رق بهاسی اولیان نسنه نك بولمسنده قطع اولمدی خطب و اوت وقامش و بالتق و آو مثللو نسنه لر کبی (وفما يسرع اليه الفساد كالقوا که الرطبة واللبن واللحم والبطيخ والفاكهة على الشجر والزرع الذي لم تحصد) ودخی فساد سرعت ایلیان نسنه لر ده قطع ید اولمدی تازه میوه لر و سودو لحم و قارپوز و اغاج اوزرنده اولان میوه و بیجلمکه قریب اولیان خنطه و شعیر مثللو شیلر (ولا قطع في الاشربة المطربة ولا الطنبور ولا في سرقة المصحف وان كان عليه حلية ولا في الصليب ولا في الشطرنج والتزد) ودخی سکر و یریحی شیلرده و چالنی آلتلرنده و کلام قدیمی سرقت ایتمکده هر چن انک اوزرنده التون و کموشدن زینت اولدیسده التون و کموشدن اولان خاچده و شطرنج و طامه تخته سنی و طاشلرینی سرقت ایتمکده قطع ید لازم اولماز (ولا قطع على سارق الصبي الحر وان كان عليه حلي) حر اولان صبی بی سارق اولان کیمسه یه قطع ید لازم اولماز هر چن صبی اوزرنده بیله زک و زینت اولدیسده (ولا قطع في سرقة العبد الكبير و تقطع في سرقة العبد الصغير) ودخی کبیر اولان کوله نك سرقتده قطع ید لازم اولماز لکن عبد صغیری سرقت ایتمکده قطع ید اولیجیدر (ولا قطع في الدفاتير كلها الا في دفاتير الحساب) ودخی کتابلرده و دفترلرده قطع ید اولمدی مکر حساب دفترلری اوله (ولا قطع في سرقة كلب ولا فهد ولا دلف ولا طبل ولا مزمار) ودخی کلب و فهد که بردرلو جانوردر آنلری سرقتده و دف و طاول و زورنا و دودک کبی شیلرده قطع ید اولمدی (ويقطع في الساج والقناء والابنوس والصندل) ودخی هند ستانده بولنان بردرلو شجر که اکا ساج دیرلر آنده و مزراقده و آبنوس و صندل اغاچلرنده قطع ید اولیجیدر (واذا اتخذ من الخشب

اوانی او ابواب قطع فیها) اگر شجر دن جناقلر و ابر یقلر یا خود قبولر
 اتخاذ اولنسه آنلرده قطع لازم اولور (ولا قطع علی خائن ولا خائنه ولا نباش
 ولا منتهب عینا ولا محتاس) ودخی امانته خائن اولان رجل و خائنه اولان
 سرأه اوزر لرینه و کفن صویجی و جبرائیء آلوب قاجیجی و اختلاس ایدیجی
 اوزر لرینه قطع لازم اولماز (ولا یقطع السارق من بیت المال ولا من مال للسارق فی
 شرکة) بیت المالدن سرقت ایدیجی کیمسه یه قطع ید لازم اولماز دخی سارق
 ایچون شرکت اولان مالی سرقت ایتمکده قطع لازم اولماز (ومن سرق من ابویه
 او ولده او ذی رحم محرم منه لم یقطع) بر کیمسه آناسندن و پدرندن یا خود
 کندوسنک ذی رحم محرمندن برشی سرقت ایلسه قطع اولماز (وکذلك
 اذا سرق احد الزوجین من الآخر او العبد من المولی او من امرأة سیده او زوج
 سیده او المولی من مکاتبه او السارق من الغنم) وقتاکه زوجینک بری آخردن
 یا خود کوله مولاسندن یا خود مولاسنک عورتندن یا خود سیده سنک زوجندن
 یا خود مولی مکاتبندن سرقت ایلسه یا خود مال غنمتندن بر کیمسه سرقت ایلسه
 شومذکور حکمده ماسبق مثلودر یعنی قطع ید لازم اولماز (والحرز علی
 ضربین حرز بمعنی فیه کالیوت والدور و حرز بالحفاظ فن سرق شیئا من حرز
 او من غیر حرز و صاحبه عنده یحفظه و جب علیه القطع) ودخی حرز ایکی نوع
 اوزرینه در اولکیسی بر حرز در که آنده اولان معنی سبیلده در دارو بیت مثللو
 وایکنجیسی بر حرز در که حافظ سبیلده در پس بر کیمسه حرزدن یا خود
 حرزک غیرندن برشی سرقت ایلسه حالبوکه اول شیئک صاحبی اول
 شی عننده اولوب آنی حفظ ایدر بوصورتنده سارق اوزرینه قطع لازم
 اولور (ولا قطع علی من سرق من حمام او بیت اذن للناس بالدخول)
 ودخی حامدن وناس ایچون دخول ایلده اذن ویریلان بیتدن سرقت ایدن
 کیمسه اوزرینه قطع لازم اولماز (ومن سرق من المسجد متاعا و صاحبه
 عنده یحفظه قطع) بر کیمسه مسجددن بر مقدار متاع سرقت ایلسه
 حالبوکه اول متاعک صاحبی متاع عننده اولوب آنی حفظ ایدر
 بوصورتنده اول کیمسه یه قطع لازم اولور (ولا قطع علی الضیف اذا سرق
 ممن اضافه) مسافر قوناق صاحبندن سرقت ایلسه انک اوزرینه

مشارك اولان مالدن
 سرقت ایدیجی اوزرینه
 قطع لازم اولماز یعنی
 بر کیمسه آخر ایلده
 مشترك اولدینی مالدن
 سرقت ایلسه قطع
 ید لازم اولماز
 شد

قطع لازم اولماز (واذا نقب اللص البيت ودخل واخذ المال وناوله آخر خارج البيت فلا قطع عليهما) وقتا كه سارق بيتي دلوب واپچرويه داخل اولسه ومالى اخدايدوب بيتك خارجنده بولنان آخر كيমে سيه ويرسه آنلر اوزرينه قطع لازم اولماز (وان القاء في الطريق ثم خرج واخذه قطع) صورت سابقه ده سارق مالى طريقه القايدوب بعده چيقوب اخدايلسه قطع لازم اولور (وكذلك ان حمله على حمار فساقه واخرجه) ينه صورت سابقه ده سارق مالى بر حمار اوزرينه يوكليوب واول حمارى سوقايدوب بيتدن اخراج ايلسه حكم ماسبق كيدير يعنى قطع اولنور (واذا دخل الجماعة الحرز فتولى الاخذ بعضهم قطعوا جميعا) وقتا كه بر جاعت بر حرزه داخل اولوب اول جماعتك بعضيلرى مال اخذ ايتمه مباشرت ايلسه لر مجموعى قطع اولنور (ومن نقب البيت وادخل يده فيه فاخذ شيئا لم يقطع) بر كيমে بيتي دلوب ويدينى اول يته ادخال ايدوب مال اخدايلسه قطع يد لازم اولماز (وان ادخل يده في صندوق الصيرفي او في كم غيره واخذ المال قطع) اكر بر كيমে قيو مجينك ياخود صرافك صندوقه ياخود غيرك كمنه يدينى ادخال ايدوب مال اخذ ايلسه قطع اولنور (ويقطع يمين السارق من الزند وتحسم فان سرق ثانيا يقطع رجله اليسرى وان سرق ثالثا لم يقطع وخذ في السجن حتى يتوب) ودخى سارقك صاغ الى بيلكدن قطع اولنوب وياغ ايله طاغلا نيلور واکرايكنجي دفعه سرقت ايلسه صول اياغى قطع اولنور واکراوچنجي دفعه سرقت ايلسه قطع اولماز زندانده تخليد اولنور توبه ايلينه دك (واذا كان السارق اشل اليد اليسرى او اقطع او مقطوع الرجل اليمنى لم يقطع) وقتا كه سارقك صول الى چولاق اولسه ياخود قطع اولمش اولسه ياخود صاغ اياغى قطع اولمش اولسه قطع لازم اولماز (ولا يقطع السارق حتى يحضر المسروق منه ويطالب بالسرقة وان وهبها او باعها من السارق او نقصت قيمتها عن النصاب لم يقطع) ودخى سارق قطع اولماز تا كه مسروق منه حاضر اولوب سرقه يي مطالبه ايلينه دك اكر مسروق منه سرقه يي سارقه هبه ايلسه ياخود بيع ايلسه ياخود سرقه نك قيمتي نصابندن نقصان اولسه قطع اولماز (ومن سرق عينا فقطع فيها فردها ثم عاد وسرقها وهي بحالها لم يقطع وان تغيرت عن حالها مثل

ان يکون غزلا فسرقه فقطع فيه ثم رده ثم نسج فعاد فسرق قطع) برکيمسه
 برعيني سرقه ايدوب وآنده قطع اولنوب اول عيني رد ايلسه بعده عودت ايدوب
 يينه اول عيني سرقه ايلسه حالبوکه اول عين حالي اوزرينه باقيدر بوضورتده
 قطع اول نماز واکر عين حالندن تغير ايلسه مثلاً سرقه اولنان نسنه غزل اولوب
 آنده قطع اولنسه بعده آنی رد ايدوب مسروق منه آنی طوقوتسه پس عودت
 ايدوب يينه سرقه ايلسه قطع اولنور (واذا قطع السارق والعين قائمة في يده
 ردها وان كانت هالكة لم يضمن) وقتاکه سارق يدي قطع اولنسه حالبوکه
 عين ينده بولنوب تلف اولما مشدر سارق آنی رد ايدر واکر عين هلاک اولمش
 اولسه ضمان لازم اولماز (واذا ادعى السارق ان المسروق ملكه سقط القسط منه
 وان لم يقم بينه) وقتاکه سارق دعوی ايلسه که مسروق سارق ملکيدر قطع
 ساقط اولور هرچن سارق بينه اقامه ايتمز ايسه ده (واذا خرج جماعة ممتنعين
 او واحد يقدر على الامتناع وقصدوا قطع الطريق فاخذوا قبل ان يأخذوا
 مالا ويقتلوا نفسا حبسهم الامام حتى يحدثوا توبة) وقتاکه بر مقدار
 جماعت امتناعه مقتدر اولدقلى حالده خروج ايلسه لر ياخود امتناع
 اوزرينه مقتدر اولان برکيمسه خروج ايلسه وآنلر طريق قطع ايتمکی
 قصد ايلسه لر پس مال اخذ ايدوب وقتل نفس ايتزدن اول طوتولسه لر
 حاکم آنلری حبس ايدر تاکه توبه ايلينه دک (وان اخذوا مال مسلم
 او ذمی والمأخوذ لو قسم على جماعتهم اصاب كل واحد منهم عشرة دراهم
 فصاعدا او ما يبلغ قيمتها ذلك قطع الامام ايديهم وارجلهم من خلاف)
 اکر قطاع طريق مسلم ياخود ذمينک مالنی اخذ ايلسه لر حالبوکه اخذ
 اولنان مال آنلر اوزرينه تقسيم اولنسه آنلردن هر برلرينه اون درهم
 واون درهم دن زياده اصابت ايلسه ياخود اخذ اولنان مالک قيمتی ذکر اولنان
 مقداره بالغ اولسه امام آنلرک اللرينی وایاقلرينی خلافتدن قطع ايدر يعنى صاغ
 اللرينی وصول اياقلرينی قطع ايدر (وان قتلوا ولم يأخذوا المال قتلهم حدا وان عني
 الاولياء عنهم لم يلتفت اليهم) اکر قطاع طريق نفس قتل ايدوب ومال اخذ
 ايتمز لر ايسه امام آنلری حدی اجرا جهنندن قتل ايدر اکر اوليالر آنلری
 عفو ايلسه لر امام آنلره التفات ايتمز (وان قتلوا واخذوا المال فالامام

بالخیار ان شاء قطع ایدیهم وارجلهم من خلاف و قتلهم اوصلبهم وان شاء قتلهم
 حدا اوصلبهم حیاتهم یبعج بطنه برح الی ان یموت ولا یصلب اکثر من ثلاثة ایام)
 اگر قطاع طریق قتل ایدوب و مال اخذ ایلسه لر امام مخیردر دیلر سه اللریخی
 وایاقلریخی من خلاف قطع ایدوب و آنلری قتل ایدر یاخود صلب ایدر و اگر
 دیلر سه حدا آنلری قتل ایدر یاخود حی اوله رق صلب ایدر بعده بطنی مزراق
 ایله خرق ایدر فوت اولانه دك و اوچ کوندن زیاده صلب ایتمز (وان کان فیهم
 صبی او مجنون او ذورحم محرم من المقطوع علیه سقط الحد عن الباقین و صار القتل
 للاولیاء وان شاءوا عفووا وان شاءوا قتلوا وان باشر القتل احدهم اجرى الحد
 علیهم اجمعین) اگر قطاع طریقك ایچنده صبی یاخود مجنون یا مقطوع علیه
 ذارحم محرم بولنسه باقیلردن حد ساقط اولور و قتل ایتمك اولیایه انتقال ایدر
 اگر اولیا دیلر سه عفو ایدر لر و اگر دیلر سه قتل ایدر لر اگر اولیادن بری
 قتله مباشرت ایدر سه قطاع طریقك جمله سی اوزرینه حد اجرا اولور

کتاب الاشربة

بو کتاب شربتله دائر مسائل بیاننده در (الاشربة المحرمة اربعة) حرام
 اولان شربتلدردر (الحمرو هی عصیر العنب اذا غلی واشتد وقذف بالزبد)
 حرام اولان شربتلردن بری خمر در خمرده اوزوم صوبی در قینسایوب
 وشدتانبوب وکوپکنی آتدینی و قتده (والعصیر اذا طبخ حتی یذهب اقل
 من ثلثیه) و حرام اولان اشربهلردن ایکنجی اوزوم صوبی در پشوب
 ایکی ثلثدن اقلی ذاهب اولدینی و قتده (ونقیع التمر والزبيب اذا اشتد)
 قوری خرما و قوری اوزومك صوبی شدتلندیکی و قتده ینه حرام اولور لر
 (ونبیذ التمر والزبيب اذا طبخ کل واحد منهما بادنئ طبخة حلال وان اشتدا
 اذا شرب منه ما یغلب علی ظنه انه لا یسکره من غیر لهو ولا طرب) ودخی
 خرما و قوری اوزوم صولری ادنی طبخه ایله طبخ اولنسدقوری و قتده
 حلال اولور هر قن بونلر شدتلی اولور لر ایلسه ده و قتا که اندن اولم مقدار
 ایچسه که ظنی اوزرینه غالب اوله که سکر ویرمز لهو و طربسز (ولا بأس
 بالخلیطین) زبيب ایله تمر دن اولان شربتك بری آخره مخلوط اولوب ادنی
 طبخه ایله طبخ اولند قده لهو و طربسز ایچلمسند ضرر یوقدر (ونبیذ العسل

والتین والحنطة والشعیر والذرة حلال وان اشد) ودخی غسل وانجیر وحنطه
 وشعیر وطارو نیذلری حلالدر هر چن بونلر اکشیوب وشدتلنور ایسه ده
 (وعصیر العنب اذا طبخ حتی ذهب ثلثاه وبقي ثلثه حلال وان اشد) وقتا که
 تازه اوزوم صوبی پشوب تا که ایکی ثلثی کیدوب و بر ثلثی باقی قالسه حلال اولور
 هر چن مشد اولور سه ده (ولا بأس بالانتباز فی الدباء والخنتم والمزفت والنقیر)
 ودخی تازه قباقد ویشیل جر ده وزفتنمش بارداقد و شجر کو کندن اتخاذا
 اولنان بارداقد انتباز ایله ضرر یوقدر یعنی نیذی بونلر وضع ایتمکه ضرر یوقدر
 (واذا تخللت الحمر حلت سواء صارت خلا بنفسها او بشیء طرح فیها ولا یکره
 تخلیلها) وقتا که شراب سر که اوله حلال اولور کندی کندی سر که اولسون یا خود
 شرابه برشی طرح اولمق ایله اولسون وخری سر که یه دو ندر مک مکروه اولماز

کتاب الصيد والذباح

بو کتاب صیدک وذبح ایتنک بیانده اولیجیدر (یحوز الاصطیاد بالکلب
 المعلم والفهد والبازی وسائر الجوارح المعلمة) ودخی آو اولامق معلم اولان
 کلب وپارس وطوغان وسائر معلمه اولان یرنجی حیوانلر ایله جائز اولور
 (وتعلم الکلب ان یترو الاکل ثلاث مرات) ودخی کلبک تعلیمی اولدر که
 اوج کره اکی ترک ایله (وتعلم البازی ان یرجع اذا دعوته) طوغانک تعلیمی
 اولدر که سن آتی چاغردیغک وقتده رجوع ایله (فاذا ارسل کلبه
 المعلم او بازیه اوصقره وذكر اسم الله علیه عند ارساله واخذ الصيد
 وجرحه فمات حل اكله وان اكل منه الکلب لم یؤکل وان اكل منه
 البازی اكل) وقتا که آوجی اولان کیمسه معلم اولان کلبی وطوغانی
 وشاهنی ارسال ایدوب و بونلر اوزرینه بسمله یی ارسال ایلدیکی وقتده
 ذکر ایلسه و بونلردن بری آوی اخذ ایدوب و آنی یاره لسه پس اول
 آفوت اولسه اکی حلال اولور اگر کلب اول آودن اکل ایدرسه اکل
 اولماز و اگر طوغان اول آودن اکل ایدرسه اکل اولنور (واذا ادرك
 المرسل الصيد حيا وجب علیه ان یدکیه وان ترك التذکية حتی مات
 لم یؤکل) وقتا که مرسل صیده حی اوله رق اولاشسه آنی بوغازلق
 مرسل اوزرینه واجبدر اگر بوغازله یی ترک ایلسه تا که آفوت اولسه

اكل اول نماز (وان خنقه الكلب ولم يجرحه لم يؤكل) اكر كلب اول صيدى
 بوغوب وآنى جرح ايلسه اكل اول نماز (وان شاركه كلب غير معلم او كلب
 مجوسى او كلب لم يذكر اسم الله عليه لم يؤكل) اكر معلم اولان كلبه غير معلم اولان
 كلب ياخود مجوسى كلبى ياخود بسمله ايله ارسال اولنمىان كلب شريك اولسه صيد
 اكل اول نماز (واذا رمى الرجل سهمه الى صيد وسمى عند الرمي اكل ما اصاب
 الرمي اذا جرحه السهم فمات وان ادركه حيا ذكاه وان تركه تذكيته لم يؤكل)
 وقتا كه رجل اوقونى صيده آتوب و آتدينى وقتده بسمله بي ذكر ايلسه اصاب
 ايلديكى اكل اول نور اكر سهم جرح ايدوب وصيد فوت اولورسه اكر صيده
 حى اوله رق اولاشورسه آنى بوغازلر و آكر بوغازلنى ترك ايدورسه اكل
 اول نماز (واذا وقع السهم بالصيد فتحامل حتى غاب عنه ولم يزل في طلبه
 حتى اصابه ميتا اكل وان قعد عن طلبه ثم اصابه ميتا لم يؤكل) وقتا كه
 اوق صيده واقع اولسه واول آوجينك اوقونى يوكلنوب و آوجى
 آرقه سنه دوشه تا كه آو آندن غائب اولسه و آنى طلب ايتمدن
 زائل اولسه تا كه ميت اوله رق صيده اصاب ايلسه اكل اول نور و اكر
 صيدى طلب ايتمدن اوتورسه بعده صيده ميت اوله رق اصاب ايلسه اكل
 اول نماز (وان رمى سهمي الى صيد فوقع في الماء لم يؤكل وكذلك اذا وقع
 الصيد على سطح او على جبل ثم تردى منه الى الارض فمات لم يؤكل
 وان وقع على الارض ابتداء اكل) اكر اوقى صيده آتوب پس صيد
 صويه واقع اولسه اكل اول نماز وقتا كه صيد سطح اوزرنده ياخود
 بر جبل اوزرنده واقع اولوب بعده اندن اشاغى دوشوب فوت اولسه
 ماسبق مثللو اكل اول نماز اكر ابتداء ارض اوزرينه واقع اولوب فوت
 اولسه اكل اول نور (وما اصاب المعراض بعرضه لم يؤكل وان جرحه
 اكل) ودخى اول صيد كه اكا اوق عرضيله يعنى اينسه اصاب ايلدى
 اكل اول نماز و اكر ياره لر ايسه اكل اول نور (ولا يؤكل ما اصابته البندقة
 اذا مات عنها) واول صيد كه اكا بالحقندن كسك ياخود جرح ايتمىان طاش
 اصاب ايدوب اندن فوت اولسه اكل اول نماز (واذا رمى الى الصيد فقطع
 عضوا منه اكل الصيد ولم يؤكل العضو) وقتا كه صيده آتوب پس صيددن

برعضوی قطع ایلسه صیدا کل اولنوب اول عضوا کی اول نماز (وان قطعه
 اثلاثا والاكثر مما یلی العجز اكل الكل وان كان الاكثر مما یلی الرأس اكل
 الاكثر ولم یؤكل الاقل) واکر اوصیدی اثلاثا قطع ایلسه حالبو که اکثر
 قویروغی ولی ایدن طرفدندر بو صورتده جمله سی اکل اولنوروا اکثر رأسی
 ولی ایدن طرفدن اولورسه اکثر اکل اولنور و اقل اکل اول نماز (ولا یؤکل
 صید المجوسی والوثی والمرتد) ودخی مجوسینک و پت پرستک و مرتدک صیدی
 اکل اول نماز (ومن رمی صیدا و اصابه ولم یبشخه ولم یخرج عن حیز الامتناع فرماه
 آخر فقتله فهو للثنائی و یؤکل وان كان الاول اثخنه فرماه الثانی فقتله لم یؤکل
 والثانی ضامن قیمته الاول مجروحاً بالجراح الاول) برکیمسه صیده رمی ایدوب
 واکا صابت ایلسه و اول صیدی ضعیف قیلیمیوب و امتناع مکانندن اخراج ایلمسه
 پس اول صیده آخر آوجی رمی ایدوب آئی اولدیرسه اول صید ثانی ایچوندر
 واکل اولنوروا کر اولکی آوجی آئی ضعیف قیلوب پس ثانی رمی ایدوب صیدی
 قتل ایلسه اکل اول نماز و ثانی اول ایچون صیدک اولکی یاره ایله مجروح اوله رق
 قیمتی ضامن اولور (و یجوز اصطیاد ما یؤکل من الحيوان وما لا یؤکل) ودخی
 حیواندن اکل اولنوب واکل اولنمائی صید ایتک جائز اولور (وذبیحة
 المسلم والکتابی حلال ولا یؤکل ذبیحة المجوسی والوثی والمرتد والحرم)
 ودخی مسلم و مشرک اولمیان کتاینک بوغازلدینی اکل اولنور و حلالدر
 و حج ایچون احرامه داخل اولان کیمسه نک و مجوسی و پت پرستک و مرتدک
 بوغازلدقیری اکل اول نماز (وان ترک الذابح التسمية عمدا فالذبیحة ميتة
 لا یؤکل وان ترکها ناسیا اکل) اکر ذبح ایدیجی کیمسه بسمله یی عمدا
 ترک ایلسه ذبیحه سی مردار اولور اکل اول نماز واکر ناسیا ترک ایدرسه
 ذبیحه سی اکل اولنور (والذبح فیما بین الخلق واللبة) ودخی ذبح ایتک
 خلق ایله وکوکس ابتداسنک مابیننده اولیجیدر (والعروق التي تقطع
 فی الذکاة اربعة الخلقوم والمریء والودجان واذا قطعها حل الاکل وان قطع
 اکثرها كذلك عند ابن حنیفة رحمه الله وقال لا بد من قطع الخلقوم والمریء
 واحدا لودجین) ودخی بوغازلده قطع اولنه جق طمارلردرتدر اولکیسی
 حلقوم که نفسک جریان ایلیه جک محلیدر ایکنجیسی علف جریان ایلیه جک

محلدر که ترکیجه قزل اوردن تعیر اولنور او چنجیسی و درنجیسی ایکی جانبدہ
اولان شاه طمار لر در وقتا که ذکر اولنان درت عروقی ذابح قطع ایله اکی حلال
اولور اکر اکثری قطع اولنسه امام اعظم رحمہ اللہ عندندہ ینہ اکی حلال اولور
امامین رحمہما اللہ بیوردیلر کہ حلقومی و مری بی وودجینک یرینی قطع ایتمک
لازمدر ﴿ ویمجوز الذبح بلیط القصب والمروۃ وبکل شیء انهر الدم و فرق
الاداج الا السن القائمة والظفر القائم ﴾ ودخی قامشک کسکینی ایله وکسکین حجر
ایله وهرقان آقیدان شیرایله و طمار لر ی آیران شیرایله ذبح ایتمک جائز اولور
لکن موضعندہ قائمہ اولوب و مقلوعہ اولمیان دیش ایله و محلندہ قائم اولوب
نزع اولنمیان طرناق ایله ذبح ایتمک جائز اولماز ﴿ و یتستحب ان یحدد الذابح شفرته ﴾
ذابح اولان کیمسه سکیننی یعنی پچاغنی کسکین ایتمک مستحبدر ﴿ ومن بلغ بالسکین
الذخاع او قطع الرأس کره له ذلك ویؤکل ﴾ اکر ذابح سکینی ایلیکه ابلاغ ایلسه
یعنی اولاشدیرسه یاخود رأسی بالکلیه قطع ایلسه مکروه اولوب واکل
اولنور ﴿ وان ذبح الشاة من قفاها فان بقيت حیة حتی قطع العروق جاز
ویکره وان ماتت قبل قطع العروق لم یؤکل ﴾ اکر برکیمسه غنمی قفا سندن
بوغازلسه اکر غنم عروقی قطع اولنانه دک حی اوله رق باقی قالورسه جائز
اولوب و مکروه اولور واکر غنم عروقی قطع ایتمزدن اول فوت اولورسه
اکل اولنماز ﴿ وما استأنس من الصيد فذکاته الذبح وما توحش من النعم
فذکاته العقر والجرح ﴾ ودخی صیددن استیناس ایدن حیوانک ذکاتی
بوغازلمقدر و غنم و دوه دن و وحشی اولان حیوانک ذکاتی سکرملک
ویارلمقدر ﴿ والمستحب فی الابل النحر و فی البقر والغنم الذبح وان نحرها
وذبح الابل جاز و یکره ﴾ ودخی دوه ده مستحب اولان کوکس باشندن
بوغازلمقدر و غنمده و بقرده مستحب اولان ذبح ایتمکدر اکر غنم و بقری
نحر ایدوب و ابلی ذبح ایلسه جائز اولوب و مکروه اولور ﴿ ومن نحر
ناقة او ذبح بقرة او شاة فوجد فی بطنها جنینا میتا لم یؤکل عندابی حنیفة
رحمہ اللہ اشعر اولم یشر ﴾ برکیمسه دیشی دوه نی نحر ایلسه یاخود بقره
و شاتی ذبح ایلسه بونلرک بطنندہ میت اوله رق یاوری بولنسه اکل اولنماز
تویلنسین یاخود تویلنمسون ﴿ ولا یجوز اکل ذی ناب من السباع وذی مخلب

من الطيور ولا بأس بغراب الزرع) ودخی یرتیجی حیواناتدن ناب یعنی
 آزی دیش صاحبی و طیور دن مخلب یعنی پنجه صاحبی اکل جائز اولماز
 و اکین قارغه سنی اکل ایتمکده ضرر یوقدر (ولا تؤکل الا بقع الذی یا کل الحیف)
 جیفه لری اکل ایلیان قارغه نك لحمی اکل اولماز (و یکره اکل الضبع والضب
 والثعلب والحشرات کلها) ودخی صر تلان و ککر و تلکی و بیلان مثللو حشراتی
 اکل ایتمک کراحت تحریمیه ایله مکروه اولور (ولا یجوز اکل لحم الحمار الا هلی
 والبغال) ودخی حمار اهلینک و بغالک لحمی اکل جائز اولماز (و یکره اکل
 لحم الفرس عندانی حنیفة رحمه الله ولا بأس باکل الارنب) امام اعظم رحمه الله
 عندنده فرسک لحمی اکل ایتمک مکروه اولور و طوشانی اکل ایتمکده ضرر
 یوقدر (و اذا ذبح ما لا یؤکل لحمه طهر جلده ولحمه الا الاذنی و الخنزیر
 فان الذکاة لا تعمل فیهما) و قناکه اکل اولنمیان حیوان بوغازلنسه جلدی
 و لحمی طاهر اولور لکن انسان نوعی ایله و خنزیرده ذکات عمل
 اولماز (ولا تؤکل من حیوان المائی الا السمک و یکره اکل الطافی منه)
 ودخی صوده معیشت ایلیان حیواندن بالقدن غیر یسی اکل اولماز
 و صوده فوت اولمش بالنی اکل ایتمک مکروه اولور (ولا بأس باکل
 الجریث و المارماهی) ودخی سازان و بیلان بالقنی اکل ایتمکده ضرر یوقدر
 (و یجوز اکل الجراد و لا ذکاة له) ودخی چکر که بی اکل ایتمک جائز اولور
 و آنی بوغازلق اولمدی

کتاب الاضحیة

بو کتاب اضحیه دائر مسائل بیاننده در (الاضحیة واجبة علی کل مسلم
 حر عاقل بالغ غنی مقیم فی یوم الاضحیة عن نفسه و اولاده الصغار
 یذبح عن کل واحد منهم شاة او یذبح بدنة او بقرة عن سبعة) ودخی
 قربان بوغازلق هر مسلم حر عاقل بالغ و قربان بایرام کوننده غنی
 و مقیم اولان کیمسه لر اوزرینه کندی نفسندن و صغیر اولادندن
 اوتوری لازم اولور و بونلرک هر بر لرندن بدل بر شاة بوغازلر یا خود
 دوه و بقره یدی کیمسه دن اوتوری بوغازلر (و لیس علی المسافر و الفقیر
 اضحیة) مسافر و فقیر اوزرینه قربان واجب اولماز (و وقت الاضحیة یدخل

بطلوع الفجر من يوم النحر الا انه لا يجوز لاهل الامصار الذبح حتى يصلى
 الامام صلوٰة العيد واما اهل السواد اذا ذبحوا قبل الصلوة جاز) ودخى اضحية نك
 وقتى يوم نحر دن فترك طلوعيله داخل اولور لكن شهر اهاليسى ايجون امام
 بيرام نمازىنى قيلدير انه ذبح ايتك جائز اولماز اما قريه اهاليسى نمازدن اول
 ذبح ايلسلر جائز اولور (وهى جائزة فى ثلاثة ايام فى يوم النحر ويومين بعده)
 ودخى اضحية اوج كونده جائز اولور يوم نحر دن ايكي كون صكره (ولا يضى
 بالعمياء والعوراء والعرجاء التى لا تمشى الى المنسك ولا المعجفاء) ودخى ايكي
 كوزى وياير كوزى كور اولان حيوانى وطويال اولوب بوغازلنه جق محله
 يورومه قدرتى اوليان حيوانى وزياده ضعيف اولان حيوانى قربان ايتك
 جائز اولماز (ولا يجوز مقطوعة الاذن والذنب ولا التى ذهب اكثر من اذنها
 وذنبها وان بق الاكثر من الاذن والذنب جاز) ودخى قولاغى
 وقويروغى كسلمش حيوانى قربان ايتك وقولاغنىك وقويروغنىك چوغى
 كيتمش اولان حيوانى قربان ايتك جائز اولماز اكر قولاغنىدن
 وقويروغنىدن اكثرى باقى قالورسه جائز اولور (ويجوز ان يضى
 بالجماء والخصى والثولاء والجرباء) ودخى بوينوزسز وبوروق ومجنون
 واويوزلى اولانلرى قربان ايتك جائز اولور (والاضحية من الابل والبقر
 والغنم ويجزى من ذلك التى فصاعدا الا الضان فان الجذع منه يجزى) ودخى
 قربان دوه وصيغر وغنمدن اوليجيدر وبونلر تى وثنانك فوقنده اولان
 كفايت ايدر وغنمدن تى اولدر كه بر ياشى تمام اولوب ايكيسنه داخل
 اوله وبقر دن ايكي ياشى تمام ايدوب اوچه دخل اوله ودوه دن اوج
 ياشى تمام اولوب دردينه داخل اولاندر لكن غنمدن التى آيلق اولوب
 اناسندن فرقى اولمازسه قربان ايتك جائز اولور (وياكل من لحم الاضحية
 ويطعم الاغنياء والفقراء ويدخر فى بيته) وقربان بوغازليان كيمسه لمندن
 اكل ايدر واغنياءه وفقرايه اطعام ايدر وبر مقدارىنى بيتده صاقلامغه يعنى
 قاورمه ايتكه رخصت واردر (ويستحب ان لا ينقص الصدقة من الثلاث)
 ودخى قربانك اتندن صدقه اولسان ثلثندن نقصان اولماق مستحيدر
 (ويتصدق بمجلدها او يعمل منه آلة تستعمل فى البيت) وقربانك جلدىنى تصدق

ایلیه یا خود اندن بیتده استعمال اولنه جق بر آلت عمل ایلیه (والافضل ان یدبح
اضحیته بیده اذا کان یحسن الذبح) اگر بر کیمسه بوزغازلمنی کوزل ایدرسه
قربانی ایله بوغازلمق افضلدر (ویکره ان یدبحها الکتابی) و کتابی اولانه
قربان بوغازلاتمق مکروهدر (واذا غلط رجلا ن فذبح کل واحد منهما اضحیة
الآخر اجزأ عنهما ولا ضمان علیهما) وقتا که ایکی رجل غلط ایدوب بری
آخر ک قربانی ذبح ایلسه انلردن کفایت ایدر وانلرک اوزرینه ضمان لازم اولماز

کتاب الایمان

بو کتاب یمینه دائر مسائل بیاننده در (الایمان علی ثلاثة اضرب یمین الغموس
و یمین منعقدة و یمین اللغو) ودخی یمین اوج نوع اوزرینه در بری یمین غموسدر
وبری یمین منعقدة و بری یمین لغودر (فیمین الغموس ان یحلف علی امر ماض
بتعمد الکذب فیها فهذه الیمین یأثم صاحبها ولا کفارة فیها الا الاستغفار)
پس یمین غموس اولدر که حالف امر ماضی اوزرینه یمین ایدوب و آنده
کذبی قصد ایلیه بومثللو یمینک صاحبی آثم و کنهاکار اولور و بویمین ده
کفارت یوقدر انجق توبه واستغفار لازم اولور (والیمین المنعقدة الحلف
علی امر مستقبل ان یفعله او لا یفعله فاذا حنث فی ذلك وجبت الکفارة)
ودخی یمین منعقدة امر مستقبلی ایشلیوب و ایشلمسی اوزرینه یمین ایتمکدر
پس بویمینده حانث اولسه کفارت واجب اولور (یمین اللغو الحلف علی امر
ماض وهو یظن انه کما قال والامر بخلافه فهذه الیمین نرجو ان یؤاخذ الله بها
صاحبها) ودخی یمین لغو اولدر که حالف امر ماضی اوزرینه یمین ایلمکدر
اول امری دیدیکی کبی ظن ایدر اولدینی حالده حالبوکه اول امر
ظن ایلدیکنک خلافتجه اولسه او مولور که واجب تعالی اول یمین سبیلله
صاحبی مؤاخذه ایلمیه (والقاصد فی الیمین والمکره والناسی سواء) ودخی
یمینده قاصد و مکروه و ناسی برابر در (ومن فعل المحلوف علیه مکرها و ناسیا
فهو سواء) بر کیمسه یمین اولنان شیئی مکرها یا خود ناسیا ایشلمسه برابر در
(والیمین بالله او باسم من اسماء الله تعالی کالرحمن والرحیم او بصفة من صفاته
کعزة الله و جلاله و کبریائه الا قوله وعلم لا یكون یمینا) ودخی یمین لفظه جلاله
یا خود اسماء الله بدهن بر اسم ایله در رحمن و رحیم مثللو یا خود صفات ذاتیه دن (۲)

(۲) ودخی معلوم
اوله که صفا ذاتیه
اولدر که واجب تعالی
ضدیه متصف اولیه
وصفات فعل اولدر که
واجب تعالی ضدیه
متصف اوله (تقریر
الاستاذ)

برصفت ايله اوليجيدر عزه الله وجلال الله وكبرياسى مثللو لكن وعلم الله
 قولى يمين اولماز (ولو حلف بصفة من صفات الفعل كغضب الله وسخطه
 لم يكن حالفا) اكر صفات فعلدن برصفت ايله يمين ايلسه غضب الله وسخطى
 مثللو بوصور تده يمين ايديجى اولماز (ومن حلف بغير الله لم يكن حالفا كالنبي
 والقرآن والكعبة) بر كيمسه واجب تعالينك غيرينه يمين ايلسه يمين ايديجى
 اولماز نبي وقرآن وكعبه مثللو (والحلف بحروف القسم وحروف القسم
 الواو كقوله والله والتاء كقوله تالله والباء كقوله بالله وقد يضمن الحروف
 فيكون حالفا كقوله الله لا افعل كذا) ودخى يمين حووف قسم ايله اوليجيدر
 وحروف قسمدن برى واودر حالفك والله قولى كبي وبرى تادر تالله قولى
 مثللو وبرى بادر بالله قولى مثللو بعض كره حروف قسم اضمار اولنور
 وبوصور تده يمين ايديجى اولور الله لا افعل كذا ديمك كبي (وقال ابو حنيفة
 رحمه الله اذا قال وحق الله لا يكون حالفا) امام اعظم رحمه الله بيورديلر كه
 وقتا كه يمين ايديجى كيمسه وحق الله ديسه حالف اولماز (وان قال اقسام واقسم
 بالله او احلف او احلف بالله او اشهد او اشهد بالله فهو حالف وكذلك قوله
 وعهد الله وميثاقه وعلى نذر او نذر الله) اكر حالف ذكر اولنان قوللري ديسه
 يمين ايديجى اولور (وان قال ان فعلت كذا فهو يهودى او نصرانى او كافر
 فهو يمين) اكر ديسه كه شوايشي ايشلر ايسهم يهودى يا نصرانى يا خود
 كافر بونلر يميندر (وان قال ان فعلت كذا فعلى غضب الله وسخطه
 او قال انا زان او سارق او شارب الخمر او اكل الربوا فليس بحالف) اكر
 ديسه كه اكر شويله ايشلر سههم غضب الله اوزريمه اولسون يا خود ديسه كه
 زانى يا خود سارق يا خود شارب الخمر يا خود آكل الربا اولهيم بوصور تدرده
 حالف اولماز (وكفارة اليمين عتق رقبة يجزى فيها ما يجزى في الظهار
 وان شاء كسبي عشرة مساكين كل واحد ثوبا فما زاد وادناه ما يجوز به
 الصلوة وان شاء اطعم عشرة مساكين) ودخى كفارت يمين بر رقبه آزاد
 اتمكدر كفارت ظهارده كفايت ايدن رقبه بونده دخى كفايت ايدر
 واكر ديلر سه اون مسكينه ثوب الباس ايدر وهى بر لرينه بر رثوب وزياده
 اعطا ايدر وثوبك ادناسى آنكله نماز جائز اولور مقدارى اولمقدر

واگر دیر سه اون مسکینه اطعام طعام ایدر (فان لم یقدر علی احد هذه الثلاثة صام
 ثلاثة ايام متتابعات) اگر ذکر اولنان اوچ نسنه دن بری اوزرینه مقتدر اوله مدینی
 صورتده بربری اردی صره اوچ کون صائم اولور (وان قدم الکفارة
 علی الحنث لم یجز) اگر کفارتی حنث اوزرینه تقدیم ایلسه جائز اولماز (ومن حلف
 علی معصية مثل ان لا یصلی او لا یکلم اباه اولیقتلن فلانافینبی ان یحنث ویکفر
 عن یمینه) بر کیمسه معصیت اوزرینه یمین ایلسه مثلاً نماز قیلماق و باباسیله
 تکلم ایتمامک یا خود فلانی قتل ایلمک کبی پس بوضو تکرده لایق اولان یمیننده
 حنث اولوب و یمینندن او توری کفارت و یرمکدر (وان حلف الکافر و حنث
 فی حال الکفر او بعد اسلامه فلا حنث علیه) اگر کافر یمین ایدوب و کفری
 حالنده حنث اولسه یا خود اسلام اولدقد نصکره حنث اولسه آنک اوزرینه
 حنث لازم اولماز (ومن حرم علی نفسه شیئاً مما یملکه لم یصر محرماً و علیه
 ان استباحه کفارة یمین) اگر بر کیمسه نفسی اوزرینه بر نسنه بی حرام
 قیلسه و اول نسنه ده مالک اولدینی شیردن اولسه اول شی حرام اولماز
 اگر اول نسنه نک مباح اولسنی طلب ایدر سه آنک اوزرینه کفارت یمین
 لازم اولور (ولو قال کل حلال علی حرام فهو علی الطعام والشراب
 الا ان ینوی غیر ذلك) اگر دیسه که هر حلال اولان شی بنم اوزیمه
 حرام اولسون بوکلام طعام و شراب اوزرینه حمل اولنور مکر بونلرک
 غیرسنی نیت ایلله (ومن نذر نذراً مطلقاً فعلیه الوفاء) بر کیمسه نذر
 مطلق ایلله نذر ایلسه اول کیمسه اوزرینه نفس نذر ایلله وفا لازم اولور
 (ومن علق نذره بشرط فوجد الشرط فعلیه الوفاء بنفس النذر و روی
 ان اباحنیفة رحمه الله رجع عن ذلك وقال اذا قال ان فعلت کذا فعلى حجة
 او صوم سنة او صدقة ما ملکه اجزاً من ذلك کفارة یمین وهو قول محمد
 رحمه الله) بر کیمسه نذرنی بر شرطه تعلیق ایدوب و شرط بولنسه اول کیمسه
 اوزرینه نذرک نفسنه وفا لازم اولور روایت اولندیکه امام اعظم رحمه الله
 شو قولندن رجوع ایدوب و بیوردیکه وقتاکه بر کیمسه دیسه که
 اگر شو مثللو ایشلر سه بنم اوزیمه حج ایتمک یا خود برسنه صائم اولمق
 یا خود مالک اولدینمی صدقه و یرمک واجب اولسون بوضو تکرده اول

کیمسه یه مذکور دن او توری کفارت یمین کفایت ایدرو بو قول امام محمد ک دخی
 قولیدر (ومن حلف ان لا یدخل بیتا فدخل الکعبة او المسجد او البیعة
 او الكنيسة لم یحنت) بر کیمسه یمین ایلسه که بیته داخل اولیه پس کعبه یه
 یا مسجد یه یا خود بیعه یه یا کنیسه یه داخل اولسه حانت اولماز (ومن حلف
 ان لا یتکلم فقرأ القرآن فی الصلوة لم یحنت استحسانا) بر کیمسه یمین ایلسه که
 اصلا تکلم ایتیمه پس نمازده قرآن او قوسه استحسانا حانت اولماز (ومن حلف
 ان لا یلبس ثوبا وهو لابسہ ان نزع فی الحال لم یحنت وکذا الرکوب وان لبس
 ساعة حنت) بر کیمسه یمین ایلسه که ثوب کیمیه حالبو که ثوبی لابسدر اگر
 فی الحال ثوبی نزع ایدر سه حانت اولماز ور کوبده بو مثلودر واکر بر لحظه
 مکث اولور سه حانت اولور (ومن حلف ان لا یدخل هذه الدار وهو داخلها
 لا یحنت بالعود حتی یخرج ثم یدخل) بر کیمسه یمین ایلسه که داره داخل اولیه
 حالبو که اولداره داخلدر قعود ایله حانت اولماز تا که خروج ایدوب و داخل
 اولانه دک (ومن حلف ان لا یدخل دارا فدخل دارا اخر ابا لم یحنت) بر کیمسه
 یمین ایلسه که داره داخل اولیه پس خراب اولان داره داخل اولسه حانت اولماز
 (ومن حلف ان لا یدخل هذه الدار فدخل بعدما انتهت فصار صحراء حنت)
 بر کیمسه یمین ایلسه که شوداره داخل اولیه پس اولدار منهدم اولوب صحرا
 اولدقد نصکره داخل اولسه حانت اولور (ومن حلف ان لا یدخل هذا البيت (۲)
 فدخل بعدما انهدم لم یحنت) بر کیمسه یمین ایلسه که شوبیته داخل اولیه
 پس اول بیت منهدم اولدقد نصکره داخل اولسه حانت اولماز (ومن حلف
 ان لا یتکلم زوجة فلان فکلمها بعد الطلاق حنت) بر کیمسه یمین ایلسه که فلانک
 زوجه سیله تکلم ایتیمه پس طلاق نصکره اول عورت ایله تکلم ایلسه
 حانت اولور (ومن حلف ان لا یتکلم عبد فلان اولا یدخل دار فلان
 فباع عبده او داره فکلمه او دخل الدار لم یحنت) بر کیمسه یمین ایلسه که
 فلانک عبد یله تکلم ایتیموب و فلانک دارینه داخل اولیه پس اول فلان
 کوله یی یا خود داری بیع ایلسه بو صورتده اول کیمسه عبد ایله تکلم یا خود
 داره داخل اولسه حانت اولماز (ومن حلف ان لا یتکلم صاحب هذا
 الطیلسان فباعه ثم کله حنت وکذا اذا حلف ان لا یتکلم هذا الشاب فکلمه

(۲) (البيت) زيت
 وزنده او دینور خانه
 معنای کربلایین
 یعنی چادر والا جق
 وهو غ اولسون
 وکربک طاشدن
 وکریچدن یا بلمش
 اولسون (الدار) بناء
 وعرصه یی جامع محله
 دینور یعنی برقاج
 خانه یی و حولوبی
 دائرا مادار جامع
 اولان دائره درکه
 لسانم زده قوناق
 وسرای تعبیر اولنور
 شد

بعد ماصار شیخاً اولایاً کل هذه الحمل فاکله بعد ماصار کبشا) بر کیمسه
 یمین ایلسه که شو طیلسانک صاحبیه تکلم ایتیمه پس طیلسانک صاحبی آتی
 بیع ایلد کد نصکره تکلم ایلسه حانث اولور وقتا که یمین ایلسه که شوشاب ایله
 تکلم ایتیمه پس شیخ اولد قد نصکره تکلم ایلسه یا خود یمین ایلسه که شو قوزونی اکل
 ایتیمه پس قوج اولد قد نصکره اکل ایلسه حکم ماسبق مثلاً ودر یعنی حانث اولور
 (ومن حلف ان لا یأکل من هذه النخلة فهو علی ثمرها) بر کیمسه یمین ایلسه که
 شو خر ماغا جندن اکل ایتیمه بو کلام میوه اوزرینه حمل اولنور (ومن حلف
 ان لا یأکل من هذا البسر فصار رطباً فاکله لم یحنت) بر کیمسه یمین ایلسه که شو
 قوروق خر مادن اکل ایتیمه پس اول قوروق یتشسه واکل ایلسه حانث اولماز
 (ومن حلف ان لا یأکل لحماً فاکل السمک لم یحنت) بر کیمسه یمین ایلسه که لم
 اکل ایتیمه پس بالی اکل ایلسه حانث اولماز (ومن حلف ان لا یأکل رطباً
 فاکل بسر امذنباً حنث عند ابی حنیفة رحمه الله) بر کیمسه یمین ایلسه که یتشمش
 خر ما اکل ایتیمه پس بر طرفی یتشمش اولان خر ما اکل ایلسه امام اعظم
 رحمه الله عندنده حانث اولور (ومن حلف ان لا یشرّب من دجلة فشرّب
 منها بآناء لم یحنت حتی یکرع منها کرعاً عند ابی حنیفة رحمه الله) بر کیمسه
 یمین ایلسه که دجله دن ایچمیه پس دجله دن بر چناق ایله ایچسه امام اعظم
 عندنده حانث اولماز تا که یاتوب شفتین ایله ایچمدکجه (ومن حلف ان لا یشرّب
 من ماء دجلة فشرّب منها بآناء او بغیر آناء حنث فی الوجهین) بر کیمسه
 یمین ایلسه که دجله نک صویندن ایچمیه پس اول صودن انا ایله یا خود
 اناسز ایچسه ایکی وجهده حانث اولور (ومن حلف ان لا یأکل من هذه
 الحنطة فاکل من خبزها لم یحنت) بر کیمسه یمین ایلسه که شو حنطه دن
 اکل ایتیمه پس اول بغدایک اتمکندن اکل ایلسه حانث اولماز (ومن حلف
 ان لا یأکل من هذا الدقیق فاکل من خبزها حنث) بر کیمسه یمین
 ایلسه که شو دقیق دن اکل ایتیمه پس خبزندن اکل ایلسه حانث اولور
 (ولو استفه کما هو لا یحنت) اگر اون اوله رق آتی یا لاسه حانث اولماز
 (ومن حلف ان لا یکلم فلاناً فکلمه وهو بحیث یسمع الا انه نائم حنث)
 بر کیمسه یمین ایلسه که فلان ایله تکلم ایتیمه پس تکلم ایلسه حالبوکه

او کلام بر کونه که ایشیدیلور لکن اول کیمسه نائمدر بوضورتده حانت اولور
 (ومن حلف ان لا یکلم الاباذنه فاذن له ولم یعلم بالاذن حتی کله حنث) بر کیمسه یمین
 ایلسه که تکلم ایتیمه آنجق فلانک اذنیله تکلم ایلیه پس فلان اذن و پرسه
 حالبوکه اول کیمسه اذنی بیلمیوب تکلم ایلسه حانت اولور (وان استحلف
 الوالی رجلا لیعلمه بکل داعر دخل البلد فهذا علی حال ولایته خاصة) اگر
 والی بر رجله استخلاف ایلسه که بلده یه داخل اولان هراهل فسادی اول
 رجل والی یه افاده ایلیه بو حکم والینک خاصة حال ولایتی اوزرینه حمل اولنور
 (ومن حلف لا یرکب دابة فلان فرکب دابة عبده المأذون لم یحنث) بر کیمسه
 یمین ایلسه که فلانک دابه سینه را کب اولیه پس اول فلانک مأذون اولان
 کوله سنک دابه سینه را کب اولسه حانت اولماز (ومن حلف ان لا یدخل هذه
 الدار فوقف علی سطحها او دخل دهلیزها حنث) بر کیمسه یمین ایلسه که شو
 داره داخل اولیه پس اول دارک باجه سی اوزرنده واقف اولسه یا خود اول
 دارک سلامغنه داخل اولسه حانت اولور (وان وقف علی طاق الباب لم یحنث
 ان اغلق الباب بقی خارجا) اگر قبونک ایشکی اوزرنده واقف اولسه
 بوضورتده اگر قبو کلید لندیکی وقتده خارجده قالورسه حانت اولماز (ومن حلف
 ان لا یأکل الشوی فهو علی اللحم دون الجزر والباذنجان) بر کیمسه یمین
 ایلسه که بریان اکل ایتیمه بو کلام لحم اوزرینه حمل اولنور هاوج و پاطلیجان
 اوزرینه حمل اولماز (ومن حلف ان لا یأکل الطبیخ فهو علی ما یطبخ من اللحم)
 بر کیمسه یمین ایلسه که ترکیجه یا حنی دینلان طعامی اکل ایتیمه پس بوتدن
 یشن یا حنی اوزرینه حمل اولنور (ومن حلف ان لا یأکل الخبز فهو علی
 عادة البلدة) بر کیمسه یمین ایلسه که اتمک اکل ایتیمه اول شهرک عادتی اوزرینه
 حمل اولنور (وان اکل خبز القطائف او خبز الارز بالعراق لم یحنث)
 اگر عراقده قطائف اتمکی یا خود پرنج اتمکی اکل ایلسه حانت اولماز
 (ومن حلف ان لا یأکل الرأس فهو علی ما یکبس فی التسانیر و یباع
 فی السوق) بر کیمسه یمین ایلسه که باش اکل ایتیمه بوضورتده تنورلرده
 اوتیلنوب و چارشولرده بیع اولسان کله لره حمل اولنور (ومن حلف
 ان لا یتزوج او لا یطلق او لا یتق فوکل من فعل ذلك حنث) بر کیمسه

یمین ایلسه که تزوج ایتیمه یاخود تطلیق ایتیمه یاخود اعتاق ایتیمه پس بونلر
 ایله وکیل ایلسه و وکیل ده ایشلسه حانت اولور (ومن حلف ان لا یجلس
 علی الارض فجلس علی البساط او علی الحصیر لم یحنت) برکیمسه یمین
 ایلسه که ارض اوزرینه اوتورمیه پس دوشک اوزرینه یاخود حصیر
 اوزرینه اوتورسه حانت اولماز (ومن حلف ان لا یجلس علی سریر فجلس
 علی سریر ففوقه بساط حنت وان جعل فوقه سریر آخر فجلس علیه لم یحنت)
 برکیمسه یمین ایلسه که تخت اوزرنده اوتورمیه پس اوزرنده دوشک اولان
 سریر اوزرنده اوتورسه حانت اولور واکر سریر اوزرینه آخر سریر
 قیلوب انک اوزرنده اوتورسه حانت اولماز (ومن حلف ان لا ینام علی فراش
 فنام علیه وفوقه قرام حنت وان جعل فوقه فراشا آخر لم یحنت) برکیمسه
 یمین ایلسه که دوشک اوزرنده اویقواو یومیه پس فوقنده چارشاف اولان
 فراش اوزرنده اویوسه حانت اولور واکر فراش اوزرینه آخر فراش
 قیلوب انک اوزرنده اویوسه حانت اولماز (ومن حلف بیمین وقال ان شاء الله
 متصلا به لم یحنت) برکیمسه بر یمین ایله یمین ایدوب ویمینه متصل اوله رق
 ان شاء الله دیسه حانت اولماز (ومن حلف لیأتینہ ان استطاع فهو علی استطاع
 الصیحة دون القدرة) برکیمسه یمین ایلسه که فلانه قدرتی اولورسه کله بوکلام
 صحت استطاعه سی اوزرینه حمل اولنور قدرت اوزرینه حمل اولنماز (ومن حلف
 ان لا یکلم فلانا حینا اوزمانا اوالحین اوالزمان فهو علی ستة اشهر و كذلك
 الدهر عند ابی یوسف و محمد رحمهما الله) برکیمسه یمین ایلسه که فلان ایله
 بر زمان تکلم ایتیمه و بوقول التي ماه اوزرینه حمل اولنور امام ابی یوسف
 و امام محمد رحمهما الله عند لرنده دهرده ینه بویله جه در (ومن حلف
 ان لا یکلم ایاما فهو علی ثلثة ایام) برکیمسه یمین ایلسه که بر ایام تکلم
 ایتیمه اوچ کون اوزرینه حمل اولنور (ومن حلف ان لا یکلمه علی
 الايام فهو علی عشرة ایام عند ابی حنیفة رحمه الله و قال علی ایام الاسبوع)
 برکیمسه یمین ایلسه که فلان ایله ایام اوزرینه تکلم ایتیمه امام
 اعظم رحمه الله عندنده اون کون اوزرینه حمل اولنور امامین رحمهما
 الله بیوردیکه هفته کونلری اوزرینه حمل اولنور (ومن حلف

ان لا يكلم الشهور فهو على عشرة اشهر وقالوا على شهور سنة) بر كيمسه يمين
 ايلسه كه شهورده تكلم ايتيه اون ماه اوزرينه حل اولنور امامين بيورديلر كه
 بر سنه نك آيلري اوزرينه حل اولنور (ومن حلف ان لا يفعل كذا تركه ابدا)
 بر كيمسه يمين ايلسه كه شويله ايشلميه انى ابدى ترك ايتك لازم اولور
 (وان حلف ليفعلان كذا ان فعل مرة بر فى يمينه) اكر يمين ايلسه كه شويله ايشليه
 اكر بر كره اول فعلى ايشلميه يميننده بار اولور يعنى يمينى برينه كتور مش اولور
 (ومن حلف ان لا تخرج امرأته الا باذنه فلا بد من الاذن فى كل مرة
 فاذن لها مرة فيخرجت ثم خرجت مرة اخرى بغير اذنه حنث) بر كيمسه يمين
 ايلسه كه عورتى كندندن اذنسز طشره چيقيمه بوضورتده هر طشره چيقيمه ده
 اذندن لازمدر اكر بر كره عورته اذن ويروب اول دخى چيقيسه بعده آخر
 كره بلا اذن خروج ايلسه حانث اولور (وان قال لا تخرج الا ان ياذن لك فاذن لها
 مرة واحدة ثم خرجت بعدها بغير اذنه لم يحنث) اكر يسه كه سن خروج ايتيه
 مكر بن سكا اذن ويهر يم پس بوضورتده اول عورته بر كره اذن ويهر سه بعده
 بر كره اذن ويرد كد نصكره بردخى بلا اذن طشره چيقيسه حانث اولماز
 (ومن حلف ان لا يتغدى فالغداء الاكل من طلوع الفجر الى الظهر والعشاء
 من صاوة الظهر الى نصف الليل والسحور من نصف الليل الى طلوع الفجر)
 بر كيمسه يمين ايلسه كه غدا ايتيه يعنى قوشلق طعامى اكل ايتيه پس غدا طلوع
 فجر دن ظهره قدر در وعشا اويله نمازندن نصف الليله قدر در وسحور نصف
 الليلدن طلوع فجره قدر در (ومن حلف ليقتضين دين فلان الى قريب فهو
 على مادون الشهر وان قال الى بعيد فهو على اكثر من الشهر) بر كيمسه
 يمين ايلسه كه فلانك دينى يقينا قضا ايليه برماهدن نقصان اوزرينه حل
 اولنور اكر ديسه كه الى بعيد قضا ايله بوضورتده برماهدن اكثر اوزرينه
 حل اولنور (ومن حلف ان لا يسكن فى هذه الدار وخرج منها بنفسه وترك
 فيها اهله ومتاعه حنث) بر كيمسه يمين ايلسه كه شودارده ساكن اوليه
 پس نفسى اولداردن خروج ايدوب اهلى ومتاعى اولدارده ترك ايلسه
 حانث اولور (ومن حلف ليصعدن الى السماء اوليقلبن هذا الحجر ذهابا
 انعدت يمينه وحنث عقيبها) بر كيمسه يمين ايلسه كه سمايه صعودايده ياخود

شو حجری ذهبه تبدیل ایدہ بوصورتہ یمینی منعقد اولور و عقیندہ حانت اولور
 (ومن حلف لیقضین فلانا دینہ الیوم فقضاءه فوجدہا فلان بعضہ زیوفا و نبہر جۃ
 او مستحقۃ لم یحنت وان وجدہا ستوقۃ اور صا صاحبہ) بر کیمسہ یمین ایلسہ کہ
 فلانک دینی بو کون قضا ایلہ پس قضا ایدوب فلان بعضیسی زیوف یا خود
 نبہر جہ یا خود مستحقہ بولسہ حانت اولماز و اگر قاپلامہ آچہ یا خود قلائی بولسہ
 حانت اولور (وان حلف لا یقبض دینہ درہا و قبض بعضہ لا یحنت حتی یقبض
 جمیعہ متفرقا وان قبضہ فی وزنین لم یتشاغل بینہما الا بعمل الوزن لا یحنت
 استحسانا) اگر بر کیمسہ یمین ایلسہ کہ فلانک دینی متفرقا قبض ایتیمہ اگر
 بعضیسی قبض ایلسہ حانت اولماز تا کہ جمیعسی قبض ایلہ نہ دک اگر دینی ایکی
 وزندہ قبض ایدوب ایکی وزنک مابینندہ آنجق عمل وزن ایلہ مشغول اولسہ
 استحسانا حانت اولماز (ولو حلف لیا تین البصرۃ ولم یأتھا حتی مات حنت فی آخر
 جزء من اجزاء حیوۃ) اگر یمین ایلسہ کہ بصرہ یہ کلہ حالبو کہ بصرہ یہ
 کلہ میوب تا کہ فوت اولسہ حیاتنک جز ئلرندن آخرکی جزئدہ حانت اولور

کتاب الدعوی

بو کتاب دعوا یہ دائر مسائل بیانندہ در (المدعی من لا یجبر علی الخصومة
 اذا ترکھا) مدعی اول کیمسہ در کہ دعوا یی ترک ایلدیکی وقتندہ خصومت
 اوزرینہ جبر اولنیمہ (والمدعی علیہ من یجبر علی الخصومة) مدعی
 علیہ اول کیمسہ در کہ خصومت اوزرینہ جبر اولنور (ولا یقبل الدعوی
 حتی یدکر شیئا معلوما فی جنسہ و قدرہ) ودخی دعوی قبول اولنماز
 تا کہ مقدارندہ وجنسندہ معلوم اولان شیئی ذکر ایلہ نہ دک (وان کان
 عینا فی ید المدعی علیہ کلف احضارھا لیشر الیہا بالدعوی وان کان
 غائبا ذکر قیمتھا) اگر مدعی علیہک یدندہ دعوی اولنان سنہ عین اولور سہ
 انی احضار ایلہ مدعی علیہہ تکلیف اولنور کہ مدعی دعوی ایلہ اندن یکا
 اشارت ایلہ اگر اول سنہ غائب اولور سہ قیمتنی ذکر ایدر (وان ادعی
 عقار احدہ و ذکر انہ فی ید المدعی علیہ و انہ یطالبہ بہ) اگر عقار دعوی
 ایدر سہ حدودنی بیان ایدر و ذکر ایدر کہ مدعی علیہک یدندہ در و مدعی
 علیہی عقار سبیلہ مطالبہ ایدر (وان کان حقاً فی ذمتہ ذکر انہ یطالبہ بہ)

اگر دعوی اولنان نسنه مدعی علیهک ذمتده حق اولورسه مدعی ذکر
ایدرکه آنی اول حق سببيله مطالبه ایدرم (فاذا صحت الدعوی سئل القاضي
المدعی علیه منها وان اعترف قضی بها علیه وان انکر سئل المدعی البینه
فان احضرها قضی بها وان عجز عن ذلك وطلب اليمين عن خصمه استخلف علیها)
وقتا که دعوی صحیحه اوله قاضی مدعی علیه دعوی اولنان نسنه دن سؤال ایدر اگر
اقرار ایدر سه اول شی ايله انک اوزرینه حکم ایدر و اگر انکار ایدر سه مدعی دن
بینه سؤال ایدر پس بینه بی احضار ایدر سه دعوی ايله حکم ایدر و اگر بینه دن
عاجز اولور سه و خصمندن یمین طلب ایدر سه انک اوزرینه استخلاف اولنور
(وان قال لی بینه حاضرة و طلب یمینه لم يستخلف عندابی حنیفة رحمه الله) اگر
مدعی دیسه که بنم ایچون بینه حاضره اولیجیدر لکن خصمک یمینی طلب ایلسه
امام اعظم رحمه الله عندنده استخلاف اولنماز (ولایرد اليمين علی المدعی) ودخی
مدعی اوزرینه رد یمین اولنماز (ولایقبل بینه صاحب الید فی ملک المطلق)
مطلق مالکده صاحب الیدک بینه سی قبول اولنماز (وان نکل المدعی
علیه عن اليمين قضی علیه بالنکول ولزمه ما ادعاه علیه) اگر مدعی علیه
یمیندن نکول ایدر سه انک اوزرینه نکول ايله حکم اولنور واکا مدعینک
دعوی ایلدیکی شی لازم اولور (وینبئ للقاضی ان یقول له انی اعرض
علیک اليمين ثلث مرات فان حلفت والاقضیت علیک بما ادعی فاذا کرر
العرض علیه ثلث مرات قضی علیه بالنکول) ودخی قاضی ایچون لایق
اولان مدعی علیه دیمکدر که بن سنک اوزریکه اوچ کره یمین عرض ایدرم
اگر یمین ایدر ایلسه که نه کوزل و اگر یمین ایتمز ایلسه که نکول سببيله مدعینک
دعوی ایلدیکی شی ايله سنک اوزریکه حکم ایدرم وقتا که مدعی علیه اوزرینه
اوچ کره عرضی تکرار ایلیه انک اوزرینه نکول ايله حکم ایدر (ولایستخلف
فی النکاح والرجعة والایلاء والرق والاستیلاء والحدود عندابی حنیفة
رحمه الله وقالایستخلف فیها الا الحدود) ودخی امام اعظم رحمه الله عندنده
ذکر اولنان ماده لرده استخلاف اولنماز امامین رحمهما الله بیوردیلر که
حدود دن ماعداسنده استخلاف اولنور (وان ادعی انسان عینا فی بد الآخر
کل واحد منهما یقول انهاله واقاما بینه قضی بینهما) اگر ایکی کیمسه

آخر ك يدنده بولنان برعینی دعوی ایدوب و هر برلری دیسه که اول عین
 بندر و ایکیسی برلکده بینه اقامه ایلسه لر ایکیسنک بیننده اولمغه حکم اولنور
 (وان ادعی کل واحد منهما نکاح امرأة واقاما البينة لم يقض لواحد منهما ويرجع
 الى تصديق المرأة لاحدهما) اگر ایکی کیسه دن هر برلری بر عورتک نکاحی
 دعوی ایلسه لر و بینه اقامه ایلسه لر ایکیسنک بری ایچون حکم اولنمازلکن ایکیسندن
 برینی عورتک تصدیقه رجوع اولنور (وان ادعی اثنان کل واحد منهما
 انه اشترى منه هذا العبد واقاما البينة فکل واحد منهما بالخيار ان شاء اخذ نصف
 العبد بنصف الثمن وان شاء ترك وان قضی القاضی بینهما فقال احدهما لا اختار
 لم یکن للآخر ان يأخذ جميعه) اگر ایکی کیسه دن هر برلری شو کوله بی
 اشترا ایلدیم دیهرك دعوی ایدوب و ایکیسیده بینه اقامه ایلسه لر پس
 بوصورته هر برلری بخیردر دیلرسه کوله نك نصفی ثمنك نصفیه اخذ
 ایدر اگر دیلرسه ترك ایدر اگر قاضی ایکیسنک بیننده اولمغه حکم
 ایدوب و بری دیسه که بن اختیار ایتیم بوصورته آخر ایچون کوله نك
 جميعنی تمام ثمن ايله اخذ ایتک اولمدی (وان ذکر کل واحد منهما
 تاريخا فهو للاول منهما وان لم يذكر تاريخا ولا احدهما قبض فهو
 اولی) اگر صورت سابقه ده آنلردن هر برلری تاریخ ذکر ایلسه اول
 کوله ایکی تاریخدن اولك صاحبی ایچوندر و اگر بونلر تاریخ ذکر
 ایلیوب بری ایچون قبض اولسه اول اولی در (وان ادعی احدهما شراء
 والاخر هبة وقبضا واقاما البينة ولا تاريخ معهما فالشراء اولی) اگر
 ایکیسنک بری شرا و آخر هبة وقبض دعوی ایدوب بینه اقامه ایلسه لر
 حالبو که انلر ايله برابر تاریخ اولمسه شرا اولی در (وان ادعی احدهما
 الشراء وادعت المرأة انه تزوجها عليه فهما سواء) اگر بری شرا دعوی
 ایلسه و عورت دعوی ایلسه که کوله اوزرینه بایع عورتی تزوج ایلدی
 بوصورته رجل و مرأه برابر در (وان ادعی احدهما رهنا وقبضا والاخر
 هبة وقبضا فالرهن اولی) اگر بری رهن وقبض و آخر هبة وقبض
 دعوی ایلسه رهن اولی در (وان قام الخارجان البينة على الملك والتاريخ
 فصاحب التاريخ الابد اولی) اگر ایکی خارج ملك و تاریخ اوزرینه بینه

اقامه ايلسه لر تاريخ ابعذك صاحبي اولی در (وان ادعيا الشراء من واحد
واقاما البينة على تاريخين فالاول اولی) اكر ايكي كيمسه برآمدن شرابي دعوى
ايدوب ايكي تاريخ اوزرينه بينه اقامه ايلسه لر تاريخ اول اولی در (وان اقامه
كل واحد منهما البينة على الشرى من الآخر و ذكر تاريخا فهما سواء) اكر
بونلردن هر بررلى آخردن شرا اوزرينه بينه اقامه ايدوب و تاريخ بيان
ايلسه لر ايكيسى برابر در (وان اقام الخارج البينة على ملك مورخ و صاحب اليد
اقام البينة على ملك اقدم تاريخا منه كان صاحب اليد اولی) اكر خارج تاريخلى
ملك اوزرينه بينه اقامه ايلسه و صاحب اليد تاريخ جهتندن اقدم اولان ملك
اوزرينه بينه اقامه ايلسه صاحب اليد اولی اولور (وان اقام الخارج و صاحب
اليدين كل واحد منهما بينة بالتنازع فصاحب اليد اولی) اكر خارج و صاحب اليد
هر بررلى نتاج ايله يعنى قولون ايله بينه اقامه ايلسه لر صاحب اليد اولی در
(وكذلك النسيج فى الثياب التى لا تنسج الامرة واحدة و كل سبب فى الملك
لا يتكرر فهو كذلك) بر كره طوقان ثيابه حكم ينه بويلجه در و هر سبب كه
ملكده تكرر اتمز ينه حكم بويلجه در يعنى صاحب اليد اولی در (وان اقام
الخارج البينة على الملك و صاحب اليد اقام البينة على الشرى منه كان اولی)
اكر خارج ملك اوزرينه بينه اقامه ايلسه و صاحب اليد اول خارجدن شرا
اوزرينه بينه اقامه ايلسه صاحب اليدين بينه سى اولی در (وان اقام كل واحد
منهما بينة على الشرى من الآخر و لا تاريخ لهما تهاوت البينتان) اكر
هر بررلى آخردن شرا اوزرينه اقامه ايدوب حالبو كه ايكيسى ايجونده
تاريخ اولسه ايكي بينه ده ساقط اولور لر و اول سسنه ذى اليد اوزرينه
ترك اولنور (وان اقام احد المدعين شاهدين و الآخر اربعة فهما سواء)
اكر ايكي مد عينك برى ايكي شاهد و آخر درت شاهد اقامه ايلسه
ايكيسى برابر در (و من ادعى قصاصا على غيره فليحلف استحلف وان نكل
عن اليمين فيما دون النفس لزمه القصاص وان نكل فى النفس حبس حتى يقر
او يحلف) بر كيمسه غير اوزرينه قصاص دعوى ايلسه پس انكار ايدرسه
يمين تكليف اولنور اكر نفسك مادوننده يميندن نكل ايدرسه قصاص
لازم اولور و اكر نكسل ايدرسه حبس اولنور تا كه اقرار

ايليه ياخود يمين ايليه نه دك (وقال لا يلزمه الارض فيهما) امامين رحمهما الله
 بيورديلر كه ايكيسنده ده ديت لازم اولور (واذقال المدعى الى بينة حاضرة
 قيل لخصمه اعطه كفيلا بنفسك ثلاثة ايام وان فعل ذلك والامر بملازمته الا
 ان يكون غريبا على الطريق فيلازم مقدار مجلس القاضي) وقتا كه مدعى
 ديسه كه بنم ايجون بينة حاضرة اوليجيدر بوصور تده خصمه دينلور كه اوچ
 كونلكه نفسكه بر كفيل ويرا كر بو مثللوايشرايسه نه كوزل يوقايسه مدعى
 اكا ملازمت ايدر يعنى انسكه دوران ايدر مكر مدعى عليه طريق اوزرنده
 غريب اوله بوصور تده قاضينك مجلسى مقدار نجه ملازمت ايدر (وان قال
 المدعى عليه هذا الشئ اودعنى فلان الغائب اورهن عندى او غصبته واقام بينة
 على ذلك فلا خصومة بينه وبين المدعى) اكر مدعى عليه ديسه كه شوشئي فلان
 غائب بكا امانت ويردى ياخود بنم عنده رهن قيلدى ياخود بن اندن غصب
 ايلدم وبونك اوزرينه بينه اقامه ايلسه مدعى عليه ايله مدعينك بيننده خصومت اولماز
 (وان قال ابتعته من فلان الغائب فهو خصم) اكر مدعى عليه ديسه كه بن فلان
 غائبدن اشترا ايلدم بوصور تده خصومت ثابتدر (وان قال المدعى سرق منى
 واقام اليينة عليه وقال صاحب اليد اودعنيه فلان واقام اليينة لم تدفع الخصومة)
 اكر مدعى ديسه كه شوشى بندن سرقت اولندى وانك اوزرينه بينه اقامه
 ايلسه وصاحب اليد ديسه كه فلان بونى بكا امانت ويردى وبينه اقامه ايلسه
 خصومت دفع اولماز (وان قال المدعى ابتعته من فلان وقال صاحب اليد
 اودعنيه فلان سقطت الخصومة بغير بينة) اكر مدعى ديسه كه بن بوشئي
 فلان دن صاتون الدم وصاحب اليد ديسه كه بكا بونى فلان امانت ويردى
 بوصور تده بينه سز خصومت ساقط اولور (واليمين بالله دون غيره وتؤكد
 بذكر اوصافه) ودخى يمين واجب تعالى به اولور واندن غيرى به اولماز
 ويمين جناب بارينك اوصافى ذكر ايله تا كيدلنور (ولا يستحلف بالطلاق
 ولا بالعناق) طلاق وعناق ايله يمين طلب اولماز (ويستحلف اليهودى بالله
 الذى انزل التوراة على موسى عليه السلام ويستحلف النصرانى بالله الذى انزل
 الانجيل على عيسى عليه السلام ويستحلف المجوسى بالله الذى خلق النار
 ولا يحلفون فى بيوت عباداتهم) ودخى يهودينك استحلافى تورائى موسى

علیه السلام اوزرینه انزال ایدن جناب باری به ونصرانی عیسی علیه السلام اوزرینه
 انجیلی انزال ایدن الله تعالی به و مجوسی ناری خلق ایدن جناب باری به اولور
 و بونلرک عبادت ایلدکاری بیتلرده استخلاف اولنمازلر (ولا یجب تغلیظ
 الیمین علی المسلم بزمان ولا بمکان) مسلم اوزرینه زمان و مکان ایله یمینی تغلیظ ایتمک
 واجب اولماز (ومن ادعی انه ابتاع من هذا عبده فجدد استخلف بالله ما بینکما
 بیع قائم فی الحال ولا یستخلف بالله مابعت) بر کیمسه دعوی ایلسه که شوندن
 کوله سنی بیک در همه صاتون الدم پس بایع انکار ایلسه بینم زده بو حالده بیع قائم
 اولمدی دیهرک واجب تعالی به یمین ایلسمی طلب اولنور بالله مابعت کلامیله
 استخلاف اولنماز (ویستخلف فی الغصب بالله ما یستحق علیه رده ولا یستخلف
 بالله ما غصبته) وغصب اولنان نسنه ده بوراده ذکر اولندیغی مثللو استخلاف
 اولنور (وفی النکاح بالله ما بینکما نکاح قائم فی الحال ومن دعوی الطلاق
 بالله ما هی بائن منک الساعة) نکاحده و طلاق دعواسندن اوتوری ذکر
 اولندیغی مثللو استخلاف اولنور (ولا یستخلف بالله ما طلقتها) مذکور
 مثللو استخلاف اولنماز (واذا کانت دار فی ید رجل ادعاها اثنان احدهما
 جمیعا والاخر نصفها واقاما الینه فلصاحب الجمیع ثلثة ارباعها ولصاحب
 النصف ربعها عند ابی حنیفة رحمه الله وقالوا الدار بینهما اثلاثا) وقتا که
 بر رچلک یدنده بردار بولنوب و اول داری ایکی کیمسه دعوی ایلسه لر بری
 جمیعسنی و آخر نصفنی دعوی ایلسه وینه اقامه ایلسه لر جمیعسنی دعوی ایدن
 ایچون اوچ ربی و نصفنی دعوی ایدن ایچون امام اعظم رحمه الله عندنده
 اول دارک بر ربی اولیجیدر امامین رحمهما الله بیوردیلر که دار انلرک
 ایکسی بیننده اثلاثا اولیجیدر (ولو کانت الدار فی یدیہما سلمت لصاحب
 الجمیع نصفها علی وجه القضاء ونصفها لا علی وجه القضاء) اگر دار ایکسی
 یدنده اولسه جمیعسنی دعوی ایدن ایچون دارک نصفنی حکم طریق اوزرینه
 اولیجیدر و نصف دیکری دخی حکم طریق اوزرینه اولیه رق انکیچوندر
 (ولوتنازعا فی دابة واقام کل واحد منهما بینة انها تجت عنده و ذکر تاریخا
 و سن الدابة توافق احد التاریخین فهو اولی وان اشکل ذلك کانت بینهما)
 اگر ایکی کیمسه بردابه ده منازعه ایدوب و ایکسیده ینه اقامه ایلسه که اول
 دابه بنم عندمده طوغدی و تاریخ دخی ذکر ایلسه لر و دابه نک سنی ایکی

تاریخک برینه توافق ایلسه اول تاریخ اولی در اکر دابه نک سنی مجهول اولور سه
 اول دابه ایکیسی بیننده اولور (و اذا تنازعا فی دابة احدها را کبها والاخر
 متعلق بلجامها فالرا کب اولی وكذلك اذا تنازعا فی بعیر وعلیه حمل لاحدها
 فصاحب الحمل اولی) اکر ایکی کیمسه بر دابه ده تنازع ایدوب حالبو که بر را کب
 و آخر دیز کیننه متعلق اولسه را کب اولی در وقتا که بر دوه ده حالبو که دوه نک
 اوزرنده بری ایچون یوک اولسه صاحب الحمل اولی در (و اذا اختلف تلف
 المتبايعان فی البیع فادعی احدهما ثمننا وادعی البائع اکثر منه او اعترف البائع بقدر
 من المبیع وادعی المشتري اکثر منه واقام احدهما البینه قضی له بها) وقتا که متبايعان
 بیعه اختلاف ایدوب بری ثمن دعوی ایلسه و بایع اول ثمن دن اکثر دعوی ایلسه
 یا خود بایع میعدن بر مقدار اعتراف ایدوب مشتری اول مقدار دن اکثر دعوی
 ایلسه و ایکیسنگ بری بینه اقامه ایلسه انکچون بینه سبیلله حکم اولور (وان اقام
 کل احدهما البینه كانت البینه المثبتة للاکثر اولی) اکر ایکیسنگدن هر بر لر
 بینه اقامه ایلسه لر زیاده بی مثبته اولان بینه اولی در (فان لم یکن لکل واحد
 منهما بینه قیل للمشتري اما ان ترضی بالثمن الذی ادعاه البائع والافسخنا البیع وقیل
 للبائع اما ان تسلم ما ادعاه المشتري من المبیع والافسخنا البیع وان لم یتراضیا
 استخلف الحاکم کل واحد منهما علی دعوی الآخر یبتدا بيمين المشتري وان خلفا
 یفسخ القاضی البیع بینهما وان نکل احدهما عن اليمين لزمه دعوی الآخر)
 اکر صورت سابقه ده متبايعاندن بری ایچون بینه اولسه مشتری ایچون
 دینلور که یا بایعک دعوی ایلدیکی ثمنه راضی اولور سک اکر راضی اولمازا یسه ک
 بیعی فسخ ایدرز و بایعه دینلور که یا مشتری نک میعدن دعوی ایلدیکی
 تسلیم ایدر سه ک نه کوزل و اکر تسلیم ایتز سه ک بیعی فسخ ایدرز اکر بونلر
 راضی اولمازلر سه حاکم بونلردن هر بر لرینی آخرک دعوی ایلدیکی نسنه
 اوزرینه استخلاف ایدر و مشتری نک یمینله ابتدا ایدر و اکر ایکیسیده
 یمین ایدر لر سه بونلرنده اولان بیعی قاضی فسخ ایدر اکر بری یمیندن نکول
 ایدر سه آخرک دعوی ایلدیکی اکالازم کاور (فان اختلفا فی الاجل او فی شرط
 الخيار او فی استيفاء بعض الثمن فلا تحالف بینهما والقول قول من بنکر
 الخيار والاجل مع یمینه) اکر بایع و مشتری اجله و یا شرط خارده

ياخود ثمنك بعضيسنى ادا ده اختلاف ايلسه لر بينلرنده يمين يوقدر وقول
 خيار واجلى انكار ايدن ايجوندر يمينيله بيله (وان هلك المبيع ثم اختلفا فى الثمن
 لم يتخالفا عند ابي حنيفة و ابي يوسف رحمهما الله والقول قول المشتري مع
 يمينه وقال محمد رحمه الله يتخالفان و يفسخ البيع على قيمة الهالك) اكر مبيع هلاك
 اولوب بعده ثمنده اختلاف ايلسه لر امام اعظم وامام ابي يوسف رحمهما الله
 عندلرنده تحالف لازم اولماز قول مشتريك قوليدر يمينيله بيله امام محمد رحمه الله
 بيورديكه تحالف ايدر لر هالكك قيمتى اوزرينه بيع فسخ اولنور (وان هلك احد
 العبدين ثم اختلفا فى الثمن لم يتخالفا عنده الا ان يرضى البائع ان يترع حصة الهالك
 وقال ابو يوسف رحمه الله يتخالفان و يفسخ البيع فى الحى و قيمة الهالك وهو قول
 محمد رحمه الله) اكر ايكي كوله نك برى هلاك اولوب بعده ثمنده اختلاف ايلسه لر
 امام اعظم عندنده تحالف لازم اولماز مكر بالغ هالكك حصه سنى ترك ايتمه راضى
 اوله امام ابي يوسف رحمه الله بيورديكه تحالف ايدر لر و بيع هالكك قيمتده
 وحى اولان كوله ده فسخ اولنور و بوقول امام محمدك دخى قوليدر
 (واذا اختلف الزوجان فى المهر فادعى الزوج انه تزوجها بالف وقالت تزوجتنى
 بالفين فايهما اقاما البينة قبلت بينته وان اقاما بينة فالبينة بينة المرأة) وقتا كه
 زوجين مهرده اختلاف ايدوب زوج ادعا ايلسه كه عورتنى بيك درهمه
 تزوج ايلدى و عورت ديسه كه سن بنى ايكي بيك درهمه تزوج ايلدك پس
 قغيسى بينه اقامه ايدر سه بينه سى قبول اولنور و اكر ايكيسيده بينه اقامه
 ايدر لر سه زوجه نك بينه سى اولى در (وان لم يكن لهما بينة يتخالفا عند
 ابي حنيفة رحمه الله ولم يفسخ النكاح ولكن يحكم بمهر المثل وان كان بمثل ما اعترف
 به الزوج او اقل قضى بمقال الزوج وان كان بمثل ما ادعته المرأة او اكثر قضى
 بما ادعته المرأة وان كان اكثر مما اعترف به الزوج و اقل مما ادعته المرأة قضى
 لهما بمهر المثل) اكر زوج ايله زوجه ايجون بينه اولسه امام اعظم رحمه الله
 عندنده تحالف ايدر لر و نكاح فسخ اولماز لكن مهر مثل ايله حكم اولنور اكر
 مهر مثل زوجك اقرار ايلديكنك مثلى اولور سه ياخود اقل اولور سه زوجك
 ديديكيله حكم اولنور و اكر مهر مثل زوجه نك دعوى ايلديكنك مثلى ياخود
 اندن اكثر اولور سه زوجه نك ادعا ايلديكيله حكم اولنور و اكر مهر مثل زوجك

اعتراف ایلدیکندن اکثر و زوجه نك دعوی ایلدیکندن اقل اولور سه زوجه
ایچون مهر مثل ايله حکم اولور (واذا اختلفا في الاجارة قبل استيفاء المعقود
عليه تحالفا وترادا) وقتا که موجر ايله مستأجر معقود علیهی استيفادن اول
اجاره ده اختلاف ایلسه لر تحالف ایدر لر و بربر لرینه رد ایدر لر (وان اختلفا
بعد استيفاء المعقود عليه لم تحالفا وكان القول قول المستأجر) اگر معقود علیه
استيفا اولندقدن صکره اختلاف ایدر لر سه تحالف لازم اولماز و قول مستأجر ك
قولى اولور (وان اختلفا بعد استيفاء بعض المعقود عليه تحالفا و فسخ العقد فيما بقى
وكان القول في الماضي قول المستأجر) و اگر معقود علیهم بعضیسنی
استيفادن صکره اختلاف ایدر لر سه تحالف ایدر لر عقد باقیده فسخ اولور
وماضیده قول مستأجر ك قولى اولور (وان اختلف المولى والمكاتب
في مال الكتابة لم تحالفا عند ابى حنيفة رحمه الله وقالوا يتحالفا و تفسخ الكتابة)
اگر مولى ايله مكاتب مال کتابتده اختلاف ایلسه لر امام اعظم رحمه الله عندنده
تحالف لازم اولماز امامین رحمهما الله بیوردیلر که تحالف ایدر لر و کتابت
فسخ اولور (وان اختلف الزوجان في متاع البيت فما يصلح للرجال
فهو للرجال وما يصلح للنساء فهو للنساء و ما يصلح لهما فهو للرجال) اگر
زوج ايله زوجه او متاعنده اختلاف ایلسه لر رجلا ره صلاحیتی اولان متاع
رجل ایچوندر و نسیاه صلاحیتی اولان متاع زوجه ایچوندر و ایکی طائفه به
صلاحیتی اولان متاع ینه زوج ایچوندر (وان مات احدهما و اختلف ورثته
مع الآخر فما يصلح للرجال والنساء فهو للباقي منهما وقال ابو يوسف رحمه الله
يدفع الى المرأة ما يجهز به مثلها والباقي للزوج) اگر زوجینك بری فوت
اولوب و فوت اولانك ورثه سی آخرا ايله اختلاف ایلسه رجال و نسا ایچون
صلاحیتی اولان متاع حی اولان ایچوندر امام ابی یوسف رحمه الله بیوردیکه
زوجه به اول متاع دفع اولنور که اول عورتك منلی اول مقدار متاع ايله تجهیز
اولنور باقی زوج ایچوندر (واذا باع الرجل جارية فجاءت بولد فادعاه البائع
وان جاءت به لاقل من ستة اشهر من يوم باع فهو ابن البائع و امه ام ولد له
و يفسخ البيع في الجارية و يرد الثمن) وقتا که رجل بر جاریه بیع ایدوب پس
اول جاریه بر ولد کتور سه و اول ولدی بایع دعوی ایلسه اگر جاریه بیع اولندی

كوندن اعتباراً التي ماھدن اقلده ولدی كتوردیسه اول ولد بايەك ابنيذر
واناسی ام ولیدر وبيع جاریه ده فسخ اولنور وثمان رد اولنور (وان ادعاه
المشتري مع دعوة البائع او بعده فدعوة البائع اولى) اكر مشتري بايع ايله
بيله ياخود بايەك دعوتندن صكره ولدی دعوی ايلسه بايەك دعواسی اوليدر
(وان جائت به لا كثر من ستة اشهر لم يقبل دعوة البائع فيه الا ان يصدقه
المشتري) اكر جاریه ولدی آتی ماھدن اكثرده كتورسه بايەك دعواسی
قبول اولماز مكر مشتري آتی تصديق ايله (وان مات الولد فادعاه البائع
وقد جائت به لاقول من ستة اشهر لم يثبت الاستيلاء في الام) اكر ولد فوت
اولوب بائع ولدی دعوی ايلسه حالبوكه جاریه ولدی آتی ماھدن اقلده
كتورمش ايدي بوضورته جاریه ده استيلاء ثابت اولماز (وان ماتت الام
فادعاه البائع وقد جائت به قل من ستة اشهر يثبت النسب في الولد واخذه
البائع ويرد الثمن كله عند ابی حنیفة رحمه الله وقال لا يرد حصة الولد ولا يرد
حصة الام) اكر ام فوت اولوب بايع ولدی دعوی ايلسه حالبوكه جاریه
ولدی آتی ماھدن اقلده كتورمش ايدي ولده نسب ثابت اولور بايع
ولدی اخذ ايديوب امام اعظم رحمه الله عنده ثمنك مجموعی رد ايدر امامين
رحمهما الله بيورديلر كه بايع ولدك حصه سنی رد ايدر اناسنك حصه سنی رد
ايتمز (ومن ادعى نسب احد التوأمين يثبت نسبهما منه) بر كيمسه ايكيز اولان
ولدرك برينك نسبني دعوی ايلسه اول كيمسه دن ايكيسنك نسبي ثابت اولور

﴿ كتاب الشهادات ﴾

بو كتاب شهادته دائر مسائل بياننده در (الشهادة فرض تلزم الشهود ولا يسعهم
كتماها اذا طالبهم المدعى) ودخی شهادت فرضدر شاهدلره لازم اولور
وشاهدلره شهادتی كتم ايتك جائز اولماز مدعی شاهدلری مطالبه ايلديكي وقتده
(والشهادة في الحدود يخبر فيها الشهود بين الستر والاظهار والستر افضل
الا انه يجب ان يشهد بالمال في السرقة فيقول اخذه ولا يقول سرقه) ودخی
حدوده اولان شهادته شاهدلر مخبردر اظهار ايله ستر ايتنك بيننده ستر
اظهاردن افضلدر لكن سرقت ماده سنده مال ايله شهادت ايتك واجب اولور
بس شاهد ديه كه فلان مالی اخذ ايلدی سرقت ايلدی ديميه (والشهادة

على مراتب منها الشهادة في الزنا يعتبر فيها اربعة من الرجال ولا يقبل فيها
 شهادة النساء) ودخى شهادت بر قاج مرتبه اوزرينه در مراتبدن برى زناده
 شهادتدر آنده رجالدن درت كيمسه اعتبار اولنور نسالرك شهادتى آنده
 قبول اولنماز (ومنها الشهادة في بقية الحدود والقصاص وتقبل فيها شهادة
 رجلين ولا تقبل فيها شهادة النساء) مراتبدندر بقية حدودده وقصاصده
 شهادت وبونلرده ايكي رجلك شهادتى قبول اولنور نسالرك شهادتى قبول
 اولنماز (وماسوى ذلك من الحقوق تقبل فيها شهادة رجلين اورجل وامرأتين
 سواء كان الحقوق مالا او غير مال مثل النكاح والخلع والطلاق والعتاق والوصية
 والوكالة) ماسبقده ذكر اولناتك غيرى حقوقدن اوله رق انلرده ايكي رجلك
 وبرر جل ايكي عورتك شهادتى قبول اولنور حقوق مال اولسون ياخود
 مالك غيرى اولسون نكاح وطلاق وعتاق ووصيت ووكالت كى (وتقبل
 في الولادة والبكارة وعيوب النساء في موضع لا يطالع فيه الرجال شهادة
 امرأة واحدة ولا بد في ذلك كله من العدالة ولفظة الشهادة) ولادته
 وبكارتده ورجلار مطاع اوله مدينى موضعه بولنان عيوب نساذه بر عورتك
 شهادتى قبول اولنور و ذكر اولنان شهادتلك جمله سنده عدالتدن ولفظة
 شهادتدن لازمدر (فان لم يذكر الشاهد لفظة الشهادة وقال اعلم او اتيقن
 لم تقبل شهادته فانه يسئل عن الشهود فان طعن الخصم فيهم ليسئل عنهم
 وقال ابو حنيفة رحمه الله يقتصر الحاكم على ظاهر العدالة في شهادة المسلم الا
 في الحدود والقصاص) اكر شاهد لفظة شهادتى ذكر ايلميوب وديسه كه
 اعلم او اتيقن شهادتى قبول اولنماز امام اعظم رحمه الله بيورديكه حاكم
 ظاهر عدالت اوزرينه اقتصار ايدر مسلمك شهادتنده لكن حدود و قصاصده
 دكل پس حدود و قصاصده شهوددن سؤال ايدر اكر خصم شاهد لره طعن
 ايدر سه حاكم شاهد لرى تزكيه ايدر (وقال ابو يوسف ومحمد رحمهما الله لا بد
 ان يسئل عنهم في السر والعلانية) امام ابى يوسف وامام محمد رحمهما الله بيورديلركه
 كيزلى و آشكارده حاكم شاهد لردن سؤال ايتك لازمدر (وما تخمله الشاهد
 على ضرب بين احدهما ما يثبت بنفسه مثل البيع والاقرار والغصب والقتل وحكم
 حاكم واذا سمع ذلك شاهد اورآه وسعه ان يشهد بذلك وان لم يشهد عليه) ودخى

شاهدك تحمل ايلديكى ماده ايكي نوع اوزرينه در برى اولدر كه نفسيله ثابت
 اولور بيع واقرار و غصب و قتل و حاكمك حكى مثلاو بومذ كورى بر شاهد
 كوروب و ايشتيديكى وقتده اول شاهدده انكله شهادت ايتك جائز در هر چن
 مذ كور اوزرينه اشهاد اولماز اسوده (ويقول اشهد انه باع ولا يقول اشهدني)
 شاهد دير كه بن شهادت ايدر م كه فلان آدم بيع ايلدى بنى اشهاد ايلدى ديميه
 (ومنه ما لا يثبت حكمه بنفسه مثل الشهادة على الشهادة) شاهدك تحمل ايلديكند در
 اول نسنه كه آنك حكى بنفسه ثابت اولماز شهادت اوزرينه شهادت كبي
 (فاذا سمع شاهدا يشهد بشئ لم يجز له ان يشهد على شهادته الا ان يشهد على ذلك)
 وقتا كه بر كيمسه بر شهادى برشى ايله شهادت ايدر اولدينى حالده استماع
 ايلسه اول كيمسه ايچون شاهدك شهادتى اوزرينه شهادت ايتك جائز اولماز
 مكر اول شاهد شهادتى اوزرينه اول كيمسه بنى اشهاد ايليه يعنى شاهد طوته
 (وكذلك لو سمع يشهد الشاهد على شهادته لا يسمع للسامع ان يشهد على شهادته)
 اكر شاهد شهادتى اوزرينه ديكر شاهد طوته يغبى بر سامع استماع ايلسه سامع
 ايچون ماسبق كبي رخصت يوقدر كه شهادت اوزرينه شهادت ايليه (ولا يحل
 للشاهد اذ ارأى خطه ان يشهد الا ان يذكر الشهادة) ودخى شاهد ايچون
 خطنى كوردىكي وقتده شهادت ايتك حلال اولماز شهادت خاطرينه كلكجه
 (ولا تقبل شهادة الاعمى والمملوك والمحدود في القذف وان تاب) ودخى
 اعمى ومملوك ومحدود في القذف اولان كيمسه لر هر چن توبه ايدر سه لرده بونلرك
 شهادتى قبول اولماز (ولا شهادة الوالد لولده ولا الولد لوالديه) والدك
 ولدى ايچون وولدك والدينى ايچون شهادتلى مقبوله اولماز (ولا تقبل
 شهادة احد الزوجين لصاحبه ولا شهادة المولى لعبده ولا لمكاتبه ولا شهادة
 الشريك لشريكه فيما هو في شركتهما) زوجينك برينك آخره شهادتى
 مقبوله اولماز وسيدك كندى كولهسى ايچون ومكاتبى ايچون شهادتى
 مقبوله اولماز وشريكك كندى شريكنه شر كترلنده اولان نسنه ده شهادتى
 مقبوله اولماز (وتقبل شهادة الرجل لاختيه وعمه) رجالك كندى برادرينه
 وعميسنه شهادتى مقبوله اولور (ولا تقبل شهادة الخنث والناتحة والمغنية) مخنث
 اولان كيمسه نك ونايحه اولان عورتك ومغنيه اولان عورتك شهادتلى

مقبوله اولماز (ولا مدمن شرب الخمر على الله ولا من يلعب بالطيور ولا من
 يغنى للناس ولا من يأتي بابا من الكبراء التي يتعاق به الحدود ولا من يدخل الحمام بغير
 ازار) ودخى دوام اوزرينه شرب خمر ايليانك وقوشباز اولان كيمسه نك وناس
 ايجون تغنى ايليان كيمسه نك وحدود تعلق ايليان كباثر دن برنوع ايشليان كيمسه نك
 ويشتمالسر حمامه داخل اولان كيمسه نك شهادتلى مقبوله اولماز (ولا يقبل
 شهادة آكل الربوا والمقامر بالنرد والشطرنج ولا من يفعل افعال القبيحة كالبول
 على الطريق والاكل على الطريق) ربا اكل ايديجي كيمسه نك شهادتى
 دامه وسطرنج اوينايان كيمسه نك شهادتى طريق اوزرنده بول ايتك
 وطريق اوزرنده اكل ايتك كى افعال قبيحه ايتك ايليان كيمسه نك
 شهادتلى مقبوله اولماز (ولا يقبل شهادة من يظهر سب السلف)
 ودخى سلف صالحين اولان ذوات كرامه سب اظهار ايليان كيمسه نك
 شهادتى مقبوله اولماز (وتقبل شهادة اهل الهوى الا الخطابية) اهل
 هوانك شهادتى مقبوله اولور لكن خطابه قبيله سنك دكل (وتقبل شهادة
 اهل الذمة بعضهم على بعض وان اختلف مللهم) اهل ذمتك بعضيلرينك
 بعضيلرى اوزرينه شهادتى مقبوله اولور هر چند ملتلى مختلف اولديسه ده
 (ولا تقبل شهادة الحربى على الذمى) ودخى مستامن اولان حربينك
 ذمى اوزرينه شهادتى مقبوله اولماز (وان كانت الحسنات اغلب من السيئات
 والرجل يجتنب الكبراء قبلت شهادته) اكر حسنات سيئات اوزرينه غالب اولوب
 حالبو كرجل كباثر دن اجتناب ايديجيدر اولر جلك شهادتى قبول اولنور (وان الم
 بمعصيته) هر فجن صغيره اولان معيصتى ارتكاب ايدرسه ده (وتقبل شهادة الاقلف
 والخصى وولد الزنا) سنت اولنميان كيمسه نك وخايه سزو وولد زنا اولان كيمسه نك
 شهادتلى قبول اولماز (وشهادة الخنى جائزة) ودخى خنتانك شهادتى جائز اولور
 (وان واقفت الشهادة الدعوى قبلت وان خالفت لا تقبل) اكر شهادت دعوايه
 موافقت ايدرسه شهادت قبول اولنور واکر مخالفت ايدرسه قبول اولماز (ويعتبر
 اتفاق الشاهدين فى اللفظ والمعنى عندانى حنيفة رحمه الله وان شهد احدهما بالف
 والاخر بالفين لم تقبل شهادتهما عنده وعندهما تقبل على الف) ودخى امام اعظم
 رحمه الله عندنده ايكى شاهدك لفظده ومعناده اتفاقلى اعتبار اولنور اكر شاهدك برى
 بيك در همه واخرى ايكى بيك در همه شهادت ايلسه لر امام اعظم رحمه الله عندنده

زيرا خطابه نك
 بعضينى بعضينى
 تصديق ايدر بر نسبه
 دعوى ايدوب يمين
 ايلديكى وقتده
 وبعضينى بعضينى
 ايجون شهادت ايدر
 لكن اهل هوا واهل
 بدعت عادلار در
 واعتقادلى كفرى
 موجب دكلدر شه

شهادت قبول اول نماز امامین رحمهما الله عندنده بیک درهم اوزرینه شهادت مقبوله اولور (وان شهد احدهما بالف والاخر بالف وخمسائة والمدعى يدعى الف وخمسائة قبلت شهادتهما على الف) اگر ایکی شاهدک بری بیک درهمه و آخری بیک بشیوز درهمه شهادت ایلسه لر حالبوکه مدعی بیک بشیوز درهمی دعوی ایدر بوصور تده انلرک شهادتی بیک درهم اوزرینه قبول اولنور (وان شهدا بالف وقال احدهما قضاء منها خمسمائة قبلت شهادتهما ولا يسمع قوله انه قضاء الا ان يشهد معه الاخر وينبغي للشاهد اذا علم ذلك ان لا يشهد بالف حتى يقر المدعى انه قبض خمسمائة) اگر شاهد لر بیک درهم ايله شهادت ایدوب وایکیسندن بری دیسه که مدعی علیه مدعی یه بیک درهمدن بشیوز درهمی قضا ایلدی ایکیسنگ ده شهادت لری مقبوله اولور مدعی علیه مدعی یه بشیوز درهمی قضا ایلدی دیو تقریر ایلان شاهدک قولى مسموع اولماز مکر آنکله بيله آخر ده شهادت ایلیه ودخی شاهد ایچون لایق اولان بشیوز درهمه قضا اولندیغنی بیلدیکی وقتده بیک درهم ايله شهادت ایتمکدر تا که مدعی بیک درهمدن بشیوز درهمی قبض ایلدیکنی اقرار ایلسه نه دک (واذا شهد شاهدان ان زيدا قتل فلانا يوم النحر بمكة وشهد آخران انه قتل يوم النحر بكوفة واجتمعوا عند الحاكم لم تقبل الشهادتان وان سبقت احدهما فقضى بها ثم حضرت الاخرى لم تقبل) وقتا که ایکی شاهد شهادت ایلسه لر که تحقیق زید فلان کیمسه یی یوم نحرک ایچنده مکة مکر مه ده قتل ایلدی و دیگر ایکی شاهد دخی شهادت ایلسه لر که زید یوم نحرک ایچنده اول فلانی کوفه ده قتل ایلدی و حاکم عندنده جمع اولسه لر ایکی شهادتده مقبوله اولماز و اگر ایکی شهادتک بری سبقت ایدوب پس حاکم اول شهادتله حکم ایلسه بعده آخر حاضر اولسه شهادت قبول اول نماز (۲) (ولا يسمع القاضى الشهادة على جرح مجرد ولا يحكم بذلك) ودخی قاضی جرحک سببی بیان اولنیه رق مجرد جرح اوزرینه اولان شهادتی استماع ایتمز وانکله حکم ایتمز (ولا يجوز للشاهد ان يشهد بشئ لم يعاينه الا النسب والموت والنكاح والدخول وولاية القاضى فانه يسمعه ان يشهد بهذه الاشياء اذا اخبر بها من يشق به) ودخی شاهد ایچون معاینه ایتمدیکی نسنه یه شهادت ایتمک جائز اولماز

(۲) یعنی مؤخر

حاضر اولان شهادته

اعتبار اول نماز

نسب و موت و نکاح و دخول و ولایت قاضیدن ماعدا زیرا بر معتمد کیمسه خبر و یرد یکی وقتند بوشیلر ایله شهادت جائز اولور (والشهادة علی الشهادة جائزة فی کل حق لا یسقط بالشبهة فلا تقبل فی الحدود والقصاص) شهادت اوزرینه شهادت شبهه ایله اسقاط اولیان حقه جائز اولور پس حدود و قصاصده شهادت اوزرینه شهادت قبول اولماز (ویجوز شهادة الشاهدین علی شهادة شاهدین ولا تقبل شهادة واحد علی واحد) ایکی شاهدك شهادتی ایکی شاهدك شهادتلی اوزرینه جائز اولور بر شاهدك شهادتی اوزرینه بر شاهدك شهادتی قبول اولماز (وصفة الاشهاد ان یقول شاهد الاصل لشاهد الفرع اشهد علی شهادتی انی اشهد ان فلان بن فلان اقر عندی بكذا واشهدنی علی نفسه وان لم یقل اشهدنی علی نفسه جائز) ودخی اشهادك صفتی اولدر که شاهد الاصل شاهد الفرع دیر که بنم شهادتم اوزرینه شهادت ایله که تحقیق بن شهادت ایدرم که فلانك اوغلی فلان بنم عندمده شویلجه اقرار ایلدی و بنی نفسی اوزرینه اشهاد ایلدی اگر شاهد الاصل فلان بنی نفسی اوزرینه اشهاد ایلدی دیمسه جائز اولور (ویقول شاهد الفرع عند الاداء اشهد ان فلانا اشهدنی علی شهادته انه یشهد ان فلان بن فلان اقر عندی بكذا فقال لی اشهد علی شهادتی) ودخی شاهد الفرع اداء شهادت وقتند دیر که شهادت ایلرم که فلان کیمسه بنی شهادتی اوزرینه اشهاد ایلدی که اول فلان شهادت ایدر که فلان اوغلی فلان بنم عندمده شویلجه اقرار ایلدی پس اول شاهد الاصل بکا دیدیکه بنم شهادتم اوزرینه شهادت ایت (ولا تقبل شهادة شهود الفرع الا ان يموت شاهد الاصل او یغیب مسیره ثلاثة ايام فصاعدا او یمرض مرضا لا یستطیع الحضور الی مجلس الحاکم) شهود الفرعك شهادتی مقبوله اولماز مکر شاهد الاصل فوت اوله یا خود اوچ کونلك یول غائب اوله یا خود بر مرضه مبتلا اوله که حاکم مجلسنه حضوره قادر اوله میه (وان عدل شهود الاصل بشهود الفرع جاز وان سکتوا عن تعدیلهم جاز وینظر القاضی فی حالهم) اگر حاکم شهود الاصلی شهود الفرع ایله تعدیل ایلسه جائز اولور اگر شهود الفرع شهود الاصلی تعدیلدن سکوت ایدر لر سه جائز در و حاکم شهود الفرعك حالرینه نظر ایدر (وان انکر شهود الاصل الشهادة لم یقبل

شهود الفرع) اگر اصل شاهد در شهادتی انکار ایلسه لر شهود الفرع قبول اولماز (وقال ابو حنیفة رحمه الله فی شاهد الزور اشهره فی السوق ولا اعززه وقالوا نوجعه ضربا شديدا او نجسه) ودخی امام اعظم رحمه الله یالان یره شهادت ایلیان کیمسه نك حقننده بیوردیکه بز آنی چارشوده تشهیر ایدرز تعزیر ایتمیز وامامین رحمهما الله بیوردیلرکه بز آنی ضرب شدید ایله وجعلندیررز یاخود حبس ایدرز

كتاب الرجوع عن الشهادات

بو کتاب شهادت لر دن رجوع ایتمکه دائر مسائل بیاننده در (اذا رجع الشهود عن شهادتهم قبل ان يحكم الحاكم بها سقطت) وقتناکه شهود شهادت لر ندن رجوع ایلسه لر حاکم شهادت ایله حکم ایتمزدن اول بوصور تده شهادت ساقط اولور (وان حکم بشهادتهم ثم رجعوا لم یفسخ الحاكم حکمه ولزمهم ضمان ما اتلفوا بشهادتهم) اگر حاکم شاهد لرك شهادت لر ایله حکم ایدوب بعده شاهد لر شهادت لر ندن رجوع ایلسه لر حاکم حکمی فسخ ایلمز لکن شاهد لر شهادت لر سببیه تلف ایلدکاری نسنه لازم کلور (ولا یصح الرجوع الا بحضور الحاكم) ودخی شهادت دن رجوع ایتمک حاکم حضور ندن ماعدا بر محله صحیح اولماز (وان شهد شاهدان فحكم القاضي بها ثم رجعا ضمنا المال للمشهود عليه وان رجع احدهما ضمن النصف) اگر ایکی شاهد شهادت ایدوب وقاضی دخی شهادت ایله حکم ایلسه بعده شاهد لر رجوع ایلسه لر مشهود علیه ایچون مالی ضامن اولور لر واکر بری رجوع ایدر سه مالک نصفی ضامن اولور (وان شهد بالمال ثلثة فرجع واحد لا یضمن وان رجع الآخر ضمن الراجعان النصف) اگر مال ایله اوچ کیمسه شهادت ایلسه لر پس بری شهادت دن رجوع ایلسه ضمان لازم اولماز واکر آخر رجوع ایدر سه رجوع ایدیچی ایکی کیمسه نصفی ضامن اولور (وان شهد رجل وامرأتان فرجعت امرأة ضمنت ربع المال فان رجعتا ضمتا النصف) اگر بر رجل وایکی عورت شهادت ایدوب پس عورتك بری رجوع ایلسه مالک ربعی ضامن اولور اگر عورتك ایکسیده رجوع ایدور سه مالک نصفی ضامن اولور لر (وان شهد رجل وعشر نسوة ثم رجعت

ثمان منهن فلا ضمان عليهن وان رجعت اخرى كان على النسوة ربع الحق
وان رجع الرجل والنساء فعلى الرجل سدس الحق وعلى النساء خمسة اسداس
عند ابي حنيفة رحمه الله وقال لا على الرجل النصف وعليهن النصف) اكر
بر رجل واون عورت شهادت ايدوب بعده اون عورتدن سكزى رجوع
ايلسه لر آنلر اوزرينه ضمان لازم اولماز واكر اخرى رجوع ايلسه رجوع
ايليان نسالر اوزرينه حقت ربى اوليجيدر اكر رجل ونسالر رجوع ايلسه لر
رجل اوزرينه امام اعظم رحمه الله عندنده حقت سدسى ونسالر اوزرينه
بش سدسى لازم اولور امامين رحمهما الله بيورديلر كه نصفى رجل اوزرينه
ونصفى عورتلر اوزرينه لازم اولور (وان شهدا على امرأة بالشكاح بمقدار
مهر مثلها ثم رجعا فلا ضمان عليهما وكذلك لو شهدا على رجل بتزويج امرأة
بمقدار مهر مثلها) اكر ايكي كيمسه بر عورتك نكاحى اوزرينه مهر مثلك مقداريله
شهادت ايلسه لر بعده رجوع ايلسه لر آنلر اوزرينه ضمان لازم اولماز اكر
بر عورتك تزويجيله بر رجل اوزرينه مهر مثلك مقداريله شهادت ايلسه لر
حكم ينه ماسبق مثلودر (وان شهدا على اكثر من مهر المثل ثم رجعا ضمنا
الزيادة) اكر مهر مثلدن اكثر اوزرينه شهادت ايدوب بعده رجوع ايلسه لر
مهر مثلدن زياده سنى ضامن اولور لر (وان شهدا ببيع بمثل القيمة او اكثر
ثم رجعا لم يضمنوا وان كان باقل من القيمة ضمنا النقصان) اكر مثل
قيمت ياخود مثل قيمتدن اكثر ايله اولان بيعه شهادت ايدوب بعده
رجوع ايلسه لر ضمان چكمز لر اكر بيع قيمتدن اقل ايله اولور سه نقصانى
ضامن اولور لر (وان شهدا على رجل انه طلق امرأته قبل الدخول ثم
رجعا ضمنا نصف المهر وان كان بعد الدخول لم يضمنوا) اكر شاهد لر
بر رجل اوزرينه شهادت ايلسه لر كه رجل عورتنى قبل الدخول تطليق ايلدى
بعده رجوع ايلسه لر نصف مهرى ضامن اولور لر اكر طلاق بعد الدخول
اولديسه ضامن اولماز لر (وان شهدا انه اعتق عبده ثم رجعا ضمنا قيمته)
اكر شهادت ايلسه لر كه فلان كوله سنى اعتاق ايلدى بعده رجوع ايلسه لر
كوله نك قيمتى ضامن اولور لر (وان شهدا بقصاص ثم رجعا بعد القتل ضمنا
الدية ولا يقتص منهما) اكر شاهد لر قصاص ايله شهادت ايدوب بعده

قتل نصکره رجوع ایلسه لر دیتی ضامن اولور لر انلردن قصاص اولماز
 (وان رجع شهود الفرع ضمنوا) اگر شهود الفرع رجوع ایلسه لر ضامن اولور لر
 (وان رجع شهود الاصل وقالوا لم نشهد شهود الفرع علی شهادتنا فلا ضمان علیهم
 وان قالوا اشهدناهم وغلطنا ضمنوا وان قال شهود الفرع کذب شهود الاصل
 او غلطوا فی شهادتهم لم یلتفت الی ذلك) اگر اصل شاهد لر رجوع ایدوب
 و دیسه لر که شهادتیز اوزرینه شهود الفرع شهادت ایتدک بوضورتده انلره ضمان
 لازم اولماز و اگر دیسه لر که شهود الفرع شهادت ایلدک اما لکن غلط ایلدک
 بوضورتده ضامن اولور لر اگر فرع شاهد لر دیسه لر که اصل شاهد لر کاذب
 اولدی یا خود شهادتیزنده غلط ایتدیلر بونلرک بوسوزلرینه التفات اولماز
 (واذا شهد اربعة بالزنا وشاهدان بالا حصان فرجع شهود الاحصان لم یضمنوا)
 وقتا که درت کیمسه زنا ایله شهادت ایدوب و ایکی شاهد احصان ایله شهادت
 ایلسه لر بعده شهود الاحصان رجوع ایلسه لر ضامن اولماز لر (واذا رجع المزکون
 عن التزکیة ضمنوا) وقتا که مزکیلر تزکیه دن رجوع ایلیه لر ضامن اولور لر
 (واذا شهدا شاهدان باليمين وشاهدان بوجود الشرط ثم رجعوا فالضمان
 علی شهود اليمين خاصة) وقتا که ایکی شاهد یمین ایله شهادت ایدوب
 و ایکی شاهد شرطک وجودیله شهادت ایلسه لر بعده ذکر اولنان شاهد لرک
 جمله سی رجوع ایلسه لر پس خاصة ضمان شهود اليمين اوزرینه لازم اولور

کتاب ادب القاضی

بو کتاب ادب قاضی به دائر مسائل بیاننده در (لایصح ولاية القاضی
 حتی یجتمع فی المولی شرائط الشهادة وان یکون من اهل الاجتهاد) ولایت
 قاضی صحیح اولماز تا که مولاده شهادتک شرطلری جمع اولاندهک و اول
 مولی اهل اجتهاددن اوله (ولا بأس بالدخول فی القضاء لمن یتق من نفسه
 انه یؤدی فرضه) قضایه دخول ایله ضرر یوقدر اول کیمسه ایچون که
 نفسه اعتماد ایدر که قضانک فرضنی ادا ایدر (ویکره الدخول فیہ لمن یخاف
 العجز عن القضاء) قضایه دخول مکروه اولور اول کیمسه یه که قضادن
 عاجز اولمقدن خوف ایدر (ولا یأمن علی نفسه الحیف فیہ) و اول
 قضاده نفسی اوزرینه ظلمدن امین اولماز بوضورتلرده قاضی اولمق

مکر و هدر (ولا ينبغي ان يطلب الولاية ولا يسئلها) ودخی ولا یتى طلب ایتک
 وسؤال ایتک لایق اولماز (ومن قلد القضاء یسلم الیه دیوان القاضی الذی قبله
 وینظر فی حال المحبوسین فمن اعترف بحق الزمه اياه ومن انکر لم یقبل قول المعزول
 الابینة فان لم تقم لم یعجل بتخلیته حتی ینادی علیه ویستظهر فی امره) برکیمسه
 قضایه تقلید اولنسه آندن اول اولان قاضینک دفتر لری اکا تسلم اول نور و محبوسلرک
 حاله نظر ایدر پس برکیمسه حتی اقرار و اعتراف ایدر سه اول حتی اکا لازم قیلار
 و برکیمسه انکار ایدر سه معزول اولان قاضینک قولنی قبول ایتمز لکن بینه ایله
 قبول ایدر اگر بینه اقامه اولماز سه آنی محبوسدن خلاصنه تعجیل ایتمز تا که انک
 اوزرینه ندا ایتدیروب و امرنده ظهور طلب ایلنه نه دک (وینظر فی الودائع
 و ارتفاع الوقوف فیعمل علی ما تقوم به البینة او یعترف به من هو فی یده ولا یقبل
 قول المعزول الا ان یعترف الذی هو فی یده ان المعزول سلمها الیه فیقبل قوله فیها)
 ودخی اول قاضی امانت لره و وقف لک غله لرینه نظر ایدر بینه اقامه اولنان نسنه
 اوزرینه یاخود ذی الیدک یدنده بولنوب اقرار ایلدیکی نسنه اوزرینه عمل
 ایدر معزولک قولنی قبول ایتمز مکر اول کیمسه اقرار ایلنه که اول نسنه
 انک یدنده در تحقیق معزول اول نسنه بی اول کیمسه یه تسلم
 ایلدی پس اول نسنه ده معزولک قولنی قبول ایدر (ویجلس الحاکم
 للحکم جلوسا ظاهرا فی المسجد ولا تقبل هدیه الامن ذی رحم محرم
 او بمن جرت عاده قبل القضاء بمهادته) ودخی قاضی مسجده حکم
 ایچون جلوس ظاهر ایله اوتورر و هدیه قبول ایتمز مکر ذی رحم محرمندن
 اوله یاخود هدیه اول کیمسه دن اوله که قبل القضاء هدیه ویرمکله عادتق
 جریان ایتمز ایدی بومثلله هدیه قبول ایتمکه ضرر یوقدر (ولا یحضر
 دعوة الا ان یتکون عامة) وقاضی دعوته حاضر اولماز مکر دعوت
 قاضی یه مخصوص اولیوب عامیه اوله (ویشهد الجنازة ویعود المریض
 ولا یضیف احد الخصمین دون خصمه و اذا حضر اسوی بینهما فی الجلوس
 والاقبال) ودخی قاضی جنازه یه حاضر اولور و مریضی عیاده ایدر و ایکی
 خصمک برینی دیگر خصمسن مسافر ایتمز و خصمسلر حاضر اولدقلری
 وقتده جلوس و اقبالده بینلرینی برابر طوتار (ولا یسار احدهما ولا یشیر

اليه ولا يلقه حجة) قاضي خصمك برينه سر اكلام سويلمز واندن يكا اشارت ايتمز
 و دليل تعميم ايتمز (فاذا ثبت الحق عنده و طلب صاحب الحق حبس غريمه لم يعجل
 بحبسه وامره بدفع ماعليه فان امتنع حبسه في كل دين لزمه بدلا عن مال حصل
 في يده كضمن المبيع او التزمه بعقد كالمهر والكفالة) حاكم عندئذ حق ثابت
 اولديني وقتده وحق صاحبي بورجلونك حبسني طلب ايدرسه حاكم حبس
 ايتمكله تعجيل ايتمز و بورجلويه اوزر نده اولان حق دفع ايتمكله امرايدر اكر
 امتناع ايدرسه اني حبس ايدر اول دينك كليسنده كه يدنده حاصل اولان مال دن
 بدل اوله رق اكالازم كلدي مبيع مثللو ياخود دين عقد سبيله اكالازم اولدي
 مهر و كفالت مثللو (ولا يحبس فيها سوى ذلك اذا قال اني فقير الا ان يثبت غريمه
 ان له مالا ويحبسه شهرين او ثلاثة ثم يسئل عنه فان لم يظهر له مال خلى سبيله
 ولا يحول بينه وبين غرمائه) ماسبقده ذكر اولنا نلرك ماعداسنده بورجلى
 فقيرم ديديكى وقتده حبس اولناز مكر غريمى اثبات ايليه كه انك مالى
 اوليجيدر بوصورته ايكى و اوج ماه حبس ايدر پس اندن سؤال ايدر
 اكر مال ظاهر اولمازسه محبوسدن اخراج ايدر و حاكم انكله غرماسى
 بيننده حائل اولماز (ويحبس الرجل في نفقة زوجته ولا يحبس والد في دين
 ولده الا اذا امتنع من الانفاق عليه) رجل زوجته سنك نفقه سندن
 اوتورى حبس اولنور والد ولدنك ديندن اوتورى حبس اولناز مكر
 والد ولد اوزرينه انفاق ايتمكدن امتناع ايليه (ويجوز قضاء المرأة في كل
 شيء الا في الحدود والقصاص) عورتك هرلنسنده حكى جائز اولور
 حدود وقصاصدن ماعدا (ويقبل كتاب القاضي الى القاضي في الحقوق
 اذا شهدا به عنده فان شهدوا على خصم حكم بالشهادة وكتب بحكمه
 وان شهدوا بغير حضرة خصمه لم يحكم وكتب بالشهادة ليحكم بها
 المكتوب اليه) ودخى حقوقدن اوتورى بر قاضينك آخر قاضى به كوندرديكى
 مكتوب قبول اولنور وقتا كه ايك شاهد ايكنجى قاضينك عندنده مكتوب
 ايله شهادت ايليه پس شاهدلر خصم اوزرينه شهادت ايدرسه شهادت ايله
 حكم ايدوب حكم سبيله حجت بازار و اكر شاهدلر خصمك حضورى
 اوليه رق شهادت ايدر لرسه حاكم ايتمز و شهادتى يازار كه اول شهادتله

مکتوب الیه اولان قاضی حکم ایلیمه (ولایقبل الکتاب الابشهادة رجلین
اورجل وامرأتین ویجب ان یقرأ الکتاب علیهم لیعرفوا ما فیہ ثم یتختمه
ویسلم الیهما فاذا وصل الی القاضی لم یقبل الا بحضور الخصم فاذا سلم الشهود
الیہ نظر الی ختمه فاذا شهدوا انه کتاب فلان القاضی سلم الینا فی مجلس حکمه
وقرأ علینا وختمه فتختمه القاضی وقرأه علی الخصم والزمه ما فیہ) ودخی قاضی
مکتوبی قبول ایتمز مکر ایکی رجل یاخود بر رجل ایکی عورت شهادت ایلیمه لر
ومکتوب کوندرن قاضی یه واجبد رکه مکتوبی شاهد لر اوزرینه قرائت
ایلیمه زیر شاهد لر مکتوب ک ایچنده اولانی بیلر لربعد مکتوبی مهر لر وشاهد لر
تسلیم ایدر دیگر قاضی یه مکتوب واصل اولدینی وقتده قبول ایتمز آنجق
خصمک حضور نده مکتوبی قبول ایدر پس شاهد لر مکتوبی قاضی یه تسلیم
ایلدکاری وقتده مهرینه نظر ایدر شاهد لر شهادت ایلیمه لرکه بومکتوب فلان
قاضینکدر حکم مجلسنده بزه تسلیم ایلدی وبزم اوزریمزه قرائت ایدوب مهر لدی
بوصور تده قاضی مکتوبی فتح ایدر وخصم اوزرینه قرائت ایدر وایچنده
اولان سنه بی خصمه لازم قیلار (ولایقبل کتاب القاضی فی الحدود والقصاص)
حدود وقصاصده قاضینک مکتوبی قبول اولماز (ولیس للقاضی ان یتخلف
علی القضاء الا ان یفوض ذلک الیه) خلیفه یعنی نائب اتخاذ ایتمک قاضی
ایچون یوقدر مکر امام طرفندن نائب اتخاذ ایتمکه رخصت ویریلر
(فاذا رفع الی القاضی حکم حاکم امضاء الا ان یخالف الکتاب او السنة
او الاجماع او یكون قولاً لا دلیل علیه) وقتا که بر حاکمک حکمی بر قاضی یه
رفع اولنه قاضی اول حکمی قبول ایدر مکر کتابه یاخود سنته یاخود اجماعه
مخالف اولر یاخود بر قول اوله که انک اوزرینه دلیل اولیمه بوصور تده
حکمی قاضی نقض ایدر (ولایقضی القاضی علی غائب الا ان یحضر
من یقوم مقامه) قاضی غائب اولان کیسه اوزرینه حکم ایتمز مکر غائبک مقامنه
قائم اولور بر کیسه حاضر اولر (واذا حکم رجلان رجلاً لیحکم بینهما
ورضیا بحکمه جاز اذا کان بصفة الحاکم) وقتا که ایکی رجل بر رجلی حاکم
اتخاذ ایلیمه لرکه بینلرنده حکم ایلیمه وانک حکمنه راضی اولر جائز
اولور اگر اول رجل حاکم صفتیه موصوف اولدیمه (ولایجوز تحکیم

الكافر والعبد والذمي والمحدود في القذف والفاسق والصبي) ودخى كافر وعبد
وذمي ومحدود في القذف وفاسق وصبي اولان كيمسه لري حاكم اتخذا ايتك جائز
اولماز (ولكل واحد من المحكمين ان يرجع فيه ما لم يحكم عليهما واذا حكم لزمهما
فاذا رفع حكمه الى القاضي فوافقه مذهبه امضاه وان خالفه ابطاله) ودخى
محكم لردن مبري ايچون انلر اوزرينه حكم اولند فجه رجوع ايتك اوليچيدر
حكم اولنديغي وقتده انلر لازم اولور وقتا كه شو مثللو حاكمك حكمي قاضي يرفع
اولنه پس حكم مذهبه موافق اولور سه حكمي قبول ايدروا كر مذهبه مخالف
اولور سه حكمي ابطال ايدر (ولايجوز التحكيم في الحدود والقصاص) حدود
وقصاصده تحكيم جائز اولماز (وان حكما في دم خطأ فقصى الحاكم على العاقلة
لم ينفذ بالدية حكمه ويجوز ان تسمع البينة ويقضى بالنكول) اكر دم خطاده
ايكي رجل حاكم اتخذا ايلسه لر حاكم قبيله سي اوزرينه حكم ايلسه حكمي نافذ
اولماز لكن بينه بي استماع ايتك ونكول سيبيله حكم ايتك جائز اولور (وحكم
الحاكم لابويه وولده وزوجته باطل والله اعلم) اناسي وباباسي وولدي
وزوجه سنك منفعتلري ايچون قاضينك حكمي باطلدر

كتاب القسمة

بوكتاب قسمته دائر مسائل بياننده در (ينبغي للامام ان ينصب قاسما يرزقه
من بيت المال ليقسم بين الناس بغير اجرة فان لم يفعل نصب قاسما يقسم
بالاجرة) امام ايچون واجبدركه بر قاسم نصب ايليه وبيت المالدن قاسمك
رزقي ويره كه بين الناس بلا اجرت قاسم اوله اكر قاسم بوكا راضي اولماز سه
اجرت ايله بر قاسم نصب ايدركه تقسيم ايليه (ويجب ان يكون عدلا مأمونا
عالم بالقسمة) واجبدركه اول قاسم عادل وامين وقسمتي عالم اوله
(ولايجبر القاضي الناس على قاسم واحد ولايترك القسم يشاركون)
ودخى قاضي ناسه بر قاسم اوزرينه جبر ايلمز وقاضي ترك ايلمز كه قاسملر
بر برلرينه مشترك اوللر (واجرة القسمة على عدد رؤسهم عندابي حنيفة
رحمه الله وقالوا على قدر الانصاء) ودخى قسمتك اجرتي امام اعظم
رحمه الله عندنده ورثه نك عدد رؤسلري اوزرينه در امامين رحمهما الله
بيورديلر كه نصيبلك مقداري اوزرينه در (واذا حضر الشركاء عند القاضي

وفي ايدى هم دار اوضيعة ادعوا انهم ورتوها عن فلان لم يقسمها عند ابى حنيفة
رحمه الله حتى يقيموا البينة على موته وعدد ورثته وقال لا يقسمها باعترافهم ويدكر
في كتاب القسمة انه قسمها بقولهم (وقتا كه شركا قاضى عندنده حاضر اولوب
ويدلر نده بردار يا خود بر چفتلك بولسه دعوى ايلسه لر كه فلان دن وارث اولد يغنه
امام اعظم رحمه الله عندنده قاضى آنى تقسيم ايتمز تا كه فلانك موتى اوزرينه
وورته لر ينك عددى اوزينه بينه اقامه ايليه نه دك امامين رحمهما الله بيور ديلر كه
اول نسنه بي انلرك اعتراف ليله تقسيم ايدر ومكتوب بنده ذكر ايدر كه قاضى
انلرك قوليله تقسيم ايلدى) وان كان المال المشترك ماسوى العقار فادعوا انه
ميراث قسمه فى قولهم جميعا) اكر مشترك اولان مال عقارك ماعداسى اولوب
ودعوى ايلسه لر كه بوميراندر ائمة ثلاثه عندنده قاضى آنى تقسيم ايدر
(وان ادعوا فى العقار انهم اشتروه قسمه بينهم) اكر عقارده دعوى ايلسه لر كه
آنلر اشترا ايلديلر آنلرك بيننده تقسيم ايدر (وان ادعوا الملك ولم يذكروا
كيف انتقل اليهم قسمه بينهم) واكر شركاء ملك دعوى ايدوب حالبو كه آنلره
نيجه انتقال ايلديكنى ذكر ايلسه لر ينه بينلر نده تقسيم ايدر (وان كان
كل واحد من الشركاء ينتفع بنصيبه قسم بطلب احدهم) اكر شركادن
هر برى نصيبيله منتفع اولور اولسه برينك طلبى سبيله تقسيم ايدر
(وان كان احدهم ينتفع والاخر يستنصر لقلة نصيبه فان طلب صاحب الكثير قسم
وان طلب صاحب القليل لم يقسم وان كان كل واحد منهم يستنصر لم يقسم
الا بتراضيه) واكر شركانك برى منتفع اولوب وآخره نصيبينك قلتندن
اوتورى ضرر طارى اولسه پس اكر صاحب الكثير طلب ايدر سه تقسيم
ايدر واكر صاحب القليل طلب ايدر سه تقسيم ايتمز واكر هر برى لر ينه
ضرر اولور سه تقسيم ايتمز مكر آنلر تقسيمه راضى اوله لر (ويقسم العروض
اذا كان من صنف واحد) ودخى متاع صنف واحد دن اولد ينى وقتده
تقسيم اولنور (ولا يقسم الجنس بين بعضه فى بعض) ايكي جنسك بعضيسنى
بعضيسنى مقابله سنده تقسيم ايتمز (وقال ابو حنيفة رحمه الله لا يقسم الرقيق
ولا الجواهر) امام اعظم رحمه الله بيور ديكه كوله لر وجوه لر تقسيم اولماز
(ولا يقسم الحمام ولا البئر ولا الرعى الا بتراضيه) ودخى حمام وقيو

وذكر من تقسيم اولماز مكر شريكرك رضالرياه اوله (واذا حضر وارثان واقاما البيضة على الوفاة وعدد الورثة والدار في ايديهم ومعهم وارث غائب قسمها القاضي بطالب الحاضرين وينصب للغائب وكيلا يقبض نصيبه) وقتا كه ورثه حاضر اولوب ووفات اوزرينه وعدد ورثه اوزرينه بينه اقامه ايلسه لر حالبو كه دارده انلرك يدنده در وانلر ايله بيله بر وارث غائب اوليجيدر بوصور تده قاضي حاضر لرك طلبيله داري تقسيم ايدر وغائب ايجون بروكيل نصب ايدر كه غائبك نصيبني قبض ايله (وان كانوا مشتريين لم تقسم مع غيبة احدهم) اكر شريكرك داري اشترى ايتمش اولور لر ايسه شريكرك دن بري غائب اولسه دار تقسيم اولماز (وان كان العقار في يد الوارث الغائب لم يقسم وان حضر وارث واحد لم يقسم) اكر عقار غائب اولان وارثك يدنده اولسه تقسيم اولماز واكر بر وارث حاضر اولسه ينه تقسيم اولماز (وان كانت دور مشتركة في مصر واحد قسمت كل دار على حداثها في قول ابي حنيفة رحمه الله وقالوا ان كان الاصلح لهم قسمة بعضها في بعض قسمها) اكر بر بلده ده بر قاج مشترك دار لر اولسه امام اعظم رحمه الله فولنده هر بر لر يالكز يالكز تقسيم اولور امامين رحمهما الله بيور ديلر كه اكر دار لرك بعضيني بعضيني مقابله سنده قسمت ايتك اصلح اولور سه قاضي اول دار لر ي تقسيم ايدر (وان كانت دار وضیعة اودار و حانوت قسم كل واحد منهما على حداثها) واكر بردار وبر چفتلك ياخود بردار وبر دكان اولسه هر بر لر يني يالكز يالكز تقسيم ايدر (وينبغي للقسام ان يصور ما يقسمه و يعدله و يذرعه و يقوم البناء و يفرز كل نصيب عن الباقي بطريقه و شربه حتى لا يكون لنصيب بعضهم بنصيب الاخر تعلق) ودخى قاسم ايجون لايق اولان تقسيم ايلديكي نسنه يني تصوير ايليه وآني ذراعلايه وبرابر ايليه و بنايه قيمت كسه و هر نصيب طريقله و حق شربيله آييره و امتياز ايليه تا كه برينك نصيب ايجون آخرك نصيبه تعلق اولميه (ويكتب اساميهم و يجعلها في قرعة ثم يلقب نصيبا بالاول والذى يليه بالثاني والثالث على هذا ثم يخرج القرعة فمن خرج اسمه اولاه فله السهم الاول ومن خرج ثانيا فله السهم الثاني) ودخى قاسم وارثلرك اسملريني يازه وبر قرعه ده قيله بعده بر نصيبه اول ديولقب ويره وآني ولي ايدن نصيبه ثاني وثالث ده

بویلجه در بعده قرعه بی اخراج ایلیه اول کیمسه که اسمی اول چبقه سهم
اول آنکچوندر و اول کیمسه که اسمی ثانی چبقه سهم ثانی آنکچوندر
(ولا یدخل فی القسمة الدراهم والدنانیر الا براضیهم) دراهم و دینار لر
قسمته داخل اولساز مکر آنلر راضی اوله لر (وان قسم بینهم ولا حدهم
فی ملک الا خر مسیل او طریق لم یشرط فی القسمة فان امکن صرف الطريق
والمسیل عنه فلیس له ان یستطرق و یسیل فی نصیب الا خر وان لم یمکن فسخ
القسمة) اگر قاسم شرکا بیننده تقسیم ایدوب حالبوکه بری ایچون آخرک
ملککنده طریق یاخود صویولی اولسه که قسمته شرط قلنمدی پس اگر
طریققدن و مسیلدن صرف نظر ایتسی ممکن اولورسه اول کیمسه ایچون آخرک
نصیبنده طریق یاخود مسیل طلب ایتک اولمدی و اگر مذکور لردن صرف نظر
ایتسی ممکن اولمازسه قاسم قسمتی فسخ ایدر (وان کان سفلا علوه او علوا سفلا له
اوسفلا له علو قوم کل واحد علی حدته و قسم القیمة ولا یعتبر بغير ذلك) اگر
بر تحتانی اولسه که فوقانیسی اولسه یاخود بر فوقانی اولسه که تحتانیسی اولسه
یاخود فوقانی تحتانیله بیله اولسه قاسم هر بر لرینه یالکز اوله رق قیمت کسر
و قیمتی تقسیم ایدر و بوندن غیر یلرینه اعتبار اولماز (و اذا اختلف المتقاسمون
فشهد القاسمان قبلت شهادتهما) و دخی قسمت صاحب لری اختلاف ایدوب
و قاسم لر شهادت ایلسه لر شهادت لری قبول اولنور (فان ادعی احدهم
الغلط وزعم ان مما اصابه شیء فی ید صاحبه وقد اشهد علی نفسه بالاستیفاء
لم یصدق علی ذلك الا بینة) اگر ور نه دن بری غلط ادعا ایدوب وزعم
ایلسه که کندوسنه اصابت ایلیان نسنه صاحب نک یدنده در حالبوکه اول نسنه بی
اخذ ایله نفسی اوزرینه اشهاد ایتش ایدی بونک اوزرینه تصدیق اولماز
الابینة ایله تصدیق اولنور (وان قال استوفیت حتی ثم قال اخذت بعضه
فالقول قول خصمه مع یمینه) اگر بری دیسه که حقی استیفا ایتدم بعده
دیسه که بعضیسنی اخذ ایتدم قول خصمنک قولیدر یمینیه بیله (وان قال
اصابنی الی موضع کذا فلم یسلمه لی ولم یشهد علی نفسه بالاستیفاء و کذبه شریکه
تخالفا و فسخت القسمة) اگر بری دیسه که بکا شو موضع هک اصابت
ایلدی و بکا تسلیم ایلمدی حالبوکه استیفا ایله نفسی اوزرینه اشهاد ایلمدی

بوصورتده شریکی تکذیب ایلسه ایکسیده یمین ایدر لر و قسمت فسخ اولنور (و اذا استحق بعض نصيب احدهما بعينه لم تفسخ القسمة عند ابي حنيفة رحمه الله ويرجع بحصة ذلك من نصيب شريكه وقال ابو يوسف تفسخ القسمة) ايكي شريكك برينك نصيبك بعضی مستحق چیقیلنسه امام اعظم رحمه الله عندنده قسمت فسخ اولنور اول بعضك حصه سيله شریکنك نصیبنه رجوع ایدر امام ابی یوسف رحمه الله بیوردیکه قسمت فسخ اولنور

كتاب الاكراه

بو کتاب اکراه و اجباره دائر مسائل بیاننده در (الاكراه یثبت حکمه اذا حصل ممن یقدر علی ایقاع ما توعد به سلطانا کان او اوصا) و دخی اکراهك حکمی ثابت اولور وقتا که اکراه اول کیمسه دن حاصل اوله که وعدا یلدیکی نسنه بی ایقاعه مقتدر اوله اول کیمسه سلطان اولسون یا خود سارق اولسون (و اذا اکره الرجل علی بیع ماله او علی شراء سلعة او علی ان یقر لرجل بالف او یواجر داره و اکره علی ذلك بالقتل او بالضرب الشدید او بالحبس فباع او اشتري فهو بالخيار ان شاء امضى البيع وان شاء فسخه و يرجع بالبيع) وقتا که رجل مالنی بیع ایتمک اوزرینه یا خود بر متاعی اشترا ایتمک اوزرینه یا خود بر رجل ایچون بیک درهم اقرار ایتمک اوزرینه یا خود داری اجاره ایتمک اوزرینه اکراه اولنسه و مکره اولان کیمسه ده بیع یا خود اشترا ایلسه و بومذکور اوزرینه اکراه قتل ایله یا خود ضرب شدید یا خود حبس ایله اولسه مکره اولان کیمسه مخیر در دیلر سه بیعی قبول ایدر و اکر دیلر سه بیعی فسخ ایدر (وان کان قبض الثمن طوعا فقد اجاز البيع وان کان قبضه مکرها فلیس باجازه و علیه رده ان کان قائما فی یده) اکر مکره اولان کیمسه رضا سیه ثمنی قبض ایلسه بیعه اجازت ایتمش اولور و اکر ثمنی مکرها قبض ایدر سه بواجازت دکدر ثمنی رد ایتمک انک اوزرینه اولیجیدر اکر ثمن یدنده قائم ایسه (وان هلك المبیع فی ید المشتري وهو غیر مکره ضمن قیمته) اکر مبیع مشتریك یدنده هلاك اولسه حالبو که مشتریده غیر مکره در قیمتی ضامن اولور (۲) و للمکره ان یضمن المکره ان شاء) اکر مکره دیلر سه مکره ضمان چکدیرر (و من اکره

(۲) اکر مشتری مکره
اولوب مبیع یدنده
هلاک اولسه قیمتی
ضامن اولماز زیرا
امانت کی اولدیغندن
مستند

علی ان یا کل المیتة او یشرّب الخمر او اکره علی ذلک بحبس او ضرب او قید لم یحل
 له الا ان اکره بما یخاف منه علی نفسه او علی عضو من اعضائه فاذا خاف ذلک
 وسعه ان یقدم علی ما اکره علیه ولا یسعه ان یصبر علی ما توعد به فان صبر علی ذلک
 حتی او قعوا به ولم یا کل فهو آثم) بر کیمسه جیفه بی اکل یا خود خری ایتمک
 اوزرینه اکره اولنسه و بومذکور اوزرینه حبس ایله یا خود ضرب ایله
 یا خود قید ایله اکره اولنسه اول کیمسه ایچون حلال اولماز مکر اول نسنه ایله
 اکره اولنه که اول نسنه دن نفسی یا خود اعضا سندن بر عضوی اوزرینه خوف
 اولنور پس شوندن خوف ایلدیکی وقتده اکره اولندیغی نسنه اوزرینه اقدام
 ایتمک اول کیمسه یه جائز اولور و مکرهک و عید ایلدیکی نسنه اوزرینه صبر ایتمکه
 رخصت یوقدر پس اکر صبر ایدوب تا که اول نسنه بی اکایقاع ایلسه لر و اکل
 ایلمسه کنه کار اولور (وان اکره علی الکفر بالله اوسب النبی صلی الله تعالی
 علیه وسلم بقید او حبس او ضرب لم یکن ذلک اکره احتی یکره بامر یخاف منه
 علی نفسه او عضو منه فاذا خاف ذلک وسعه ان یظهر ما امر به ویؤدی به
 فاذا اظهر ذلک و قلبه مطمئن بالایمان فلا اثم علیه وان صبر حتی قتل
 ولم یظهر الکفر کان مأجورا) اکر کفر اوزرینه یا خود پیغمبره سب
 اوزرینه قید ایله یا خود حبس یا خود ضرب ایله اکره اولنسه بوضورتده
 شود **کر** اولنان اکره عد اولماز تا که نفس اوزرینه یا خود عضو
 اوزرینه خوف اولنور نسنه دن بر امر ایله اکره اولندیجه پس نفسدن
 و عضودن خوف ایدر سه امر اولنان شیئی اظهار و ادا ایتمک جائزدر
 شو امر اولنان شیئی اظهار ایلدیکی وقتده حال بو که قلبی ایمانله مطمئن در آنک
 اوزرینه کناه ترتب ایتمز اکر صبر ایدوب تا که قبل اولنسه و کفری
 اظهار ایلمسه عند الله مأجور اولور (وان اکره علی اتلاف مال المسلم
 بامر یخاف منه علی نفسه او علی عضو من اعضائه وسعه ان یفعل ذلک
 ولصاحب المال ان یضمن المکره) اکر مسلم اولان کیمسه نك مائی
 تلف و ضایع ایتمک اوزرینه بر امر ایله اکره اولنسه که اندن نفس یا خود
 اعضادن بر عضو اوزرینه خوف اولنور بوضورتده امر اولنان نسنه بی
 ایشلمک جائز اولور و مال صاحبی ایچون مکرهه ضمان چکدر مک اولیجیدر

(وان اكره بقتل على قتل غيره لم يسعه ان يقدم عليه ويصبر حتى يقتل فان قتله كان آثما والقصاص على الذي اكرهه وان كان القتل عمدا) اكر قتل ايله غيرى كيمسه يي قتل ايتك اوزرينه اكر اه اولنسه مكره ايچون رخصت يوقدر كه غيرى قتل اوزرينه اقدام ايله صبر ايدر تا كه كندوسى قتل اولنانه دك اكر صبر ايتيوب غيرى قتل ايلسه كنهكار اولور اكر قتل عمدا اولور سه مكره اوزرينه قصاص لازم اولور (وان اكره على طلاق امرأته او عتق عبده ففعل وقع ما اكره عليه ويرجع على الذي اكرهه بقيمة العبد وبنصف مهر المرأة ان كان قبل الدخول) بر كيمسه زوجه سنك طلاقى اوزرينه يا خود كوله سنك عتقى اوزرينه اكر اه اولنوب پس اول كيمسه ده ايشلسه اكر اه اولندينى نسنه واقع اولور بوصور تده كوله نك قيمتيله واكر طلاق قبل الدخول اولدى ايسه مرأه نك نصف مهريه مكره اوزرينه رجوع ايدر (وان اكرهه على الزنا وجب عليه الحد عند ابى حنيفة رحمه الله الا ان يكرهه السلطان وقالا لا يلزم الحد) اكر زنا اوزرينه اكر اه اولنسه امام اعظم رحمه الله عندنده انك اوزرينه حد واجب اولور مكر سلطان اكر اه ايله امامين رحمهما الله بيورديلر كه حد لازم اولماز (واذا اكره على الردة لم تبئن امرأته منه) وقتا كه ردت اوزرينه اكر اه اولنسه زوجه سى كندوسندن باين طلاق بوش اولماز

كتاب السير

بو كتاب سيره دائر مسائل بياننده در (الجهاد فرض على الكفاية اذا اقام به فريق من الناس سقط عن الباقيين وان لم يقم به احد اثم جميع الناس بتركه) ودخى جهاد فرض كفايه در وقتا كه جهادى ناسدن بر طائفه اقامه ايلد كده باقيلردن ساقط اولور اكر بر كيمسه جهادى اقامه ايلمسه ناسك كافه سى جهادى ترك ايله كنهكار اولور لر (وقتل الكفار واجب وان لم يبدؤا) كفار ايله مقاتله واجبدر هر چن انلر قتال ايله بدأ ايتزلر ايسه ده (ولا يجب الجهاد على صبي وامرأة ولا عبد ولا اعمى ولا مقعد ولا اقطع) ودخى جهاد صبي وعورت وكوله واعمى وكوترم ومقطوع اليد اولان كيمسه لر اوزرينه واجب اولماز (فان هجم العدو على بلد

و جب على جميع المسلمين الدفع تخرج المرأة بغير اذن زوجها والعبد
 بغير اذن مولاه) اكر دشمن بر بلده اوزرينه هجوم ايلسه جمله مسلملر
 اوزرينه دفع ايتكم واجب اولور عورت زوجندن اذنسز و كوله سيدندن
 اذنسز خروج ايدرلر (واذا دخل المسلمون دار الحرب فحاصروا مدينة او حصنا
 دعوهم الى الاسلام فان اجابوهم كفوا عن قتالهم وان امتنعوا دعوهم الى اداء
 الجزية) وقتاكه مسلملر دار حرب به داخل اولوب بر شهرى يا خود بر قلعه ي
 محاصره ايلسه لر كفارى اسلامه دعوت ايدرلر اكر انلر اجابت ايدرلر سه
 مسلملر قتال دن منع اولنورلر و اكر اسلامى قبول ايتيوب امتناع ايدرلر سه اداء
 جزيه دن يكاد دعوت ايدرلر (فان بذلوا فافلهم مالمسلمين و عليهم ما عليهم) پس
 جزيه ي قبول ايدرلر سه پس اول ذميرلر ايچون مسلملر ايچون اولان نسنه اوليجيدر
 و مسلملر اوزرينه اولان نسنه انلر اوزرينه اوليجيدر (ولا يجوز ان يقتل
 من لم تبلغه دعوة الاسلام) و دخی اسلامه دعوت اولني بيلميان كيمسه ايله
 مقاتله جائز اولماز (ويستحب ان يدعو من بلغت الدعوة ولا يجب ذلك) اسلامه
 دعوتى ايشيدن كيمسه ي بر دخی دعوت ايتكم مستحيدر لكن واجب دكلدر
 (وان ابوا استعانوا بالله على قتالهم وقاتلوهم و حاربوهم و نصبوا عليهم المجانيق
 و حرقوهم و ارسلو عليهم الماء و قطعوا اشجارهم و افسدوا زروعهم)
 اكر كافرلر اسلامى يا خود جزيه ي قبول دن ابا ايدرلر سه آنلرى قتل ايتكم
 اوزرينه واجب تعاليدن ياردم طلب ايدوب مقاتله و محاربه ايدرلر و آنلر
 اوزرينه منجىلق نصب ايدرلر و آنلره احراق ايله لر يعنى انلرك متاع
 و عقارلرينى احراق ايدلر و آنلر اوزرينه صو ارسال ايله لر و آغاچلرينى
 قطع ايدلر و اكينلرينى فساد و يرلر (ولا بأس برميهم و ان كان فيهم مسلم
 اسير او تاجر و ان تترسوا بصبيان المسلمين او بالاسارى لم يكفوا عن رميهم
 ولكن يقصدون بالرمل الكفار) كفاره رمى ايتكمده ضرر يوقدر هر چن
 انلرك ايچنده مسلم يا خود اسير يا خود تجار اولور سه ده و اكر كافرلر مسلملرك
 صيلرينى يا خود اسيرلرينى كندولرينه سپر كې پرده اتخاذا ايلسه لر كفاره
 رمى ايتكمدن منع اولنمازلر و رمى ايله كفارى قصد ايدلر (ولا بأس باخراج
 النساء و المصاحف مع المسلمين اذا كان عسكرا عظيما يؤمن عليه) و دخی

مسلم رايله بيله نسالري ومصحف شريفلى اخراج ايتمكه ضرر يوقدر
 عسكرى عظيم اولوب انلر اوزرينه امنيت اولدينى وقتده (ويكره اخراج
 ذلك فى سرية لا يؤمن عليها) ذكر اولنا نلري عسكر قليل اولوب انلر اوزرينه
 امنيت اولدينى صورتده اخراج مكر وه اولور (ولا تقتل المرأة الا باذن زوجها
 ولا العبد الا باذن سيده الا ان يهجم العدو على بلد) ودخى زوجه زوجتك اذنى
 اولميه رق وكوله سيدى نك اذنى اولميه رق قتال ايتك جائز اولماز مكر دشمن بلده
 اوزرينه هجوم ايله (وينبى للمسلمين ان لا يغدروا ولا يغلوا ولا يمثلوا ولا يقتلوا
 امرأة ولا شيخا فانيا ولا صبا ولا اعمى ولا مقعدا الا ان يكون احدهم ممن له رأى
 فى الحرب وتكون المرأة ملكة) ودخى مسلم له لايق اولان نقض عهد ايله خيانت
 ايتمه لر ومال غنيمته دخى خيانت ايتمه لر وبورونلر نى وقولا قلى نى قطع ايتمه لر
 وعورتلرى وشيخ فانى وصبي واعمى وكوترم اولان كيمسه لرى قتل ايتمه لر مكر
 بومذ كوردن برى حربده رأى وفكر صاحبي اولان كيمسه لر دن اوله ياخود
 عورت ملكه اوله بوسور تله ده قتل اولنور لر (ولا يقتلوا مجنونا) وديوانه
 اولان كيمسه لرى قتل ايتمه لر (وان رأى الامام ان يصلح اهل الحرب
 او فريقا منهم وكان فى ذلك مصلحة للمسلمين فلا بأس به) اكر امام رأى
 ايلسه كه اهل حرب ياخود اهل حرب دن بر طائفه ايله مصالحه ايله حال بوكه
 مسلم راى چون اول مصالحه ده مصلحت وفائده اولسه اشبو مصالحه ده ضرر
 يوقدر (وان صالحهم مدة ثم رأى ان ينقض الصلح انفع نبذ اليهم وقتلهم)
 اكر امام كفار ايله بر مدت مصالحه ايدوب بعده صلحى نقض ايتك انفع
 اولدينى مشاهده ايلسه كفاره نقض صلح ايلديكى اعلام ايدوب مقاتله
 ايدر (وان بدؤا بخيانة قاتلهم ولم ينبذ اليهم اذا كان ذلك باتفاقهم) اكر
 خيانت كفار بدأ ايدر لر سه ينه قتال ايدوب واهل حرب به اعلام ايتز خيانت
 ابتدا اهل حربك اتفاقيه اولدينى وقتده (واذا خرج عبيدهم الى عسكر
 المسلمين فهم احرار) وقتسا كه اهل حربك كوله لرى مسلم عسكرينه
 خروج ايلسه لر حرا اولور لر (ولا بأس ان يعلف العسكر فى دار الحرب)
 ودخى دار حربده عسكر حيوانلرينه مال غنيمت دن علف ويروب
 ويديرمه ده ضرر يوقدر (وياكلوا ما وجدوه من الطعام والشراب

و يستعملون الحطب ويدهنون بالدهن ويقاتلون بما يجدونه من السلاح كل ذلك
 بغير قسمة) ودخى اهل اسلام دار حرب بده طعام وشراب بدن بولدقلى نسنه يى
 اكل ايدرلر وحطب استعمال ايدرلر وروغن ايله ياغلانورلر وسلاحدن
 بولدقلى نسنه ايله مقاتله ايدرلر شود كر اولنلرك جمله سى مال غنيمت قسمت
 اولنمق سرك اوليجيدر (ولايجوز ان يبيعوا من ذلك شيئا ولا يمولونه)
 مال غنيمتدن بر نسنه بيع ايتك و كندولرينه مال ايتك جائز اولماز (وهن اسلم
 منهم احرز باسلامه نفسه واولاده الصغار وكل مال فى يده او وديعة فى يده مسلم
 او ذمى فان ظهرنا على الدار فمقاره فى عوز وجته وحملها فى عوا اولاده الكبار فى)
 اكر اهل حرب بدن بر كيمسه اسلامى قبول ايلسه اسلامى سبيله نفسى وصغير
 ولدلرينى و كندى ينده بولنان مالك جمله سنى و مسلم ينده يا خود ذمى ينده
 امانت اولان مالك جمله سنى احرار و حفظ ايدر پس اكر بز دار حرب
 اوزرينه غالب و ظاهر اولور ايسك اول كيمسه نك عقارى و زوجة سى
 وزجه نك حلى و اولاد كبرى مال غنيمتدر (ولا يبنى ان يباع السلاح
 من اهل الحرب ولا يجهز اليهم) ودخى اهل حرب و اهل حرب اولانلره
 سلاح بيع اولنق و هديه اولنق لايق اولماز (ولا يفادون بالاسارى
 عند ابى حنيفة رح وقال يفادى بها اسارى المسلمين) ودخى امام اعظم
 رحمه الله عندنده اسيرلر فدا اولنماز امامين رحمهما الله بيورديلركه انلرك
 اسيرلرى مقابله سنده مسلملرك اسيرلرى فدا اولنور (ولايجوز ان عليهم)
 ودخى اسيرلرى مجانا عفو ايدوب صاليويرمك جائز اولماز (واذا فتح
 الامام بلدة عنوة فهو بالخيار ان شاء قسمه بين الغانمين وان شاء
 اقر اهله عليها ووضع عليهم الخراج وهو فى الاسارى بالخيار ان شاء
 قتلهم وان شاء استرقهم وان شاء تركهم احرارا ذمة للمسلمين ولايجوز
 ان يردهم الى دار الحرب) قن امام بر بلده يى جبرا فتح ايلد كده مخيردر
 ديلرسه غانمين بيننده تقسيم ايدر واكر ديلرسه بلده نك اهالى سنى بلده ده
 قرار ايدر وانلر اوزرينه خراج وضع ايدر واسيرلر حقنده دخى مخيردر
 ديلرسه انلرى قتل ايدر و ديلرسه كوله قيلار و ديلرسه حر اوله رق
 ترك ايدر مسلملره ذمى اولدينى حالده واول اسيرلرى دار حرب رد

ایتمک جائز اولماز (و اذا اراد الامام العودة ومعه مواش فلم يقدر على نقلها الى دار الاسلام ذبحها وحرقها ولا يعمرها ولا يتركها) چن امام دار اسلامه عودت مراد ایلد کده حالبوکه انکله بیله حیوانات اولوب دار اسلامه نقل ایتمک اوزرینه مقتدر اوله مسه اول حیواناتی ذبح ایدوب و احراق ایدر سکر له منریعی پاره لمز و ترک ایلمز (ولا یقسم غنیمه فی دار الحرب حتی یخرجها الى دار الاسلام والردء والعسکر سواء) ودخی امام دار حربده غنیمتی تقسیم ایتمز تا که غنیمتی دار اسلامه اخراج ایلله نه دک و کوزجی و عسکر قسمتده برابر در (و اذا لحقهم المدد فی دار الحرب قبل ان یخرجوا الغنیمه الى دار الاسلام شار کوهم فیها) چن دار حربده اهل اسلام عسکرینه مدد لاحق اولسه غنیمتی دار اسلامه اخراج ایتمزدن اول بوصور تده غنیمتده آنلرده مشارک اولور لر (و لاحق لاهل سوق العسکر فی الغنیمه الا ان یقاتلوا) ودخی عسکر ایچنده آتش و ویرش ایدنلر ایچون غنیمتده حق لری یوقدر مکر آنلرده مقاتله ایلله لر (و اذا امن رجل حرا و امرأة حرة کافرا او جماعة و اهل حصن او مدینة صح امانهم ولم یجز لاحد من المسلمین قتلهم الا ان یکون فی ذلك مفسدة فینبذ الیهم الامام) چن بر حر اولان رجل یاخود حره اولان مرأه بر کافره یاخود بر جماعته یاخود بر قلمه اهلنه یاخود بر مدینه اهلنه امان ویرسه لر امانلری صحیح اولور و مسلملردن بر کیمسه ایچون جائز اولماز که آنلری قتل ایلله لکن امان ویرمکده فساد خوف اولورسه امان ویرمک صحیح اولماز بوصور تده امام آنلره اعلان حرب ایدر (ولا یجوز امان ذمی ولا اسیر اولاتاجر الذی یدخل علیهم) ودخی ذمینک و اسیرک و کفار اوزرینه داخل اولان تاجرک امانی جائز اولماز (ولا یجوز امان العبد عند ابی حنیفة رح الا ان یأذن مولاه فی القتال وقال محمد رح یصح امانه) ودخی امام اعظم رح عنده کوله نک امانی جائز اولماز مکر مولاسی قتالده اکا اذن ویره امام محمد رح بیوردیکه امانی صحیح اولور (و اذا غلب الترك علی الروم فسیبوهم و اخذوا اموالهم ملکوها) چن ترک کفره سی روم کفره سی اوزرینه غالب اولوب و آنلری اسیر و ماللرینی اخذایلسه لر آنلره مالک اولور لر (وان غلبنا علی الترك حل لنا ما نجدہ

من ذلك وان غلبوا على اموالنا واحرزوها بدارهم ملكوها فان ظهر
عليها المسلمون فوجدوها قبل القسمة فهي لهم بغير شيء وان وجدوها
بعد القسمة اخذوها بالقيمة ان احبوا) اكر بزرترك اوزرينه غالب اولسه
ما سبقده مذكور اولاندن بولديغمز نسنه بزم ايچون حلال اولور واكار نلر
بزم اموالنا اوزرينه غالب اولسه لرودارلر نده احرار ايلسه لراماله مالك اولور لر
بس بوضور تده مسلم لرائلر ك داري اوزرينه ظاهر اولوب ماللاريني قبل القسمة
بولسه لر هر كسك مالي بلاقيمت كندى ايچوندر واكر اول مالي بعد القسمة
بولور لرايسه هر كس اموالنى قيمت ايله اخذ ايدر اكر راضى اولور لرسه
(وان دخل دار الحرب تاجر فاشترى ذلك واخرجه الى دار الاسلام فمالكه الاول
بالخير ان شاء اخذه بالثمن الذى اشتراه التاجر وان شاء ترك) اكر دار حرب به
بر تاجر داخل اولوب بس مسلمك مالنى اشترايدوب وانى دار اسلامه اخراج
ايلسه بوضور تده مالك اولى مخبردر ديلر سه تاجر ك اشترا ايلديكى ثمن ايله آنى
اخذ ايدرواكر ديلر سه ترك ايدر (ولا يملك علينا اهل الحرب بالغلبة مدبرنا
وامهات اولادنا ومكاتبنا واحرارنا ونملك عليهم جميع ذلك) اهل حرب بزم
اوزر يمزه غالب اولمق سيبيله مدبر لرمزه وام ولد لرمزه ومكاتب لرمزه
وحر لرمزه مالك اوله مازلر وبرانلر اوزرينه مالك اولور ز ذكر اولنا نلر ك
جمله سنده (واذا بق عبد المسلم فدخل اليهم واخذوه لم يملكوه عندنا ب حنيفة رح)
فچن مسلم ايچون اولان كوله فرار ايدوب اهل حرب به داخل اولسه وآنى اخذ
ايلسه لرامام اعظم رح عندنده كوله يه مالك اوله مازلر (وان ند بعير اليهم
فاخذوه ملكوه) اكر بز دن بر دوه اهل حرب به فرار ايلوب بس اول دوه يي
اخذ ايلسه لراكا مالك اولور لر (وان لم يكن للامام حيلة يحمل عليها الغنائم
قسمها بين الغانمين قسمة ايداع ليحملوها الى دار الاسلام ثم يرجعها منهم
في قسمها) اكر امام ايچون غنائم حمل ايليه جك دوه بولنسه امانه غنائمى
غانمين بيننده تقسيم ايدر كه دار اسلامه غنائمى حمل ايليه لرمعه غنائمه رجوع
ايدوب تقسيم ايدر لر (ولا يجوز بيع الغنائم قبل القسمة) قسمت ايتزدن
اول غنائمى بيع ايتك جائز اولماز (ومن مات من الغانمين فى دار الحرب
فلا حقه فى الغنيمة) ودخى غانميندن بر كيمسه دار حربده فوت اولسه

غنیمتده انك حقى يوقدر (ومن مات منهم بعد اخراجها الى دار الاسلام
فصبیه لورثته) غانمردن برى غنائمی اسلامه اخراج ايتدکد نصکره فوت
اولسه انك نصیبی وارثلری ایچوندر (ولا بأس بان ينفل الامام فى حال القتال
ويحرض بالنفل على القتال فيقول من قتل قتيلا فله سلبه او يقول لسرية قد جعلت
لكم الرابع بعد الخامس) ودخی حال قتالده امام تنفیل ایتمکله ضرر یوقدر و قتال
اوزرینه نفل ایله تحریض ایدر پس امام دیر که بر کیمسه بر مقتولی قتل ایدر سه
مقتولک صویفونی اول کیمسه ایچوندر یا خود در تیوزدن نقصان و اوچیوزدن
زیاده عسکر ایچوندر که سزلا ایچون خمسند نصکره ربی قیلدم (ولا ينفل بعد
احراز الغنیمة الا من الخامس) ودخی غنیمت احراز و حفظ اولند قد نصکره
تنفیل اول نماز مکر خمسندن اوله (واذا لم يجعل السلب للقاتل فهو من جملة الغنیمة
والقاتل وغيره فيه سواء) قچن سلب قاتل ایچون قلندینی صورتده مال غنیمته
داخلدر قاتل و قاتلک غیرى اول سلبده برابردر (والسلب ما على المقتول
من سلاحه وثيابه و مرکوبه) ودخی سلب مقتولک اوزرنده سلاحندن
و ثیابندن و مرکوبندن بولنان نسنه لره دینور (واذا خرج المسلمون
من دار الحرب لم يجز ان يعلفوا من الغنیمة ولا يأكلوا منها و من فضل معه علف
او طعام رده الى الغنیمة) قچن مسلملر دار حربدن خروج ایلد کده مال غنیمتدن
مرکوبلرینه علف و یرمک جائز اولماز و کندولردخی مال غنیمتدن اکل
ایتزلر اول کیمسه که انکله بیله طعام یا خود علف فضله اوله رق باقی قالسه
مال غنیمته رد ایدر (ويقسم الامام الغنیمة فيخرج خمسها ويقسم اربعة
اخماس بين الغانمين للفارس سهمان وللراجل سهم واحد) ودخی امام
غنیمتی تقسیم ایدر پس خمسنى اخراج ایدر و درت خمسنى غانمردن ییننده
تقسیم ایدر سواری ایچون ایکی سهم و پیاده ایچون بر سهم اولیجیدر
(وقال للفارس ثلثة اسهم ولا سهم الا لفارس واحد) امامین رحمهما الله
بیوردیلر که آتلو ایچون اوج سهم اولیجیدر و بر فرسندن ماعدا ایچون
سهم یوقدر یعنی بر کیمسه نك ایکی فرسی اولسه بر فرس حصه سی اخذ
ایدر (والبراذین والعتاق سواء ولا سهم لراحلة ولا بفل) ودخی عرب
و عجم آتی برابردر و آغرلق حمل اولنه جق اسب ایچون و قاطر ایچون سهم

یوقدر (ومن دخل دار الحرب فنفق فرسه استحق سهم فارس) برکیمسه
 دار حرب به داخل اولوب اسبی هلاک اولسه سواری سهمنه مستحق اولور
 (ومن دخل راجلا فاشتری فرسا استحق سهم راجل) برکیمسه دار حرب به
 راجل اوله رق داخل اولوب بعده فرس اشترایله پیاده سهمنه مستحق
 اولور (ولاسهم للمملوك ولا امرأة ولا ذمی وصبی ولكن یرضح لهم علی حسب
 ما یری الامام) ودخی کوله و عورت و ذمی و صبی ایچون غنیمتدن سهم یوقدر
 ولكن امامك رأی اوزره شیء قليل انلر د اعطا اولنور (واما الخمس فيقسم
 علی ثلثة اسهم سهم للیتامی و سهم للمساکین و سهم لابن السبیل و یدخل فقراء ذوی
 القربی فیهم و یقدمون و لا یدفع الی اغنیائهم شیء و اما ذکر الله تعالی فی الخمس فانما
 هو لافتتاح الکلام تبرکاً باسمهم و سهم النبی علیه الصلوة والسلام سقط بموته
 کما سقط الصفی) ودخی خمس اوج قسم اوزرینه تقسیم اولنور بر سهمی یتیملر
 ایچون و بر سهمی مسکینلر ایچون و دیگر سهمی ابناء سبیل ایچون اولیجیدر
 ذوی القربی نک فقراسی ذکر اولنلرله داخل اولور و آنلره تقدیم اولنور
 و ذوی القربی نک غنیلرینه دفع اولنلرله لکن خمس حقنده واجب تعالینک ذکر
 افتتاح کلام ایچوندر اسم شریفیله تبرکاً و مفخر موجودات علیه و علی آله افضل
 التحیات افندم نک سهمی موت سعادتیه ساقط اولدی صفی (۲) ساقط اولدینی کی
 (و سهم ذوی القربی کانوا یستحقون فی زمن النبی علیه الصلوة والسلام بالنصرة
 و بعده بالفقر) ودخی ذوی القربی (۳) پیغمبر من صلی الله تعالی علیه و سلم افندم
 حضر تلرینک زمان سعادتلرنده نصرت ایله سهمه مستحق اولورلر ایدی
 و اندن صکره فقر ایله سهمه مستحق اولورلر (واذا دخل الواحد
 او الاثنان الی دار الحرب مغیر بن غیر اذن الامام فاخذوا شیئا لم یخمس)
 قن برکیمسه یاخود ایکی کیمسه دار حرب به داخل اولوب حالبوکه امامدن
 اذن سر غارت ایتمک مراد ایدوب برنسنه اخذ ایلسلر خمس اخذ اولنلرله
 (واذا دخل جماعة و لها منعة فاخذوا شیئا خمس وان لم یأذن لهم الامام)
 قن بر جماعت دار حرب به داخل اولوب حالبوکه اول جماعت ایچون قوت
 و قدرت صاحبیلری اولیجیدر پس برنسنه اخذ ایلسلر خمس اخذ
 اولنوب هر قن امام آنلره اذن و یرم دیسه ده (واذا دخل المسلم دار الحرب

(۲) صفی دن مراد
 مال غنیمتدن برنسنه
 اختیار ایدوب اخذ
 ایتمکدر بو ایسه
 افندمزه مخصوص صدر
 شد

(۳) ودخی ذوی
 القربی دن مراد
 اولادهاشم و اولاد
 عبد المطلبدر شد

تاجرا فلا یحل له ان یتعرض بشئ من اموالهم ولا من دمائهم وان غدر بهم و اخذ
شیئا و خرج به مملکه ملکاً محظوراً و یؤمر ان یتصدق به) چن مسلم دار حرب به
تاجرا اوله رق داخل اولد قده کفارک اموالندن و قانلرندن بر نسنه به تعرض
ایتمک اول مسلم ایچون حلال اولماز و اگر انلره غدر ایدوب بر نسنه اخذ ایلسه
و آئی دار حرب دن اخراج ایلسه ملک حرام ایله اول نسنه به مالک اولور و اول
نسنه بی تصدق ایتمکله امر اولنور (و اذا دخل الحربی الینا مستأمننا لم یکن
ان یقیم فی دارنا سنة و یقول له الامام ان اتمت تمام السنة وضعت عليك الجزية
فان اقام اخذت منه الجزية و صار ذمیا) چن بر حربی مستأمن اوله رق دار
اسلامه داخل اولسه دار اسلامده بر سنه اقامت ایتمکله رخصت ویرلمز و اول
حربی به امام دیرکه اگر بر سنه تماماً اقامت ایدر سهک اوزر یکه جزیه تعیین ایدرم
پس اگر اول حربی بر سنه اقامت ایدر سه اندن جزیه اخذ اولنور و ذمی
اولور (و لم یتک ان یرجع الی دار الحرب) و دار حرب به رجوع ایتمکله ترک
اولنماز (و ان عاد الی دار الحرب و ترک و دیعته عند مسلم او ذمی او دینا
فی ذمتهم فقد صار دمه مباحا بالعود) اگر دار حرب به عودت ایدوب مسلم
یا خود ذمی عندنده امانت ترک ایلسه یا خود انلرک ذمتنده دین ترک ایلسه
بوصور تده دار حرب به عودت سیبیلله ذمی مباح اولور (و ما فی دار الاسلام
من ماله علی خطر فان اسر او قتل سقطت دیونه و صارت الودیعة فیئاً)
ودخی دار حرب به عودت ایلیان مستأمنک دار اسلامده اولان مالی خطر
اوزرینه در اگر اسیر اولوب یا خود قتل اولنور سه دیونی ساقط اولور
و دیعه سی مال غنیمت اولور (و ما اوجف علیه المسلمون من اموال اهل
الحرب بغیر قتال یصرف فی مصالح المسلمین کما یصرف الخراج) و دخی
اهل حربک اموالندن مسلملر بلاقتال اخذ ایلدکله نسنه مساملرک
مصالحنه صرف اولنور خراج صرف اولندیکی کبی (و ارض العرب
کلها ارض عشر وهی ما بین العذیب الی اقصى حجر بالین بمهرة الی حد
الشام) ارض عربک کلسی ارض عشریه در و ارض عرب عذیب نام
موضعک ما بین یمن و لایتنده مهره نام موضعه قدر در شام سنورینه دک
(و السواد کلها ارض خراج وهی ما بین العذیب الی عقبه حلوان و من العاث

الی عبادان) بغداد اولکه سی بالجملة ارض خراجیه در و ارض سواد
عذیبک ما بینی حلوانک عقبه نام موضعنه دک و علت نام موضعدن عبادان نام
موضع قدر در (و ارض السواد مملوکه لاهلها یجوز بیعهم بها و تصرفهم فیها)
ارض سواد اهلی ایچون مملوکه در اول ارضی بیع ایتک و ارضده تصرفلری
جائز اولور (و کل ارض اسلم اهلها علیها و فتحت عنوة و قسمت بین الغانمین
فهی ارض عشر) هر ارض که اهلی اول ارض اوزرنده اسلام اولدی یا خود
اول ارض قهرا فتح اولنوب و غانملر بیننده تقسیم اولندی اول ارض ارض
عشریه در (و کل ارض فتح عنوة فاقر اهلها علیها فهی ارض خراج) و هر
ارض که قهرا فتح اولنوب اهلی اول ارض اوزرنده ابقا اولندی اول ارض
خراجیه در (و من احیا ارضا مواتا فهی عند ابی یوسف رح معتبرة بحیزها
فان کانت من حیز ارض خراج فهی خراجیه و ان کانت من حیز ارض العشر فهی
عشریه) بر کیمسه خام اولان ارضی احیا یعنی تر لا یا خود چایراق ایلسه امام
ابی یوسف عندنده اول ارض مکانیله اعتبار اولنور پس اگر اول ارض خراج
مکانندن ایلسه ارض خراجیه در و اگر ارض عشر مکانندن ایلسه ارض عشریه در
(و البصرة عنده عشریه باجماع الصحابة رضی الله تعالی عنهم و قال محمد رح
ان احیایا بئر حفرها او عین استخراجها او ماء دجلة او الفرات او الانهار
العظام لا یملکها احد فهی عشریه و ان احیایا بماء الانهار التي حفرها
الاجام مثل نهر الملك و نهر یزدجر فهی خراجیه) امام اعظم رح عندنده
اجماع صحابه ایله بصره عشریه در امام محمد رح بیوردیکه اگر ارض مواتی
اول کیمسه نک قازدینی قوی یا خود استخراج ایلدیکی کوزه نک صوبی
یا خود دجله یا خود فرات یا خود بر کیمسه نک مملوکی اولیان انهار عظامک
صولریله احیا ایلسه اول ارض موات عشریه در و اگر اول ارضی عجمک
قازدینی انهارک صوبی ایله احیا ایدرسه نهر ملک و نهر یزدجر مثللو
بو صورتده اول ارض خراجیه در (و الخراج الذی وضعه عمر رضی الله تعالی عنه
على اهل السواد من کل جریب یبلغه الماء قفیز هاشمی و هو الصاع و درهم)
اول خراج که حضرت عمر رضی الله تعالی عنه افندمن اهل سواد اوزرینه
وضع ایلدی صوب بالغ اولان هر التمش ارشون موضعدن بر قفیز هاشمیدر

و بوده برصاع و بر در همدرد (ومن الرطبة خمسة دراهم) یا ش یونجه دن بش
 درهم اولیجیدر (ومن جریب الکرم المتصل والنخل المتصل عشرة دراهم)
 و ماسوا ذلك من الاصناف یوضع علیها بحسب الطاقة وان لم تطلق ما وضع علیها
 نقصهم الامام) و دخی متصل اولان اوزم باغچه سنک و متصل اولان خر مالغک
 آلمش آرشون موضعندن اون درهم اولیجیدر ذکر اولئانلرک ماعداسی
 انواعدن بحسب الطاقة وضع اولنور واکر وضع اولئان نسنه یه طاقت
 کتوره مز لرسه امام انلردن خراجی نقصان ایدر (وان غلب علی ارض الخراج الماء
 او انقطع عنها و اصاب طم الزرع آفة فلا خراج علیهم) اگر ارض خراج اوزرینه ماء
 غالب اولسه یا خود ارض خراجدن صومنقطع اولسه یا خود زرعه آفت عارض
 اولسه انلر اوزرینه خراج لازم اولماز (وان عطلمها صاحبها فعليه الخراج)
 اگر ارض خراجیه بی صاحبی تعطیل ایلسه خراج لازم اولور (ومن اسلم
 من اهل الخراج اخذ منه الخراج علی حاله) اهل خراجدن بر کیمسه مسلمان
 اولسه ینه حالی اوزرینه اندن خراج اخذ اولنور (و یجوز ان یشتری
 المسلم ارض الخراج من الذمی ویؤخذ منه الخراج) و دخی مسلم ارض
 خراجی ذمیدن اخذ و اشترا ایتک جائز اولور و اول مسلمدن خراج
 اخذ اولنور (ولا عشر فی الخراج من ارض الخراج) ارض خراجدن
 خارج اولان نسنه ده عشر یوقدر (والجزية علی ضربین جزیه توضع
 بالتراضی والصلح فبقدر بحسب ما یقع علیه الاتفاق) و دخی جزیه ایکی
 ضرب اوزرینه در اولکی بر جزیه در که رضا و صلح ایله وضع اولنور پس
 اتفاق واقع اولدینی نسنه نک مقدار ایله تقدیر اولنور (وجزیه یتبدی
 الامام بوضعها اذا غلب الامام علی الکفار و اقرهم علی املاکهم) و ایکنجیسی
 بر جزیه در که قنن امام کفار اوزرینه غالب اولوب و انلری املاکری
 اوزرنده ابقا ایلد کده اول جزیه بی وضع ایله ابتدا ایدر (فیضع علی الغنی
 الظاهر الغنا فی کل سنة ثمانية واربعین درهما یاخذ منه فی کل شهر اربعة
 دراهم) پس غنی اولان کیمسه اوزرینه هر بر نسنه ده قرق سکنز درهم
 جزیه وضع ایدر و هر ماهده درت درهم اخذ ایدر (وعلی متوسط الحال
 اربعة وعشرین درهما فی کل شهر درهمین) و متوسط الحال اولان کیمسه

اوزرینه یکرمی درت درهم وضع ایدوب هر ماهده ایکی درهم اخذ ایدر
 (وعلى الفقير المعتمل اثني عشر درهما في كل شهر درهما واحدا) وعمل ایدن فقیر
 اوزرینه اون ایکی درهم وضع ایدوب هر ماهده بر درهم اخذ ایدر (وتوضع
 الجزية على اهل الكتاب والمجوسی وعبدة الاوثان من المعجم ولا توضع على عبدة
 الاوثان من العرب ولا المرتدين) ودخی جزیه اهل کتاب و مجوسی و عجمدن
 پوتله عبادت ایدیجیلر اوزرینه وضع اولنور عربدن عبده اوثان اوزرینه وضع
 اولماز و مرتدلر اوزرینه دخی وضع اولماز (ولا جزية على صبي ولا امرأة
 ولا زمن ولا اعمى ولا فقير غير معتمل ولا على الرهبان الذين لا يخاطون الناس)
 صبی و عورت و کوترم و اعمی و فقیر غیر معتمل اولان کیمسه لر اوزرینه جزیه
 لازم اولماز و ناسه اختلاط ایتیمان رهبانلر اوزرینه جزیه یوقدر (ومن اسلم
 و عليه الجزية سقطت عنه وان اجتمع حولان تداخلت الجزية) بر کیمسه مسلمان
 اولوب و انک اوزرنده جزیه اولسه جزیه اندن ساقط اولور اکر ایکی سنه
 جمع اولسه جزیه تداخل ایدر یعنی بر سنه لک جزیه اخذ اولنور (ولا يجوز
 احداث بيعة ولا كنيسة في دار الاسلام) ودخی دار اسلامده کنیسه و بیعه
 احداث و ایجاد ایتک جائز دکلدرد (واذا تهدمت الكنائس والبيعة القديمة
 اعادوها) چن کنیسه لر و بیعه قدیمه لر منهدم اولدقده انلری اعاده ایدر لر
 (ويؤخذ اهل الذمة بالتميز عن المسلمين في زيهم وصرافهم و سروجهم
 وقلانسهم ولا يركبون الخيل ولا يحملون السلاح) ودخی اهل ذمت
 زینت لرنده و مرکب لرنده و سرج لرنده و قلنسوه لرنده مسلمانلردن امتیاز ایله
 اخذ اولنور و آته راکب اوله مازلر و سلاح حمل ایتزلر (ومن امتنع
 الجزية او قتل مسلما او سب النبي صلى الله عليه وسلم اوزني بمسلمة لم ينتقض
 عهده) اهل ذمتدن بر کیمسه جزیه دن امتناع ایلسه یا خود بر مسلمی
 قتل ایلسه یا خود پیغمبر ذیشان سب ایلسه یا خود مسلمه اولان خاتون
 ایله زنا ایلسه عهدی منتقض اولماز (ولم ينتقض العهد الا ان يلحق بدار
 الحرب او يغابوا على موضع في حاربونا) و اهل ذمت عهدی نقض ایلمز
 مکر دار حرب به لاحق اوله یا خود بر موضع اوزرینه غالب اولوب بزمه
 محاربه ایلیه لر (واذا ارتد المسلم عن الاسلام عرض عليه الاسلام فان كانت

له شبهة كشت له ويحبس ثلثة ايام فان اسلم والاقتل وان قتله قاتل قبل عرض الاسلام عليه كره له ذلك ولا شيء على القاتل) فحين مسلم اولان كيمسه عياداً بالله مرتد اولدقده انك اوزرينه اسلام عرض اولنور واكر برشبهه سي اولورسه كشف وحل اولنور واوچ كون حبس اولنور اكر مسلمان اولورسه نه كوزل واكر مسلمان اولمازسه قتل اولنور اكر مرتد اوزرينه اسلام عرض اولنمازدن اول برقاتل آنى قتل ايلسه قاتل ايچون مكر وه اولور ولكن قاتل اوزرينه برنسنه لازم اولماز (واما المرأة اذا ارتدت فلا تقتل ولكن تحبس حتى تسلم) ودخى عورت طائفه سي فحين مرتده اولدقده قتل اولنماز ولكن حبس اولنور تا كه اسلام اولانه دك (ويزول ملك المرتد عن امواله برده زوالا مراعا فان اسلم عادت على حالها وان مات او قتل على رده انتقل ما اكتسبه في حال الاسلام الى ورثته من المسلمين وكان ما اكتسبه في حال رده فينا) ودخى مرتد اولان كيمسه نك ردتي سبييله اموالندن ملكي زوال موقوف ايله زائل اولور اكر مسلمان اولورسه اموالى حالى اوزرينه عودت ايدر واكر ردتي اوزرينه فوت اولوب يا خود قتل اولنورسه اسلام حالنده اكتساب ايلديكي مسلملردن اولان وارثلرينه انتقال ايدر وردتي حالنده اكتساب ايلديكي مال غنيمت اولور (وان لحق بدار الحرب مرتدا وحكم الحاكم باحقاقه عتق مدبره وامهات اولاده وحلت الديون التي عليه ونقل ما اكتسبه في حال الاسلام الى ورثته المسلمين وتقضى الديون التي لزمته في حال الاسلام مما اكتسبه في حال الاسلام وما لزمته من الديون في حال رده مما اكتسبه في حال رده) اكر مرتد اولان كيمسه دار حربه مرتد اوله رق لاحق اولوب وحاكم لحاقيله حكم ايلسه مدبرى وام ولدى آزاد اولور واوزرنده اولان ديونك وعده سي تمام اولور واسلام حالنده كسب ايلديكي نسنه مسلم اولان وارثلرينه انتقال ايدر واسلام حالنده لازم اولان ديونى اسلام حالنده اكتساب ايلديكي نسنه دن قضا اولنور وردتي حالنده لازم كلان نسنه ردتي حالنده كسب ايلديكي نسنه دن قضا اولنور (وما باعه او اشتراه او تصرف فيه من امواله في حال رده موقوف فان اسلم صحت عقوده وان مات او قتل او لحق بدار الحرب بطلت) ودخى مرتد ردتي حالنده اول

نسنه كه بيع ايلدى ياخود اشترا ايلدى ياخود كندى مالندن اول نسنه كه
انده تصرف ايلدى موقوفدر پس اكر مسلمان اولورسه عقدلرى صحيح
اولور واكر فوت اولوب ياخود دار حرب به لاحق اولورسه عقودى باطل
اولور (وان عاد المرتد بعد الحكم باحقاقه الى دار الاسلام مسلما فواجب
فى يد ورثته من ماله بعينه اخذه) اكر مرتد دار حرب به لحاقيله حكم اولندقدن
سكره دار اسلامه مسلم اوله رق عودت ايلسه پس كندى مالندن بعينه اول
نسنه كه آنى ورثه سى ينده بوله اخدايدر (والمرتدة اذا تصرفت فى مالها
فى حال ردتها جاز تصرفها) ودخى مرته اولان مرأه ردقى حالنده فچن
كندى مالندن تصرف ايلسه تصرف فى جائز اولور (ونصارى بنى تغلب يؤخذ
من اموالهم ضعف ما يؤخذ من المسلمين من الزكوة ويؤخذ من نسائهم
ولا يؤخذ من صبيانهم) ودخى قبائل صربدن بنى تغلب قبيله سنك اموالندن
مسلملردن اخداولنان زكاتك ايكي مثلى اخداولنور و نسالرندن دخى اخداولنور
صبلرندن اخداولتماز (وما جباه الامام من الخراج ومن اموال بنى تغلب
وما اهداه اهل الحرب الى الامام والجزية تصرف فى مصالح المسلمين فتسد منها
الثغور وتبنى القناطير والجسور ويعطى قضاة المسلمين وعمالهم وعلمائهم منه
ما يكفيهم وتدفع منه ارزاق المقاتلة وذرائعهم) ودخى امام خراجدن و بنى
تغلب قبيله سنك اموالندن جمع ايلديكى نسنه و كندوسنه اهل حرب طرفندن
هديه اولنان نسنه و جزيه بونلرك جمله سى مسلملرك مصلحتلرينه صرف
اولنور پس اول مالندن دربندلر بغلنور و حجر و شجر دن كوپرلر بنا اولنور
و مسلملرك قاضيلرينه و كمر كچيلرينه و علماسنه اندن كفايت مقدارى اعطا
اولنور و اندن اهل قتال و اهل قتالك ذريتلرينك ارزاقى دفع اولنور

كتاب البغاة

بوكتاب باغيلره دائر مسائل بيانندهدر (واذا تغلب قوم من المسلمين
على بلد وخرجوا عن طاعة الامام دطاهم الى العود الى الجماعة و كشف
عن شبهتهم ولا يبدؤهم بقتال حتى يبدؤوه فان بدؤوا قاتلهم حتى يفرق
جمعهم) فچن مسلملردن بر قوم بر بلده اوزرينه تغلب ايدوب امامك
طاعتندن خروج ايلسه لر امام انلرى جماعت مسلمينه عودت ايلمكه دعوت

ایدر و انلرک شبهه لرینی کشف ایدر و انلر قتل ایله بدایتمز تا که انلر بدایتلینه دک
 پس انلر بدایتلرله مقاتله ایدر تا که جمعیتلرینی تفریق ایلیه نه دک (فان کانت لهم
 فته اجهز علی جریحهم و اتبع مولیهم و ان لم یکن لهم فته لم یجر علی جریحهم و لم یبع
 مولیهم و لایسبی لهم ذریه و لایغنم مال) اگر باغیلر جماعت کثیره اولور لر
 ایسه انلرک مجروح لرینی قتل ایتمک اوزرینه سرعت اولنور و یوز چوپروب
 فرار ایدلرینه تبعیت اولنور و اگر انلر ایچون جماعت کثیره اولمازسه
 مجروح لری اوزرینه سرعت اولماز و مولیلرینه اتباع اولماز و انلرک ذریتلری
 اسیر اولماز و ماللری غنمیت اولماز (و لا بأس ان یقاتلوا بسلاحهم ان احتاج
 المسلمون الیه) اگر مسلمانلرک احتیاجلری اولورسه باغیلرک سلاحله مقاتله
 ایتمکده ضرر یوقدر (و یحبس الامام اموالهم و لایردها و لایقسمها حتی
 یتوبوا فیردها علیهم) و دخی باغیلرک اموالی امام حبس ایدر و رد ایتمز
 و تقسیم ایتمز تا که توبه ایلیه نه دک پس توبه ایلدک لری صورتده ماللرینی
 کندولری اوزرینه رد ایدر (و ما جباه اهل البنی من البلاد الی غلبوا
 علیها من الخراج والعشر لم یأخذها الامام ثانیاً فان کانوا صرفوه فی حقه
 اجزاً بمن اخذ منه و ان لم یکنوا صرفوه فی حقه افقی اهله فیما بینهم و بین
 الله تعالی ان یعیدوا ذلك) و دخی اهل بنی غالب اولدقلری بلده لردن
 خراج و عشردن جمع ایلدک لری نسنه بی امام ثانیاً بر دخی اخذ ایتمز اگر
 اخذ ایلدک لری نسنه بی محله صرف ایتمدیلرسه اخذ اولنان کیمسه یه کفایت
 ایدر و اگر محله صرف ایتمدیلرسه امام اهلنه فتوی ویرر که بینهم و بین الله
 تعالی ویردک لری نسنه بی اعاده ایدر لر

کتاب الحظر و الاباحه

بو کتاب حرام و مباح اولان نسنه یه دائر مسائل بیاننده در (لایحل لار رجال
 لبس الحریر و یحل للنساء و لا بأس بتوسده عند ابی حنیفه رح و قال یکره
 توسده) و دخی رجال ایچون حریر کیمک جائز اولماز لکن نسا ایچون
 حلال اولور امام اعظم رحمه الله عندنده حریردن یرصدق اتخاذا ایتمکده
 ضرر یوقدر امامین رحمه الله بیوردیلر که یرصدق اتخاذا ایتمک مکروه در
 (و لا بأس بلبس الدیباچ فی الحرب عندهما و عند ابی حنیفه رح یکره) و دخی

مخاربه ده ديبا کيمکده امامين رحمهما الله عندنده ضرر يوقدر امام اعظم رحمه الله
 عندنده مکروه اولور (ولا بأس بلبس الملحمة اذا كان سداها ابرشما ولحمته قطنا
 او خزا) ودخی ملحمة دينور توبی کيمکده ضرر يوقدر چن کچور مسی ابرشيم
 اولوب واوزاتمسى قطن ياخود شال تلى اولور سه (ولا يجوز للرجال التحلى
 بالذهب والفضة الا الخاتم والمنطقة وحلقة السيف بالفضة) ودخی ر جللر ايجون
 ذهب وفضه ايله زينت ايتک جائز اولماز خاتم وکمر وقلنجي فضه ايله زينت ايتمکدن
 واعدازيرار جللر ايجون جائز در (ويجوز للنساء التحلى بالذهب والفضة) ذهب
 وفضه ايله زينت نسا ايجون جائز اولور (ويكره ان يلبس الصبي الذهب
 والحرير) صبي به ذهب وحرير الباس ايتک مکروه اولور (ولا يجوز الاكل
 والشرب والادهان والتطيب في الآنية الذهب والفضة للرجال والنساء) ودخی
 اكل وشرب وادهان وتطيب التون وکموش چناقده ر جل و نسا ايجون جائز اولماز
 (ولا بأس باستعمال آنية الزجاج والبلور والعقيق) ودخی بللور وعقيق وشيشه
 کاسه لرى استعمال ايتمکده ضرر يوقدر (ويجوز الشرب في الاناء المفضض
 والركوب على السرج المفضض والجلوس على السرير المفضض عند ابى حنيفة رح)
 کموش قابلى چناقده صو ايجمک وکموشلى اکر اوزرينه بنمک وکموشلى
 تحت اوزرنده اوتور مق امام اعظم رحمه الله عندنده جائز اولور
 (ويكره التعشير والنقط في المصحف) ودخی کلام قديمده عشر يازمق
 ونقطه وضع ايتک مکروه اولور (ولا بأس بتحلية المصحف ونقش المسجد
 وزخرفته بماء الذهب) ودخی مصحف شريفى تحليه ومسجد شريفلى
 نقش ايتمکله وآتون صوي ايله يالديزلمده ضرر يوقدر (ويكره استخدام
 الخصيان) يعنى بورلمش اولان کيمسه لرى حرمده استخدام مکروه اولور
 (ولا بأس بنحشاء البهائم وانزاء الحمير على الخيل) ودخی ارکک حيوانلرى
 بورمده وحمارلرى فرس اوزرينه چکمه ده ضرر يوقدر (ويجوز
 ان يقبل في الهدية والاذن قول الصبي والعبد) هديه واذن ويرمده صبي
 وکوله نك قولى قبول اولنور (ويقبل في المعاملات قول الفاسق) ودخی
 معاملاتده فاسق قولى قبول اولنور (ولا يقبل في اخبار الديانات الا العدل)
 دياناتى اخبارده انجق عادل اولان کيمسه نك قولى قبول اولنور (ولا يجوز

ان ينظر الرجل في الاجنبية الا الى وجهها وكفيها وان كان لا يامن الشهوة لا ينظر الى وجهها الا لحاجة ويجوز للقاضي اذا اراد ان يحكم عليها ولاشهاد اذا اراد الشهادة عليها النظر الى وجهها وان خاف ان يشتهي ويجوز للطبيب ان ينظر الى موضع المرض منها (ودخى رجل اجنبية اولان خاتونك وجهندن وكفلرندن ماعدا بر محله نظر ايلمسي جائز اولماز واكر رجل شهوتدن امين اولمازه وجهنه دخى نظر ايتمز مكر بر حاجت ايجون اوله قاضى قن مرأه اوزرينه حكم مراد ايلسه ياخود شاهد عورت اوزرينه شهادت مراد ايلسه بونار ايجون مرأه نك وجهنه نظر ايتك جائز اولور هر قن اشتهادن خوف ايدر لر ايسه ده ومرأه نك موضع مرضنه نظرايتك طبيب ايجون جائز اولور (وينظر الرجل من الرجل الى جميع بدنه الا ما بين سرته الى ركبته) رجل رجلدن جمله بدننه نظر ايدر لكن كو بكنك ما بينيله ديزينه دك نظر جائز اولماز (ويجوز للمرأة ان تنظر من الرجل الى ما ينظر الرجل اليه منه) ودخى رجل رجلدن نظر ايلديكي محله مرأه ايجون نظرايتك جائز اولور (وتنظر المرأة من المرأة الى ما يجوز للرجل ان ينظر اليه من الرجل) رجل رجلدن نظر ايلمسي جائز اولان محله عورت عورته نظرايدر يعنى سره نك ما بينيله ديزينه دك عورت محله نظر جائز اولماز (وينظر الرجل من امته التى يحل له وطئها وزوجته الى فرجها) رجل وطئ حلال اولان جاريه سنك وزوجه سنك فرجه نظرايتسي جائز اولور (وينظر الرجل من ذوات محارمه الى الوجه والرأس والصدر والساقين والمضدين ولا ينظر الى ظهرها وبطنها ولا بأس بان يمس ما جاز ان ينظر اليه منها) ودخى رجل أنه وقز قرنداش وتيزه وحاله سي مثللو ذى رحم محر منك وجهنه ورأسنه وصدرينه وبالدرلرينه وبازولرينه نظرايدر ظهرينه وبطننه نظرايتمز وذى رحم محر مندن نظر جائز اولان محله مرأه سنك يوقدر (وينظر الرجل من مملوكة غيره الى ما يجوز ان ينظر اليه من ذوات محارمه ولا بأس بان يمس ذلك اذا اراد الشراء وان خاف انه يشتهي) رجل ذى رحم محر مندن نظر جائز اولان محله غيرك مملو كه سندن دخى نظرايدر قن شرا مراد ايلد كده نظر جائز اولان محله مرأه سنك يوقدر هر قن

اشتهادن خوف ایدر ایسه ده (والخصی فی النظر الی الاجنبیة کالفحل) ودخی
 خایه سی بوروق اولان کیمسه اجنبیه اولان خاتونه نظر ایتمکده ارکک کیدر
 (ولایجوز للمملوک ان ینظر الی سیدته الا الی ما یجوز من الاجنبی النظر الیه منها)
 ودخی مملوک ایچون سیده سنه نظر ایتک جائز اولماز لکن اجنبیدن نظر جائز اولان
 محله سیده سندن دخی نظر ایلسه جائز اولور (ويعزل من امته بغير اذنها ولا يعزل
 عن زوجته الا باذنها) ودخی جاریه سندن رجل عزل ایدر جاریه دن اذنسز
 وزوجه سندن عزل ایتمز مکرز وجهنک اذنیله اوله (ویکره الاحتکار فی اقوات
 الآدمیین والبهائم اذا کان ذلک فی بلد یضر الاحتکار باهلہ) بنی آدمک وسائر
 حیواناتک ارزاقنده احتکار مکروه اولور قچن احتکار بر بلده ده اولسه که اول
 بلده نک اهل یسنه احتکار (۲) ضرر ویرر واکر احتکار اول بلده اهل یسنه ضرر
 ویر مزسه مکروه اولماز (ومن احتکر غلة ضیغته او ما جلبه من بلد آخر فلیس
 بمحتکر) بر کیمسه کندی چفتلکنک غله سنی یا خود بلد آخر دن جلب
 ایلدیکی نسنه بی صاقلایوب بیع ایلمسه محتکر عد اولماز (ولاینبغی
 للسلطان ان یسعر علی الناس) ودخی ناس اوزرینه نرخ ویرمک
 سلطان ایچون لایق اولماز (ویکره بیع السلاح فی ایام الفتنة) ایام
 فتنه ده سلاح بیع ایتک مکروه اولور (ولابأس بیع العصیر ممن یعلم انه
 یتخذ خیرا) اوزوم صویونی خیر اتخاذا یلمسی معلوم اولان کیمسه به بیع
 ایتمکده ضرر یوقدر (وان خاف الامام علی اهل بلد الهلاک اخذ الطعام
 من المحتکر ویفرق علیهم فاذا وجدوا ردوا مثله) امام بر بلده نک اهل یسی
 اوزرینه هلاکدن خوف ایلسه محتکر دن طعامی اخدا یدوب اهالی
 اوزرینه تفریق ایدر قچن اهالی طعام بولدقده هرکس اخذ ایلدیکی
 طعامک مثلنی محتکر اوزرینه رد ایدر

(۲) ودخی احتکار
 جمع ایدوب صاقلایوب
 اطلاق اولور سنه

کتاب الوصایا

بو کتاب وصیته دائر مسائل میاننده در (الوصیة غیر واجبة وهی مستحبة)
 وصیت واجبه دکدر مستحبه در (ولایجوز الوصیة لو ارثه الا ان یجیزها
 الورثة) وارث ایچون وصیت جائز اولماز مکروه و وصیتی اجازه ایلله
 (ولایجوز بما زاد علی الثلث ولاللقاتل) ثلثدن زیاده بی وصیت جائز اولماز

وقاتل ایچون دخی وصیت جائز اولماز (ویجوز ان یوصی المسلم للکافر والکافر للمسلم) ودخی مسلم کافر ایچون وکافر مسلم ایچون وصیت ایتک جائز اولور
 ((وقبول الوصية بعد الموت فان قبلها الموصی له فی حال الحیوة اوردها فذلك باطل)) وصیتی قبول ایتک موتدن صکره در اکر موصی له موصینک حال حیاتنده وصیتی قبول ایلسه یاخود رد ایلسه باطلدر بوکا اعتبار اولماز (ویستحب ان یوصی الانسان بدون الثلث) ودخی ثلثدن نقصان ایله وصیت ایتک انسانه مستحب اولور ((واذا اوصی الی رجل فقبل الوصی فی وجهه فردها فی غیر وجهه فلیس برد وان ردها فی وجهه فهو رد)) چن برکیمسه بررجلی وصی نصب ایدوب پس وصی موصینک حضورنده وصیتی قبول ایدوب حضورینک غیریده رد ایلسه رد ایتمش اولماز واکر حضورنده رد ایدرسه رد ایتمش اولور ((والموصی به یملک بالقبول الا فی مسئله واحدة وهی ان یموت الموصی ثم الموصی له قبل القبول فیدخل الموصی به فی ملک ورثته)) موصی به قبول ایله مملوک اولور لکن مسئله واحده اولماز مسئله واحده اولدرکه موصی فوت اولوب بعده موصی له دخی قبل القبول فوت اوله بوصورنده موصی به موصی لهک وارثلرینک ملککنه داخل اولور ((ومن اوصی الی عبد او کافر او فاسق اخرجهم القاضی عن الوصية ونصب غیرهم)) برکیمسه کولهی یاخود کافر یاخود فاسق وصی طوتسه قاضی انلری وصیتدن اخراج ایدوب غیرینسی نصب ایدر ((ومن اوصی الی عبد نفسه وفی الورثة کبار لم تصح الوصية)) برکیمسه کندی کولهسی وصی اتخاذا ایلسه حالبوکه وارثلری ایچنده کبار اولیجیدر وصیت صحیح اولماز ((ومن اوصی الی من یعجز عن القيام بالوصية ضم الیه القاضی غیره)) برکیمسه وصیت ایله قیامدن عاجز اولان کیمسه بی وصی اتخاذا ایلسه قاضی اکا برغیری کیمسه ضم ایدر ((ومن اوصی الی اثنين لم یحز لاحدهما دون صاحبه ان یتصرف عند ابی حنیفة ومحمد رحمهما الله تعالی دون صاحبه الا فی شراء کفن المیت وتجهیزه وطعام الصغار وکسوتهم ورد ودية بعینها وقضاء دین وتنفيذ وصية بعینها وعتق غبد بعینه والخصومة فی حقوق المیت)) برکیمسه ایکی کیمسه بی وصی اتخاذا ایلسه امام اعظم وامام محمد رحمهما الله عندلرنده بری آخر سنز تصرف

(۲) امام اعظم رحمه الله
حضرت لری اهل
حساب عندند
مصطلح اولان
ضرب ايله تكثير
اجزا ایچون ثلثه
ضرب ایدوب ایکی
موصی له دن برینه
زیاده اعطا ایتمز
لکن محابة وسعایه
ودراهم مرسله
صورتلرنده وصیت
مقداری ثلثدن اعطا
ایدر صورت محاباتده
عمروك حصه سی
ثلثك نصفی ایکن
ثلثانی اخذ ایلدیکی
کبی نته کیم شونک
بعیدنده اولان
حاشیه ده ذکر اولندی
سید

ایتمک جائز اولماز لکن میتک کفتنی شراده و تجهیزده و صغارك طعامنده و انلرك
کسوه سننده و بعینها و دیعه بی رد ایتده و دینی قضاده و بعینها و صیتنی تنفیذده
و میتک حقوقنده خصوصت ایتده ایکی و صیدن بری آخر سر تصرف ایلسه
جائز اولور (ومن اوصی لرجل بثلث ماله ولا آخر بثلث ماله ولم تجز الورثة
فالثلث بينهما نصفان) بر رجل ایچون مالک ثلثیه و آخر ایچون دخی مالک
ثلثیه وصیت ایدوب حالبوکه وارثلر اجازت ایلمه لر بر ثلث ایکیسی بیننده
نصفیت اوزرینه اولیجیدر (ومن اوصی لاحدهما بالثلث ولا آخر بالسدس
فالثلث بينهما اثلاثا) بر کیمسه ایکی آدمک بری ایچون ثلث و آخر ایچون سدس ایله
وصیت ایلسه ثلث انلرك بیننده اثلاثا تقسیم اولنور (وان اوصی لاحدهما بجميع ماله
ولا آخر بثلث ماله ولم تجز الورثة فالثلث بينهما على اربعة اسهم عند ابی یوسف
و محمد رح وقال ابو حنیفة رح الثلث بينهما نصفان) اگر ایکی کیمسه نک بری
ایچون جمیع مال ایله و آخر ایچون ثلث مال ایله وصیت ایدوب حالبوکه
ورثه اجازت ایلمه لر امام ابی یوسف و امام محمد رحمهما الله عندلرنده
ثلث انلرك بیننده دوت سهم اوزرینه تقسیم اولنور و امام ابو حنیفة
رحمه الله بیوردیکه ثلث انلرك بیننده نصفیت اوزرینه در (ولا یضرب
ابو حنیفة رحمه الله لاموصی له بما زاد علی الثلث الا فی المحابة والسعایه والدراهم
المرسلة) امام اعظم رحمه الله ثلث اوزرینه زیاده ایله اولان موصی له ایچون
ضرب ایتمز (۲) لکن محاباتده و سعایتده و دراهم مرسله ده بواوچ صورتده
موصی له بما زاد علی الثلث ایچون ضرب اولنور (ومن اوصی وعلیه
دین یحیط بماله لم تجز الوصیه الا ان یبرأ الغرماء من الدین) بر کیمسه وصیت
ایلسه حالبوکه انک اوزرنده مالنه احاطه ایدر دین اولیجیدر بوضورتده
وصیت جائز اولماز مکر غرما دیندن بری اوله لر (ومن اوصی بنصيب
ابنه فالوصیه باطلة وان اوصی بمثل نصیب ابنه جازت فان کان له ابنان
فللموصی له الثلث) بر کیمسه اوغلینک نصیبیه وصیت ایلسه وصیت
باطلدر و اگر اوغلینک نصیبینک مثلیله وصیت ایلسه جائز اولور پس اگر
موصی ایچون ایکی ابن اولسه موصی له ایچون ثلث اولیجیدر
(ومن اعتق عبدا فی مرضه اوباع وحابی او وهب فذلک کله وصیه یعتبر

محاباتك صورتی اولدرکه بر ۳۲۵ ❦ رجلک ایکی عبدی اولوب برینک قیمتی اوتوز

درهم و آخرک قیمتی
التمش درهم اولسه
پس وصیت ایلسه که
اول زیده اون درهم
و آخر عمر و یکر می
درهم بیع اولنه حال بوکه
بونلردن ماعدا
موصی ایچون مال
اولسه بو صورتده
وصیت زیدک حقنده
اون درهم ایله و عمر و ک
حقنده قرق درهم
ایله در زید ایله عمر و ک
ماییننده ثلث ائلا نا
تقسیم اولنور یعنی
اوتوز درهمک یکر می
درهمی عمر و و اون
درهمی زیده و یریلور
پس اولکی کوله زیده
یکر می درهم بیع
اولنور اون درهم
کندی ایچون وصیتدر
ایکنجی کوله عمر و
قرق درهم بیع اولنور
ویکر می درهم مزبور
عمر و ایچون وصیتدر
عمر و ثلثین وصیتی
مقداری اخذ ایلدی
هرچن وصیت ثلث
اوزرینه زائد اولور
ایسه ده سنه

من الثلث ویضرب مع اصحاب الوصایا بر کیمسه بر کوله بی مرض حالنده اعتاق
ایلسه یا خود بیع ایدوب محابة ایلسه یا خود هبه ایلسه بونلرک جمله سی وصیتدر
ثلثدن اعتبار اولنور و اصحاب و صایا ایله بیله ضرب اولنور (وان حابا تم اعتق
فالمحابة اولی عندابی حنیفة رضی الله عنه وان اعتق ثم حابا فهما سواء وقال العتق
اولی فی المسئلتین) اکر کوله بی محابة ایدوب بعده آزاد ایلسه امام اعظم رحمه
الله عندنده محابة اولی در و اکر اعتاق ایدوب بعده محابة ایلسه ایکیسی برابر در
امامین رحمهما الله بیوردیلر که شو ایکی مسئله ده عتق اولی در (ومن اوصی
بسهم من ماله فله اخس سهام الورثة الا ان ينقص من السدس فيتم له
السدس) بر کیمسه مالندن بر سهم ایله وصیت ایلسه موصی له ایچون ورثه نک
سهملرینک زیاده نقصانی اولیجیدر لکن سدس دن نقصان اولدیغی حالده
سدس تقسیم اولنور (ومن اوصی بجزء من ماله قيل للورثة اعطوه
ما شئتم) بر کیمسه مالندن بر جزء ایله وصیت ایلسه ورثه یه دینور که موصی له
دیله دیککز نسنه بی اعطا ایدک (ومن اوصی بوصایا من حقوق الله
تعالی قدمت الفرائض منها قدمها الموصی و اخرها مثل الحج والزکوة
والکفارات) بر کیمسه حقوق الله دن بر آلا ی و صایا ایله وصیت ایلسه اول
وصایادن فرائض تقدیم اولنور اول فرائضی موصی تقدیم ایتسون یا خود
تأخیر ایتسون اول فرائضده حج و زکات و کفارات مثللو (ومالیس بواجب
قدم منه ما قدمه الموصی) و صایادن اول نسنه که واجب دکلدر موصینک
تقدیم ایلدیکی نسنه تقدیم اولنور (ومن اوصی بحجة الاسلام الحجوا
عنه رجلا من بلده یحج عنه را کبا فان لم تبلغ الوصية النفقة الحجوا عنه
من حیث تبلغ) بر کیمسه حجة الاسلام ایله وصیت ایلسه ورثه موصینک
بلندن بر رجلی اندن اوتوری را کب اوله رق حج ایتدیر لر و اکر
وصیت نفقه یه وفا ایتمز ایسه وفا ایلدیکی مکاندن حج ایتدیر لر (ومن خرج
من بلده حاجا فمات فی الطريق و اوصی ان الحج عنه حج من بلده
عندابی حنیفة رحمه الله) بر کیمسه حج ایتمکی مراد ایدیحی اولدیغی
حالده بلده سندن خروج ایدوب پس طریقه ده وفات ایلسه و کندوسندن
اوتوری حج اولنغله وصیت ایلسه امام اعظم رحمه الله عندنده کندی

بلده سنده حج اولنور (ولا تصح وصية الصبي والمكاتب وان ترك وفاء)
ودخی صبیئک ومکاتبک وصیتی صحیح اولماز هرچن مکاتب بدل کتابته
وفا ایدہ جک مال ترک ایدر ایسه ده (ویجوز للموصی الرجوع عن الوصية
فاذا صرح الرجوع بالقول او فعل ما يدل على الرجوع كان رجوعا) موصی ایچون
وصیتدن رجوع ایتک جائز اولور پس چن رجوعی قول ایله تصریح ایلسه
یاخود رجوع اوزرینه دلالت ایدر بر نسنه ایشلسه رجوع ایتش اولور
(ومن جحد الوصية لم یکن رجوعا) بر کیمسه وصیتی انکار ایلسه انکار رجوع
اولماز (ومن اوصی لجیرانه فهم الملاصقون عندابی حنیفة رضى الله تعالى عنه)
بر کیمسه قومشولری ایچون وصیت ایلسه امام اعظم رضى الله تعالى عنه عندنده
ملاصق اولانلر مراد اولور (ومن اوصی لاصهاره فالوصية لكل ذی رحم
محرم من امراته) بر کیمسه اصهاری ایچون وصیت ایلسه وصیت زوجه سنک
ذی رحم محرملرینک کافه سی ایچوندر (ومن اوصی لاختانه فالختن
زوج کل ذات رحم محرم منه) بر کیمسه دامادلری ایچون وصیت ایلسه
کریمه سی وهمشیره سی مثللو ذی رحم محرملرینک جمله سنک زوجی مراد
اولنور (ومن اوصی لاقربائه فالوصية للاقرب فالاقرب من کل ذی رحم محرم
منه لا یدخل فیهم الوالدان والولد ویكون للابنین فصاعدا) بر کیمسه اقرباسی
ایچون وصیت ایلسه پس وصیت ذی رحم محرمدن اقرب اولان کیمسه لر
ایچوندر اقرباه والدین وولد داخل اولمازلر و بوصیت ایکی وایکیدن زیاده
ایچون اولور (واذا اوصی بذلك وله عمان وخالان فالوصية لعمیه دون خالیه
عندابی حنیفة رحمه الله وان کان له عمر وخالان فللعم النصف وللخالان النصف
وقالا الوصية لكل من ینسب الی اقصى ابله فی الاسلام) ودخی چن اقرباسی
ایچون وصیت ایله کده حالبوکه ایکی عمیسی وایکی خالی اولیجیدر بوصور تده
وصیت امام اعظم رحمه الله تعالی عندنده عمیلری ایچوندر داییلری
ایچون دکلدیر واکر بر عمیسی وایکی دایسی اولسه نصفی عم ایچون و نصفی
خالین ایچوندر امامین رحمهما الله پیوردیلر که وصیت اسلامده نهایت
ابه نسبت اولنانلرک بالجمله سی ایچوندر (ومن اوصی لرجل بثلاث دراهمه
اوثاث غنمه فهلك ثلثا ذلك وبقي ثلثها وهو ینخرج من مابقی من ماله فله

جميع ما بقى) بر كيمسه بر رجل ايچون در هملىنك ياخود غنملىنك ثلثيله وصيت ايلسه پس مذ كورك ايكى ثلثى هلاك اولوب بر ثلثى باقى قالسه حالبوكه هلاك اوليان ثلث سائر مالندن باقى قلانك ثلثندن چيقمق ممكن اولور بوصور تده دراهمدن ياخود اغنامدن باقى قلانك جميعيسى رجل ايچوندر (وان اوصى بثلث ثيابيه فهلاك ثلثاها وهو يخرج من ثلث ما بقى من ماله لم يستحق الا ثلث ما بقى من الثياب) اكر ثيابنك ثلثيله وصيت ايدوب پس ثيابك ايكى ثلثى هلاك اولسه حالبوكه هلاك اوليان ثلث سائر مالندن باقى قلانك ثلثندن چيقمق ممكن اولور بوصور تده موصى له بر نسنه مستحق اولماز آنجق ثيابدن باقى قلانك ثلثيه مستحق اولور (ومن اوصى لرجل بالف درهم وله مال عين ودين فان خرج الالف من ثلث العين دفعت الى الموصى له وان لم يخرج دفع اليه ثلث العين وكما خرج شئ من الدين اخذ ثلثه حتى يستوفى الالف) بر كيمسه بر رجل ايچون بيك درهم ايله وصيت ايدوب حالبوكه اول كيمسه ايچون عين ودين اولان مالى اوليجيدر اكر وصيت اولنان بيك درهم عينك ثلثندن چيقارسه موصى له دفع اولنور واكر چيقمماز ايسه عينك ثلثى يته موصى له دفع اولنوب وهر نه زمان كه ديندن بر نسنه چيقه انك ثلثى اخذ اولنوب موصى له دفع اولنور تاكه بيك درهم تمام اولانه دك (ويجوز الوصية للحمل وبالحمل اذا وضع لاقل من ستة اشهر من يوم الوصية) ودخى اناسى قرننده اولان چوجق ايچون بر نسنه وصيت ايتك جائز اولور دخى جاريه سنك قرننده اولان چوجنى آخر ايچون وصيت ايتك جائز اولور اكر وصيت كونندن اعتبار آلتى ماهدن اقلده چوجق دنيايه كلورسه (وان اوصى لرجل بحارية الاحملها صحت الوصية والاستثناء) اكر بر رجل ايچون بر جاريه يي وصيت ايدوب حماني استثناء ايلسه وصيت دخى استثناء صحيح اولور (ومن اوصى لرجل بحارية فولدت بعد موت الموصى قبل ان يقبل الموصى له ولد اثم قبل وها يخرجان من الثلث فهما للموصى له وان لم يخرجا من الثلث ضرب بالثلث فاخذ ما حصته منهما جميعا فى قول ابى يوسف ومحمد رحمهما الله وقال ابو حنيفة رحمه الله يأخذ ذلك من الام فان فضل شئ اخذه من الولد) بر كيمسه بر رجل ايچون بر جاريه وصيت ايدوب موصى فوت اولدقدن صكره وموصى له قبول

ایتمزدن اول جاریه بر ولد کتورسه بعده موصی له قبول ایلسه حالبوکه انلر
ثلثدن چیقملری ممکندر بوضورتده جاریه وولدی موصی له ایچوندر واکر
آنلر ثلثدن چیقملری ممکن اولمازسه ثالث مضروب اولور و موصی له امامین
حضر تلیزینک قولنده جاریه وولددن حصه سنی اخذایدر امام اعظم رحمه الله
بیوردیکه جاریه دن حصه سنی اخذایدر اکر بر نسنه آرتارسه آنی ده ولدن
اخذایدر (ویجوز الوصیه بخدمه عبده و سکنی داره سنین معلومه ویجوز بذلك
ابدا فاذا خرجت رقبة العبد من الثالث سلم اليه للخدمة وان كان لامال له غيره
خدم للورثة یومین وللموصی له یوما فان مات الموصی له عادالی الورثة) ودخی
کوله سنک خدمتیه و معلومه اولان سنه لرده دارده ساکن اولمغله وصیت
جائز اولور و مذکور ایله وصیت ابدی اوله رق دخی جائز اولور اکر کوله نک
رقبه سی ثلثدن چیقارسه کوله خدمت ایتک ایچون موصی لهه تسلیم اولور
واکر موصینک کوله دن ماعدامالی اولمازسه ایکی کون ورنه یه و بر کون موصی له
ایچون خدمت ایدر اکر موصی له فوت اولورسه کوله ورنه یه عودت ایدر
(وان مات الموصی له فی حیوة الموصی بطلت الوصیه) اکر موصی له موصینک حال
حیاتنده فوت اولورسه وصیت باطل اولور (واذا اوصی لاولاد فلان
فالوصیه بینهم الذکر والانثی فیها سواء) چن فلانک اولادی ایچون وصیت
ایلدکده وصیت اولاد بیننده اولیجیدر ذکور وانات وصیتده برابردر
(ومن اوصی لورثة فلان فالوصیه بینهم للذکر مثل حظ الانثیین) بر کیمسه فلانک
ورنه سی ایچون وصیت ایلسه وصیت ورنه بیننده للذکر مثل حظ الانثیین
اولیجیدر (۲) (ومن اوصی لزید وعمر و بثلاث ماله فاذا عمرو میت فالثلث کله
لزید) بر کیمسه زید وعمر و ایچون مالک ثلثی وصیت ایدوب ناکاه ظاهر
اولسه که عمر و میتدر بوضورتده ثلثک کافه سی زید ایچوندر (وان قال ثلث
مالی بین زید وعمر و وزید میت کان لعمر و نصف الثلث) اکر دیسه که مالک
ثلثی زید ایله عمرو بیننده اولیجیدر حالبوکه زید میتدر بوضورتده ثلثک
نصفی عمرو ایچوندر (ومن اوصی بثلث ماله و لامال له ثم اکتسب مالا استحق
الموصی له ثلث ما یملکه عند الموت) بر کیمسه مالک ثلثیه وصیت ایدوب
حالبوکه اول کیمسه ایچون مال یوقدر بعده مال کسب ایلسه موت عندنده
مالک اولدینی نسنه نک ثلثه موصی له مستحق اولور

(۲) للذکر مثل
حظ الانثیین دن
مراد اولدر که ایکی
قادینک الاجفی
حصه نک بر مشلی
ارکک ایچون ویریلور
لمصححه طاهر

کتاب الفرائض

بو کتاب علم فرائضه دائر مسائل بیاننده در (المجمع علی توریثهم من الذکور
 عشرة الابن وابن الابن وان سفل والاب والجد وان علا والاخ وابن الاخ
 والم وابن الم والزوج ومولی النعمة) ذکر دن توریثی اوزر لرینه متفق
 علیه اولان طائفه اوندرا اولابری میتک اوغلی ایکنجی اوغلینک اوغلیدر
 هرچن سافل اولور ایسه ده اوچنجی میتک باباسیدر دردنجی دده در هرچن
 عالی اولور ایسه ده بشنجی اخ در التنجی قرن داش اوغلیدر یدنجی عمدر سکننجی
 عمی اوغلیدر طقوزنجی زوج واونجی مولای عتاقه یعنی معتقدر (ومن الاناث
 سبع البنت وبنت الابن والام والجددة والاخت والزوجة ومولاة النعمة) ودخی
 انان دن توریثلری اوزرینه جمع اولنان طائفه یدیدر بری بنت وایکنجی اوغل
 قزی واونجی ام دردنجی جده بشنجی اخت التنجی زوجه یدنجی مولاة
 العتاقه یعنی معتقدر (ولایث اربعة المملوك والقاتل من المقتول والمرتد واهل
 الملتین) درت کیمسه وارث اوله ماز بری مملوک اولان کیمسه درایکنجی قاتلدر که
 مقتولدن وارث اوله ماز اونچنجی العیاذ بالله مرتددر دردنجی ایکی ملت اهلیدر
 مثلاً ذمی اسلام ذمیدن وارث اوله ماز (والفروض المحدودة
 فی کتاب الله تعالی ستة النصف والرابع والثلثان والثلث والسدس) ودخی
 کتاب الله مقدره اولان فرضلر التیدر نصف ربع ثمن بواوچنه نوع اول
 دینور ثلثان ثلث سدسدر بواوچنه نوع ثانی دینور (فالنصف فرض خمسة البنت
 وبنت الابن اذا لم یکن بنت الصلب والاخت لاب وام والاخت لاب اذا لم یکن
 اخت لاب وام والزوج اذا لم یکن للمیت ولد ولا ولد ابن) پس نصف بش کیمسه نک
 فرضیدر بنت در و بنت الابن در بنت صلیبه اولمدینی وقتده وبری انا و بابا
 برقر قرن داشدر وبری بابا برقر قرن داشدر انا و بابا برقر قرن داش اولمدینی وقتده
 و بریده زوجدر میت ایچون ولد و ولد ابن اولمدینی وقتده (والربع فرض اثین
 الزوج مع الولد او ولد الابن والزوجات اذا لم یکن للمیت ولد ولا ولد ابن)
 ربع ایکی کیمسه نک فرضیدر زوجک فرضیدر ولدایله یا خود ابنک ولدایله
 بیله بولور ایسه و برده زوجاتک فرضیدر میت ایچون ولد و ولد ابن
 اولمدینی وقتده (والثلث فرض الزوجات مع الولد او ولد الابن) ودخی

ثمن زوجاتك فرضيدر ولد ياخود ولد ابن ايله بيله بولنورلر سه (والثلاثان فرض اثنين فصاعدا من فرضه النصف الا الزوج) ودخى ثلثان زوجدن ماعدا فرضى نصف اولان طائفة دن ايكي وايكيدن زياده اولان كيمسه لرك فرضيدر مثالبنت ايكي ياخود ايكيدن زياده اولور سه فرضى ثلثاندر باقىلر بونك اوزرينه قياس اولنور (والثالث للام اذالم يكن للميت ولد ولا ولد ابن ولا اثنتان من الاخوة والاخوات فصاعدا ويفرض لهما فى مسئلتين ثلث مايبقى بعد فرض الزوج والزوجة وهما زوج وابوان او الزوجة وابوان وهولكل اثنين فصاعدا من ولد الام ذكورهم واناثهم فيه سواء) ودخى ثلث اناك فرضيدر ميت ايچون ولد وولد ابن واخوه واخواتدن ايكي وايكيدن زياده اولمدينى وقتده وام ايچون ايكي مسئله ده زوج وزوجه نك فرضندن ماعدا ثلث مايبقى فرض قلنور اول ايكي مسئله ده زوج ايله ابوين ياخود زوجة ايله ابوين در دخى ثلث ولد امدن ايكي وايكيدن زياده نك فرضيدر ولد امك ذكورى واناثى ثلثه برابر در (والسادس فرض سبعة لكل واحد من الابوين مع الولد او ولد الابن وللأم مع الاخوة والاخوات وللجدات وللجد مع الولد ولبنات الابن مع البنت الصاب وللأخوات لاب مع الاخت لاب وام وللو احد من ولد الام) ودخى سدس يدى كيمسه نك فرضيدر اول ابويندن هر بر لر ينك فرضيدر ولد وولد ابن ايله بيله بولند قلرى وقتده دخى امك فرضيدر اخوه واخوات ايله بولنور سه دخى جدات وجدك فرضيد ولد ايله بيله اولور لر سه دخى بنت صلب ايله بيله بنات ابنك فرضيدر دخى اناو بابا بر قز قز نداشى ايله بيله بابا قز قز نداشرك فرضيدر دخى ولد امدن بر ك فرضيدر (وتسقط الجدات بالام والجد والاخوة والاخوات بالاب) ودخى جدات ام ايله ساقط اولور لر وجد واخوه واخوات اب ايله ساقط اولور لر (ويسقط ولد الام باربعة بالولد وولد الابن والجد والاب) ودخى آنا بر قز نداشرك درت كيمسه ايله ساقط اولور لر ولد ايله وولد ابن ايله وجد ايله واب ايله (واذا استكملت البنات الثلاث سقط بنات الابن الا ان يكون بازأهن او اسفل منهن ابن ابن فيعصبهن) قچن بنات صلب ثلثينى تماما اخذ ايلد كده بنات ابن ساقط اولور لر مكر بنات ابنك ازاسنده ياخود انلردن اسفله اوغل اوغلى اوله بوصور تده اوغلان قزلى عصبه قيلار

واذا استكملت الاخوات لاب وام الثلثين سقط الاخوات لاب الا ان يكون
معهن اخ لهن فيعصبهن) چن انا و بابا بر قز قز نداش لر ثلثان اخدايله كده
فقط بابا بر قز قز نداش لر ساقط اولور لر مكر انلرايله بيله انلرك ار قز نداش لر
اوله بوضور تده بابا بر قز قز نداش لر قز نداش لر بيله عصبه اولور لر

باب العصبات

كله جكه ذ كر اولنان عصبه يه دائر مسائل بياننده در (اقرب العصبات البنون
ثم بنوهم ثم الاب ثم الجد ثم بنو الاب وهم الاخوة ثم بنو الجد وهم الاعمام ثم
بنو اب الجد) عصباتك اقربى ميتك او غللى بعده او غللك او غللى
وانلر د نصكره اب وانلر د نصكره جد صحيح وانلر د نصكره ابك او غللى وانلر د
قز نداش لر در وانلر د نصكره جدك او غللى كه انلر د اعمامدر وبونلر د نصكره
جدك باباسنك او غللى در (واذا استوى بنو الاب فى درجة فاوليهم من كان
لاب وام) چن ابك او غللى بر در جده مساوى اولدقه انلرك اولى سى
انا بابا بر اولان كيمسه لر در (والابن وابن الابن والاخوة يقاسمون اخواتهم
لذ كر مثل حظ الانثيين ومن عداهم من هؤلاء ينفرد بالميراث ذ كورهم
دون اناتهم) ودخى او غل او غل او غلى وار قز نداش لر قز قز نداش لر بيله لذ كر
مثل حظ الانثيين مقاسمه ايدر لر عصباتدن ذ كر اولنانلرك ماعداسى اولان
كيمسه لر ذ كورى ميراث ايله منفرد اولوب اناننه حصه يوقدر اولاد
اخوه اولاد جد مثللو (واذا لم يكون للميت عصبه من النسب فالعصبه
هو المولى المعتقد ثم الاقرب فالاقرب من عصبه المولى) چن ميت ايچون
نسبدن عصبه بولمقدقه بوضور تده عصبه مولاي معتقد وانلر د نصكره
مولاي عتاقه نك عصبه سندن اقرب اولان كيمسه لر در يعنى معتقك عصبه
ذ كوريدر (ولا ترث المرأة بالولاء الا بمن اعقت) ودخى مرأه ولا سبيله
وارث اولماز آنچق آزاد ايله يكي كيمسه دن وارث اولور

باب الحجب

بواب حجه دائر مسائل بياننده در (وتحجب الام من الثلث الى السدس
بالولد او ولد الابن او باخوين او اختين فصاعدا) ودخى ام ولد ايله
ياخود ولد ابن ايله ياخود اخوين ايله ياخود اختين واختين دن زياده

۳۳۲ صحیفه نومروسی

(۶)

۱	۱
قی	نصف
اصلہ	
۰۲	اغت لاب وام وثلثة واربع
۱۰	۱۰ ابناء بنات
۲۰	لاب لاب
۴	۶

(۷)

مسئله مشترکہ

۳	۱	۳
ثلث	سدس	نصف
اصلہ		
۶	زوج ام اخوه اخوه لاب	
	وام	لام

عصبه بولندي في صورته ذوى السهام اوزرينه سهملى مقداريله رد اولور
 لكن زوج وزوجه اوزرلرينه رد اولماز (ولايرث القاتل من المقتول)
 عاقل وبالع اولان قاتل مقتولدن وارث اولماز (والكفر كله ملة واحدة
 يتوارث اهله ولايرث المسلم من الكافر ولا الكافر من المسلم) ودخى كفرك
 جملة سى ملت واحده در اهل كفر برى برلرينه وارث اولور لر و مسلم كافر دن
 وكافر مسلم دن وارث اوله مازلر (ومال المرتد لورثة من المسلمين وما اكتسبه
 في حال رده في) ودخى العياذ بالله مرثد اولان كيمسه نك مالى مسلملردن
 اولان وارثلى ايجوندر اول نسنه كه ردت حالنده آنى كسب ايتدى
 مال غنيمتدر (واذا غرق جماعة اوسقط عليهم حائط فلم يعلم من مات منهم
 اولا فمال كل واحد منهم للاحياء من ورثته) قن بر جماعت صويه غرق
 اولسه يا خود انلرك اوزرينه ديوار ساقط اولسه پس انلردن قنغيسى اول
 فوت اولدينى معلوم اولسه بو صورته انلردن هر برلرينك مالى ورثه لرندن
 اولان احيال ايجوندر يعنى بعضيسى بعضيسنه وارث اولماز (واذا اجتمع
 في الجوسى قرابتان لو تفرقتا في شخصين ورث احدهما مع الآخر فانه يرث
 بهما جميعا) قن مجوسيده ايكي قرابت جمع اولوب اويله قرابتلر كه اكر
 ايكي كمسنده تفرق ايلسه لر اول ايكي كمسنه نك برى آخر ايله بيله وارث
 اولوردى بو صورته مجوسى جميعا ايكي قرابت ايله وارث اولور (ولايرث
 الجوسى بالانكحة الفاسدة التى تستحلونها في دينهم) ودخى مجوسيلر
 كندى دينلرنده حلال اعتقاد ايلدكلرى نكاح فاسدلريله وارث اوله مازلر
 (وعصبة ولد الزنا وولد الملاعة مولى امهما) ولد زنا وولد ملاعنه نك
 عصبه لرى انالرينك عصبه لرى وموليلريدر (ومن مات وترك حملا وقف ماله
 حتى تضع امرأته في قول ابى حنيفة رحمه الله تعالى) بر كمسنه فوت اولوب
 زوجه سنى حامله اوله رق ترك ايلسه امام اعظم حضر تلرينك قولنده مالى
 توقيف اولنوب وتقسيم اولماز تا كه مرأه حملنى وضع ايليه نه دك (والجد
 اولى بالميراث من الاخوة عند ابى حنيفة رحمه الله وقالوا يقاسم ما لم تنقصه المقاسمة
 من الثلث) ودخى امام اعظم رحمه الله عندنده ميتك جدى قرنداشلرندن ميراثه
 اولى واليقدر لكن امامين رحمهما الله بيورديلر كه جد اخوه ايله مقاسمه

ایدر مادامکه مقاسمه جده ثلثدن نقصان ایتمدی اگر جده مقاسمه ضرر ویرسه جمیع مالک ثلثی اخذایدر (واذا اجتمع الجدات فالسدس لاقربهن) قن جدات جمع اولدقده پس سدس جداتک اقرب ایچوندر (و یحجب الجدامه) جد کندی اناسنی حجب ایدر (ولاترث ام اب الام) میتک اناسنک باباسنک اناسی وارث اوله مازجده فاسده اولوب ذوی الارحامدن اولدیغیچون (وکل جده تحجب امها) ودخی هر جده کندی اناسنی حرمان ایله حجب ایدر

باب ذوی الارحام

(واذا لم یکن للمیت عصبه ولا ذو سهم ورثه ذووا الارحام وهم عشرة ولد البنت وولد الاخت وبنت الاخ وبنت العم والخال والحالة واب الام والعم لام والعمة وولد الاخ للام ومن اولی بهم) قن میت ایچون عصبه واصحاب فرائضدن برکیمسه بولمندی فی صورتده اول میت ذوی الارحام وارث اولور ذوی الارحامک عددی اوندر متنده ذکر اولندی فی مثللو (واولیه من کان من ولد المیت ثم ولد الابوین او احدهما وهم بنات الاخوة واولاد الاخوات ثم ولد ابوی ابویه او احدهما وهم الاخوال والخالات والعمات) ودخی ذوی الارحامک اولاسی میتک ولدینسک طرفندن اولان کیمسه لر در اولاد بنت مثللو اندن صکره میتک اناسنک وباباسنک یاخود انلرک برینک ولدینک طرفندن اولان کیمسه لر در آنلرده بنات الاخوه واولاد اخواتدر و بوندن صکره میتک اناسنک وباباسنک باباسی و اناسی یاخود انلرک برینسک ولدری طرفندن اولان کیمسه لر در که آنلرده اخوال و خالات و عماتدر (فاذا استوی وارثان فی درجة واحدة فاولیه من اولی برارث) قن ذوی الارحامدن ایکی طائفه بر درجده مساوی اولسه لر آنلرک اولیسی وارث ایله نسبت اولنان کیمسه در مثلا بر رجل فوت اولوب برعمیسنک قزینی و برده عمه سنک اوغانی ترک ایلسه مالک جمله سی عمیسنک قزی ایچوندر عصبه ولدی اولدیغندن (واقربهم اولی من ابعدهم واب الام اولی من ولد الاخ للام والاخت) ذوی الارحامک اقرب ابعندن اولی در و انانک باباسی لام اخک ولدندن واختک ولدندن اولی در (والمعتق احق بالفاضل عن سهم ذوی السهام

۳۳۵ صحیفه نومروسی

۱	۲
قی	ثلثان

اصلہ _____ م

بنّین وعم

۱ ۳

ربع قی

اصلہا _____ م

زوجہ وعصبہ ۴

۱ ۲

ربع نصف

اصلہا _____ م

زوج و بنت ۴

۱ ۷

ثمن قی

اصلہ _____ م

زوجہ ابن ۸

۱ ۴

ثمن نصف

اصلہ _____ م

زوجہ و بنت ۸

۳

من ذوی الارحام اذا لم يكن عصبه سواء) ودخی معتق اصحاب فرائضك
 فرضندن باقى قلانه ذوى الارحام من اولان اليقدر ماعدا عصبه نسبيه اولمدينى
 وقتده (ومولى الموالاة يرث) ودخی مولای موالاة وارث اولور يعنى برذمى
 ياخود بر حربى بر رجلك عندنده اسلامى قبول ايدوب انى ولى قيلسه وعقد
 موالاة ايلسه بعده اول كيمسه فوت اولوب رجلى دن غيرى وارث بولنسه رجل
 اول كيمسه يه وارث اولور (واذا ترك المعتق اب مولاه وابن مولاه فله للابن
 عندهما وقال ابو يوسف رحمه الله للاب السدس والباقى للابن) چن آزاد
 اولنمش كوله فوت اولوب سيدينك باباسنى وبرده سيدينك او غلى ترك
 ايلسه امامين رحمه الله عندنده كوله نك مالى ابن ايجوندر وامام
 ابى يوسف رحمه الله بيورديكه اب ايجون سدس اوليجيدر باقى ابن ايجوندر
 (فان ترك جد مولاه واخ مولاه فالمال للجد عند ابى حنيفة رحمه الله
 وقالاهو بينهما) اكر معتق سيدينك جدنى وبرده سيدينك قرنداشنى
 ترك ايلسه امام اعظم رحمه الله عندنده مال جد ايجوندر امامين رحمه الله
 تعالى بيورديلر كه مالى ايكيسى بيننده در مقاسمه ايدرلر (ولايباع الولاء
 ولايوهب) ودخی ولاء بيع اولنماز وهبه دخی اولنماز

باب حساب الفرائض

(اذا كان فى المسئلة نصف ونصف او نصف ومابقى فاصلها من اثنين) چن
 مسئله ده ايكي نصف بولنسه ياخود بر نصف وبرده باقى بولنسه پس اصل
 مسئله ايكيدن كلور زوج ايله اخت لاب وام مثللو (واذا كان فيها ثلث
 ومابقى او ثلثان وبقي فاصلها من ثلاثة) چن مسئله ده بر ثلث وبرده باقى بولنسه
 ياخود ثلثان وباقى بولنسه پس اصل مسئله او چدن كلور (وان كان فيها ربع
 ومابقى او ربع ونصف فاصلها من اربعة) واكر مسئله ده ربع وباقى ياخود
 ربع ونصف بولنسه اصل مسئله در تدن كلور حاشيه ده تصوير اولندينى
 مثللو (وان كان فيها ثمن ومابقى او ثمن ونصف فاصلها من ثمانية) اكر
 مسئله ده ثمن وباقى ياخود ثمن ونصف بولنسه اصل مسئله سكر دن كلور
 (وان كان فيها نصف وثلث او نصف وسدس فاصلها من ستة) اكر مسئله ده نصف

وثلث ياخود نصف و سددس بولنسه اصل مسئله التيدن كلور (وتعول الى سبعة وثمانية وتسعة وعشرة) ودخى مخارجدن سته يدى به وسكزه وطقوزه واونه شفاو و تراعول ايدر (واذا كان مع الربع ثلث او سدس فاصلها من اثني عشر) قن ربع ايله ثلث ياخود سدس بولندقدده اصل مسئله اون ايكيدن كلور زوجه ايله ام مثللو (وتعول الى ثلثة عشر وخمسة عشر وسبعة عشر) ودخى مخارجدن اثني عشر اون اوچه واون بشه واون يدى به عول ايدر (واذا كان مع الثمن سدس او ثلثان فاصلها من اربعة وعشرين وتعول الى سبعة وعشرين) قن ثمن ايله برابر سدس ياخود ثلثان بولندقدده مسئله يكرمى درتدن كلور و مسئله منبريه ده يكرمى يدى به عول ايدر زوجه و ابنتين و ابوين مثللو (واذا انقسمت المسئلة بين الورثة فقد صحت) قن مسئله ورثة بيننده منقسمه اولدينى صورتده تحقيق مسئله تصحيح اولمش اولدى (وان لم تنقسم سهام فريق منهم عليهم فاضرب عددهم فى اصل المسئلة وعولها ان كانت عائلة فاخارج صحت منه المسئلة كامرأة واخوين للمرأة الربع سهم وللأخوين مابقي وهو ثلثة لا تنقسم عليهما فاضرب اثنين فى اصل المسئلة تكون ثمانية ومنها تصح المسئلة) اكر ورثه دن بر طائفه نك سهامى كنديلرى اوزرينه منقسمه اولماز ايسه اول طائفه نك عددلرينى اصل مسئله به ضرب ايدرسك عولنه ضرب ايدرسك اكر مسئله عائلة اولورسه پس هر نه خارج اولورسه مسئله اندن تصحيح اولنور زوجه واخوين مثللو زوجه ايچون ربع اوليجيدر واخوين ايچون مابقي اوليجيدر اوده اوچدر اخوين اوزرينه منقسم اولماز بوضورتده ايكي پي اصل مسئله به ضرب ايدرسك سكز اولور واندن مسئله صحيح اولور (وان وافق سهامهم عددهم اضرب وفق عددهم فى اصل المسئلة كامرأة وستة اخوة للمرأة الربع وللأخوة مابقي وهو ثلثة لا ينقسم على عددهم ولكن يوافق ما فى ايديهم عدد رؤسهم بالثلث فاضرب ثلث عددهم وهو اثنان فى اصل المسئلة يكون ثمانية ومنها تصح) اكر ورثه دن بر طائفه نك عدد رؤسلى سهملرينه موافقت ايدرسه عددلرينك وفقى اصل مسئله به ضرب ايدر سك بر زوجه وآلى قرانداش مثللو مرأه ايچون ربع

٣٣٦ صحيفه نومروسي

مسئله منبريه

٣	١٦	٤	٤
ثمان	ثلثان	سدس	سدس
اصاله			

زوجه بنتين ام اب ٢٤

تعول الى

٢٧

مسئله عائله

٣	٤
نصف	ثلثان
اصاله	

زوج	ثلث اخوات	٦
٩	لامواب	٧ تعول الى
	١٢	٣
		٢١

١	٣
ربع	قي
اصاله	

زوجه	سته اخوه	٤
٢	٦	٢
		٨

صحیفہ نومروسی ۳۳۷

۳ ف صورت تباین ۳۰

۵ ف ۱۰

۲ ف

۲ ۲ ۴ ۳

ربع سدس ثلث قی

م اصلہ

زوجتین خمس جدات ثلثة اخوة وعم ۱۲

۹۰ ۶۰ ۲۰ لام ۹۰ ۳۰

۴۵ ۱۲ ۴۰ ۱۲۰ ۳۶۰

۴۰

صحیفہ نومروسی ۳۳۷

۲ ف صورت تمائل

۲ ف

۱ ۳

ربع قی

م اصلہ

زوجتین واخوین ۴

۲ ۶ ۲

۸

۲ ف صورت تداخل

۴ ف

۱ ۳

ربع قی

م اصلہا

اربع زوجات اخوین ۴

۴ ۱۲ ۴

۱ ۶ ۱۶

۶ ف ۱۲ صورت ترافق

۴ ف

۱ ۲ ۱

ربع نصف قی

م اصلہ

اربع زوجات اخت ستة اعمام ۴

۱۲ ۱۲ ۲۴ ۱۲

۳ ۲ ۴۸

اوليجيدر باقىسى اخوه ايجوندر اوج سهم اولديغندن عددلرى اوزرينه منقسم اولماز لکن يذرنده اولان سهملر ايله عدد رؤسلرى موافقه بالثلث ايله موافق اولور پس عدد رؤسلرينك ثلثي که اوچدر اصل مسئلهيه ضرب ايدرسک سکر اولور واندن مسئله صحيح اولور (فان لم تنقسم سهام فريقين او اکثر فاضرب احد الفريقين في الآخر ثم مااجتمع في الفريق الثالث ثم مااجتمع في اصل المسئلة فمنه تصح) ا کر ورثه دن ايکي طاقه نك يا خود ايكيدن اکثر طاقه نك سهامى کنديلري اوزرينه منقسم اولماز سه بوصورته فريقيندن برينى آخره ضرب بعده جمع اولانى فريق ثالثه ضرب ايدرسک واندن صکره جمع اولانى اصل مسئلهيه ضرب ايدرسک مسئله اندن تصحيح اولنور حاشيه ده تصوير اولندينى مثللو (فان تساوت الاعداد اجزأ احدهما عن الآخر كما مرأتين واخوين فاضرب اثنين في اصل المسئلة) ا کر اعداد بربرلرينه مساوى اولور لر سه يعنى اعداد بيننده تماثل اولور سه برى آخرن مغنيدر ايکي زوجه وايکي قرنداش مثللو بوصورته اثنينى اصل مسئلهيه ضرب ايدرسک (وان كان احد العددين جزءاً من الآخر اجزأ الاكثر عن الاقل كاربع نسوة واخوين فاذا ضربت الاربعة اجزأك عن عددا لاخوين) واکر ايکي عددك برى آخردن جزء اولسه يعنى اعداد بيننده تداخل اولسه اکثر اقلدن مغنيدر درت زوجه وايکي قرنداش مثللو قچن دردى اصل مسئلهيه ضرب ايلديکک صورته اخوينك عددلرندن كفايت ايدر (وان وافق احد العددين الآخر يضرب وفق احدهما في جميع الآخر ثم مااجتمع في اصل المسئلة كاربع نسوة واخت وستة اعمام فالسته توافق الاربعة بالانصاف فاضرب نصف احدهما في جميع الآخر ثم مااجتمع في اصل المسئلة تكون ثمانية واربعين ومنها تصح) ا کر ايکي عدد بيننده توافق اولور سه برينك وفقى آخرك جمله سنه ضرب اولنور بعده مجتمع اولان اصل مسئلهيه ضرب اولنور درت زوجه وبراخت والتى اعمام مثللو پس التى درده توافق بالنصب ايله موافق اولور بوصورته ايكيسندن برينك نصفنى آخرك جمله سنه ضرب ايدوب بعده مجتمع اولانى اصل مسئلهيه ضرب ايدرسک

فرق سكر اولور واندن مسئلة تصحيح اولور (فاذا صحت المسئلة فاضرب
سهام كل وارث في التركة ثم اقسم ما اجتمع على ما صحت منه الفريضة يخرج
حق ذلك الوارث) فحين مسئلة تصحيح اولور قدده هر وارثك تصحيح حدن اولان
سهامنى تركه نك جميعه ضرب ايدرسك بعده مجتمع اولانى تصحيح اوزرينه
تقسيم ايدرسك اول وارثك حتى جيقار

باب المناسبة

(وان لم تقسم التركة حتى مات احد الورثة فان كان نصيبه من الميت الاول ينقسم
على عدد ورثته فقد صحت منه المسئلة وان لم ينقسم صحت وفريضة الميت الثانى
بالطريقة التى ذكرناها ثم ضربت احدى المسئلتين فى الاخرى اذا لم يكن بين
سهام الميت الثانى وما صحت منه الفريضة موافقة وان كان بينهما موافقة فاضرب
وفق المسئلة الثانية فى الاولى فما اجتمع صحت منه المسئلتان فكل من له شئ
من المسئلة الاولى مضروب فى وفق المسئلة الثانية وكل من له شئ من المسئلة
الثانية مضروب فى وفق تركة الميت الثانى) اكر تركه تقسيم اولغيبوب تاكه
ورثه دن برى فوت اولسه پس اكر فوت اولان كسبه نك ميت اولدن اولان
نصيبى كندى ورثه لرينك عددى اوزرينه منقسم اولور ايسه تحقيق اندن
مسئلة تصحيح اولمش اولور واكر ميت اولدن اولان نصيب كندى ورثه لرى
اوزرينه منقسم اولمازسه ميت ثانينك اصل مسئله سى ماسبقده ذكر اولنان
طريقه ايله تصحيح اولور بعده ايكي مسئله نك برى اخرى به ضرب
اولور ميت ثانينك سهامى بينيله واصل مسئله سى بيننده موافقت اولمدينى
وقده واكر ايكي سى بيننده موافقت اولورسه مسئله ثانیه نك وفقى مسئله
اولى به ضرب ايدرسك پس هر نه كه مجتمع اوله ايكي مسئله اندن تصحيح
اولور بو صورتده ميت اولك ورثه سنك سهامى مسئله ثانیه نك وفقه
ضرب اولور وميت ثانينك ورثه سنك سهامى كندى يدنده بولنان
تركه نك وفقه ضرب اولور (واذا صحت المناسبة واردت معرفة نصيب
كل واحد من حبات الدرهم قسمت ما صحت منه المسئلة على ثمانية واربعين
فما خرج اخذت له من سهام كل وارث حبة) فحين مناسبة مسئله سى
تصحيح اولور قدده درهمك حبه لرندن هر برر لرينك نصيبى بيلمك مراد

ذكر اولنان حكم تركه
ايله تصحيح بيننده
تباين واقع اولدنى
صورتده جريان
ايدر سند
ودخى مناسبة
لغده نسخ تحويلندن
عبارتدر لكن
بومقامده بعض
ورثه نك قبل
القسمه موتى سبيله
نصيبى وارثه انتقال
ايمكه اطلاق اولور
سند

٣	٢	٢	٥	حبات الباقی
ربع	سدس	سدس	قی	٤٨
م اصله				
زوج	اب	ام	ابن	١٢
١٨	١٢	١٢	٣٠	٦
حبه	حبه	حبه	حبه	٧٢
١٢	٨	٨	٢٠	مخرج المسئلتین
١	١	٤		
سدس	سدس	قی		
م ابن المزبور بنی				
اب	جده	ابن	ابن	مافی یده
٥	٥	١٠	١٠	٥
ثلاث حبه	ثلاث حبه	ستة حبه	ستة حبه	٣
وثلث	وثلث	وثلثا	وثلثا	حبه
حبه	حبه	حبه	حبه	٢٠
٤٨	٤٨		٤٨	
١٨			١٢	
٨٦٤	٧٢	٥٧٦	٧٢	
کسر	٠١٢	٠٠٨		
٢٠	٤٨	کسر	٤٨	
٠٥	٦	١٠		
٢٤٠	٧٢	٤٨٠	٧٢	
٣		٠٠٦		
م اصله				
ابن	بنت		٣	
٢	١			
م ابن المزبور مسئله				
ابن	ابن	مافی یده		
١	١	٢		
بينهما استقامة				

١	١			
نصف	قی			
م اصله				
زوج	اخ	اخ	٢	
٢	٢	٢		
٤	٤	٤		
٢	-			
٨				
١	١	١	١	
م زوج المزبور مسئله				
ابن	ابن	ابن	ابن	مافی یده
٤				
٢				
بينهما توافق				
مناسخه				
١	٣	١		
ربع	نصف	قی		
م اصله				
زوج	اخت	اب	عم	عم عم عم
٠٤	٠٤	١	١	١
١٢	٨	٣	٣	٣
٣	٢٤			
٤٨				
١	١	١		
م احدا لاعمام المزبوره				
اخ	اخ	مافی یده	مسئله	
٣	١			
بينهما تباین				

ایلدیکک صورتده هر وارنک نصیبی قرق سکره ضرب ایدوب هر نه خارج
اولورسه آنی یتش ایکی اوزرینه تقسیم ایدرسک حاشیه ده
تصویر اولندیغی مثللو
والله اعلم بالصواب والیه المرجع والمآب وصلى الله على سيدنا محمد وعلى آله
واسحابه وازواجه واتباعه وسلم

حمد بی حد اول منعم بی عدت اولان خدای متعال حضرت تدرینه اولسونکه
صدور علمایی علم فقه ایله تزیین ایلدی * و صلوة لاتعدت اول سیدالکائنات
علیه افضل الصلوات واکمل التحیات افندمزنک روح منوره لرینه عرض
واهدا اولسونکه امت مرحومه سنی علوم نافعه و باخصوص علم فقه ایله
اشتغاله تحریض بیوردی * انک آل واصحابنه دخی اولسونکه علوم دینده
هر برلری غایة القصوایه عروج بیوره رق عالم کونی علم ایله ضیادار ایلدی *
بعدذا علما بیننده شهرت شایعه و فوائد نافعه سیله اشتهار ایدن علم فقهیدن
(قدوری) نام کتاب فوائد نصاب بعض اهل فضل طرفندن ترجمه و اقدح طبع
ایدلمش اولوب بو کره دخی کتاب مذکورک تکرار اطبی التزام اولندیغندن
بتوفیق الله تعالی تصحیحنه کما هو حقه اهتمام واعتنا ودقت اولنه رق اشبو
بیک اوچیوزاون اتی سنه سی جمادی الاول سنک یکر می بشنجی کونی
طبی ختام بولدی

محمدرزى البایوردی محمدنوری الاستانبولی بایزید درسعاملرندن الحاج الحافظ
المصحح فی المطبعة المصحح فی المطبعة احمد طاهر القنوی رئیس المصححین
العثمانیه العثمانیه فی المطبعة العثمانیه